معارف عموميه نظارتی
تأليف وترجمه كتبخانه‌سی

عدد : ۲۶

تربيه‌يه عائد تطبيقاتله برلكده

روحيات درسلری

مترجمی :
محمد علی عینی

مؤلفی :
أ. رابو

استانبول — مطبعهٔ عامره

۱۳۳۱

مندرجات

مقدمه

قانون اساسینك وطنداشلریمزه تأمین ایتدیکی حقوق سیاسیه‌دن برمهمی‌ده حریت مطبوعات اولدیغی حالده یدی سنه‌دن بری ساحهٔ انتشاره چیقان آثارك بر جدولی یاپیله‌جق اولورسه برچوغنك هردرلو قیمت علمیه واخلاقیه‌دن محروم اولدیغی معالتأسف کوریلور . زیاده‌سیله شایان تأسف اولان واسبابنك تشریحی صدد خارجنده بولنان بونتیجه‌یی هرکسدن وهرمقامدن زیاده تقدیر ایدن معارف نظارت جلیله‌سی ایکی سنه‌دن بری پك مرغوب ومثمر برتدبیر اتخاذ ایده‌رك بر چوق کتب مفیده‌یی ارباب اختصاصه یازدیروب نظارت حسابنه نشر ایتدیرمکه باشلامشدر . بوکتابلر ایچنده **صحیح مسلم** کبی الك معتبر کتب دینیه بولندیغی کبی دارالفنون مدیر عمومیسی صالح ذکی بك افندینك **آثار باقیه** سی کبی سنه‌لرجه دوام ایدن برتتبع وغیرتك وپك جدی برتحرك محصولی اولان قیمتدار اثرلرده واردر . معارف ناظر محترمی شکری بك افندی حضرتلری اخیراً بو تدبیر مستحسنی برقات دها توسیع وتشمیله همت بیوردقلرندن تألیف وترجمه‌سنه باشلاتدقلری کتابلر آره‌سنده عاجزلرینه‌ده بو (پسیقولوژی) نك ترجمه‌سنی حواله ایتمشلردر . پسیقولوژی (**روحیات**) ، فلسفه‌نك مدخلی والك مهم برقسمی اولدیغی حالده لسانمزه نقل اولنمغه ومکتبلریمزه کیرمکه هنوز باشلایور . بوجهتله بو علمك اصطلاحاتنه دها تماماً تقرر ایتمش نظریله باقیله‌ماز . بونکله‌برابر ترجمه‌ده الك معروف ومتداول وبالخاصه اصطلاح انجمننجه مظهر تصویب اولان لغاتك قوللانلماسنه وهرحالده مباحثك آچیق وآکلاشلماسی قولای اولماسنه دقت ایدلمشدر .

بوکتابده روحیات مسائلی صیره‌سیله یازلمش اولمقله برابر ، بالخاصه تربیه جهتلرینه عطف نظر دقت اولنمشدر . بو سببله مؤلف کتابی ایچون یازدیغی مقدمه‌ده اثرینه حاکم اولان عقیده‌نك « روحیه spritualisme » ذهابی اولدیغنی سویلدکدن صوکره بزم ایچون‌ده پك زیاده حائز اهمیت اولان شو ملاحظه‌لری یوریدییور : « بوکون برچوق طرفدن ، اخلاقك کوشه‌مکه باشلامش ، وجدانلرك

قارارمغه یوز طوتمش ، عزم واراده‌لرك بوزولمش ویا ضلالته دوشمش اولماسندن شكایت اولنیور. اكر مع‌الاسف بوكیفیت طوغری ایسه، بونك دواسنی یتشدیرمك معلملره عائددر ؛ زیرا قلبلره اونلر مأمور ، مقدرات مملكت اونلرك النده‌در . ملتك تربیه‌سنده معنویاته ومفكوره‌یه دها بیوك بر موقع وحصه ویرسینلر، یارینكی اهل‌وطنك قلبلرنده آمال عالیه، اصالت وحیثیت انسانیه طویغولرینی اویاندیرسینلر؛ قلبلری قوریدان لاادریلكدن، انسانی احساسات جسمانیه‌نك واحتراصك اسیری یاپان **«اثباتیه»** positivisme دن، انسانك جسارت وامیدینی قیران واولدیرن **بدبینلكمذهب** pessimisme مكتبلری قوروسونلر !

ایلكه ، وظیفه‌یه ، حقه ، عدالته ، الله تعالی‌یه ، والحاصل وجدانك بتون شو ازلی وابدی بیوك مبدألرینه **ایمانی** محافظه ایتمك اونلرك بورجیدر ! زیرا روحه قوت وبركت ویرن ایماندر ، روحی دائما ایلری‌یه سورن ، ویاپدیغی شیدن هیچ طورمقسزین دها یوكسكه چیقاران ، وبرترقئ متمادینك آلتی و طبیعتك برمانیوه‌له‌سی كبی اولماسنه ، لایتناهیلكه طوغری یوروییه‌رك و بذل مجهود ایدرك زنكینلشمسنه مدار اولان ایماندر . بونك كبی انسانلری بربرینه یاقلاشدیران ، طبیعی مساواتسزلقلری محبت واسطه‌سیله اورتادن قالدیران ، هركسك بربرینه آرقا چیقماسی وقارداشلق ایتمسی كبی فضیلتلری اویاندیران ، صنوف ناسك ائتلافنی قولایلاشدیران ایمان ، حریت شخصیه‌نك انكشاف تامی ایله تشكیلات اجتماعیه‌نك قوتنی، عقل سلیمه رعایتله، تألیفه، یكانه اهل اولان برشیدر. والحاصل قلبلره تسلیت واستراحت ویرن ، حیاتك بونجه آجیلری ایچنده ، شبهه‌یی وبونك ایراث ایتدیكی آلامی یوركلردن سوروب چیقاران ، شعلۀ قیمتدار امیدی سوندرمیوب پارلادان بقا وابدیت فكرینی هرزمان اودرجه قوتلی اوله‌رق یشادان اودكلیدر ؟ انسانلر بومعتقداتدن آیرلدقلری كون نه قدر مریض ونالان اوله‌جقلردر ! فقط بالخاصه بومعتقداته ذاهب اولان « **روحیه** » مسلكی منتسبلری نظرنده شو خیالات كاذبۀ محسوسه‌دن باشقه برنشئۀ اخری اولدیغی كبی روح ، وظیفه ، و الله تعالی صافدلانه برقوۀ مخیله‌نك اوهامندن پك باشقه شیلر عد اولنمقده ، حیات جانلی برامر باطلدن ویاخود امكانك صوك درجه‌سنه قدر تلذذ ایچون بروسیله‌دن بسبتون باشقه برشی صایلمقده‌در . »

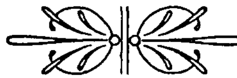
مقدمه

مؤلف بوكتابك قسم نظريسى ايچـون عصر حاضرك لاشـليه Lachelier راوه‌سون Ravaisson ، بوترو Boutroux ، ژانه Janet ليـار Liard ، فوييه Fouillée كبى فلسـفه استادلرينك ، تربيه ايچون‌ده Gréard ، بوئيسـون Buisson ، په‌قو Pécaut ، ماريون Marion ، قونپه‌يره Compayré كبى تربيـه معلملرينك اثرلرينه مراجعت ايتديكـنى خبر ويرييور . بوندن باشـقه رابيه Rabier نك پسيقولوژيسيله شارلك Charles فلسفه كتابندن پك بيوك استفاده‌لر ايتديكنى لسان شكرانله ياد ايدييور.

مؤلف سوزينى بيترمزدن اول اثرينى اوقويانلر ايچون بونكله قناعت ايتميوب دها بيوك استادلرك كتابلرينه مراجعت احتياجنى طويمالرينى وبو صورتله فلسفه‌نك كنديسنى تقدير ايدنلر ايچون صاقلاديغى لذات لطيفه‌يى طاتمالرينى تمنى ايدييور. اونك بوتمنيسنى بزده بو ترجمه‌يى اوقويانلر ايچون تكرار ايدرز .

۹ مارت ۳۳۱ قزل طوپراق

محمد على عينى

بسم الله الرحمن الرحيم

تربیه‌یه عائد تطبیقاتله برلکده

روحیات درسلری

برنجی درس

تربیه وروحیات

روحیات برعلم اوله‌رق موجوددر

موضوعی ـ اصولی

۱ ــ تربیه . تربیهٔ اطفال وروحیات ـ روحیاتك تعریفی . تجربی روحیات . نظری روحیات ـ روحیات برعلم اوله‌رق موجوددر. ـ روحیاتك برموضوعی واردر. ـ مادیونك مدعاسی ـ مادیه مدعاسنك قیمتی : تیندال Tyndall وته‌ن Taine . ـ حادثات روحیه‌ایله حادثات عضـویه‌نك بربرندن فرقی ـ بوایکی صنف حادثاتك بیلنملری بربرندن فرقلیدر ـ طبیعتلری‌ده بربرندن آیریدر . تحویل ممکن .ـ روحیات وفیزیولوجیا .

تطبیقات عملیه .ـ تربیهٔ جسمانیه‌نك وجوبی ـ تربیهٔ جسمانیه‌نك اقسامی ـ عمومی حفظ صحت ـ مکتب حفظ صحتی ـ ذهنی یورمق ـ جسمانی ادمانلر. ژیمناستیق. ـ اویونلر ـ تربیهٔ جسمانیه‌نك معناسی.

۲ ــ روحیاتده اصول : تأمل ـ اصول تأمل علیهنده اعتراضلر . استبصار خارجینك وجوبی ـ روحیاتك منابع استعلامی ـ تأمل ، اصول آفاقی ایچون الزمدر ـ روحیـاتده تجربه‌یه مراجعت اصولی ـ روحیاتده استقراء ـ قانون علمی فکری وروحیات .

تطبیقات عملیه . ـ روحیاتده اینجه‌لك استعدادی . ـ خصائصك « خویلرك » تنوعی .ـ حریت ـ خصائصك علمی .

— ۱ —

تربیه . علم تربیهٔ اطفال وروحیات — تربیه‌یی برچوق صورتله تعریف ایتمشلر . بونلر مقایســه اولنورســه جمله‌سنك نهایت شو تعریفه واره‌بیله‌جکنی آکلامق

قولايدر. تربيه، چوجغك ـ بربرلرينه اويغون اولمق اوزره ـ قوه‌لرينی، faculté اونی طبيعت انسانيه‌نك متحمل اولديغی كمالك الك يوكسك درجه‌سنه ايريشديره‌جك صورتده تميه صنعتيدر. فقط هرصنعت بعض بيلگيلرك تطبيقندن عبارتدر. اوحالده بواسمه لايق اولان هرصنعتك مباديسی اوبيلگيلرك ايچنده‌در؛ واقعا هرشيده، تطبيقات كنديسنه رهبر اولان نظرياته تابعدر. تربيه كه دها مشكل ودها نازك برصنعتدر بوقانوندن مستثنا دكلدر. صنعت تربيه دخی كندی ايشنی برحسن نتيجه‌يه ايريشديرمسی ايچون الزم اولان قواعد نظريه‌يی بيلديرن (پداغوژی) علمنه تابعدر. بز بوعلمه علم تربيهٔ اطفال دييورز. لكن علم تربيهٔ اطفال‌ده صيقی صيقی‌يه روحيات علمنه تابعدر، يعنی علم تربيهٔ اطفالك توصيه ايتديكی احكام وقواعد طوغريدن طوغری‌يه حيات معنويه قانونلرندن نشأت ايدر، اويولده‌كه هر صنعت تربيه‌نك اساس طبيعی وضروريسی الك نهايت بالذات روحيات علمنه وقوفده‌در.

شبهه‌سز، بوكا چوق وقت اعتراض اولنمش. ايی مربی اولمق ايچون، برعلامه اولمق لازم دكل ديمشلر، برعقل سليمه، ياخود برطلاقت لسانه مالك اولمق ايچون‌ده منطق قاعده‌لرينی ياخود علم بلاغت دستورلرينی بيلمكه لزوم يوق ديمشلر. عجبا برحذاقت فطريه، وبالخاصه تجربه ووظيفهٔ مكلفه‌يه شدتلی برمحبت سايه‌سنده، تربيهٔ نفوس ايچون الك زياده الويريشلی تدبيرلر بولنه‌مازمی؟ ـ واقعا بومطالعه طوغريدر؛ بوكا شونی‌ده علاوه ايتمليدر، انسانك احوال نفسيه وروحيه‌سنه عائد قانونلر پك مكمل وپك طوغری اوله‌رق بيلنسه بيله، بومعلومات هيچ بروقت سانحات والهامات قلبيه وتشبثات شخصيه‌نك يرينی طوته‌ماز، يعنی برچوجغی تربيه ايتمك هرشيدن اول اينجه وقلبی برشيدر، خويلرده‌كی باشقه‌لق، طبيعت بشريه‌ده‌كی قرارسزلق، سربست ارادتك ترسلك وعكسيلكلری، علم روحياتك كشف ايتديكی قانونلرك هر وقت وامنيتله تطبيقنه مانع اولور. علم تربيهٔ اطفالده‌ده باشقه شيلرده اولديغی كبی مبادی وقواعده پك صيقی برصورتده تطبيق حركتله ياكلش شيلر ياپمقدن صاقنمق لازمدر.

فقط بتون بونی تسليم ايله برابر، بيلملی كه تربيه، روحياتك ارشاداتندن وازگچه‌مز. فی‌الحقيقه برجهتدن، غايه اعتباريله، قوای مختلفه‌نك بربرينه اويغون اوله‌رق تميه‌سی، اوقوه‌لرك نه اولدقلری بيلنمز ياخود بو بيلگی درجهٔ

کفایه‌ده اولمازسه ناصل ممکن اولور ؟ دیکر جهتدن وسائط اعتباریله ، قوای مذکوره‌دن هربری اوزرینه ثمره بخش اوله‌جق صورتده تأثیر ایتمك ، اونلرك جمله‌سنه مستعد اولدقلری تربیه‌یی ویرمك ، تجربکسز تدبیرلر یاخود تهلکه‌لی معامله‌لردن صاقنمق ، اونلرك ــ بنیهٔ ذاتیه وقوانین ترتیب وترکیبلری بیلنمزسه اصل قابل اولور ؟ انکلیز فیلسوفلرندن **بیقون** « طبیعته ، طبیعتك قانونلرینه اطاعت ایده‌رك حکم اولنه‌بیلیر . » دیمشدی . بوسوزك معناسی جسمانیاتده نه قدر طوغری ایسه معنویاتده‌ده اوقدر کرچکدر . بوندن ماعدا هرمربینك نه‌قدر جاهل کورینورسه کورونسون طبیعت انسانیه حقنده ، کندی فرقنده اولسون اولماسون بعض افکار شخصیه‌سی واردر ؛ شاید اومربینك مرتب برشکلده مدون ومعین قواعده اصلا تبعیت ایتمدیکی ظن اولنسه‌ده ، ینه اونك وجداناً وذوقاً مطلع اولدیغی بوقواعده رعایت ایتدیکنه شبهه یوقدر ، بناءً علیه اویله آزچوق مبهم برطویغو یرینه آچیق وقطعی معلوماته صاحب اولسه‌کندینه ضررمی ویرر ؟ خلاصه تربیه عادی برمیل فطری ایشی دکلدر ، امین یوریمك ایچون ، اوکده برسراج منیر ایستر ، نه‌یی یاپمق ونه‌یی یاپمامق لازم کلدیکنی بیلمك ایستر ، بونك ایچون روحیات علمنی بیلمك مطلقا الزمدر .

روحیاتك تعریفی . تجربی ونظری روحیات — اویله ایسه روحیات نه‌در ؟ اصطلاحده کوستریبورکه بو ، « علم روح » در . روح اول امرده تهیجات ، افکار ، عزم واراده کبی حادثات نفسیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر . بوحادثاتك خصیصه‌سی ظهورلریله برابر باطناً مشعور ومعلوم اولمالریدر ، حیات معنویه‌مز بونلردن تشکل ایدر . روحیات بوحادثاتی ، قانونلری استنباط ایچون تتبع ایدرسه ، « تجربی روحیات » نامنی آلیر . اووقت یالکز تجربه اوزرینه مؤسس برعلم مثبت دیمکدر ، واو دائره خارجنه چیقمغه‌ده قالقشماز ، بونك فیزیق وکیمیا علملرندن برآز آیرلماسی تتبع ایتدیکی حادثاتك خصائص خصوصیه‌سیله اونلری طانیمق ایچون قبول ایتدیکی اصول سببیله‌در .

بونکله برابر روح ینه باشقه شیدر . مرآت شعورده تجلی نمای ظهور اولان حادثات نهایت اولسه اولسه روحك آثار وعلائمندن عبارت اولوب انجق اونك

مرور دهور ایله تکاملنه دلالت ایدرلر . بوتقدیرده بالذات روح او حادثاتك مبدئی ، ذاتی ، علتیدر .

روحی بیلمك دیمك ؛ روحك ذاتی نەدر ، کنهی نەشیدر ، جوهر اصلیسی نەدر ، روح جسددن آیریمیدر، یوقسه اونك برمحصلەسیمیدر؟ بونلری‌ده بیلمکدر. عجبا جسدله برابر فنایه محکوممیدر، یوقسه بالعکس بقایه مظهرمیدر ؟ بومسئلەلر ، کوریلیورکه اولکی مسئلەلردن باشقه بر صنفه منسوبدر ؛ ایشته بوصوکره‌کی سؤاللر نظری روحیاتك موضوعنی تشکیل ایدر . روحیاتك بوقسمنه **نظری** دینلمه سنك سببی‌اومسئلەلرك تجربه ایله دکل یالکز استدلال عقلی ایله مناقشه اولنه‌بیله‌جکندندر. بووجهله روحیات : « حادثات اخلاقیه ومعنویه ایله کندی مبدئلرینك علمیدر » دیه تعریف اولنه‌بیلیر . بونك مکمل اولمسی انجق شو ایکی صنف مسائلی احتوا ایتمسیله اولور . تجربی روحیات ، نظری روحیاتك مدخل ضروریسیدر ، زیرا: روحك کنه فطریسنی تعیینه قالقشمق کندیسنی تجلی‌ایتدیرن‌حادثاتك اقدمجه بیلنمسنه متوقفدر . دیکر جهتدن ، نظری روحیات حادثاتك مثبت براصوله تبعاً تتبعنك برتمهٔ طبیعیه‌سیدر . شبهه‌سز ، حادثات مشعوره‌نك بیلنمسنده کندینه مخصوص براهمیت ومراقی اویاندیره‌جق جهتلر واردر ؛ فقط بوقدرینی بیلمك بزم خصلت تجسسکاریمزی اقناع ایده‌مز ، بالعکس مراقمزی آرتدیرر ، مطلقا روحك هویت ذاتیه‌سی، کنهی اعتباریله نه اولدیغنی وبالخاصه ایلریده نه اوله‌جغنی بیلمك ایسترز. بوکا بکزر برمسئلەده یقین علمی استحصالی انسانلر ایچون نصیب اولمدیغنی ایستدیکی قدر سویله‌سونلر ؛ بوسؤاللری قورجالامقدن، وبومسائل عظیمه‌نك حلنی آرامقدن عقلی دوندرمك ممکن اولمایور !

روحیات بر علم اولەرق موجوددر . روحیاتك بر موضوعی واردر . — عجبا روحیاتك پك محقق برموجودیتی وارمیدر؟ برعلم موجود اولمق ایچون ایکی شرط الزمدر : برنجیسی معین ، غیر قابل تنزیل بر موضوعی اولماسی ؛ ایکنجیسی بوموضوعك برصورت علمیه‌ده بیلنمکه صالح بولنمسی اقتضا ایدر. روحیاتده بوایکی شرط وارمی ؟ بوکا چوق وقت اعتراض ایتمشلردر .

مادیونك مدعاسی . — اولا فلاسفه‌دن مادیون، روحیاتك بویله برموضوع خاصه مالك اولدیغنی انکار ایله برابر حادثات روحیه‌نك باشلی باشنه برصنف حادثات

اولمیوب، بونلرك اك نهایت حادثات عضویه یه منتهی اوله جقلرینی ادعا ایدرلر. شبهه سز وهله ٔ اولاده، بر طویغو یاخود بر فکر قبیلندن بر حادثه ایله هضم یاخود دوران دمکبی بر حادثه آره سنده هیچ بر مشابهت یوقدرکبی کورینور. بونکله برابر، علم برصورت قطعیه ده اثبات ایتمشدرکه، اك بسیطندن اك مرکبنه، اك حقیرندن اك علویسنه قدر، حادثات روحیه دن هر برینك شرط ظهوری، یا کندیسندن مقدم ویا کندیسیله برابر متحدث بر حادثهٔ عضویه، وبالخاصه مراکز عصبیه دن برینك اهتزازیدر. آنجق مادامکه بویله ایمش، حادثات روحیه یی نیچون آیری بر جنس صایمه لی؟ آنلرك بوقدر صیقی بر صورتله حرکات دماغیه یه مربوط اولمالری، بالذات بوحرکاتك کندیلرندن عبارت اولمالرندندر. بناءً علیه روحیاتی آیری برعلم یاپمغه لزوم یوقدر، بوفیزیولوجیانك آنجق بر فصلیدر. ، زیرا: فیزیولوجیانك موضوعی منحصراً خدمات ووظائف دماغیه دردر.

مادیه مدعاسنك قیمتی: تیندال Tyndall و تن Taine – بو نظریه ده، شبهه سزکه حقیقتدن برجزء واردر. روحك وجودینه قائل بجریکسز بر حکیمك یاپدیغی کبی، حیات معنویه یی حیات جسمانیه دن صورت مطلقه ده آییرمق محالدر. حیاتك شرائط حاضره سنه کوره، هرفعل نفسی طوغریدن طوغری یه بر حادثهٔ عصبی یه تابعدر. فقط بوایکی صنف حادثاتك شو تکافلندن، بربرلرینك عینی اولدیغنه حکم اولنه بیلیرمی؟ قلبی بر طویغو «احتساس» ایله اهتزاز عصبی آره سنده نه کبی برمشابهت تخیل ایتملیدر؟ «تیندال» ك یازدیغی وجهله، عشق دماغده یمینی حلزون[١] شکلنده برحرکته، وعداوت، یساری حلزون شکلنده دیکر برحرکته تقابل ایدر، دینه بیلیر. فقط عشقك حرفی حرفنه یمینی حلزون شکلنده برحرکت، عداوتك یساری حلزون شکلنده دیکر برحرکت اولدیغنی مدافعه ایتمك غیر معقول، باطل بر دعوادر.

تن ده شویله بیان مطالعه ایدییور: «بر احتساس اثناسنده مادهٔ سنجابیه ده تحدث ایدن حرکتك ترتیباتی، ینه اواحتساسك براحساس صوتی ویا براحساس رایحه وی یی، ایقاظ ایتمسنه نظراً حاصل اولان فرقلرینی بوشنه اوکرنمش اولورز. نه یاپسه ق الیمزه حرکتدن باشقه برشی کچمز، وبرحرکت، نه ماهیتده اولورسه اولسون آجیلق ویا برودت احساسنه هیچ برجهتده بکزه مز.

---

[١] اصطلاح انجمنی بومنحنی یه «بریمی» اسمنی ورمشدر.

شـو ایکی جنس حادثاتك تحلیلی ، آره‌لرنده‌کی کرداب تفاوتی طولدیره‌جغنه صوکنه قدر آچیور ظن اولنیور . » حقیقت حالده‌ده حادثات روحیه ایله حادثات عضـویه آره‌سنده اویله فرقلر وارکه روحی حادثه‌لرك عضـوی حادثه‌لره تنزیلی محالدر .

حادثات عضویه ایله حادثات روحیه‌نك فرقلری . بو ایکی حادثاتك بیلنملری بربرنده فرقلیدر . — برنجی فرق ، بوحادثه‌لرك بیلنملری جهتندندر . حادثات عضویه آنجق حواس واسطه‌سـیله ، باشـلیجه کوز وال ایله ونیشتر ، پرتوسـوز وخرده‌بین کبی آلات اسـتعمالیله ادراك اولنه‌بیلیر . کندیمزی ایسـته‌دیکمز قدر دیکلیه‌لم ودوشونه‌لم بوشدر ، معده‌مزك هضم یاخود قانمزك دوران ایتدیکنی حس ایتمه‌یز ، بونی باشقه منبعدن اوکرنمکلکمز ایجاب ایدر . بناءً علیه حادثات عضویه صـانکه سـسـسز صداسز اولوب بیتیور . بونك ایچون انسـان اونلری یاقالامق وماهیتلرینی اوکرنمك ایچون چوق وقت صرف ایتمکده‌در: قانك دوران ایتدیکی آنجق **هاروه‌ی** Harvey ، قاره‌جکرك شـکر اعمـال ایلدیکی آنجق **قلودبرنار** Claud Bernard دن اعتباراً بیلینمشدر . دها نیجه ایشلر وارکه بدنمز داخلنده اولوب بیتیورده خبرمز یوقدر وکشف وتدقیقلری ایلری‌یه قالمشدر ! بوکا مقابل حادثات عضویه‌نك ، کندیمزدن زیاده باشـقه‌لری اوزرنده استبصار اولنماسی دهـا قولایدر : قانك نصـل دوران یاخود معده‌نك نصـل هضم ایتدیکنی اوزرمزده تجربه ایده‌میز ؛ بونك‌ایچون یابرجسد انسانی‌یی تشریح ایتمکلکمز یاخود برحیوان اوزرنده معده‌سندن بردلیك آچمقلغمز لازمدر . حاصل کلام ، بوحادثات برچوق مستبصرلر طرفندن بردن مشاهده وادراك اولنه‌بیلیر .

حادثات روحیه‌ایسه‌بسبتون‌باشقه‌صورتله‌نمایاندر . اولا حواس‌واسطه‌سیله‌ادراکلری غیرقابلدر . کوزیمز دیدهٔعقاب قدرکسکین‌اولسه ، اك‌قوتلی خرده‌بینلری‌ده قوللانسه‌ق بوشدر ، احتساسات قلبیه‌یی ، یاخود تصورات ذهنیه‌یی خارجدن مشاهده وتیقن ایتمکلکمز محالدر . شبهه‌سزکه، حواس حادثات روحیه‌نك علائم خارجیه‌سنی بزه بیلدیره‌بیلیر ، فقط حادثات مذکوره‌نك بالذات کندیلرینه ایریشمکده عاجزدرلر: مثلا کوز یاشلرینی کورورم ، فقط تأثر قلبی‌یی کوره‌مم ، اکر اَلَمك نه اولدیغنی ،

ایچمدن اوکرنمش اولمق اوزره بیلمش اولماسەیدم ، کوز یاشلرینك بنجه هیچ برمعناسی اولمایەجقدی .

خارجدن بیلنملری غیر قابل اولان حادثات روحیەیی ، اوزرنده وقوعه کلن آدم درحال ایچریسندن تیقن ایدر ، بوحادثەلر صانکه بیلنمکلکلرینیده برابر طاشیورلر ؛ حادثات روحیەیه **مشعور** Conscient تعبیری اطلاق اولنمسندن قصد اولنان معناده ایشته بودر . ایمدی برحادثهٔ روحیه ومعنویه ایله اونك بیلنمسی یعنی شعوری بربرندن آیرلماز ؛ شاید قلباً بر تأثرم وارسه ، بونی درحال بیلیرم ؛ بونك کبی نه زمان بر شی دوشونورسەم ، یاخود نه زمان بر شی ایسترسەم ، دوشوندیکمی ، ایستەدیکمی ونه دوشوندیکمی ، نه ایستەدیکمی درحال بیلیرم . بناءً علیه حیات معنویەنك هرحادثەسی کندیسیله برلکده برنور معنوی‌یی حاملدرکه ، بونور اونی اوحادثەنك تجلیکاهی اولان شخصه بلاامهال الهام ایلر . انسانلر قانلرینك طامارلرنده جولان ایتدیکنی نەقدر اوزون مدت خاطرلرینه بیله کتورمامش اولورلرسەاولسونلر ، دوشوندکلرینی ونه دوشوندکلرینی هروقت بیلمشلردر . روح عالمنده بیلنمامش هیچ برخدمت اولمدیغی کبی کیزلی قالمش هیچ برحادثه یوقدر . حادثات روحیەنك ظهوریله برابر همان ادراك اولنملری زمان واحدده وقوعه کلیر . انجق حادثات روحیه بویله طوغریدن طوغری‌یه بیلنمکله برابر ، بوبیلنش بسبتون شخصی واوحادثاته تجلیکاه اولان ذاته منحصردر : قلباً حس ایتدیکم شیئی درحال بیلیرسەمده بونی یالکز بن بیلیرم ، باشقەلری اونی بیلمز . نته‌کم باشقەلرینك حس ایتدکلری ، دوشوندکلری شیئی یالکز اونلر بیلیرلر ، بن بیلمم ؛ واقعا شعورم ضیاداردر اما بویالکز بنم ایچوندر ، اغیار ایچون اوقپو قپالیدر ، نته‌کم باشقەلرینك شعوری‌ده بنم ایچون قپالیدر .

بوایکی صنف حادثەلرك طبیعتلری‌ده بربرندن آیریدر . — شبهەسز ، بلکەده شو اعتراضده بولنورلر ودیرلرکه حادثهٔ عضویه ایله حادثهٔ روحیه حادثهٔ واحدەنك ایکی مختلف وجهیدر ، یعنی ذاتی اعتباریله نه‌حادثهٔ عضویەدر نەده حادثهٔ روحیەدر ، فقط نظرمزده حواس ایله ادراك ایدرسەك **عضویه** ، شعور ایله ادراك ایدرسەك **روحیه** شکلنی بالضروره اکتسا ایدییور : ینه بووجهله ، برشیئی لمس ایله طانیان آنادن طوغمه کورلر ، شاید کوزی آچلسەده کندیسنه اوشی کوسترلمش اولسه ، اونلری ایکی مختلف شی خیال ایدر ، دینیلور .

بو اعتراضك بجا ، و آكلاشلمسی قولای اولدیغنی تسلیم ایده‌لم . باطناً شعور واسطه‌سیله ، كوریلن حادثه ، خارجاً حواس واسطه‌سیله كوریلن حادثه‌دن هر وقت فرقلی اوله‌جق ، تتبعه لایق بر حادثهٔ اصلیه مقامنده صاییله‌جقدر . حقیقت حالده دخی ، حادثهٔ روحیه ، ینه كندی ذاتنه متجلی اولماسی كبی بر صفت خاصه‌سیله برابر حوصلهٔ شعورده و بو تجلاسنده بولندیغی هیئتله حادثهٔ عضویه‌یه هیچ بر جهتجه بكزه‌مز . حادثهٔ عضویه ، اك صوكره بر حركته تحول وتنزل ایدییور واو حیثیتله ، برشكله ، برسرعته ، بر استقامته مالك بولنیور . فقط بر احتساسك شكلی نه‌در ؟ خطوطی مستقیممیدر ، منحنیمیدر ؟ بر محبتك سرعتی یاخود بر فكرك استقامتی نه‌در ؟ هر كس تصدیق ایدركه بو سؤاللر عبثدر .

برده حادثهٔ عضویه ، ذرات مادیه‌نك بر تبدیل مكان ایلمسی اولدیغندن ساحهٔ بدنده برده مكانی اشغال ایدر ، بو جهتله اونی بر برده تثبیت ایتمك ـ بوكا **امرار** دییورز ـ ممكندر : بناءً علیه هضم ایچون معده‌ده ، تنفس ایچون آق جكرلرده تخصیص محل اولنور . فقط بر احتساس یاخود بر فكر ایچون هانكی یری تخصیص ایتملی ؟ قوله‌می ، باجاغه‌می نسبت اولنه‌جقلر ؟ حادثات روحیه‌نك مكاندن هیچ نصیبی یوقدر : بونلر منحصراً زمان ایچنده جریان ایدرلر . واقعا بین الناس محبتك مكانی قلب عد اولنور ؛ فقط بیلدیكمز شو صنوبری الشكل قلبده محبته بكزر هیچ برشی یوقدر ؛ یالكز انفعالات نفسانیه‌نك شدتنه كوره آزچوق قوتلی وسریع ضربانلر بولنور . كذلك ألم پارمقده یاخود باشده تخصیص مكان اولنور ؛ انجق بو بر توهم اثریدر . زیرا : احلال اولنان شی ألمك كندی دكل ، انك شرطی اولان تشوش عصبیدر .

والحاصل ، حادثهٔ عضویه قابل تقدیر ومساحه‌در ؛ الی المركز centripète وعن المركز centrifuge دینیلن عصبی جریانلرك سرعتی ، مختلف یمكلرك هضمی ایچون مقتضی زمان ، یاخود فاصلهٔ معین ایچنده نبضلرك ضربانی عددی بو وجهله حساب اولنمشدر . بو صورتله الی المركز جریانك سرعتی عن المركز جریانك سرعتندن یا دها بیوك ویا دها كوچك دینه‌بیلیر ، وبر عدد معینله نسبتلری افاده اولنه‌بیلیر ، ناصل‌كه صیتمه اثناسنده نبض حال صحته نسبتله ایكی اوچ دفعه فضله آثار دینه‌بیلیر . فقط حادثات روحیه‌یی نصل اولچملی ؟ شبهه‌سز ، بر احتساسك دیكر بر احتساسدن

دها شدید اولدیغنی شعور ایله حس ایدرز ؛ مثلا : برطوپ سسی برتفنك سسندن دها قوتلیدر؛ فقط قاچ دفعه؟ بونی بحقیق اولچمك امکان خارجنده‌در. بو امکانسزلق، روحك دها مجرد ودها صاف کیفیات وحادثاتی تقدیر مسئله‌سنده دها زیاده صحیح وثابتدر . مثلا : ایکی محبتدن برینك دیکرینه قاچ دفعه فائق اولدیغنی موازنه املنه کیم جسارت ایده‌بیلیر ؟ ارقامك بوراده هیچ یری یوقدر ؛ وبویله شیلر ایچون قوللانیله‌جق رقملر پك قبا رموز اولور .

تحویل بر جهتدن ممکندر . — والحاصل حادثات روحیه‌نك حادثات عضویه‌یه تحویلی ممکن دکلدر. نهایت ایسته‌نیرسه اولکیلرك شرطلری ایکنجیلرده‌در دینه‌بیلیر. فقط هیچ بروقت بونلر بربرینك عینیدر دینه‌مز . بوندن ماعدا بو خصوصده بر تحویل ممکن اولسه‌یدی ، حادثات عضویه‌یی حادثات روحیه‌یه نسبت وارجاع ایتمك دها موافق اولمیه‌جقمیدی ؟ حادثات عضویه‌نك حرکاتدن عبارت اولدیغنی سویلشدك ؛ حرکت ایسه وضعیاتك برترکیبندن عبارتدر، ناصل که عددده واحدلرك ترکیبندن متحصلدر ؛ فقط بویله برترکیبی یاپمغه آنجق عقل سلیم مستعددر . بر حقیقت خارجیهٔ مطلقه اولمقدن بعید اولان حرکت، آنجق ذهناً موجود اوله‌بیلیر. دیمك که حرکت برعمل نفسی وذهنینك محصله‌سیدر ، برفعل شعوردر ، بو تقدیرده اونك استفاده‌سنه ، شعورك حذفنه قالقشمق ، آچیقجه‌سی شعور یوقدر دیمك بالذات حرکتی اورته‌دن قالدیرمق دیمکدر .

روحیات وفیزیولوجیا . — اویله ایسه روحیات ایله فیزیولوجیا آیری ایکی علمدر ؛ بونکله برابر بربرلرینه قارشیلقلی خدمت ایدرلر.

روحیات متخصصی فیزیولوجیایه مراجعتدن قورتولامازلیدر ، شرائطی دماغده اولان احساس ، خیال کبی ، شعورك کندیسنه اخبار ایتدیکی بعض حادثات ایله تشوشات عضویه‌دن متولد بعض امراض روحانیه‌یی ایضاح ایچون فیزیولوجیا اوکا لازمدر . کذلك حیات معنویه‌نك حیات عضویه ایله اولان شو تکافلی روحیات متخصصنك پك آز ممکن اولمقله برابر ، بعضاً تجربه کبی نتایجی مبذول براصولده مراجعت ایده‌بیلمسنه مساعده بخش امکان اولور .

فقط ، برروحیات متخصصنك علم بدنله هردرلو مناسبتده بولنمقدن تحاشی ایتدیکی ناصل معقول کورلمزسه ، برفیزیولوجیا عالمنك ده برآدمك یالکز یشامق

ودوشونمكله اكتسابه مستعد اولديغى علم فطرى درجه‌سنده اولسون ، روحياته بيكانه اولماسنى عقل دها زياده قبول ايتمز . اكر استبصار ايله مشهودى اولان الك مهم عضولرك حركات ياخود خدمت مكلفه‌سنك آثارينى بيلمك يعنى علمى برايش ياپمق ايسترسه ، شعورك انباآت واعلاماتنه مراجعت ايلسى الزمدر. آرتق بوراسى تام **آرسطو** ايله برابر : « هرشيده سفلياتك بيلنمسى علوياتك بيلنمسى ايچون الزمدر » ديمه‌نك يريدر . فقط علوياتك علمى نوبت كنديسنه كلنجه ، سفلياتك علمنه يكى بر شعشعه نشر ايدر .

تطبيقات عمليه . — تربيهٔ جسمانيه‌نك الزميتى . — اكر نظريات نقطهٔ نظرندن علم روحى علم بدندن كلياً آييرمق بادئ تأسف اولور ايسه ، بوكا تطبيقات نقطهٔ نظرندن دها چوق تأسف اولنور. شعور ، بالخاصه ، وجودك يكى وعالى بر صورتنه دال اولديغندن بعض صور حقيره اونك ناظم احوالى اولمقده وكنديسى دائما اونلره تابع بولنمقده‌در : تربيه‌نك بونى اونوتماسى مقتضيدر . بز نفوس مجردهٔ محضه دكلز ، بنيهٔ عضويمزك ايجاباتنه رعايتله هروقت مكلفز ؛ طاقات حيويه بالجمله ديكر قوتلرك مداريدر . بدنى نسيان ويا تذليلك بهمه‌حال جزاسى چكيليبر. بوسببله تربيهٔ جسمانيه الزم واهمدر .

واقعا برجهتدن، صحت بدنى اخلال، قوهٔ زندكيسنى تهوين ايدن هرشى، روحه‌ده تأثير ايله اونده بر تشوش ، برضعف حصوله كتيرر . ديكر جهتدن قواى عقليه‌نك سربستجه ايشلمه‌سى، قوهٔ مدركه‌نك محكميتى واراده‌نك جلادتى، خلاصه برموازنهٔ سعادتبخشا ايچون صاغ، سالم ، متناسب بربنيه قدر هيچ برشى مؤثر ونافذ دكلدر. **پاسقال**ك شوسوزينى تخطر ايده‌لم : « انسان نه ملك ، نه‌بهيمه‌در » شبهه‌سز ملكيت درجه‌سنه ارتقايه‌چاليشه‌لم ، فقط بهيميت ايجاباتنى‌ده اونوتمايه‌لم . اكر بونك مقتضيات وحقوقنى اصلا نظراعتنايه آلمازسه‌ق ، چوق‌كچمه‌دن كورورزكه، غايه‌مزه نه‌قدرعلوى اولورسه اولسون ايريشمك ايچون، چاره‌لرك برنجيسنى، الك ضروريسنى اونوتمشز. اسكيلر ، بالخاصه يونانيلر تربيهٔ بدنيه‌يه روحك تربيه‌سيله برلكده وبردرجه‌ده اعتنا لازم كلديكنى ايى آكلامشلردى. « سالم بربدنده سليم برروح » اونلرك مفكوره‌سى ايدى. قرون وسطاده، خرستيان زاهدلرى بدنى حقير برقفس عد ايله بونك اولسه

اولسه اذایه لایق اولدیغنی ظن ایدرلردی ، دیمک که یونانیلر ایشی اونلردن ایی آکلامشلردی . [۱]

تربیهٔ جسمانیه‌نك اقسامی — حفظ صحت عمومی، حفظ صحت مکاتب — تربیهٔ جسمانیه مضاعفدر . اولا : بدنك طاقات طبیعیه‌سنی تمامیله محافظه ایتمك اقتضا ایلر . اوندن صکره بونلری قوتلندیرمك وکندیلرینی مستعد اولدقلری درجه‌ده انکشاف ایتدیرمك ایستر .

برنجی غایه‌یه ایریشمك ایچون، حفظ صحت قواعدینه واقفانه رعایتدن باشقه چاره یوقدر. واقعا بو برنوع طبابت واقیه‌در، خسته‌لقلرك اوکنی آلمغه وصحتی محافظه ایتمکه یارار. بوکا بالخاصه چوجقلق زمانی دقت لازمدر. زیرا اووقت چوجقلرك بدنی ضعیفدر ، ایچنده بولندقلری محیطك شرائطنه هنوز آلشمامشلردر . بونك ایچون ابوین کوزلرینی ایجه آچملیدر . چوجقلره ویریله‌جك یمکلرده عاقلانه تنظیم اولنملیدر . غیر کافی اولمامسنی سویلمکه حاجت وارمی ؟ چوق‌ده اوزلی وقوتلی اولمامسی لازمدر . زیرا : بدن اوکبی قوتلی یمکلری تمثیل ایده‌مز . البسه ایچون‌ده بویله : نه چوق خفیف ، نه‌چوق قالین وصیجاق، نه پك کنیش ، نه پك طار اولمالی . بر اهمال ، بر احتیاطسزلق مشئوم نتیجه‌لره منجر اولماسه‌ده ، بعضاً پك پهالی‌یه مال اولور. شبهه‌سز بوتون بوشیلرده ایشك خیرلیسی اوسطیدر . لزومندن فضله اعتنا ومحبت ، چوجغی نهایت کوشه‌دیر ، تأثیرات خارجیه‌یه اسیر ایدر . بالعکس وقتیله لوقه Locke ك توصیه ایتدیکی وجهله چوجغی پکلشدیرمکه چالشملی، صیجاغه صوئوغه طایانمغه ، آچلغه طوقلغه بالخاصه المه قاتلانمغه آلشدیرملی ، بویله یاپیلیرسه چوجق دها ارکك اولور ، نفسنی دها قولای ضبطه مقتدر وکندینه صاحب اولور .

هپسی بوقدر دکل : آنا بابا چوجغك تمیزلکنه‌ده مقیداولمالی؛ حمامده چوجغك وجودینی تکمیل ییقاملی ، هر کون النی یوزینی آیاقلرینی یومق ، خلاصه آبدست آلدیرمق اك ابتدائی حفظ صحتك احکامی جمله‌سندندر . بونلر خسته‌لق وقوعنه وخسته‌لغك سرایتنه مانع اوله‌جق اك جدی تدبیرلردندر . فقط چوجغه

[۱] اقوم شرایع اولان شریعت اسلامیه‌ده بدنمزك هرعضوینك حقنی کوزتمکلکمز امر بیورلمشدر . (مترجمك)

بالخاصه بدننه رعایت ایتمسنی اوکره‌تملی ، اوکا کوسترملی که تمیزلك بر فضایتدر، دها قلبی ودها قیمتدار دیکر صفاتك نشانه‌سیدر . بو سببله ، آنا بابایه بو خصوصده یاردم وایشلرینی اکمال ایتمك ، چوجغه بالخاصه صحتك الك مهم قانونلرینی اوکرتمك وبو قانونلره رعایت ایتمه‌ینلری، ولو عادی براحتیاطسزلق سببیله‌ده اولسه، طبیعتك کمال سرعتله جزالندیردیغنی سویلمك ایی بر معلمك وظیفه‌سیدر .

حفظ صحت عمومیه‌نك یاننده دیکر خصوصی بر حفظ صحت‌ده واردرکه بزه خاصةً تعلق واردر. بو، حفظ صحت مکاتبدر . مکتب بناسی قصورسز اولمالی ، رطوبت ، صوئوق ، ازدحامی موجب اوله‌جق درجه‌ده طارلق ، الویره‌جك قدر هوالندرمامق چوجغك صحتنه مضردر؛ خسته‌لغی دعوت ایدر، سرایتی تسهیل ایلر، بدنك نحافت واضطرابنه سبب اولور . تنویراته‌ده باقلی ، زیرا : بوده کوزلرك صحتی ایچون پك مهمدر . درسخانه‌لرك درجهٔ حرارتنه ، واوطه‌لرك نه‌واسطه ایله ایصتدیریله‌جغنه‌ده دقت ایتملی . مکتب اشیاسی‌ده قصورلی اولماملی . ماصه‌لر نه پك یوکسك، نه پك آلچاق اولمالی ، ماصه ایله صیره آره‌سنده‌کی مسافه فضله اولماملی ، چوجق طوغری طورملی ، صیره‌نك کنارینه کوکسنی طیاماملی . بو تدبیرلر فائده‌سز عد اولنه‌ماز؛ بالعکس بدنك شکلی، صحت ، وخاصةً کوزك سلامتی ایچون پك زیاده مهمدر. هله کوزکبی عزیز برعضوی مکتب طلبه‌سی آره‌سنده پك چوق کوریلان قصر بصردن محافظه ایتمك نه‌قدر لازمدر . بناءً علیه چوجوقلرك تعلیم وتربیه‌سنه تخصیص اولنان محللرك انشا آتیله تفریشات وترتیباتنه عائد بالجمله امورك مأمورین حکومتك مظهر دقت واهتمامی اولماسی حقیدر. (بوبابده وطنمزك بالخاصه بعض جهتلرنده اولدقجه آثار ترقی کورلمکده‌در. واقعا اسکی زمانك یری حصرلی، پنجره‌لرینه جام یرینه کاغد طاقیلی، طاوانی باصیق، رطوبتلی قاراکلق محله‌مکتبلری هیچ اولمازسه بیوك شهرلرمزدن قالقمشدر. فقط دها یاپه‌جق پك چوق شیلر واردر. هله انقاضی هرطرفده تأسفله کوزه چارپان مسجد ، مکتب ، چشمه‌کبی مؤسسات خیریه اوزرنده اسملرینی کوردیکمز اسکی وقتلرك صاحب الخیرات والحسناتلرینه امتثال ایله اعانات نقدیه وعینیه ویره‌رك معارف نظارتنك بو خصوصده‌کی مساعئ عالیه‌سنی قولایلاشدیرملری صاحب اقتدار وطنداشلرمزك حمیتلرندن بکله‌نور [١])

---

[١] شو ملاحظه وتمنی مترجمکدر .

ذهنی یورمه — بوندن ماعدا دیکر بعض شیلره اهتمام ایتمك لازمدر . زمانمزده ذهنی یورمق علیهنده نه‌قدر اعتراضلر واقع اولدیغی معلومدر . دینیورکه ذهن یورغونلغی قانی ضعیفله‌تیر ، بدنی ییپراتیر ، صولدورر ، وقتندن اول بیتیریر . بوحال چوجوقلرمزك حیاتی ایچون وخیم بر تهلکه اولدیغی کبی عرقك دینجلکنی خطره دوشورور . بوسببله مکتب پروغراملرینك طاشقنلغنه وطلبه‌نك بر چوق شیلر اوکرنمسنه اجبار ایدلمسنه قارشی پك چوق شدتلی اعتراضلر وقوع بولمشدر . بلکه شو ذهن یورغونلغی ادعا اولندیغی قدر موجوددکلدر . بلکه‌ده اوقدر مشئوم دکلدر، فقط شونی اعتراف ایتملیدرکه طلبه‌دن انجق بر آزی لزومندن فضله چالیشیورلر. بونکله برابر اونلری بوحالدن منع ایده‌جك چاره نه‌در؟ قباحت پروغراملردن زیاده مکتبه قبول اولنمق وحیاتده تأمین موفقیت ایتمك ایچون طلبه‌نك کچیرمکه مجبور طوتلدقلری مسابقه امتحانلرنده‌در . او مسابقه‌لر ایسه بالضروره طلبه آره‌سنده رقابتی اویاندیرییور . فقط استقبال اندیشه‌سی ، بواستقبالی دوچار تهلکه ایده‌جك قدر افراطه وارمامليدر. احتیاط بعضاً حرص جاه ویاخود حس تفاخرك اوکنه کچمکی بیلملیدر . ذهنك ، زمان زمان دیکله‌نمسی الزمدر . بالجمله احوالده ، تنفس واکلنجه پك مهمدر . مکتبده تنفس وقتلری نظام ایجابندندر . چوجقلرك یاشی نه‌قدر کوچك ومقدارلری نه‌قدر زیاده اولورسه تنفس وقتلری‌ده اوقدر چوق اولور. یالکز باشنه چالشلدیغی وقتده ، کندینی دیکلندیرمکه نفسی مجبور ایتملیدر . سعی ذهنیدن آزاده قالان بوساعتلر هیچ بر وقت ضایع اولمش صاییلماز . چالشدقدن صکره دیکلنمك ، ینه چالشمه‌نك ، اوکره‌نیلن شیئی کوزلجه بنمسه‌مه‌نك، نفسه ویریلن زحمتك ثمراتنی طوپلامه‌نك شرط الزمیدر .

جسمانی ادمانلر — فقط یالکز صحتی وقوای بدنی تهدید ایدن شیلردن چکنمك الویرمز . بونی دها صاغلام ودها چویك یاپمغه‌ده چالشملیدر . تربیهٔ جسمانیه‌نك قسم مثبتی بودر . بوبابده جسمانی ادمانلر کندیلکندن واجب اولور. هم بوادمانلر الك سالم وفائده‌لی شیلردر . اسکی یونانیلرده بویله ادمانلرك نه‌قدر معتبر اولدقلرینی تاریخ خبر ویرییور . اونلر بدنه عادتا عبادت ایدرلردی . عضولرینك چویکلکنی وقوتنی آرتدیرمغی ، بویلرینی بوسلرینی دوزه‌لتمکی ، قوای حیاتیه‌لرینی تاس تمام انکشاف ایتدیرمکی عادتا برفن حالنه قویمشلردی . یونانیلر عندنده کوزل بربدن

ایله کوزل بر روح بربرندن آیرلماز شیلر ایدی . انسان تام اولمق ایچون « هم کوزل وهم نافع اولمالیدر » دیرلردی . اونلر طوغری دوشـنیورلردی . جسمانی ادمانلر بتون وظائف عضویه یی تنبیه ایلر ، قانک دورانی حیزلاندیرر ، بدنی تقویه ایلر ، زنده لکی وقوتی آرتدیرر . بونکله برابر روحه ده پك فرح ویریجی تأثیرلری اولور ، صفات حسنهٔ اخلاقیه یی ، شجاعتی ، اعتدال دمی ، صبری تمیه ایدر ، خویی تعدیل ، قوهٔ اراده یی اعمال ایلر ، بوندن ماعدا قوای جسمانیه نك طاشقنلغی سببیله هر جنس احتراصاتك قلبی طوتوشدیردیغی وبدنی بیزار ایتدیکی بر یاشـده ، جسمانی ادمانلر فضله شدت وتهورلره ، جان صیقیجی خولیالر قورمغه مانع اولور ، دماغی تصفیه ایلر .

ژیمناستیره — جسمانی ادمانلر ژیمناستیق ایله اویونلری حاویدر . [آتالرمز جسمانی ادمانلرك اهمیتنی پك ایی تقدیر ایتمشلردی . بونك اك جانلی دلیلی آناطولینك حالا بعض یرلرنده جمعه کونلری برچوق کنجلرك قصبه لرینك معین بر میـدانـنه کیدوب دکنك آتمه لری وآت اویناتمه لریدر . [۱]]

فرانسه یه ژیمناستیق ۱۸۱٦ سنه سنده آمورو Amoros طرفندن صوقلمشدر . اولا هر یکی شی کبی پك زیاده رغبت بولمش وبوندن اولاد وطنك حیـات تازه بولماسی ایچون بیوك شیلر بکلنمشـدر . بو سببله اولجه مکاتب تالیه ، دها صکره مکاتب ابتدائیه یه قبول ایدلمشدر . ژیمناستیق ، ماهیتی ایجابندن اوله رق ، امر ایتدیکی حرکتلرك تنوعی ، حکم ایلدیکی ادمانلرك چوقلغی ، ایسـته دیکی آلتـلرك دورلو دورلو اولماسی سایه سنده اعضای بدنی ، عضلاتی علمی بر صورتده تشکیل ایتمکه مستعد بر تربیهٔ بدنه بکزه یوردی . بوکون ژیمناستیق اعتباردن براز دوشمش کیبدر .

سپنسر Spencer دیبورکه شبهه سـز ژیمناسـتیق هیـچ یوقدن ایـیـدر ، فقط بیوك بردکری یوقدر . **سپنسرك** ژیمناستیکه اعتراضی قوای بدنی آهنکدار بر صورتده تمیه ایده جکنه اعضادن یالکز برقسمنی قوتلندیرمسنه در ؛ فقط اك زیاده یکنسق ، وچوجقلرك اکثریسی ایچون جان صیقیجی اولمغله ژیمناستیکی اتهام ایلیه رك ، چوجقلرك بویله امر آلتنده مرتب ومصنع حرکتلردن برلذت طویمه دقلرینی وصحت بدنلری ایچون بونلردن هیچ بر استفاده ایتمدکلرینی سـویلیور . دیکر بعضلری ده دییورلرکه ادمانلرك آره سـنده کی فاصله پك اوزوندر ؛ بو سـببله

[۱] مترجمك در .

بوادمانلر فائده‌سزدر؛ مکرکه چوجقدن هردفعه‌سنده مفرط برسعی ایسته‌نه، بوده بشقه‌درلو بریورغونلقدر. والحاصل بعضلری ادعا ایدییورلرکه ژیمناستیق انجق بوکا استعدادی‌اولان پك آز کیمسه‌لری علاقه‌دار ایده‌بیلیر، ویالکز بعض جانباز ویا بعض کورشجی پهلوانلر یتشدیرمکه یارار.

بوتون بوسوزلر دوغری اوله‌بیلیر. فقط قباحت ژیمناستیکك دكل، آکا عائد نظاملرکدر. بوصحیحاً لزومندن پك فضله صنعی ژیمناستیکك یاننده، دها طبیعی، دها سربست بر ژیمناستیق واردرکه فائده‌لی خدمتلر ایده‌بیلیر: بونلر یایا یوریمك، کزینتیلر یاپمق، آچیق هواده یاریش وآتی یاریش و یا بر کیمسه‌یی «سپور» ایچون حاضرلامق کبی شیلردر. ایشته بونلر دنیانك بوتون ژیمناستیکلرندن دها قیمتداردر. بونکله برابر ژیمناستیکی پك ذم ایتمیه‌لم. ایی بر معلمه تصادف اولنورسه، نه‌جان صیقیلیر ونه‌وقت غائب ایدلمش اولور. بو تقدیرده ژیمناستیق ارکك چوجقلر کبی قیزلر ایچون‌ده فائده‌لیدر. واقعا، ایکی طاقیم آره‌سنده‌کی جنس‌وبنیه فرقنی انکار ایتمیورز وکرك ارکك وکرك قیزلرك عینی‌ادمانلری یاپمسنی‌توصیه ایلمیورز. بونکله برابر وطنه بهادر عسکرلر یتشدیرمك ایچون، ارکك چوجقلرك ژیمناستیکه مجبور طوتلملری امر اولنمقله برابر قیز چوجقلرك‌ده اویله معزز برخدمتلری اوله‌جغی تخطر اولنملیدر. بناءً علیه اونلرك دها نازك اولان بدنلرینه اهتمام ایله صلابت لازمه‌یی ویرمك ایجاب ایدرکه بونلرده کندیلرینی بکله‌ین آغرچله‌لردن تهلکه‌سز قورتوله‌بیلسونلر.

اویونلر — یوقاریده ژیمناستیکك بلکه‌ده استحقاقی اولمادیغی حالده اوغرادیغی رغبتسزلکدن بحث ایدرکن اویونلرك اونلره پك فائق اولدیغنی اشراب ایتمشدك. «اویونلرك ایکی شیئی واردرکه قیمتنه بها بچلمز، بونلر شومعهود مصنع‌ادمانلرده اولمیان شیلردرکه بریسی حریت، دیکری صفادر» فی‌الحقیقه، اویون فعالیتك کندیلکندن انبساطی، وجودك سربستجه انکشافیدر؛ اویون براحتیاج طبیعنك نتیجه‌سی اولوب هروقت شوق وشطارتله ممتزج، وبوتون چوجقلرك مرغوبیدر، انسانه یورغونلق ویرمز، زیرا بویله برشی حس اولوتجه درحال براقیلیر. هر یاشه، هرجنسه کوره آزچوق ساده، آزچوق کورولتیلی، فقط هروقت جاذب دورلو اویونلر واردر. تمیز آچیق برهواده، اوکوزل کوك قبه‌سی آلتنده، پارلاق

کونشك نورلری ایچنده صیق آغاجلرك کولکه‌لری آلتنده یاپیلان اویونلر هرجهتدن اعلا وبدنك بوتون اعضاسنه منفعتبخشادر . صوك درجه‌ده عملی اولان انکلیزلر ، بونی ایی بیلیورلر . بناءً علیه پروغراملرنده اویونلر ایچون الك بیوك بر یر آییرمشلردر . «اویونلر برنجی صیره‌ده کلیور . کتابلر ایکنجی‌ده ؛ قریکت اوینامق ، کوره‌ك چکمك ، یلکنلی کمی قوللانمق ، آولانمق ، آته بینمك ، یوزمك ، یومروق اوروشمق ، سلاح قوللانمق ؛ دلیقانلیلرك الك مراقلی ومفید مشغله‌لرندندر . »

هرحالده اویون صحتك الك ایی مکتبیدر . آدمك یناقلرینه قان ویریر ، اتلرینی قوتلندیریر ، کوکسی کنیشله‌تیر ، متنوع وظائف بدنیه‌یی تسریع ایلر ، بوتون وجودی تمیزلر؛ صوکره انسانك کیفنی، نشئه‌سنی ادامه ایدر؛ هم بونلرك جمله‌سی‌ده قوت شکلنه کیرر ، زیرا : قوت علاجلرینك الك تأثیرلیسی سعادتدر . » اویون ، الك چویك بناءً علیه الك ایی اکلنجه‌در . صنف خارجنده چوجقک ایی اکلندیکی وقت ایچریده آرتق اکلنمك احتیاجنی طویمایه‌رق ، دها ایی چالیشیر . ذهن دها آچیق ودها طوغری وطبیعت دها اوصلی اولور . زیرا : سینرلر یاتشمشدر ، دیمك هرشیئه برنفعی وار ، خواجه‌یه اطاعته وارنجه‌یه قدر .

اویون، چوجقلر آره‌سنده سویشمه‌نك ، اقتضاسنده بربرینه آرقه چیقمانك‌ده مکتبیدر . بوایکی خصلت فضائل اجتماعیه‌نك الك کوزللرندندر . حریتك‌ده ایلك تجربه‌لری ، اویون دکلمیدر؟ والحاصل ، اویون صفوت اخلاقك نکهبانی واکثریا وجدانلرك تطهیر وتصحیحیدر .

تربیهٔ جسمانیه‌نك معناسی — بوکیفیت تربیهٔ جسمانیه‌نك معناسی نه اولدیغنی بزه آکلاتیر ؛ یعنی اونی برغایه دکل برواسطه اوله‌رق کورملیدر. شبهه‌سز جسمانی ادمانلرك اهمیتنی آکلامش اولدقلرندن دولایی انکلیزلری ثنا ایده بیلیرلر . فقط اونلرده بو ادمانلری براز افراطه واردرمامشلرمیدر ؟ عجبا بوتون امل وفکرینی یالکز ایی یومروق آتمغه صرف وحصر ایتمك بر آدمك شانه صحیحاً لایقمیدر ؟ اولا احتیاجات حیوانیه‌مزی تسویه مجبوریتنده ایسه‌ك‌ده اونوتمایه‌لم که بز یالکز حیوان دکلز . ژیمناستیکه پك بیوك بر موقع ویرمش اولان **افلاطونده** اونکله برابر موسیقی‌ده تعلیم اولنماسنی بحق ایسته‌مشدی . اونك بوندن مقصدی عقل وقلبك تربیه‌سی لزومنی‌ده آکلاتمقدی ، زیرا تربیه یالکز جسمانی اولورسه

ارواحه قابالق ویرر، دیردی . فی‌الحقیقه یالکز بدنه خدمت چوق کچمه‌دن اخلاقه غلظت ایراث ایتدیکی کبی، معنوی وروحانی ظرافت ونزاکتـك ضررینه ، یالکز قوهٔ مادیه‌یه اطاعت ورعایتی استلزام ایدر .

بدنله اشتغال ایده‌لم ، فقط روحه خدمت نیتیله ؛ بدنه باقالم فقط اونك علائق وقیودندن دها قولای قورتوله بیله‌رك، ذهنمزی دها سربست ودها مستقل یاپه بیلمك ایچون باقالم : مفکوره‌مز ، روح صافك حیات صافیدر. فقط شو حیات حاضره‌دن اعتباراً ، امکان مساعد اولدیغی درجه‌ده ، اوکا نائل اولمق ایچون بدنك‌ده امکان درجه‌سـنده صاغ اولماسی لازمدر . چوق اسکیدن برسوز دیمشلردر : « بدن ، قوتلی اولدیغی وقت سوز دیکه‌ر ، ضعیفله‌دیکی وقت امر ایدر . »

٢

روحیاتده اصول Méthode psychologique

تأمل Réflexion — روحیاتك برموضوعی وار ، فقط عقل او موضوعی علمی برصورتده طانیمق ایچون براصول حاضرلامشمی؟ شبهه‌سز، روحیات ریاضیاته امتثالاً انی à priori [١] برشـکلده یالکز تعلیل Déduction قوتیله تأسس ایده‌مز . زیرا تعلیل بعض مبادی وقوانینك اولجه بیلنمش اولماسنی استلزام ایدرکه کندیسی ده صکره اونك نتیجه‌لرینی استنباط وتوسیع ایلر ، روحیات ایسه ایشته او مبـادی‌یی اوکرنمکه چالیشیور . روحیات فیزیك وکیمیا کبی تجربهٔ خارجیه‌یه و اونی تعقیباً کلن استقرا induction اوزرینه‌ده ابتنـا ایده‌مز . زیرا حادثات روحیه حواسك دائرهٔ ادراکنه کیرمیور . فقط بوکا باقه‌رق ، روحیاتك اصولی یوقدر دیرسه‌ك پك عجله ایتمش اولورز .

اولجه سویله‌دیکمز وجهله هر حادثهٔ روحیه مشعوریه‌در ، یعنی هانکی ذاتك اوزرنده تجلی ایتمش ایسه اونك طرفندن درحال وبلا واسطه متیقندر . شبهه‌سز، بویله بنفسه متحدث وفطری بر احتساس ، علمك طلب ایتدیکی وجهله ، متمایز

[١] اصطلاحات علمیه انجمننده بوکا (قبل‌التجربه ـــ وبالاختصار ـــ قبلی) تعبیر ایدلمشدر.

بر بیلکی اوله‌ماز ؛ فقط انسان کندینی طوپلایوب نفسنی مراقبه ونظر دقتنی نفسنده کچن شیلر اوزرینه تثبیت ایتمك اقتدارینه مالکدر ؛ بو واسطه ایله‌ده نفسك حادثات متنوعه‌سی حقنده دها صریح بر فکر اکتساب ایدر . ایشته انکلیزلرك introspection دیدکاری بو تأمل Reflexion روحیاتك اصولیدر .

اصول تأمل علیهنده اعتراضلر — شعور واسطه‌سیله مکتسب بو بیلکی حقنده ایکی درلو اعتراض ایدلمشدر : اول باول بو واسطه ایله برعلم اکتسابی محال ویا عقیمدر دیمشلر . محالدر ، زیرا جوهر نفسی Sujet نك بری ناظر دیکری منظور اولمق اوزره ایکی‌یه آیرلمسی قابل دکلدر؛ عقیمدر، زیرا او بیلکی دائما حادثه‌دن صکره وقوع بولیور، حتی تتبعی مطلوب حادثه‌یی ازاله ایدییور: مثلا شدتلی بر غضب حالنی تحلیل مطلوب اولسه بو حال یالکز تعدل ایتمش دکل چوقدن کچمشدر . اوتقدیرده میدانده اولمایان شیئی ناصل تدقیق ایده‌بیلیرسکز ؟

بوتون بو سوزلر تزویرات محضه‌در . تأملك امکانه اعتراض ایتمك اونك کرچك اولدیغنی اثبات ایتمکدر: فی‌الحقیقه اونك نه اولدیغنی بیلندیکی واونك یالکز تأمل واسطه‌سیله بیلنه‌بیله‌جکی اعتراف ایدلمش‌اولیور. بوندن باشقه انسانك کندیسنی مشاهده ایده‌بیله‌جکنك دلیلی ، کندیسنی مشاهده ایتمسیدر . برده انسان برفعلده ایکن نفسنی تدقیق ایده‌مسه بیله ، او فعلدن صکره حافظه واسطه‌سیله بو تفتیشی یاپار، حافظه اوفعلك صفحاتنی اوکا عیناً کوسترر. بوندن ماعدا اکر بو اعتراضلر برشی اثبات ایتسه‌یدی ، دها فضله شیلری اثبات ایتمش اولوردی ، یعنی یالکز روحیاتك وجودینی قالدرماز ، اساسی مشاهده‌یه مستند اولان دیکر علملری‌ده الغا ایتمش اولوردی؛ زیرا او علملرك بزه بیلدیردیکی شیلر، فی‌نهایة‌الامر، اشیانك بالذات کندیلری دکل او اشیانك بزده حاصل ایتدکلری تأثیرات ، یعنی خالص بعض حالات شعوریه‌در .

بواعتراضلردن‌باشقه، استبصار خارجی‌ایچون برقیمت علمیه‌سی یوقدر دییورلر. واقعا علم ، فرده مخصوص غیرثابت شیلری اهمال ایله ، کلی ودائمی اولان شیلرله اوغراشیور. فقط، روحیات عالمی، منحصراً کندی نفسنه عطف نظر تتبع ایدرك آنجق تك بر روحی ، یعنی کندی روح ذاتیسنی تدقیق ایده‌بیلیر : اوراده‌تصادف ایتدیکی شیلرك باشقه‌سنك روحلرنده بولنوب بولنمدیغنی کیم بیلیر ؟ ذاتی اولان

شیئی عارضیدن ، جزئیلری کلیلردن ، ممکنی واجبدن ، « فانی‌یی باقیدن » ناصل سچه‌بیله‌جك ؟ ایمدی او عالمك یاپه‌جنی رسالهٔ مخصوصه احتمال‌که مفید و مراقلی بر شی اولور ، فقط قیمت علمیه‌سی اولماز .

دها باشقه اعتراض‌ده واردر: برشیئی مثلا صویی علماً بیلمك ، اونك هانکی عنصرلردن مترکب اولدیغنی ، وبو عناصرك برلشوب صویی تشکیل ایتمك ایچون هانکی قانونه تابع اولدقلرینی بیلمك ، یعنی او شیئی اولا اجزاسنه تفریق، بعده یکیدن ترکیب ایلمکدر . فقط ، نفسك حیاتنه تعلق ایدن خصوصاتده ، بز نه بویله برتحلیل یاپابیلیرز، نه‌ده بویله برترکیب . استبصار نفسی بزه یالکز حادثاتی، شعورك اونلره بالطبع ویره‌جکی وحدت داخلنده کوسترر، یوقسه اونلری عناصرینه آییرمغه، وبو عناصرك ترکبنه مدار اولان قانونلری بیلدیرمکه مقتدر دکلدر . بو صورتله روحیات عالمی ، مرکب اولان شیئی بسیط صانمش اولور . والحاصل کندی نفسنی مراقبه‌یه باشلادیغی وقت طبیعت انسانیه‌سی متکمل و متشکل بر حالده اولدیغندن کیفیات مکتسبه‌یی قولایجه، اونك کیفیات فطریه‌سندن ظن ایده‌جك ، مشتق اولان شیلری اولدن موجود صانه‌جق ، زیرا قوای متنوعه‌نك اوائلنی واونلرك کیفیت « تکون génèse » لریله قوانین تملرینی هیچ برزمان بیلمه‌یه‌جکدر . والحاصل کوردکلرینی وصف ایده‌جك ، اسباب علمیه‌سنی تعیین وایضاح ایده‌میه‌جکدر .

استبصار خارجینك وجوبی . روحیاتك منابع استعلامی .— بوتون بوملاحظه‌لر واردر : تأمل یالکز باشنه قالسه‌یدی پك طار و پك آز امین برواسطهٔ تفحص اولوردی . بونك ایچون روحیات متخصصی یالکز شعورك انباآت واخباراتیله اکتفا ایده‌مز، کندی نفسنك مشاهده‌سنه ، باشقه‌لرینك‌ده مشاهداتنی ضم ایتملیدر: بونی آکلامامش ویاپمامش همان کیمسه یوقدر . شبهه‌سز شعورلرك ذاتلرینه نفوذ ایتمك قابل دکلدر ؛ بونکله برابر اوراده کچن شیلری بیلمك محال دکلدر . اولا بعض حالات شعوریه‌نك بدن اوزرنده عکسلری کوریلور . باغرمق ، ال ودیکر یوزده‌کی اعضالری اویناتمق کبی عضوی اشارتلر اونلره خارجاً دلالت ایدرکه بز بولسان طبیعی‌یی عادتا *غریزه* « سوق طبیعی » ایله آکلارز : بونك ایچوندرکه اونلری طوغریدن طوغری‌یه خارجدن ادراك ایدرز صانیرز .

دیکر جهتدن ، لسان نیجه شعورلره سربستجه ابلاغ مرامه مساعددر: ذاتمده

وجودینی اورتایه چیقاردیغم بو ویا شو اعتقادك سزده اولوب اولمادیغنی سزه صورابیلیرم . بناءً علیه روحیات متخصصی کندی طبیعتندن دها باشقه ودها متنوع طبیعتلری نه قدر استجواب ایدرسه استحصال ایده‌جکی معلومات دها او قدر زیاده فائده‌لی اولور . ادبیات ، تاریخ ، السنه حقنده‌کی تتبعات ، کندیسنه مکاناً و زماناً اوزاق اولان انسانلری‌ده طانیتدیره‌جغندن ، دائرهٔ مشاهده‌سنی کنیشله‌تیر. ایشته بو وجهله ، کندی شعورنده ذاتی وکلی اولان شیلرله مدنیت ویا تربیه‌نك اورایه ادخال ایتمش اولابیله‌جکی ساخته و غیر طبیعی عناصری دها ایی تمییزه مقتدر اولور .

دیکر بر جهتدن ، وحشینك ، چوجغك احوالنی تتبع ، روحك عناصر ابتدائیه‌سندن بعضلرینی کشف و استخراجه ، و ملکات متنوعه‌نك صورت تکوینی ایله اونلرك تکامله عائد صفحات مختلفه‌یی تفهمه مدار اولور. بعض حالات مرضیه‌نك تدقیقی‌ده فوق‌الحد موجب عبرت واستفاده‌در . هم بوتدقیق ، حاضر مهیا بعض تجربه‌لر یرینه‌ده قائم اولورکه او بونلری یاپامازدی ، یعنی بویله حالات مرضیه اوکا حسیات اخلاقیه و روحیه‌نك آعمال یاخود حادثاتنی ترکیب ایدن عناصر متنوعه‌یی بربرندن آیری اوله‌رق کوسترر ، اونلرك روابط تبعیت وقانون ترکیبلرینی دها آچیغه چیقاریر . خلاصه روح حقنده اونك دها علمی بر وقوف اکتساب ایتمسنه یاردیم ایدر . والحاصل حیواناتك تتبعی‌ده ، مثلا غریزه کبی بعض قوا حقنده برعلم صحیح اکتساب ایتمك یاخود مدرکه کبی انسانی تمیز ایدن و اوکا بالجمله مخلوقات آراسنده بر موقع مستثنا تأمین ایله‌ین قوایی دها ایی آکلامق ایچون پك چوق معاونت ایلر .

تأمل ، اصول آفاقی ایجونه الزمدر — بونکله برابر بو « اصول آفاقی » نك خدمتلری نه قدر مهم اولورسه اولسون ، **تأمل** روحیاتك ینه دائما جانی مقامنده قاله‌جقدر . دیکرلرینه کندی طویغو ویا مطالعه‌لرینی صوردیغم وقت ، احتساس ویا مطالعه فکری ، اکر شعوردن کلمیورسه ، بکا نره‌دن کلیور ؟ دیکر جهتدن ، باشقه‌سنك روحنده کچن شیئی تیقن ایتمك ایستدیکم وقت ، اوکمده یالکز بعض اشارتلر، حرکتلر یاخود فریادلر بولیورم، بونلرك نه‌معنایه دلالت ایتدکلرینی آکلامغه اهل اولمق ایچون ، ینه وجدانمك بنی تنویر ایتمسی لازمدر : اکر کوز یاشلرینك

اللّه اشارت اولدیغنی کندی نفسمده تجربه ایتمامش اولسهم ، کوز یاشنی کورمکلکم
نافله‌در ، بونلرك نجه هیچ بر معناسی اولماز . بناءً علیه دیکرلرینی معرفت ، کندی
نفسمزك معرفتی ایچون لازم اوله‌جغی صحیح ایسه ، کندی نفسمزك بیلنمسی‌ده
دیکرلرینی معرفت ایچون لازمدر دیمك دها طوغریدر : سوزك طوغریسی ، بز
یالکز کندیمزی طانیرز ، ابنای جنسمزی‌ده آنجق کندیمزه تشبیه ایله طانیه‌بیلیرز .

روحیاتده تجربه — دیمك‌که روحیاتك کندینه مخصوص بر اصولی واردرکه
استبصار نفسیدر ، بو اصولك ، دیکر علملرك قوللاندقلری ، استبصار خارجی
یعنی اصول آفاقی اوزرینه فائق بعض جدی فوائدی واردر؛ زیرا اصول آفاقی عالم
جسمانینك آنجق بر قسم جزئیسنه اوده بالواسطه ، و بناءً علیه بسبتون نسبی بر
صورتده ایرشدیکی حالده ، استبصار نفسی واسطه‌سیله انسان عالم روحیاتك بالجمله
حادثاتی ، بلا استثنا ، هم‌ده هیچ بر واسطه‌سز وعلی‌الاطلاق تیقن ایدر .

صحیحدرکه دیکر بر نقطهٔ نظردن روحیاتك بو فائقیتی آرتق یوقدر . حادثات
و واقعاته متدائر اولان فیزیق ، کیمیا کبی دیکر علملر یالکز استبصاره دکل
تجربه‌یه‌ده مراجعت ایدرلر، تجربه‌دن مقصد ایسه بعض حادثاتی، کندیلرینك نتایجنی
الده ایتمك ایچون، حذف، تکرار ویاتنویع ایلمکدن عبارتدرکه‌بو، طریق استبصاردن
باشقه صورتله مثمردر ، زیرا شئونك بربرینه طولاشمش صیق طره‌سنی چوزمکه،
حقیقی علیت نسبتلرینی و اونك نتیجه‌سی اوله‌رق قانونلری کشف ایلمکه خادمدر ،
چونکه قانون دیدیکمز شی کلی یاپلمش بر نسبت علیتدن باشقه برشی دکلدر. حال‌بوکه،
روحیاتده تجربه پك مشکلدر ، ممتنع اولمادیغی زمانلرده‌ده اصلا قطعی و امین
نتیجه‌لره سائق اولماز . شبهه‌سز ، انسان نتایجنی تفتیش ایچون بالاختیار بر حالته
توطین‌ِنفس ایده‌بیلیر ؛ مثلا فلان فکری دوشونمکه باشلار، واونك کندیسنده نه
کبی فکرلر اویاندیره‌جغنی آراشدیرر، بوتجربه‌یی برقاچ دفعه یاپار. فقط نفسی اولان
بوتجربه‌لرشئونك علل حقیقیه‌سی اوزرینه بزه استبصارات عادیه‌دن زیاده برشی بیلدیرمز.
قطعی تجربه‌لرك ممکن اولماسی ایچون ، علتنی آرادیغمز حادثاته تقدم‌ایدن حادثه‌لری
اله کچیرمش اولملغمز و اونلر اوزرینه کیفمزه کوره اجرای تأثیر ایده‌بیلمکلکمز
لازمدر. حادثات روحیه‌نك قسم اعظمی‌ایسه ، علتلری باطنی ونفسی اولدقلرندن ،
بو شرطی اصلا ایفا ایتمزلر . بونده بر استثنا وارسه آنجق احساسات sensations

ایچوندر، زیرا بونلر طوغریدن طوغری‌یه فیزیولوژی‌یه منسوب احواله تابعدر، که بونلری ایسترسه‌ك تعدیل ایده‌بیلیرز . « روحیهٔ فیزیقیه Psycho - physique » دینیلن معاصر بر آلمان مسلکی(۱) بوقبیل حادثات عضویه حقنده‌کی تجربه‌لریله اشتهار ایتمشدر. بومسلك اربابی ، بومیانده ، « احساس ، تهییج ایله متناسباً آرتماز ، فقط یالکز اونك لغارتمه‌سی ایله متناسباً آرتار . » دستورینی وضع ایده‌بیلدکلرینی ظن ایدییورلر . آنجق بو دستور منازع فیه و پك زیاده مشکوکدر .

بوندن باشقه روحیاتده تجربیك تصادف ایتدیکی، یالکز مشکلات مادیه دکلدر . برده مشکلات معنویه واردر. اکثریا تجربه‌لر یاپمق ایچون حقیقةً امکان واردر. فقط غیرك حقوقی بوکا مانع اولمقده‌در . زیرا هرکسك شخصی اساساً شایان حرمت اولدیغی کبی اویله تجربه تحته‌سی اوله‌جق قدر حقیر دکلدر ؛ یالکز غیرك حیاتی، حیثیت انسانیه‌سنی اخلال ایتمیه‌جك بعض مضرتسز تجربه‌لره جواز واردر . بالجمله احوال سائره‌ده طبیعتك ارائه ایتدیکی بعض حالات مرضیه‌یی استبصار ایله اکتفایه مجبورز ، مع هذا بونلرده مع‌التشکر پك نادردر .

حالات مذکوره حاضر یاپلمش تجربه‌لر حکمنده اولوب، بعض فرضیه‌لرك تحققی ایچون فائده‌لی شیلردر ، فقط اوفرضیه مسئولیتنی اوزریمزه آله‌مایز . بو وجهله جنت وبرسامك hallucination تتبعی حیات مطرده‌نك ماهیتنی، یاخود ادراك خارجینك ناصل وقوعه کلدیکنی دها ایی آکلاتمغه خادم اوله‌جغی کبی ؛ حافظه ، اراده‌یه متعلق امراضك تدقیقی‌ده بعض قوانین ویا عناصرك کشفنه مدار اولمشدرکه اوحالات اولماسه‌یدی کیمسه اونلری بیلمیه‌جکدی ؛ آنادن طوغمه کورلر اوزرنده یاپیلان پرده‌نك قالدیرلماسی عملیاتی کوزك طبیعی ادراکاتی حقنده بزه بر چوق شیلر اوکرتمکده‌در .

شونی‌ده سوزیمزه علاوه ایده‌لم که زمانمزده روحیات تنویم ایله یکی بر طرز تجریب بولمشدر. بو واسطه ایله، **قوندیلیاقك** مع‌التأسف بسبتون خیالی تجربه‌لریله فرضیه‌سنی موقع فعل وتحقیقه چیقاردقلرینی ظن ایدییورلر . **قوندیلیاق** فرض ایدییوردی‌که انسان کویا جانلی بر هیکلدر، فقط هرمضمون ومعنادن خالی؛ صکره

(۱) « روحیات فیزیولوجیاوی Psychologie physiologique »

فیلسوف اوکا عقل واسطه‌سیله معین بر حالت شعور ادخال ایدییور، اونك نتایجنی ده
بالذات کندی تخیل ایلیوردی . فی‌الواقع تنویم اثناسنده اویوديلان کیمسه‌نك
روحنده کویا بر بوشلق وقوعه کتوریلیور ، شو صورتله که القا ایدلمش حادثه‌نك
suggéré آثاری طوغریدن طوغری‌یه کشف ورؤیت اوله‌بیلیر . بونکله برابر
شوکا دقت ایتملی ، بو اصول هر وقت احوال غیر طبیعیه وغیر مطرده‌ده اجرا
اولنیور ، عجبا بویله بر حالده یاپیلان تجربه‌لرك نتایجنی تعمیمه حقمز وارمیدر ؟
برده شعورك غورنده بر (مکان مضر) ، حادثهٔ مُدخله‌نك آثار طبیعیه‌سنی تعدیله
مستعد بر کیزلی سبب عجبا موجود دکلیدر ؟

روحیاتده استقرا ؛ قانون علمی فکری و روحیات — تفصیلات سابقه‌یه نظراً
کوریلیورکه روحیاتده تجربه‌لره مراجعت پك محدود ومقصوردر . بونکله برابر
فرض ایده‌لم‌که روحك بتون اقطار تجلیسنده قابل تطبیق اوله‌بیلسون، وبوواسطه
ایله مقدمات ونتایجك صیق نسجنی اریده‌رك حقیقی علیت نسبتلرینی استخراجه
موفق اولورز . انجق بونسبتلری ، استقرا طریقیله قوانین عمومیه وضروریه پایه -
بیلملکمزه امکان یوقدر . فی‌الواقع بونك سببی شودرکه ماده عالمنده حادثات
مطرداً جریان وتکرر ایدر. علتلرك مشی طبیعیسی علی‌الاطلاق هپ بر یولده‌در،
زیرا او علتلر نتیجه‌لرینه قارشی لاقیددرلر ، حالبوکه روح عالمنده کیفیت
باشقه دورلودر . شئون روحیه نفس ناطقه‌دن یعنی صاحبندن آیرلماز ، او شئونك
بر معنایی متضمن اولمالری آنجق اوکا نسبتله‌در، نفس ناطقه ایسه بذاته بر امل ،
بر قصد ، هرآن مظهر تکملات اوله‌رق تفیض وتعدل ایتمکه معطوف بر نیت ایله
متشکلدر، ایشته بو قصد ونیتی موقع فعله چیقارمغه مصروف اولان مساعی حیات
معنویه وروحیه‌جه هیچ طورمقسزین تبدلاتی استلزام وهردرلو مکرراته مقاومت
وممانعت ایتمکده‌در . برده بو قصد ونیت هیچ بر وقت خشنود اولمایور ؛ زیرا
نفس عاقله ، بو قصدك کندینه ایصال ایتدیکی حالاتی ادراك ایله اکتفا ایتمیور ،
اونلری کندیلکندن دائما دها علوی ، دها کوزل، دها لطیف وروحانی بر کمال
خیالی ایله محاکمه ایدییور؛ بووجهله دها یوقاری‌یه یوکسلمکی، دها تام برصورتده
ساحهٔ حقیقته چیقمغی ایسته‌یور . بوصورتله هرآن تجدد ایدییور. قیود ماضیدن ،
کندیسنه مؤثر اولان بالجمله اسبابدن رهایاب اوله‌رق انقیاد ایده‌جکی قانونی کندیسی

کندینه وضع ایدییور، یوقسه اوکا محکوم اولمایور. برکیمسه علم ایله برصورتله بیتاب اولسه، بر عباره، بردستور ایچنده بوغولسه ارتق بردها بر کیمسه صایبله‌ماز. بناءً علیه تصدیق اولنملیدرکه، روحیات، فیزیق وکیمیا درجه‌سنده اصح ومثبت بر علم دکلدر. روحیاتده یقین دها آزدر، دها کریزاندر، برایشی وقوعندن اول ادراك دها زیاده خطالی ودها آز امیندر: بونك سببی یالکز حادثات اخلاقیه‌نك شئون مادیه‌دن دها فضله مرکب اولماسی دکل برده کائنات طبیعیه‌جه مجهول وفی حد ذاته علمه معاند بعض عناصر جدیده‌یه تصادف اولنماسندندر.

تطبیقات عملیه — روحیاتده ایجادك استعدادی — بودرسدن حاصل اولان بالجمله فوائد عملیه‌یی استنباط ایتمك اهم والزمدر. کوردككه: عقلی وامین بر تربیه طبیعت انسانیه‌نك قانونلرینی جدی صورتله بیلمکی مقتضیدر. انجق بو قانونلرك تعیینی نازك ومشکل بر ایشدر. شبهه‌سز، روحیات دیکر علوم مثبته‌یه فائقدر، اکر تدقیق ایتدیکی حادثاتك ماهیتی نظر اعتباره آلنیرسه؛ زیرا بو حادثاتك صحتی قطعی ومطلقدر؛ بو بابده هیچ بر شبهه‌یه محل یوقدر؛ حالبوکه علوملك، مختلف اقطار واقسامنی تتبع ایتدکلری اعیان موجوداتك حقیقتندن صیقشنجه شبهه اولنه‌بیلور. فقط، کشفه موفق اولدقلری قانونلر نقطهٔ نظرندن روحیاته باقیلیرسه بوجهتدن علوم سائره‌نك دوننده اولدیغنی انکاره مجال یوقدر.

بونکله برابر علم روح ایچون هرحقیقت عمومیه علی الاطلاق رد ایدلمش دکلدر؛ روحیاتده‌دخی بعض مبادی واردرکه صورت قطعیه‌ده ثابت اولمش کبیدر: غیر صحیح ومثبتك یاننده صحیح ومثبت ایچون‌ده یروارددر. بوسببله، دینه‌بیلیرکه تربیه خصوصنده بعض ثابت، اساسلی قاعده‌لر موجود اولوب، بونلرك بیلنمسی اهم ونظر اعتباره آلنمسی الزمدر. بونکله برابر اولا مقداری آز، صکره‌ده پك عمومی اولان بو قاعده‌لرك ظهوری محتمل بالجمله حالاته مقابله ایده‌بیلمکدن پك اوزاق اولدیغنی اونوتمقدن صاقنملیدر. بو قاعده‌لر حقنده کسب معلومات ایتمکسزین، تصادفه تبعاً حرکت ایتمك نه‌قدر محاذیری مستلزم ایسه، بونلره موثوقیت وصحتی قطعی وکلی بعض دستورلر نظریله باقمق‌ده او قدر شئامت انکیزدر: بالعکس هیچ بر شی بونلردن‌دها یموشاق، دها سهل التصفیح اولماملیدر؛ یعنی بونلر دمیردن قاعده‌لرکبی دکل قورشوندن اولمالیدر؛ خلاصه مربی اونلره حاکم اولسون، کندینی اونلره

قاپديرماسون ، اونلری فوق‌العاده متنوع اولان احوال حقيقيه‌يه كوره اويدرمق ايچون تعديل ايتمكی بيلسون .

هيچ برشی بوندن زياده، قوقوآلمايی، دهازياده تجربه صاحبی اولمغی، دهازياده فطانتی ، استلزام ايتمز ، ايشته‌اصل « اينجه‌لك » بوايشده مالك اولماليدر . صوئوق بعض تصورات ومجردات قارشيسنده‌دكل، حس وعمل ايدن حقايق مشخصه قارشيسنده اونك يرينی هيچ بر شی طوته‌ماز . والحاصل تربيه صحيحاً بر هنردر . دها طوغريسی اوندن زياده بر عطيه ، بر فضيلتدر .

خصائصك تنوعی — حريت — تربيه طبابت كبيدر ؛ شبهه‌سز طبابت حياتك قوانين عموميه‌سنی بيلمكله مكلفدر ، چوق شی بيلمك ايستر ، صاغلام بر علمه، اينجه مقرر قاعده‌لره احتياجی واردر . بونكله برابر خسته‌لغی و شفا ويره‌جك علاجی بولمق ايچون ملكهٔ تشخيصك واوزون بر تجربه‌نك يرينی هيچ برشی طوتاماز.

فی‌الحقيقه عضويتلرك كوزه كورونمه‌ين پك درين فرقلری اولديغی كبی بنيه‌لر حير تبخش عقول بر صورتده تنوع ايتمكده وهمان هرشخصه كوره تبدل ايدرك كتابده عباره‌سی وترتيبی اولمايان باشقه براصول تداوی‌يی اقتضا ايتمكده‌در ؛ بونك كبی تربيه‌سی، تداويسی، اصلاحی، تصفيه ويا تقويه‌سی آرزو اولنان خويلر نه بربرينه بكزر، نه‌عينی برقالبده ياپلمشدر . هربريمزك كنديـنه مخصوص براحتساسی ، فعلی، ورد فعلی واردر. شبهه‌سز ، حيات روحيه‌نك عناصر متنوعه‌سی هپمزده واردر ، فقط هربريمز اونلرك برترتيب مخصوص منفرديز. بناءً عليه بوشخصی فرقلر نظر اعتبار واهميته آلنماز ، وهركس حقنده بر معامله ياپيليره بر نظام ، بر اصول تربيه تطبيق اولنورسه بويوك بر خطا ايشلنمش اولور . تربيه هرشيدن اول ايجاب حاله كوره تطبيق حركت ايشيدر . بر خويه امين بر صورتده تأثير ايتمك ايچون اولا اوخويی ياقالامغی بيلمك ، اونی طانيمق ، اوكا ياقيشه‌جق برلسانله سويله‌مك لازمدر : رأس حكمت ، سرارواح ومفتاح قلوبه تصرفدر . بونكله برابر انسان كندی كيفنه كوره اخلاقی تبديل واصلاح ايده‌بيله‌جكنه امين اولديغنی سويله‌يه‌مز. هروقت تخمين اولنمايان شيلر ظهور ايده‌بيلير . بر بال مومنی اويروب چويره‌رك ايسته‌ديكك قالبه قويه‌بيليرسه‌كده انسانك قلبنی اويله ديله‌ديكك كبی تبديل ايده‌مزسك وهر وقت مقاومتلره تصادف ايده‌بيليرسك: قارشيكده‌كی سوزيكی ديكله‌مكده ايكن

مخـالفت ایده‌بیلیر ؛ مطیع اولدیغی حالده عناده باشـلار ، حریتك ناکهانی بعض حمله‌لری حسابلریمزی شاشیرته‌رق بوتون امکلریمزه قارشی کله‌بیلیر .

علم خصائص — بونی‌ده اعتراف ایتملی که ، خویلری طـانیمق داعئ مراق اولدیغی قدر مشـکل بر ایشـدر . چوجغك ایچنده نه‌وار نه‌یوق آکلامق ایچون وجدانـنه نفوذ ایده‌میز ؛ اوکا خارجدن باقمغـه مجبورز ، یالکنز بعض اماره‌لری یاقالایه‌بیلیرز، اویله ایکن ینه اونلرك تاس‌تمام نه‌یه دلالت ایتدکارینی تقدیر ایتدیکمزه امین اوله‌مایز . برده بر خویك وجودینـه دلالت ایدن احوالدن یالکنز برینـه اطلاع ایله حکم ویرلسه احتمال‌که خطا ایدلمش اولور : بوندن باشقه چوجق قصداً اخلاقنی کتم ایده‌بیلیر، بوده بزی شاشیرتیر : اویله ایسه تکمیل خویی ترکیب‌ایدن بیکلرجه عناصری کشـف وتیقن بابنده نه‌لر اولماز ؟ نه قدر دقت نظر وبصیرت لازم ! حکمدن اول نه‌قدر احتیاط وتقید ایستر ! زیرا یاکلش بر تدبیر هر شیئی تهلکه‌یه دوشورر ، هر شیئی محو ایدر !

بونکله برابر هیچ بر شیئی مبالغه ایتمیه‌لم ، و بالخاصـه ایشك مشـکلاتندن بیلمایه‌لم : اکر حقیقت اوقدر زحمت وهمته محتاج اولماسه‌یدی او قدر قیمتدار اولورمیدی ؟ اخلاقه نفوذ ایتمك اویله مطلقا محال دکلدر . بر کیمسه‌نك ماهیت معنویه‌سی ماهیت جسمانیه‌سی کیبدر: بوماهیت معنویه دخی بدن انسانی‌کبی منسجم بر کلدر ، بوکله داخل اولان اجزای مختلفه بربرینه اویغوندر ، افرادینی‌جامع، اغیارینی مانعدر : بناءً علیه اونلردن بر دانه‌سی بیلننجه دیکر عمومی حقنـده واضح بر فکر حاصل اولور وچوجغك قابلیت روحیه‌سی نه‌در بیلنیر ؛

طبیعیوندن کوویه Cuvier نسلی منقرض بر حیوانك تك بر پارچه سیله اوحیوانك بدنی ناصل اولدیغنی امداد عقل ایله ظاهره چیقارمشدی، اونك اجناس حیوانیه حقنده یاپه‌بیلدیکی شیئی، بر روحیات متخصصی، حتی خواجه‌نك کندیسی کشف اخلاق ومعنویات حقنده یاپارمی ؟ اکر اخلاقه دلالت ایدن علائمدن الك باشلیسی بولنورسه ایش اوقدر قولایلاشیر ، چونکه عالم ذهنـده بوتون بر هیئته حاکم اولان عنصرلر واردر . ایشته مربی بویله علامتلرك کشفنه چالشـملیدر ، بونك ایچون چوجغی الك طبیعی حرکاتیله مشغول ایکن تحت ترصدده بولندیروب اخلاق اصلیه‌سنه دلالت ایده‌جك نشانه‌لرینی یاقه‌لاملیدر، فقط چوجق کندیسنك

ترصد ایدلدیکندن خبردار اولماملیدر ؛ بو ترصد ایچون الڭ مناسب زمان اویون زمانلریدر ، چوجق او وقت کندینی قاپار قویوویرر ، ماهیتی نه ایسه اورتایه چیقارر . انجق چوجغه کندینی سودیرمکه ، حقنده کوستریله‌جك محبتله امنیتنی جلب ایتمکه چالیشملی : بالجمله اموردە یورکلرك قپوسنی آچان محبتدر؛ باشقه‌سنك بذل نفس ایتمسی ایچون انسان اولا کندی نفسنی بذل ایتملیدر .

خلاصه

١ — چوجغك بتون قواسنی منسجماً تنمیه ایتمك فنی اولان تربیه، تعقیب ایتدیکی غایهٔ عمومیه وتوسل ایتدیکی وسائط مخصوصه اعتباریله روحیاته صمیمی بر صورتده مربوطدر .

٢ — روحیات، علم‌النفسدر ، روح اولا حیات معنویه‌مزی ترکیب ایدن حادثاتك هیئت مجموعه‌سیدر . کذلك روح بو حادثاتك مبدأ ومصدریدر . بوندن طولایی روحیاتده ایکی قسم واردر : برنجیسی **تجربی** روحیاتکه حادثات معنویه وروحیه‌نك وبونلرده جاری قانونلرك علمیدر . ایکنجیسی **نظری** روحیاتکه روحك ماهیت لدنیه‌سندن باحثدر . بو ایکی قسم بربرندن آیرلماز .

٣ — برعلم ؛ موجود ، مدون اولمق ایچون ایکی شرط ایستر. اولا غیرقابل اختصار بر موضوع ؛ ثانیاً او موضوعی علمی برصورتده بیلمك ایچون براصول. روحیاتك بو ایکی شرطی حائز اولدیغنه اعتراض ایتمشلردر .

٤ — مادیون روحیاتك اصلا موضوعی اولمادیغنی دعوی ایدرلر . زیرا ، اونلره نظراً حادثات روحیه نهایت‌الامر ، حادثات دماغیه‌یه منجر اولور ، بونلر ایسه غریزیاتك (فیزیولوژی) موضوعیدر .

٥ — شبهه‌سز دینه‌بیلیرکه بتون حادثات اخلاقیه و روحانیه‌نك شرطلری حادثات عضویه‌در ، فقط هر ایکی صنف حادثاتك متحد وتوأم اولدیغنی سویلمك امکانسزدر (تیندال ، ته‌ن) .

٦ — بونلر اولا کندیلرینك صورت معلومیتلری جهتندن بربرینه بکزه‌مزلر. حادثات فیزیولوژیه خارجدن ، حواس واسطه‌سیله بیلنیر ؛ بونلر بعضاً پك کچ

بیلنمشـدر ؛ دها نیجه خدمات عضویه بیلنمامشـدر ؛ بوندن باشقه بونلر کندی اوزریمزدن زیاده باشقه‌لری اوزرنده دها ایی کورولوب بیلنیور ، وبونلری متعدد مستبصر ومشـاهدلر هپ بردن کوره‌بیلیرلر. حادثهٔ روحیه باطناً شعور واسطه‌سیله بیلنیر ؛ وقوعه کلدیکی آنده تیقن اولنور ؛ ضمیرمزده وقوعه کلان هیچ برشی بزه مجهول قالماز ؛ بوندن باشقه اونی هانکی شخصك ضمیرنده وقوعه کلمش ایسه طوغریدن طوغری‌یه او کورور بیلیر .

٧ — شویله‌براعتراض‌وار ، بنده‌مختلف ایکی طرزده معلوم اولان حادثه حد ذاتنده بردر، فقط‌اوسببله‌بزاونی بربرندن آیری‌ایکی حادثه‌ظن‌ایدییورز. بوکاشویله‌بر جواب‌ویرمك قولایدر.باطناً، شعور واسطه‌سیله کوریلن حادثه ، طیشاردن حواس واسطه‌سیله کوریلن حادثه‌دن هروقت آیری شـیدر ، وباشلی باشنه برواقعه‌در .

٨ — فی‌الحقیقه حادثهٔ عضویه‌نك برصورتی ، بر سرعتی واردر؛ اونی احلال ایتمك ، اولچمك ممکندر . حادثهٔ روحیه‌نك بوکا بکـزر اوصافی اصلا یوقدر .

٩ — اکر بر رد وتحویل ممکن اولسه ایدی حادثهٔ عضویه‌یی حادثهٔ روحیه‌یه دوندرمك ایجاب ایدر ایدی ، زیرا حرکت دیدیکمز شیئك بر حقیقت خارجیه‌سی اولمایوب بو آنجاق شعور سایه‌سنده موجود واو واسطه ایله معلومدر .

١٠ — روحیـات وغریزیات (فیزیولوژی) مسـتقل ایکی علمدر ، فقط بربرلرینه متقابلاً یاردمله مکلفدر .

١١ — روح وجسدك صیقی مناسبتلری واردر ؛ بناءً علیه تربیهٔ جسمانیه‌یه باقمق الزمدر . تربیهٔ جسمانیه مضاعفدر .

١٢ — (عمومی ومکتبلره مخصوص) حفظ صحتك غایه‌سی قوای حیاتیه‌نك محافظه‌سی اولوب ذهن یورغونلغنی نهی واستراحت وتنفسی امر ایلر .

١٣ — جسمانی ادمانلر تربیهٔ بدنیه‌نك قسم مثبتنی تشکیل ایدر ؛ بونك غایه‌سی طاقات بدنیه‌یی تماماً انکشاف ایتدیرمکدر. ژیمناستیق ایله اویونلر بوادمانه داخلدر. ژیمناستیق قوای جسمانیه‌نك اصول تحتنده تربیه‌سیدر. ژیمناستیق، حقنده وقوع بولان اعتراضات ومعاتباته رغماً ، طبیعی وبسیط اولورسه فائده‌سی انکار اولنه‌ماز . فقط اویون ژیمناستیکه مرجحدر، زیرا اویون دها سربستدر وهم هریاشه اویار. ادمانلرك

بدنه ایتدیکی خدمتلردن بشقه روحه‌ده لطیف بر تأثیری اولور ، وبعض صفات ذهنیه واخلاقیه‌یی تنمیه ایدر .

١٤ — بوندن ماعدا تربیهٔ جسمانیه بر غایه دکل ، بر واسطه اولمالیدر . بدنه ، عضویته ایدیله‌جك خدمت روحی اعلا ایتمك ایچون اولمالیدر ، زیرا روح آنجق بدن صاغ وسالم اولورسه دها سربست یاشایه بیلیر .

— ٢ —

١٥ — روحیاتك بر موضوعی وار ، فقط بو بیلنمکه صالحمیدر ؟ شبهه‌سزدرکه ، علوم مدونه‌ده مستعمل اولان اصول تعلیل واصول استقراً روحیاتده قابل تطبیق دکلدر . فقط شئون روحیه ، باطناً وشعور واسطه‌سیله درحال تیقن اولنور . روحیاتده‌کی اصول ، « تأمل » در ، یعنی نفسك کندینه دونه‌رك کندی کندینی تفتیش ومعاینه ایلمسیدر .

١٦ — شو تأمل اصولنه قارشی ایکی درلو اعتراض واقع اولیور . اولا دینیورکه بو اصول محالدر ، یاخود عقیمدر . زیرا انسانك ضمیری چفت اوله‌مازکه بری دیکرینی معاینه ایتسین ، برده تأمل تدقیق ایده‌جکی حادثاتی بو تدقیق سببیله اورته‌دن قالدیرمش اولور . فقط تأملك امکانی تأمل ایتمکله اثبات ایدیلیر ، برده تدقیق ایدیله‌جك حادثه کچمش اولسه بیله اونی حافظه انسانك عقلنه تماماً احضار ایدر . بوندن بشقه تأمل امکانی سلب ایتمك استبصاره مستند اولان علومی اورته‌دن قالدیرمق دیمکدر .

١٧ — اصول مذکوره ایچون برده قیمت علمیه‌سی یوقدر دینیور : یعنی یالکز بر شخصه عائد کیفیات او اصول ایله بیلنه بیلسه‌ده بو واسطه ایله مستحصل معلومات دیکر برینك احوال نفسانیه‌سنه تطبیق اولنه‌ماز ؛ زیرا باشقه‌لرینك شعور و وجدانلری اوتدقیقاتی نفسنده یاپان آدمك شعورندن بسبتون باشقه‌در . او حالده تأمل اصولیله حادثات روحیه‌نك عناصر ترکیبیه‌سنی وقوانین ترکبنی بولمق محالدر .

١٨ — صحیح اولان شودرکه ، روحیات متخصصی کندی نفسنده یاپدیغی تدقیقاتك نتیجه‌سنه دیکر علمانك‌ده نتایج وتتبعاتنی علاوه ایتملیدر . نطق طبیعی ، کلام ، ادبیات ، تاریخ ، مبحث السنه ، بو بابده‌کی تتبعاتك ساحه‌سنی کنیشله‌تیر ؛

چوجقلر ، وحشیلر وبعض غلط طبیعت اصحابی اوزرنده یاپیله‌جق تدقیق قوای نفسانیه‌نك عناصر بسیطه‌سنی و بونلرك قوانین تکاملنی کشف و استنباطه مدار اولور . حیوان اوزرنده یاپیلاجق تدقیقات ایسه اونك انسان حقنده دها مکمل بر وقوف پیداسنه خدمت ایدر .

١٩ ـــ فقط تأمل، روحیاتده اصل الاصولدر . زیرا اصول آفاقی‌یه تبعاً یاپیلان استبصارك تعلق ایتدیکی رموز واشاراته یالکز او بر معنا ویره‌بیلیر .

٢٠ ـــ روحیات استبصار اصولی اوزرینه تأسس ایده‌بیلیورسه‌ده ، بالخاصه کشف قوانین خصوصنده دها ثمره‌دار اولان تجربه اصولندن پك استفاده ایده‌میور . زیرا تجارب صحیحه وقطعیه انجق بعض شرائط فیزییولوژیه‌یه تابع اولان احساسات جسمانیه‌ده ممکن اوله‌بیلور ؛ اونك خارجنده اولان هر یرده تجربه مادی یاخود معنوی بر چوق مشکلات وموانعه اوغرایور . اکثریا بعض حالات مرضیه‌ده تتبعات اجراسیله اکتفا اولنمالیدر ، او حالات حاضر یاپلمش تجربه‌لر مقامنده‌در . پك یکی میدانه چیقان ، اصول تنویم صورت مطلقه‌ده صحیح نتیجه‌لر ویرمیور کیبدر .

٢١ ـــ تجربه اصولنك بوتون حادثات معنویه ساحه‌سنده جریانی امکانی فرض اولنسه بیله ، بوطریقله بعض قوانین کلیه وضعنه قیام ایدلسه بیوك بر جرأت کوسترلمش اولوردی ، زیرا آیینهٔ روحده هیچ بر حادثه توأم اوله‌رق بر دفعه دها منجلی ومتکرر اولماز ، بوندن باشقه انسان کندیسنده‌کی قوهٔ حریت واسطه‌سیله دائما دها یوکسك بر مفکوره‌یه یتشمکه ساعی اولدیغندن بو استعداد دخی یالکز باشنه دیکر بالجمله علل واسبابك تأثیرینه قارشی قویمغه کافیدر .

٢٢ ـــ یقیندن محرومیتنه رغماً ، روحیاتك امری التنده ینه بعض حقایق عمومیه واردر . مربینك اونلری نظر اعتباره آلوب تطبیق ایتمسی لازمدر . فقط اونلرك کافهٔ حالات ایچون جاری ومؤثر اولدیغنی ظن ایتمامليدر : خویلر بر برندن پك فرقلیدر ، بوجهتله قاعده‌لری اونلردن هر برینه کوره اویدرمق لازمدر .

٢٣ ـــ بونکله برابر خویلرك سچلمسی پك مشکلدر ؛ یالکز هر خویه دلالت ایده‌جك بعض خارجی اشارتلری کشف ایده‌بیلیرز ، فقط بونلره ویریله‌جك معنایه‌ده صورت قطعیه‌ده صحیح نظریله باقیله‌ماز . فقط ، خویك عناصر واجزاسی بر برینی

آکدیردیغندن ، اونلردن بردانه‌سنك کشفی بتون خویك ناصل اولدیغنی استدلال ایچون الویرر .

۲٤ ـــ چوجغك احوالنی حرکات طبیعیه‌سنده واویون اوینارکن تفتیش ایتملی وکندینی اوکا سودیرملیدر .

ایکنجی درس

شعور وقوا

۱ . شعور، حادثات روحیه‌نك وصف مشترکی .ـــ شعور بنفسه، وشعور متأمل.ـــ شعورك شو ایکی صورتی آره‌سنده‌کی مناسبتلر .ـــ شعورك درجه‌لری .ـــ غیر مشعور به مسئله‌سی حقنده برنظر اجمالی . ـــ دلیل اوله‌رق ایراد اولنان واقعات .ـــ غیر مشعور به نظریه‌سنك قیمتی .

تطبیقات عملیه . تأملك انتباهی ـــ تأملك اهمیت اخلاقیه‌سی .ـــ وچوك ادراکلرك خدمت عملیه‌سی .

۲ . حادثات روحیه‌نك تصنیفی ـــ حادثات روحیه‌نك اوچ صنفی ـــ تصنیفده تفریط یوق . **ژوفروانك** نظریه‌سی ـــ تصنیفده افراطده یوق ـــ شو اوچ صنف حادثاتك اوصاف مختلفه‌سی ـــ اوچ صنف حادثاتك کندی موجودیتلری اعتباریله استقلالی ـــ تنمی وانکشافلری اعتباریله استقلاللری ـــ اوچ صنف حادثاتك مغایرتی ـــ قوای ثلثه . قوه‌نك ماهیت صحیحه‌سی ـــ اتحاد قوا ـــ قوای ثلثه‌نك حکمتی . تطبیقات عملیه ـــ تربیه : ایشی . تربیه کلمه‌سنك ایکی معناسی ـــ تربیه‌نك مشکلاتی ـــ قوانك نسق انکشافی . تربیهٔ تدریجیه . ـــ انجذاب قلبی . ـــ تعقیبی دکل ، تدریجی تربیه .

— ۱ —

شعور conscience . **حادثات روحیه‌نك وصف مشترکی** ـــ کچن درسده بیان ایتدك : حیات معنویه‌مزی ترکیب ایدن بوتون حادثاتك بر وصف مشترکی واردر: بو اونلرك تحدث ایتملری ایله برابر ادراك وتیقن اولنمالری کیفیتیدر ؛ ایچمزده بر هیجان حاصل اولدیغی ویا ذهنمزه بر فکر کلدیکی وقت ، بونی حس ایدرز وبو هیجانی طویدیغمزی وبو فکری دوشوندیکمزی بیلیرز . حادثات روحیه‌نك بویله دفعیimmédiateوباطنی اوله‌رق حس اولنمسی **شعور**در، بوصورتله هرحالت روحیه مشعور به‌در .

بوندن بشقه شوکاده دقت اولنملیدرکه : شعور وحادثات روحیه بربرندن آیرلمازلر ؛ یعنی شعورسز حاصل اولمش حادثات روحیه اولمادیغی کبی ، حادثه‌یه

بونی بزه اخبار ایتمك اوزره ، بر فعل مستأخر ایله ، انضمام ایتمش شعور دخی یوقدر : حادثهٔ روحیه بالذات وفی‌الحال مشعور به‌در؛ شعور اونك کنهی، وجودی، حالت واجبه‌سیدر ؛ الوان نورسز اوله‌مایه‌جغی کبی شعورسزده حادثه اوله‌ماز : حس ایتمك، دوشونمك دیمك، حس اولندیغنی، دوشونلدیکنی شعور ایتمك دیمکدر، احساس وتفکر مشعور اولدقلری حیثیتله موجوددر؛ حس اولنمایان بر احساس ، تفکر اولنمایان بر فکر، نه بر احساس نه بر فکر صاییلیر. بوندن طولایی شعورك بالجمله حالات شعوره رفاقت ویا انضمام ایتدیکنی سویلمك نا بجا ویاشعورك اوحالاتی بزه کوسترەجك بر کوزه تشبیه اولنماسی دها زیاده نا صوابدر : شعور حادثات روحیه‌یه ملازم غیر مفارق واونلرك صورت ذاتیه‌سیدر : حادثات روحیه ایله او حادثاتك شعوری ، دکل یالکز بر آنده متحدث ، فقط متحد وتوأم شیلردر ، والحاصل حادثات روحیه‌نك موجودیتی آنجق شعور واسطه‌سیله وشعور ایچنده‌در.

شعور بنفسه وشعور متأمل — حادثات روحیه‌نك بوشعور طبیعی وضروریسنه « **شعور بنفسه** conscience spontanée » اطلاق اولنور . نه قدر حقیر ، نه قدر مظلم فرض اولنورسه اولنسون ، نره‌ده بر حیات روحیه وارسه ، اوراده برشعور واردر ، زیرا بوحیات روحیه‌یی یاپان او شعورك کندیسیدر : بر الم چکن چوجق وحیوان بو المی مطلقا حس ایدرلر . فقط ، بونك سببی او الم ایله حادثهٔ روحیه‌نك بر اولمسیدر ، بو شعور بنفسه مبهم وقاریشیق اوله‌بیلیر ، قارا کلق وغیر متمایز برخبر درکه‌سنه اینه‌بیلیر : انجق عقل بر شیئی اوندن آیرلمق واوکا قارشی طورمقله طانیه‌بیلیر . بالخاصه انسان بو برنجی مرحله‌یی آشه‌بیلیر ، وکندی اوزرینه طوپلانه‌بیلیر ، نفسنده تحدث ایدن حالاتدن کندینی آییروب ، اونلری موضوع تفکری اتخاذ ایدرك اونلر حقنده بر وقوف، متمایز وصحیح بر « شعور » اکتساب ایده‌بیلیر. شعورك بو یکی شکلنه « **شعور متأمل** conscience réfléchie » دینور . بونی شویله تعریف ایده‌بیلیرز : « شعور متأمل اویله بر فعلدرکه اونك واسطه‌سیله عقل طوپلانیر ، تضاعف ایدر وکندی ذاتنی بر موضوع خارجی کبی تتبع ایدر. » دیمك که بو، شعورك شعوریدر . او حالده شعور متأمل ایچون بالجمله حالات شعوره رفیق اولمایوب تفکرك برعملیهٔ متأخرندن نشأت ایدییور دینیله‌بیلیر.

شعورك ایكی صورتی آره‌سنده‌كی مناسبتلر — شعورك بو ایكی صورتنك خصائصی نه‌در ؟

شعور بنفسه ، حادثهٔ روحیه‌نك بالذات ماهیتی اولدیغندن طبعاً اونكله برآنده متحدثدر . اونكله عینی مدته وعینی شدته مالكدر ، كذلك حادثاتی بزه هیئت متحده‌سیله ، مخلوطاً احضار ایدر ، یعنی شعور بنفسه تركیبی ومختلطدر ؛ شعور بنفسه ایله ، مخلوق حالت متحدهٔ روحیه‌یی طبعاً متحدث ایمش كبی حس ایتمكله قناعت ایدر ، كندینی اوندن آییرماز ، اونكله اختلاط ایلر ؛ مثلا بهیمه كندی المنی طویار ، فقط كندی المی اونده تجسم ایتمشدر . بناءً علیه شعور بنفسه ، جوهر نفسی ایله حالات روحیه‌سنك متحد اولمسندن عبارتدر ؛ بو حالات روحیه صانكه متموج وسیار بر شكلده قالمش دیمك اولیور، زیرا اونلره معروض اولان مخلوق اونلری جوهر نفسی‌یه اخبار واشعار ایتمز .

بالعكس ، شعور متأمل ، استناد ایتدیكی واقعه‌دن دائما متأخردر ، انجق بو ، امر واقع نه پك سریع نه پك شدید اولمادیغی زمان ممكن اولور . بناءً علیه پك شدتلی بر هیجان، شعور متأملی ابطال ویا الغا ایدر. شعور متأمل حادثات روحیه‌نك عناصر واركاننی ونسبتلرینی بربرندن آییرمغه ، وبو صورتله بونلر حقنده علمی بر بیلگی استحصالنه چالیشیر : بناءً علیه شعور متأمل تحلیلی ومتمایزدر . فقط بونك ایچون ذهنك بر معاونتنه محتاجدر یاخود دها دوغریسی عقلك كندیسنه رجوعی، جوهر نفس ایله حالات نفسانیه‌نك بربرندن آیریلوب تضاعف ایتمسی ایجاب ایدر ، شو صورتله‌كه او حالات شعوریه بر « أنا » نك le moi بر جوهر نفسیٔ معینك تصورینه مربوط اولسون واو « أنا » واو « جوهر نفسی » او حالاتی بر نوع آیینه اتخاذ ایدوب كندینی اوراده هم تماشا ایتسون وهم اوندن باشقه اولسون .

شونی‌ده علاوهٔ مقال ایده‌لم كه ، شعور بنفسه شعور متأملدن دها واسعدر . بناءً علیه شعور بنفسه حوزه‌سندن اویله صراحتله ، تماماً منور بر شكلده ، آیریلوب نظر ادراكمزه كلن حالات روحیهٔ متأمله‌یه هر آن مالك اولمایوب بو كبی حالاتك انجق آز بر مقدارینه وحتی بعضیلرینك رأینجه یالكز بر دانه‌سنه مظهر اولورز : بونك سببی شو درکه شعور متأمل حیات نفسیه‌نك منحصراً یالكز بر نقطهٔ خصوصیه‌سنه متوجه واونكله متوغل اولدیغندن ، نیجه نیجه حالات روحیه كندی خبری

اولمقسزین شعور بنفسه ساحه‌سنده جریان ایده‌کلیر ؛ مثلا بو درسی یازدیغم اثناده، تصوراتمك هر بری حقنده پك صریح بر شعوره مالکم ؛ فقط او اثناده بر چوق احساسات طویار، پك آز حس ایتدیکم بر سوری حرکاتی اجرا ایدرم‌که بونلر بنم ایچون پك مبهم بر حالده قالیر . والحاصل شعور بنفسه وجدان متأملك بر کرسیسی حکمنده‌در : بری دیکرینی استلزام ایدییور : فی‌الحقیقه تأمل تأمل ایله باشلایه‌میور، اولامنطبق اوله‌جغی بر ماده ایسته‌یور، بو ماده ایسه شعور بنفسه نك منحصراً منطوقندن عبارتدر .

شعورك درجاتی، غیر مشعور به مسئله‌سی اوزرینه بر نظر اجمالی — بوندن ماعدا، برده شوکا دقت ایتملیدرکه، شعور بنفسه‌نك صاییسز درجاتی واردر، بو شعور آز ویا چوق صریح، آز ویا چوق شدید، کیت کیده ضعیف اوله‌بیلیر. مثلا یازی یازارکن قاپومه پك شدتله اوروولر، بونی پك صریح بر صورتده حس ایده‌رم، بالعکس سوقاقده‌کی کورولتیلر بکا آنجق پك ضعیف وبوغوق اوله‌رق ایریشیر؛ بونلری عادتا حس ایتمز کبی‌یم ؛ نی چاغیررلر ؛ هیچ بر شی ایشیتمه‌مشم ظن ایده‌بیلیرم، بو بابده‌کی طویغوم او قدر قاریشیق اولور ؛ اویقوده انسان کندندن اوقدر کچر، شعور اودرجه مبهم اوله‌بیلیرکه هیچ بر فعل وحادثه‌نك تکرار تخطری قابل اولماز . فقط مادام‌که حادثات نفسیه بویله کیت کیده دها آز مشعور اولیور، بونلردن بعضلرینك صورت مطلقه‌ده غیرمشعور به اوله‌رق موجود اولدقلرینی تسلیم ایتمکه نه کبی سببلر مانعدر ؟ نیچون بعض تهیجات، بعض افکار هر درلو شعورك خارجنده موجود اوله‌ماسون ؟ بو تقدیرده شعور، هرحالت نفسیه‌نك صورت ضروریه‌سنه دلالت ایتمك شویله طورسون، هم کندیسی اولمقسزین اولجه ذاتاً تکمل ایتمش اولان فعل دماغی‌یه منضم بر پرتو عارضی، بر عرضدن باشقه بر شی اولورمیدی ؟

غیر مشعور به طرفدارلرینك مدعاسی ایشته بوندن عبارتدر. اونلر بوبابده احتمال که « لایبنیچ » ك نفوذندن بغیرحق استفاده ایتمك ایسته‌یورلر. زیرا ادراکات دقیقه‌ومتأمله « aperceptions » نك یاننده بعض کوچك ادراکلر « petites perceptions » ك یاخود « دقیق ومتأمل ادراکه غیرمقرون ادراکلرك « perceptions sans aperceptions » موجود اولدیغنی برنجی اوله‌رق او اخبار ایتمشدر .

دلیل اولەرق ایراد اولنان واقعات — بو نظریەیی اثبات ایچون استناد ایتدكلری دلیللر پك چوق ایمش . حیاتی سومك ، وطنی سومك كبی طبیعی یاخود مكتسب نیچه میلانلر ، ارضا اولندقدن صكرەده وجودلرندن شبهه ایتمكسزین ، قلبمزده پایدار اولیور ؛ انسانك قلبنده حرص اوزون مدت بر حاضرلقدن صكره اویانیر ، بعضاً ایچمزده بر سوینج ویا كدر كلیر ، بر درلو سببنی بیلەمیز . دیكر جهتدن ، معتاد اولان هر احساس ، شعورعندنده ضایعدر ، مثلا دكرمنجی آرتق دكرمنك كورولتوسنی طویماز اولور . بوقبیلدن اولەرق ، بالحواس ادراكك میخانیزمەسنی تشكیل ایدن اعمال مركبه حقنده الك كوچك بر فكره مالك دكلز . وجودمزك طبقات عمیقەسنده نائم بر حالده بولنان بر سوری افكار حقنده عجبا فضله برشی بیلیورمی یز ؟ بردە بر فكر دیكر بر فكری الهام ایلر ، فقط عقلك اورایه یتشنجەیه قدر كچمكه مجبور اولدیغی مراحل متوسطەیی كورەمەمزدر . بعضاً بر مسئلەنك حلنی آرارز ، فقط بولەمایز ، صكره اونی آرتق دوشونمدیكمز وقت بردن بره مسئلەنك حلی خاطریمزه كلیر ، نظریمزدن كیزلی برسعی اونی بزه حاضرلایوب كوندرمش . بشقه شیلرده وار ، غریزەده ، اعتیادده ، فعالیت صورت مطلقەده غیر مشعوربەدر : حتی ایچه دوشونوب طاشندقدن صكره ، بر شی یاپمغه باشلادیغمز وقت بیله ، شوخط حركتمز اوزرینه تأثیرایدەبیلمش اولان بالجمله اسبابەعارفمی یز ؟ « اسپینوزا Spinoza » دخی افعالمزی تعیین وایجاب ایدن اسباب حقندەكی جهلمز ، حریته مالك اولدیغمز حقندەكی وهمه باعث اولدیغنی سویلامشمی ایدی ؟

غیر مشعوربه نظریەسنك قیمتی — مع التأسف بو نظریه غیر قابل قبول كیدر . شبهەسز ، بر چوق حادثات روحیه غیر مشعوربەدر ، یعنی شعور متأملك نظری آلتنه دوشمز ، فقط دیكر بر اعتبار ایله اویله دكلدرلر ، زیرا شعور بنفسەنك دائرۀ وقوفنه كیرەبیلیرلر ، اولجه سویلدكه شعور بنفسەنك صاییسز درجاتی واردر . بو حالات روحیه كرچه مدرك ، واضحاً معلوم دكلسەده ، ینه بر درجەیه قدر مشعوردرلر : اویقوده اولان دكرمنجی دكرمنك سسنی ینه آز چوق طویار ، زیرا بو سس كسیلنجه ، دكرمنجی اویانیر ؛ بوقبیلدن اولەرق بزی چاغرمش اولان سسی ، قاریشیقده اولسه ادراك ایتمشدك ؛ زیرا : ایچه آرارسەق طانیەبیلیرز . والحاصل ، هم نفسی و هم غیر مشعوربه اولەرق اعلان اولنان بر چوق حادثەلر

علی‌الاطلاق غیرمشعوربه inconscient اولمایوب، فقط « ماتحت‌الشعور subcons-cients » در .

بو مسئله‌لرده محق اوله‌رق یالکز شوکا حکم اولنه‌بیلیرکه شعور متأملك شان ضروریسی « دقت Attention » اولوب حیات نفسیه‌یی یالکز بر ادراك واضح و دقیقه حصر و تنزیل ایتمك طوغری دکلدر .

بونك معناسی بسبتون غیر مشعوربه حالات یوقدر دیمك دکلدر : فقط اویله حالاته آرتق نفسی ، روحی دیمك اوله‌ماز . مثلا شعور متأمل و واضحه مقارن اولان بر عمل بالآخره اعتیاد شکلنه کیرسه ، عادتا وجودآنی ما کنه کبی ایشله‌مش اولسه ، او آرتق بر حالت ذهنیه اولمامش اولور ؛ بعدما شعورك اوکا ملازم اولمامسنده تعجب ایده‌جك برشی قالماز. بوراده استنتاج اولنه‌بیله‌جك نتیجه شوندن عبارتدرکه، شعورك ، بر شرط آفاقی و خارجی اوله‌رق آرادیغی شی ، معین بر شدتی ، معین بر مدتی اولان بر تهییجدر : او حالده بو مقدارك دوننده شعور حاصل اولماز ، نته‌کیم یوز درجهٔ حرارتك دوننده صو غلیان ایتمز ، بو حالده هم نفسی و هم غیر مشعوربه اوله‌رق بر حالتك ظهور وتحصلنی دعوی ایتمك دلیلسز برادعادر .

خلاصهٔ کلام ، غیر مشعوربه نظریه‌سنك تنقیدی بزه آنجق ایکی صنف حادثاتك تصدیقنی تجویز ایدر: یابعض حالات نفسیه هنوز بردرجه مشعوربه‌در، یاخود بعضلری تماماً غیرمشعوربه‌در ، فقط او وقت اونلره حالات نفسیه دینه‌مز . ایشته بوندن طولایی بالجمله حالات نفسیه‌نك صورت ضروریه‌سی شعوردر ؛ اونك خارجنده کیفیات نفسانیه موجود دکلدر یاخود موجودیتنی غائب ایتمشدر.

تطبیقات عمليه — تأملك انتباهی — تربیه‌دن مقصدچوجنی، بوتون معناسیله، بر انسان یاپمقدر . بر انسان ، کندینی بیلن ، کندینه مالك اولان برذات اولوب، کندی باشنه حرکته مستعددر . حال بوکه چوجق ایلك کونلری کندینی بیلمز، خارجی اشیایه کوکل خوشلغیله اسیراولور : طیشاری‌ده جهانك کندیسنجه بسبتون یکی اولان تماشاسندن مستفید اولمق ایچون ، امکانك صوك درجه‌سنده آچیلوب صاچلمقله نه قدر فرحلنیر !

بناءً علیه ذهنی اورادن چویرمك وکندینه مالك اولماسی ایچون کندینه دوندرمك لازمدر . بوخصوصده ناصل طاوراملی ؟ طبیعتده بکندیکی شیلرك

هپسى ، بو پارلاق رنكلر، بوآهنكدار ، لطيف نغمه‌لرك ، كافهٔ كندى شعورندن صادر وانجق اوراده وجود پذير اولديغى سويلنه‌جكمى ؟ واقعا بونى سويلرسه‌ك ، چوجق شاشه‌جق ، بوده برشيدر، فقط معناسنى آكلايه‌جقمى ؟ بونك ايچون دها ساده بريول طوتملى ، ديملى‌كه يالكز عالم خارجى يوقدر ، بونك قدر حقيقى ديكر برجهان‌ده واردر . هم بوجهان كنديسنه اوندن دها ياقيندر ، بوجهان كندى ذاتى، عالم نفس وروحيدر، نته‌كيم بر چوجغك ديديكى وجهله بو اوقوه‌دركه انسان اونكله « آناسنى سور » . بونك كبى چوجغه كنديسنك بوروح سايه‌سنده ديكر اشيا وديكر ذى‌حيات مخلوقاته‌نصل تفوق وتقدم ايتديكنى آكلاتمق قولاى اولور، زيرا روح حسيات‌حسنه‌نك، محبت‌وشفقتك محل حصولى، عقل، فكر واراده‌ٔمختاره صاحبيدر . چوجغه ، غفلتله ، ياپمش اولديغى افعال حقنده ، اخطاراتده بولنمالى ، ايلك خاطره‌يه قاپلمايوب اكر بر لحظه دوشونمش اولسه‌يدى ، باشقه درلو حركت ايتمش اوله‌جغى لطفله سويلنملى، بوتدبيرلر چوجغك ياواش ياواش كنديته صاحب وآمر اولماسنه مدار اولور .

تأملك اهميت اخلاقيه‌سى — فى‌الحقيقه تأملك ياخود دها طوغريسى اعتياد تأملك اهميت معنويه‌سى مبالغه ايديله‌مز . تأمل ايدن بر كيمسه يالكز افعالنك تجليكاهى دكل، اونلرك اسبابنى‌ده بيلمك شرطيله مؤثر وفاعليدر ، بوحالده‌طبيعت وهواسنه مغلوب دكل اونلره غالب اوله‌رق سرنوشتنى كندى تعيين ايلر؛ يعنى‌فاعل مختار برذاتدر. اكر بهيمه عادى برفرددن باشقه برشى دكلسه ، اكر هيچ بروقت كنديته متصرف اولمايوب الى‌الابد كندنده ظهور ايدن صور ذهنيه‌نك بازيچه‌سى اولمغه محكوم بولنيورسه ، بونك سببى تأمله ، واحساسات مجراسندن كنديني‌چكه‌رك وبونلره غلبه ايده‌رك نفسنه متصرف اولمغه اهل اولماسيدر . ديكر بر جهتدن ، برانسانده عادى بر ماكنه‌يه مشابهتجه اولان حصه نه‌قدربيوك اولورسه ، بونك‌ده سببى اوآدمده تأملك دها آز مأنوس ، دها نادر ، ظن اولنديغندن زياده مشكل اولماسيدر . بونكله برابر « **ذات** personne» نامنه حقيقةً كسب لياقت ايچون ، حياتك هر آننده ، نفسنى تفتيش ايده‌بيلمك ، بوتون افكار وبالجمله انطباعاتنك صحيح بر صورتده حسابنى كوره‌بيلمك لازمدر .

كوچك ادراكاتك خدمت عمليه‌سى — بلكه‌ده غير قابل اجرا بر خالدر :

« لەيبنيچ » عندنده معتبر اولان تصوره نظراً يالگز قدسی «موناد La monade»ك [١] كندی ذاتی حقنده علم تامی واردر ؛ انسانی اولان « موناد » ك شانی بعض « مبهم ادراكات حسيه » ايله « بعضاً متمايز ادراكات قلبيه » دن مركب برخليطه اولمقدر ، بوخليطه‌ده برنجيلرك حصه‌سی ايكنجيلره نسبتله پك بيوكدر . شعور واضح حيات نفسده برنقطهٔ مضيئه‌دن باشقه برشی دكلدر : اونك آلتنده كيت كيده ظلمته ياقين برشبه‌ظل آلتنده دها چوق كنيش بتون بر خطه يايلمش طورييور . فقط حيات مشعوربه و « حيات غير مشعوربه » بزده بويله بربرينه هيچ طورمقسزين كيرمش قاريشمش‌ايسه ، تربيه‌يه ديكر بروظيفه ترتب ايدييور . حيات بشريه‌ده « كوچك ادراكلرك » خدمتنی انكار ايتميه‌لم : وقتيله لەيبنيچ ك اونی اخطار ايتمسی حقلی ايدی . چوجغك دها پك كوچك ياشدن اعتباراً تلقی‌يه باشلاديغی انطباعات ، واوكا هر طرفدن ، چوره‌سنی قوشاتمش اولان طبيعتدن ، اورتالرنده بويوديكی كيمسه‌لردن ، كوزی اوكنده‌كی مثاللردن كلن تأثيرات روحنه نفوذ ايله لوحهٔ قلبنه قولايجه حك اولور . چوجق نه قدر كنج وشعوری نه قدر زياده تازه اولورسه او انطباعات آثاری دها درين اولور ، بونلر چوجغك اخلاقنه ظن اولنديغندن زياده تأثير ايدر ، اراده‌مز اوزرينه نه‌قدركيزلی اولورسه اوقدر زياده قطعی برنفوذ اجرا ايلر ، تفكراتمزه براستقامت معينه ، حساسيتمزه خصوصی بربوكوم ويريرلر ، والحاصل طبيعتلريمزی نازك ياخود قبا ، عفيف ياخود فاسد ، شن ياخود غمناك ، حالص ياخود متحذر يابمق خصوصنده پك عظيم بر قدرته مالكدرلر . بو سببله بوتون‌استقبال اخلاقيمز وسعادت‌حياتيه‌مز اوزرينه قطعی برتأثير اجرا ايده‌بيليرلر . شبهه‌سز بونلرك‌منفرد برعامل اخلاق‌اولدقلرينی ديمك‌ايسته‌ميورز ؛ ظن ايدييورزكه (وظن‌ايتمليدر) انسانك‌كنديسی‌ده حريت [٢] سايه‌سنده ، وبرعزم واقدام مردانه

---

[١] موناد — . بو كلمه‌نك اصلی μονας لفظ يونانيسيدركه معناسی واحد ديمكدر . بو تعبيری اولا فيثاغور قوللانمش ، صكره افلاطون « مثل » ه تطبيق ايتمش ، علمای نصارا مختلف معناده قوللانمشلر ، نهايت لەيبنيچ اوكا برشهرت ويرمشدر . لەيبنيچ عندنده موناد « عالمی تركيب ايدن جواهر مستقلهٔ غير جسمانيه » نك نام عموميسيدر . متأخرين فلاسفه‌دن رەنوويیه Renouvier ده بو تعبيری قوللانمقده‌در .

[٢] بزم تعبيرمزجه ارادهٔ جزئيه‌مزی صرف ايدرك . (مترجمك)

ايله كندی طبيعت اخلاقيه‌سنك تشكلنه ياردیم ايده‌بيلير : فقط شونی‌ده ديمك مناسبدركه **فاتنك** ظن ايتديكی كبی حريت ، بردن بره واويله قولايجه فطرت اصليه‌مزی دكشديره‌مز : بوندن ماعدا ، انسان بر فعلده بولنديغی وقت اونی هرزمان ذاتاً مالك اولديغی خويله‌براز ياچوق ياپمازمی ؟ بونك ايچون چوجقده شعور اويانمازدن اول ، اونی مضر هردرلو تأثيراتدن قورومق لازمدركه روحنه يالكز صحيح‌العيار تلقينات نفوذ ايتمش اولسون . فقط ينه تكرار سويليه‌لم كه كندی اوزرينه تأثير ايده‌بيله‌جك القا آتی موازنه‌يه ، بونلرك هانكيلری نافع ومسعود هانكيلری مشؤم وداعئ مسئوليت اولدقلرينی تميزه ، وجمله‌سنی ميزان عقل ايله تفتيشه آلشديرمليدر . بوكا چوجغك اقتداری خارجنده بر ايشمی دينه‌جك ؟ يأس يوق ! چوجغی اقناع ايده‌لم كه اوكا مستعددر ، بو قناعت اوكا لازم اولان قوتی ويرير : بيلملی كه هرشيده ، قدرتی حاصل ايدن ايماندر .

— ۲ —

حادثات روحيه‌نك تصنيفی — شيمدی حالات روحيه‌نك شكل عموميسنی ، جمله‌سنك منسوب اولدقلری « جنسی » اوكره‌ندك ، شيمدی‌ده اك باشلی نوعلرينی تعيين ايتمك يعنی اونلری ، آيری آيری زمره‌لره توزيع ، مشابهت واختلافلرينه نظراً تصنيف ايتمك قاليور . بويله ياپيليرسه ، حيات اخلاقيه ومعنويه دها امين بر صورتده تتبع ايدلمش اولور .

حادثات روحيه‌نك اوچ صنفی — حادثات روحيه‌نك اوچ بيوك صنفه آيرلديغنده بوكون عموميتله افكار اتفاق ايتمشدر : حادثات **حسيه** ، **تهيجيه ياخود انفعاليه**؛ حادثات **ذهنيه** ، **استحضاريه** ياخود **علميه** ؛ حادثات **اراديه** ، **فعاليت** ياخود **قصد وقرار** .

بو اوچ صنف واقعاتك شعور داخلنده موجود اولديغندن امين اولمق ايچون تجربه‌يه طانيشمق الويرر . مثلا بر قباحت ايشلرسه‌م ، اوتانيرم ، مكدر اولورم ، كوكلمی عذاب قاپلار : ايشته بو بر كيفيت محسوسه‌در ، فقط اوحالده ايكن ، نه قدر

فنا حرکت ایتدیکمی آکلارم ، بشقه درلو یاپه‌بیله‌جکمی کورورم فعلمك حقمده نه قدر فنا نتیجه‌لر ویره‌جکنی تخیل ایدرم : بونلرك هپسی کیفیات ذهنیه‌در . بونك اوزرینه یاپیلان فنالغی تعمیره وبوندن بویله دها ایی حرکت ایتمکه قرار ویریرم : بوده برقصد وقرار فعلیدر .

روما ایمپراطورلرندن **آوغوستوس**‌ه کندی علیهنده « **چینا** » نك برفساد چته‌سی تشکیل ایتدیکنی خبر ویرمشلر : اولا شو نانکورك خیانتنی ، معروض اولدیغی تهلکه‌یی ، بوکا مانع اولمق ایچون اتخاذینه مجبور اولدیغی تدابیر متنوعه‌یی ذهناً احضار ایتمش : بونلر افعال ذهنیه ؛ عین زمانده بوقیام خبری کندیسنه پك آجی تأثیر ایتمش ، بلکه قورقویه دوشورمش ، قیزدیرمش : بونلر کیفیات حسیه وانفعالیه ؛ انتقام آله‌جق ، متهمی منفایه کوندره‌جکی یرده **آوغوستوس چینایی** ایسته‌تمش ، وعفو ایتمش : بوده برفعل ارادیدر .

تصنیفده تفریط بوو. ژوفروانك نظریه‌سی — بونکله برابر حادثات روحیه‌نك تصنیفنده یالکز تجربه‌نك اخباراتی نظر اعتباره آلنمش اولسه‌یدی ، جرأت صاییلیردی ، یاخود بومعامله مقتضیات علمیه اوقدر موافق اولمازدی . بناءً علیه بوتصنیفك مقبولیتنی اثبات ایچون حادثات روحیه‌یی بویله اوچ صنفه آییرمقده افراط وتفریط بولنمدیغنی کوسترملیدر .

عمومیتله مسلم اوچ صنف حادثاته **ژوفروا** دها اوچ صنف علاوه ایدییور : طبیعتك میول ویا اهواء ابتدائیه‌سی ، نطق ، حرکات محرکه . بونلرك غیر قابل اختصار بعض حادثات اولمادقلرینی اثبات ایتمك قولایدر . میول ابتدائیه کیفیات انفعالیه‌یه داخلدر ، زیرا آرادقلری تهییج اولمازسه میولك تصوری قابل اولماز ، تهییج ایسه اونلرسز تفهم اولنماز . نطقه کلنجه ، اعضای جسمانیه‌دن ماعدا ، افاده ایدیله‌جك افکاری ، یعنی بعض حادثات ذهنیه‌یی ، وابنای جنسیله محاوره احتیاج طبیعیسنی یعنی برفعل حسی‌یی استلزام ایتمیورمی ؟ حرکات محرکه‌نك ایسه روحیاته تعلق یوقدر . بوندن ماعدا ، اونی ایضاح ایچون ، حادثات روحیه‌نك برصنف مخصوصنی تسلیم ایتمکه اصلا احتیاج یوقدر ، زیرا تهییج ، فکر ، اراده ، هرنه اولورسه اولسون ، هرحالت شعوریه برقوتدر ، یعنی بر حرکت معینه‌نك ظهورینه سبب اولابیلیر .

تصنيفده افراط يوق . اوچ صنف حادثاتك اوصاف مختلفه سی — بالجمله حادثات روحيه قبول ايتديكمز اوچ صنفدن برينه كيره بيلير وبوندن فضله سنی تصديقه محل يوقدر. فقط دها آزمقدارده تصديق اولنه مازمی؟ تصنيفی بوندن دها اشاغی يه اينديرمه نك غير قابل اولديغنه امين اولمق ايچون اوچ صنف حادثاتك اوصاف مختلفه سی اولديغی نظر ملاحظه يه آلمق كفايت ايلر ، يعنی اونلر ، بر درجه يه قدر ، كندی موجوديتلری وترقيلری اعتباريله مستقلدر ، واكثريا بربرلريله متقابل ومعارض بولنورلر .

كيفيات انفعاليه ، تهيجات وميلانلر حد ذاتنده انفسيدرلر ، يعنی جوهر نفسينك حالات محضه سی اولوب اوكا خاص ويالكز اوكا متعلقدر : بر تهيج بزی ضميرمز ايچنده محبوس براقير ، بزه هيچ برشی اوكرتمز ، مكركه خوش ويا ناخوش بر طرزده تغير ايدهلم . كذلك تهيجات صورت مطلقه ده شخصيدرلر ؛ حظوظاتم ، اذواقم يالكز بكا عائددر . باشقه لرينك بونده حصه سی يوقدر . **پاسقال** ديركه ، بر اركك حظوظاتی باشقه ، بر قادينك كی باشقه در ؛ بر زنكين ايله بر فقيرك ده حظوظاتی بويله مختلفدر ؛ » بر دليقانلينك صفاسی بر اختيارك صفاسنه بكزه مز . ايكی كيمسه يوقدركه شیء واحد اونلرك ايكيسنی ده بر درلو تهيج ايتمش اولسون . والحاصل اونلرده ، ثابت و مستمر اولان برشی يوقدر : حظوظات و اذواق يالكز بر انساندن ديكر برانسانه كوره دكيشمك شويله طورسون ، حتی عين بر شخصده ، عمرينك مختلف آنلرنده بوسبوتون دكشمشدرلر .

افعال ذهنيه بالعكس « آفاقی » در ؛ شبهه سز ، بر تصور ، بر تصديق جوهر نفسينك بعض تعدلاتيدر ؛ فقط جوهر نفسيده ، جوهر نفسيدن باشقه بر شيئه يعنی اشيايه كندی صفت و نسبتلريله برابر دلالت ايدرلر . بناءً عليه جوهر نفسی اونلری كندندن آييرير وكنديسی اونلرك مقابله سنه كچر ، اونلره بر وجود خارجی اضافه ايدر ، شو صورتله كه هر بيلمك فعلنده بر ايكيلك مندمجدر ، يعنی بيلن نفس ايله بيلنن شی . بناءً عليه افعال ذهنيه غير شخصی ديمك اولوب كلی اولمغه چاليشيرلر ؛ حتی بوتون عقوله حاكم اولان بعض مفهومات وبعض مبادیء ضروريه بريانه براقلسه دخی ، بر فكر صحيح ، بر محاكمهٔ تامه وسالمه ، بر برهان مكمل واصح يالكز بنجه معتبر اولمايوب بنمكی كبی متشكل بوتون اذهان ايچون ده معتبر وقيمتداردر.

والحاصل، افعال ذهنیه بالنسبه ثابت ومستمردر؛ برحقیقت مکشوفه لایتغیردر. شبهه‌سز ، افکار وآرامزی دکشدیره بیلیرز ، فقط اصلا هرآن دکل : اونلردن بعضیلری‌ده واردرکه اونلرده قرارقیلارز، بونلرهیچ تبدل ایتمکسزین دوام‌ایدر.

افعال ارادیه هم کیفیات انفعالیه وهم بیلکیدن باشقه‌در . بوصوك ایکی صنف حادثات هرشیدن‌اول شعورك حالات «موازنه Statique» سیدر. اونلرله‌جوهرنفسی صانکه‌حالی‌اوزره، سکونده طورر. بالعکس افعال ارادیه‌حد ذاتنده « حالات قوانیه Dynamique » در . اونلرله جوهرنفسی کندی ذاتندن چیقار ، خارجده تجلی ایدر ، افعالیله وبسط ایتدیکی قدرت ایله اشیا اوزرینه کندی تمغاسنی اورور . بونك‌ایچوندرکه اکثریا ، احتمال‌که هرنه قدر تماماً صحیح دکلسه‌ده ، کیفیات‌انفعالیه وعلمیه‌نك حالات « مطاوعه » ودیکرلرینك افعال « متعدیه » اولدیغنی دیمشلردر.

بو اوچ صنف حادثاتك کندی موجودیتلری اعتباریله استقلاللری — بوتحلیلمزی تجربه‌ده تأیید ایدییور . اول امرده بزه کوستربیورکه شو اوچ صنف حادثات کندی موجودیتلری اعتباریله هیچ اولمازسه بالنسبه مستقلدرلر . برچوجق دها برشی اوکرنمزدن چوق اول ، لذت والمی دءنه‌مش اولور . المی چکه‌بیلیرز ، فقط نیچون اولدیغنی بیلمکسزین : زیرا تهیج جسمانی بزه‌کندیسنك سببنی‌بیلدیرمز؛ بعضاً شن ، مسعود ، ویك کیفلی اولورز ، فقط سببنی بردرلو تعیین ایده‌میز . والحاصل ، مقدما کوردك‌که حادثات انفعالیه عموماً بزه هیچ برشی بیلدرمز ، مکرکه بز منفعل ومتأثر اوله‌لم .

حادثات انفعالیه ، حادثات ذهنیه اولمقسزین موجود اوله‌بیلیر . بونك عکسی صحیحدر: اوکمده طوران شوأوی‌کوریرم ، اولجه‌کورمش‌اولدیغم برشخصی طانیرم، مثلثك اوچ زاویه‌سی ایکی‌قائمه‌مجموعنه مساوی اوله‌جغی‌خاصه‌سنی دوشنورم: بونلرك هپسی حادثات ذهنیه‌در ، فقط انفعالات وتهیجات ایله هیچ مناسبتی یوقدر .

بناءً علیه تهیجات‌وعلوم‌یعنی بیلکیلر بربرندن آیری‌شیلردر. بوایکی‌صنف‌واقعاتك افعال‌ارادیه‌ایله مناسبتی‌ده بونك‌کیدر. برچوجق برشیئ مراد ایتمکه‌مستعد اولمازدن چوق اول، تهیجاته معروض‌اولور؛ حیوانك‌بعض‌استحضارات‌وصورذهنیه‌سی‌واردر، فقط اونك برشی مراد ایتدیکنی سویله‌یه‌میز . شبهه‌سز ، هرنه‌زمان برشیئ مراد ایدرسه‌ك ، بوعزم واراده‌مز برآرزونك ، بر فکرك وجودینی استلزام ایدر :

فقط هر آرزومز موقع فعله چیقماز ، بوکاده ممنون اولمالیدر ؛ کذلك وظیفه‌مزك نه اولدیغنی‌ده پك ایی ادراك ایتمش اوله‌بیلیرز ، بونکله برابر اونی یاپمایه بیلیرز : بو جهتله فعل ارادت ، آرزو وتصور ذهنی‌یه نسبتله ، تماماً یکی برشیدر .

اوچ صنف حادثاتك کندی انکشاف وتمیلری اعتباریله استقلاللری — موجودیتلری اعتباریله مستقل اولان ، بواوچ صنف افعال انکشافلری اعتباریله‌ده مستقلدرلر . اونلره عینی برروحده مساوی برشدت وقدرتده تصادف اولنماسی نادردر ، طبیعت برجهتدن بخش ایتدیکنی ، دیکر جهتدن علی الاکثر امساك ایلیور . شبهه‌سز بواوچ طاقم واقعاتك جمله‌سی هر بریمزده بولنور ؛ فقط اونلردن بر طاقمی فضله وغالب اولوب طبیعت اخلاقیه‌مزه خصوصی بر ادا ، بررنك ویرن‌ده اودر . برآدمك شخصنده حساسیت غالب ومحبته انهماك بولنور ؛ اوکیمسه‌نك بالضروره ذهنی پك زیاده محروث اولماز ؛ بوندن باشقه بالخاصه همتی‌ده ناقص اوله‌بیلیر . دیکر برکیمسه ذکی ، معلوماتلی اولور ، فقط طبعنده فوق الحد برحشونت بولنه‌بیلیر ، کذلك چالشمه‌یه میلی‌ده اولماز . بعضاً غیرت و فعالیته کلسی لازم کلسه بیك دره‌دن صو کتیرر ، ونهایت تردده دوشر وبرشیئه قرار ویرمز . والحاصل دیکر برکیمسه‌ده فعالیته پك زیاده میال اولور ، فقط اونك‌ده انظاری محدود و قلبی قاتی اولور . آرای عامه دخی حالات مذکوره‌نك شعورده‌کی غالبیتلرینه کوره ، انسانلری ، اصحاب قلب ، ارباب ذکا ، ایش اربابی دیه آییردیغندن بو حقیقتی برنجی اوله‌رق او تصدیق ایتمش دیمکدر .

اوچ صنف حادثاتك مغایرتی — بوندن ماعدا اشبو اوچ صنف حادثات بربرندن اوقدر فرقلیدرکه بعضاً بربرینك بوسبوتون ضدی کورینورلر . شدتلی برتهیجك ضربه‌سیله تفکر معطل اولور . هامیلتون Hamilton اولجه مشاهده و اعلام ایتمشدی‌که برحالت شعور بزی نه قدر زیاده منفعل ایدرسه بیلکیمزه اوقدر آز مساعده ایدر . « مومی‌الیه دیردی‌که ، احساس ایله ادراك بربریله معکوساً متناسبدر » احتراصلك عقلی اضلال ایله کورلتدیکنی کیم بیلمز ؟ دیکر برجهتدن ، عنصر ذهنی عنصر حسی‌یه ضد کورینیور : سزه حدت عارض اولدیغی وقت بونك حقنده تأمل ایدیکز ، حدتکز کچر ؛ ذهنك برشیله اشتغالی المی تخفیف بلکه‌ده ازاله ایدر . تشویش خاطر ایدن احتراصات وآماله قارشی الك ایی دوا مطالعه‌در .

والحاصل یوقاریده سوبلدیکمز وجهله ، عقلك کشایش عظیمی فعالیتجه اکثریا قرارسزلغه بادی اولور ، دیکربرجهتدن انسانك کندی احتراصاتنه قارشی قویمسی وهوساتنه غلبه چالمغه چالشمسیده نادر کوریلر برشی دکلدر .

اوچ قوه . قوه‌نك ماهیت صحیحه‌سی — شعورده متمایز اوچ صنف حادثات واردر ، بوندن نه فضله نه اکسیك قبول اولنه‌ماز ، بونك ایچون اونلردن هربرینك مقابله‌سنده برده قوه Faculté بولندیغنی سویلمك عادت اولمشدر : حادثات حسیه ایچون حساسیت Sensibilité ، حادثات ذهنیه ایچون ذهن Intelligence ؛ حادثات ارادیه ایچون اراده Volonté . شبهه‌سز حادثات نفسیه‌نك مختلف صنفلرینی برر تعبیر مخصوص مجردله تسمیه ایتمك تماماً مصیبدر : زیرا بومفیدوموافق بر تسمیه‌در . بونکله برابر بو اصطلاحاته آلدانمامغه‌ده اعتنا ایتملیدر . اسقوچیا مسلك فلسفیسنك یاپدیغی کبی ، بوقوه‌لره حقیقی ، یعنی برموجودیت خاصه‌ومستقله‌یه مالك ، روحك ایچنده‌کویا متمکن ، بربرلوندن آیرلمش وظهورلرینه سبب‌اولدقلری فرض اولنان حادثاتدن آیری قدرتلر نظریله باقمامليدر : اکر بویله باقیلیرسه بعض عادی مجرداته برشخصیت ویرلمش اولور . بنساءً علیه وقتیله **بوسوه** Bossuet نك دیمش اولدیغی وجهله ، او اوچ قوه روحك کندیسیدر ، قوای مذکوره کندی ذاتی فعالیتیله برلکده ، عدیم الزوال ، غیر متناهی ، وکندی تجلیات فانیه‌سنك جمله‌سندن صکره‌ده باقی ، ودائما ترقیات جدیده‌یه متوجه اولان نفسدر. نفسك بو فعالیتی طبیعی ، اصلی ، تنزیلی غیرممکن ، بلانهایه قابل کمال اولمق اوزره احتساس ، تفکر ، اراده صورتلرینی اکتسا ایلر : ایشته او اوچ قوه بو اوچ صورتك کندیلرندن عبارتدر . اونلر شویله تعریف اولنه‌بیلیر : « فعالیت معنویه‌نك اطوار طبیعیه ومتمایزه‌سی » یاخود « حیات نفسیه‌نك خدمات اصلیه‌واساسیه‌سی ».

قوه‌لرك برلشمسی — بناءً علیه ، مادام که او اوچ قوه نفسدن آیرلمایورلر ، هراوچنك غیر قابل انحلال برصورتده برلشمش ، وهر حادثهٔ معنویه‌نك تحدثنده غیر قابل تقسیم بردرجه‌ده همتی کچمش اولماسی طبیعیدر : نفس بردر وفعل‌ایتدیکی وقت ، بر یوماقده Faissau طوپلانمش بوتون قواسیله برلکده طوپدن عمل ایدر . مثلا دقته عائد برفعل ، اولا ذهنك ذکانك برایشیدر ؛ فقط بونکله بیتمز، دقت برهمتی‌ده یعنی قوهٔ ارادیه‌نك معاونت و مداخله‌سنی‌ده طلب ایدر ؛ بونکله

برابر انسان آنجق کندیسنك خوشنه کیدن وحساسیتنی مراقه دوشورن شیلره دها زیاده عطف نظر دقت ایلر .

بوندن ماعدا ، قوانك حقیقت حالده بربرندن آیرلمالری او درجه غیر قابلدرکه کویا هربرنده هر اوچی حاضر ایمش کبیدرلر. بوجهتله هرحادثهٔ مشعور به اوچ آن ترکیبی‌ی حاویدر : طویمق « احتساس معناسنه اولان »، آکلامق، تکرار فعل ایتمك . اول امرده هیچ برتهیج یوقدرکه ، نه قدر ضعیف اولورسه اولسون ، کندیسنی یا حفظ وضبط ویا ازاله ایتمك ایچون بردرجه جهدی، برارادتی وبوندن باشقه ، موجودك کندندن باشقه برموضوعك ، آزچوق مهم برصورت ذهنیه‌سنی حاوی اولماسین . دیکر جهتدن بیلکی‌یه عائد هر حادثه بعض تهیجاله مترافقدر : کورمك، ایشتمك ،آکلامق هر وقت بردرجه‌یه قدر لذت مقامنده‌در؛ بونك کبی برده جهدی‌متضمندرکه تجربه‌نك نتایجی اولان عناصرمتنوعه ومتعدده‌یی برطوپ اوله‌رق بریره جمع ایده‌بیلسین .

والحاصل ، اراده‌یه متعلق هیچ بر شی یوقدرکه ایچنده آرزو و استحضار ذهنی اولماسین . بوصورتله که ، هرحالت شعور ، مختلف نسبتلرده اولسه دخی ، هم تهیج ، هم صورت ذهنیه ، هم اراده‌در ؛ بوحالده طویمق ،آکلامق، ایسته‌مك فعللرینك ؛ حیات نفسیه‌نك خدمات اصلیه‌سی اولدیغی دها ایی اکلاشیلمش اولور.

اوچ قوه‌نك سببی — بوندن ماعدا ، اونی‌طریق **قبلی** à priori (١) ایله تعیین‌وتحدید ایتمك عجباممکن‌دکلیدر؟ اوچ «قوه» بعض‌عوارض‌مبروکه اولمادیغی کبی، قدرت مبدعه‌نك محصولات کیفیه‌سی‌دخی‌دکلدر. بالعکس، اشیانك بالذات طبیعتندن نشأت ایتمکده‌درلر . انسان کبی ذی شعور برمخلوق اطرافنده‌کی اشیادن‌بالضروره دوچار تأثیرات و تعدیلات اولدیغی کبی کندیسی‌ده اونلرده تعدیلات وقوعنه سبب اولور : دیمك‌که انفعال ایله تکرار فعل ، طویمق وایسته‌مك « برشیئی اراده‌ایتمك » دخی حیات نفسیه‌نك ایکی صورت طبیعه‌سیدر. بونك براوچنجی شکلی‌ده واردرکه طانیمق وآکلامقدر . فی‌الواقع ، اشیا اوزرینه بر فعلده بولنمق ایچون ، اونلرك نه اولدقلرینی بهمه‌حال بیلمك الزمدر . انفعال ، استحضار ذهنی ، رد فعل ، ایشته بونلر حیات نفسیه‌نك مضمونی ، وخدمات ضروریه‌سیدر. اکر بو دکلسه

[١] ٢٣ نجی صحیفه‌ده à priori ایچون سهواً انی دینلمش ایسه‌ده طوغریسی لمی‌در .

هیچدر ، حالبوکه حیات نفسیه الڭ حقیر تجلیاتندن اعتباراً الڭ یوکسك درجه‌ده انکشافه قدر اودر .

تطبیقات عملیه — تربیه ، تربیه‌نڭ ایشی . تربیه‌نڭ ایکی معناسی — بورایه‌قدر سرد ایتدیکمز خصوصات تطبیقات عملیه‌جه پك مثمردر .

بیلیورزکه : تربیه‌نڭ غایه‌سی چوجغی مستعد اولدیغی درجۀ کماله ایریشدیرمکدر؛ شمدی‌ده تربیه‌نڭ تأثیری هانکی ساحه‌ده جاری اولماسی اقتضا ایتدیکنی بیلیورز. شبهه‌سز ، تربیه هیچ برشی خلق ایتمز ، طبیعت هپسنی تهیه ایدر . بونکله برابر ، قوا چوجغده حال ابتدائیده، تخم شکلنده بولنور : بناءً علیه بوقوانڭ تماماً انکشاف ایتملری لازمدر . قوانڭ هر بری ایچون بولزوم صحیحدر ، تربیه جمله‌سنه اهتمام ایتملیدر . اکر قوانڭ یالکز برینه اعتنا اولنوب دیکرلری اهمال اولونورسه عبثدر ، زیرا غایه اولان تهذیب واصلاح روح مسئله‌سی فوت ایدلمش اولور ؛ مطلب ایسه بوتون قوای روحیه واخلاقیه‌نڭ آهنکدار ومنسجم برصورتده ترقیسی‌در. تربیه‌یه بویله کنیش برمعنا ویریلنجه ، تربیه‌دن مقصد بالجمله قوای معنویه‌نڭ ، یعنی ذکایه ، قلبه وارادە‌یه عائد جمیع ملکاتڭ تمیه‌سی اولور . دها طار برمعنایه کلیرسه ، تربیه خُلقڭ « خوی » تشکیلی یعنی حس واراده قوەلرینڭ تمیه‌سی معناسنی افاده ایدر . اوحالده تربیه **تعلیم** مقابل کلیرکه تعلیمدن غرض دخی ذهنڭ تمیه‌سندن عبارتدر . تهذیب روحڭ بو ایکی شعبه‌سی آره‌سنده نه‌کبی مناسبتلر بولندیغنی بوراده آراشدیره‌جق دکلز . شوقدرینی سویلمڭ کفایت ایدرکه تعلیم تربیۀ عمومیه‌نڭ لازم غیر مفارق برقسمیدر : بو تربیه جمیع قوایه متوجه اولوب هم متین وعزمکار اراده‌یه صاحب، هم وظیفه‌یه عاشق وآتشین قلبه ، صاغلام وامین قفایه مالك آدملر یتشدیرمکله مکلفدر . ایشته برکیمسه مقتدر اولدیغی ویتشمکله مکلف بولندیغی حاله آنجق بو شرطله نائل اولور .

تربیه‌نڭ مشکلاتی — بوندن ماعدا قوانڭ تمیه‌سی مربی جانبندن نه‌قدر زیاده همماتی ، محویتی اقتضا ایدرسه ، بر اوقدرده حذاقت واحتیاطی ایجاب ایلر ، اخلاقڭ تنوعی ، حریتڭ حالات غیر منتظره‌سی ، واونلردن متولد مشکلات سببیله اولجه سویلدیکمز شیلری بوراده تکرار ایده‌جك دکلز . باشقه درلوموانع‌ده

ظهور ایدییور . فرددن فرده دکیشن یالکز فطرت اخلاقیـه دکلدر ، قوای متنوعه‌نك انکشافه باشلادیغی ساعت ایله اونلرك تمولرنده‌کی سرعت‌دخی هرکسده برسیاقده اولمایور . باقیورسکزکه بریسنده ذهن چابوق آچیلمغه باشلایور وبونك یالکز اوکنه دوشـمك لازم کلیور . بردیکرنده ایسـه چوق وقت بکلتدیرییور واوزون مدت طورغون قالیور . تربیه بالخاصه مکتبده یاپلدیغی ، واکثر اوقات علنی اولدیغی ایچـون معلمك تصادف ایتـدیکی مهالك درحال کوریلور ؛ استادك ایشی ابدی بر موازنه مسئله‌سیدرکه اونك بومسـئله‌نك حلنی بولماسی لازمدر . بوجهتله اسـتادك قارشیسنده‌کی بربلوك چوجقلرله باشه چیقمق ، هربرینی یاشلریله قابل توفیق اوله‌جق برصورتده شوق وغلیانه‌کتورمك ، قوت ویرمك، بعضلرینك صبرسزلقلرینی ضبط ایتمك ، دیکر بعضلرینك عطالتلرینی قیرمق ، خلاصه جمله‌سنی ترقی ایتـدیرمك ایچون اك یوکسـك بر درجه‌ده احتیاط وبصیرته مالك اولماسی مقتضیدر .

قوانك نسو انکشافی. تربیهٔ تدریجیه — قوای متنوعه‌نك آن واحدده انکشاف ویکنسق برصورتده تفیض ایتمدکلرینی تصدیق ایتمکله برابر ، اونلرك دائما هریرده غیر قابل تحـول برترتیبه کوره بربرلرینی ولی ایتـدکلری‌ده محققدر . غیر قابل اعتراضدرکه حیات‌حسیه شعور داخلنده اول باول‌اك‌بیوك موقعی‌اشغال‌ایتمکده‌در. یالکـز اوندن برآز صکره ذهن کندینی کوستربیور ؛ اورته‌یه اك صـوك چیقان اراده‌در . بوندن باشقه ، هرقوه‌نك ایچنـده معین برقانون تکاملك کشف وتیقنی ممکندر ؛ بووجهله‌درکه ذهن بدایت امرده ادراك خارجی‌یه ، تداعئ افکاره ، حافظهٔ تخیلکاری‌یه مقصوردر، ذهن اوائل‌حالنده بسبوتون‌حسی وجسمانی، مشوش ومخلوط، ترکیبی مفهوماتی تلقی‌ایده‌بیلیر، بومفهومات اوکا عالم خارجیدن همان بنفسه وارد اولوب کندیلکندن‌هیچ برشی‌احداث واحضاره مستعد دکلدر: صکره یاواش یاواش قوتلر اکتساب ایدر ، نسبتلری تجرید‌ه ، مقایسـه‌یه وکشف وتیقنه باشلار ، بویله‌لکله درجه درجه محسوسدن معقوله وحادثه‌دن قانونه ارتقا ایلر .

فقط بوکیفیت مهم نتیجه‌لری ایجاب ایدر : تربیه تدریجی اولمالیدر ، روشنده طبیعتك روشنه موافق اولماسی لازمدر؛ قانونی ایسه قوای مختلفه‌نك درجهٔ قدرتنه تماماً مطابق اولمق واونلرك تفیض وانکشافنی تعقیب ایلمکدر. عضویتدن پك شدید

حرکت وجهدلر ایستەمك ، هم صحت بدن و هم وجوددەکی طاقات حیویەنك انکشافی ایچون تهلکەلیدر ؛ بونك کبی قوەلردن هرهانکی برینه ، دها کماله کمەدن عجله مراجعت ایله شدت لازمەیی اکتساب ایتمسندن اول ایشلەمسی ایستەنیرسه جملەسی تهلکەیه آتلمش اولور . اصل بوکبی شیلردە بکلەمك وصبر ایتمك لازمدر ؛ پك عجله ایلریلەمکی ایستەمك ، طبیعتی زورلامق ، یورمق ، یا موفقیتدن کندینی محروم ایتمك ، یاخود موقت وخطرناك بر موفقیت الدە ایتمکدر ، زیرا برنجی تقدیردە تحصیل هضم ایدلمامش ، ایکنجی تقدیردە ایسه ایصتمه حرارتی قوت صائلمش ، قوە افراطله کرلمش اولدیغندن توکەدلمش ، خلاصه اونك پك ضعیف اولان زنبرکی قیرلمش اولور . یاشك برزمانی وارکه اووقت چوجقلره ، یالکز علم اشیا کوستریلور ، بعض ماصاللر وکوچك حکایەلر سویلنیر ، بوندن باشقه برشی یاپلماز ؛ دیکر برپاشدە واردرکه فزیقدن اخلاقدن بحث اولنور ، تفکره مراجعت اولنور ، تفکر اولنماسی طلب ایدیلیر ، سویلمکه حاجت یوقکه ماصاللر آرتق چکلمز اولور .

بوندن باشقه ، بعض مادەلردە واردرکه دکل یالکز برآن ایچون تدریسندن اجتناب اولنور ، فقط بونلرك تدریسنه باشلاندیغی وقت دخی عقلك درجۀ ترقیسنی نظر اعتباره آلمق ایجاب ایدر ، اودرجەکه عینی برمادە ایچون ، ظروف واحواله کورە ، طرز تدریس بوسبتون باشقه برصفت اکتساب ایتمك اقتضا ایلر . اول باول ، هرتعلیم ، هم سادە هم جانلی و دائما جاذب اولمالی ، صکرە یواش یواش یوکسلملی ، هم مرکب وهم عالمانه اولمالی ؛ باشلانغجده محسوس حادثەلردن ، مشخص حقیقتلردن ، مادی وبارز مثاللردن تدریساته کیرشملی ؛ خیلی صکرە ، حادثاتی بربرینه باغلامغه ، فکر مجردی ، قانون عمومیی استنباطه ، روش اشیایه حکمران اولان کیزلی منطقی اظهار وارائەیه غیرت ایتملیدر . معلوماتك ترتیبی یاخود اصوللرك انتخابی موضوع بحث اولورسه ، رهبر اولەرق دائما ، تفیض قوایی آلمالیدر ؛ او اولمازسه درسلر برقولاقدن کیروب اوتەکندن چیقار کیدر وهیچ بر ثمرە ویرەمز .

ایلری سورمك — بونکله برابر هیچ برشیئی مبالغه ایتمیەلم . شبهەسز ، فضله عجله کیتمامل ، فقط کچ قالمغەده کلمز : اوحالده « معتدلانه عجله ایتملیدر » ؛

چوجغك قوتلرینی سوء استعمال ایتمك احتیاطه مغایردر، فقط اونلری وقایه بهانه سیله عطالت ایچنده صولدرمقده جائز دكلدر . چوجغی شوقه كتورمك ، زمان زمان، اوندن غیرتلر ایسته مك ، كندیسنی ایلری یه سورمك الزمدر . اوده بونی ایستر . زیرا اولدیغی یرده صایمقدن چابوق بیقار . چوجقلر فطرتاً مراقلی اولورلر ، هر یكی شیئه هوس ایدرلر ؛ آفرین آلمقده كیفلرینه كیدر ، مستعد اولدقلری شیلری كوسترمكدن خوشلانیرلر ، هله برمدت چالشوب یورولدقدن صكره مشكلاته غلبه ایتدكلرینه قانع اولورلرسه سوینجلرینه نهایت اولماز ! چوجقلرده كی قوای روحیه نك تفیضنی تسهیل ، ترقیسنی تعجیل ایچون بو حالات نفسیه دن استادك ایده بیله جكی استفاده تماماً اشكاردر .

تعقیبی دكل، تدریجی تربیه — دیكر بر جهتدن ، اونوتمایالم كه روحك بالجمله قواسی آره سنده درین بر تكافل و تعاون واردر : انبساط قوانك بربری آردنجه اولماسی نافله در ، اونلر برآنده ظاهر اولور ؛ مبدئندن اعتباراً ، تركیب ایتدكلری نفسده جملةً حاضردرلر و حیّ ، تام بربنیه تشكیل ایدرلر . بونك ایچون حیات روحیه نك وحدتنی قیرمق جائز اولمادیغی كبی ، تربیه نكده وحدتنی اخلال ایتمامليیز : روح بعض منفصل اجزادن معمول دكلدر ؛ بوسببله تربیه ده اویله متفرق پارچه لردن مركب اوله ماز . شعورك جمیع طاقتلری متحد و بربرینه معیندر ؛ بوسببله تربیه نك بالجمله اشكالی بربرینه كیرمش قاریشمشدر . « روسو » نك قوای روحیه دن بعضلرینك دیكر بعضلرینی تعقیباً نمایان اولمالری سببیله ، بونلردن هر برینك بركل تام تشكیل ایلدیكنی وبوجهتله هر برینك مستقلاً تربیه ایدلمسی ایجاب ایتدیكنی ظن ایلمسی برخطا ایدی . مومی الیهك ظننه كوره تربیه ده بربرندن صراحةً آیرلمش اوچ دور واردر : برنجی دوره ده یالكز حواسك، ایكنجیسنده ذهنك ، اوچنجیسنده اراده وقلبك تربیه وتهذیبنه اهتمام اولنمالیدر .

بویله براصولك امكانسزلغنی كیم كورمز ؟ قوای روحیه آره سنده اویله برارتباط وتضامن واردر كه برینك تهذیبنه دیكرلرینك تهذیبنه ده چالشمقسزین تشبث اولنه ماز . محاكمهٔ ذهنیه یه ، دقته، اراده یه مراجعت ایتمكسزین حواسی تربیه ایتمك قابلمیدر ؟ حقه محبتی دها زیاده تقویه ایتمكسزین، عزم واراده یی دها زیاده صبور ومتین یاپمقسزین ذهنك ترقیسنه چالشمق ممكنمیدر ؟ و الحاصل ذهنك تهذیب و قوهٔ مفكره نك

تقویه‌سی اهمال ایدلدیکی حالده تربیهٔ اخلاقیـه ناصل تأمین اولنه‌بیلیر ؟ هرقوه ، روحك كندندن عبارتدر ؛ اوحالده هرقودبی مستعد اولدیغی تفیضه مظهر ایتمك ایچون تکمیل روح اوزرینه تأثیر ایتملیدر :

تربیه تدریجیدر ، فقط مالك اولدیغمز قوای معنویه‌نك جمله‌سنه برآن ایچنده متوجه اولمالیدر ، فقط بالطبع بونلرك درجهٔ اقتداری وقابلیتلرینی‌ده هروقت نظر دقت واعتباره آلمق ایجاب ایدر .

خلاصه

١ — شعور بالجمله حالات نفسیه‌نك صفت مشترکه‌سی ، صورت ضروریه‌سیدر؛ حالت نفسیه ایله شعورك ایکیسی بر شیدر : برنجیسی انجق ایکنجیسنك ایچنده موجوددر .

٢ — حالات نفسیه‌مز حقنده مالك اولدیغمز بواحتساس طبیعی و دفعی immédiat ، شعور بنفسه spontanée در. انسان باطننده وقوعه کان تحولاتدن ، بالاخره برفعل مخصوص اعانه‌سیله ، کندینی تفریق وبوبابده بروقوف قطعی پیدا ایده‌بیلیر. بوصورتله حاصل اولان شعورده‌ده متأمل réfléchie دینور.

٣ — شعور بنفسه حالات وحادثات روحیه ایله برآنده وقوع بولور ، مدتی وشدتی اونلرك مدت وشدتیله بردر ؛ بوندن باشقه بوشعور ، ترکیبی ومخلوطدر. جوهر نفسی بوشعور واسطه‌سیله حالت نفسیه‌دن آیرلمش اولماز . شعور متأمله کلنجه بو، حادثه‌دن مؤخردر ؛ آنجق حالت نفسیه نه پك چابوق ، نه پك شدتلی اولمازسه ظاهر وممکن اولور ؛ بوشعور ترکیبی دکل تحلیلی ومتمایزدر؛ اونکله جوهر نفسی کندی حالات وتحولاتندن تمایز ایدر و کندینه متصرف اولور . شعور بنفسه شعور متأملدن کنیشدر و اونك ایلك کرسیسیدر .

٤ — شعور بنفسه‌نك درجاتی چوقدر . نهایتی کلیه‌جك درجه‌ده تناقص ایده‌بیلیر . بناءً علیه هرشعورك خارجنده بعض حادثات نفسیه اوله‌بیله‌جکنی ادعا ایتمشلردر . فقط غیرمشعوربه l'inconseient مدعاسی غیر قابل قبولدر. بوبابده اثبات دعوا ایچون ایراد اولنان دلائلك چوغی علی العاده « ماتحت الشعور les subconscients» درلر ؛ بونلر مدرك اولمامقله برابر ، آزچوق مبهم برصورتده

محسوسدر. دیکرلری تماماً غیرمشعوریه‌در، فقط اویله‌اولدقلری‌ایچون نفسی‌دکلدرلر.

٥ — غایه‌سی کندینه مالك ونفسنی عارف آدم یتشدرمك اولدیغندن تربیه، اشیا سببیله نظری دائما طیشاری‌یه مجلوب اولان چوجغی دوشونمکه آلشدرمق وممکن اولدیغی‌قدر چابوق کندینه مالك‌اولماسنه یاردم ایتمك‌ایله مکلفدر. فی‌الحقیقه شخصیت انسانیه‌نك شرطی تأملدر.

٦ — دیکر جهتدن، خویك تشکلنده «کوچوك‌ادراك les petites perceptions » لرك خدمت وتأثیری عظیمدر. بناءً علیه چوجغك ایلك آله‌جغی انطباعات وتلقیناته فوق‌العاده اهتمامکارانه نظارت ایتملیدر؛ بالخاصه کندینه نفوذ و تأثیر ایده‌بیله‌جك شیلری حساب وتأمل ایتمکه آلشدرمالیدر.

٢

٧ — حادثات نفسیه‌نك اوچ بیوك صنفه آیرلدقلرینی تصدیقده بوکون افکار متفقدر. برنجیسی، حسی، تهیجی، انفعالی حادثات؛ ایکنجیسی، ذهنی، تصوری یاخود علمی حادثات؛ اوچنجیسی ارادی، فعلی یاخود ارتیادی حادثات.

٨ — بوتصنیف کافیدر. بوکا ضم اولنمق ایسته‌نیلن دیکر بالجمله صنوف حادثات (بونی فلاسفه‌دن ژوفروا Jouffroy یاپمش) اولکیلرینه قولایجه داخلدر.

٩ — بوتصنیف همده ضروریدر، زیرا بونلرك دیکر برشیئه تحویل وتنزیلی قابل دکلدر. اولا هر برینك صفات مختلفه‌سی واردر. کیفیات انفعالیه نفسی، شخصی نهایتسز درجه‌ده متحولدر؛ افعال‌ذهنیه آفاقی، کلی، ومستقردر. عزمه ارتیاده عائد حادثات یالکز حالات دکل، فعلیاتدر. برده، تجربه بونلرك کندی موجودیتلری وترقیلری اعتباریله بربرلرندن مستقل حتی بعضاً مغایر اولدقلرینی بزه کوسترییور.

١٠ — بونك ایچون روحك اوچ قوه‌سی واردر دینلمشدر: حساسیت، ذهن، ارادت. فقط بوقوا حقیقی ومستقل قوتلر دکلدر، بونلر حیات مشعورك خدماتی، فعالیت نفسك غیر قابل تبدیل وتنزیل صور طبیعیه‌سیدر.

١١ — بناءً علیه قوای نفس بربرندن آیرلمازلر، جمله‌سی عینی فعللر ایچنده محاطدر، اونلرك هر برنده اوچی‌ده حاضردر.

١٢ — تربیه‌نك غایه‌سی بالجمله قوای آهنكدار ومنسجم برصورتده تهذیبدر؛ بوجهتله هیچ برینی اهمال ایتامسی مقتضیدر .

١٣ — بوایش مشكلدر ، سببی یالکز طبیعتلرك تنوعی دكل ، قوای نفسیه‌نك هرچوجقده عینی زمانده ظاهر اولامسیدر . بوندن ماعدا قوانك ترقئ طبیعیلری صیره‌سنی تعقیب ایتمك ، واونلرك درجهٔ شدت ومرتبهٔ انكشافلرینه توفیق حركت ایتلك پك زیاده الزمدر . تربیه تدریجی اولمالی .

١٤ — بونكله برابر ، نه چوق عجله ایتملی ، نه اویله كریده قالمالی . چوجغی شوقه كتورمه‌نك وایلری‌یه سورمه‌نك یولنی بولمالی : چوجق‌ده بونی بكلر، زیرا اولدیغی یرده صایمقدن خوشلانماز .

١٥ — برده ، قوا آراسنده‌كی مربوطیت وتضامن اودرجه‌ده‌دركه برینك تهذیبی دیكرلرینك‌ده تهذیبنی مستلزمدر . دیمك تربیه بر قوه‌یی تهذیب ایدوب صكره دیكرینك كنه باشلامق صورتیله یعنی تعقیبی اولماز . روسونك بونی اولور ظن ایتمش اولماسی خطادر .

اوچنجی درس

حساسیت

تهیجات

حساسیت . ـ حساسیتك اقسامی . ـ تهیجات : لذت والم . ـ تهیج و میلان . ـ تهیجك منشئ . ـ لذت وفعالیت . ـ تجربه‌ایله صحتی اثبات . ـ تهیجاتك اضافیتی . ـ تهیجاتك نفوذی . ـ لذت والمك مناسبتی ؛ بدبینلك . ـ احساسات جسمانیه واحتساسات قلبیه . ـ احساسات . ـ احساسات باطنیه ؛ حاسهٔ حیویه . ـ احساسات خارجیه . ـ احتساسات قلبیه .

تطبیقات عملیه . ـ کوکل آلیجی سعی نظریه‌سی : بونك قیمتی . ـ مکافاتلر . ـ تربیه والم ؛ « طبیعی ردفعللر » مسلکی . ـ مجازات . وجدانك تصدیق وتأییدی .

حساسیت . — نفسك اوچ قوهٔ اصلیه‌سندن ، حساسیت برنجی اوله‌رق ظاهر اولان وتمو ایدن قوه‌در ؛ حساسیت ، حیات ایله برابر باشلار وشعورك بتون مضمونی اولا او تشکیل ایدر ؛ هنوز طوغان چوجق فریاده باشلایه‌رق چوقدن تهیجلر حس ایتدیکنی کوسترر . بوندن باشقه ، حساسیت برطبقه کبیدرکه بالآخره دیکر ایکی درلو وظیفهٔ روحیه اونك اوزرینه ابتنا ایده‌جکدر : شویله‌که ذهنك مادهٔ ضروریه‌سی حواسك استحضاراتیدرکه بونلر ذاتلری اعتباریله کیفیات انفعالیه‌در ؛ بونك کبی ارادتك مایه‌سی ده آرزودرکه بو ، برحادثهٔ محسوسه‌دن باشقه برشی دکلدر . بناءً علیه حیات معنویه‌نك تتبعنه ، حساسیتك تحلیلندن باشلامق مستحسن براصول ظن اولنور .

حساسیتك اقسامی — حساسیتی علی‌الاکثر « تلذذ وتألمه » یعنی تهیجاته قابلیت دیه تعریف ایدرلر . فقط حقیقت حالده ، برفکرك ذهنه اسناد اولنه‌بیلمسی قبیلندن اولارق ، تهیجاتی برقوهٔ خصوصیه‌یه اسناد ایتمك ممکن دکلدر ؛ یاقینده کوره‌جکزکه بونلر فعالیتمزك تقلبات متنوعه‌سنك داخل شعورده‌کی لواحقندن باشقه شیلر دکلدر . بوتقدیرده حساسیت ایچون دوچار اوله‌بیله‌جکمز تهیجاتك هیئت مجموعه‌سندن عبارتدر دیمك دها طوغری اولوردی . بونکله برابر حساسیت

بوندن عبارت دکلدر . حساسيتك ديكر بر مبدئىده ميلان inclination ديديكمز كيفياتدركه بونلر شو صورتله حساسيتك اساسنی تشكيل ايدر . والحاصل ، برتهيجی متعاقب برميلان نفســمزده غالب اولهرق «احتراص» شــكلنه كيرمسی واقعدر . بوده حيات انفعاليهنك يكی برصورتيدر. بناءً عليه حساسيتك اوچ مختلف صنفدن شئونی واردر : **تهيجات ، ميلانلر، احتراصات** . اكر احتراصك برميلاندن فرقلی اولماديغی اخطاراولنورسه، بوكا قارشی دينركه: حساسيت اونلری ايقاع ويا اونلردن صدور ايدن تهيج وميلانلرك هيئت مجموعهسيدر .

تهيجات . لذت والم . — حساسيتك الك كوزه كورينن كيفياتی تهيجاتدر؛ برده حساسيتك بوحالاتی تنزيل وتحويل قابل دكلدر . لســان عامهده بركيمسه ايچون حسليدر دنيلديكی وقت ، اونك قولايجه متهيج اولديغی آكلاشيلر ؛ روحيات نقطهٔ نظرندن ، برتهيجی طويمغه ، بردرجهيهقدر ، مستعد اولان هرمخلوق متحسسدر .
شعورك تجليكاه اولهبيلهجكی تهيجاتك پك مختلف طبيعتده اولهجغنی كورمك قولايدر : والدهســنك ممهسنی امكه چاليشــان بركوچك چوجقله بر حقيقتی هنوز كشف ايتمش اولان برآدمك تهيجاتی ، وكذلك آجی برميوه يمكله بردوستی ضايع ايتمهنك آرهسنده نه بيوك مسافه واردر ! بونكله برابر ، بالجمله تهيجاتك ، مختلف جنســه منسوب اولمقله برابر ، بر صفت مشــتركهسی واردر : يعنی بونلر هروقت **لذت** و **الم** دن عبارتدر . لذت والمی تعريف ايتمك ممكنسزدر ، زيرا بونلر اويله شيلردركه ماهيتلری بسيطدر ، يعنی باشقه برشــيئه تنزيل و تبديلی ممكن دكلدر . فضله اولهرق ، بويله برتعريف زائددر : بر لذتك نه اولديغنی طانيمق ايچون اونی طاتمش اولمق لازمدر، نتهكيم رنكك نه اولديغنی بيلمش اولمق ايچون اونی كورمش اولمق لازمدر؛ بوشرط الزم ، وكذلك كافيدر. بونكله برابر لذت والمك كنديلری تعريف اولنهمازلرسهده ، هيــچ اولمازسه اونلری سبب وعلتلری واسطهسيله ايضاح ايتمكه جواز واردر .

تهيج و ميلان — خيلی زمان اول **تهيج** ايله **ميلان** آرهسنده برمناسبت اولديغنه دقت اولنمشدر، فقط بومناسبت هپ عينی طرزده اكلاشلمامشدر. بعضلری انسانه بدايةً بســبتون عاطل و منحصراً تأثيرات خارجيــهيی اخذ وتلقی يه قابل نظريله

باقدقلرندن بونلرك تلقيسنه كوره انسانده ايلك حاصل وحصولندن صكره‌ده ميلانك ظهورينه سبب اولان فعل تهيجميدر ؟ يوقسه بالعكس انسانده اصل اولان ارادت وفعاليت اولديغنه وبوفعاليتك طبعاً بعض مقاصد وغاياته ، وكنديلكندن بعض انعامه متوجه بولنديغنه قائل اولانلرك ادعالری وجهله ايلك حاصل اولان وارضا ويا منع اولنديغنه نظراً تهيجی توليد ايله‌ين ميلانميدر ؟

تهيج ايچون ميلانك هم علت وهم اثريدر دينه‌بيلير. اول امرده تهيج ميلانی استلزام ايلر واوندن صادر اولور. فرض ايده‌لم كه بدايتده وجوديمز جامد برطاش كبی يالكز انفعاله مستعد ايدی ، ونه برآرزوسی ونه برمطلبی وارايدی ، اوحالده اشيايه قارشی نه متلذذ ونه متألم اوله‌مازدق ، زيرا اشيای مذكوره بزه صورت قطعيه‌ده تأثيرسز قالمش اولوردی . تهيجك سببی اشيانك بالذات كنديلرنده اصلا آرانماملیدر ، فقط بونی كندی طبيعتمزده ، واونك فطری اولان ميللرنده آراملی‌يز. بدايةً عمومی ، غير معين، غير ماهر اولان بوميلانلر كنديلرينی خشنود ايده‌جك اشيايی تصادفه تبعاً آرارلر بوكا موفق اولورلرسه شعورده لذت نمايان اولور : بوحاله نظراً لذت ميلانك نتيجۀ تاليه‌سيدر. فقط بوبردفعه طاتلدقدن صوكره ايكنجی متأخر برميلانه بادی اولور ، بوايكنجی ميلان برنجيسندن مشتق اولمغله برابر آرتق معين، وتمامدر، زيرا اولجه لطيف اولديغی حس ايدلمشكن شمدی يقيناً بيلنن برشيئی خصوصی‌يه معطوفدر ؛ تلذذ ايتدكدن صكره ينه تلذذ ايتمك ايسته‌رز ، بو نقطۀ نظردن تهيج ميلانك مبدئيدر .

تهيجك منشئی — بناءً عليه ، نهاية الامر ميلانك تهيجدن مقدم اولديغی وبونك آنجق ميلان ايله ايضاح اولنه‌بيلديكی قولايجه اكلاشيلير. هر مخلوق بدايت ظهورندن اعتباراً ، اساساً فعالدر ، يشامق ، نمو ايتمك ايستر ، كنديسی ايچون خير اولان بعض شيلری طبعاً آرار : بونلره ايرشمك والده ايتمك ايچون صرف ايديله‌جك غيرت ، بالذات ميلاندر . اكر بو ميل خشنود ، يعنی خير اكتساب ايدلمش ايسه مخلوق ، طبيعتك كنديسندن ايستديكی حاله اويغون بر حالده بولنديغندن خبير اولور، بووقوف وشعورايسه لذتك كنديلريدر. **بوسويه** Bossuet لذتی : « طبيعته اويغون بر حالك احتساسيدر » ديبه تعريف ايدردی ، ديكر **دوقارت** مسلكی

منتسبلری‌ده بو بابده : « بردرجه صلاح وکمال » یعنی برخیر مکتسبك یاخود متحقق وتحقق ایتمك اوزره اولان برترقینك احتساسیدر دیرلردی .

لذت وفعالیت — اویله ایسه لذت ، مطرد ، تام ، طبیعته موافق فعالیته مربوط ، یعنی مقصدینه ایرشمش فعالیتدر ؛ لذت اوندن حاصل ، اونك داخل شعورده نتیجهٔ انکشافیدر . **ارسطو** اونی چوقدن کورمش اولدیغندن : « لذت ، فعل دکلدر ، فقط شبابته طراوت ناصل انضمام ایدرسه لذت‌ده فعله منضم اولور » دیردی ؛ لذت ، علامت نعمت وخیر اولوب ، حیاتك تفیض وانکشافنه هروقت دلالت ایلر ؛ الم‌ده هروقت حیاتك معروض مشکلات ومزاحم اولدیغنه اشارتدر . **آرسطو** مطالعه‌سنه علاوةً دیبورکه : حصول لذت ایچون فعالیتك سربست ومعتدل اولماسی لازمدر . حقیقت حالده ، بوکیفیت یکی برشرط دکلدر ، زیرا هرفعالیتك ایلك غایه‌سی اولا ذاتی حفظ وادامه ایتمك ، اوندن صکره‌ده انکشاف ایلکدر : بوصورتله ، عطالته محکوم اولمق یاخود افنای قوتله نفسی تهلکه‌یه دوشورمك ، مخلوق ایچون تابع اولدیغی قانونلرك برنجیسنی والك اساسلیسنی نقض ایتمکدر .

تجربه ایله صحتنی اثبات — بونکله برابر تجربه‌ده بونظریه‌نك صحتنی اثبات ایلر. وجودیمزك وظائف عضویه‌سندن هربری ایچون معین برغایه واردر ، تهیج ایسه بوغایه الده ایدلمسنی ویافوت اولماسنی متعاقب درحال ظاهر اولور. باجاقلر یوریمك، کوز کورمك ، ذهن بیلمك ایچون خلق اولنمشدر ؛ بونك ایچون عطالت ، قاراکلق بزه الیم کلیر ؛ حقیقتك کشفندن نه قدر خشنود اولورسه‌ق جهلدن ، شبهه‌دن‌ده اوقدر مضطرب اولورز . ایشسزلك بر جهتدن بزه آغرلق ویردیکی حالده ، دیکر جهتدن معتدل برفعالیت صفا ویرر ؛ فقط فعالیت جبری بریورویشده اولدیغی کبی ، افراطه واررسه ، تکرار الم ظهوره کلوب کیف وصفانك یرینی طوتار . نوری کورمکی سورز ، فقط بو نور پك شدید اولورسه کوزی یورار ، راحتسز ایدر . بوبابده دها برچوق مثاللر ایرادی قولایدر .

تهیجاتك اضافیتی — لذت والم کیفیتلری وجودك طبیعت خاصه‌سنه بویله‌جه تابع اولنجه ، بالطبع اضافی وغیر ثابت اولمق لازم کلیر : فی‌الحقیقه هر فردك ، کندینه کوره معین اذواقی ، وخصوصی میلانلری واردر. فضله اوله‌رق، بوعناصر

هیچ طورمقسزین متحول وتقلبات دائمه یه معروضدر. بناءً علیه برینك خوشلاندیغندن دیکری خوشلانماز ، یاخود بوکون کیفمزه کیدن شیلر دون کیتمیوردی ، یاخود یارین ده کیتمیه بیلیر . بوقبیلدن اوله رق مختلف کیمسه لرك حائز اولدقلری قدرت فعاله یالکز اونلردن هر بریله دکشمز ، فقط عینی شخصده حیاتنك مختلف آوانده ومختلف ظروف ومکانده دکشیر . بونك ایچوندرکه مثلا طاقتی ضعیف اولان برکیمسه ایچون فلان ادمان مشقتلی کلدیکی حالده طاقتی زیاده اولان برکیمسه ایچون خوش کلیر ؛ چوجق ایچون اکلنجه اولان اویون اختیاری آرتق شوقه کتورمز ، حال نقاهتده اولان آدمه راحت پك طاتلی کلدیکی حالده صحتی یرنده برکیمسه ایچون هیچ چکلمز .

هیجانك نفوذی — دیکر طرفدن ، وجودیمزی تشکیل ایدن اعضانك مأمور اولدقلری ایشلر متنوعدر ؛ بونلردن بعضلری برمانعه یه تصادف ایده بیلدیکی حالده ، دیکر بعضلری سربستجه کوریلور ، بری مقصدینه ایرشمدیکی حالده دیکری بوکا نائل اولور . بوصورتله ، لذت والم ذاتمزده بربرینی متمادیاً ولی ایدر ومتقابلاً یکدیکرینه نفوذایلر. **افلاطون** وقتیله بوحاله دقت ایتمش ومعبودلرك بوایکی دشمنك یعنی لذت والمك آره لرینی بولمغی مراد ایتمشلرسه ده موفق اوله مدقلرندن هرایکیسنی بر زنجیره باغلادقلرینی حکایه ایلمشدر ؛ او وقتدن بری لذت والم بربرندن آیرلماز ایکی آرقداشدر . هرلذت دکل یالکز برالمیده حاملدر ، زیرا لذتك انقطاعی بنفسه برالمدر ، فقط الك شدید برلذت ایچنده بیله ، ینه «آجی برشی» واردرکه لذتی برآز اخلال ایلر ، بوکا وقتیله « **لوقره‌س** Lucrèce » دخی دقت ایتمش ، بونك سببی روحك اولذتك محکوم فنا اولماسنی حس ایتمسیدر . فی الحقیقه لذت والم آره سنده کی بوتقابل طوغریدر ، زیرا المك طورماسی ده بر لذتدر ، فقط بوندن باشقه المزلك غورنده اویله طاتلی برشی واردرکه بزه اکثریا قبول تسلیتی بیله رد ایتدیروب اوکا تحمل ایتدیریر ، **سپنسر** Spencer بواحتساسه « تلذذ الم volupté de la donleur » دیبور .

لذت والمك مناسبتی. بدبینلك le pessimisme — لذت والم بربرینه مقابل ومباین ایکی حالتدر ، عجبا بونلرك ایکیسی ده مثبتمیدر ، یوقسه بری دیکرینك فقدانندن عبارتمیدر ؟ بدبینلرك عندنده حقیقی اولان یالکز المدر ، بتون وارلق

اوندن عبارتدر : يشامق املك ويرملك، بر شيئى آرزو ايتمك، يعنى الم چكمكدر .
لذت ايسه الملك طورماسندن عبارتدر ، بونكله برابر بو توقفده موقت برزمان ايچوندر . بناءً عليه ، وارلق برفنالق ، حيات ، عقله مخالف برجتدر ، اوحالده يكانه وظيفه برآن اول عدمه رجوعدر. بونظريهده بيوك مقدارده برغرض مخصوص اثرى واردر . لذت يالكز الملك فقدانى ، المده منحصراً لذتك فقدانى دكلدر. متلذذ اولديغم وقت يالكز الم چكميورم دكل، برده لذتياب اوليورم ، كذلك مضطرب اولديغم وقت يالكز متلذذ اولمايورم دكل برده اضطراب چكيورم ديمكدر : بونده ايكى ضد حالت واردر ، فقط ايكيسى فعلاً موجوددر . بومسئلهده تسليم ايديلهجك خصوص شوندن عبارتدركه ، بعض لذات فى الحقيقه برحاجت متقدمهنك تطميننى ايلرى كلير . او حالده الم سابق نهقدر شديد ايسه تلذذده اوقدر زياده اولمش اولور . فقط بر موسيقى فصلنى ديكلهديكم وقت فرحياب اولديغمدن طولايى ، اولجه برشى ديكلهمديكم ايچون متألم ايدم ، ياخود بر يمكدن متلذذ اولمق ايچون اولجه آچلق چكمك لازمدر ديمكده اصلا طوغرى دكلدر .

احساسات واحتساسات . — تهيجات فوق العاده متعدددر . مادامكه جسمانى وروحانى اولهرق ايكى درلو فعاليتمز واردر ، تهيجاتىده باشليجه ايكى صنفه آيرمق طبيعيدر: جسمانى فعاليته مربوط اولانلرى احساسات sensations دركه «حساسيت جسمانيه» يى تشكيل ايدر ؛ فعاليت عقليه وروحيهيه مربوط اولانلرى احتساسات sentiments دركه « حساسيت معنويه » يى تشكيل ايلر .

احساسات . — **احساس** برانطباع آلى وعضويدن، جسمانى برتحولدن ايلرى كلير. مثلا، بر ديش خستهلغنك المى ، ياخود آجيقلديغى وقت يمك يركن اولان لذت ، احساسدر. احساسك بر موضعى، برمحلى واردر. بووجهله طويديغم الملك يرى باشده اولديغنه حكم ايديورم. احساس كنديسنك مجهولى قالهبيلن علتنى بيلدرمز؛ اونى طلب واقتضا دخى ايتمز ؛ او علت وسبب بولنسه بيله ، احساس هيچ برجهتجه تبدل ايتمش اولماز : ديمككه تهيج جسمانى ذهندن آيرى ومستقل بر شيدر . احساس بالجمله حيواناتده همانهمان بركيدر؛ زيرا منحصراً جسم عضوىيهتابعدر، اعضاى آليه ايسه برجنسك افرادى آرهسنده درين برصورتده تخالف ايتمز . والحاصل، فعاليت جسمانيه محدود، وبونلره عائد غايهلرك حدودينه چابوجق ايريشلديكندن اعتمامزى

خرج قوتدن واضطرابدن صاقینان حرکات معتدله انجق معتدل، اورتا بعض لذات تولید ایده‌بیلیر .

احساسات باطنه . حاسهٔ حیویه . — le sens vital احساساتی اکثریا « احساسات باطنه » ، « احساسات خارجیه » دییه ایکی‌یه آییرییورلر .

برنجیلرك مبدئلری بالذات بدنده‌در . بونلر پك زیاده انفعالی اولدقلرندن ، اعضای بدنمزك ایی ویا فنا حاللرینه مربوطدرلر ؛ بو احساسات بعضاً مؤلم اولور ، او وقت وجود ماکنه‌سنده بعض بوزوقلق اولدیغنی بزه خبر ویرر . مثلا ، ایچمك ، تمیز برهوا تنفس ایتمك ، باجاقلرینك اویوشقلغنی کیدرمك لذتی ایله ، کذلك آچلق ، هواسزلقدن بوکالمق ، جبری یوریمك ، بریانیق ، بر کسیکدن ، برذهن یورغنلغندن متولد الم بوقبیلدندر .

احتساسات باطنه‌یه **عضویه** ویا **حیویه**‌ده اطلاق اولنور . فی الحقیقه اونلر حیات فیزیولوژیه‌نك مختلف وظائفنه مربوطدر . اونلری بعضاً **حاسهٔ حیویه** Sens vital تسمیه اولنان خصوصی برحاسه‌یه اسناد ایدرلر ؛ فقط بوتعبیر بر لفظ مجرددن باشقه برشی دکلدر ، زیرا شامه ویا لامسه درجه‌سنده فعلی وحقیقی اویله برحاسهٔ خصوصیه‌نك وجودینی قبوله سبب یوقدر .

احساسات خارجیه . — احساسات خارجیه اشیای خارجیه‌نك بدنمزك بعض اقسامی ، یعنی آلات حواسمز اوزرینه اجرا ایتدی انطباعاتدن نشأت ایلر . حواسك عددی بشدر : قوقو آلمق « شامه » ، طاتمق « ذائقه » ، طوقونمق « لامسه » ایشتمك « سامعه » ، کورمك « باصره » در . شبهه‌سز ، بوکون اونلرك معطیاتندن les données اکثریسی آرتق بزی نادراً ، تصادفاً متأثر ایدرلر ؛ بو احساسات آرتق لذت ویا الم اولمقدن زیاده بیلکیلردر ، « احساسات » دن زیاده « استحضارات ذهنیه یاخود تصورات représentations » در . فقط ، بدایتده ، اونلرهرشیدن اول تهیجات ایدیلر وبزه برشی اوکرتمش اولمق ایچون خوشمزه کیتمکه ویا بیزار ایتمکه باشلاملری انجق بالآخره وقوعه کلمشدر ، مع هذا ، مثلا ایچلرندن قوقولر یاخود طادلر کبی ، بعضیلری بوکون دخی اولدن اساساً خوش ویا آجی ناصل ایدیسه‌لر ینه‌ده اویله درلر ؛ دیکرلرینه کلنجه ، دها خصوصی صورتله

تصوری واستحضاری représentative اولدقلرندن ، کندی صفت ابتدائیلرینی
قولایجه بوله‌بیلیرلر : پك شدید برتضییق هوا، پك یوکسك بردرجهٔ حرارت، برآز
شدید بر ضیا بزه راحتسزلق ویرر . بوندن باشقه ، ایشتمك ، کورمك حقیقی
لذتلردر ؛ قاراکلق وسسسزلکك بزه نه‌قدر صیقندی ویردیکی معلومدر. بناءً علیه
عنصر حسی وعنصرذهنی بربرینه صیقی‌صیقی‌یه مربوطدر : فقط هروقت بربرلریله
معکوساً متناسب اوله‌رق بولنورلر . اکر حالت شعوریه پك انفعالی affectif ایسه
قیمت استحضاریه‌سی ضعیفدر. بوکا بناءً هاملتن Hamilton شوقانونی قویمشدر :
«احساس» و «ادراك» بربرلریله معکوساً متناسبدر .

احتساسات . ــ احتساسات بدنی دکل فقط نفسی علاقه‌دار ایدر ؛ بونلر بر
انطباع عضوی یاخود براشتهای جسمانیدن نشأت ایتمز ، خشنودلق ویابرمانعه‌یه تصادفدن،
والحاصل بسبتون روحانی میللردن حصوله کلیر . بناءً علیه برمحبی تکرار کورمك
یاخود کوزل برمنظره‌یی تماشا ایتمك مسرتی، سوکیلی برکیمسه‌یی ضایع ایتمش ویا فنا
بر حرکتده بولنمش اولمق کدری احساسات جسمانیه دکل احتساسات قلبیه‌در .
احتساس ، احلال اولنماز : کندی عدمنی دوشونن بر آدمك المنی اونك
نره‌سنه قویملی ؟ دیکر جهتدن ، احتساسك سببندن انسان خبرداردر ،
بوخصوصده‌کی وقوف ذهندن‌ده غیر قابل افتراقدر : انسان قلباً مضطرب اولدیغی
وقت، بونك سببنی هروقت بیلیر ، برنعمتك ضیاعی هروقت ذهناً تصور اولنور .
بوندن باشقه ، احتساس بالذات ذهنك ترقیاتنی تعقیب ایلر ، افکار ایله برابر تنوع
ایدر ، متخیله‌نك تأثیری آلتنده کنیشله‌ر ، نفس ناطقه‌نك ترقیسی ووجدانك
نزاکتی ایله تصفی وتعدل ایلر. بناءً علیه احتساس احساسدن دها زیاده متحولدر .
بونك امثال انبساطی عادتا کندینه مخصوصدر : بز احتساسك محکومی دکلز ، اونی
بتون روحمزله یاپان بزز . والحاصل شونی‌ده اخطار ایده‌لم که احتساس فعالیت
معنویه‌یه مربوطدر : فقط بوفعالیت بدندن دها مستقل اولوب ، غیر متناهی اولان
غایاته‌ده متوجه اولدیغندن حقیقةً غیر محدود ، وغیر متناهیدر : ذهن بیلمکدن
یاخود قلب سومکدن بیقار یوریلیرمی ؟ بومبحثده قابلیت تلذذمز حدود بیلمز ،
فوق الحد طاتلی وفوق الحد متحول تهیجات ایچون یر واردر .

احتساساتك تصنیفنی تجربه مسئله‌سنه کلنجه ، بو ممکنسزدر ، زیرا بونلرك

انواعی صایلمقله بیتمز : انسانك ، كرك بالذات كندیسنی ملاحظه ایدرك ، كرك عائله ویا هیئت اجتماعیه ایچنده یشایه‌رق ، وكرك طبیعتك مناظری‌ویا صنایع نفیسه محصولاتی قارشیسنده احتساسه‌مستعد اولدیغی بالجمله مسرات وبالجمله اكدارك‌مكمل برفهرستنی ناصل تنظیم ایتملی ! حساسیت معنویه وروحانیه كیفیت وكمیت اعتباریله ایكی قات غیر متناهیدر .

تطبیقات عملیه — كوكل آلیجی سعی نظریه‌سی : بونك قیمتی — لذت والمك تربیه ایشنده مأموریتلری نه‌در ؟ بومسئله برچوق ملاحظات سردینه متحملدر ، بز بوراده یالكز مختصر بعض معلومات ویره‌بیله‌جكز .

علم تربیه متخصصلرندن برچوغی لذتی امر تربیه‌یی دها زیاده قولایلاشدیرمق ودها امین برشكله‌قویمق ایچون توسل ایده‌جك وسائلدن بری‌عد ایتمشلردر. تربیه بالخاصه‌مكتبده‌ویرلدیكندن، چوجغه‌مكتبی پك‌زیاده سودرملیدر وفقط‌اك‌اول‌مكتب كندینی سودرملیدر. مكتبك‌چوجق‌ایچون‌یالكز بر«اویون»ویا«بوش‌وقت‌كچیره‌جك» بر یر اولمایوب اونك اوراده اكلنمسی ولذت بولماسی‌ده مقتضیدر . اكرخواجه بر جاذبه‌برنشئه كوسترمكی ، كذلك ماهر اولمنی ، شدت وحدت زماننده بیله محافظهٔ حلم ایتمكی ، انضباطك ایجاباتنه توفیقاً سرعت طاوراندیغی زمان دخی برپابا كبی حركت ایتمكی بیلیرسه ، كیمسه مكتبی چوجغه اونك‌قدر سودیره‌مز . لكن هرشی استادك ذاتی ایله بیتمز : تدریس یوللرینه‌ده بیوك برموقع ویرملیدر ؛ برطرز عمومیده ، مكتبده سعی كوكل‌آلیجی اولمالیدر. چوجغی یالكز پك‌بیوك مشكلات‌مواجهه‌سنده براقمامق ، واوكا كندیسنی چوق چكمه‌دن اوصاندیره‌جق اویله قوری ، یكنسق ، باصمه قالب وظیفه‌لرده تحمیل ایتمامك كافی اولمایوب ، بوندن باشقه ایشی اوكا طاتلی كوسترمه‌نك چاره‌سنی آراملی ، موانعی ازاله ایتملی ، متحول ، شخصی ، دائما زنده برتدریسله نظر اهمیت ومراقنی ادامه ایتملیدر. « تربیه‌نك سری ، خوشه‌كیتمكدر » مكتب پك الیم خاطراتی تذكار ایتدیرن حزین ، پك صیقی برزندان‌كبی اولمامل ، بلكه ایچنده هركسك كندینی ایی حس ایتدیكی فرحفزا ، مسافرپرور برملجأ ، « ظریفانه ویزلدایان برآری قوانی » كبی اولمالیدر .

بوندن طوغری برشی اوله‌ماز . چوجغك مكتبده ترقیات سریعه‌یه مظهر اولماسی ایچون اك امین واسطه اونی سومسی ، وظیفه‌لرندن ودرسلرندن لذت

آلماسی در : هانکی شیلر کندیسنك نظر دقتنی جلب ایتمش ایسه اك ایی اونلری بللر، هانکی شیلرخوشنه کیتمش‌ایسه اك ایی اونلری یاپار. بونکله برابر، بونلرده‌ده برحد معقول لازمدر . و چوجغـه قارشی هرقت هردرلو مشـکلاتی ازاله ایتمك وکندیسـندن اك کوچك برغیرت بیله ایسته‌مامك لازمدر دییه ظن ایتمـاملی‌یز . تربیه پك سرت، پك آغیر اولماملی : فقط اویله لزومندن فضله کوشك وغیرتسزده اولمالیمیدر؟ شونی اونوتماملی: مکتب ایلریده حیات ایچون برحاضرلق یریدر: فقط حیات بر ألدورادو Eldorado میدر؟ [١] اکثریا مشـقت چکمك و بوغوشمق لازم دکلیـدر ؟ وظیفه یولی هروقت أنکلسزمیدر ؟ ایچنده هردرلو جهد وغیرت محذوف اولان بر تربیه غایه‌سنی غائب ایتمش دیمکدر، اوتربیه روحی‌اعمال ایده‌مز، اوتربیه ایله یتشـه‌جك چوجقلر ایلریده پك‌چوق آلدانمش وامیدسزلکه دوشمش اولورلر. بوندن باشقه، چوجقده جهده میدان ویرمامك ، بالذات لذتی محو ایتمك دکلیدر ؟ سـعادت ارککجه ویوره‌کله چالشمقدن حاصل اولمـازمی ؟ شبهه‌سز ، طبیعت اورتایه یالکز سـعی و مشقتی سورمشـدر ، سعادت ومسرتی‌ده اونلردن صکره وصانکه اونلرك آلتنه کیزله‌مشدر : حظ ومسـار کندیلرینه محق ومشروع برمکافاة کبی کلن کیمسه‌لر، اوغراشمقدن بیلمایان وشمدی چکدیکلری مشـقتك ایلریده برقارشولغی کله‌جکنی خاطره کتورمه‌ین ارباب جرأت وجسـارتدر . بزم بیلدیکمز بو قانونی ، چـوجق هنوز بیلمز ، بونی اوکا بولدرمغـه ، اورایه نظر دقتنی جلب‌ایتمکه چالشملیدر ، اونی مشقته آلشدیرملی وکندیسنه دیملی‌که قاعده‌یه موافق ، خیره مطابق جهت واقدام بزه اصـلا اخانت ایتمز ، وسـعادت حقیقیه اونکله برابردر . بو تلقینـات چوجغی خودکام ایدر یولنده‌کی اعتراض نابمحلدر. ینه اوقدر مهم دیکر بر قانون واردرکه چوجغه آکلاتمق مشکل دکلدر . مسرت ولذت اونی آرایانلردن قاچار وآنجق اونی غایه اتخاذ ایتمه‌ینلره کلیر !

مکافاتلر . — تربیـه‌ده لذت طبیعیه‌نك اهمیتنی بیـان ایتدکدن صـوکره ، « **لذت صنعیه** » یعنی **مکافاتلر** اوزرینه بعض سوزلر علاوه ایتمامکلکمز قابل دکلدر، **قانت** بونلره ایی برنظرله باقمایور : معـلومدرکه قانتك عندنده وظیفـه‌یی وظیفه

[١] ألدورادو ، سیاح (پیزار)ك معاونی (اوره‌للانا)نك آمازون ایله اوره‌نوق آره‌سنده کشفنی ادعا ایتمش اولدیغی خیالی بر قطعه ، که اوراده آلتون آشوب طاشیورمش.

اولدیغی ایچون اجرا ایتملیدر ، باشقه بر ملاحظه‌یی خاطره کتورمامليدر؛ بناءً علیه برچوجغه ایی حرکتده بولندیغی ایچون بر مکافاة ویرمك، باخصوص ایی حرکته مجبور ایتمك ایچون بر مکافاة آله‌جغنی کندیسنه امید ایتدیرمك ، اوکا وظیفه‌یی منفعته فدا ایتدیرمك ، بوندن صکره اونی خودکاملق حساباتنه اطاعته آلشدرمق دکلمیدر ؛

حکیم مشارالیهك نیچون حذر ایتدیکنی آکلایورز: بونکله برابر هرشیئه حق وحصه‌سنی ویرمك وحقیقتی اولدیغی کبی کورمك لازمدر . چوجق هنوز وظیفهٔ محضه‌یه‌قارشی متحسس دکلدر . عجبا اونی چالشدیرمق ایچون، اونك **«اویه سنه‌ اك شعوری»** قارشیسنده منحصراً **قانت** ك وظیفه‌یه ویردیکی **امرمحکمی** impératif catégorique کبی صوئوق برتعبیردن استعانه‌اولنورسه، شودعوت وتشویقك تأثیرسز ومعناسی آکلاشلمامش قالماسندن قورقلمازمی ؟ چوجق دکل قوجه برآدم بیله بلکه خیری خیر ایچون یاپمغه ظن اولندیغندن دها آز مستعددر ؛ بناءً علیه کندیمز ایچون بیله مشکل اولان برشیئی چوجقدن ایسته‌مك برخیال محض اولمازمی ؟

بوتقدیرده مکافاتلرك ، تربیه خصوصنده ، تأمین ایده‌بیلدکلری قیمتدار معاونتلردن محروم قالنسه‌یدی بادیٔ اسف اولوردی . چوجغك اوکا احتیاجی واردر ، اوکا قارشی متحسسدر ، مکافاتلر چوجغی تشویق ، حس غبطه‌سنی ادامه ایلر ، مکافاتلر مزیت واستحقاق مقابلیدر ، بوجهتله یالکز موفقیته ، اهلیته ، دکل غیرت وحسن نیته‌ده توجیه اولنمالیدر . مکافاتلر اوقدر الزمدرکه اکثریا چوجق اونلری امید وآرزو ایتدیکی ایچون چالشیر : واقعا بوچالشمق عادی برشیدر ، فقط البته هیچ چالشمامقدن اولادر ؛ اونلری اسیرکه‌مك ، ترقینك اك مؤثر آلات محرکه‌سندن برینی قیرمق، نیجه‌نیجه اراده ومراملردن، بونلرك اك مقتدر منبعلرندن برینی اورتادن قالدرمق اولوردی .

فقط ، عجله شونی سویلیه‌لم که : مکافاتلرك منفعتی قابل مناقشه اولمامقله برابر تهلکه‌سی‌ده بیوکدر : اك بیوك حذاقت ، اك بیوك احتیاط الزمدر . اول امرده، مکافاتك ماهیتی نه‌اولورسه‌اولسون ، بازارلق طرزنده‌اولماسی قطعیاً مردود اولمالیدر. موفقیت یاخود جهد ایچون اولجه معین بر تعرفه اصلا اولماملی ؛ یعنی شاکرد معلمك آلاجقلیسی اولوب وقت فرصتده اونی صیقشدرمه‌مالیدر . اویله برطرز

تربیه قلبلری انجق منفعت پرست اولمغه آلشدیرر . بوجهتله برعلم تربیه متخصصنك مکافاتك عملدن اول هیچ بروقت وعداولنمامسی وبوکا عملدن صکره انتظار ایدلمسی ومکافاتك حربت تامه ایله، تکفل ایدلمش برا کرامیه کبی دکل برزیادهٔ محصول اولماسی لازم کلدیکنی بیان ایتمسی حقسز دکلدر ، خلاصه مکافاة قابل استیفا بر حق کبی ده ایسته‌نه‌مه‌ملیدر ، بونك بویله اولماسی وظیفه‌نك مستحق اولدیغی تصدیق وتأییده بو دنیاده هر وقت نائل اولمادیغنی چوجغه آکلاتمق وسعادتله فضیلتك اکثریا اودرجه مستهزیانه بربرندن آیری اولدقلری شو حیات فانیه عالمنده اونی متانته آلشدرمق ایچون پك ایی برشیدر. دیکر جهتدن مکافاتلری لزومندن فضله مادی شیلر ایچندن سچمکدن ، مثلا پاره ویرمك ، ایی بریمك ییدرمك ، بر دانتله‌لی بویون باغی ویا برقات یکی اثواب آلمق کبی شیلردن، ممکن اولدیغی قدر قاچنملیدر؛ « بوشیلری مکافاة اوله‌رق وعد ایدرسه‌کز ، اونلری حد ذاتنده ایی مهم شیلر ایمش کبی صایدرمش اولورسکز ... ؛ چوجغی سعادتی تمتعدن عبارت صایمغه آلشدرمش اولورسکز » **لوق** Locke لك حقی وار : چوجغی بویله مکافاتلره آلشدرمق ، اونك روحنی مادیلشدرمك ، اونی حقیقی غایه‌لرندن دوندرمکدر ، تماماً روحانی اولان اوغایه‌لر ایسه قلبك محبتنه وارادتك مساعی واقداماتنه یکانه مستحق اولان شیلردر.

دیکر بعض مکافاتلر واردرکه دها آز تهلکه‌لیدر ، زیرا دهاصاف بعض اجزای ملموسه‌دن مرکب ، دهاخیالی ، دها اخلاقیدر: بونلر، مثلا بعض کلمات تشویقیه‌درکه چوجغك قلبنی دائما ایصتدیرر ، شبهه‌سز بر آز قاپالی فقط تماماً حس اولنه‌جق بر مدح (غروری اویاندرمقدن چکنملی) ؛

استادك محبتی ، آرقداشلرك حرمتی ،

ابوینك تبسم سعادتی وچوجغی اوپمسی‌ده اوجنس مکافاتلردندر . بونلرمادام **دومەنتنون** de Maintenon لك بحث ایتمش اولدیغی **شانه وشرف** درکه ، چوجق اوکا طایانه‌بیلیر ، حتی طایانملیدر .

فقط حقیقی مکافاة ، صحیحاً معنوی اولان مکافاتدرکه وجدانك خشنودلغندن عبارتدر . دیکر مکافاتلرك هپسی موقت شیلردر ؛ اونك ویرلمسی چوجغك هنوز بوصوك مکافاته قارشو متحسس اولمامسندندر ؛ بوجهتله اومکافاتلرك ایشی آنجق وجدانی اویاندیرمقدن عبارت اولمالیدر ، دیمك‌که بونلر انجق ادب اکتسابی

ایچون بر رهبرلکدن عبارتدر ، غایه‌لری ده حکم وجدان اوکنده کوزدن غائب اولمقدر ؛ یالکز حکم وجدان کفایت ایتملیدر ، زیرا کافی اولان یالکز اوندن عبارتدر؛ چوجغك ، سعینك مکافاتی واقدامنك تأییدینی بر وجدان مستقیمك شهادتندن و (مستحق اولدیغمز وقت) بزدن هیچ بر وقت قاچمایان شو تصدیق قلبیدن آرایه‌بیلمسی الزمدر .

تربیه والم . « ردفعللر یاخود مقابلهٔ طبیعت » مسلکی — لذتك خدمت ووظیفه‌سندن صکره المك کی کلیر . فیلسوفلرا کثریا ، اضطرابی حقلی کوسترمك ایچون ، اضطرابك فوائد عدیده‌سندن بریسی اوغرایه‌بیله‌جکمز مهالکی بزه بیلدیرمسیدر دیمشلردر . بوطوغریدر : فقط مع التأسف اخطار ایتملیدرکه شو اخبار (نته کیم وقتیله Bayle اونی کورمش) ، خطرناك یاخود مشئوم فعلدن اول وقوعه کلمه‌یور ، بلکه اوندن صکره اولیور ، شو صورتله‌که او خبری الده ایتمك ایچون انسانك اونی کندی ضررینه الده ایتمش ، واضطرابك تجربه‌سنی کندی یاپمش اولماسی لازم کلیور : یعنی یالکز برپرمی یاقدیغم وقت آتشی طوتماموق لازم کلدیکنی اوکرنمش اولیورم .

تربیه‌نك ایشه قاریشه‌جغی یر ایشته بوراسیدر . چوجغك تجربه‌سی یوقدر ، هرشی اونك ایچون یکیدر ، اطرافنده‌کی عالمك الك بسیط قانونلرینی بیله بیلمز : فقط طبیعت اونی اوکره‌تمکله مکلف دکلدر ، چوجق بیلسین بیلمسین طبیعتك امورنده بیله اولماز ؛ شاید بدبختلقله اوکا تجاوز ایده‌جك اولورسه مرحمتسزجه جزاسنی کورر ، چوجغك بونده سوء نیتی وارمی یوقمی طبیعت اونی آراماز . بونك ایچون چوجغه هانکی شیئك تهلکه‌لی ، احتیاطسزلق اولدیغنی اوکره‌تمك ، جانی یاتمازدن اول خبر ویرمك وفعلی منع ایدرك اضطرابك اوکنی آلمق مربیلره عائددر .

شبهه‌سز ، بتون تربیه عالملری چوجغك بویله بر اهتمامه مظهریتنی قبول ایتمامشلردر ؛ اونلردن بعضلری چوجغك کندی تجربه‌سیله هرشیئی اوکرنمسنی ، چله ، مشقت مکتبنده یتشمسنی ایسترلر ؛ طبیعت اونی بزدن ایی تربیه ایدر ، زیرا اوکا افعالنك نتایج ضروریه‌سنی « اعمالنه مقابله ایدرك » حس ایتدیرر : والحاصل چوجغی ، یاپدیغی احتیاطسزلقلری تعقیب ایده‌جك اضطراب ، دنیانك بتون نصیحتلرندن زیاده اصلاح ایدر .

« ردفعللر یاخود مقابلهٔ طبیعت réactions naturelles مسلك مشهوری بودر ، وقتیله بونی روسو Rousseau بیلدیرمش ، صوکره‌ده سپنسر Spencer « بعض تعدیلات ایله » تکرار اورتایه چیقارمشدر . بر چوجق کزینتی ایچون هیچ بروقت حاضر دکلدر؛ فقط شاید اونی بکله‌مه‌دن بردفعه یالکز جه کیدرسه‌کز بردها سزی بکلتدرمز. آتشله، بچاقله اکلنیر، براقکز بریرینی یاقسین ویا کسسین؛ امین اولکزکه عقلی باشنه کلیر؛ آچ کوزلیدر، برسؤ هضم اوکا هردرلو اخطاراتدن دها فائده‌لیدر . هرشیده ، تربیه خدمتنی طبیعته براقملیدر ، بزم بوکا قاریشمغه صلاحیتمز یوقدر .

بویله بر طریق بعض احوالده یارایه‌بیلیر ، بوکا اعتراض ایتمه‌یز ؛ فقط هر شی ایچون الویرمز . چوق وقت ، حقیقی بر وحشت شکلنه بیله دونر: مثلا برآنا چوجغنك قاینار صویه النی صوقماسنه، ویا برقویو کنارنده اویناماسنه آلدیرمازسه اوکا نه دیملی؛ زیرا اخطاره شایاندرکه ، بعض احتیاطسزلقلر یالکز آز چوق بر اضطرابی دکل، بعضاً بالذات اولومی‌ده دعوت ایده‌بیلیر: طبیعت چوق وقت چوجغی اویله برتربیه ایدرکه ایلریده بردها اصلاحنه محتاج اولماز ، زیرا اولدیرر .

روسو طبیعتی عاقل ، عادل ، نافع ظن ایتمشدی؛ روسو نك بوظنی حقسزدر . زیرا طبیعت شعوردن محروم برماکنه‌دن باشقه برشی دکلدر ، بونك ایچون یولی اوزرینه دوشن شیلری امانسز ازر کچر . اوتقدیرده تربیه بوندن ناصل اجتناب ایده بیلیردی . چوجغك قربانی اوله‌بیله‌جکی مقابلهٔ طبیعتلری کندیسنه اخبار ایتمك، بالعکس ، تربیه ایچون بروظیفهٔ واجبه‌در .

مجازاتلر . وجدانك نصب بورتأییدی ــ بناءً علیه، طبیعتك درحال ومرحمتسزجه ویره‌جکی آجیلردن چوجغی قورومغی بیلملك لازمدر ؛ بونك کبی طبیعتك جزاسنی چوق کچ ویره‌جکی ویا جزا ایتمیه‌جکی شیلردن طولایی اوکا بعض آجیلرده طاتدرملیدر. بوکیفیتده « مقابلهٔ طبیعت » مسلکنك کفایتسزلکنی بزه کوستریبور. واقعا، جسمانی اولان هرتجاوز هیچ کچکدیرمکسزین انسانك جانی یاقاجق برجزایی دعوت ایدییورسه‌ده ، معنوی اولان تجاوزلر بونك کبی دکلدر : بونده حکم وجدان ، قباحتی درحال تعقیب ایتمیور . ایشته چالیشماز ، دقتسز برچوجق‌که هیچ برشی اوکره‌نمیور ، اکر اونك شوحالنه قارشی لاقید قالیرسه‌ق نتیجه‌سی

نه اولور ؟ شبهه‌سز طبیعت بوکا مقابله ایده‌جك : برخیلی زمان صکره ، چوجق بیسویوب‌ده آدام صیره‌سنه کچدیکی وقت ، کندینی جاهل ، بدبخت کورنجه ، کندینه ایتدیکی حقسزلغی آکلامش اوله‌جق . دیمك که جزاسنی کوره‌جك ، بلکه‌ده بوجزا پك شدتلی اوله‌جق : فقط بوجزا کیج قالمش اولمایه‌جقمی ؟ فنالق یاپلمش ؛ شبهه‌سز جزاسی چکلمش ؛ فقط اوکنه کچلمش اولسه‌یدی دها ایی دکلمیدی ؟ دیکر برچوجق‌ده چالسه یاخود یالان سویلسه ، طبیعت بو جرملری جزالندرمغی درعهده ایدییورمی ؟ طبیعت بوکا بلکه هیچ بروقت مقابله‌ده بولنماز ؛ بالعکس ، چوجق بونده نه قدر آز ماهر اولسه (حال بوکه اکثریا چوق ماهردرلر.) کندی کوتو فعلندن ینه بر استفاده چیقارر . بونلره‌ده آلدیرمایه‌جقمی‌یز ، ایشی طبیعتك اجرای عدالت ایتمسنه‌می براقه‌جغز ؟ عادتك کوکلشمه‌سنه وبرسیئه حالنه کیرمسنه مساعده‌می اولنه‌جق ؟

بومسئله‌ده دخی عقل سلیم ایله وظیفه متفقدر : تربیه طبیعتك یاپدیغی شیلری تکرار یاپملیدر. اولا بعض طبیعی المـلرك وقوعنه مانع اولماسی لازم ایدیسه‌ده ، شمدی‌ده بعض جزالری ترتیب ایتمسی‌ایجاب ایدر. مجازات الزمدر، بونی چوجغك منفعتی‌دامر ایدر: چوجغك وجدانی‌هنوز کافی درجه یتشمش، کافی درجه‌ده نازك دکلدر ، بوجهتله اوکا فنالغی آکلاده‌ماز ، اوندن واز کچیرته‌مز ، بالخاصه عذاب وجدانله ویا عارله تکرار خطا ایشله‌مسنه مانع اوله‌ماز : اخطارات وجدانیه‌یه مجازات‌ده یاردیم ایتملیدر ، مجازاتدن غایه حکم وجدانی چوجغه قبول ایتدیره‌رك اوحکمی تنویر وتقویه ایتمکدر . مجازاتك بوراده‌کی غایه‌سی برآن اول فائده‌سز اولمقدر . چوجغی تعذیر ایتمکلکمز بر دها تعذیر ایتامك ایچوندر ؛ تربیه‌ده غایهٔ اعلا چوجغك کندی جزاسنی کندی ویرمسیدر ، وجدانندە اویله برتقبیح واونی تعقیب ایدن المده اویله برجزا بولسون که بر دها اوقباحتی یاپماسین و حرکتنی دوزلتسین . ایشته حقیقی « مقابلهٔ طبیعت » بودر ؛ فقط بو مقابله اشیادن دکل بزدن کلیر ، عقلدن ، حریتدن صادر اولور ، کور وجامد برقوتدن دکل .

خلاصه

١ . حساسیت ، ایلك ظاهر اولان قوه‌در ؛ عادتا دیکر ایکی قوه‌نك (ذهن واراده) استناد ایتدیکی طبقه‌در .

٢ . حساسیت ، حادثات محسوسه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر : بوحادثات اوچ صنفه آیریلیر : تهیجات ؛ میلانلر ، احتراصلر .

٣ . تهیجات ، لذت والمدر ؛ لذت والمك تعریفی غیر قابلدر ، بوندن ماعدا فائده‌سزدر ؛ یالکز بونلرك منشأ روحیسی آرانه‌بیلیر .

٤ . تهیج میلانلرك هم اثری وهم علتیدر : اول امرده ، باشلانغجده ، غیر معین میلان کندیسنی خشنود ایده‌بیله‌جك شیئی راستکله آرار . لذت بوخشنودلغك اثریدر ؛ فقط بوده ، شیٔ نفیسه متوجه ، معین برمیلانك علتی اولور .

٥ . اویله ایسه تهیج میلاندن نشأت ایدر ؛ بوکیفیت ، موجودك قانون طبیعیسنه موافق برحالك شعورندن عبارتدر ، تهیج فعلك چیچکیدر (**آرسطو**) : مقصدینه نائل اولمش فعالیتی استلزام ایدر، بوده فعالیتك معتدل اولماسنی تضمن ایلر.

٦ . لذت والم حد ذاتلرنده اضافیدرلر ، بونلر متمادیاً بربری آردنجه کلیرلر . وبربرلرینه ایچه کیررلر . لذت والم ایکی مقابل حالدر ، فقط بدبینلرك دعوالرینك عکسنه ، عینی درجه‌ده مثبتدرلر .

٧ . تهیجاتی ، فعالیتك ایکی باشلیجه صورتنه موازی اولمق اوزره ، ایکی صنفه آییررلر : احساسات واحتساسات . یعنی (حساسیت جسمانیه ، حساسیت روحانیه)

٨ . احساس برانطباع عضویدن ایلری کلیور ؛ اونك وجودده بر محل معینی واردر ، او نه علته وقوف حاصل ایتدیرر ونه بووقوفی ایستر ، اوبالنسبه غیر متحولدر ؛ برحرکت معتدله‌یه مربوط اولوب ، ضعیف واورتا حاللیدر .

٩ . احساسات : احساسات باطنیه واحساسات خارجیه‌یه آیریلیر .

١٠ . برنجیلری بالذات بدندن کلیروبالخاصه المدرلر (آچلق المی، بریانیق المی، الخ) ؛ اونلره عضوی یاخود حیوی‌ده دیرلر ، وکندیلرینی « **ماءٔ صبوره** » یه نسبت ایدرلر .

١١ . دیکرلری اشیای خارجیه‌نك اعضای حواس اوزرینه تأثیرلرندن ایلری کلیرلر . حواسك معطیاتی بدایتده پك انفعالی ایدیلر وتکرار اویله اوله‌بیلیرلر . (پك شدتلی ضیا) : بوکون ، اونلر بالخاصه استحضاریدرلر (**هاملتون قانونی**) .

١٢ . احتساسك شرطی روحانی بر واقعه (فکر) در ؛ احتساسك بدنده مخصوص برمکانی یوقدر ، هراحتساسك سببنه انسان واقفدر ؛ بونلر هرکسك

ذکا وطبیعتلرینه کوره دکشیرلر ؛ صحیحاً غیرمتناهی اولان فعالیت معنویه یه مربوط اولمدقلرندن ، لذیذ ودائما تازه بعض تهیجاتی تشکیل ایدرلر . بونلرك اوقدرچوق نوعلری واردرکه هردرلو تصنیف ممکنسزدر .

۱۳ . تربیه اکلنجه‌یی دفع ایتمامليدر ؛ سعیك کوکل آلیجی اولماسی لازمدر ؛ اکر خواجه تربیه‌یی درایتله وخوشلقله یاپابیلیر ، اکر ادمانلر قولای ، جانلی ، متنوع اولورسه مقصد حاصل اولور . بونکله برابر ، چوجغی هرجهتدن اسیرکه‌مامليدر ، زیرا بویله یاپیلیرسه غوغای حیات ایچون چوجق فنا حاضرلانمش اولور ؛ اوکا چالشمقده‌کی لذتی طاتدیرمق وخیره موافق سعیك هروقت وجدان طرفندن تقدیر اولندیغنی آکلاتمق لازمدر .

۱٤ . بوندن ماعدا ، مربیلرك صنعی بعض لذاته ، یعنی مکافاتلره مراجعت ایتملری لازمدر ؛ چوجغك چوجق اولدیغنی اونوتماملیدر ؛ اویله ایسه او، وظیفه‌یی وظیفه دییه یاپاماز. بونك ایچون مکافاتك چوجغه وظیفه‌سنی یاپدیرمق وحسن نیتنی تأیید ایتمك ایچون فائده‌سی مسلمدر . بونکله برابر مکافاتك پك مادی اولمامسنه اعتنا ایتملیدر؛ مکافاة دها زیاده معنوی واخلاقی اولمالیدر. بوندن ماعدا ،کرچکدن انسانه کفایت ایده‌جك ، ودیکر بتون مکافاتلرك یالکز تهیه‌سنه مکلف اولدیغی مکافاة ، وجدانك حسن شهادتیدر .

۱۵ . الم تعلق ایدن خصوصاتده ، مربیلر چوجغی طبیعتك اوکا طاتدیرمقده قصور ایتمدیکی بعض آجیلردن صاقنمالیدر ، زیرا اولا تجربه‌سزلك سائقه‌سیله ، هرلحظه طبیعتده‌کی قوانین فیزیقیه‌یی اخلال ورطه‌سنه دوشمکه حاضردر. « مقابلهٔ طبیعت » مسلکی (سپنسر) چوق وقت وحشتدن باشقه برشی اولمایوب چوجغی بعضاً اصلاح ایتسه‌ده اونی اولدیره‌رك یاپار .

۱٦ . دیکر برجهتدن مربیلر ، چوجغك استقبالی ایچون مضر اولمقله برابر طبیعتك پك کچ اوله‌رق جزاسنی ویره‌جکی بعض عمللره مانع اولمق ، یاخود جزاسز قاله‌بیله‌جك بعض اعتیادات سیئه‌یی طوردرمق اوزره بعض صنعی آجیلر ، وجزالرده ترتیب ایتملیدر. جزا چوجغك منفعتی ایچون یاپیلیرسه نافعدر. زیرا اونك وجدانتی تنویر ، ودها صکره کندی کندیسنده جزالاندرماسنه خدمت ایدر. ایشته تربیه‌ده غایه بودر : لازم کلیرکه چوجق قباحتنك جزاسنی محکمهٔ وجداننده بولسون .

دردنجی درس

میلانلر

میلان .— میلانلرك مبدئی .— میلانلر وخدمتلر .— میلانلرك اقسامی .

۱ — شخصی میلانلر .- جسمانی میلانلر : اشتهالر .- روحانی میلانلر .- قاریشیق میلانلر.
تطبیقات عملیه .- خودکاملق وتربیه .- غبطه .
۲ — اجتماعی میلانلر : دیکرکاملق .- تعطف . - تعطفك شرائطی : ذکا ومخیله .- عشق .- تعطفك موضوعلری .
تطبیقات عملیه .- تهیجاتك سرایتی .- تقلید قانونی .- تواد تعطفکارینك قیمت اخلاقیه سی.- تواد تعطفکارینك مراقبه سی .
۳ — عالی میلانلر .- عالی میلانلرك اقسامی .- حقیقته محبت .- کوزله محبت .- ایی یه محبت .- عالی میلانلرك ترکیبی : احتساس دینی .- عالی وتعطفکاری میلانلرك موجودیتی .- تطبیقات عملیه .- عالی احتساسلرك تنمیه سی .

میلان .— تمهیدات سابقه یه نظراً ، تهیجات حالات مشتقه در، مخلوقك اصلی وابتدائی میلانلرینه تابعدر . بناءً علیه بومیلانلر حساسینك کوکی ، مایه سی کبی اولدیغندن اولا بونلرك تعیین وتوصیفی ایجاب ایدر .

میلان ، بعض شیلری آرامق وبعض شیلردن قاچمق استعداد فطریسیدرکه لذت والم خصوصنده کی هرتجربه دن اولدر. میلانی اکثریا غریزه یه بکزه دیرلر: فقط غریزه دها قطعیدر ، زیرا انسان ویا حیوانی بر فعل معینه سوق ایدر ، وعقل واراده نك هردرلو مداخله سنه مانعدر . میلانه کلنجه بودها غیر معین ، ومتردد اولوب دها عمومی برغایه یه معطوفدر ، بوندن باشقه انسانی اوغایه یه ایریشدیره بیله جك وسائلك تصور وانتخابی همتنی عقله وبونلری اجرا ایتمك همتنی ده قوهٔ ارادیه یه براقیر . بونك ایچوندرکه ، عینی غریزه نك سوقیله ، بر جنسه منسوب ایکی فرد ، متحد ومشابه برطرزده حرکت ایتدکلری حالده، عینی میلان تأثیریله بوسبتون باشقه برطرزده حرکت ایده بیلیرلر .

میلانلرك مبدئی .— مخلوقك ابتدائی میلانلری چوقدر : بونکه برابر بر

کوکدن آیریلان داللر کبی ، جمله‌سی ایکی یوزلی بر میلان اصلیدن تشعب ایدرلر ، بومیلان مخلوقك کندی فطرتنی محافظه واونی تمیه ایتمك خصوصنده‌کی جهد غیر ارادیسیدر . بومیلان ایله حیات بربرندن آیرلماز ، دها طوغریسی بومیلان ذی‌حیات طبیعتك کندیسیدر : بر آغاجك کوکی آغاجك بقاسی ایچون لازم اولان صویی بولمق اوزره اك سرت قایالری آزار آزار ناصل دەلرسه : بونك کبی « آرسطو دییور ، بر نبات ، اولمزدن اول ، ابدیت وصمدانیته کندی‌ده اشتراك ایتمش اولمق ایچون ، برخلف براقمغه چالیشیر . » فقط نباتك ، بوغیرتندن خبری یوقدر ، شاید موفق اولمازسه ، هیچ براضطراب طویمقسزین محو اولورکیدر . حیوانده ، بالخاصه انسانده ایسه ایش بونك عکسنه‌در : بقا بولمق املندن انسانك شعوری خبیردر ، وجودك حفظ وبقاسنه مدار اولان هرشی درحال برلذتی موجب‌اولور ؛ بوکا حائل اولان ، وجودی تهلکه‌یه دوشورن ، کوچولدن هر شی المی تولید ایدر : بناءً علیه تهیج وجودمزك بیویوب زنکینلشدیکنی ویاخود بالعکس فقیرلشوب بوزولدیغنی بزه اخبار ایدن آچیق کوز برکچی کیبدر .

میلانه و ضرمنلر . — بتون دیکر میلانلر بوجهد کلی‌ودائمینك ، بو « یشامق عزم » اصلیسنك تعیناتندن باشقه برشی دکلدر . فی‌الحقیقه ، موجود مخلوطدر ، دها ایلك کوندن بری متعدد طاقتلردن متشکلدر ، ینه ایلك کوندن بتون بومختلف طاقتلری محافظه وتمیه ایچون جهد ایدر : بوصورتله ، عمومی میلان ، مخلوقده‌نه‌قدر متمایز و مستقل وظائف وخدمات عضویه وارسه اوقدر طبیعی میلانلره آیریله‌رق کیت کیده خصوصیلشیر . شویله‌که برفرد ذی حیاتده یکی برعضو ، یکی بر قوت پیدا اولور اولماز ، درحال یکی برمیلان‌طوغارکه مقصدی اونك تمامیت وتمیه‌سنه نظارتدر . کور طوغمش برکیمسه کورمك آرزوسنی طویمایور . فقط نور بصره مالك اولدیغی کبی ، کورمك اونك ایچون برمیلان ، براحتیاج مبرم اولور .

میلانلرك اقسامی . — میلانلری اکثریا موضوعلرینه‌کوره اقسامه آییررلر : شخصی میلانلر ، بونلر لفظك‌ده دلالت ایتدیکی وجهله شخصمزه ، « انا » مزه منسوب اولانلردر ؛ اجتماعی میلانلر بزی ابنای جنسمزه ربط ایدنلردر ؛ عالی میلانلرده بزی مفکوره‌یه طوغری توجه ایتدیرنلردر .

١

شخصی میلانلر. — شخصی میلانلرك تك بر اسمی واردر : « خودکاملق » :
فقط بو تعبيردن فنا معناسی دکل ، اصل لغت معناسی آکلاملیدر . بو میلان هر
مخلوقك کندی نفسنه اولان محبت غیر ارادیه‌سیدر . بو میلان ، حال طبیعیسنده ،
مشروع و ایيدر ، زیرا حفظ وجودك شرطیدر : یالکز افراطه واردیغی ودیکر
محبتلره مانع اولدیغی وقت ، معنای اصطلاحیسنه کوره ، خودکاملغه دونر .
بوندن ماعدا ، بزم طبیعتمز چفتدر : جسمانی و روحانی . بناءً علیه فردی حیاته
منسوب میلانلر طبعاً ایکی صنفه آیریلیر : عضویت آلیه‌نك ایيلکی مقصدینه معطوف
اولان جسمانی میلانلر ؛ روحه متدائر اولان روحانی میلانلر .

جسمانی میلانلر. اشتهالر. — جسمانی میلانلردن ، بعضلری بزی اعضای
بدنمزی سالم اوله‌رق محافظه‌یه اماله ایدر ، بومیلانلر تطمین اولندیغی وقت اولدقجه
مبهم وازشدید بر رفاهیت احتساسی حصوله کلیر ؛ شاید برمانعه‌یه اوغرادیغی، یعنی
وجود ماکنه‌سنك برطرفی بوزولدیغی ویا فنا ایشله‌دیکی وقت بعضاً پك شدتلی المل
حاصل اولور .

دیکر بعضلرنده‌کی غایه اعضالرك تعمیریدر : اونلره اصل « اشتها » دیرلر :
آجلق ، صوسزلق ، اویقو بومیلانلردندر . بونلر برصورتله قانه‌بیلیر و وقت وقت
ظاهر اولور ، بوکیفیت اونلرك وصف خاصیدر . بونلر تطمین اولنمادقلری وقت ،
بعضاً پك الیم اولان بر « احتیاج » ی تولید ایدرلر .

میلانلریمزك بعضلری اعضالریمزی ایشله‌تمکه سبب اولور : بونك ایچوندرکه
کورمکی ایشتمکی سورز ، واوزون براستراحتدن صکره حرکت احتیاجنی طویارز:
اویون چوجق ایچون پك لزومندن فضله کلن قوتلرینی خرج ایتمش اولماسی
احتیاجنه مقابله ایدر .

روحانی میلانلر. — روحانی میلانلر بالذات قوایه کوره قسملره آیریلیرلر .
حساسیته مقابل اولان تهیجات احتیاجیدر : بو اوقدر دریندرکه بعض آجی
تهیجلر تهیجلردن خالی قالمغه ، اکثریا ، ترجیح اولنور. حتی بعض صنعی تهیجلر
بیله آرانیر : بین‌الناس اودرجه منتشر اولان سیاحت هوسی، تیاترویه، فوق‌العاده

تماشالره رغبت ، مراقلی رومانلره اعتبار ، سرکذشتلر آرقه‌سندن قوشمق الخ هپ بوندن ایلری کلیر .

ذهن دخی ایشله‌مك احتیاجنی طویار ، فقط بومیلانی یاقینده بحث ایده‌جکمز حقه محبت طویغوسیله قارشدیرماملیدر؛ بومیلان ، ذهنك توجه ایده‌جکی موضوعك قیمتی هرنه اولورسه اولسون خشنود اوله‌بیلیر . الك واهی شیلرله اوغراشمغه ، ویکیدن آراشدرمغه بزی سوق ایدن فطری بر حس تجسسدر ؛ برشی اوقورسه‌ق بوذهنمزی ایشسز براقمامق ایچوندر.

قوۀ اراده‌یه متعلق میلانلر دها متنوعدر. بونلر، مثلا ، عشق حریت، عشق استقلال کبی شیلردرکه بونی **لافونتن** La Fontaine «قورد وکوپك» حکایه‌سنده [١] پك ایجه بر صورتده توصیف ایتمشدر ؛ عشق حاکمیت وآمریتده بونلر-درکه انسانده دها چوجق ایکن پك بللیدر ؛ شان وشرفه ، تعظیمه ، ابنای جنسمزك حرمتنه محبتده بومیلانلردندر . «**پاسقال** Pascal» دییور ، بز انسان فکرینه اوقدر بیوك اوله‌رق مالکزکه ، او سببله دوچار تحقیر اولمغه ، ویاخود برروحك مظهر حرمتی اولمامغه تحمل ایده‌میز. » بتون بومیلانلر، شخصیت عندمزده عزیزدر ؛ محاسنمزی مبالغه ونقایصمزی تنزیل ایدرك ، اونی اولدیغی درجه‌دن زیاده کوزل یاپارز . عزت نفس دیدیکلری ایشته بودر . بوتعبیری نیجه نیجه احتساسات مختلفه‌نك محیط اولدیغی آشکاردر، زیرا انسانك صورت‌خصوصیه‌ده علاقه‌دار اوله‌بیلدیکی قوا چوق وبونلردن ترکب ایدن ترتیبات غیر متناهیدر. بناءً علیه عزت نفس قولایجه غرور ویا تفاخری طوغورر ، واکثریا کبر وبدلالغه یاقیندر . فقط ، دیکر بر جهتدن حیثیت ایله‌ده برلشه‌بیلیر ؛ اوشرف وناموس اولورکه، بزی یالکز ابنای جنسمز نظرنده دکل بلکه کندی نظرمزده بیله تنزیل قدریمزه سبب اوله‌جق شیلردن صاقنمغه اماله ایدر : نیجه ذوات عندنده شرف ، وظیفه‌نك جانلی براسمیدر .

---

[١] برقورد ، سمیز بسیلی برکوپکه راست کلمش. اونك بوحالنه پك ایمره‌نمش. فقط کوپکك بوینده‌کی خلقه‌یی کوروب نه اولدیغنی صورمش . نتیجه‌ده کوپکك ایدیلن اکرامك سببی بواسارت خلقه‌سی اولدیغنی آکلاینجه برپارچه اتمك وکمیك ایچون اوحاله کیرمکه راضی اولمایه‌رق کوپکدن آیریلوب ینه طاغه اورمانه قاچمش.

غبطه عزت نفسك ديكر بر صورتيدر . قيصقانجلقدن باشقه اولان ، غبطه اوآرزودركه هر بريمزی ابنای جنسمز آره‌سنده‌كی موقعمزی محافظه‌يه ، باشقه‌لرينك درجه‌سنه اولا يتشمكه ، صكره اونی كچمكه ، هروقت ناموسكارانه وسائطله ، چالشمغه سوق ايدر : اوحالده غبطه ذاتی اعتباريله معتبر بررقابتدر . بو احتساس چوجقلری دها مكتبده تشويق ايتديكی كبی بونك حيوانلرده‌ده موجود اولديغی بحق اخطار اولنمشدر . (١)

قاريشوه ميلانلر . — بونلردن باشقه ، بزده جسمانی وروحانی ميلانلر آره‌سنده متوسط اولمق اوزره ، هم بدنه وهم روحه منسوب بعض ميلانلروار‌دردر .

اولا حب حياتی ذكر ايده‌لم . هپمزك يشامق ايچون طبيعی ودرين برمربوطيتمز واردر : بردها وار اولمامق فكری ، يوق اولمق ملاحظه‌سی جمله‌مزی تتره‌دز . حيات ايسترسه آجی ، قارا كلق ، سفالتله مالی اولسون ، حكمی يوقدر : غريزهٔ بقا اوقدر بيوكدركه : « اولمكدن ايسه چكمك » ترجيح اولنور ؛ انسانلرك شعاری بوندن عبارتدر . قصداً انتحار ايدنلری بوكا مقابل مقام اعتراضده اخطار ايتمك عبثدر ؛ اولا بونلر مستثنادر ؛ صكره حياتدن وازكچمك ايچون ، فلاكتلرك اوقدر بريبغين اوله‌رق طوپلانمسی لازم كليركه آرتق انتحار ، حب ذات عليهنده دليل اولمق شويله‌طورسون ، بالعكس بوميلانك نه قدر درين اولديغنی كوسترر : « يشامق جنق » حتی اوندن بيقان اوصانان كيمسه‌لرده بيله پايدار اولمايورمی ؟

هم بز يالكز يشامق دكل ، **ايی** يشامق‌ده ايسته‌يورز : وارلق محبتنه رفاهيت محبتی‌ده منضمدر . « **پاسقال** دييور ، بتون انسانلر مسعود اولمغی آرزو ايدرلر . » شبهه‌سز ، سعادتی هركس بر درلو آكلاميور ؛ سعادتی اله كچيرديكمزی فرض ايده‌لم ، چابوجق باشقه شيلر ايسته‌مكه باشلارز . بونكله برابر سعادتك آرقه‌سندن كيم ايچنی چكمز ، اونی ايستر اوطوره‌رق بكله‌سين ، ايستر فعالانه قوواله‌سين ؛ هرحالده روح مدنيت سعادت آرزوسيدر : شومحيرعقول صنعتلرك ايجادينه ، بتون

(١) بوقاريكی ٨٠ نجی صحيفه‌نك اوندردنجی سطری نهايتنده‌كی (ميلانلر)دن صكره ايكی سطرقدر ياكلش ونقصان ديزلمشدر ، بويله اوله‌جق : «بتون بوميلانلر شخصيتمز حقنده‌كی محبتمزك صور مختلفه‌سندن باشقه برشی دكلدر . فی الحقيقه بوشخصيت عندمزده عزيزدر . » — ينه اوصحيفه‌ده ١٧ نجی سطرده‌كی مختلفه‌نك « مختلفه‌يی » ، و ٢٠ نجی سطرده‌كی « اوشرف » كلمه‌لری « اوزمان ، شرف» اوله‌جقدر .

فنون نفیسه‌نك ظهورینه او سبب اولمشدر ، صانكه بو آرزو حیاتك طوزی ، فعالیتك زنبركیدر .

ملكیت محبتی ده حب حیاتك دیكر بر ثمره‌سیدر . واقعا ، انسانك وارلغنی تأمین ایتمك ایچون ، الك ایی چاره ، ایجابی تقدیرنده قوللانه‌بیله‌جكی بعض امواله تصرف ایتمسی دكلیدر؟ ملكیت بر ضرورتدر : هم ده بر میلان طبیعینك تطمینه خادمدر ؛ هپمز تملكی و متصرف اولدیغمز شیلری تزییدی سوه‌رز ، چوجق كندینه مخصوص بر شیئه مالك اولورسه مسعود اولور ؛ آدمده آلتك تریله الده ایتدیكی اموالی سوه‌ر : زیرا بو شیلر اونك ذاتندن بر نسنه ، وارلغندن بر نشان ، هویت انسانیه‌سندن صادر بر شعشعه‌در .

تطبیقات عملیه . — خودكاملك و تربیه . — تربیه‌ده شخصی میلانلرك حصه‌سی نه اولمالیدر ؟ اولا ظن اولنوركه مربیلر اونلری اصلا بیوتمكه محتاج دكلدرلر : هر كس كندی ذاتنی درجۀ كافیه‌ده طبعاً سوه‌رمی‌كه بونی اوكا سویلمكه لزوم اولسون ؟ فضله اوله‌رق ، مربیلر خودكاملغی ازاله ایله مكلف دكلیدر ؟ زیرا مطلوب یالكز كندی بنلكلرینی دوشونن بعض نا اهل كیمسه‌لری دكل ، بلكه كریم وجوانمرد آدملر وبیغرض یوره‌ك صاحبلری یتیشدرمك دكلیدر ؟

بو صحیحدر : چوجغه هر شیده و هر یرده یالكز كندی ذاتنی غایه اوله‌رق تعلیم ایدن بر اصول تربیه وظیفه و مأموریتنی تجاوز ایتمش دیمكدر . بوندن ماعدا ، شخصی میلانلر اكثریا مردار و ملوث احتراص حالنه چابوق كچر ؛ جسمانی اشتهالر الك مذلل سیئه‌لره سبب اوله‌بیلیر : بناءً علیه مربیلرك بو میلانلرك بیوك بر یر طوتماسنه مانع اولمالری لازمدر .

بونكله برابر تربیه‌نك مجرد صورتده منفی اولماسی الزمدر . شبهه‌سز ، چوجغی خودبین یاپماملی ، فقط آره‌صیره اوكا منفعتنی دوشونمه‌سی‌ده اخطار اولنمامیمیدر؟ چوجق ایلری‌یی كورمه‌ین آغستوس بوجكنه‌بكزر ؛ آنجق بولندیغی زمانی كورر ، نظری‌اوزاقلره كیتمز ؛ خودبینلكك مقبول برنوعی واردركه بونی اونده اویاندرمق لازمدر ؛ اوكا سویلیلی‌كه وقت قیمتلیدر ، بو كوندن اعتباراً ایلریده نه اوله‌جغنی دوشونمسی و حیاتده تأمین موفقیت ایده‌بیلمسی لازمدر : حیاتی اوكا اولدیغی كبی

كوسترمكده ، ضرورات ماديه‌سنی بيلدرمكده ، وبالخاصه غيره نافع اولمق ايچون ، برنجی شرط ، اونلره يوك اولمامق اولديغنی ، اوكره‌تمكده نه فنالق اولور ؟
بوندن ماعدا ، شخصی ميلانلر ايچندن بعضلری نافع و كريمدر .

لاروشفوقو La Rochfoucauld بوكا دائر نه ديرسه ديسين ، عزت نفس فنا دكلدر . اولا ، بر كيمسه‌نك اوندن محروميتی ايی بر علامت دكلدر ، بو محروميت كوتی بر خويه دليلدر ؛ ديكر بر جهتدن ، شو ميلان يالكز منفعت حسابلرينی دوشوندرمز ، بلكه اعمال حسنه‌يه‌ده سائق اوله‌بيلير : انسان عزت نفسنی ايپلك ياپمغه ، محافظهٔ فضيلته صرف ايده‌بيلير ، ايشته بو سليم بر وقاردر . بوندن باشقه عزت نفس‌ده شرفدر ؛ او حالده بويله بر ميلانك علويتنه كيم اعتراض ايدر ؟ شرف ديمك ، حيثيتمزی انديشه ايتمك ديمكدر ، صانكه هويت انسانيه‌مزه بر عبادتدر ؛ چوجغی بو خصوصده متحسس ايتمك ، اونك وجدان اخلاقيسنی اوياندرمق ، وظيفه‌يی اوكا دها مشخص بر اشارتله كوستره‌رك دها ايی آكلاتمقدر.

غبطه. — فقط ، شخصی ميلانلر آره‌سنده ، غبطه‌يه خصوصی بر ير ويرلمليدر : زيرا تربيه بويله « هم اوقدر عمومی و هم اوقدر شايان حرمت بر ميلاندن » استفاده ايده‌بيلير. بونكله برابر حقيقت حالده ، مسئله فوق‌العاده مناقشه ايدلمشدر.
پور روآيال Port Royal [١] استادلری بو ميلانی تهلكه‌لی عد ايدرلردی : نشئهٔ ظفر « روحك شهوت » نی يعنی تذلل و تواضع نصرانيته [٢] بسبتون ضد اولان تفاخری بالضروره توليد ايتمزمی ؟ اونلردن صكره ، **روسو** دخی غبطه‌دن خوشلانمش دكلدر : غبطه قيصقانجلغی ، مغلوبك فتورينی ، غالبك نخوت وتفاخرينی موجب اولور . دها صكره‌لری ، ديكر بعض علم تربيه اربابی دييورلركه مكتب ، چوجقلر آره‌سنده حس تعاونی اوكره‌تمليدر ، آنجق غبطه اونلر آره‌سنده رقابتی اوياندیره‌جغندن بو حسياتی بوغار .

---

[١] پور روآيال . — فرانسه‌ده پارس جوارنده مشهور بر ديردر. بر آره‌لق بر عزلتكاه ايدی . پاسقال و دها بر چوق عالملر بوراده اوطورمشلر ويك مهم درس كتابلری يازمشلردی : پور روآيال صرفی ، پور روآيال منطق اونلردندر . بو ديری ١٤ نجی لوئی ١٧٠٥ ده قاپاتمش و ١٧١٠ ده يیقديرلمشدی .

[٢] تذلل و تواضع خرستيانلغك تعاليم اصليه‌سندندر . اسلامده تواضع مقبول ايسه‌ده تذلل يوقدر.

بونکه برابر ، ذهنك وارادەنك بتــون قوەلرینی آچمق ، جهد واقدامی اویاندرمق، چوجغه بتون قابلیتنی کوسترمك ایچون خواجەنك الی آلتنده باشقەهانکی چاره واردر ؟ شوکا دقت اولنمشدرکه خصوصی تربیەنك ثمرەسی، برآرەده مشترك اولان تربیــەنك ثمراتنــدن آشــاغیدر : زیرا اولکنــده غبطەنك یری یوقدر . شبهەسز، بواحتساسه، مجادلەنك بو منبع حما آلودینه مراجعت‌اولنماسه‌ایی اولوردی. فقط ، ینه سویلەیەلم که، چوجغی اولدیغی کبی کورمك لازمدر. اوکا بوی‌اولچەجك، اورنك اولەجق شیلر ایسترکه کندیسنی تحریك وسوق ایتسین : چوجق یتشەجك ویا کچەجك بررقیب قارشیسنده اولدیغی قدر باشقه هیــچ بروقت‌چالشماز. دینیورکه غبطه و بونك طوغوردیغی رقابت « **حیات غوغا** » سنك ترفنده بر خیالیدر [۱] : فقط چوجق دها مکتبده ایکن حیاتك شرائط حقیقیەسنه معروض براقلسه وبو دنیاده هیچله ، هیــچ برشی قازانمایەجغنی آکلاســه نه اولور؛ دیکر طرفدن غبطه آرقداشلق مناسبتلرینی مطلقا اخلال ایتمز؛ بالعکس ، بو مشروع مجادلەلرده، انسان بربرینی سومکی وبربرینك خاطرینی صایمغی اوکرەنیر، حتی مکتبده رقیب ایکن بتون مدت‌عمرلرنجه‌بربرلرینه پك‌قلبی برمحبتله باغلی‌قالمش‌بعض ذواتك وجودی نادردکلدر.

بناءً علیه غبطه پك مسعود نتیجەلر ویرەبیلیر . بوکا یالکز ایکی قید احترازی علاوه ایدەجکز : غبطه چوجغك خویی نه قیمتده ایسه اوکا مساویدر ؛ بالخاصه خواجه اونی نه یاپابیلیرسه اودر . خویی حسده مایل اولان برچوجقده ، صفت اصلیەسنی قولایجه غایب‌ایدر، حسده دونر؛ ارتق باشقەسنی کچمك جهتنه مصروف اولمایەرق اورقیبی دوشورمکی قصد ایدر؛ بواویله بررقابت عقورانەدرکه استحصال مقصد ایچون مخالف فضیلت واسطەلرەده مراجعت ایدەبیلیر . دیکر برجهتدن ، تجربەسز بر خواجه ایله ، غبطه جدی محــاذیری موجب اولەبیلیر ؛ مربی عزت نفســلری بربرلریله طوتوشــدرمقدن صاقنملیدر : شــاید رقابتك نتایج بهیمیەسنی تخفیف ایتمکی بیلمزســه ، بعضلرنده نخوتی ، هریرده وهرشــیده تحکم حرصنی ، دیکر بعضلرنده فتور وکینی اویاندیرمش اولور .

بونکه برابر دیکر بر غبطه واردرکه بلا قیــد وشرط نافعدر : **روسو** دخی

---

[۱] خیال l'image صورت معناسنه قوللانلمشــدر . قدما بزم حافظه دیدیکمز قوەیه خیال دیرلردی .

اونی یك ایی بر شی صـایبوردی . بو غبطه چوجقـلری بربریله اولچمك دکل ، هرچوجغی کندی کندیسیله مقایسه ایلمکدن، چوجغك بو کونکی ایشنی دونکی ایشیله قارشیلاشدرمقدن ، ترقی ایتدیکنی کوسترمکدن ، واوکا دها ایی اوله جغنی امید ایتدرمکدن عبارتدر. ایشته چوجغك قلبنده « بو کندی کندیسیله رقابت » میلانی اویاندرملیدر . فی‌الحقیقه اسـاس بو دکلیدر؟ نهـایت مقصد ، چوجغك بحق چالشمسی ، ایی یاپمق ودائما دها ایی یاپمق آرزوی شدیدینی قلبنده طویماسیدر : یوقسه یالکز باشقه‌لرینی کچمك مطلوب دکلدر ، هرشیدن اول ، کندی کندینی کچمسی لازمدر ، وایلك جهد واقدام اکر ایکنجی برجهدو اقدامه سائق اولور یاخود دهاطوغریسی اونکله برلشیرسه ایشته اوزمان برکتلی ، مفید وسالم اولور.

۲

اجتماعی میلانلر : دیکرکاملق altruisme . ـــ اجتماعی میلانلرك براسمی ده **دیکرکاملق** altruisme در : واقعـا بزی دیکرلرینه طوغری میل ایتـدیرن طویغولر بو میلانلردر . بو میلانلرك ایلك نشانه‌سی انسیتدرکه ، انسانك یالکزلغه دایانامامسی سببیله، وغلبه‌لکدن اوزون مدت اوزاق دوشلدیکی وقت، کندینه آزچوق بکزه‌ین کیمسه‌لرله کورشمکدن متولد مسرت حسیله بزه ابنای جنسمزی آراشدرر: **روبنصونك واندرودی** Vendredi [۱] ی بولدیغی وقت طویدیغی کیفی کیم بیلمز؟ بونك کبی حبسخانه‌لرده محکوملری تك باشـنه برحجره‌یه طیقمق اصولنده بعض تعدیلات اجراسنه مجبوریت حاصل اولدیغی معلومدر، زیرا اویله علی‌الاطلاق بر تجریده محکوم اولان بدبختلر چوق کچمه‌دن صحت وعقللرینی غایب ایتمشلردر .

عجبا بوکون او قدر مبرم اولان شو احتیاج وقتیله انسـانلرك بربرلریله اجرا ایتدکلری محاربهٔ عمومیه ، **هوبـسك** رأینجه، برنهایت ویرن مقاوله عقبنده تدریجاً تشکل ایتمش برعادتك نتیجهٔ عادیه‌سیدر دیبه مومی‌الیهه تبعاً اعتراض اولنه‌جقمی؟ بویله بر فرضـیه‌نك صحتی ناصل اثبات اولنور ؟ **ارسطو** حقلی اوله‌رق انسانی بر حیوان اجتماعی اوله‌رق تعریف ایتمشدر . برشیله کندی بکزری آره‌سنده برنوع

[۱] واندرودی ، روبنصونك خدمتجیسی وصادق آرقداشیدر . بواسم صافدل وصادق برخدمتجی‌یی وصـف ایچون علم اولمشـدر . (روبنصون) حکایه‌سی تورکجه‌یه خیلی زمان اول ترجمه ایدلمش اولدیغندن معلومدر .

انجذاب فطری وار کبیدر : هر مخلوق کندی اطرافنده کندی صورت ذاتیه‌سنی کندیسنه کوسترن افرادی حاضر کورمکدن طبعاً خوشلانور . حیوانلرك بیله کندی جنسلریله برلشوب حقیقی جمعیتلر تأسیس ایتدکلری کوریلیور .

تعطف sympathie . — دها واره یالکز ابنای جنسمزله الفتدن خوشلانمق دکل ، اونلرك تهیجلرینه اشتراك ایتمکده‌ده متمایلز ؛ تعطف ویا دها طوغریسی تعطفك بر نوعی ایشته بوندن عبارتدر . شبهه یوق ، چکدیککز الم یالکز شخصکزه عائددر ، بونکله برابر سزه منحصر قالماز ، اونی ادراك ایدن بالجمله وجدانلره‌ده سرایت ایدر ؛ اونلرده‌ده تهیجکز عکس اندازاولور ، اویله‌که او روحلرده سزك کبله برلکده اهتزاز ایدر ؛ انسان دها چوجق ایکن باشقه‌لرینك حظ وکدرینه اشتراك ایلر ، متبسم برچهره کورنجه کولر ، یاننده بری آغلارسه آغلامغه باشلار . تعطفك بونوعنه حیوانلرده بیله تصادف اولنور . جسارت ویا شوق وغلیانك ، نظامسزلغك یاخود فساد اخلاقك برکیمسه‌دن دیکرلرینه (نه قدر سرعتله) ناصل سرایت ایده‌بیلدیکنی ایشته شو باشقه‌لرینك احتساساتنه اشتراك میلانی ایضاح ایلر .

تعطفك شرائطی : ذهن ومخیله . — بزه عائد اولمایان برتهیجك بزه قدر یتشمسی ایچون ، آکلادیغمز بعض اشارات مشهوده ایله کندینی کوسترمسی کافیدر . خارجده هیچ بر علامتله کندینی اظهار ایتمه‌ین بر المدن حصه‌دار اوله‌مایز ، زیرا اونك وجودندن خبریمز بیله اولماز . بونکله برابر اوعلامت‌دخی اونی کوره بیله‌جك کوز ایچوندر ؛ بوسببله تعطف ایچون اولدقجه برترقیٔ عقلی ایجاب ایتدیکی کبی بومیلان ذهنك درجهٔ تمویله تحول ایدر .

بوندن ماعدا ، خارجی براشارتدن تهیجی تفرس ایتمك ایچون ، دیکر برشرط ، ضروریدر . **مخیله** حقلی اوله‌رق اخطار ایدرکه وجودی صحتده اولان کیمسه‌لر باشقه‌لرینك خسته‌لغندن آز متحسس اولور ؛ باشقه‌سنك آلامندن تماماً خبردار اولمق ایچون انسانك اونلری بالذات طاتمش اولماسی لازمدر . بونك سببی شودرکه بورایه قدر بحث ایتدیکمز تعطف ، تعبیر صحیحله ، یابانجی برتهیجك سرایتی اولمایوب ، باشقه‌سنك تهیجنك تماسیله برتهیج شخصینك اویانماسیدر . ایشته بونك ایچوندرکه انکلیز مکتب فلسفیسی بونوع تعطفی « خودکاملق »ك اشکالندن بری عد ایدییور .

هرنه اولورسه اولسون ، باشقه‌لرینك مسرت ویاخود کدرلرینی ، بونلرك بر

عکسنی قلبمزده طوتمق ایچون ، ذهناً استحضار لازم کلسه ، بوعکس او استحضار نه قدر شدید اولورسه او درجه شدتلی اولور ؛ بوسببله احتساساتك سرایتی ایله متخیله آره‌سنده صیقی مناسبتلر واردر : (د . ستوارت D. Stewart) ك تنبیهنه کوره ، نیجه کیمسه‌لرك قابی‌قاتی و غیرمتحسسدر ، زیرا قوهٔ متخیله‌لری فقیردر ؛ اونلرك شو صوئوقلقلرینی ازاله ایچون ، اولا ذهنلرینی کنیشلەتمك لازمدر ؛ بالعکس شدتلی برمتخیله‌یه مالك اولانلرك قابلیت تأثریه‌لری زیاده اولوب ، اکثریا وجودی اولمایان آلامدن بیله رقته دوشرلر .

عشق .— بونکله برابر بوقابلیت تأثریه تعطفك اشاغی برشکلیدر . فی‌الحقیقه تهیجاتك بوسرایتنده انفعالیتدن فضله بر شی واردر ؛ بالخاصه ، وجدانلر آره‌سنده روحك بر نوع فعل انعکاسیله تأسس ایدن رابطه لزومندن فضله سطحیدر : تعبیر صحیحله تعطفك او درجه‌سنده روح ینه کندی‌بنلکنده محصور اولوب یالکز کندی ایچون یشار . فضله اوله‌رق ، بو آشاغی تعطف مخلوقاتی برلشدیره‌جك یرده تفریق ایده‌بیلیر : بن مسعودایدم ، سزك المکز بنم سعادتمی تشویش ایدییور ، نه‌یه المکزی کندیکز ایچون صاقلامدیکز ؟ بوندن طولایی سزه طارغینم و نرده ایسه سزی دفع ایده‌جکم . حقیقی تعطفه کلنجه ، بو سربستجه بذل ذات ایدن ، طوس طوغری قلبدن کلن ، خودکاملغك مانعه‌لرینی قیران ، وجدانلری صمیمی بر صورتده برلشدیرن دها طوغریسی «أنا» لری بربرینك یرینه قویدیران تعطفدر . حقیقی تعطف ، تماماً انسانی یاخود دها طوغریسی الهی برفعل اولان ، عشقدر . سزی سودیکم وقت ، روحم سزك کبله براولور . یاخود دها طوغریسی « بر نوع خیالی تناسخ Métempsycose idéale » [١] ایله روحکز بنم روحمه کچر ، سزك ضمیرکز بنم کنك یرینی طوتار : بتون تهیجاتکز ، دوشونجه‌لریکز ، امیدلریکز هپسی بنم اولور ؛ بن ارتق سزك ایچون یشارم ، ترك حیات ایدرسه‌م ینه سزك ایچوندر : سز ارتق بکا کندمدن زیاده قیمتلیسکز !

تعطف اوزرینه مستند احتساسات مختلفه‌یی کورمك قولایدر . باشقه‌لرینك مصیبتلرندن کندیمزك کیلر قدر متأثر اولمقلغمزه وکندیمزه یاپدیغمز کبی اونلره‌ده

[١] Rabier نك روحیات درسلرنده تعطفه دائر اولان صحائف نفیسه‌یی اوقومالی . امام غزالینك محبت حقنده‌کی مقالاتی‌ده فوق‌العاده اینجه ودریندر .

چاره آرامقلغمزه سبب مرحمتدر . کندیمز ایچون سعادتی ناصل آرارسه‌ق باشقه‌سنك‌ده سعادتی بوصورتله تمنی ایتمکلکمزه سبب خیرخواهلقدر. بوخیرخواهلق عاطل طورماز ، افعال ایله‌ده کندینی کوستره‌بیلیرکه اووقت اونی یاپانلره « **صاحب الخیرات والحسنات** » دیرلر . خیرخواهلق ایله صاحب‌الخیراتلق برلشیرسه « **عاطفت وشفقت** bonté charité نامنی آلیر ؛ صاحب شفقت بر آدم « کندی قریبنی کندی نفسی کبی سومن » ، وهپ کندی « نفسنی » دوشونه‌جك یرده بونی باشقه‌لری ایچون اونوده‌بیلن کیمسه‌در. عاطفت اربابی یالکز حالده اولان آلامی تسکینه قوشمازلر، ایلریده اوله‌جق مصائبك‌ده اوکنی آلمغه چالیشیرلر: اووقت بوکا انسانیته محبت philanthropie دینورکه امداده محتاج‌اولان‌هرکیم‌اولورسه اولسون قاپولرینی‌آچان مؤسساتك ظهورینه سبب بوطویغو اولمشدر. والحاصل، عشق بعضاً اوقدر درین اولورکه بزم ایچون عزیز اولان شیلر اوغورنده حیاتمزی فدا ایدرز؛ اووقت بوکا فدای نفس دینور : علو نفسی وشهامتی magnanimité حاصل ایدن عشقدر. بتون انسانلری بربرینه باغلایان رابطهٔ تعاوندن ، دها طوغریسی اونلرك عینیت اصلیه‌سندن خبیر اولان ، شوعرفاندن اعتباراً ، بنلك individualité خیالاتندن بقاسنی قورتاران ذاتك روحی صاحب شهامتدرکه بویله بر کیمسه **باستقلالك** تعبیری وجهله « **عمومی** général » ه شامل اولمغه کسب استعداد وهیئت اجتماعیهٔ انسانیه‌نك سعادتی اوغورنده فدای نفس ایده‌بیلیر .

تعطفك موضوعلری . — شیمدی‌ده تعطفه، تعلق ایتدکلری موضوعاته نسبتله نظر اولنورسه، شواحتساسلر تفریق اولنه‌بیلیر .

اولا برشیئی سربستجه سچمکه مستند اولان انتخابی مودتلر؛ بونلر اصل عشق ایله محبتدر. عشق دها زیاده ارکك ایله قادینی برلشدیرر ؛ عشق براحتساس شدید اولوب ، انسانی طوتشدیرر ، وبوشدتی سببیله اوزون سورمز؛ بعضاً نه‌قدر چابوق طوغمش ایسه اوقدر چابوق سونر . محبته کلنجه بو، دها زیاده برجنسدن اولان کیمسه‌لری برلشدیرر؛ محبت دها ساکندر، علائق مادیه‌دن دها آزاده‌در، انجق بربرینی طانیان، تقدیر ایدن کیمسه‌لر آره‌سنده تأسس ایده‌بیلیر؛ دها اوزون مدت دوام ایدر ؛ زیرا تقرری‌ده چوق زمانه توقف ایتمشدی . قدما ، بر فضیلت

مقامنده تلقی ایتدکلری محبت اوزرینه پك لطیف صحیفه‌لر یازمشلردر : بونکله برابر مونته‌نی Montaigne لك کندیسنی laBoétie یه [۱] باغلایان سوکی حقنده‌کی سوزلرینه هیچ برشی بکزه‌مز . انتخابی سوکیلر چوجقده خصوصی برصورت اکتسا ایدرکه آرقداشلقدر : محبتی حاضرلایان آرقداشلقدر ؛ الك اوزون دوام ایدن محبتلر مکتب صیره‌لری اوزرنده تشکل ایدر .

اهلی اولان مودتلره کلنجه بونلر بر اوجاغك ، بر عائله‌نك مختلف اعضالرینی برلشدیرن علاقه‌لردر . بونلرقاری قوجه آره‌سنده‌کی عشق ، آنا بابانك محبتی ، اوغلك محبتی ، قاردشلر آره‌سنده‌کی محبت ، عائله فکریدر . بونلردن هر برینك وصف مخصوصی وارکیدر : آنا بابانك چوجقلرینه اولان محبتی چوجقلرك آنا باباسنه اولان محبتی دکلدر : دقت اولنمشدرکه بونلرك برنجیسی ایکنجیسندن عموماً دها دریندر: بونك سببی شودرکه تعطف فعالیت مصروفه ایله آرتار وانسان کندی محسنلرندن زیاده احساندیده‌لرینی سور . شبهه‌سز ، اهلی اولان محبتلرك بوکون اقوام متمدنه‌ده نه ایسه‌لر اسکیدن‌ده اویله اولمش اولدقلرینه اعتراض اولنمشدر . صحیح اولان شودرکه ، نفس ناطقه ووجدانك ترقیسی نتیجه‌سی اوله‌رق ، اومحبتلر کیت کیده دها مستقر و دها رقیق اولمقله برابر کسب قدسیت ایتمشلردر . بونلر یتشمکله مکلف اولدقلری درجه‌یه واصل اولدقلری وقت ، حرمت متقابله ایله مطلق فدای نفسی انتاج ، ارواحك ، منفعت عمومیه ایچون انسانه کندینی اونوتدیران ، اتحادینی حاصل ایدرلر .

وطنی سوبشمرلر «نوار» affections civiques وطن واحده منسوب افرادی برلشدیرر . عشق وطن بوکون بزده او قدر طبیعیدرکه همان ، همان خاطرمزه کلمز ، فقط آتالریمزك طوپراغنه دشمن آیاق باصار باصماز ، روحمزده فورانه باشلایه‌رق عقللره حیرت ویره‌جك فدا کارلقلره بادی اولورکه بونلری تاریخمزك خارجنده آرامغه احتیاجمز یوقدر . اسکی جمهوریتلرده وطن پرورلکك نه قدر شدتلی اولدیغی معلومدر . بلکه‌ده بزده‌کندن زیاده ایدی ، زیرا ، بونك وجودی اول امرده بر درجه‌یه قدر متشکل بر ملتك وجودینه متوقف اولمقله برابر ، دها

[۱] آتیه‌ن دولابوئه‌سی ، فرانسز ارباب قلمندندر . حکمادن مونته‌نی ایله پك درین بر محبتی واردی .

وطن نەقدر محدود اولور و نظر ادرا كە نەقدر طويلى و معين بر موضوع عرض ايدرسه وطن پرورلكك دخی اوقدر قوتلى اولديغى كورينور : ذاتاً محبتلرك قانونى، دائرەسى نه قدر كنيشلرسه اوقدر ضعيف اولمق دكلميدر؟ انسان انجق ايى طانيديغى شيئى سوەبيلير .

خلاصهٔ كلام ، انسان عائله و وطندن دها كنيش برجمعيتك يعنى عالم انسانيتك اجزاسندندر . انسانيت منحصراً اصلك ، فطرتك ، قدرك مشترك اولماسندن متحصل ابتدائى، طبيعى جمعيتدركه هپمزى برلشديرييور. بوكا تعلق ايدن علاقەلره cosmopolitisme دينور . بر لاتين شاعرينك شو سوزى معلومدر : « بن انسانم، انسانى اولان هيچ برشى بكا ياباڭجى دكلدر.» بركيمسەنك احوالندن علاقەدار اولمق ايچون اكر محتاج معاونت ايسه معاونته قوشمق ايچون ، بزم كبى اونكده انسان اولماسى الويرر . تعطفك نظرنده افراد بشريەيى آيرەبيلن، قوميت ، عرق فرقلرى يوقدر . بونكله برابر بو طويغونك اوزون مدت قلب بشرده كيزلى قالمش اولديغنى اعتراف ايتمليدر . بو انجق بزى بربريمزه باغلايان رابطهٔ تعاونك باطناً ادراك اولنمغه باشلامسى ايله طوغەبيلمش و وجدان اخلاقينك ترقيسيله نمو ايدەبيلمشدر. اعصار قديمەدە، برياباڭجى يە بولنديغى يردە دشمن نظريله باقارلردى. **رواقيلر**، برنجى دفعه اولەرق انسانلرك عموماً صاحب عقل اولدقلرينه استناد ايله، عمومك انجق بيوك برعائله تشكيل ايتدكلرينى آكلامشلر و « نوع بنى بشره محبت » قاعدەسنى قويمشلردر. بالآخره خرستيانلقدە انسانلر آرەسندەكى اخوتى يكيدن تاييد ايتمشدر . [۱]

كوريليوركه : تعطفدن متولد ، بتون بو احتساسلر ، منسوب اولدقلرى زمرەلره نظراً بربرى اوزرلرينه طبقه طبقه ديزيليورلر ، و كنيشلكلرى آرتدقجه شدت وقوتلرى آزالمقدەدر . ديكر برجهتدن ، ، دها خصوصى احتساسلر ، دها واسع و منبسط احتساسلرك شرطى ، اساس ضروريسيدر . مثلا وطن محبتنى انسان انجق عائلەسى ايچندە اوكرەنير : افلاطونك طابى وجهله ، عائله محبتلرينى ، دولتك منفعتنه، الغا ايدرسەك ، ارسطونكدە خبر ويرمش اولديغى وجهله، وطن محبتنى قالديرمش اولورز .

وطنى ومدنى محبتلرى قالديروب يرينه انسانيت محبتى قويمق ايستەمكدە

[۱] اخوت انسانيه خرستيانلغك تعاليم اصليەسندندر .

قوزموپولیتلرك خولیاسیدر . بوصورتله قلبك قلبله حقیقی برتربیه‌سی ، مختلف محیطلر ایچنده نوعاًما برارشاد معنوی واردر .

تطبیقات عملیه — تهیجاتك سرایتی . — تعطف اوزرینه بورایه قدرسویلنمش اولان سوزلرمزك تطبیقات عملیه‌سی مبذولدر . بیلیورز : احتساسات بر قلبدن دیکرینه اکثریا فوق‌العاده دینه‌جك برسرعتله انتقال ایده‌بیلیر : بو برقانوندرکه ، برجهتدن نتایج مشئومه‌سندن قاچینه‌بیلمك ، دیکر برجهتدن ، نه قدر ممکنسه اوقدر استفاده ایده‌بیلمك لازمدر .

اول امرده بیلملی‌که کوتولك حقیقةً سرایت ایدر : بوکیفیت چوق وقت اخبار، توصیف اولنمشدر ، زیرا نتایج مستولیه‌سی‌سببیله ، ترجیحاً نظر دقتی جاب ایتمشدر . «موسیوماریبون Marion » دییور، تاریخ بزه، مدت وشدتلری جهتندن متحول ، نیجه حقیقی علل ساریهٔ اخلاقیه‌یی کوسترمکده‌در . » عالمده وقوعه کلن شیلر ، مکتبده‌ده اولور . طلبه آره‌سنده فنالق فکرینك نه قدر ساری اولدیغی معلومدر ، مثلا انضباطه عدم رعایت حرکتی ، برقاچ مشوقك باشی آلتندن چیقدیغی حالده ، قولایلقله دیکر طلبه‌یه یاییلارق عمومیلشیر . برصنف اطاعتلی ، چالشملرندن خواجه خشنود ، اخلاق تمیز : دیرکن بردن (اکثریا برکون ایچنده) ایش دکیشیر ، چالشمه حس اولنه‌جق درجه‌ده آزالیر ، ادبه خلل عارض اولور : کوریلورکه بوکا سبب یکی کلمش برچوجقدرکه فساد اوندن چیقیور ، صکره « اوندن بولاشان هرچوجق دیکر برینی زهرلیور : بوصورتله هپسی مصاب اولیور . بوفساد مشترك ، اکثیمك حالنده اولان زمره نه درجه کنیش وزیاده کثیف اولورسه ، اوقدر قورقنج نتایج حصوله کتیرر ، ودها زیاده قاریشیق شکللرده کیرر . »

فی‌الحقیقه ، بوسرایت قانوننك تأثیراتنه یاشی باشنی آلمش بر آدم دخی کوجلکله مقاومت ایتدیکی حالده ، چوجق اولویتله بوکا معروض قالەرق قربانی اولور . بونك ایچوندرکه چوجغك ایچنده یشادیغی محیط ، یاخود دوام ایتمسنه مساعده اولنان جمعیتلر هرشبهه‌دن بری ، وارقداشلرینك تمیز ، پاك ، واکه‌سز اولملری اهم والزمدر . بونده‌کی مشکلات عیاندر : بناءً علیه مربینك کمال صبرله چوجغك احوالنه نظارت ایتمسی وبعضاً شدت کوسترمسی ایجاب ایدر : بو تقدیرده علت ساریه‌نك ایلك اعراضنی یاقالایوب سرایتی دها باشنده ایکن ، وکوکلشمه‌سنی بکلمه‌دن قلع ایتملیدر .

فقط شونی‌ده سویله‌یه‌لم که ، بو سرایت قانوننك ایی جهتلری‌ده واردر ؛ اوندن حذر ایتمکله برابر استفاده‌ده اولنه‌بیلیر . فی‌الواقع فنالغك سرایتی کبی ایلك‌ده سرایت ایلر .

احتساسات نافعه ، تهیجات جوانمردانه ، عین حیثیتله ، قلبدن قلبه انتقال ایده‌بیلیر ؛ حالبوکه احتساسات نافعه ، تهیجات جوانمردانه ، افعال حسنه ، نیات جوانمردانه‌یی ایجاب ایلر . جنك اورتاسنده ، شوق وغلیان کوکللری قاپلایه‌رق ، الك یورکسز کیمسه ، ارقداشلرندن غیرته کله‌رك ، برقهرمان اوله‌بیلیر ؛ برمجلس ، خطیبك سوزلرندن جوشه‌رق ، برقرار وطنپرورانه‌یی تصدیق ایچون هپ بردن آیاقلانیر . عین احوال مکتبده‌ده وقوعه کلیر : اکثریا برقاچ چالیشقان چوجغك وجودی غبطه حسنك طلبه آره‌سنده یاییلارق الك تنبللری بیله تشویق ایتمك ایچون الویرر . بوقبیلدن اوله‌رق ، تمیز محیطلر ، ایچنده یشایانلر اوزرینه پك مسعود بر صورتده اجرای تأثیر ایدر ؛ بومحیطلرك « تأثیری شافیدر » ، بعض طبیعتلرك نقصانلرینی تداوی ، وجدانلری تصفیه ، نقایصی تطهیر ایلر . بو بر تداوئ روحانی دیمکدرکه مربیلرك بوندن کنیش برصورتله استفاده ایده‌بیلملری مقتضیدر . شاید بر چوجغك اطواری غلیظ وشدید اولور ، قلبی تهیجات رقیقه‌یه غیر مستعد کورینورسه ، اونی طبیعتلری دها ودود کیمسه‌لرله کورشدیریکز ، آزار آزار خشونتی کچر ، نهایت دها زیاده لطافت وملایمت کسب ایلر . دیکر برچوجغك شاید ذهنی خفیف مشربانه خیالات ایله مشغول ایسه ، اونك اطرافنده برهوای ادب وعفت یارادیکز ، کندیسنی فضیلتکار ذوات ایله کوروشدیریکز ، درجه درجه وجدانی کسب صفوت ایلر . والحاصل ، تعطف « ایی وکوتی تأثیرلرك اکمل درجه‌ده برآلت » نقلیه‌سیدرکه او واسطه ایله انسانلر یا بوزیلور ویا متقابلاً دوزه‌لیر » : تربیه بابنده بونك هیچ بر وقت اونودلمامسی لازمدر .

تقلید قانونی . — احتساساتك سرایت معنویه‌سی ، دها سطحی ، فقط اونك قدر حقیقی اولمق اوزره ، بزده دیکر بر نوع سرایتی ، سرایت افعالی موجب اولور .

یاپلدیغنی کوردیکمز برشیئی تقلیده طبعاً نه قدر مائل اولدیغمز هیچ کیمسه‌نك مجهولی دکلدر ؛ کندیمزی باشقه‌لرینه شو بکزه‌دش کندیلکندن وقوعه کلیر .

قوهٔ ارادیه‌مزه تابع اولماز ، بزه حکم ایدر : شویله‌که یالکز باشقه‌سنك کولدیکنی ، اسنه‌دیکنی ، قاچدیغنی ، ایلری‌یه یوریدیکنی کورمك تأثیریله دیکر بری‌ده کولر ، اسنر ، قاچار ، ایلری‌یه کیدر ؛ پارلاق برفعلك‌ده دائما مقلدلری اولور . جانیلر ، انتحارلر ، شهرت آلمش رزالتلرده‌ده کیفیت بونك کیدر : بونلرده ساریدر . فقط تقلیده اولان بوتمایل بالخاصه چوجقده کوریلور ؛ چوجغك احوالنی تدقیق ایدنلر اونده‌کی بو تقلیـد فطری ایچون پك چوق مثاللر بولمشلردر : چوجق نه کورر و نه ایشیدرسه ، هپسنی تکرارلار ، وا کثریا ایلك کلن مسافرك یاننده . بونك ایچوندرکه اوکا دائما کوزل مثاللر کوسترمك اهمدر ؛ خصوصیله یاننده هر درلو مناسبتسز و پك خفیف سوزلردن وفعللردن چکنملیدر ؛ اوکا الك بیوك رعایته بورجلی‌یز . [۱]

بوندن ماعدا ، سرایت افعال ، سرایت احتساسات حقیقت حالده هپ بردر . افعال یالکز افعـالی دعوت ایتمز ، اونلره متوافق اولان افکار واحتسـاساتی‌ده استلزام ایدرلر : اکر بر حالت شعوریه اونی اظهار ایدن برفعلی ایجاب ایدرسه ، بوکا مقابل صیره کندیلرینه کلنجه فعللر دخی برطاقم حالات شعوری‌قلبه القا ایلرلر : دیمك‌که بونلر آره‌سنده ایکی واقعه واردرکه بری فعل دیکری ردفعلدر : تقلید نه قدر خارجی اوله‌رق کورینورسه کورینسـون ، ینه ایچ یوزنده بر سرایت باطنیه واردر ، بناءً علیه مربیلر بونلرك هرایکیسنه‌ده عینی دقتله نظارت ایتمکله مکلفدرلر .

نوادر تعطفکارانه‌نك قیمت اخلاقیه‌سی . — شمدی تعطفك شکل عالیسنه کله‌لم . غیر قابل اعتراضدرکه بونده جوانمردانه ، اصیلانه بتون بر صنف مودتلر واردرکه چوجغك قلبنده اونلری بیوتمکده تردد جائز دکلدر . بزی خودکاملقدن قورتاران ، احتساسات تعطفکاری ، باشقه‌سنی سومکه بزی ایله‌تمزمی ؟ آنجق ، وظیفه‌نك بزدن ایسته‌دیکی ، اکر باشقه‌لرینك شخـنه « بر واسـطه کبی دکل ، فقط دائما بر غایه کبی » معامله ایتمك ، « قریبمزی کندی نفسمز کبی سومك » دن عبارت دکلسه یانه‌در ؟ برده ، دیکر برنقطهٔ نظردن ، « شفقت » عنوان جمیلی ایله تعطف فضیلتك الك

[۱] بوقاعده‌یه بالخاصه معلملرك رعایت ایتمسی لازم کلدیکنی سویلمکه حاجت یوقدر ، زیرا چوجق خواجه‌سنی دیکر انسانلردن فرقلی کوردیکندن اونی تقلیده پك زیاده میالدر . بوندن باشقه تقلید سببیله چوجغك فکر تشبثدن محروم قالماسی ایچون‌ده کندیسنه خیری شردن تفریق ایتمکه وغیر ارادی برصورتده دکل بالاراده ، واصوله توفیقاً حرکت ایلمکی‌ده اوکرتملیدر .

بوکسك شکلی دکلیدر؟ اخلاقیت moralité یالکز عدالتدن عبارت دکلدر: عدالت لزومندن فضله سلبی وعفتك حد اصغریسیدر: شفقت اخلاقیتك متمم ضروریسیدر. فضله اوله‌رق ، شفقت بالذات عدالتك شرطی دکلیدر ؟ باشقه‌لرینك حقوقنه رعایته اولان استعدادیمز ، اونلری سودیکمز وقت اکر اك زیاده اولمازسه ، باشقه نه وقت اولور؟ حال بویله اولمغله برابر ، یالکز دیکر کاملق احتساساتنك اخلاقیتك قیمتدار معاونلری اولدقلرینی ، وظیفه اجراسنی قولایلاشدردقلرینی ، فضیلته دها زیاده امنیت و دها زیاده لطافت ویردکلرینی تصدیق ایتمك طوغری دکلدر ؛ اونلرك بالذات اخلاقیت اولدیغی سویلنه‌مزمی ؟ **پاسقال** Pascal لرك ، **ژاقوبی** Jacobi لرك ، **آدام سمیث** Adam Smith لرك اعمالك صوك طایاندیغی یر سنوحات قلبیه‌در دیملری بوخصوصی آکلادقلرندندر. بناءً علیه بدیهیدرکه مربیلر چوجغك قلبنده شو تواد تعطفکاری‌یی تمیه و بونی مساعد اولدیغی درجه‌ده تقویه ایله مکلفدر. شبهه‌سز، **قانت** Kant قلبك میلانلرینه ال آتمشدر ؛ اونك عندنده اخلاقیت آنجق وظیفه‌یه رعایتله عملدن عبارتدر : وظیفه نه‌قدر زیاده مشکل ایسه، مزیتمزده اوقدر بیوك اولور. حال بوکه احتساسات نافعهٔ طبیعیه بالخاصه جهد واقدامی، وبالنتیجه فضیلتی آزالدر؛ بویولده بیان مطالعه ایله اونلرك حقیقی بر ضرر معنوی تشکیل ایتدکلرینی و اونلری کفایت درجه‌سنه ایندرمك لازم کلدیکنی سویلمك آره‌سنده همان هیچ بر فرق یوقدر .

فقط بو بر مبالغه‌در : تواد تعطفکارینك قیمت اخلاقیه‌سنی کرچکدن ایندرمکه، عاطفتی و بر روح شفیقك فورانلرینی اتهام ایلمکه کیم مقتدر اوله‌بیلیر ؟ عشق ، فضیلته دها قولایلق ویرر : عجبا مطلب اونك هپ کوچ اولماسیمیدر ؟ خایر ، مربیلر حساسیتی اویاندرمقدن و محتوی اولدیغی کوزل تحملری باشارتمقدن قورقمامليدر. **افلاطون** مصراً دیردی‌که انسان فضلیته «بتون روحیله» کیتملیدر: بوقبیلدن اوله‌رق ایلکه‌ده بتون روحمزله کیتملی‌یز دنیله‌بیلیر : قوهٔ ارادیه کندیسنه قلب یاردیم ایدرسه هیچ بر شی غایب ایتمز .

تواد تعطفکارینك مراقبه‌سی . — بونکله برابر شونی‌ده سویلمك لازمدر : وظیفه‌نك عشق واسطه‌سیله تقویه‌سی نه قدر مهم ایسه ، عشقی‌ده وظیفه‌یه تابع طوتمق او قدر مهمدر . « **قانت** » ك حق قازاندیغی یر بو مسئله‌در .

اولا انسان اویله بر آدم حقنده شدتلی بر تعطف حس ایدرکه اوکا

مستحق دکلدر ؛ بو خصوص بالخاصه اصل عشـق حقنده طوغریدر ، زیرا همان هر وقت بلاتأمل اولان هوا وعشق « ایسـتەدیکی یره اسـەرك » کوزمزه پرده چکر . محبت حقندەده بویلەدر . ارسطو دیرکه محبت آنجق اصحاب خیر آرەسنده وجودپذیر اولەبیلیر : فقط بومطلب هروقت تحقق ایتامشدر، اعتراف اولنمالیدرکه، پك صیق ، بعض رابطەلر « دوسـتلردن بری ویا هرایکیسنده بولنان ، حتی وخیم بعض اخلاقی نقـایصله غیرقابل تألیف دکلدر . » [١] انســان سودیکی کیمسەلرك افکارینه بالضروره اشـتراك ، اونلری طبعـاً تقلید ایدر ، نهایت چابوجق اونلره بکزر . بونك ایچوندرکه ، انسانه قوت ، حسـیاتنه نجابت ویرن و بناءً علیه اعزاز ایدلمسی لازم کلن محبتلر اولدیغی کبی ، انســانی کیرلەدن ، موقعندن ایندیرن و دوشورن محبتلرده واردر .

شو کیفیت چوجغه اجراسی الزم بر اخطاردر : شبهەسز ، اونك ایلك محبتلری فوق‌الحد متلوندر ؛ نەقدر قولایلقله کوکل ویررسه اوقدر قولایلقلەده کندینه کلیر. فقط بر زمان کلیرکه اونده علائق دها محکم و دها جدی اولور : اهواء قلبیەسنه قاپیلمامغی اوکا اوکرەتمك واو طویغولر اوزرینه کندی قدرت تفتیشیەسـنی محافظەیه کندینی آلشدرمق لازمدر . بوندن باشقه ، شوکا ایچه دقت اولنسـون ؛ وظیفه واسطەسیله عشقه نفوذ ایتمك اونی سوندرمك دکل ، فقط بالعکس اونك مدتنی ، کندیسنی طاغتدیرەجق بعض اجزای ناپاکدن قورتارارق، اوزاتمقدر.

دها وار ؛ بر صورت عمومیەده دینلەبیلیرکه تعطف ، عمل خصوصنده درجهٔ کافیەده امین بر مبدأ دکلدر . شـبهەسز شـفقت عدالتی اکمال ایله مکلفدر ، فقط شفقت یالکز باشنه یوریمەملیدر ؛ اکر شـفقت فضلیتك چیچکی مقامنده ایسـه ، عدالت اونك کوکی وقاعدەسی مثابەسندەدر . احتمال که اساسنده صمیمی بر شفقت نامنه نیجه فنالقلر ارتکاب اولنمشدر. فضلت تامه نەشفقتسز عدالت ، ونه عدالتسز شفقتدر: بواونلرك هرایکیسنك منسجم برصورتده برلشمەسیدر؛ عدالتك هروقت یکی بعض شکللرینی احداث ایتمك واوکا اسـتناد ایلك شفقته راجع اولدیغی کبی ، شفقتیده یاکلش یوله صاپمقدن قورومق عدالته عائددر .

انسانك بیلمسی لازم اولان شیلر بونلردر ، وبونلر نەقدر چابوق اوکرەدلسه

---

[١] ماریبونك Salidarit émorale ندن .

ایرکن صاپلماز . اول امرده چوجغه باشقه‌سنك شخصنه رعایتی تلقین ایتمك اهمدر؛ چوجق کندی حقوقندن قولایجه خبیر اولور ، اونلری ممنونیتله اعظام ایلر ، باشقه‌لرینك حقوقنه دائر هیچ بر وقت آچیق بر وقوفه مالك دکلدر ؛ بونك ایچون اونك بصیرت معنویه‌سنی اینجه‌لشدیرمك، باشقه کیمسه‌لرك‌ده کندیسی کبی اولدقلرینی آکلاتمق ، و کندیسنی ذهناً هر وقت باشقه‌لرینك یرینه قویارق کندینه یاپلماسنی ایسته‌مدیکی شیلری اصلا یاپمامغی اوکره‌تمك ایجاب ایدر . ایشته چوجق بو صورتله ابنای جنسنه رعایتی اوکره‌نه‌رك ، اونلری سومکده دها ایی حاضرلانمش اولور .

٣

عالی میلانلر . — سومك قابلیتمز ، نه « خود پرستانه » میلانلر ، ونه « دیکر کامانه » محبتلر ایله بیتمز ؛ بزده دیکر بر زمرهٔ تمایلات واردرکه بزی عالم حقیقتك فوقنه، قطعات رفیعهٔ معنایه قدر چیقارر: بونلر عالی میلانلردر. فی‌الواقع، اعیان موجودات بزی خوشنود ایتمیور : بالعکس بونلرده کوریلن اکسیکلکلر، قاریشیقلقلر، بیاغیلقلر کوزیمزه دیکن کبی باتارق اضطرابمزه سبب اولور . ایاقلریمز یرده اولمقله برابر باشمز هر صورتله دها مکمل بر سما ایچنده‌در . **پاسقال** ك قولنه کوره، بز غیر متناهیلك ایچون یارادلمشز ، وحقیقةً غیر متناهی‌یه یتشمك ایچون چیرپینیرز، معنایه ، کماله تشنه‌یز ، معلومات حسیه‌نك وظواهر مشهوده‌نك بزی تطمینده‌کی شو عجزی هویت معنویهٔ انسانیه‌مزك الك کوزل نشانه‌سیدر .

معنوی ، فکری اولان بومیلانلره مطالب عقلیه‌ده دینیر : زیرا بونلرك مدار حصولی ادراکدر، عقلدر ؛ مطالب مذکوره ادراکات وسنوحات عقلیه‌نك نوعاماً نتیجه‌سی، لواحقیدر: چونکه ادراك حد ذاتنده ذات اجل واعلانك، ذات صمدانیتك، کمال مطلقك صفتیدر. کمال مطلق نامتناهیدر ، دها طوغریسی هر ایکیسی برشیدر : بوسببله معنایه، کمال مطلقه ایرشمکدن عاجزز ؛ بز اوکا طوغری کیتدکجه او دها اوزاغه چکلمکده‌در : بونك ایچوندرکه بو میلانلر دخی غیر متناهی اولوب تطمین اولنمالری‌ده هیچ بر وقت میسر دکلدر .

عالی میلانلرك اقسامی . — بو عالی میلانلر باشلیجه اوچ قسمدر : حقه محبت، کوزله محبت، خیره محبت. بونکله برابر عشق حقیقی بعض معانیٔ موهومه‌یه

تعلق ایتمز ، فقط بالمقابله سومکده‌ده مستعد موجوداته تعلق ایدر. بوندن ماعدا بزم تصور ایتدیکمز کمال قوهٔ مخیله‌مزك بروهم عادیسندن عبارت اولمایوب بز اونك واجب‌الوجود اولدیغنه ایمان ایتمکده وکندیسنه الله نامنی‌ویرمکده‌یز. بونك ایچوندرکه بتون مطالب عقلیه احتساس دینی‌یه رجوع ایدر .

حقه محبت . — هرکس فطرةً حقه میالدر . بیلنمه‌ین بر شیئك قارشیسنده برصیقنتی طویار واومجهولیتی ازاله ایدرسه‌ك سوینرز . چوجغه باقکز : دها پك کوچکدن هرشیئی بیلمك ایستر ، بزی سوأللریله یورار ، حواسك کندیسنه کوستردیکی شیلرك علتنی اوکرنمکی مراق ایدر . انسانك اختیارسز حقه حریصانه اولان بومجلوبیتی ، اوندن چیقاره‌جغی فائده ، اوندن چیقه‌بیله‌جك تطبیقات عملیه ایچون دکلدر ، بومجلوبیت منحصراً حقك کندی ایچوندر . حقیقت بسبتون فائده‌سز فرض اولنسه ، انسان ینه نفس ناطقه‌نك شو احتیاج عرفانی تطمین ایتمش اولمق ایچون اونی آراردی. بوتمایل یوقاریده بحث ایتمش اولدیغمز میلان ایله قاریشماز ، اومیلان ذهنك بالذات شیئك قیمتی ایله مشغول اولمقسزین ، یالکز ایشله‌مسنه سبب اولور ؛ بونده ذهن مشغولیتی ایسه جدیدر ؛ بیلنمسی مطلوب اولان حقیقت ، یعنی اشیانك ، قوانین واجبه وازلیه‌سیله برلکده ، ماهیتیدر .

حقه اولان بومحبت علی‌العموم علمك ظهورینه سبب اولمشدر . بوندن باشقه اصل علم ایله فلسفه‌یی بربرندن آییرمق قابلدر . علم ، کلمه‌نك معنای مثبتنه کوره ، تجربه ایله معلوم اولان شیلردن بحث ایدر؛ علمك غایه‌سی موجودات محسوسه‌نك ویاخود حادثاتك آره‌سنده موجود اولان مناسبات عمومیه ومستمره‌یی تعیین ایتمکدر. علم هنوز اکمال ایدلمش دکلدر ، فقط فرض ایده‌لم که اودرجه‌یه کلمش اولسون، عقل ینه راضی اولمایه‌جق، وباشقه صورتله مشکل وجالب مراق سوأللر صوراجقدر. بوسوأللر اشیانك ماهیتنه، علت اولاسنه، غایهٔ نهائیلرینه عائددرکه علم مثبتك بونلر حقنده‌جوابلری یوقدر، وترقی‌ده ایتمك ایسترسه، اونلرله اوغراشماز . مسائل‌مذکوره فلسفه‌نك اصلی وغیر قابل تنزیل جزئیدر .

کوزله محبت . — حقه اولدیغی کبی کوزله‌ده طالب ومجلوبز: طبیعتك انظار تماشامزه عرض ایتدیکی مناظرعظیمه‌دن متلذذ اولمق ایسترز؛ اونلرك قارشیسنده،

بسبتون باشقه ماهيتده براحتساسله، برتهيج لطيف ايله متحسس اولورز ، بوطويغو حيرت ومفتونيتدن متولد، تهيج بديعيدر . بوندن باشقه، عالم طبيعتك بزه ويرديكی ناقص اثرلرله اكتفا ايتميز : هيچ بر شائبه نك اخلال ايتميه جكی بر لطافتدن ذوقياب اولمق ايچون، انسان دها زياده آهنكدار ، دها زياده كوزل اثرلر احداثنه صرف مقدرت ايلر . ايشته طبيعتده كی نمونه لرك بوكفايتسزلكی ، وكوزلی بتون حشمت وشعشعه سيله كوسترمك هوسی، صنايع نفيسه نك مبدئی، مدار حياتی اولمشدر.

شبهه سز ، خاطره كلير، عجبا كوزله محبت انسانده فطريميدر: چوجقده كوزی شدتله تهييج ايدن پارلاق رنكلره مجلوبيت كبی بسبتون حسی براحتياجدن باشقه برشيئه تصادف اولنه بيليرمی ؟ بوطويغونك عموم افراد انسانيه يه شامل اولديغنه ناصل اعتماد اولنوركه هرنوع ذوقدن صورت مطلقه ده محروم كبی كورينن نيجه كيمسه لر هروقت كوريليور ؟ بعض وحشيلرك دخی نفرتی جالب برطرزده يوزلرينی وبدنلرينك مختلف اقسامنی چيزديكلری ياخود پك قابا بر موسيقی سسيله رقص ايتدكلری ده كوريليور .

حقيقت شودركه، كوزله محبت احتساسی قابل تربيه در: بوطويغو اولا قابا ايسه ده، كيت كيده اينجه لشمكه مستعددر . هرحالده بواحتساس برصنعتكار artiste ده، يعنی الك زياده بيومش وكندندن الك زياده خبردار اولمش اولديغی بريرده ، كنهی اعتباريله عينی شيدر : يعنی كمال مطلقه طوغری براقبالدر . برصنعتكار اثرينی ياپمغه باشلاديغی وقت قصد ونيتی ، روحنده كيزلی اوله رق طاشيديغی كوزللك نمونه سنی افاده ايتمك ، اونك حقنده حاصل ايتديكی فكری ، معنايی، حواسه ، قوهٔ مخيله يه، قلبه آكلاده جق برشكل ايله موقع فعله چيقارمق ، وبوفعله چيقاريشدن هم كنديسنی وهم باشقه لرينی تلذذ ايتدرمكدر .

خيره محبت . — حقه وكوزله قارشی متحسس اولديغمز كبی، خيره قارشی ده اويله يز . ابنای جنسمزدن برينك افعالنه شاهد اولديغمز وقت قلبمزده برسوری احتساسات خصوصيه « احتساسات روحانيه » پيدا اولور : اكر اوفعللر بزه ايی كورينورسه ، قلبمزده اونی ياپان حقنده ، خيرخواهلق ، تعطف طويارز ، شايد اوفعلی ياپمق ايچون فوق العاده فدا كارلق لازم كلمشسه حيرته وغليان وهيجانه دوشه رز.

عکس حالده ، طویاجغمز شی نفرت، حقارت ، خصومتدر ، شاید اوایشك درین برفساد اخلاقه دلالت ایتدیکنی ظن ایدرسه‌ك پك زیاده منفعل ومتدهش اولورز .

شاید فعل بزدن صادر اولورسه باشقه طویغولر حاصل اولور : بعضاً بوطویغو تام، لطیف برسوینج اولور، بونده‌کی حلاوت وظیفه اجراسی ایچون اوغرایه‌بیله‌جکمز مشقتلری بزه اونوتدرمغه کافیدر ، بوسوینج « قلب خوشنودلغی »در ، بعضاً بوطویغو آجی بر الم اولورکه بزی بر آن راحته براقماز وبتون حیاتمزی زهرلر : بواحتساس « عذاب وجدانی » درکه اکثریا روح متذللی « ندامت »ه سوق ایدر، بوندامت قوهٔ اراده‌نك بردها عینی خطایی ایشله‌مامك ایستدیکی ایچون ویردیکی قراردر . والحاصل ، فعلدن متأخر اولان ، بواحتساساتدن باشقه ، اوکا تقدم ایدن دیکر طویغولر واردر: که اولورکه الویرشلی وخیر اوله‌رق تصور ایتدیکمز شیلره توافق ایتدیکلری ایچون ، هنوز امکان حالنده اولان بعض افعاله قارشی ایچمزدن بر مجلوبیت حس ایدرز ، بعض افعالده اولورکه خاطره‌سی بیله نفرتمزی موجب اولدیغندن ، تدهشله رد ایدرز .

بتون بو احتساسات قلبمزده خیره محبت طویغوسنك موجودیتنه دلالت ایدر . بواویله برمیل طبیعیٔ روحانیدرکه فطرةً مستقیم وعفیف اولان کیمسه‌لره طوغری یول کوسترمك ایچون الویرر؛ بواحتساس جالب نظر دقت برسلامت، علی الاعلی براینجه‌لك اکتسابنه مستعددر . احتساسات روحانیه‌نك متحول ویامتناقض اولدقلرینه دائر اعتراضه محل یوقدر . زیرا ، اولا بوحال صورت مطلقه‌ده دکلدر ؛ هر یرده وهرزمان خیردییه حکم اولنان بعض فعللر واردر ؛ ثانیاً هرزمان وهر مملکتده انسان بعض شیلری یاپمق وبعض شیلردن چکنمك لازمکلدیکندن وجداناً خبیردر: روحیات اعتباریله ، بواحتساسك کافیتی الویرر .

عالی میلانلرك ترکیبی: احتساس دینی . — سویلدیکمز وجهله شویوقاریده کچن اوچ طویغو بزی طوغریدن طوغری‌یه الله تعالی‌یه ایصال ایدر . نفس ناطقه‌نك حقه متوجه اولان سیری آره‌سنده تفرس ایتدیکی شی بالذات حقیقت ایله متحد وتوأم اولان بر عقل اکملدر ؛ قلبك چیرپنه‌رق صبرسزلقله آرادیغی شی وقتیله **افلاطونك** پك بیوك بر تهیجله بحث ایتدیکی شو حسن اکملدر ؛ حاصل کلام وجدانك تصور وانسانه دستور حرکت اوله‌رق امر ایتدیکی شی ، بالذات خیرایله

متحد اولان برارادهٔ قدسیه‌در . عالی میلانلرك غایه‌سی الله‌تعالادر : احتساس دینی اونلری تلخیص ایله برابر سبق ایلر . واقعا بودنیسای دنیده مخلوقاتی کمالریله متناسباً سودیکمز حالده ، روحمز بوکمالاتك بالذات کندیسی اولان وهر کمالك مصدر ومنبعی اولان ذات اجل واعلایه ناصل فطرةً مجلوب اولماز ؟ کرچه بعض کیمسه‌لر ، هرنوع مشاغل دنیویه‌یه طالمش اولدقلرندن اللهی نادراً دوشنورلر . فقط بیوك برالم ، برماتم اونلری کندیلرینه کتوررر ، اونلر اووقت ذات اقدس احدیتی آرار، اوکا توکل ایله ، امداد وحمایتنی استرحام ایلرلر . بناءً علیه احتساس دینی هرشیدن زیاده عشقدن مصنوعدر . الله تعالی بزه اصلا محتاج دکل ایکن بزی یاراتماسی انجق محبتی‌سببله‌در ؛ باری تعالی بتون قوللرینه رحیم وشفیقدر . بوقدر انعام واحسانه قارشی اونی سومامك ناصل قابل اولور ؟

فقط بوعشق تعظیمدن آیرلماز : بناءً علیه جانب حقه توجه ایتدیکمز وقت برخشوع دیندارانه ایله حرکت ایتملی‌یز ، زیرا بز کناهکارز ، ذات احدیت ایسه قدوسدر . بوندن‌ماعدا، قدرت بالغهٔ صمدانیه‌یی اظهار ایدن اعظم نامتناهی‌واصغر نامتناهی خوارق‌حضورنده ناصل‌متحسس اولمایز؟ بونك‌ایچون‌روح‌بعضاً بلااختیار، مناجات ایله ، عالم قدسه سیر وعروج ایدر . عبادت احتساس دینك جانلی بر افاده‌سیدر: انسان سعادت‌حالنده جناب‌حقه احسان بیوردیغی نعمتلردن طولایی دعا ایدر،فلاکت حالنده تحمل وجسارت ایسته‌مك ایچون دعا ایلر ، طبیعتك برمنظرهٔ محتشمنی تجیلاً مناجاةایلر، انسان کندی نفسی ایچون ، باشقه‌لری ایچون، سودیکی شیلر ایچون ، سزی سومه‌ین کیمسه‌لر ایچون اللهه یالوارر ؛ دعالرك الك مبارکی شوصوك شکلیدر .

احتساس دینینك بعض قابا شکللره کیرمش وحالا کیرمکده بولنمش اولدیغنه عجبا اعتراض اولنورمی ؟ حقیقت ، بر وحشینك النده‌کی اودون پارچه‌سنه ایفا ایتدیکی عبادت ایله مدنی بر آدمك ذات اقدس احدیته عرض ایتدیکی عبودیت آره‌سنده فرق واردر ! فقط نه‌بأس وار! اونلرك هر ایکیسنی تحریك ایدن عینی بر حسدر ؛ یالکز تفکر وتأملك ترقیاتی ووجدانك انواری سایه‌سنده کسب صفوت ایتمشدر ، بونکله برابر فطرت انسانیه‌نك ذاتی اولان بر احتیاجنه دلالت

ايدر ، شو تقديرده بردينه سلوك religiosité انسانلرك بهايمدن هروقت ايچون تميزينه مدار اوله‌جقدر ! شبهه‌سز ، بعض كيمسه‌لر ، حتى بعض عقول عاليه آرتق اللهه ايناندقلرينى اعلان ايتمشلردر : فقط بو انكار اونلرك باشقه‌لرى كبى اوكا ايناندقلرينه عالى بردليلدر ؛ بوندن باشقه اونلرك انكار ايتدكلرى شى ، ايچنده طوغوب بيودكلرى دينك خبر ويرديكى اللهدر ، اونلر اونك ديكر بردرلوسنى تصديق ايده‌بيليرلر ، كمال مطلقه ، ترقى‌يه ، ظواهر محسوسه‌يه نسبتله دها آز كاذب بر حقيقته دخى اينانيرلر : بوتقديرده اونلرك دخى اللهى اولديغى صحيحاً ادعا اولنه‌بيلير !

عالى وتعطفكارانه ميلانلرك موجوديتى وغير قابل تنزيل اولماسى . — تعطفكارانه محبتلرله مطالب عاليه‌نك بر وصف مشتركى واردر : بونلر حد ذاتلرنده هر درلو غرضدن آزاده‌درر . بوكيفيت تعطف حقنده بديهيدر : زيرا عشق بالذات ترك تعلق ديمكدر . اوسايه‌ده نفسمزى اونوتديغمز كبى بونى باشقه‌سى اوغورينه فدا ايلرز .

عالى ميلانلر حقنده‌ده بوكيفيت طوغريدر : بر عالم حقيقتى آراديغى وقت بونى شخصى اكلنجه‌سى ايچون آراماز ، بو تحريى بالذات حقيقت ايچون ياپار ؛ وبو سعينده كندندن كچر ، شعورنده خود انديشانه بر انديشه ايچون اصلا ير بولنماز .

فقط انسانك عجبا كندندن غيرى اولان مختلف شيلره او صورتله باغلانماسى وكنديسنجه او قدر عزيز اولان « أنا » سندن وازكچمسى ممكنميدر؟ بوندن باشقه ، بوكون بوحال ممكن فرض اولنسه بيله ، تعطفكارانه وعالى محبتلرى خودانديشلكك بسيط بر محصولى عد ايتمك ممكن اولمازمى ؟ تعبير ديكرله ، انسانك قلبنده حقيقةً غرضدن خالى ، حسبى محبتلر وارميدر؟ برده ، اكر بونلر وارسه غير قابل تنزيلميدرلر ؟ **لاروشفوقو** La Rochefoucauld برنجى ، انكليز مكتب فلسفيسى ايكنجى نقطه‌يه ايلشيور .

لاروشفوقو نك امثال حكميه Maximes سنه اساس اولان مدعا معلومدر : انسان كندندن غيرى بر شيئى سومكه غير مستعددر ، اونك بتون محبتلرى خود انديشلكدن نشأت ايلر : محبتلريمز ، فضيلتلريمز هپ كوسترش ، ريادر ، بونلر نهرلر ناصل كيدوب دكزه دوكيليورلرسه ، منفعت درياسنه كيدوب قاريشيرلر .

لاروشفوقونك ذهابی ، شوقابا شكلیایله تصویر ایدیلنجه، قابل مدافعه دكلدر.
عجبا یر یوزنده هیچ بر كیمسه وارمیكه ، بر كون اولوب‌ده ، هیچ بر حسابه
مستند اولمقسزین ، یاخود كندینی هیچ خاطره كتورمكسزین برصورتله دیكرینه
وقف وجود ایتمش اولماسون ؟ هایدی غرضسز عوضسز افعال ظن اولندیغندن
زیاده نادر اولسون ، فقط بوقدر دیمك طوغری دكلدر . شبهه‌سز ، دعوایی
دها اینجه‌لشدیره‌رك ، باشقه‌لرینی سومك ، ینه كندینی سومك دیمكدر
دینه‌بیلیر ، زیرا دیكرلرینك سعادتنه چالیشه‌رق انسان سعادت حس ایدر .
بو طوغریدر ، فقط مادام‌كه سعادت آرانمامش و فعلك سببی دكل اثرندن
عبارت بولنمشدر ، مادام‌كه غیر ارادی ، بلا تأمل حركت واقع اولمشدر، تأویلك
نه اهمیتی وار ؟ فداكارلق یاپلدیغی وقت طه یولان لذت انجق بر شی اثبات ایدر، كه
بوده، **لاروشفوقو** نك اعتراضنه هدف اولان مسئله‌در ، یعنی فداكارلق ، غیره
محبت انسانده فطری برمیلاندر . موسیو ژانه M. Janet نك دیدیكی وجهله ،
باشقه‌سنی سومك بر لذتدر ، فقط بالذات لذتی آرامامق شرطیله ، زیرا آرانیرسه
ظاهر اولماز : طلسم بوزیلور .

انكلیز مكتب فلسفیسی اعتراف ایتمشدركه بوكون غرضدن خالی محبتلرك
فعلاً موجوداولدیغنی انكار غیرقابلدر؛ فقطادعاایدییوركه بومحبتلر فطرت‌انسانیه‌ده
اصلی اوله‌رق موجود اولمایوب نهایة الامر خودكاملغك بر تحولندن باشقه
شیلر دكلدر . اونلر دییورلركه انسان اولا كندی كیفنی آرامش وكندی سعادتی
ایچون باشقه‌لرینك سعادتنی فدا ایتمشدر ؛ فقط چابوق آكلامش‌كه فعالیتلر تعارض
ایدرسه ضرر وقوعه كلیور ، بالعكس بونلر آره‌سنده بر وفاق اولورسه اختلافدن
زیاده موجب استفاده اولیور ؛ ینه چابوق كورمش‌كه ، بالذات كندیسی دها زیاده
مسعود اولمق ایچون ، ایچنده یشادیغی هیئت اجتماعیه اعضالرینك سعادتی‌ده نظر
اعتباره آلمقله مكلفدر . بو حالده دیكركاملق خودكاملقدن طبعاً چیقمشدر ؛
طبیعتده هیچ بر شی غائب اولمادیغندن ، بو طویغو توارث قانونی سایه‌سنده بزده
كسب محكمیت ایدرك درین بر اعتیاد حالنه كیرمشدر ، او صورتله كه شیمدی
صورت قطعیه‌ده فطری بر استعداد شكلنده كورینیور .

مطالب عالیه دخی بووجهله ایضاح‌اولنور. مثال اوله‌رق، خیر، وظیفه‌احتساسنی

آله‌نی، معلوم اولدیغی اوزره بو احتساس وجدان اخلاقینك تشکلنه خادم بر عنصردر؛ فقط بونك‌ده خودکاملق تمایلاتنك انکشافندن باشقه بر شی اولمادیغنی کورمك مشکل دکلدر. بدایتده انسان بعض افعالدن، هیئت اجتماعیه‌نك اونی، فنا، یعنی کندی موجودیت وامنیتی ایچون مضر تلقی ایتمسندن طولایی، ومجرد عقوبت قورقوسیله، صاقینیر؛ آو کوپکی شاید آوه صالدیررسه ییه‌جکی طایاقی تخطر ایدرك ناصل طوررسه، اونك کبی، انسانده بعض کوتیلکلره، جمعیتك کندیسنه ویره‌جکی جزایی دوشونه‌رك، جسارت ایده‌مز. فقط یاواش یاواش، بو حالك شعورده تمادیسی، ومختلف عمللریمز آره‌سنده اونك عینیتی نتیجه‌سی اوله‌رق، نهایت بر قصد مخصوصله وقوعه کلن او مجانبت بلا تأمل وقوعه کلمکه باشلار «یعنی غیر مشعور به اولور»، مقصود خودکامانه اونودیله‌رق، هر درلو ملاحظهٔ منفعت اندیشانه خارجنده، خیری، کندی خودکاملغمز سائقه‌سیله دکل، محضا خیر اولدیغی ایچون یاپمش اولدیغمزی ظن ایدر، وبو وجهله بوندن اعتباراً قلبمزده پك حسبی اولمق اوزره وظیفه احتساسنی بولمغه باشلارز. خیر احتساسی حقنده وارد اولان ملاحظات حقه وکوزله محبت احتساسلری حقنده دخی صحیحدر: اونلرك‌ده اوکا مشابه بر شکلده «تکون» ایتدکلرینی اتیان قولایدر.

قبول ایده‌لم که انکلیز نظریه‌سی طوغریدر: عجبا بوندن طولایی غرض وعوضدن خالی محبتلر بوکون اورتادن قالقه‌جقمی ویا قیمتلرینه خللمی کله‌جك؟ کل، ییابانی کلدن چیقار دینیور، نه بأس وار؟ بو حال کلك وجودینه وشیمدیکی حالنده دوامنه مانعمی اولیور؟ بونکله برابر قبولی مشکل اولان بالذات اونظریه‌در. خودکاملق ناصل اولیورده بسبتون کندیسنه ضد اولان احتساساته تحول ایده‌بیلمش؟ حقیقی دیکرکاملق، خودکاملغك شعور لاحق اولمقسزین اونودلماسی دکلدر، بو، خودکاملغك بیله‌رك وبالاراده فدا ایدلمسیدر، منفعتك القاآتنی، بونك قلبی تسخیر ایدن جاذبه‌سنه تماماً مطلع اولمق شرطیله رد ایتدیکمز وقت اك زیاده حسن اخلاقه موافق حرکت ایتمش اولورز. بو صورتله خودکاملق، خودکاملغك فداسنه ناصل سائق اوله‌بیلیردی؟ اعتیاد سببدر دینیرسه: بوکا قارشی دیرزکه اعتیاد هیچ بر شی یاراتماز: اولا منفعت سائقه‌سیله عمل ایدن مخلوق اعتیاد سایه‌سنده ینه

منفعت الجاسیله حرکته مصر اولور ، خودکاملنی دها درین ودها نارین اولور ، نه منفعتله عملدن واز کچر ، نه خودکاملغندن قورتیلیر .

حقیقت ، اولەبیلیرکه انسان ، بیکلرجه احتیاجك تحت تضییقنده ، اولا آنجق کندی وارلغنی تأمین ایتمکی دوشونمش اولسون: تعطفکارانه محبتلر، معنوی میلانلر، یك مادی حقایق محسوسەنك زبونی اولدیغندن ، اونك اعماق روحنده ، ملفوف ، مکمون ، بونکله برابر حقیقی اولملق اوزره خوابآلود بولنیوردی . فقط انسان، بر آز سربستلشوب ، طبیعته اسارتدن بر آز دها قورتلمغه باشلانجه ، وجداننده مضمون اولان میلانلر آچلمغه وبیومکه، واونی کندی ذاتنك فوقنه ، دیکرلرینه، غیر متناهی‌یه طوغری آلوب کتورمکه باشلامشدر : اوحالده بو میلانلر یکی و بسبتون اصلی original [١] بر شی تشکیل ایتمش اولورلر . انکلیز مکتب فلسفیسی بر وهمه آلدانمشدر : دیکر کاملغك و اخلاقیتك تکونی خودکاملغی اونوتمقله ایضاح ایدییور ؛ بالعکس دیکرکاملغك و اخلاقیتك تموی واسطەسیله خودکاملغك اونودلماسی ایضاح اولنور : مکتب مذکورك سبب عد ایتدیکی شی بحق اثردر [٢] .

تطبیقات عملیه . — احتساسات عالیەنك تنمیەسی . — تربیه انسانی مطالب عالیەیی حرثه و بونلره بر انکشاف تام اعطاسنه معطوف اولمالیدر ، بوحال بدیهیدر . انسانه حیثیت ویرن ، مدار امتیاز اولان بونلردر؛ بوندن باشقه احتساسات عالیه قلوب عالیه یتیشدیرر ، انسانه اك یوکسك قیمتنی ویرن ایسه قلبدر : بناءً علیه اونلری تنمیه ایتمك هویت انسانیه‌یه اك یوکسك شکلنی ویرمکدر .

اولا ، چوجغی حقیقته قارشی متحسس ایتمکه اقدام اولنور . بونك ایچون ، (بللی برشی‌که) اولا یالاندن صاقنماسنه دقت ایدیلیر. اکر، واقعا، طبعاً طوغریلغه میال اولور و سوزینی یالکز فکرینی تفهیم ایچون قوللانیرسه ، کتم افکارك فائدەسنی چابوق آکلار وبونی خوی ایدینیر . بو وخیم براستعداددر ، بو نه قدر اصلاح اولنسه چوق دکلدر : اکر بو خویی قاپماسنه مساعده اولنورسه ، چیرکین

---

[١] موسیو ریقاردو M. Ricardou دییور، کونش سمت رأسه طوغری یوکسلیرکن، صباح سیسی طاغیلیر ، فقط سیسی طاغیدان اودر : کولکه قاچار ، زیرا نور قازانیر . »
[٢] (صحیفه ١٣٤ ، De l'idéale) کتابندن .

و آشاغی هیچ بر فعل اولمازکه اشتراك ایتمش اولماسون : چوجق ، دلیقانلی چاغنه کلنجه ، آرتق هیچ بر شی اوکندن چکنمز ، زیرا هر شیئی انکار ایده بیله جکنه اولجه امین اولمشدر : ریاکارلقله شریرلك ایکیزدر .

چوجغه یالانك عارینی حس ایتدرمك ، مناسبدر ؛ فقط بو بر نتیجهٔ منفیه‌در: اوکا حقیقته محبتی‌ده اوکرتمك اهم و الزمدر . بونك ایچون، علمك بخش ایتدیکی بتون فوائدی اوکا کوسترمك، معلوماتلی بر کیمسه‌نك برجاهله نسبتله مالك اولدیغی رجحانی حس ایتدیرمك کفایت ایتمز ؛ اونی حقی حق اولدیغی ایچون سومکه آلشدرملی ، کسب عرفانه ، نفسنی حقایقله اتفاق ایتمك نه‌قدر لایق اولدیغنی آکلاماسنه همت اولنمالیدر . شبهه‌سز ، هپ چوجقلریمزی بیوك عالم یاپمقدن بحث ایتمیورز : بونك وسائط مادیه‌سنه مالك اولمایه‌بیلیرلر و دیکر وظیفه‌لر اونلری بو یولدن چویره‌بیلیر : فقط اونلری حقه علاقه‌دار ایتمك، وکندیلرینه ایلریسی ایچون بو صورتله ذهن و قلبلرینی آچه‌جق بر یول حاضرلامق لازمدر .

تربیه کوزله محبت حسنی‌ده تنمیه ایتملیدر . قدمانك ، و بالخاصه یونانیلرك ، ذوق محاسنپرستینك حرثنه نه قدر اهمیت ویردکلری معلومدر ؛ موسیقی‌یه روحی یوکسلتمك و خویی قوتلندرمك ایچون مؤثر بر قدرت عطف ایدرلردی ، بزده صنایع نفیسه اهمیتندن برآز غائب ایتمش کیدر ، همان همان یالکز یوکسك صنفلر پروغرامنه داخل بولنیور: اصل اهالینك تربیه کوردیکی ابتدائیه مکتبلرنده بونی اك آشاغی‌یه آتمشلردر ، چوجغك ذوقه وحسنه عائد مبادی ایله استیناسندن زیاده عملی و مسالك صناعیه‌یه متعلق معلومات ایله تجهیزینه همت اولنیور [۱] .

بونکله برابر مکتبلر انسان یتشدرمکه و تربیهٔ ارواحه مأموردر : خلقه ایی بر تربیه ویرمك ، وکندینه امانت اولنان چوجقلری یتشدرمك اوکا عائددر ، زیرا اورایه دوام ایدنلردن قاچی اونك کندیلرینه ویره‌جکی درسلری اکماله موفق اوله‌جقدر ! بناءً علیه مکتبلرك تربیهٔ بدیعیه ایچون‌ده کنیش بر یر ویرملری مقتضیدر .

« هر صنفه منسوب چوجقلر وکنجلر ، فقط باشلیجه صنوف عوامه منسوب چوجقلر و کنجلر ، مشهور بر متفکر دیيور ، هر شیدن اول تربیه واك یوکسك

[۱] مؤلفك مقصدی طبیعی فرانسز مکتبلریدر .

كوزللكه عبادت حسيله پرورده ايدلمليدر . » تدريساتك بهمه حال بر منفعت ماديه‌يه متوجه اولماسنده اصرار اولنورسه چوجغك قيمت انسانيه‌سنى تأمين ايدن محاسندن كنديسنى محروم براقه‌رق منفعت حقيقيه‌سى اهمال ايدلمش اولور ، بويله بر تربيه « قواى نفسيه‌نك، كنديسندن مظهر تشويقات اولماسى ايجاب ايدن قوه‌يى » تذليل ايتمش ، والك علوى ونجيب مطالب انسانيه‌يى قوروتمش اولور ؛ تربيه‌نك مقصد اصليسى « هركسى كندندن دها اىى و عالى بر شيئه راغب و مجلوب اولمغه » آلشدرمق دكيلدى؟ اويله بر تربيه بومقصدينى اونوتمش ديمكدر : هر تربيه اساساً « احرارانه libéral » اولماليدر .

كوزلك روح اوزرينه اولان نفوذمباركنى نظراعتباره آلمق بونك تربيهٔعموميهٔ قواخصوصنده اجرا ايده‌جكى خدمتى آكلامق ايچون الويرر. كوزل، بوايشه ياراماز بر شيدر ؛ چوجغه كوزلى سومكى اوكره‌تمك ، اونى كنديسنى اونوتمغه دعوت ايتمك، اونده حسيلك فكرينى حاضرلامقدر . اونك قلبنى كوزللكدن متأثر اولمغه آلشدرمق ، اونى عاطفته ، كرم وسخاوته آلشدرمقدر . بوندن باشقه، مكتسبات بديعيه قلبى يوكسلتمكدن ، روحى كبارلاشدرمقدن باشقه بر شى ياپاماز ، زيرا بزى دها يوكسك ، دها معنوى بر حياتدن حصه‌دار ايدر . بالخاصه ، صنايع نفيسه ارواحى تصفيه ايدر : كوزللك مفسد اخلاق اوله‌ماز ؛ بالعكس بزى لوثياتمزدن بيزار ، محروميتلريمزه دشمن ايدر : كوزل قارشيسنده ، بزده كوزل اولمق ايسترز؛ تماماً باطنى ، تماماً روحانى بر كوزللكله كوزل اولمق ايسترز ؛ بزده چيركينلكى حاصل ايده‌جك هر شيدن دها زياده قاچارز ؛ كوزلى تحسين ايدرك ، روح اونى مشق اتخاذ ايدر ، اونكله استيناسه باشلار ، بالذات اونك كبى اولور . بو نقطهٔ نظردن ، كوزله محبت خيره محبتك بر شكلندن باشقه بر شى دكلدر : بو سببله رواقيلرك كوزللك ايله فضيلتى بر شى عد ايتملرى حقسز دكلدى .

بو حالده چوجغك قلبنده كوزلدن متأثر اولمق خصلتنى اويandrمقدن قورقمايه‌لم؛ مكتبه شاعرلكك بر آز اشراق ايتمسنه ايلشميه‌لم ، دها طوغريسى عوام اولادينك، معناً يوكسلمكه و معنوى شيلرى سومكه رغبتلرينى آرتدرمق مناسبدر : بو صورتله چوجقده حاصل اوله‌جق مفكوره ، ايلريده اونك كيره‌جكى باياغى وهپ برقالبده‌كى ايشلرنده ، و اكثريا مشقتلى وسرت حالنده، نشئه‌سنى محافظه ايده‌جكى كبى روحنك‌ده

عیارینی صیانت ایلیه‌جك ، و نفس ناطقه‌یه عائد شیلرده‌کی علویت ولطافتی کندیسنه آکلاده‌رق کوچکلکلره دوشمه‌سنه‌مانع اوله‌جق، حیاتی‌سویه‌یوب یوکسلده‌جك، و کندیسنی اعلا وبالخاصه « دها ایی اولمق امکانی وبونك نشئه‌سنی اشراب‌ایدرك» اوکا تسلیلر ویره‌جکدر .

تربیه چوجغك حاسهٔ معنویه‌سنی تشکیل ایتمك و کسکینلتمك ایله مکلفدر دیمك بایاغیلقدر . چوجق دها مکتبه کیررکن بتون عالمه شامل وابدی اولان اخلاقك مبادیٔ اصلیه‌سنی چوقدن اوکرنمشدر، فقط بومعلومات هنوز مشوش ، پك مبهم ، پك ضعیف وغیر قطعیدر . مطلوب اولان، اونلری آچیغه چیقارمق ، قوتلندرمك وجدانده کوکلشدرمکدر. چوق وقت حیاتك چله‌لرینی کچیرمك ایچون ، چوجغك یوك اوله‌رق ، معنوی بردستك اوله‌رق ، یالکز مکتبده‌کی مکتسباتی واردر : بناءً علیه استادك نفوذینك قطعی اولماسی ، وروحك اك درین یرینه قدر کیرمش بولنماسی لازمدر . فقط بحق دیمشلردرکه : « اخلاق اوکره‌نلمکدن زیاده تنفس اولنور » : بوسوز بالخاصه چوجق‌حقنده طوغریدر . بوجهتله چوجغی تمیز برمحیط ایچنده یشاتمق ، کندیسنی کوزل مثاللر ، کریمانه فعللر قارشیسنده بولندیرمق ، هر بویوك وعلوی شی ایچون تقدیر وهیجانی اویاندرمق‌اهمدر : والحاصل چوجغك روحی‌انطباعات سالمه ایله طولمش‌اولمالیدر. بوندن‌ماعدا ، استادك کندیسی‌ده خوبی، سلوکی لسانی ایله مثالنرك اك مقنعی اولمالیدر ؛ اونك سوزلری صیجاق ، وانسانه قناعت‌ویرن تهیجله مشحون اولمالیدر: زیرا قلبه کیده‌جك سوز، ینه قلبدن‌طوغار، اك‌بسیط برحکایه ، برادای صمیمیت سایه‌سنده قلبلری تهییج ایتمك‌شرطیله، اك‌عالمانه فقط پك صوئوق درسدن دها قیمتلیدر .

بناءً علیه چوجغه اولا خیری سودیره‌لم : اوندن صکره‌ده دهااستادانه ، هروقت آچیق ، مقنع درسلر ویره‌بیلیرز . قانون اخلاقی‌یی ، وبونك حشمتنی ، امرلرینی، نهیلرینی‌دهاطوغری اوله‌رق طانیمغی اوکا اوکره‌دیرز . بووجهله، چوجق دهازیاده مطالب عالیه‌یه، دها زیاده احتساسات رقیقه‌یه صاحب ، یعنی کندی وظیفه‌لری حقنده برعلم صحیحه ، برحس سلیم اخلاقی‌یه ، بر وجدان مستقیمه مالك اولور .

فقط خیره محبتی ، وظیفه‌یه رعایتی ، احتساسات دینیه‌یی تقویه ایتمکسزین ، تأمین‌ایتمك‌قابلمیدر؟ بوقاریده کوردك: خیر، وقانون‌اخلاقی بزی‌طوغریدن طوغری‌یه

الله تعالی‌یه ربط ایدر. چوجغك امر محکم « l'Impératif cathégorique » ك بیوكلكنی و اوكا بورجلی اولدیغی حرمتی حس ایتمسی و آكلامسی ایچون، انسانلر آره‌سنده منعقد بر مقاوله اولمقدن اوزاق اولان قانونك، بتون افعالمزی بیلن، صدور وقلوبك خفایاسنه واقف اولان برشارع اعظمك اثری اولدیغنی سویلمك مناسب دكلمیدر؟ نیجه كیمسه‌لرك اغوآات شیطانیه‌یه غلبه وتمایلات سفلیه‌یه مقاومت ایتمسی، آنجق كندیلرینه هرشیئك فوقنده برحاكم مطلقك اعمال وافعالمزه ناظر اولدیغی وایركج بزدن حساب صوراجغی اوكره‌دلمش واینادرلمش اولمالری سایه‌سنده‌در! بوحال یاشنی‌باشنی آلمش بر آدم حقنده بویله اولورسه چوجق ایچون‌ده اویله اولماسی اولویتده‌در!

بوندن ماعدا، دیكر بر نقطهٔ نظردن، حسیات دینیه حیات معنویه‌یه متعلق خصوصات ایچون قیمتدار بر معاوندر. كرچك، بتون انسانلرك مرتبه‌سنی كوچولتمك فكری خاطریمزدن اوزاقدر: اللهه اینانمدیغی حالده وظیفه‌لرینی ایفایه دوام ایده‌جك قدر قوتلی بعض كزیده‌ذواتك موجوداوله‌بیله‌جكنی ظن ایدرز [۱]: هر امید غایب اولدیغی حالده قانون‌اخلاقی حضورقلبی تأمین‌ایدن بتون‌مواعدیله‌پایدار اولمازمی؟ بونكلابرابروظیفه‌یه‌باغلانمق، وجوده، شیٔ‌حقیقی‌یه‌باغلانمق، لذتك‌صفانك یاخود خودكاملغك آلدادیجی خیالاتنه قاپیلمایوب اونلرك اوستنه یوكسلمك‌دكلمیدر؟ بو، شبهه‌سز اویله‌در، فقط انسانلرك اكثریتی بویله ملاحظاته یوكسله‌بیلیرمی؟ بونلر او سوزلرله خیره وقف وجود ایده‌بیلیرلر، وصاغلام اولان لذتی ایلریده آخرتده اوله‌جق مجهول شیلره فدا ایده‌بیلیرلرمی؟ نهایت مفكوره‌نك بریالاندن، مزعج برخیالتدن باشقه برشی اولمادیغنه قانع اولدقلری كون نه اوله‌جق: بوندن باشقه، قانونه یالكز قانون اولدیغی ایچون جانی ویره‌جك‌قدر جسارت كوسترنلرك كندیلرینه مخصوص بر دوشونجه‌لری یوقمیدر؟ بناءً علیه بر وهم، بر خیال ایچون اوغراشدقلرینه، كندیلرندن صكره برازدها فضله سعادت براقمق ایچون بوشنه چارپشدقلرینه قانعمیدرلر؟ عالمك صاچمه وامورك تصادفك بازیچه‌سی اولدیغنه اینانیورلرمی؟ خایر، اونلره یورك ویرن الله‌تعالی فكری، وحیاتك بونجه مشكلات واكدارى ایچنده اونلره راهبر وشئون عالمك چوق وقت ظالمانه اولان

---

[۱] مترجم بو ملاحظه‌یه طرفدار دكلدر.

استهزاسنه نظر استخفاف ایله باقملرینه سبب لطف باری‌یه اولان امیددر !

احتساس دینی اخلاقیتك ، ادبك تمل طاشیدر : بونلرك برینی تأمین ایچون ، دیکرینی قوتلندرملیدر : فضیلت ایله تقوی برشیدر ؛ حسن نیت بر اعتقاد دینیدر. بناءً علیه حسیات دینیه‌یی تربیه ایتمك حساسیتك تهذیبنی ، قلبی تصفیه‌سنی تتمیم ایدر. بوندن ماعدا الله تعالی‌یه اعتقاد دیکر بالجمله احتساساتی اصلاح ایدر ، انسان اللهی سودیکی وقت ، انسانلری اسکیدن اولدیغی کبی دکل باشقه صورتله سور . اونلری ارتق یالکز کندیلری ایچون دکل ، لله و فی‌الله سور : تعطفده دها زیاده بر کرمی ، دها زیاده بر حلاوت کسب ایلر .

والحاصل ، چوجقلرده معنویاتی اویاندرمق ، یوکسلتمك تربیه‌یه عائددر ، تربیه‌نك تربیه اولماسی انجق بوحیثیتله‌در . بوطریقله بزه خیالاته قاپلمش بر نسل یتشدیریله‌جك دیمه‌سین : زیرا عالمی اداره ایدن معنویاتدر ، مفکوره‌در ، هرنه قدر عالم اونی بیلمه‌سه‌ده : هرشیده ، ترقینك صانعی ، طبیعتك بیوك مانیوه‌له‌سی اودر ، اونی دها ایلری‌یه ودائما دها یوکسکه کتورمك ایچون یرندن قالدیران اودر ! دهاایی برحالی تفهم ، زمان حاضرك نقصانلرینی افشا ، دها اییی نك موقع فعله چیقماسنه تصدی ایده بیلنلر انجق مفکوره‌یه مجلوب ومفتون اولانلردر : بونك ایچون یالکز کوردیکنه ایناناں ، یالکز اونکله قانان وهیچلکك اضطرابنی طویمایان «اثباتیه» طرفدارلرینك وای حالنه ! حاله کولن ومستقبل ایله اکه‌نن رییی نك وای حالنه ! بوکیمسه‌لر بیوك ، کوزل ، ابدی نه یاپابیلیرلر ؟ کندی حیاتلرینه نه حقیقت ویره بیلیرلر ؟ أولوب کیتدکدن صکره کندیلرندن نه قاله‌جق ؟ معلوم اولسون که : جوانمردانه تشبثلر ، مثمر وبرکتلی أولمز اثرلر مفکوره‌یه معنویاته مربوط ذواتك نصیبیدر !

خلاصه

۱ — تهیجك مبدئی اولان میلان ، حساسیتك تملیدر ؛ میلان هرتجربه‌دن مقدم اوله‌رق ، مخلوقك بعض غایه‌لرینی آرامق وبعضلرندن قاچمق خصوصنده‌کی استعداد طبیعیسیدر .

۲ — بوتون میلانلرك مبدئی مخلوقك کندی وجودینی محافظه وبونی تنمیه

ایتمك خصوصنده‌کی جهد واقدامیدر . مخلوقده نه قدر وظائف وخدمات طبیعیه وارسه اوقدر اصلی میلانلر واردر .

٣ — بونلر موضوعلرینه نظراً اوچ صنفه آیریله‌بیلیرلر : شخصی ، اجتماعی ، عالی میلانلر .

٤ — شخصی میلانلر یاخود خودکاملق وجود خاصمزه تعلق ایدر ؛ بونلر جسمانی وروحانی میلانلره آیریلیرلر .

٥ — جسمانی میلانلر شویله آیریله‌بیلیرلر :

ا — اعضای آلیه‌نك حفظنه چالیشانلر .

ب — غایه‌لری اعضالرك تعمیرینه معطوف اولانلر (اشتهالر) ؛ بزی اعضالریمزی ایشلتمکه مجبور ایدنلر .

٦ — روحانی میلانلر بالطبع روحك قوه‌لرینه کوره آیریلیر ؛ (ا) حساسیته احتیاج تهیج ، — (ب) ذهنه ، اونی هرهانکی موضوعه دائر اولورسه اولسون ایشلتمك احتیاجی ٢ — (ج) اراده‌یه ، عشق استقلال ، عشق حریت ، احتیاج تحکم ، شان وشرفه ، حرمته ، تصویبه مظهریت آرزوسی ، حس ناموس ، غبطه مقابلدر .

٧ — قاریشق میلانلر هم روحه هم جسمه تعلق ایدر : بونلر حب ذات ، حب سعادت ، وحب تملکدر .

٨ — خودکامانه میلانلر آره‌سنده ، بعضلری واردرکه بونلرك بیوك براهمیت کسب ایتمـاملرینه مربیلر نظارت ایتملیدرلر ، فقط دیکر بعضلری واردرکه سلیم اولدقلرندن اونلری تنمیه ایده‌بیلیرلر . عزت نفس ایله ناموس حسلری کبی‌که بونلر اخلاقیتك پك قوتلی یاردمجیلریدر .

٩ — غبطه‌یه خصوصی بریر ویرلیدر : شبهه‌سز بعض علم تربیه متخصصلری (پور رو آیال ، روسو) بوکا نظرشبهه ایله باقمشلردر ، فقط چوجغی تشویق ایچون اوندن مؤثرباشقه برشی یوقدر ؛ بوندن باشقه چوجغه حیاتك شرائط حقیقیه‌سنی‌ده کوسترر ؛ غبطه آرقداشاغه مخصوص مناسبات حسنه‌یی‌ده مطلقا اخلال ایتمز . بونکله برابر غبطه قیصقانجلغه دونه بیلیر : دیکر برجهتدن ، تجربه‌سز برمعلمك الندە ، عداوتك ظهورینه ، مغلوبك فتورینه ، نخوت ، وحقارته سبب اوله بیلیر . الك تمیز وسلیم غبطه ، انسانك کندی کندیسیله

یاریش ایتمسیدر، ایشته چوجقده اویاندیرلمسی مطلوب اولان بودرلو غبطه‌در ؛ اساس مسئله برزقیبی کچمك دكل، كندینی كچمك ودائما دها ایی یاپمقدر .

١٠ — دیكركاملق اجتماعی میلانلرك هیئت مجموعه‌سیدر (كه بزی دیكر انسانلره میل ایتدیریر) . دیكركاملغك علامتی انسانك انسانلرله برلشمك خصوصنده‌كی احتیاجیدر . بعض فیلسوفلر (هوبس) بومیلانی برحس مكتسب عد ایله برمیلان فطری اولدیغنی انكار ایدییورلر : بوكا شبهه شبهی اماله‌ایدن میل طبیعینك برحال خصوصیسی دنیلسه بلكه دها طوغری اولور .

١١ — بز ابنای جنسمزله یالكز اجتماعی آرامقله قالمایز، بوندن باشقه‌اونلرك تهیجلری‌ده قلبمزه عكس ایدر : ایشته تعطفك برصورتی بودر، یعنی تهیجلرك سرایتی .

١٢ — بوتعطف، بزه یابانجی تهیجك بعض اشارات مشهوده ایله افاده ایدلمش وبواشارتلرك تفهم ایدلمش اولماسنی اقتضا ایلر : ذهنك حصهٔ مهمه‌سی بوندن ایلری كلیر . فقط، اشارتی اكلامق ایچون، انسانك عینی احتساسی اولجه طویمش اولماسی لازمدر : تجربه‌نك اوندن دها آز اولمایان خدمت و وظیفه‌سی بوندن ایلری كلیر . والحاصل، یابانجی احتساسك خیالی (image) نه قدر شدید اولورسه تعطف اوقدر قوتلی اولور : تعطف ایله مخیله‌نك صیقی مناسبتی بوندندر .

١٣ — فقط بونده برسرایت مشئومه واردركه نفوری تولید ایده‌بیلیر . حقیقی تعطف اویله برمحبتدركه یالكز وجدانلری برلشدیرمز، بوندن باشقه روحلری بر وجود كبی یاپار ؛ یعنی سون كیمسه سویلن كیمسه ایله قاریشیر واونی كندینه ترجیح ایلر .

١٤ — بوتعطف مرحمتی، خیرخواهلغی، حسناتپرورلكی حصوله كتیرر : بوایكی احتساس برلشه‌رك عاطفتی، شفقتی تشكیل ایدر ؛ شفقت میدانه برخیر دائمی چیقاررسه حب انسانیت اولور ؛ تعطفك شكل عالیسی، بذل ذات وفدای نفسدر .

١٥ — احتساسات تعطفكارینك باشلیجه‌لری شونلردر : انتخابی مودتلر (عشق و محبت) ، - (ب) اهلی مودتلر یاخود عائله احتساساتی ، - (ج)

مدنی مودتلر یاخود احتساسات وطنیه ، ـ (د) جماعت مودتلری ، ـ (ه) بتون افرادبنی بشره محبت حسلری یاخود **قوزموپولیتسم** . ـــ بو احتساسلرك دائرهٔ شمولی بیودکجه شدتلری آزالیور: دها کنیش احتساسلر دها آز ممتد محبتلری استلزام ایدییور .

۱ ـــ تعطف اولا تهیجلرك سرایتیدر : ایللك یاپه‌جق شی چوجغی علل ساریهٔ اخلاقیه‌دن محافظه ایتمك وکندیسنی متمادیاً تمیز محیطلرده طوتمقدر . هیچ خاطردن چیقارماملیدرکه خیرده شرده ساریدر : سرایت قانونی بعض آثار مؤسفه‌یی موجب اوله‌بیلدیکی کبی (اونلردن صاقنملی) ، مسعود نتیجه‌لرده ویره‌بیلیر . (بونلردن‌ده استفاده ایتملی) .

۱۷ ـــ بوکا مقابل ، چوجقده پك درین بر صورتده بولنان غریزهٔ تقلیدی تعطفه نسبت ایتملیدر ، بناءً علیه ، چوجق ایکن حصول وظهورینی ایسته‌مدیکمز هر فعلدن صاقنمالیدر .

۱۸ ـــ شکل عالیسنده اولان تعطفه کلنجه ، بونك قیمتی حقنده مناقشه اولنه‌ماز : اولا بو بر نوع ادب فطری کبیدر ؛ بوندن ماعدا ، عدالتك فوقنه ارتقا ایدن شفقت فضیلتك تتمیمندن عبارتدر . شبهه‌سز ، **قانت** جهد و اقدامی آزالدان احتساسات نافعهٔ فطریه‌یه نوعاًما اعتبار ایتمیور ، فقط بو بر مبالغه اولوب انسان ایله بوتون روحیله متوجه اولمالیدر .

۱۹ ـــ بونکله برابر ، تعطفکارانه محبتلره مراقبه‌سزده تسلیم نفس ایتمك جائز دکلدر : اولا بعض عشقلر ، بعض محبتلر واردرکه انسانه لکه‌در ؛ ثانیاً شفقت دائماً عدالتله برابر یورومليدر . زیرا عدالته مقارن اولمازسه یولنی شاشیره بیلیر .

۲۰ ـــ شخصی میلانلرك وتعطفکارانه محبتلرك فوقنده عالی میلانلر بولنور : بو میلانلر کماله ، مفکوره‌یه متوجه ، مفکره‌یی مستلزم اولوب ، نهایتسز ، طویمق ، قانمق بیلمز ، و حد ذاتنده حسیدرلر . بو میلانلر باشلیجه اوچدر . حقه محبت ، کوزله محبت ، خیره محبت : بو میلانلرك جمله‌سی احتساس دینیده طوپلانوب برلشیر : زیرا حقك ، جمالك ، خیرك مستجمعا کملی الله تعالادر .

۲۱ ـــ حقه محبت ، حس تجسسدن آیری اولوب ، علم وفلسفه‌نك ظهورینه

سبب اولمشدر : انسان بیلمك ایچون بیلمك ایستر. کوزله محبت صنایع نفیسه‌یی طوغورمشدر: شبهه‌سز، بواحتساس قابل تربیه‌در، فقط انسانده فطریدر. خیره محبت اخلاقك مبدأ ومصدری اولوب فضیلتك بر رکن الزمیدر: هرانسانده، کیم اولورسه اولسون، برمکلفیت معنویه طویغوسی واردر.

۲۲ — احتساس دینی عالی مطلبلری خلاصه ایتمکله برابر اونلری‌کچر: بو، جناب‌باری تعالی‌یه روحك‌توجهیدر. بواحتساس عشق وتعظیمدن متشکلدر؛ بونك دلیل‌خارجیسی عبادتدر. بواحتساس انسانك قلبنده فطری وغیر قابل افنادر.

۲۳ — واقعا **لاروشفوقو** بویله حسـی مودتلرك موجودیتنه اعتراض ایتمش وانکلیز مکتب فلسفیسی‌ده اونلرك غیر قابل تنزیل اولدقلرینه ایلشمش ایسه‌ده، **لاروشفوقو** نك دعواسی تجربه‌یه مخالفدر؛ شبهه‌سز، باشقه‌سنی سومکده سعادت واردر، فقط بوبزم اونی سومك خصوصنده‌کی برمیلان طبیعمزی بحق‌اثبات‌ایدر. دیکر برجهتدن، اکرحسی احتساسلر خودکاملقدن مشتق اولمش اولسه‌لردی بیله، شیمدی نه ایسه‌لر ینه اویله قالمش اوله‌جقلردی، فقط بوتحول غیر قابل تعقلدر.

۲٤ — مربیلر عالی میلانلری تنمیه‌یه همت ایتملیدر، زیرا حیثیت انسـانیه‌یه منحصراً بومیلانلر وجود ویریبور؛ مربیلر چوجغی حقدن، خیردن، کوزلدن متحسس ایتملیدر؛ بوتربیه‌یی بالخاصه عوام اولادینه دها زیاده ویرملیدر. برده، خیره محبت احتساس دینی ایله کسب کمال ایدر: اخلاقیت ایچون قیمتلی بر معاون احتساس‌دینیدر. اللهه محبت انسانلره محبته دها زیاده قوت وکرمی ویرمك ایچون فوق‌العاده مؤثردر.

۲٥ — چوجقلرده معنویاته، مفکوره‌یه مجلوبیتی انفاق وادامه ایتملیدر، زیرا هرشیده ترقینك وانسانك بیوکلکنك شرطی معنویاتدر.

بشنجی درس

احتراص La passion

احتراص ـ احتراص ، میلان مفرط ـ احتراص ، میلان منحصر ـ میلان واحتراص ـ احتراصاتك اسباب تشکلی ـ وراثت ـ تمایلاتك زجر وارضاسی ـ محیط جسمانی ومحیط معنوی. اسباب معنویه : دقت ـ مخیله ـ عقل raison واراده ـ احتراصاتك اقسامی ـ احتراصات شخصیه ـ احتراصات اجتماعیه ـ احتراصات عالیه .
تطبیقات عملیه ـ حیات بشرده احتراصاتك ایفا ایتدیکی خدمت ـ تربیه واحتراص .

احتراص ـ سن طوماس Saint Thomas ایله **ده‌قارت** فلسفه‌سی منتسبلرینه نظراً احتراص کلمه‌سی الیوم حسی sensible وانفعالی affectif تسمیه ایلدیکمز حالاتی یعنی تهیجلر ایله اوندن مشتق اولان ویا اونلری تولید ایدن متنوع افاده میلانلری ایدر . « بوسسوئه Bossuet » یه نظراً ، جمله‌سنك منشائی عشق اولمق اوزره ، باشلوجه اون بر احتراص اولماسی ایجاب ایدییور . بو ذات « عشقی اورتادن قالدیریکز ، احتراصاتك هپسنی ازاله ایتمش اولورسکز » دییور .

کلماتك تعریفلری سربست اولدیغندن ، حساسیتك حادثات مختلفه‌سنه « احتراص » نامنك ویرلمسنه هیچ بر مانع یوقدر ، خصوصاکه بونلر حقیقت حالده وجودیمزك **انفعالی** جهتنی تمثیل ایتمکده‌در . فقط لسان عوام دخی احتراصك ، حساسیتك هم تهیج وهم میلاندن فرقلی بر حال اصلیسی اولدیغنه شهادت ایدییور : شویله‌که بعض کیمسه‌لر حقنده ، قلبی احتراصدن خراب ویا احتراصه زبون تعبیرلری قوللانیلدیغی کبی ؛ خست ویا قمار احتراصندن بحث اولنور : بوتون بو معنا وتلقیلره کوره ، احتراصك ، حساسیتك یکی بر صفحه‌سی مقامنده اولمق اوزره ، خصوصی بر شی اولدیغی آشکار اولدیغندن ، ارتق اونك نه‌دن متشکل اولدیغنی بیلمکلکمز ایجاب ایدر .

احتراص ، میلان مفرط ـــ شبهه یوقکه احتراص تولد ایتدیکی وقت ، بسبتون یکی بر تمایل وجوده کلمش اولمایور ؛ هر احتراص بر میلاندن تولد ایدر ،

دها دوغریسی احتراص فوق‌العاده توسع وانکشاف ایتمش اولان برمیلان مفرطدن عبارتدر. اصلنده، مختلف میلانلر بر سویه‌ده اولوب بر درجه‌یه قدر یکدیکرینی تعدیل ایدر: احتراص، موازنه‌نك اخلالندن عبارت اولوب بر میلانك، کندی مرتبه‌سنی محافظه ایده‌جکی یرده، اوکا مخصـوص حدودی تجاوز ایده‌رك کسب شدت ایتدیکی ونهایت احراز تفوق ورجحان ایلدیکی وقت تولد ایلر. نهایة الامر واول بأول احتراص متهیج بر میلاندن عبارتدر.

احتراص، میلان منحصر — احتراص دها فضله بر شیدر، فی‌الواقع طاقت تأثیره‌مز مقدار اعتباریله محدوددر. شاید بر میلان بوصورتله افراط درجه‌ده توسع وتکامل ایده‌بیلیرسه بوخصوص انجق دیکر میلانلرك ضررینه مذکور میلانلری بلع ایتمکله واونلری کندی منفعتنه اوله‌رق امحا ایتمکله حاصل اوله‌بیلیر. بناءً علیه احتراص دیکر میلانلری سـالب، ونفسنه منحصر بر میلاندر. بووجهله احتراص بر انفساخی ویکی بر تنسیق وجوده کتیرر، بر انفساخه سبب اولور، زیرا سـائر تمایلات طبیعیه‌یی غایه‌لرندن محروم براقه‌رق نهایت کندیلرینی سوندیرر؛ یکی برتنسیقه سبب اولور، زیرا او وقته قدر متفرق وپریشـان بر حالده اولان حساس قوتلرك کافه‌سنی کندی اطرافنه طوپلایوب هپسـنی کندی تعقیب ایتدیکی غایه‌یه طوغری سوق ایدر. ایمدی محترص بر آدمك آرتق حساسیتی، کندی احتراصی ایله اونك ارضاسنه خدمت ایدن شی ایچوندر: اونك قلبی ارتق حسیات سائره‌نك کافه‌سندن خالیدر: **هارپاغون** [١] یالکز کندی چکمجه‌سنی سوه‌ر، بو سوکی عائله‌یه محبت ویا دوستلق کبی الك مشروع واك طبیعی دیکر مودتلرك جمله‌سنی سوندرمشدر.

بوندن ماعدا احتراص یالکز حساسیته کاملاً غلبه و تصرف ایتمکله قالمایوب دیکر قوای ذهنیه ومعنویه‌نك کافه‌سـنه‌ده غلبه ایدر. آرتق روح یالکز اوکا باقار، یالکز اونك ایچـون دوشـونور، موجودات اشـیایی یالکز اونك آره‌سندن کورر: ایشـته بوندن طولاییدرکه احتراص عقلی کورله‌تیر، کوزمزه پرده چکر، محاکامزك کافه‌سـنی اخلال وافسـاد ایدر. دیکر طرفدن احتراصی

[١] **هارپاغون** [مولیه‌رك آوار avare عنوانلی تیاتروسنده خستك تمثالی اوله‌رق تصویر ایتدیکی مخیل شخصك اسمیدر.]

ممنون ایتمك ایچون قوهٔ ارادیه هرشیئی یاپمغه حتی قهرمانلق کوسترمکه وجنایت ارتکاب ایتمکه دخی مستعددر؛ بالعکس، احتراصك علاقه‌دار اولمادیغی وقت انسان بیکانه، عاطل وتشبثسز قالیر . خلاصهٔ کلام، احتراص روحده بر حاکم مستبد کبی یرلشه‌رك اونی تماماً زیر ربقهٔ اسارتنه آلیر .

میلان واحتراص — بو وجهله احتراصله میلانی بربرندن آییران فرقلرك جمله‌سی کوریلور . میلان ساکندر؛ نفسمزه سربستجه حاکم اولمامزه مساعددر . بالعکس، احتراص شدیددر، اونی هرشیئی سوروکله‌یوب کتیرن بر فورطنه‌یه، بر قاصرغه‌یه تشبیه ایدرلر؛ صاحب احتراص اولان بر آدم آرتق کندی نفسنه حاکم دکلدر، زیرا احتراصك ایراث ایتدیکی شدتلی تشوش، عقل وحریتی سلب ایدر. احتراصی« روحك عصیانی » عد واعتبار ایتمش اولان متقدمینك اونی بر مرض معنوی عد ایتلری حقسزدکلدر : فی الواقع احتراص جنت نوعندندر، بو بر فکر ثابتدر، بعضاً‌ده حیات معنویه وروحیه‌نك موازنه‌سی ایله آهنکنی اخلال ایدن حقیقی بر « جن طوتمشلق » در .

میلان، لایتغیر ودائمیدر: احتراص اکثر احوالده دوام ایتمه‌ین بردن بره حاصل بر بحراندر : او تکمیل آتشنی توکتدیکی وقت سونر، حتی دنیله‌بیلیرکه براحتراص نه قدر شدید اولورسه زوالی اوقدر یاقیندر . اك زیاده حائز شدت اولانلرینك یکیدن ظهور ایده‌بیلمه‌سی ایچون بر مدت معینه ظرفنده کسب سکونت ایتمسی لازمدر، بووجهله احتراصات مذکوره بر طاقم اشتداد وسکونت دوره‌لری وبعضاً‌ده بر نوع انسجام عرض ایدرلر .

میلانلر یکدیکرینه ایراث مضرت ایتمه‌مك وهیچ برینه خلل کتیرمه‌مك اوزره بر آهنك دائره‌سنده توسع وانکشاف ایده‌بیلیرلر : بوجمله‌دن اولمق اوزره حقه محبت هیچ بر وجهله خیره محبت ویا اهلی مودتلره مانع دکلدر . بر آنده هم ایی اوغل، ایی قوجه وهم ایی بر وطن اوغلی اولمق قابلدر . بالعکس، احتراص حسوددر : او دیکر طبیعی میلانلرك کافه‌سنی محو ایتدکدن ماعدا هر درلو احتراصات سائره‌نك تولدینه‌ده مانعدر . « **پاسقال** » ك مطالعه‌سنه نظراً بر آدمده عینی زمانده ایکی بیوك احتراص بولنه‌ماز .

میلان، وجودك سعادت حالنی، بالطبع لذتی ده‌نه‌مزدن اول، آرار :

شبهه یوق که نائل خط اولور ، فقط بو ، هیچ بر وقت میلانك غایه‌سی دکلدی وینه بوندن دولاییدرکه میلانده غرض یوقدر دنیله‌بیلیر. بالعکس ، احتراص خودکامدر : لذتی دوشونمیه‌رك خیری آرایه‌جغی یرده خیری نظر اعتباره آلمقسزین لذتك حصولنه ساعیدر ؛ حتی اکثر احوالده حظوظات شخصیه‌سنی وجودك سعادت عمومیه‌سنه ترجیح ایدەرك ، صحتی اخلال وحیاتی ازاله‌یه قدرده کیده‌بیلیر : شویله که عیاش بر آدمك ایچدیکی مشروبات کئولیه ادامهٔ حیاتنه خدمت ایتمدکدن ماعدا او آدم صرف ایچمك لذتی ایچون بدنی تخریب وروحنی افساد ایدر . بناءً علیه احتراص فعالیتك بوزولمش بر شکلیدر. بو یالکز بر میلان مفرط و یا میلان منحصر اولمایوب حتی اکثریا بوزولمش بر میلاندر .

امتراصانك اسباب تشکلی . — احتراص موازنه‌نك بوزولماسندن عبارتدر : بناءً علیه اوکا باعث اولان اسباب هانکیلریدر ؟ اسباب مذکوره پك چوق ومختلف صنفلره منسوبدر .

وراثت . — اول امرده وراثتی ذکر ایتمك لازمدر. بزلرله کچمشلریمز آره‌سنده بیوك برتکافل وتضامن واردر : بز دها طوغارکن ، صانکه ذاتمزده مدت مدیده حال منامده قالان وبعضاً هیچ بللی ایتمکسزین برایکی نسلدن کچدکدن صکره نهایت ایلك فرصتده بغتةً وجدانمزده نمایان اوله‌رق بزی بعضاً طانمیه‌جق برحاله کتیرن برچوق تحملر آلمقده‌یز . اساس ومنشأده بالعموم میلانلر آره‌سنده موازنهٔ تامه بولندیغی فرضیه‌سی حقیقی اولمقدن زیاده نظریدر. چوق دفعه برچوجق بشیکده ایکن تدقیق ایدیله‌جك اولسه ، بعض میلانلرینك دیکرلرندن دها اول منکشف اولدیغی ودها زیاده وضوحله ترسم ایلدیکی مشاهده اولنور : تمایلات مذکوره دیکرلرینه تقدم ایتمکه واحتراصه تبدل ایتمکه ساعیدر .

تمایلانك زجر وارضاسی . — هر هانکیسی اولورسه اولسون ، هر بر تمایل احتراصه تحول ایتمك قابلیتنی حائزدر ، بوده ایکی شرط ایله قابلدر .

آلشدیغی غایه‌سندن متمادیاً محروم ایدیلان بر میلان نهایت زائل اولور ؛ طبیعتك اعتراضاتی آرتق ایشیدیلمز اولور . بالعکس ، « هیچ برشی برتمایلی بردفعه خشنود ایتمك ، بر

دفعه زجر ایتمك قدر تشدید وتحریك ایتمز » . اوّلجه حصول بولان تمایله نه قدر مشکلات وموانع ایقاع ایدلسه او تمایل اودرجه فضله تشدید ایدلمش اولور ، دها قولایلقله « احتراصه مخصوص غیر منتظم وسیل کبی جریان آلیر » . تجربه ایله ثابت اولان بو کیفیتك آکلاشیلمه‌سی قولایدر: مخلوق مقصدینه وصول ایچون نه درجه زحمت چکرسه الده ایتدیکی لذتی شدتله تقدیر ایدر : بوندن اعتباراً خیال تهیج دها زیاده شدید قالور ، دقت اوکا دها فضله بر ثبوتله مربوط اولور : آرزو آز زمانده احتراصه تبدل ایدر .

برده احتراص بر تمایلك پك لطیف بر صورتده حصول بولماسندن تولد ایده‌بیلیر. عجبا میلانك ماهیتی دها خصوصی بر صورتده فیزیولوژیقیمیدر ؟ اکر اویله ایسه میلانك صاننکه یرلشمش اولدیغی عضو ممارسه ایله بیور ، مطالب واحتیاجی آرتار ، زیرا دها بیوك برمقدارده غذایه محتاج اولمشدر : اشتها سهولتله احتراص اولور ؛ زیاده اشتها اوبورلغی ، ادمان خشونت طبعی تولید ایدر . دها روحانی بر تمایل موضوع بحث اولنجه‌ده عینی قانون حکمفرمادر : تمایل یالکز اعتیاد ایله قوتلنیر ، تدریجاً دیکرلرینه غلبه ایدر ، نهایت روحی اوّلجه یالکز میل ایتدیکی طرفه تماماً دور ایتدیرر : احتراص چابوق حصولپذیر اولور .

محیط مادی ومحیط معنوی . — دیکر طرفدن ، احتراصاتك تشکلنه متعلق خصوصاتده مختلف محیطلرك تأثیر ونفوذینی انکار ایتمك قابل دکلدر .

بو تأثیر اولا محیط مادینكدر : « بر طاقم احتراصات بعض اقلیملرك ثمرهٔ طبیعیه‌سی کبیدر » . مملکتك حاره‌ده اقامت ایدنلر رخاوته وهوسات شهوانیه‌یه دها زیاده مبتلادرلر . اوبورلق ، خشونت طبع علی الخصوص شمال سکنه‌سنه مخصوص احتراصاتدندر : وجود بشر حرارتی محافظه ایتمك ایچون فضله مقدارده یمك یمكه ، دها زیاده حرکت ایتمكه محتاجدر .

محیط مادی‌یه نظراً صواب اولان بو جهت محیط معنوی‌یه ، دوام اولنان جمعیاته ، مطالعه اولنان آثاره ، کوز آلتنده بولنان امثال وتجاربه ، ایچنده بیودیکمز احوال و وقایعه نظراً برقات دها صوابدر . کچن درسلرك برنده خویك caractère ایکی مهم قانوننی یعنی تقلید وسرایت قانونلرینی مطالعه ایدرك حسیاتك برروحدن دیکر

روحه‌نه‌قدرقولای انتقال‌ایتدیکنی کوسترمشدك: اوندن تکرار بحث‌ایده‌جك دکلز، یالکز شوراسنی ذکر ایتمکله اکتفا ایدرزکه، تهیجلر حقنده طوغری اولان شی احتراصلر ایچون دها زیاده طوغریدر. بونك کبی موقع‌اجتماعینك، ثروت وسامانك احتراصاتك تشکلی اوزرنده‌کی تأثیر و نفوذلری ناقابل انکاردر: زنکین اولان آدم هرکسدن زیاده متکبر وحریص اولمغه میالدر؛ خستك معناسنی برقاچ پاره بریکدیرمك ایچون بونجه زحمتلره قاتلانان کویلو قولایجه آکلار.

اسباب معنویه: دقت Attention ـ اشبو اسباب خارجیه‌یه تماماً باطنی اولان دیکر برطاقم اسباب علاوه ایتمك اقتضا ایدر. بونلردن برنجیسی **دقت** در. احتراصه سبب اکثریا بودر، زیرا انسانك نهایت باغلاندیغی برشیئه اوزون مدت عطف نظر دقت ایتمش اولماسی لازم کلیر؛ دیکر طرفدن کوردیکی، ایشیتدیکی ویا اوقودیغی هرشیئه عطف نظر دقت ایله‌ین کیمسه، ایلك فرصتده انکشاف ایده‌جك اولان برچوق تخملرك کندی وجدانته نفوذ ایتمسنه مساعده ایتمش‌اولور. هیچ برشی اوزرنده توقف ایتمه‌ین وذهننه نقش اولان خیالنر درحال اونودیله‌رق همان غائب اولان خفیف مشرب کیمسه‌لرده ایسه حال بویله دکلدر.

مخیله Imagination ــ فقط هیچ برتأثیر و نفوذ تخیلك نفوذی قدر مؤثر دکلدر. مخیله‌ ایله احتراص بیننده جداً شایان دقت برفعالیت متقابله موجوددر. بر طرفدن احتراص، مخیله‌یی تحریك ایدر، اوواسطه‌ایله‌نفس ناطقه هرشیئی‌تغییر ایده‌رك اونی مالك‌اولمدیغی‌بیکلرجه رنکه صوقار، حتی قبایحی فضائل‌صورتنده کورمکه قدر واریر؛ «سویلن برشیده هرشی بزه سویملی کورینور». فقط صیره مخیله‌یه کلنجه، بوده احتراصی قیزیشدیریر! اولجه تجربه ایدلمش اولان بر حظ ولذتی بزه یکیدن عرض ایدن، وبزه طاتدیرمش اولدیغی شیئی کوزمزك اوکنه تکرار وضع ایله‌ین اودر؛ بوحالده مخیله او حظی، او شیئی کوزل کوستره‌رك واونلری دها جاذبه‌لی برحاله صوقارق کندیلرینه دلربا رنکلر ویرر: بو صورتله آرزویی قیزیشدیره‌رق انسانی‌قاووره‌جق برحاله صوقار، واوکا اصل احتراصه‌خاص‌اولان ابرام‌ظالمانه‌یی‌ویرر.

عقل واراده. ــ بونك الك مشئوم اولان جهتی بو هیجانه، بو «اخلاقی باش دونمه‌سنه» قارشو مقاومت ایدن عقل ایله اراده‌نك نهایت الامر اوکا شریك

جرم اولماسیدر. عقل اول امرده اعتراض ایتمكه باشلامشدی : فقط ایش كوریلنجه ، اوندن قورقوسی آزالیر ، آرزویه قارشـو دها آز مقاومت ایدر ؛ حتی ایجابنده اونی معذور كوسترمك ایچون بربهانه بولور : بوصورتله‌دركه « عقل اكثریا قلبك زبونیدر . »

اراده‌یه كلنجه، او احتراصك كندیسندن مسئولدر. فی‌الواقع احتراص تخیلات وحظوظات فعلیه ایله یاشار . حال‌بوكه، اراده برطرفدن نفسك نظر دقتنی اشیای سائره اوزرینه جلب ایده‌بیلیر ؛ دیكر طرفدن ، احتراصی آرزو ایتدیكی شیدن محروم ایدر ، اونی دوچار ضعف ایلر وبلكه بسبتون محو ایلیه‌بیلیردی . بوندن دولاییدركه احتراص أثناسنده ایقاع اولنان افعالك مسئولیق تمامی تمامنه باقیدر : آرزویه نظارت ایتمك و اونك زبونی اولمامغه غیرت ایلمك بزه عائددر .

احتراصاتك اقسامی . — احتراصك مبدئی میلاندر: یعنی هرمیلان احتراص شـكلنی آلمغه مسـتعددر . بناءً‌علیه احتراصـاتك تصنیفی میلانلرك تصنیفنه مطابق اولمق لازم كلیر : بو صورتله احتراصـات **شخصیه** ،احتراصات **اجتماعیه** واحتراصات **عالیه** اولمق اوزره اوچ نوع احتراص الده ایتمش بولنورز .

احتراصات شخصیه . — شخصی میلانلرك اسـاسی نفسـه محبت ایدی : فقط تام معناسنجه ، بومحبت روحده اوصورتله احراز تفوق ایده‌بیلیركه دیكر مودتلرك كافه‌سنی بوغار : مخلوق اوندن صكره یالكز كندینی سور ، هرشیئی كندی « أنا » سنه عطف وتخصیص ایدر : بووجهله برحس منحصر اولمش اولان محبت نفس، احتراصه دونمش دیمكدر ؛ كلمه‌نك معنای عادیسی ایله، بو بر خودكاملقدر.

شخصی میلانلر اوچ بیوك صـنفه تقسیم اولنور ایدی . اوكا مقابل اوله‌رق احتراصات‌ده اوچه آیریلیر . احتراصات بدنیه غایهٔ طبیعیه‌لرندن آیرلمش ویا تغلب ایتمش هوسلردن عبارتدر ؛ نته‌كیم تغذی احتیاجی اوبورلغه دونه‌جكی كبی حركت احتیاجی‌ده خشونت طبعی حصوله كتیرر .

روحانی میلانلرك‌ده اشكال احتراصیه‌سی واردر : تهیجلر آرزوسی قمار ویا قانلی منظره‌لره محبتی تولید ایدر ؛ عزت نفس تكبره ؛ غبطه حسده ؛ حرص جاه تجبره منجر اوله‌بیلیر .

مختلط میلانلر حقنده‌ده بویله‌در : دنائت ، حدی متجاوز ومفسد بر حیاته محبتدر ؛ خست ، حب تملکك بر شکل مرضیسیدر .

امتراصات اجتماعیه . — اجتماعی میلانلرده احتراصاته تحول ایده بیلیر . عشق یالکز شدید اولدیغی وقت دکل، فقط ، معشوقك سعادتنی تحری ایده‌جك یرده ، صرف کندی حظوظاتنی نظر اعتباره آلدیغی وقت دخی احتراصدر . دوستلق کندیسنه عائد اولمایان دیکر هرشیئه نظر حسدله باقه‌جق صورتده بوزیله‌بیلیر . اهل و عیاله محبت قلبدن حسیات و طنپرورانه‌یی سیلدیمی ؟ آکلاملی که احتراصاته دونمشدر . عشق و طن طولاییسیله اهلی مودتلری زائل اولان اسکی « **هوراس** » ده « Horace » خصلت مذکوره بر احتراصدر . حب وطن ، «شووینیزم» یعنی فرط تعصب شکلنده تجلی ایتدیکی وقتده ینه بویله‌در . مملکتنه قارشو اولان حسیات وطنیه‌سی زائل اولوب وطن محبتنی قبا بر فکر باطل صورتنده تلقی ایدن « **قوزموپولیت** » ك حالی‌ده بویله‌در . بوندن باشقه احتراصات اجتماعیه‌نك هر وقت تعطفك « sympathie » شایان تقبیح و داعیٔ تهلکه اشکالی اولمالری لازمکلمز ، اونلر میاننده ظریف ، نجیب ویالکز شدتلری طولاییسیله احتراصدن معدود اولانلری‌ده واردر . اولادینی احتراصله سومدیکی حالده والده نامنی طاشیمغه لایق اولان والده وارمیدر؟ برمحب ، حیاتنه وارنجه‌یه قدر هرشیئی فدا ایده‌بیلیر ، کندی محبی ایچون حس ایتدیکی **محبت** اودرجه درینددر . مملکتی ایچون فدای جان ایتمکده تردد ایتمه‌ین قهرمان، وطنپرورلکی احتراص درجه‌سنه ایصال ایتمش اولمازمی ؟

امتراصات عالیه . — عینی قانون عالی میلانلری اداره ایتمکده‌در . اشکال احتراصیه‌لرینه نظراً اونلرك بر قسمی مقبول وموافق ، دیکرلری کونلنج ویا تهلکه‌لیدر. برانسانی حقیقی عالم یاپان حقیقته اولان فرط محبت یعنی احتراصدر؛ فضیلتکار برآدمه‌ده مدار استناد اولان ووظیفه‌سندن دوندرمه‌ین قوت خیره اولان فرط محبتدر ؛ کذلك حقیقی بربدیعه‌کارده دخی احتراص بدایع یوقمیدر؟ والحاصل اربابی سوینه سوینه اولومه قوشان غیرت دینیه حس شدیدی، حس دینینك وحب اللهك غلیانه کلمسی دکلدرده نه‌در ؟

واقعا بو صور عالیه ایله برابر وجود بشرده حاصل اولان بر طاقم

انحرافات مرضیه‌یی‌ده ذکر ایتمك ایجاب ایدر. عشق حقیقت، اوتوپی utopie [١] شکلنده کولنج بر احتراص اوله‌بیلیر : بر طاقم انسانلر واردرکه اهمیتدن عاری بر مسئله‌یی حل ایتمك ویا حصولی قابل اولمیان بر اختراعده بولنمق آرزوسیله بعضاً ثروت وصحتلرینی واکثریا قیمتدار بر زمانلرینی غائب ایدرلر . بو قبیلدن اوله‌رق خیره محبت دخی اشخاصك حقوق اصلیه‌سنه تجاوز ایده‌جك قدر ضلالته دوشه‌بیلیر . کوزله محبت حقایق اشیادن نفرت ، و بدبینانه شکلنه کیره‌بیلیر. والحاصل حس دینی تعصب احتراص محدودینه منقلب اوله بیلیر . اورایه قدر وارمامش اولسه بیله ، اك طبیعی حسیات مودتی بوغمغه چالیشه‌بیلیر . «**پاسقال**» کندی همشیره‌سنه قارشو پرورده ایلدیکی شفقتدن طولایی کندینی بر « قاتل‌المسیح » déicide کبی تقبیح ایتمزمی ایدی ؟ [٢]

تطبیقات عملیه . — حیات بشرده احتراصاتك ایفا ایتدیکی خدمت نه‌دن عبارتدر واونقطه‌دن تربیه اونکله نه‌وجهله حرکت ایتملیدر ؟

بوبابده ایکی ضد فکر درمیان ایدلمشدر . بعضلری احتراصاتك کافه‌سنك حد ذاتنده ایی ومشروع اولدیغنی، بناءً علیه اونلرك سربستجه تکامل وانکشافنه مساعده ایدلمسی لازم کلدیکنی بیان ایتمشلردر . ازمنهٔ قدیمه‌ده بعض سوفیسطلر طرفندن مدافعه ایدیلن مدعا بوایدی ، بونی بالآخره **ئپیکور** Epicure تصحیح ایتدی، صوك زمانلرده فرانسز فیلسوفلرندن **فوریه** Fourier تکرار جانلاندردی . بومطالبه‌ده مفکوره هر کس کندوسنده حاکم اولان احتراصی ممنون ایده‌جك صورتده جمعیت بشریه‌یی یکیدن دوزلتمکدر . بالعکس ، رواقیون stoïciens و **قانت** Kant مثللو دیکر بعضلری‌ده بشریتك اصلاح و تکملی عقل و منطق خارجنده اصلا حرکت ایتمه‌مکدن عبارت اولدیغنی ، حال بوکه احتراصك نامعقول واکثریا مغایر عقل و منطق ماهیتده بولندیغنی درمیان

---

[١] **اوتوپی** ، یونانی ایکی لفظدن مرکبدر ، معناسی : وجودی اولمایان یردیمکدر . انکلتره وکلاسندن **طوماس موروس** بویله بر محل تخیل ایله اواسمده بر کتاب نشر ایتمش(١٥١٦ میلادی سنه) . اجراسی قابل اولمایان شیلره شیمدی بواسم ویرلمکده‌در .

[٢] یعنی یالکز یسوعی‌سومك ایسته‌دیکی ایچون . اوندن باشقه‌سنه محبتی خرستیانلغنه مخالف کوریپورمش دیمك . « مترجمك »

ایده‌رك اونك فنا اولدیغنی ، بناءً علیه روحدن قوپاریلوب آتلماسی لازم كله‌جكنی بیان ایتمكده‌درلر .

احتراصاتی مطلق اوله‌رق مدح ایتمكده‌ده ، ذم ایلمكده‌ده آشكار بر مبالغه واردر . بر طرفدن انكار اولنه‌مازكه ، حیثیتمزك غایب اولماسنه سبب اولان ، بزی بهائم دركه‌سنه ایندیرن احتراصات سافله وخسیسه ، بووجهله اك زیاده موجب عار و خجالت افعال و حركاتك ، و ناقابل اجتناب بر نتیجه اولمق اوزره « اك دهشتناك فلاكتلر »ك اساسی ومنبعیدر . فقط بوقدری حقیقتك یالكز یاریسندن عبارتدر : مثلا حس ناموس ، آنا عشقی ، طوغری‌یه و ایییلكه محبت كبی بر طاقم احتراصات نجیبه و عالیه‌نك وجودینی كیم انكار ایده‌بیلیر ؟ احتراصات مذكوره‌تقبیح ویا جف‌القلم رد ایدیله‌بیلیرمی ؟ **پاسقال** بحق « معالیدن هیچ بر شی بلا احتراص یاپیله‌ماز » دیمشدر . ؛ حیاتده تصادف اولنان بر چوق مشكلاتی كوزه آلمق ، مجادلاته طیانمق ، اصلا نومید اولمامق ، هیچ طورمقسزین یوكسلمك و دها اوزاقلره كیتمك ایچون عقل ایله اراده اكثریا كافی اولمایوب بو بابده احتراصك معاوتی لازمدر . عقله حرارت لازمه‌یی ویرن ، وارادتی كندیسنه الزم اولان جسارتله بسله‌ین یالكز احتراصدر . اونك روحدن قوپاریلوب‌چیقارلماسی ، ایچمزه‌عطالتك ، كیوشكلكك صوقلماسی و « لافونته‌ن » ك La fontaine تعبیرینه‌نظراً « باشلوجه زنبركمز » ك ، فعالیتك اك قوتلی مشوقك المزدن قاپلماسی دیمكدر .

و **بو** نقطهٔ نظردن ، احتراصه اك طاشقین اذواقك ، حیاته بتون اهمیت ولطافتنی ویرن تهیجاتك شرطی‌ولازم غیر مفارقیدر دینله‌مزمی ؟ (دستور و قاعده‌لرینه چوق دفعه صادق قالمامش اولدقلری سهولتله اثبات اولنه‌بیلن) **رواقیلر** نه‌دیرلرسه دیسونلر ، سعادتحال «**طویغوسزلق**» apathie وروحك سكونت تامه‌سی ایله حاصل اوله‌ماز ، سعادتك نفقه‌سی فعالیتدر ، سعادت دائما حال فعالیتده بولنور : قوای نفسانیه‌مزك انبساطنی كورلتمك ، اونك منبعنی قوروتمق دیمكدر . دیكر طرفدن ، بوكا چالشمق ، احتراصی اورتادن قالدرمغی ایسته‌مك ، بیهوده بر چالشمق ، بر خیال‌خام ایله اوغراشمق دیمكدر : قلب‌بشری بوش براقمق متعسردر : او هر وقت بر غایه ، بر مفكوره ایچون چارپاجقدر : احتراص ، بالذات وارلغمزدر .

حیات بشرده احتراصاتك ایفا ایتدیکی خدمته دائر اولان حقیقت «آرسطو» طرفندن پك کوزل تقدیر ایدلمشدر : بوحکیم حساسیتك حرکاتنی تعطیل ایتمك وطبیعت انسانیه‌نك اوته‌سنی بریسنی قوپارمق جای بحث اوله‌ماز، اونلری، اولجی آلتنه آلمالی، برانتظامه صوقملی، اونلره محاکمهٔ فکریه ایله نفوذ ایتملیدر دییور. احتراصات کندی کندیلکلرینه ترك ایدیله‌جك اولورلرسه انسانی اك منفور یولسزلقلره سوق ایده بیلیرلر ؛ اونلرك اك مقبوللری بیله تماماً غیر متجاوز و تهلکه‌سز دکلدر : عقل طرفندن برانتظام آلتنه آلنه‌جق اولورلرسه فنا اولانلری دخی مقبول اوله‌بیلیرلر : برطاقم محق حدتلر ، عالیجناب کینلر واردر ؛ کذلك مشروع ومقبول بر تکبر ، غرور واردر ؛ او حالده احتراصات نجیبه‌یه عقل رفاقت ومعاونت ایده‌جك اولورسه، دها محق اوله‌رق مقدس محبتلر وپك عالی مودتلر تشکیل ایتمش اولورلر.

کوریلیورکه انسان صرف احتراصه تابع اولمامیلدر : یالکز قوری عقله تابع اولسه ینه برا کسیکلکی اولمش اولور؛ بونك ایچون ایجابنده احتراصه‌ده اتباع ایتملیدر، زیرا بویله تهیجلر اولمقسزین اجرای فضیلت امکانسزدر، بوتقدیرده احتراصك عقلی قیزیشدرماسنه وعقلك احتراصی حد اعتدال ومعقولیتده بولندرماسنه مساعده اولنمالیدر .

تربیه واحتراص . — شو سویلدیکمز شیلرك کافه‌سی چوجقلره تطبیق اولنه‌بیلیر . چوجغك قلبنی قوروتمق ، کنجلکنه کوزللك وحلاوت ویرن شیٔ یعنی جولان ، سیر وتماشا ، کوکل ویرمك کبی برعطیهٔ سبحانیه‌یی سوندرمك ، و اوکا مشئوم برلاقیدلق اولماسه بیله کندیسنی وقتندن اول اختیارلاده‌جق اولان طونوق براحتیاط تلقین ایتمك، اوکا قارشو برحقسزلق یاپمقدر. بالعکس پك مقبول اولان هرشی ایچون روحنی تتره‌تمك وعالیجنابانه وفائده‌مند احتراصاتی قلبنده اویاندرمق اقتضا ایدر.

اونی احتراصات سافله وخسیسه‌نك سرایتندن‌ده محافظه ایتملیدر : بواحتراصلر (سویلنمسی لازمدر) وجدانده طوغمغه و اوراده کوکلشمکه هروقت پك مهیادر . مقدما توصیه ایتدیکمزی خلاصةً اخطار ایده‌لم : چوجغك مطالعه ایده‌جکی آثاره، دوام ایده‌جکی محللره، ایده‌جکی مکالماته وتماشا ایده‌جکی منظره‌لره نظارت ایتمه‌نك اهمیت فوق‌العاده‌سی واردر : بوصورتله تلقینات فاسده‌نك برقسمی بر طرف ایدلمش اولور ، بدن حقنده اولدیغی کبی روح حقنده‌ده حفظ صحت

فن طبدن اقدم دکلیدر ؛ بوتیقظ پك بیوك اولمالیدر ، زیرا انسانك اکثریا هیچ
خبری اولمقسزین احتراصات باش کوسترلر : هیچ بر اثر ترك ایتمکسزین
روح اوزرندن قایوب کیتمش عداولنان برفکر اوکا رغماً اوراده یرلشمش وخفی،
مجهول بر سعی وعمل نتیجه‌سنده اعماق قلبیه‌مزده کوك صالمش اولور . هیچ شبهه
ایتمدیکمز حالده او فکر هر درلو تمایلمزك ، تصورات متنوعه‌مزك بر مرکزی
اولمش اولور ، و بردن برده براق بر سماده حاصل اولان صاعقه کبی ، آپانسز
فورطنه‌یه طوتیلوب اوندن‌قاچامیان وجدانده پاتلار. احتراصه قارشو الك ایی سپر
ذهنك افکاری قولایلقله قبولیدر؛ بوتقدیرده فکرلر دها آز مبرم اوله‌بیلیر. اونلر
یکدیکرینی نوعاًما تنقید ومتمادیاً تفتیش ایلر وبو رقابت معنویه مفکره‌نك اونلره
حاکم اولمسنه ویا اونلری وقت وزماننده توقیف ایتمسنه دها زیاده مساعده ایدر ؛
سربست بر تربیه‌نك آثار خیریه‌سی ایشته بوندن عبارتدر .

خلاصه

۱ . اشتقاق نقطهٔ نظرندن احتراص روحك منفعل بولندیغی هرحاله اطلاق
اولنه‌بیلیر ؛ « قارته‌زیه‌ن » لره نظراً احتراص (میلان وتهیجلر کبی) حادثات
حسیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر . فقط احتراص نه‌میلان ایله ونه‌تهیج ایله قاریشماز .
۲ . احتراص اول امرده بر تمایل مفرطدر ؛ فقط انجق تمایلات سائره‌یی
کندی منفعتنه اوله‌رق تحویل ایتمکله بوحاله کیرمشدر : بو، کسب تفرد ایتمش
حسود برمیلاندن عبارتدر .
۳ . میلان ساکن، احتراص شدیددر، میلان دائمیدر؛ احتراص بربحراندر.
بری کندیمزی‌اداره ایتمکلکمزه مساعددر، دیکری بزدن‌اختیاری سلب ایدر.
احتراص جنت نوعندن برحالت مرضیه‌در . بزه مسلط اوله‌رق حکمی‌آلتنه آلیر .
٤ . میلانده غرض یوقدر؛ زیرا هر درلو اذواق وحظوظاتی تجربه‌دن اول
وجودك سعادت حالنی آرزو ایدر . احتراص ، وجودك سعادت عمومیه‌سنی اخلال
ایده‌رك صرف کندی حظوظاتنك حصولنه ساعی اولدیغی جهتله خودکامدر .
بوندن طولایی احتراص بوزولمش بر میلاندر .

٥. احتراصك تولدينه باعث اولان اسباب متعدددر : ١ وراثت ، ٢ تمايلاتك زجری ويا ارضاسی ، ٣ محيط مادی ومعنوی ، ٤ تصادفلر ، ٥ دقت وتأمل ٦ تخيل . اراده ومحاكمهٔ عقليه هر وقت احتراصك شريكيدر .

٦ . هراحتراصك اصل واساسی برميلانده بولنديغی جهتله احتراصاتك تصنيفی بالضروره ميلانلرك تصنيفنه مطابقدر : ــ احتراصات شخصيه (خودكاملق ، اوبورلق ، تكبر ، بخل وخست) ، ــ احتراصات اجتماعيه (اشكال فاسده ، اشكال نجيبه) ، احتراصات عاليه (اشكال نجيبه : احتراص حقيقت ؛ اشكال فاسده : خيالپرستی) .

٧ . حيات بشرده احتراصاتك ايفا ايتديكی خدمت ايكی مختلف صورتده اكلاشلمشدر . بعضلری اونلرك هر وقت مشروع اولدقلرينی بيان ايتمشلردر (سوفيسطلر ايله فوريه) ؛ ديكر بعضلری اونلری كلياً تقبيح ايتمشلردر (**رواقيونه ، قانت**) . هر ايكی نظريه مبالغه‌دن خالی دكلدر . برطاقم احتراصات قبيحه وخسيسه موجوددر ؛ فقط بوكا مقابل ، احتراصات نجيبه‌ده واردر . احتراص اولماسه معاليدن هيچ برشی حصوله كتيريله‌مز . احتراصك رفع وازاله‌سی نه ارزو ايديله‌جك برشی‌در نه‌ده بوكا امكان واردر . اصل حقيقت عقلك احتراصه نفوذ ايتمسی لزوميدر « **ارسطو** » .

٨ . تربيه‌نك احتراصات عاليجنابانه‌يی توسيع ايتمسی وعينی زمانده چوجغی احتراصات خسيسه‌يه قارشو وقايه ايلمسی اقتضا ايدر (نظارت لازمه ؛ كنيش بر ذهندن ايديلن استفاده‌لر) .

آلتنجی درس

ذهن

مدخل

ذهن ، طانیمق و آکلامق قوه‌سیدر . ـ ذهنك اقسامی .
تطبیقات عملیه ـ تربیهٔ ذهنیه . ـ قوای ذهنیه‌نك تمیه‌سی : بیلکیلرك مختلف صنفلرینه تطبیقی . ـ تربیهٔ ذهنیه‌نك ماهیتی .

ذهن طانیمق و آکلامق قوه‌سیدر. — ذهن ، اکثریا طانیمق و آکلامق قوه‌سیدر دییه تعریف اولنور: کافهٔ حادثات استحضاریه ، ادراکات، صور وخیالات وافکار ایله بونلرك حصوله کتیردیکی مختلف ترتیبات هپ اوکا اسناد اولنور.

شئون روحیه بیننده موجود اولان فرقلردن بحث ایتدیکمز صیره‌ده کورمش اولدیغمز وجهله ، طانیمق حس ایتمك دیمك دکلدر ؛ حتی بو ایکی فعل وخدمت بیننده بوکون بر نوع مغایرت وار ظن اولنیور. احساسده ، نفس صانکه منفعلدر، طانیمق ایسه بالعکس ایچنده مفکره‌یه مخصوص اولان قدرت فعاله و صنعتکارانه نمایان اولان ، بعض اعمال مخصوصهٔ ذاتیه‌نك هیئت مجموعه‌سنی مستلزمدر .

طانیمق اول امرده فرق وتمیز ایتمك دیمکدر . «بن بوشخص ویا شو کتابی طانیرم.» دیمك بن او شیلری دیکرلری ایله اصلا قاریشدیرمام ، کوره‌بیلدیکم اشیانك کافه‌سندن اونلری تفریق ایده‌بیلیرم، اشیای مذکوره‌نك تمامنك ایچندن بن اونلری قولایجه بوله‌بیلیرم دیمکدر. بوهروقت بویله‌در: ایستر اشیای خارجیه ویا شئون باطنیه، ایستر حقایق مشخصه ، ویا معانیٔ مجرده موضوع بحث اولسون، طانیمق اول باول تجرید ایتمك ، تفریق ایتمك ، فرقلری سچمك دیمکدر .

فقط بو خصوص بر شرط الزم ایسه ، بر شرط کافی دکلدر. بر شیئی طانیمق ایچون او شیئی سائر کندینه بکزه‌مه‌ین شیلردن آییرمق کافی اولمایوب بر ده او شیئك کندینه بکزه‌ین شیلره یاقلاشدرلماسی‌ده لازمدر . فی‌الحقیقه ، بو شی

نه‌قدر خصوصی بر شی اولورسه اولسون ، دیکر بر سوری شیلرده دخی سیاناً موجود اولان برطاقم اوصافه مالکدر: بونك ایچوندرکه اونك طانمه‌سی، بیلنمسی اوشیئله اشیای سائره بیننده موجود اولان مابه‌الاشتراکلر یعنی بکزه‌ین جهتلر ایله روابط قرابتك آکلاشلماسی وبناءً علیه اونك عمومی بر مقوله‌یه ادخال اولنماسی دیمکدر. مثلا ، ایشته بر شی: عجبا نه‌در ؟ بن او شیئی آنجق کتابلر ویا آغاجلر زمره‌سنه ادخال ایلدیکم وقت طانیمش اولورم . او وقت بن : « بو بر کتابدر ، شو بر آغاجدر » دیه‌بیلیرم . « سپنسر Spencer » هر طانیمه ، ریاضیه اصطلاحنجه او شیئك تمامیسنی بولمق ، یعنی بر تمثیلدر دیمشدر . اشیایی بربرینه تقریبدن ، شبهی توحیددن عبارت اولان شوصوك عملیه یعنی تمثیل برنجی عملیه درجه‌سنده وبلکه اوندن زیاده مقتضیدر: طانیمق هرشیدن اولدن اشیا بیننده موجود اولان مناسباتی تیقن وادراك ایدرك اونلری توحید واونلر بیننده موجود اولان رابطه‌لردن کلمه‌نك‌ده دلالت ایتدیکی اوزره رابطه وسلسله‌لر connexions تأسیس ایتمکدر. ذهن اساساً مناسبات اشیایی، عالمده موجود اولان انتظامی کشف وتیقن ایتمك قوه‌سی اولدیغی کبی ذهنك اك عالی بر شکلی اولان دهای علمی دخی اوزاق و کیزلی مشابهتلری تفرس ایتمك ، و عوام ناسك نظرنده صورت قطعیه‌ده ضدکورینن شیلری بربرینه تشبیه ایتمك قابلیتندن عبارتدر .

ایمدی طانیمق ، مفکره‌نك مشابهتلرله فرقلرك حد اصغریسنی تفرس ایتمسی ایله ممکندر . فقط اشیا بیننده موجود اولان مشابهتلرله فرقلر متعدد و بعضاً ده پك کیزلیدر : اونلری آغیر آغیر ، تدریجاً کشف ایده‌بیلیرز . فرض ایده‌لم که بو بابده بر فکر صحیح و تام ایدنمکه موفق اولدق ، اوحالده اشیادن بر سلسله ترتیب ایده‌بیلیرزکه هر برینك او سلسله‌ده کندیسنه مخصوص بر محل معینی اولور ؛ او شیئك حدود و جوانبی ، دیکر شیلرله اولان جهت مشابهت و ارتباطنی ، و بونلرك هیئت مجموعه‌سی آره‌سنده ایفا ایتدیکی خدمتی کورورز ، اونلری « آکلامش اولورز . » بو حالده « آکلامق » دیمك « اشیایی طوپدن قاورامق » ، اونلری بر کلّ حالنده طوپلامق ، تنسیق ایتمك دیمکدر . ذهن ، هر شیدن اول « اشیایی ترتیب وتنسیق ایتمك قوه‌سیدر ؛ اونك مقصدی « ترتیب طبیعیٔ عالمه مکملاً اویغون اولمق » و « کندی افکارینك انسجام وانتظامی

واسطه‌سیله بالذات اشیانك انتظام وتسلسلنی اظهار ایتمکدر .» (١) علومك وضع وتدوینی ایله نفس ناطقه‌نك هیچ طورمیه‌رق تعقیب ایلدیکی ایش بو اولدیغی کبی، علومك ترقیاتی‌ده بو ایشده‌کی ترقیات ایله اولچیلیر. سوزك قیصه‌سی، ذهنی طانیمق و آکلامق قوه‌سی دییه تعریف ایده‌رك ، اونك یالکز مأموریت مخصوصه‌سی اولان تنسیق ایشنك ایکی درجه‌سنی کوسترمش اولدق .

ذهنك اقسامی. — ذهن اساساً بردر : فقط بو برلك ، اقسام متعدده‌سی بربرینه یاردیم ایدن و بربرینك نقصانلرینی طولدیران بربدنده‌کی برلکك عینیدر. تعبیر آخرله، اونده بر قاچ صنف قوه ویا مختلف عملیه‌لری تمییز وتفریق ایتمك ممکندر . اونلری اکثریا اوچ صنفه آییررلر .

اولا بر شیئی طانیه‌بیلمکلکمزك برنجی شرطی اوشیئله نفسمز آره‌سنده آز چوق برنسبتك بولنماسیدر. ایمدی اول امرده، طانیله‌جق شیئله بزی مناسبتده بولندرمغه مأمور، برزمرهٔ قوا لازمدر. قوای مذکوره‌یه اکثریا « قوای اکتسابیه facultés d'acquisition » نامی ویریلور ؛ معرفتك بزه « مادهٔ » ابتدائیه‌سنی اونلر احضار ایدر . بونلر، بریاندن، « ادراك خارجی perception externe »- درکه حواس واسطه‌سیله وقوعه کله‌رك ، بزی اشیای خارجیه ایله یعنی عالم جسمانی ایله مناسبتده بولندیرر . دیکر یاندن ، « **ادراك داخلی** perception interne » اولوب بونك‌ده آلتی «**شعور**» درکه « **أنا** »یی، کائنات معنوی‌یی ادراك ایتدیرن اودر.

فقط بو ایللك قوه‌لرك مکتسبات و معطیاتی ، کندیلرینی اخذ و تلقی ایلدیکمز دقیقه‌ده همان زائل اوله‌جق اولسه‌یدی، بزم ایچون بر شیئی طانیمق امکان خارجنده اولوردی : بو جهتله یکیدن بر زمرهٔ قوایه لزوم واردی : بونلره‌ده « **قوای حافظه** facultés de conservation » نامی ویریلور . اونلر ایچنده‌ن باشلوجه‌سی « **قوهٔ حافظه** mémoire » در . قوهٔ حافظه‌نك شرطی‌ده «**تداعی افکار** associations des idées » قانون اصلیسنده‌مندمجدر. بوندن باشقه، نفس ناطقه عینی سلسلهٔ افکاری هیچ طورمایه تکرار ایتمکله اکتفا ایتمز ، افکار مذکوره ایله بر طاقم یکی افکار و مطالعات وجوده کتیره‌بیلیر : **مخیله** imagination ایشته بوندن عبارتدر .

(١) بو مطالعه اسپینوزانك Ethique عنوانلی کتابندندر .

شو اسملری تحتن قوا بزه طبیعتڭ مواد اصلیه‌سنی اعطا و تأمین ایدرلر : اوندن صڭره اونلرڭ علم دائره‌سنده تشکیلی و ترتیبی جهتی قالیر . بو ایش‌ده **« قوای ترتیبیه** facultés d' élaboration » نڭ وظیفهٔ مخصوصه‌سیدر . اعمال وخدمات ذهنیه‌یی بونلر تقویم ایدر ؛ بونلر معرفته **« شکل »** مخصوصنی ویررلر . ذاتاً اونلر متعدددر : **دقت** ، **تجرید** abstraction ، **مقایسه** ، **تعمیم** بزه **تصورات عمومیه**‌یی ویرر ، بو تصورات بزی **تصدیقاته** سوق ایدر ؛ تصدیقات دخی برلشدرلڭ صیره کندیسنه کلنجه ، **قیاسات و استدلالاتی** تشکیل ایدرلر .

والحاصل ، ذهنه عائد اعمال وحرکاتڭ کافه‌سی تدقیق ایدیله‌جك اولسه ، ذهنڭ هر یرده وهر وقت ، بعض عمومی قانونلره توفیق حرکت واطاعت ایتدیکی کوریلورکه اوقانونلر اونڭ کیزلی داماری دهاطوغریسی مبدأمحرکیدر : نفس ناطقه تصادفه تبعاً حرکت ایتمز، بعض معین قانونلره تغلراً عمل ایدر، اونلره بیلمکسزین بیله سوق طبیعی ایله رعایت ایلر: اونلرڭ هیئت مجموعه‌سی **قوهٔ عاقله**‌یی raison تشکیل ایدر: **عقل** ذهنڭ اساسی اولوب اونڭ عضوی و غیر قابل تبدیل بنیه‌سی مقامنده‌در .

تطبیقات عملیه . — **تربیهٔ ذهنیه . قوای ذهنیه‌نڭ تنمیه‌سی؛ بوقوتلرڭ بیلکیلرڭ مختلف صنفلرینه تطبیقی** . — حساسیتڭ تربیه‌سی « تربیهٔ اخلاقیه‌نڭ » بر قسم مهمی ایدی. ذهنڭ تربیه‌سی ایسه « تربیهٔ ذهنیه »نڭ بالخاصه غایه‌سیدر. علی العموم قوانڭ تنمیه‌سی حقنده سویلمش اولدیغمز شیلرڭ هپسنی بورادە تکرار ایتمك ایجاب ایده‌جکدی [١] . فی الواقع ، بر آهنك وانتظام حصولنی ازجمله ذهن خصوصنده آرامليدر ، زیرا قوای مختلفهٔ ذهنیه‌نڭ کافه‌سی بربرلرینه قارشو متقابلاً معاونتده بولنمقده‌دردر : حواس رقیقه و سالمه اولمازسه قوتلی و واسع بر حافظه اصلا بولنه‌ماز ؛ کنیش و صادق بر حافظه‌سز دخی صاغلام بر قوهٔ محاکمه اوله‌ماز .

دیکر طرفدن ، معرفت توده‌سی بر قانون معینه توفیقاً تنمی ایدر ؛ بوکا منسوب قوای مختلفه‌نڭ بربرلرینڭ شرط ومشروطی اولمق اوزره تابع اولدقلری ترتیب منطقی ، کندیلرینڭ تاریخ صیره‌سیله ظهورلرنده‌کی نظامڭ عینیدر . بوکا مبنیدرکه نفس ناطقه‌نڭ تربیهٔ خصوصیه‌سی ایچون ، اوڭجی واصول ایله حرکت

---

(١) قوایه دائر اولان درسه مراجعت .

ایتمك وتدریسـاتی قابلیت ذهنیه‌نك درجه‌سـنه وقوتلرینه حذاقتله اویدرمق لازمدر : حادثات مشخصه ومادیه وامثال محسوسه ایچون بر یاش بولندیغی کبی قوانین مجرده ومبـادیٔ کلیه ایچون‌ده اوندن متـأخر ایکنجی بر یاش واردر.

تربیهٔ ذهنیه‌نك ماهیتی . ـــ فقط هر شیدن اقدم تربیهٔ ذهنیه‌نك ماهیتنی ایجه ادراك ایتمك مقتضیدر . بو تربیه‌یی افاده ایچون علی‌الاکثر « تعلیم instruction کلمه‌سی قوللانیلیر وبوده‌طار معناسنه آلنمق اوزره « تربیه éducation » یه قارشو قونیر (١) شبهه یوق‌که ، چوجغی معلومات مختلفه ایله تجهیز ایتمك خیلی بر ایشدر. بو اوکا مؤخراً لازم اوله‌جق اولان بر طاقم آلات وادوات مکمله ویرمك، حیاتك مشکلات متعدده‌سی آره‌سندن کندیسنك ممکن مرتبه سهولتله صییرلمسنی قولایلاشدیرمق دیمکدر . حتی تتبعات ومطالعات حسن صورتله اجرا ایدلدیکی وقت ، ذهنه تأثیر ایتمك واونی یتشدرمك ایچون تعلیم وتدریسـدن instruction مفید هیچ بر شی یوقدر . فقط علی‌الخصوص تعقیب ایدلمسی لازم کلن ، شوصوك غایه‌در . مکتبدن مطلوب اولان غایه ،چوق شی اوقوتمق دکل فقطایی اوقوتمقدر ؛ برمعلم چوجغك قفاسـنه ممکن مرتبه آز زمانده اك چوق مقدارده معلومات وحقایق طولدرمق ایسته‌یه‌جك اولورسه ، وظیفه‌سنی بیلمیور دیمکدر ؛ اصل حائز اهمیت اولان شی، معلوماتك کمیت و وسـعتی دکل ، بلکه اومعلوماتك کیفیتی ، طرز تلقینی وروحه قبول ایتدیره‌جکی اعتیاداتدر. بوبابده بحق : « تحصیل ابتدائیدن مقصد، بوتحصیلك تماس ایتدیکی مواد مختلفه‌اوزرینه، بیلنمسی ممکن اولان هر شیئی قاورامق دکلدر» دنیلمشدر: ذاتاً مکتبده کچن نسبةً قیصه زمان‌ده اوکا مساعد دکلدر . حقیقی بر معلم یالکز معلومات ویرمکله اکتفا ایدن معلم اولمایوب ، بلکه چوجغه حقیقتی سومکی اوکره‌دن، ذهننی آچان ، وتمیه ایله‌ین واوکا محاکمه‌یی ، طوغریلغی ، پاکلك ، اینجه‌لك وحماسته اویغون اولان هر شیئی ویرن معلمدر . فی‌الواقع اوحالده ، چوجق « سعی معنوی آلت » نه‌مالك اولمش اوله‌جغندن، کندیسنه‌ویرلمش اولان کوچك خزینهٔ افکاری ایلریده متمادیاً تزیید وتکثیر ایتمکه مقتدر اولور : کرچه اوکرندیکی شیلر محدود ایدی ، فقط سـطحی دکلدی ؛ ذهننه یرلشمش ، عضلاتنی یموشـاته‌رق تقویه ایتمش

(١) قواعده دائر اولان درسه مراجعت

واونده اعتيادات حسنه حصوله كتيرمشدی : ديمك او حقيقی بر تربيه ايدی .

آرتق بو مقصده ايريشمك ايچون ، چاره‌نك نه بر طاقم مجرد وميخانيكی وسائطدن ونه يكنسق وصوئوق برطاقم درسلردن عبارت اولماديغنی علاوه ايتمكه عجبا حاجت وارميدر ؟ ثمره ويره‌جك يكانه طريق « طريق فعلی méthode active » دركه معلم ايله طلبه آره‌سنده متمادی بر تعاطئ افكاردن عبارتدر . تدريساتك جانلی اولماسی لازمكلير : معلمده طلبه‌نك نظردقتنی جلب ايتمك موهبه‌سی بولنماليدر : بونك ايچون اونك هر وقت افكاری واضح اولماليدر. معلمك طلبه‌نك بيلديكی شيلردن بحث ايتمسی و « دەقارت » ك Déscartes اصول وقاعده‌سنه توفيقاً معلومدن مجهوله ، قولايدن كوچه كچمسی ايجاب ايدوب ، بر قاعدۀ بديهيه‌دن متحمل اولديغی بالجمله تطبيقات كثيره‌يه انتقال ايدلمسی ويا بر نتيجۀ خصوصيه‌دن ــ شعور لاحق اولمقسزين ــ تطبيق ايدلمش اولان قانون عمومی‌يه صعود اولنمسی بو جمله‌دندر . بوندن ماعدا ، معلم سويلمش اولديغی شيلرك طلبه‌سی طرفندن ايجه آكلاشلمش اولديغنی ، و درسك ذهنه تماماً يرلشديكنی وبو وجهله نفس ناطقه‌نك تمیۀ عموميه‌سنده بر ترقی حصوله كلديكنی متماديا آراشديره‌جقدر .

خلاصه

١ ــ ذهن ، طانيمق و آكلامق قوه‌سيدر .

٢ ــ بر شيئی طانيمق ، اول امرده اوشيئی، او اولمايان شيلردن آيرمقدر . كذلك هرشيدن مقدم اوشيئی عينی جنسدن اولان اشيای سائره ايله ربط ايتمك ، اونی ديكرلری ايله توحيد ايدن مناسبتلری آكلامق واونی بر صنف عمومی‌يه ادخال ايلمكدر .

٣ ــ اشيانك بر برلری ايله اولان فرقلری : « مابه‌الاختلاف » ايله بكزه‌ين جهتلری : « مابه‌الاشتراك » آكلاشلديغی زمان اوشيلردن هر برينه عائد اولان وظيفه‌يی تعيين ايتمك ، حدود ونواحيسنی كورمك قابل اولور، اونلر بوصورتله آكلاشلمش

اولور . آ کلامق دیمك بر ترتیبه ، بر نظامه قویمق دیمکدر ؛ بوحالده آ کلاییش: « ذهنك اشیایی ترتیب وتصنیف ایتمك systématisation قوەسیدر .

٤ — ذهن برقاچ صنف قوەیی محتویدر : برنجیسی قوای اکتسابیه؛ ایکنجیسی قوای حافظه ؛ اوچنجیسی قوای ترتیبیه ؛ دردنجیسی عقل .

٥ — تربیهٔ ذهنیەدن مقصد روحك تمیەسیدر . بوکا دها خصوصی اولەرق تعلیم وتدریس نامی ویریلیر . فقط اونك حقیقی غایەسی ذهنی یالکز بر طاقم معلومات ایله تجهیز ایتمك اولمایوب اونی کماله ایریشدیرمك وکندیسنه تجدد واصابت افکار ویرمکدر . بونك ایچون تدریساتك جانلی ، دائما آچیق واییجه آ کلاشلمش اولماسی لازمدر .

یدنجی درس

قوای اکتسابیه

ادراك خارجی

تجربه ، هرمعرفتك باشلانغجیدر.ـ ادراك خارجی؛ مشكلات . ماده‌نك كیفیات ثانویه‌سی.ـ كیفیات اولیه.ـ اجسامك كیفیاتی : بوندن نه آكلاشلمالیدر .ـ ادراككـ ماهیت حقیقیه‌سی .ـ ادراككـ ماده‌سی : احساسات .ـ حاسه وحواسك اعضاسی ؛ حواسك سلسلهٔ مراتبی .ـ قوهٔذائقه و قوهٔ شامه .ـ قوهٔ سامعه.ـ قوهٔ باصره.ـ قوهٔلامسه و حاسهٔ عضلیه.ـ ادراككـ شكلی؛ ادراك و احساس .ـ مسئله‌نك وضعی .ـ علی‌العموم «شیٔ» مفهومی؛ بونك منشائی.ـ معین شیٔ مفهومی؛ بونك منشائی.ـ ادراكات طبیعیه و ادراكات مكتسبه .ـ ادراك مكتسبك ماهیتی .ـ حواسك كندیلكندن وقوع بولان تربیه‌سی .ـ ادراكات مكتسبه‌ده قوهٔلامسه‌نك ایفا ایتدیكی خدمت .ـ قوهٔ باصره‌نك ادراكات مكتسبه‌سی .ـ كوزك احساسات عضلیه‌سنك اهمیتی .ـ حواسك قابلیت تكملی .ـ ادراككـ ماهیت ومنزله‌سی اوزرینه عمومی نتیجه .ـ ادراككـ اشكال مرضیه‌سی : حواسك غلطلری .ـ اوهام حواس .ـ برساملر .

تطبیقات عملیه.— تربیهٔ حواسك اهمال ایدلمسی .ـ حواس قابل تربیه‌در .ـ استبصار ممارسه‌لری .ـ تربیهٔ حواسك ماهیتی .ـ تربیهٔ حواسك تاریخی .ـ حقیقی مربی طبیعت‌در .ـ تربیهٔ حواسك غایه‌سی .

تجربه ، هرمعرفتك باشلانغجیدر .— معرفتك Connaissance ماهیتی حقنده نه رأیده بولنلورسه بولنلسون ، حتی بو بابده «قانت» كبی، معرفتده برطاقم عناصر **قبلیه** à priori بولندیغی بیله بیـان ایدلسـون (۱) معرفتك باشـلانغجی تجربه اولدیغنی تسلیم ایتملیدر . ذهن بوشده ایشله‌یه‌مز ؛ طانیمق ایچون ، طانیه‌جق بر شیئك بولنماسی ، اشیانك بزه عرض ایدلمش اولماسی لازمدر ، بونی یاپه‌بیله‌جك ایسه یالكز تجربه‌در. ایمدی مفكره‌نك هر فعل وعملی اوكا ویرلمش اولان بر مادهٔ ابتدائیه‌نك وجودینی اقتضا ایدر . بو وجهله قوای اكتسابیه‌نك قوای سائره‌نك

(۱) قانت ه‌كوره ، قبلی اولان بوعناصرك باشلیجه‌سی مكان ایله زماندر. بوحالده برشیئی ادراك ایتمش اولمقلغمز ایچون اونی اساساً بر حالت نفسیه‌مز اولان زمان ومكان ایله تقیید ایتمكلكمز لازمدر . « مترجمك »

جمله‌سندن اول تدقیق ایدلملری لازم کلیر . ذاتاً بونلر ایکیدر : ادراك خارجی وادراك داخلی .

ادراك خارجی. مشکلات .— ادراك خارجی چوق وقت شویله تعریف اولنمشدر: « بو بر فعلدرکه او واسطه‌ایله نفس ناطقه اجسام وکیفیات اجسام حقنده استحصال معلومات ایدر. » بویله بر عملیه‌دن بسیط بر شی یوقدر کبی کلیر: وحسب الطبیعه کندولکندن وقوع بولیور کبی کورینور ، کذلك ادراکك ، طوغریدن طوغری‌یه بر تحدسدن intuition ، اشیانك مفکره طرفندن دفعاً تملك ایدلمسندن باشقه بر شی اولمادیغنه انسانك اینانه‌جغی کلیبور . فقط بوحال بر کورینشدن عبارت اولوب عامی بر آدمك هیچ‌ده شبهه ایتمدیکی یرده‌مهم بر طاقم مشکلاتك موجود اولدیغنی کورمك قولایدر .

فی الواقع ، اشیانك نفس ناطقه طرفندن ادراك ایدلدیکنی نه صورتله ایضاح ایتملیدر؟ مقدما «دەموقریت» ك قبول ایتدیکی کبی بعض اجزای صغیرهٔ مادیه‌نك ، صورتلرك اجسامدن قوپارق ، و مجرای حواسدن کچه‌رك دماغ ایله اختلاطده بولندیغنه وبو وجهله بزه اشیایی استحضار ایتدردیکنه‌می قانع اوله‌جغز؟ بونظریه قابل مدافعه دکلدر . اجسامك دماغه قدر سوق ایلدیکلری شیٔ «صورت»لر اولمایوب بالذات اجسام ایله مشابهتی اولمایان بر طاقم حرکات بسیطه‌دن عبارتدر . بونکله برابر ایستر صور مادیه ، ایستر بالذات اجسام موضوع بحث اولسون مشکل ینه اودر : او صورتلرك معلوم اولماسی ایچون کاوب کتلهٔ دماغیه‌یی تزیید ایتملری کافی دکلدر ، زیرا تماماً بر جوهر روحانی اولان مفکره‌نك اونلردن خبردار اولماسی نه صورتله قابل اوله‌بیلور ؟

ماده‌نك کیفیات ثانویه‌سی .— نه قدر چالیشلسه نافله‌در : اشیانك طوغریدن طوغری‌یه ویا بالواسطه نفس ناطقه طرفندن ادراك ایدلدیکنی تسلیم ایدن نظریاتك کافه‌سی طوغری دکلدر: مفکره‌نك کندی کولکه‌سی اوزرندن نوعاًما صیچرایه‌رق اشیایه کیرمسی، اشیانك کندیلرینه منقلب اولماسی و بو وجهله اونلری ماهیت اصلیه‌لری وکیفیات حقیقیه‌لری ایله آکلاماسی قابل دکلدر ؛ مفکره کندی کندینه، حصار شعور ایچنده محبوسدر، او آنجق اشیانك کندی اوزرنده حصوله کتیردیکی اثرلره ، یعنی نفسنده وقوعه کلن بر طاقم تکیفات بسیطه‌یه یتیشه بیلیر .

شبهه يوقكه ، مقام اعتراضده ، مفكره ايچون حواسك عالم اجسامه تكه‌رك بوجسملری كيفيات حقيقيه‌لری ايله برابر تماماً آكلامسنه مساعد بر نوع طبيعی كوپری كبی اولدقلری بيان ايديله‌جكدر . فقط بوده بروهمدر . چوقدن بری طوغريدن طوغری‌يه ادراك ايدلدكلری ادعا اولنان خواص ايكی بيوك صنفه آيرلمشدی : بونلرك كيفيات ثانويه تسميه اولنان برطاقملری نفس اجسامه عائد ايمش كبی صايلمايوب يالكز بزه نسبتله ، وشعور خاصمز داخلنده ، بعض تكيفات انفسيه اولمق حيثيتيله برحقيقتلری اولدقلری ظن اولنوردی ؛ بونلر لون ، صدا ، سخونت والخ كبی شيلردی .

فی‌الواقع ، بونك حقيقةً بويله اولديغنی دلائل عديده كوسترييور . اشخاص مختلفه عينی اشيانك الوان مختلفه‌ده كوربركن لونك برخاصيت مطلقه اولديغنه ناصل حكم ايديله‌بيلير ؟ صاريلغه مبتلا اوليكز ، هرشی سزه صاری كورونور ؛ سزده دالتونيه خسته‌لغی اولسون ، قومشوكزك قرمزی كورديكی شيئی سز يشيل كوررسكز . بذاته برلون بولنمش اولسه‌ايدی موجوداتك كافه‌سی اونی عينی‌صورتله كوره‌جك دكلمی ايدی ؟ بناءً عليه لون انجق اونی‌ادراك ايدن آلته نظراًموجوددر ، آلت مذكوره‌نك تبدلی ايله اوده تبدل ايدر ، او ، تماماً اضافی اولان برخاصيتدر ، الك صوكی ، اولسه اولسه كندی نفسلريمزك عادی برتكيفندن عبارتدر .

هوانك درجهٔ حرارتی «سخونت» حقنده بودها طوغريدر : صوئوقلق ، صيجاقلق آنجق بزه كوره موجوددر : الكزك برينی صوئوق ، ديكرينی صيجاق صويه باتيريكز ؛ بعده هرايكی الكزی ايليق صويه قويكز : بوصو الكزك برينه صيجاق وديكرينه صوئوق كله‌جكدر . ايصتمه‌كز وارسه ، دون احتمالكه صيجاق ديديككز صويی صوئوق بوله‌جقسكز . خلاصه ، هوانك درجهٔ حرارتی لوندن زياده بركيفيت مطلقه دكلدر ، او تماماً بزه مضافدر ، دها طوغريسی او بزم كندی شعورمزه مخصوص برحالتدی . سس ، قوقو ، طات كبی « كيفيات ثانويه » نك كافه‌سی حقنده‌ده بونك باشقه صورتده اولماديغنی اثبات ايتمك قولايدر .

والحاصل ظاهراً غريب كوريلن شوحقيقتی اثبات‌ايتمك ايچون تجربهٔ عاميانه‌نك شهادت بسيطه‌سندن باشقه دلائل سائره‌مزده واردر :

علوم مثبته دخی بويله برنظريه‌نك لهنه شاهددر . علوم مذكوره حرارت ،

صوت ، ضیا تعبیر آخرله « خواص اجسام » دیدیکمز هرشیئك آنجق بزده نظراً وبزده موجود اولدیغنی بیان ایدر . بزی احاطه ایدن عالمده ، علم مثبت نظرنده ، حرکتدن باشقه برشی یوقدر : بو حرکت اعصابمزك برینی تهییج ایدرك دماغی صارصنجه بزده « ضیا » ویا « صوت » دیدیکمز شیلر ، ناصل اولدیغی بیلنمکسزین ، حصول بولور ؛ آفاقی objectives اولدقلری ادعا اولنسان بو « کیفیت » لرده شعورك بعض تکیفاتندن باشقه برشیء کورمك قابل دکلدر .

فقط اولەرق نفس ناطقەنك حال خصوصیسی ایله او حالك منشائی اولان انطباع آرەسنده الك کوچك بر مماثلت بیله قبول ایدیلەمز . موللر Müller لك ، اعصابك قدرت نوعیەسی حقندەکی تجارب مشهورەسی بونی کوسترر .

اعصاب مختلفه اوزرینه اجرای فعل ایدن عینی برشی بزده تماماً مختلف بر طاقم نتائج حصوله کتیرر ؛ برجریان الکتریقی کوز اوزرینه تأثیر ایدرسه برلون ، قولاغه تأثیر ایدرسه برصوت ، جلد اوزرینه تأثیر ایدرسه بر کیدیشمه ، لسانده بر طعم حاصل ایلر . بونك عکسی اولەرق ، حد ذاتلرنده مختلف اولان شیلر بر عصب اوزرینه تأثیر ایدرسه عینی تغیراتی تولید ایدرلر : بو صورتله کوز اوزرینه ایستر باصلسون ، ایستر اورولسون ، ایستر عصب بصری کسلسون ، ویا بر جریان الکتریق ایله ویاخود بعض موادك معدەیه ادخالی صورتیله تهییج ایدلسون بر طاقم حادثات مضیئەدن باشقه برشی اصلا کورونمز . سوزك قیصەسی ، بتون کیفیات ثانویەنك موجودیت فعلیەسی آنجق بزدەدر : شعور اولماسه ، اونلر موجود اولەمازلردی . (۱)

کیفیات اولیه . — فی‌الحقیقه ، اضافیت و انفسیتلری شیمدی آرتق شبهەدن وارسته اولان کیفیات ثانویەنك یاننده ، ثقلت ، مقاومت ، مکان étendue کبی برطاقم « **کیفیات اولیه** » نك موجودیت مطلقهٔ آفاقیەسی چوق وقت ادعا ایدلمشدی . بونلرك بزدن تماماً مستقل اولەرق اجسامده حقیقةً موجود اولدیغی و اونلرك

(۱) بر صورت عمومیەده ، نفس ناطقەنك تکیفنده ، شیئی خارجینك رسمنی ، صورتنی کورمك ممتنعدر . زیرا بو تکیفده نفس ناطقەنكده بلکه او شیئك ماهیتندن زیاده تأثیری واردر : دیکر بر صنف امور واشیاده ، صو ایچنه دوشن بر طاشك حاصل ایتدیکی حرکت ، طاشدن زیاده صوینك ماهیت وحالتنه تابع دکلیدر ؟

اشيايی تقويم ايدن ماهيت اصليه‌يی تشكيل ايلدكلری ظن اولنور ايدی . بونكله برابر ، شونی‌ده بيان ايتمليدركه ، بوبروهمدر. چوجغه آغر كلن ويا باشه چيقلماز برمقاومت ابراز ايدن هرهانكی برشی دها فضله بر قوهٔ عضليه‌يی حائز اولان بر آدمه هيچ آغر كلمز ويا مقاومتسز كورينورسه ، ثقالت ويا مقاومته خواص مطلقه نظريله باقيله‌بيليرمی ؟ بورادەده تماماً انفسی اولان برعنصردن ، يعنی جهد شخصيمزدن ، قدرت ذاتيه‌مزدن قطع نظر ايتمك قابل دكلدر ، بوحالده مقاومت كبی ثقلت دخی آنجق بزم جهد وغيرتمزده وفاعليت محركه‌مز ايله موجود وقائمدر.

مكانه متعلق خصوصاته كلنجه مسئله دها بسيطدر، « **ده‌قارت** »ك بوكا دائر مطالعه‌سی نه اولورسه اولسون ، اوكا اجسامك جوهر ذاتيسی نظريله باقيله‌مز . فی‌الواقع ، لون مكاندن نه‌قدرآيرلمازسه، مكان دخی لوندن اوقدر آيرلماز : بوحالده لون تماماً اضافی وانفسی ايكن مكان ناصل كيفيت مطلقه اوله‌بيلير ؟ خلاصهٔ كلام كيفيات اوليه وكيفيات ثانويه‌نك هپسی، هرايكيسی‌ده عينی اعتبار ايله ، آنجق بزه نسبتله ، يعنی بزده موجوددر . (١)

كيفيات اجسام : بونده نه آكلاشلمالی‌در . — عمومك ظن واعتقادينه نه‌قدر مخالف واك كوكلشمش اعتقاداتمزه شوحقيقت نه قدر مباين اولورسه اولسون ، ادراكك ، ظاهراً كورلديكی كبی اولماديغنی يعنی بالذات اشيانك كيفيات حقيقيه‌لری ايله برلكده‌تحدسندن‌عبارت بولنماديغنی‌اعتراف ايتمليدر. كيفيات مطلقه‌اصلا يوقدر: اونلر آنجق بزه نسبتله موجوددرلر. كيفيات مذكوره تماماً انفسی اولان برطاقم انطباعاتدر. حواس ، يعنی تفكری اورته‌دن قالديريكز ، عينی زمانده اصوات ، الوان ، مقاومتلر خلاصه هپسی محو اولور . عالم ، كندی ذاتنده تماماً قاراكلق وساكتدر. حواسدن برينی قالديريكز، اجسامدن درحال برچوق « خواص » ی قالديرمش اولورسكز ؛ بزده دها زياده دها رقيق حواس بولنسه ايدی ، اشياده

---

(١) شوايكی طاقم كيفيات آره‌سنده ايلك فرقی‌قويان **ده‌موقريت** ايدی ؛ صوكره **ده‌قارت**‌ده بونی ترويج ايتمشدی ؛ **ده‌قارت** ك نظرنده بوفرق حواس ايله قوهٔ مدركه‌نك فرقنه مقابلدر. **برقلی** بوفرقی قالديريور ، وبتون كيفيت دييه ظن اولنان شيلر صورذهنيه‌دن idées عبارتدر دييور .

شـو آنده تصور بيله ايتمديكمز بر چوق «كيفيت» لر كوريز ايدك . تعبير آخرله بزم بر كيفيتك ادراكی perception ديديكمز شی ، يالكز بزده اولان ومنحصراً بزه مخصوص بر حالی ارائه وتمثيل ايله‌ين شيئك بزم خارجنزه ارتسام ايتمسندن عبارتدر.

كرچه اشيای خارجيه‌نك موجوديتی حقنده بعضلری شبهه ايتمشلر ، بز دخی بونلرك حقيقت خارجيه‌لرينی واضح بر صورتده اثباته قادر دكل ايسه‌كده اونلرك حقيقتلرندن شـبهه ايده‌جك قدر ايلری كيتمكده معقول دكلدر ؛ فقط هر حالده حقايق اشيا بزجه تماماً مجهولدر ، اونلری انجق بزده حصوله كتيردكلری حالات شعور آره‌سندن ادراك ايدرز ؛ بز اونلری بو حالات انفسيه‌يه كوره تعيين ايلرز ، يعنی كندی تكيفاتمزی اونلره كنديلرينك «كيفيت» لری ايمش كبی اسناد ايدرز ، او صـورتله كه نتيجه اعتباريله بزم ايچون اشيا ، ذاتمزدن اعانهٔ وهم ايله قوپارق ، بغير حق بزدن بسبتون مسـتقل بر طاقم حقائق خارجيه ايمشـلر كبی عد اولنان حالات نفسيه‌مزدن باشقه شيلر دكلدر . (۱)

ادراكك ماهيت حقيقيه‌سی . — براز اول سويلنيلان شيلر تماماً آكلاشلدی ايسـه ، ادراك «خارجی» نك ماهيت حقيقيه‌سی نه اوله‌بيلديكی قولايجه كوريلير . بز هيـچ بر وقت انفسی اولان بعض تكيفاتمزدن باشقه بر شيئك قارشيسنده دكلز. بو حالده ادراك بالذات بو تكيفاتك تفسير وتأويلندن باشقه برشی دكلدر. بو وجهله، بو عمليه‌ده هيـچ اولمازسه منطق نقطهٔ نظرندن بربرندن فرقلی ايكی شی تميز ايتمك مناسبدر : ماده وصورت .

ادراكك ماده‌سی : احساسات . — ادراكك مادهٔ ذهنيه‌سی اشيانك شعورده حصوله كتيردكلری تحولات وتعديلاتدن يعنی احسـاساتدن متشـكلدر . مع مافيه بو كلمه‌دن ارتق برطاقم انفعالی حالتلر دكل، فقط چوغی موازن اولان يعنی نه فعلی ونه انفعالی اولمايان ، وبو جهتله استحضاری وتصوری ديمك اولان بر طاقم شئون آكلاشلمليدر . هيـچ بر التباسـه امكان براقامق ايچون **هاميلتن** « احسـاسات

(۱) بو مسـئله اوزرنده براز سـوزی اوزاتمش اولديغمز ايچون معذور كورلمليز ؛ زيرا ادراكك ماهيت صحيحه‌سنی آكلامق ايچون پك الزمدر . **تهيج** حقنده‌كی درسـلرده اشـارت ايتديكمز وهم بوراده واردر : بر شـيئه ايی يا فنا ، متصـوت ياخود صيجاق ، ديديكمز وقت دائما شعورمزك تكيفات صرفه‌سنی اونلره اسناد ايتمش اولورز .

« sensations » كلمه‌سنك اصل احساساته تخصيص ايدلمسنی و « ادراكات perceptions » كلمه‌سی ايله‌ده حالات استحضاريه‌يه اشارت اولنماسنی تكليف ايتمشدی ؛ بناءً عليه يانيقدن حاصل اوله‌جق آجی بر « احساس » صاييله‌جق ، بالعكس بر حرارت طويارق هوانك سخونتنی تقدير ايدرسه‌م : بوده بر « ادراك » عد اولنه‌جقدی . فقط بو تعبيرات قبول ايدلمش اولمايوب « احساس » كلمه‌سی شو ايكی صنف شئونی ارائه ايتمك ايچون قوللانلمقده‌در . كونشك ضياسی كوزمی ايجيديور : بو بر احساسدر ؛ بياض بر شی كوريورم ومتأثر اولمايورم : بوده بر احساسدر . بو صورتله احساس بر تخريش فزيقی ايله شعورده حاصل اولان باطنی بر تكيفدن عبارتدر .

شبهه يوق كه اليوم صرف استحضاری اولان احساسات اصلنده بر طاقم احساسات صرفه يعنی تهيجاتدن عبارت ايدی ، وينه قولايجه انفعالی اوله‌بيليرلر ، فقط بونلر شيمدی چوق وقت موازن يعنی نه فعلی وانفعاليدرلر ، حالاً معرفتك يعنی بيلكينك مواد ابتدائيه‌سی بونلردر

حواس وحواسك اعضاسی . حواسك سلسلهٔ مراتبی . — بو احساسلر چوقدر (١) اونلری بزه ويرن حاسه‌لره‌كوره اكثريا بش قسمه آيررلر : ذائقه ، شامه ، سامعه ، باصره ، لامسه . اونلردن هربرينك مشروطلهی معين بر عضو ايسه‌ده او عضوله اونلری قارشدرماملیدر .

حاسه ، بر مأموريت وخدمت نفسيه اولوب مفكرديه منسوبدر ، كوز ويا قولاق كبی حاسه‌يه مخصوص عضو بر آلت ماديهٔ جسمانيه اولوب اقسام بدندندر .

احساسات مختلفه‌يی آكلامق ايچون هربر حاسه‌نك خصوصی معطياتنی تعيين ايتمك مناسب اولور . كافهٔ حواس هپ بردن ايفای وظيفه ايتديكندن اونلردن هربرينه مديون اولديغمز معلوماتی دها زياده امنيتله تعيين ايتمك ايچون خاصةً

(١) عجبا جمله‌سی بربرندن نوعاً مختلف اولان احساسلر اصلنده متحد واحساس واحددن مشتق دكلميدرلر ؟ تركب احساساتك وحدتی حقنده‌كی مدعا thèse بودر ؛ كيفيتجه اولان اختلافاته كلنجه بونلرده بسيط بعض كميت فرقلرينه رجوع ايده‌بيليرلر . بوراده شو قدر سويلمكله اكتفا ايده‌لم كه احساسك عنصر كميسی غير قابلی تنزيلدر ، زيرا احساس انجق شعورده ناصل ظاهر اولورسه اوندن باشقه درلو اوله‌ماز ، فضله اوله‌رق ، كيفيتجه اولان اختلافاته رجوع ايدن ، كميتجه اولان فرقلردر : يعنی دها شديد احساس باشقه براحساسدر .

بعض احوال مرضیه یه مراجعت ایدلملیدر ؛ ایشته بو مسئله‌ده تجربه یاپه بیلمك ایچون ، « قوندیاق » طرفندن تخیل ایدلمش اولان هیکلی المز آلتنده بولندیرمق اقتضا ایدردی : فقط بوکا بر چاره یوقدر .

ذهن نقطهٔ نظرندن ، حواس ، حقیقی بر سلسلهٔ مراتب تشکیل ایدرلر .

قوهٔ ذائقه وقوهٔ شامه . — عضو مخصوصی دیل اولان قوهٔ ذائقه طاتلرك خاصه‌سیدر : اشیانك بزه لذتلی کورونمسی اونك سایه‌سنده‌در : بو حاسه عملدن ساقط اولدیغی وقت هرشیٔ بزه ناخوش کلیر ؛ شاید بوزیلیرسه دون بزه خوش کلن شیٔ بوکون بزی تنسندیره‌بیلیر . طاتلر هرشیدن اول خوش ویا ناخوشدر ؛ بوجهتله بونلرك معرفت نقطهٔ نظرندن اهمیتی آزدر : بونلر مثلا بر کیمیاکره اشیا حقنده بلکه براز معلومات ویره‌بیلیر .

عضو مخصوصی برونك غشای مخاطیسی اولان قوهٔ شامه قوقولرك حاسه‌سیدر: کلك نشر ایتدیکی بر طاقم ذراتك عصب شمی ایله کلوب تماسده بولنماسی سایه‌سنده بوچیچك بزه رایحه‌لی کورونور : مثلا انفیه چکنلر کبی ، قوهٔ شامه‌لری بوزیلانلره الك ناخوش وبلکه الك تهلکه‌لی قوقولر ایچنده هیچ خبرلری اولمقسزین یشایه‌بیلیرلر. قوهٔ شامه‌نك معطیاتی قوهٔ ذائقه‌نك معطیاتی کبی حدذاتنده انفعالیدر ، قوهٔ شامه رایحه‌لرك تمیز وتفریقنده شایان قید وتذکار بر اینجه‌لك اکتساب ایده‌بیلیر . واك ایی کیمیوی معیارلرك خبر ویره‌مدیکی بر جسمك وجودینی اخبار ایلیه‌بیلیر ، بویله اولمقله برابر بونلرك اهمیت ذهنیه‌سی نسبةً فقیردر . (١)

بوندن باشقه احساسات شمیه وذوقیه هیچ طورمقسزین بر برینه قاریشمقده ومتقابلاً بر برینك قوتنی آرتدرمقده‌در: یمکلرك طادی دیدیکمز شیئه اصل طعملر قدر رایحه‌لر کیرمش بولنیور : قوهٔ شامه‌سی بوزولمش اولان بر کیمسه طاتلری همان حس ایده‌مز اولور. حیوانده ، قوهٔ شامه ذائقه‌نك قولاغوزی کبی کورینور : حیوان طاتمه‌دن اول قوقلار؛ بوخصوص انسان حقنده‌ده طوغریدر : کوزل یمکلره مراقلی

(١) صوطولی معیار شیشه‌لری ایچنده برقاچ دامله صارمساق روحنی حل ایدرك بك مراقلی تجربه‌لر یاپلمشدر . برچوق کیمسه‌لرك برونی عینی قدرت « تمیزیه » یی کوستره‌مامشلردر ، رایحه وذوق احساسلرندن عنصر ذهنینك صورت مطلقه‌ده مفقود اولمادیغنك دلیلی، اونلری سچه‌بیلمکلکمز وخاطره کتیرمکلکمزدر .

اولان بر آدم برون دليكلرينی آچەرق ، اولا يمكی قوقلار . قوهٔ ذائقەايلە قوهٔ شامە نوعاًما يمكلری انتخاب ايتمكە مأمور واحتياجات حياتە قوياً مربوط اولدقلرندن كنديلرينەا كثريا « حيات جسمانيەنك حواسی » اسمی ويرلمشدر .

قوهٔ سامعه . — يوقاريدەسويلديكمز حاسەلر ايلەعنصر انفعالی ، عنصرذهنينك پك زيادە فوقندە ايدی .

قوهٔسامعه ايلە امر برعكسدر. آلتی پك ماهرانەابداع وترتيب ايدلمش برعضودن يعنی قولاقدن عبارت بولنان ، قوهٔ سامعه اصواتك حاسەسيدر : صاغر ايچون دنيا بر سكوت مطلق ايچندەدر صوتدە بر قاچ كيفيت تفريق ايدەبيلير : **شدت** اهتزازاتك وسعتنە تابعدر ؛ **ارتفاع** ، اواهتزازلرك برزمان معينده كی عددينە كورەدر؛ **طنين** صوت اصلی يە منضم اولان آهنك پردەلرندن نشأت ايدر ؛ **ايقاع** دخی اصواتك منتظماً توالی ايتمسندن متولد اولوب احساس موسيقی يی عادی كورلتيدن آيرير .

شبهە يوق كە ، اصوات ايستر طبيعی ، ايستر صنعی اولسون بعضاً لطيف اولان تهيجلرمزك اكثريا مصدر ومبدئيدر : فقط علی الاكثر اونلر نە فعلی ونە انفعالی اولمايوب تماماً ذهنيدر . قوهٔ سامعەيە « حاسهٔ موسيقيه » نامی ويرلمشدر ، زيرا موسيقی اصواتك قوانين معينەيە توفيقاً تركباتندن باشقە بر شی دكلدر . اوكا بردە « حاسهٔ اجتماعيه » دنيلمشدر : فی الواقع هيئت اجتماعيهٔ انسانيەنك آلتی نطق اولوب نطق دە سامعەيە خطاب ايدن بر طاقم تلفظلردن تركب ايدر . بو نقطهٔ نظردن ، قوهٔ سامعه علمك آلت نقليەسی ، وتربيەنك عضوی كيدر . «**قورنو** Cournot » كبی بعض مؤلفلر قوهٔ سامعەيی عالی العال بر حاسهٔ انسانيه صايارلر ، زيرا حواس سائره انساندن زيادە حيوانلردە مكمل اولديغی حالدە ، بالعكس قوهٔ سامعه بزدە درجهٔ تكملك اك يوكسك مرتبەسنە ارتقا ايتمشدر، خاصةً شوجهتدن كە قوهٔ سامعه نطقك تشكلی ايچون لازمدر ، « بتون قوای ذهنيەمزك تمويی ايچون شرط عضوی بودر.»

قوهٔ باصره . — قوهٔ باصرەنك آلتی پك قاريشيق وپك نازك ديكر برعضو اولان كوزدر . كوز ضيانك وحالات مختلفەسنك يعنی الوانك حاسەسيدر . بر كور ايچون دنيا بر ظلمت مطلقه ايچندەدر : كور، لونك نەدن عبارت اولديغنی تصور ايدەمز ؛ بوكا دائر كندوسندن سؤال ايدلسە ويرەجكی جوابلر صاچمە اولور ؛

مثلا « قرمزينك ترامپته سسنه مشابه اولديغنى » ويا « ضيانك شكر كبى طاتلى اولماسى لازم كلديكنى » سويلر .

شبهه‌يوقكه ، حواس ابصاريه نامتناهى بر طاقم تهيجلرمزه سبب اولور ؛ خصوصيله ، قوهٔ باصره « حاسهٔ بديعى » در وكوزللكك اوزريمزه اولان تأثيراتى هر وقت حظوظاتدر ؛ بونكله برابر ، چوق وقت ، باصره‌نك معطياتى هرشيدن اول استحضاريدر . كرك وقوعات وموجوداتك بيلنمسى وكرك اشارات تحريريه ايله معلومات مكتسبه‌نك تبليغ ايدلمسى موضوع بحث اولسون ، قوهٔ باصره عالى العال بر حاسهٔ علميه‌در .

شيمديكى حالده، لون « ايكى بعدلى مكان » تصورندن تفريق اولنه‌ماز . كوز غيرمتحرك واحساس مضئ برنقطه‌يه مقصور اولسه دخى ، بونقطه بزه يايلمش ، كنيش كورينور؛ كرهٔ عين تضييق ايدلسه، عصب بصرى كسلسه ينه بر شكل مسطحى حائز بر طاقم احساسات ايقاظ ايدلمش اولور . « **ناتيويسم** nativisme » (۱) اربابنك افكار ومطالعاتى وجهله بو، برفعل ابتدائى وفطريميدر؟ ياخود « **اختباريون** empiristes » لك نظريه‌سى وجهله بويله مكان مسطح تصورى تجربه‌دن مؤخر برنتيجه‌ميدر ؟ مسئله‌نك حلى مشكلدر .

احساس كندى ذاتى اعتباريله ، كورونديكنه نظراً، تماماً شدى intensif در؛ شدى‌دن مدى extensif ناصل چيقاريلير ؟ بونكله برابر ناتيويسم اربابنك حق اولديغى كورونيور (۲) زيرا ضيا احساساتنك اول امرده وحد ذاتنده هردرلو

---

(۱) ناتيويسم ، هرهانكى بر خويك ، بر وظيفه ومأموريت عضويه‌نك ، بر فكرك ولادى وفطرى اولديغنى تعليم ايدن ذهاب وطريقلر doctrines لك جمله‌سنه دنير . فقط خصوصى بر صورتله شبكهٔ عيندن كلن انطباعاتك حصول بولماليله برابر ، وجوه نفسينك مقدمجه بر تربيه وتأثيرى اولمقسزين ، صورت forme وبعد distance كبى مسافه احساساتى توليد ايتديكنى قبول ايدن ذهابلره دنير . « مترجمك »

(۲) بو مسئله‌دن موسيو **رابيه** كندى روحيات درسلرنده صلاحيت لازمه ايله تفصيلاً بحث ايتمشدر . بوكا يالكز شونى علاوه ايده‌جكز كه بو « مكان » صورتنده نفس ناطقه‌نك اثر فعاليتى ده كورمليدر . شبكه‌سى پك حساس اولان ، كوز كيهٔ مختلف بر سورى احساساتى معاً آلير ؛ اونلرى تميز ايچون مفكره ، عدم تناقض قانونه منقاد اولديغندن ، اونلرك بعضلرينى بعضلرى خارجنده قويمغه ، كنديلرينى فضاده بسط ايتمكه بالضروره مجبوردر .

صور مکانیه‌یه یاباڭجی اولدقلری فرض ایدلسه، بر نوع کیمیای دماغی ایله اونلرڭ جمع یاخود ترکیب ایدلمسی نافله اولور، چونکه بدایةً اونده مندمج اولمیان استحضارك بردن بره ناصل ظهور ایده بیلدیکی ینه آکلاشلماز: بناءً علیه مکان تصور و تحدسنك لون احساسی ایله فطرتاً وطبعاً یکوجود اولدیغنی تسلیم ایتمك ایجاب ایدر.

بو ایکی ضد نظریه‌یه قوهٔ باصره‌نك بزه ابتدائاً اجسامك شکل حقیقیسنی، حجملرینی، مسافه‌لرینی یعنی اوچ بعدلی مکانی بیلدیروب بیلدرمکی مسئله‌سنده دخی تصادف اولنور. بورادە اختباریون حقلی کیدر: «ادراکات مکتسبه» مناسبتیله مسئله‌نك برقاچ کلمه‌سنه طوقنه‌جغز، شمدیلك دیه‌لم که، کوز حرکت ایتمدیکی وقت دخی قوهٔ باصره بزه ینه برشکل کوسترمکدن عاجز دکلدر، زیرا العادی افراط درجه‌ده اولمایان برلونك تحدسی کندیسنك حدودی آز چوق تحدس ایدلدکجه وقوع بولماز. بونکله برابر تسلیم ایتملیدرکه، بویله حاصل اولان صورت الوانك پك ناتمام، عادی، همان دائما بلیرسز و مبهم بر صورتی، سوزك قیصه‌سی کنارلری غیر معین وغیر ثابت بایاغی بر پارچه‌سیدر. (١)

بو وجهله، باصره‌نك مطعیات خاصه‌سی ایکی بعدلی مکان تصور واستحضاریله برلکده اولان الواندن عبارتدرکه بو تصور اونلردن آیریله‌ماز.

قوهٔ لامسه و حاسهٔ عضلیه. — قوهٔ لامسه‌نك اشیا حقنده استحصال معلومات ایتمك خصوصنده اك زنکین حاسه اولدیغی متفق علیهدر.

ذاتاً بو قانون اولدیجه متمایز عناصر عرض ایدن هر احساسك تابع اولدیغی قانوندر: شویله‌که قوقو احساسنك شامه‌سی نازك اولان کوپکده مکانی بر شکل آلماسی محتملدر؛ سامعه‌سی او قدر اینجه اولان موسیقی طاقیم باشیسنك احساس صوتی ایچون دخی حال بویله‌در. دها اشاغیده سویلیه‌جکزکه اوچ بعدلی مکان، بو قبیلدن اولمق اوزره، بر تحدس انفعالی «یعنی خارجده وجودی اولوب ده نفس ناطقه‌مزڭ اونی مجبوراً درك ایلمسی» اولمایوب، بلکه مفکره‌نك بر ایجادیدر: بو تقدیرده «مسافه، مکان» تصوری هر وقت نفس ناطقه‌نك اثر فعالیتیدر.

(١) لوزانلی دوقتور دوفور Dufour ڭ کور طوغوبده پرده‌لری آچلمش بعض کیمسه‌لر اوزرنده یاپدیغی تجربه‌لر بونی اثبات ایتمشدر: بونلر بیاض کاغددن یاپلمش ایکی کوچك مستطیلدن «قاعده‌لری بر، فقط ارتفاعلری غیر مساوی» هانکیسنك دها بیوك اولدیغنی آییره‌مامشلردر.

بو حاسه اول امرده بتون محیط بدن اوزرنده منتشردر ، فقط دها خصوصی اولەرق موضعی الدر ، ال ایله انسان ، حقلرنده پك صحیح وقطعی برخبر آلەجق صورتدهاشیایی یوقلایه بیلیر . اسکی زمانلرده آناقسافور الك اهمیت عظیمەسندن متحیر اولەرق « انسانك تفکر ایتمسی اله مالك اولدیغی ایچوندر » دیر ایدی . ذاتاً قوۀ لامسه چوق وقت « لامسۀ فاعله » تسمیه اولنان « حاسۀ عضلیه » ویا « حاسۀ جهد وغیرت وحاسۀ حرکت » دن اکثر اوقات قابل تفریق دکلدر ، واوکا عطف اولنان معلوماتك کافەسنیخاصةً شو معاونه مدیوندر (١) حاسۀ لامسه نادراً زائل اولور ودیکرلرینك کافەسنك یرینه کچەبیلەجکی ظن اولنور . یالکز قوۀ لامسەیه مالك اولدیغی حالده شایان قید وتذکار برترقیٔ معنوی وذهنییه موفقاولان (لورا بریدغمان Laura Bridgman) ك حالی مشهوردر .

لامسەیه اولا هوانك سخونتنی تقدیر احساسنی مدیونز ؛ الملك اوستنه برمرمر پارچەسیقورلرسه صوئوقاولدیغنیحس ایدرم ؛ بر اوطەیه کیررم ، اوراسی بکا سرین ویا صیجاق کلیر . — بوکا مقابل ، الم ماصه اوزرنده ایکن اوزرینه برشی تطبیقایدرسکز : بنده برتماس، برتضیق احساسیحاصلاولیور ؛ بنیالمدن طوتەرق کندیکزه طوغری چکرسکز : بنده جر احساسی حاصل اولیور .

حاسۀ عضلیه ایله تضاعف ایدن لامسەیه دیکر استطلاعاتیده مدیونز :

وزنه مقننده : اکر اعصاب لمسیەنك حساسیتی (بعض اشخاصك باشنه کلدیکی کبی) ابطال ایدلمشایسه اوزانمش قولك اوجنده ، الم اوزرینه برپارچه مرمر طاشی قویار ایسەکز ، اونك صوئوق ویا صیجاق اولدیغنی آکلایەمام ، فقط اونی دوشمکدن منع ایتمك ایچون صرف ایدەجکم جهده کوره اونك آغیر ویا خفیف اولدیغنی بیلیرم .

مقاومت مقننده : اوکمده بردیوار بولنیور ، بن اونی ایتەرك یرندن قملداتمق ایسترم : اونك بکا مقاومت ایتدیکنی حس ایدییورم؛ بومقاومتك درجات مختلفەسنه کوره مختلف اسملری واردر؛ **غیر قابلیت نفوذ** بزم ایچون باشەچقماز برمقاومتدر.

صلابت بیوك برمقاومتدر: (قیرمق ایستدیکمز برجویزده اولدیغی کبی) ؛

(١) آیریجه بر حاسۀ جهد وارمی یوقمی ، بوده پك زیاده مناقشەیی موجب اولمش بر مسئلەدر .

یاپشقانلق لزومت برشیئك اجزاسنك بربرندن آیرلماسنه‌قارشو برمقاومتدر. (قیرمق ایستدیکمز براغاچ پارچه‌سنده اولدیغی کبی) ؛ — بوروشیق ، دوز وقطیفه کبی یموشاق حقنده : بن برشیئه ، یونتلمش برجام پارچه‌سنه ال ایله خفیفجه‌طوقنیورم؛ اونك دوز اولدیغنی ، یا اوستنده برطاقم سرتلکلرك وچیقنتیلرك بولندیغنی حس ایدییورم ؛ برکلك یاپراغنه طوقنیورم ، برقطیفه‌یه طوقندیغم وقت حس ایتدیکم شیئك عینی حس ایدییورم .

لامسه ، یالکز باشنه قالسه ده بزده ینه ایکی بعدلی مسافه احساسنی حاصل ایده‌بیله‌جك کبیدر . فی‌الواقع ، الیمی برماصه اوزرینه دوز اوله‌رق قویدیغم وقت ، حرکت ایتدرمسه‌م دخی معاً وقوع بولان متعدد احساسات طبیعتاً مکانِ سطحی شکلنی آلیور. بونکله برابردها مهم وعظیم‌ابعاد موضوع بحث اولدیغی وقت، حاسۀ عضلیه‌نك مداخله‌سی والك تبدیل مکان ایتمسی مقتضیدر . اوچنجی بعد یعنی حجمه متعلق خصوصاتده، بوخصوص دها طوغریدر. مثلا ایشته برپورتقال: قوۀ باصره ایچون بوبسیط ملون بر سطحدر ؛ فقط بن اونی الله طوتیورم ، پارمقلرم اونی قاوریور، ینه اوآنده برچوق نقطه‌دن قوشادیور، هرجهتدن اویروب‌چویرییور، وچوره‌سنده طولاشیور . ارتق بن اونی یالکز برسطح کبی دکل مجسم اوله‌ق ادراك ایدییورم . بوندن‌ده آکلاشیلیورکه اشیانك شکل حقیقیسنی واونلرك قبارتمه‌لرینی ، حاسۀ عضلیه‌نك معاونتنه مظهر اولان لامسه‌یه مدیونز ؛ موقع ، مسافه ، جهت حقنده‌ده بویله‌در : ایشته برفس ؛ اونك بندن مسافه‌سی نه‌قدر اولدیغنی آکلامق ایچون المی اوزادیرم ، ویا بو الویرمزسه‌برمدت قالقوب اونکله تماس ایدنجه‌یه قدر یوریرم : حرکت نه قدر چوق دوام ایدرسه ، آدیملر نه‌قدر زیاده اولورسه اوشی بندن اودرجه اوزاق دیمکدر. (١)

ادراکك صورتی . ادراك واحساس . — شوحالده ادراکك ماده‌سنی بیلیورز: کری‌یه بونك صورتنی تدقیق ایتمك جهتی قالیور . بوصورت بالذات احساساتك

(١) شوکا دقت اولنمالیدرکه ، درجۀ حرارتك یاخود تضییقك احساسی اولدیغی کبی بعدك ، شکل وصورتك تحدسی ، احساسی یوقدر : احتمالکه مقاومت احساسندن بیله بحث جائز دکلدر . بزه معلوم اولان انجق تماسلر واحساسات عضلیه‌در: بوندن ماعداسی هپ نفس ناطقه‌نك فعالیتندن ایلری کلیر . بناءً علیه، دینه‌بیلیرکه اوچنجی بعد کندی تعینات مختلفه‌سیله برلکده مفکره‌نك حقیقی بر ثمرۀ ایجادیدر .

نفس ناطقه طرفندن تأویلندن عبارتدر: بوعملیه‌نك ماهیتنی چابوجق معاینه ایده‌لم.
احساس صرف انفسی اولان بر معطادر، شعورك بسیط بر حالتیدر. اونکه بز کندمزدن
چیقمایورز، احساس بردرجه کوردر، وحد ذاتنده غیرعاقلدر، اوبزه یالکز برشی
یعنی متکیف ومنفعل اولدیغمزی بیلدیرر. والحاصل بو دفعاً immédiatement
وقوع بولان تماماً بسیط بر شأن اولوب تعریف و ایضاحی قابل دکلدر و ذاتاً
بوکا احتیاجده یوقدر.

ادراك ایسه مرکب، مؤخر و کندینه مخصوص قانون تموك کشف ایدلمسی
ممکن اولان بر عملیه‌در. بواویله برفعلدرکه نفس ناطقه او واسطه ایله احساسه انطباق
ایدرك اوکا بر « آفاقیت » اسناد یعنی خارجده وجودی اولان بر شیئك مفهومنی
ضم ایدر، وبو صورتله او احساسی ترتیب و تأویل ایدرك اونلردن اشیا حقنده
بر معرفت استخراج ایدر. صاری بر شی کوریورم، بو عادی بر احساسدر،
شعورمك بسیط برتکیفیدر: اوراده اوکمده پورتقال دیدیکم، بندن غیری اولان،
بو ویا شو اوصافی حائز بولنان بر شی بولندیغنه حکم ایدییورم: دیمك که بوصورتله
قابل فهم اولان، بر حقیقت خارجیه‌یه نسبت ایدیلن، بر کیفیت آفاقیه‌نك امارەسنه
تحول ایدن احساس « **ادراك** » ه منقلب اولمشدر. ادراکك احساسك تأویلی
اولدیغنی کوسترمك ایچون اکثریا احساسك « منفعل » بالعکس ادراکك « فاعل »
اولدیغنی سویلرلر.

مسئله‌نك وضعی. — فقط صرف بر تکیف داخلی اولان احساسه، نفس ناطقه
بر شیٔ خارجی فکرینی ناصل اولیورده تشریك وعلاوه ایدییور؟ نه وجهله اونی
شعوردن آییره‌بیله‌رك کندوسندن غیری اولان باشقه بر شیئك خاصیتی عد ایدییور؟
بو مسئله حد ذاتنده چفتدر: برنجیسی علی العموم شی فکرینه نه صورتله انتقال ایدییورز؟
ایکنجیسی اشیای معینه فکرینه ناصل واصل اولیورز؟ مثلا بنده صاری‌یه متعلق
بر احساس حاصل اولیور: ناصل اولیورده بسیط بر تکیف نفسی ایله دکل
بلکه بر حقیقت خارجیه ایله مناسبتم حاصل اولدیغنی ظن ایدییورم؟ فضله اوله‌رق
بو رنکك بر پورتقالی تمثیل ایدوب بر چیچك ویا بر کاغد یاپراغی تمثیل ایتمدیکنی
نه صورتله بیلیورم؟

علی العموم شیء مفهومی؛ بونك منشائی. — برنجی مسئله‌نك حلی مشكلدر. شبهه یوق كه، اونك موجوداولدیغنی آكلامیورز، زیرا بوكون بر احساس شعورده ظاهر اولنجه، درحال اونی طیشاریمزده ارتسام ایتدرر، خارجی بر شیئه نسبت ایلرز. اوحالده شو ایكی آن، یعنی احساس وادراك بربرندن آیرلماز، و اونلرك آیرلمش اولدقلرینی آكلامقده كوچلك چكرز: حافظه امدادیله نه قدر كچمشلره چیقمش اولسه‌ق، ظن ایدرزكه، لون ویا صوت طرفمزدن تماماً انفسی بر حال صورتنده هیچ بروقت تلقی ایدلمه‌مشدر.

بونكله برابر مسئله واردر: فعلاً، چوجوق ایچون عالم خارجی اولاً مفقوددر: چوجوق ایچون هرشی ابتدای امرده اصلاً انفعالی اولان برطاقم انطباعات انفسیه‌یه انحصار ایدر. حقاً، نفس ناطقه شعور ایچنده محصوردر، ویالكز كندی احساساتیله مشغولدر، بو احساسات ایچنده ایسه اونی كندی موجودیتندن غیری برموجودیت حقنده شبهه‌یه دوشوره‌جك هیچ بر شی یوقدر. فی الواقع، بونلر ایستلدیكی قدر درین تحلیل ایدلسون بیهوده‌در: براحساسدن هیچ بروقت براحساسدن باشقه برشی چیقاریله‌ماز. بزی؛ «خارج» ایله طوغریدن طوغری‌یه تماسده بولندرمق امتیازی اكثریا كندیلرینه توجیه اولنان احساسات لمسیه‌بیله بوندن مستثنا دكلدر: مقاومت احساسی لون احساسی كبی صرف داخلی برحالدر؛ احساساتك كافه‌سی اونلری اوله‌جه تقویم ایدن لذت والم كبی انفسیدر. بناءً علیه «**هامیلتون**» ك نظریه‌سی كبی، احساسده بالذات شیئی تیقن ایتمك قابل اولدیغنی بیان ایدن نظریات «**محدسیه**» نك هپسی اعتراضه قارشی طایانه‌میور. «**ارسطو**» یه امتثالاً احساسك، «حس ایدن جوهر نفسی ایله حس اولنان شی بیننده برفعل مشترك اولدیغنی» سویلمك مسئله‌نك حلنی برخطوه ایلرو لتمش اولماز، زیرا روحیات نقطهٔ نظرندن، احساس حس ایدن شخصك برتكیفندن، «شعورك بروضعیتندن» باشقه برشی دكلدر. **دهیمه** تبعاً، برشیئی احساس ایچنده ادراك ایده‌میور ایسه‌كده، اوشیئی احساس مناسبتیله تفهم ایدییورز، وبوده برسوق طبیعی سایه‌سنده‌در دیمك، حادثه‌یی تبیین وتعیین ایتمك ایسه‌ده ایضاح ایلمك دكلدر.

بوبابده اك چوق قبول ایدلمش اولان نظریه **قوزه‌نه** «Cousin» ك «**ده‌قارت**» دن اقتباس ایده‌رك تكلیف ایتدیكی نظریه‌در. ذهنده اصلیاً بعض

مبادی principes ، اعتقادات واردر ، ذهن بونلر حقنده بر شعور صریحه مالك اولمادیغی وقت دخی ، ایلك دفعه ایشلەمکه باشلانجه اونلری تطبیق ایدر . « هرحادثەنك برعلتی اولماسنی اقتضا ایدن علیت متعارفەسی بو جملەدندر : چوجغك هیچ طورمقسزین بزدن برچوق شیلر صورماسی بو اعتقادك نەدرجه سرعتله ظهور ایتدیکنی کوسترر. انجق ذهن طویدیغی احساساتك علتی کندی اولمادیغنه چوق کچمەدن دقت ایتمشدر : واقعا بو احساسلر، بز کندیلرینی بکلەمدیکمز حالده ، بزه تأثیر ایدرلر ، ایستەمدیکمز حالده کندیلرینی کوستررلر ، کندیلرینی طوزدرمق المزدن کلمدیکی حالده دوام ایدرلر ، کندیلرینی دوام ایتدرمك ایستەسەك‌ده فائدەسی اولمایوب غایب اولورلر . بونکله برابر ، بواحساسلر بر طاقم حادثاتدن عبارتدر، وحادثات اولمق حیثیتیله، علتلری بولنمق لازمدر . بوعلتلر بزم کندمز اولمادیغمزدن ، بونلرك بزدن خارجده اولماسی ایجاب ایدر . ایشته بویله کندیلکندن وقولایجه وقوعه کلن انتقال واستدلال سایەسنده ، بواثناده خارجی اشیانك موجود اولدیغنه ذاهب اولورز ؛ بز اونلرك حد ذاتنده ذاتلرینه هیچ بر وقت ایریشەمدیکمزدن ، کندی احساساتمزی اونلره وصف وکیفیتلری اولمق اوزره بالطبع عطف ایدرز وصرف کندی احساسات ذاتیەمزده اشیانك کندی ذاتلرینی کوردیکمزی ظن ایدرز .

بونظریه مشکلاتدن عاری دکلدر : (١) فقط قبول ایدلمش اولسەده اکمالی لازم کورینور. فی‌الواقع علیت مبدأنك پك خصوصی صورتده اولان تطبیق نظر اعتباره آلنسون . شبهەسز، بر احساسی اوکا متمادیاً تقدم ایدن دیکر براحساسه، او واسطه ایله ربط ایدەبیلدیکمز آکلەشیلیور ؛ فقط بز دها اوزاقلره کیدەرك صرف برشأن باطنی اولان احساس ایله برحقیقت خارجیه بیننده برنسبت بولندیغنی تصدیق ایدییورز . بوصورتله ، بردنبره کندمزدن چیقارق احساساته محتوی اولمادقلری شیئی یعنی خارجده وجودی اولمقلق extériorité مفهومنی علاوه ایتمکلکمز لازم کلمش اولیور ، حال بوکه بلکه علیت مبدئی بیله بو مفهومی بزه ویرمکدن عاجز قالیردی : بوکیفیت اقتضا ایدرکه علممزك قانون قبلیسی àpriori

---

(١) بوکا رابیه‌نك اعتراضلری واردر .

صفتیله، عندمزده مسافه L'espace حقنده اولجه برتحدس بولنمش اولسون. دنیا مصور دکلدر ، اونی ادراك ایتمکله بز احداث وتصویر ایتمش اولیورز ؛ اونی ادراك ایتمك ایسه قانت « Kant » ك آکلامش اولدیغی اوزره احساساته مسافه‌نك صورتنی علاوه یعنی بالذات مسافه‌نك وارلغنی تصدیق ایلمکدر.

معین شی مفهومی : بونك منشائی . — شیمدی ایکنجی مسئله‌قالیور . شیٔ معین مفهومنه نه‌صورتله ایریشیورز؛ بونك حصولی انجق تجربه وبتون حواسمزك تشریك مساعیسی ایله قابلدر. مثلا ایشته برپورتقال: اونی طانیمق ایچون حواسمك هر برینه عرض ایتمکلکم لازمدر ؛ اونلرك هربری اونك حقنده صلاحیت مخصوصه‌سی داخلنده بکا معلومات خصوصیه ویرر: شویله‌که باصره اونك رنکنی، شامه قوقوسنی ، لامسه درجهٔ حرارتنی ، مسافه‌سنی ، شکلنی والخ بیلدیرر .

مع هذا شوراسنه‌ده دقت ایتملیدر : حقیقتده ، شیٔ واحد اوزرینه ، مالك اولدیغمز حواس مستقله ومتمایزه‌قدر اشیای مختلفه‌یه مالکز. باصره‌نك حس ایتدیکی پورتقال ذائقه‌نك حس ایتدیکی پورتقاله هیچ برجهتجه بکزه‌مز : بری برلوندر، دیکری برطاتدر : فقط بوایکی شیٔ بیننده نه مشابهت واردر ؟ بونك کبی شامه‌نك حس ایتدیکی پورتقال‌ایله لامسه‌نك حس ایتدیکی پورتقال بیننده هیچ برجهت مشابهت یوقدر. عجبا برقوقو ایله بردرجهٔ حرارت آره‌سنده نه‌کبی قرابت واردر؟ بربرندن بو درجه فرقلی برطاقم شیلره طوپدن « پورتقال » اسمنك ویریله بیلمسی نفس ناطقه‌نك بواحساساتی طبعاً ترکیب واونلری برکل tout حالنده جمع ایله بوصورتله برشیٔ واحد میدانه چیقارماسندن ناشیدر. بورادده، اعتراف‌ایتملیدر ، که‌خصوصی برشیئی ادراك ایتمك دیمك ، او شیئك بزده موجب اولدیغی تکیفات مختلفه ایله اونی یاپمق ، خلق ایتمك دیمکدر : بوطرزله، اشیا بزه نظراً، مفکره‌مز طرفندن تشکیل وترتیب ایدلمش وشعوردن اثر غلط اوله‌رق آیری ظن اولنمش بعض احساساتك هیئت مجموعه ومنظمه‌لرندن système باشقه برشی دکلدر .

فقط بوندن‌ده مهم برنتیجه چیقایور. نفس ناطقه‌نك فعالیتی احساسات مختلفه‌یی برکل حالنده طوپلامشدی، بوجهتله بالاخره اونلردن بردانه‌سنك بزه معروض ودها طوغریسی ذهناً استحضار ایدلمش اولماسی تداعیٔ افکار قانوننه مستنداً ، او احساس ایله برلکده اولجه حاضر بولنمش اولان دیکر احساساتك ، حافظه

سایه‌سنده ، اونك اطرافنده درحال ینه طوپلانمسی ، واو شیئ خیالاً كورمكلكمز ایچون كفایت ایلر. مثلا بن برقوقو طویارم: بر پورتقال قوقوسی اولدیغنی طانیرم: درحال مفكره‌مده شیئك تمامنی ، اونك صاری رنكنی ، شكل كرویسنی ، طادینی وسائره‌یی كوز اوكنه كتیررم : والحاصل حالاً ادراك ایدلمش اولان بر كیفیت بنده ماضیده اونكله برابر ادراك ایتمش اولدیغم دیكر بالجمله كیفیاتك خاطره‌سنی اویاندیرر وبعض شرائط معینه‌یه رعایت ایتمك شرطیله بنم اونلرك كافه‌سنی یكیدن ادراك ایده‌بیله‌جكمه براماره اولور . بوصورتله تك براحساس ایله ، شیئی درحال وتماماً ادراك ایتدیكمزی آز چوق مكمل وهم ایلرز .

ادراكات طبیعیه وادراكات مكتسبه . — بناءً علیه هرحاسه بزه ایكی نوع ادراك ویرر : اولا **ادراكات طبیعیه** صكره **ادراكات مكتسبه** . وقتیله بوحادثه‌یه دقت ایتمش اولان « **ارسطو** » برنجیلرینه «**محسوسات خاصه**» دیكرلرینه‌ده « **محسوسات مشتركه** » نامنی ویرمشدی .

برحاسه‌نك ادراكات طبیعیه‌سی او حاسه‌نك بزه ابتداءً ویردیكی ادراكاتدر ؛ بوادراكلر او حاسه‌یه خاص اولوب اوحاسه اولماسه بزاونلری اصلا آكلایه مازدق : بناءً علیه بونلر هرحاسه‌نك مخصوصات ذاتیه‌سندن باشقه برشی دكلدر ، نفس ناطقه كندینه مخصوص سعیله اونلری ادراكات حقیقه‌یه تحویل ایله تأویل ایلر . شویله‌كه ، قوهٔ باصره بكا ویرمكه فی‌الحقیقه صلاحیتدار اولدیغی شیئ یعنی بررنكی ویردیكی وقت ، ابتداءً تكیف باطنیدن باشقه برشی اولمایان بو حالدن ، برشیئ خارجی‌یه متعلق برمعرفت پیدا ایدییورم ، ایشته بو حادثه قوهٔ باصره‌نك بر «ادراك طبیعیسی » در .

برحاسه‌نك ادراكات مكتسبه‌سی ، وظائف طبیعیه‌سی خارجنده اولدیغی جهتله ابتداءً بزه ویره‌مدیكی وكندی معطیات خاصه‌سنك حواس سائره‌یه عائد معطیات ایله اشتراكی سایه‌سنده ، بالآخره بزه تدارك واعطا ایده‌بیله‌جكی ادراكاتدر : بو تقدیرده اوادراكات او حاسه‌یه مخصوص ادراكات خصوصیه اولمایوب اونكله حواس سائره بیننده مشترك اوله‌بیلیر : بونلر صانكه مستعار ادراكاتدر . شویله‌كه قوهٔ باصره بزه ابتداءً رنكدن باشقه برشی ویرمز و ویرمكه مقتدرده دكلدر : بونكله برابر بز شیمدی بریمكك لذتلی اولدیغنی ویا برقماشك لامسه‌یه یموشاق

كلديكنی باصره ايله‌حس ايدرز: بزه يمكی حقيقت حالده نفيس ويا قماشی قطيفه‌كبی يموشاق كوريبور ايمشز كبی كليور: ديمك‌كه ذائقه ولامسه‌نك متعلق نوعاً‌ماباصره حاسه‌سنه كچمش كورينيور : بونلر باصره‌نك ادراكات مكتسبه‌سيدر .

ادراكات مكتسبه‌نك ماهيتی . — ادراك مكتسبك ماهيت‌حقيقيه‌سنی آكلامق قولايدر . بويكی براداراك دكلدر . حواسمزك هربری معين بربنيه‌يه مالك اولوب بزه يالكز كنديسنه مخصوص‌ادراكاتی ويره‌بيلير: قوهٔ باصره‌نك طادی ويابرشيئك قطيفه كبی يموشاقلغنی طوغريدن طوغری‌يه حس ايده‌بيلمسی ايچون نه‌قدر ادمان ايدلسه ، نه‌قدر صرف دقت‌اولنسه فائده‌سزدر. يالكز اولجه وقوع بولان برتجربه اثناسنده احساس لون ايله احساس طعم برلكده طويولمش ، نفس ناطقه اونلری جمع ايتمش اولديغندن : اوندن اعتباراً برنجيسی يعنی احساس لون يكيدن ظهور ايدنجه ايكنجی حاسه‌نك خاطره‌سنی اويانديرر ، او بتم ايچون اولكينك اشارتی ، اماره‌سيدر وبودعوت يعنی برنجی‌احساسك ايكنجی‌يی خاطرلاتمسی اودرجه سرعتله وقوع بوليوركه حقيقةً لون‌ايله طعمك كنديسنی‌ده ادراك ايلديكمه‌ذاهب اوليورم. ايمدی ادراك مكتسب بالواسطه بر ادراكدر ، بو تماميله برتذكردن ، برحاسه‌نك كچمش براحساسنی ديكر برحاسه‌نك الآن وقوع بولان، واولجه‌ده برنجی احساسله معاً وقوعه كلمش بولنان براحساسی‌ايله كيری چاغرمقدن عبارتدر؛ ادراك‌مكتسب، برحاسه‌نك معطيات حاليه‌سنك ديكر برحاسه‌نك شيوه ولهجه‌سنه برنوع ترجمه‌سندن عبارتدر .

حواسك كنديلكنده‌وقوع بولان تربيه‌سی . — معطيات حواسك تسلسل وارتباطلری سببيله ، حاسه‌لر بربرلرندن متقابلاً مستفيد اولورلر: بوسايه‌ده چوغی غير اختياری برچوق تجربه‌لر وقوعه كله‌رك حواسی تربيه ايدر، بونلردن شعورك خبری‌اولماز. يالكزهرحاسه ممارسه واعتياد سايه‌سنده كنديسنه‌مخصوص ساحهٔ فعاليتده تدريجاً تزايد ايدن برمهارت احراز ايتمكله قالمايوب ، حواس سائره‌نك ساحه‌سنه طوعاً تجاوز ايدر ، اونلره كندی استخباراتنی اعاره ايلر ، وظاهراً هروقت‌دائرهٔ صلاحيتی خارجنده قالماسی لازم كلن برطاقم معلوماتی بزه ويرمكه مستعد اولور . بووجهله حواس، تصادفاً دكل بلكه قانون‌اقتصاده توفيقاً يكديكری‌مقامنه قائم‌اولمغه

موفق اولورلر: اك زياده سرعتی حائز اولان، كندی استخبارلرينی بزه ويرمك ايچون بزدن اك آز زمان ايستهين حاسهلراك بطیء اولانلرك يرينی طوتارلر: اوتقديرده اونلرك ادراكاتی نفس ناطقه نظرنده حواس سائرهيه عائد ادراكاتك «اشارات مختصرهسی» مقامنه كچر. بردهاعتياد ايله بوايشلهيش mécanisme اودرجه سريع، بورمز واشارت اوقدر طبيعی اولور كه اونلرله اشيانی دفعةً ادراك ايتديكمزی وهم ايتمش اولورز.(١)

ادراكات مكتسبهده قوهٔ لامسهنك خدمتی. — حواس سائرهنك تربيهسنه خاصةً قوهٔ لامسهنك مأمور اولديغی ظن اولنور. حواس مختلفهنك ادراكات مكتسبهسی اونك سايهسندهدر؛ ديكر حاسهلر لامسهنك بتون كشفياتنی ضبط وقبول ايدرلر، صكرهده اونی بطائتندن دولايی كولكهده براقوب اونودرلر. مثلا شامه ابتداءً بر يالكز قوقولری بيلديرر: بونكله برابر، قوقو ويرن شيئك مسافهسی ويا استقامتی حقنده اوواسطه ايله بيان مطالعهيه چابوق موفق اولورز: بوموفقيت بر طاقم تجارب ملموسه وعضليهيی تذكر سايهسنده حاصل اولور: احساس نهدرجه قوتلی ايسه شيئك اونسبتده ياقين اولديغی مشاهده ايتمش ايدك: شيمدیده شيئك موقع محتملی حقنده دفعةً بر دليل الده ايتمش اولمق ايچون معين بر رايحهيی حس ايتمكلكمز كافيدر. بونك كبی، ابتداءً يالكز اصواته قارشو حساس اولان قوهٔ سامعه جسم متصوتك ماهيتنی، (مثلا اغاجدن ويا معدندنمی) فضادهكی موقعنی ويابعدينی تمييز ايتمكلكمزه مساعددر. ايشته بوده كذلك سامعهنك قوهٔ لامسه ايله تربيه ايدلمسی ديمكدر: تجربه ايله بيليرزكه شايد شی ياقين اولورسه صوت شدتليدر، شيئك ياقينلاشوب اوزاقلاشماسنه كوره صوت دخی ضعيفلار ويا كسب شدت ايدر: بوتقديرده، برصوت ادراك ايدلديكنی متعاقب همان شيئك بعد ومسافهسنه وحركتنه دلالت واشارت ايدر.

باصرهنك ادراكات مكتسبهسی. — فقط علی الخصوص لامسهنك باصره اوزرندهكی نفوذی جالب نظر دقتدر. بوكون عالم خارجی‌يه معرفت پيدا ايتمك ايچون باصرهنك اودرجه حائز اهميت اولماسی، والآن الكزنكين اك اوكرهديجی حاسهنك كوز اولماسی لامسه سايهسندهدر. باصره بزه اشيانك مسافهسنی، شكل حقيقيسنی،

---

(١) تهنك Taine ذهن عنوانلی كتابنده بوكا دائر معلومات واردر.

قبارتمه‌سنی خبر ویرر ، بوجهتله اوکا بحق « اوزاقدن برقوهٔ لامسه » دینور. فقط ماهیتی اعتباریله ابتداءً باصره یالکز الوانه قارشو حساسدر.

شبهه یوق که ، « ناتیویسم » طرفدارلرینك ذهـابنه کوره قوهٔ باصره ابتداءً اوچنجی بعدی صورت قطعیـه وتامه‌ده تحدس قابلیتنه مالك اولماسـه بیله ، هیچ اولمازسـه نوعاماً ادراك ایدر. فقط آنادن کور طوغانلرك کوزلرنده‌کی پرده عملیهٔ جراحیـه ایله قالدیریلنجه تحقق ایدن حال ، ادراك مذکورك تجربه‌نك نتیجه‌سی اولدیغنی درمیـان ایدن اختبار یونك حقلی اولدیغنه دلالت ایدییور ، اختبـاریون بوادراکك باصره‌نك ابتداءً بر قابلیتی دکل بر تجربه‌سی ثمره‌سی اولدیغنه ذاهبدر. بوبابده بش آلتی روایت واردر . (اك اسکیسی اسـقوچیالی طبیب « شه‌زه‌لده‌ن Cheselden » ك روایتی‌در) بونلرك جمله‌سی بر مآلده‌در : اعمی اوله‌رق دنیایه کلن برشخص ایلك دفعه کوردیکی وقت اشـیانك کوزلرینه « تماس » ایتـدیکنه ذاهب اولدیغنی بیان ایدر ؛ بوشـیلر اونك ایچون، مسافهٔ حقیقیه‌لری نه اولورسه اولسون‌حدقهٔ عینه مماس برسطح اوزرنده مرتب برطاقم رنکلی لکه‌لردن‌عبارتدر؛ صکره یاواش یاواش قوهٔ لامسـه‌نك اخباراتی سایه‌سنده ، اشـیا کیری چکیله‌رك مختلف سطحلر اوزرینه دیزیله‌رك تدریجا برمنظرهٔ واضحه تشکیل ایدر .

اشیانك شکل حقیقیسی وقبارتمه‌سی حقنده دخی هیچ برفکر یوقدر : اشـیا ابتدای امرده برطاقم رنکلی پارچه‌لردر : « شه‌زه‌لده‌ن » ك خـبر ویردیکی کور یالکز قوهٔ باصره ایله ابتداءً برکوپکی برکدیدن تمییز ایده‌مامشدر : بونك حصولی ایچون اونلره لمس ایتمسی ، احساسات بصریه‌سنی احساسات لمسیه‌سنه تطبیق ایلمسی لازمدر . دوقتور « فراز » ك ایکنه ایله مقـاصی مهارتله قوللاندیغنی بیان ایلدیکی کنج ترزی قادین اونلری باصره اعانه‌سـیله طانیمیور ؛ زیرا مقـاصنی اوجندن ، ایکنه‌سـنی ترس طرفندن طوتمشـدر. کوزینه عملیات اجرا ایدلمش اولان دام‌دو « والدروب » کندیسندن انطباعاتی سؤال ایدلدکده « بهت وحیرت » ایچنده‌قالدیغنی بیان ایتمشـدر ، وعملیاتدن یکرمی بش کون صکره دخی قرمزی شـال ، یشیل قطیفه‌لر کینمش قادینلر هنوز کندیسنه رنکلی برطاقم لکه‌لر کبی کورینیوردی .

قوهٔ باصره‌نك بزه اشیانك مسـافه‌سنی ، حجمنی ، قبارتمه‌سنی صورت صحیحه‌ده بیلدیرمسی ایچون قوهٔ لامسـه‌نك اونی اوکره‌تمسی لازمدر : حتی اکثریا مدت

تعلیمیه پك اوزوندر . بو تربیه احساسات بصریه‌نك احساسات لمسیه و عضلیه ایله ارتباط واتصالنه منوطدر . بر سلسلهٔ تجارب نتیجه‌سنده ، وبوكون ارتق بزده هیچ بر یادی قالمامش اولان قاریشیق بر عمل سایه‌سنده ، صورت محسوسه image نك ظاهری جسامتنه ، دیكر شیلردن تمایزینه ، الوانك شدتنه ، كنارلرینك صراحت ویا صحت تامه‌سنه قوللرمزك و یا باجاقلرمزك فلان سلسلهٔ احساسات عضلیه‌سنی ، یعنی بر مسافهٔ معینه فكرینی ، و یاخود كولكه‌لرك ویا ضیالرك فلان طرزده توزع وحركتنه ، ال واسطه‌سیله ادراك وتحری ایدلمش فلان شكل مفهومنی جمع ایتمكی اوكره‌نمشزدر . بوتقدیرده ، احساسات بصریه احساسات لمسیه وعضلیه‌نك امارات مخطره‌سی ، اشارتلریدر ، او احساساتی تلقی ایدنجه همان كندیلرینی قوهٔ لامسه‌نك وحاسهٔ عضلیه‌نك معطیاتی صورتنده تأویل ایدرز . صنایع نفیسه‌نك ابداعاتی قارشوسنده بو درجه كثیر اولان وهملریمز بوندن ناشیدر ؛ عادی بر بز اوزرنده مختلف برچوق سطح ، شوراده یانی باشمزده برمنبع ویا كلبه ، براز اوزاقده برسلسلهٔ جبال تمیز ایلدیكمزی ظن ایدرز ؛ اشیایه معرفت حاصل ایتمه‌مز ایچون قوهٔ باصره‌نك بعدما بو درجه مهم اولان خدمتی ده كذلك بوندن نشئت ایدر ؛ زیرا باصره اودرجه آغر ، بطی اولان قوهٔ لامسه طرفندن بر دفعه تعلیم ایدلدكدن صكره ، یریمزی دكشدرمكه احتیاج مس ایتمكسزین غایت واسع مسافه‌لری قطع ایتمكلكمزه وحقیقةً نامتناهی اولان ابعادی اولچمكلكمزه مساعددر !

كوزه عائد احساسات عضلیه‌نك اهمیتی . — بوندن باشقه شوراسنی ده تصدیق ایتمك ایجاب ایدركه ، كوز حد ذاتنده بزه درینلك وصورت حقنده برانطباع ویرمك خصوصنده تماماً غیر مستعد دكلدر ، بوده احساسات ضیائیه ایله احساسات عضلیه‌نك اتحاد ومشاركتی سایه‌سنده‌در . كوز ضیانك انطباعنه معروض اولمقله اكتفا ایتمز ، اوكا قارشی كندیسی ده رد فعل ایدر ؛ كوز ، جانلی ومتحرك بر عضودر : بعض عضلات اونی اشیانك مسافه‌سنه كوره اویدیرر ، ورؤیتك ممكن مرتبه آچیق وتمیز صورتده اولماسی ایچون كوزی حاضرلار ، بوكیفیت یا كندیلكندن وقوعه كلیر ، یاخود اراده‌نك امداد واعانه‌سیله اولور . بوقبیلدن اوله‌رق ، رؤیتك آز ویا چوق یاقین اولماسنه كوره ، ایكی محور بصر دخی آز ویا چوق حاد برزاویه تشكیل ایده‌جك صورتده ، بربرینه آز ویا چوق تقرب ایدر ؛ اكر اوشیٔ صاغده ویا صولده

بولنورسه عضله او صـورتله تقلص ایده‌رك، احسـاس منیری کیدوب بولمق اوزره کوزی تحریك ایدر . کذلك کرهٔ عینیه دخی جسم مرئینك کنارلرینی تعقیب‌ایتمك ایچون حرکات مختلفه اجرا ایدر. بونلره شو ویا بوطرفه چویروب یاخود أیدیکمز بویون ایله باشك حرکاتی‌ده علاوه ایتمك لازمدر . بوحرکاتك آز چوق مبهم بر احتساسی احساس ابصاری‌یه رفاقت ایدر ، اوصورتده‌که کوزك یالکز احساسات عضلیه‌سی ایله بزده عمق وصورت حقنده برفکر حاصل‌اوله‌بیلیر . بونکله برابر بعد ثالثك تخمین صریح وقطعیسی ، کوزه عائد احساسات عضـلیه‌نك اله ، قوللره ، باجاقلره عائد احساسات لمسیه وعضلیه ایله اشتراکی سایه‌سـنده مکتسب اولدیغنی سـویلمك‌ده طوغری اولور ؛ « ال ایله یوقلایه یوقلایه، کوزك شـویله براحسـاس عضلیسنی المزك فلان‌حرکتیله، باشقه براحساسی‌قولمز « ساعد »ك براز اوزانماسیله، دها دیکر براحساسی‌ده باجاقلرمزك ایکی ، اوچ ، یکرمی، یوز آدیمیله برلشدیررز.) [١] بوصـورتله ، کوزك فلان احسـاس عضلیسی ایله عینی زمانده وقوع بولان ، احسـاس بصری درحال او قبیلدن اولان مسـافهٔ معینه‌نك صورت محسـوسه‌سنی دعوت وآثاره ایدر ، بونك ایچون بالذات قوهٔ باصره واسطه‌سیله صورت ومسـافه‌یی دفعاً immédiatement ادراك ایتدیکمزی وهم ایتمش اولورز.

حواسك قابلیت تکملی .— کوریلیورکه بوکون قوهٔ باصره تماماً قوهٔ لامسه‌نك یرینه قائم وبوسایله اونك مستعد اولدیغی تکمله ایرشمسنه مانع اولمشدر . کورلرك عرض ایتدیکی مثال قوهٔ لامسه‌نك ایریشه بیلدیکی انجه‌لکی اثبـات ایدر . برکور حکایه ایدرلرکه برچوق مدالیه‌لر آراسـندن حقیقی اولانلرینی تقلیدلرندن تفریق ایتمکه مقتدر ایمش . ذاتاً برحاسه‌دن محروم اولان اشخاصده حواس سـائره‌نك (علی‌الخصـوص اونلرك اك نافع اولانی) شـایان دقت برنزاکت احراز ایتمسی قانوندر : کورده‌قوهٔ‌لامسه‌نك‌علی‌العموم‌نازك‌اولدیغنی‌سویلشدك،اونده‌قوهٔ‌سامعه‌نك‌ده پك کسـکین اولدیغنی علاوه ایتمك لازمدر ؛ ینه عینی صـورتله بر صاغرده قوهٔ باصره‌نك شـایان حیرت برقدرت ادراکیه‌یه واصـل اولماسی قابلدر . حواسـك ایشله‌دیکلری نسبتده فراست وسلامتلری آرتار : موسیقیشناسك قولاغی، رسامك

---

[١] تن ‌ك ذهن کتابندن .

کوزی برطاقم اینجه فرقلری ادراك وتمییز ایدرکه تجربه‌سی دها آز اولان کیمسه‌لر اونلری سچه‌مز .

ادراکك ماهیت ومنزلسی حقنده عمومی نتیجه. — شو تفصیلاته کوره بونك کورلمسی قولایدر . ادراکك قابل ومنفعل اولان نفس ناطقه‌ده اشیانك بسیط بر تحصل و اقتباسندن عبارت اولدیغنی ظن ایتمك خطادر : طبیعتك بوبابده حصه‌سی پك آز ، مفکره‌نك حصه‌سی‌بیوکدر. عالمی‌ادراك ایتمك دیمك، اونی تصویر ایتمك ، اونی احساسات ذاتیه‌مزله یاپمقدر. ادراکده تجارب عدیده‌دن ، عملیات کثیره‌دن مرکب فوق الحد قاریشیق بر ایش واردر ، وشیمدی فعل ادراکك بزه او قدر بسیط واوقدر طبیعی کورنمسی اعتیادك برنتیجهٔ مؤخره‌سیدر .

فقط بوتقدیرده‌دخی مقدمه‌ده اخطار ایتمش اولدیغمز وجله، ادراك خارجینك اشیانك ماهیت باطنیه‌سنه ایریشه‌مدیکی بدیهیدر : عالمك حد ذاتنده نه‌اولدیغنی تجربه بزه سویلیه‌مز . حقیقت حالده ، اساس مسئله تعمیق ایدیله‌جك اولورسه ، ادراك « خارجی » اصلا یوقدر ، زیرا بزم « اشیا » objets دیدیکمز شیلر بزم ایچون نهایةالامر ، وهماً شعورمزك خارجنده ارتسام ایتدردیکمز ، بعض تکیفات انفسیه‌مزدن عبارتدر . بومسئله‌ده idéalistes فیلسوفلرك تماماً حقی واردر : بەرقلی Berkeley ایله‌برابر، اشیانك بزم ایچون بر طاقم صور ذهنیه‌دن باشقه برشی اولمادقلرینی سویلیه‌بیلیرز، یعنی اونلر انجق‌بزم کندی ادراکمزداخلنده‌موجوددر؛ استوارت میل Stuart Mill ایله برابر ، ماده‌نك بزم ایچون «احساساتك برامکان دائمیسندن » باشقه برشی‌اولمادیغی قبول اولنه‌بیلیر، یعنی بزه نسبتله ماده احساسات حاضره ویا آتیه‌مزدن باشقه برشی دکلدر . اشیا بزم کندی تکیفاتمزدر : برشیٔ خارجی‌یی تیقن ایلدیکمزی ظن‌ایتدیکمز وقت، ادراك ایلدیکمزشی‌برامر باطنیدر. بوصورتله ، تەینTaine ك مطالعهٔ مشهوره‌سی جداً صائبدر : « ادراك ، کرچك بر برسامدر) ادراکده، برسامده اولدیغی‌کبی، ذاتاً بزده اولان شیئی‌بزدن آییریرز، صرف باطنی اولان بر معطایه بر وجود خارجی ویررز ؛ بو ایکی حال بیننده روحیات نقطهٔ نظرندن هیچ بر فرق یوقدر . شو قدر وارکه ادراك ، طبیعتده اماره‌سی اولدیغی حقیقی وفعلی بر شیئه توافق‌ایدر ؛ بو ، لەیبنیچ «Leibniz » ك تعبیرینه نظراً «اصل واساسی اولان برشأن un phénomène bien fondé) در.

بونقطهٔ نظردن ادراك ، بر سام جنسندن اولمقله برابر ، « صادق »در ؛ بالعکس برسامك هیچ برمتعلقی اولمایوب هیچ برشیئه مستند دکلدر: بناءً علیه برسام هیچ برشیئی احتوا ایتمه‌ین بر ادرا کدر . (١)

ادراکك اشکال مرضیه‌سی ؛ حواسك غلطلری . — مادامکه ادراك اشیانك دفعةً بر تحدس وتفرسی واستنساخی اولمادقدن باشقه ، برچوق عملیات مرکبه‌یه‌ده محتاجدر ، اونك اکثریا غیر صحیح اولماسنه تعجب ایتمه‌ملیدر . اکثریا « غلطات حواس»،«اوهام....و برساملر» بربرلرندن تفریق اولنور.حسبانیلر Scepticisme معرفت بشریه‌نك قیمتنه اعتراض ایتمك ایچون چوق وقت « غلط حواس »ه استناد ایلمشلردر : بوبابده‌ایراداولنان مثاللر معلومدر:صویه‌باتیریلان کورکك قیریق کورلمسی، درت‌کوشه‌لی‌برقله‌نك اوزاقدن‌مدور کورلمسی وسائره ... فقط طوغریسنی سویلك ایجاب ایدرسه ، حواس بزی اصلا آلداتماز ؛ کندیلرینه متعلق اولان اشیااوزرنده اونلر هیچ‌بر وقت غلط ایتمزوطوغری خبر ویررلر: مثلاالوانه متعلق خصوصاتده کوزك آلدانمسی قابل دکلدر ، زیرا اونك بزه ویردیکی الوان انجق کندیسنده وکندیسی ایله قائمدر . بناءً علیه اکر اشیانك مناظر ملونه‌سنی باصره ایله حکم ایتمکله اکتفا ایتمش اولسه‌ق ، اصلا خطا ایتمز . فقط ایش بویله اولمایور. حواس مختلفه‌یه عائد معطیاتك نتیجه‌سی اوله‌رق ، واعتیاد قانوننه توفیقاً برمنظرهٔ ملونه کورر کورمزاونی‌باشقه برحاسه‌نك‌لسانه‌نقل‌وترجمه‌ایدرز،تعبیراخرله‌باشقه‌برحاسه‌نك

(١) شونقطه‌یه پك دقت ایتملیدرکه بومسئله‌ده اختیار ایتدیکمز نقطهٔ نظر تماماً روحیاته کوره‌در . اشیانك احساسات ذاتیه‌مزدن باشقه برشی اولمالری انجق **بزه** نسبتله‌در. یوقسه اونلرك بزم داخلی ادراکمزده‌کی موجودیت فعلیه‌لری یاننده ، خارجاً دخی بذاته ولذاته برموجودیت‌حقیقیه‌لری اوله‌بیلیر : طبیعت ابتداءً احساساتمز داخلنده واحساساتمز مشابه‌سنده موجود اولمقله برابر ، احساساتمز خارجنده دخی موجوددر . حقایق خارجیه‌نك بذاتهم ، وجوهر نفسی‌ایله اولان مناسبتلری خارجنده‌وجوهر نفسی‌نك احساسات اوزرینه اجرا ایتدیکی فعل ضروریدن قطعاً نظراً نه‌اوله‌بیله‌جکلرینه دائر برفکرایدنمکلکمز دخی ممتنع دکلدر. مثلاً، حقایق خارجیهٔ اشیایی ، بونلرك بزه الك یاقین اولان‌انموذجنه یعنی نفس ناطقه‌مزه‌قیاساً تصور ایده‌بیلیرز. بوقیاس هم‌مفکره وهم‌حیات‌عضویه‌نك مبدئی‌بروعینی‌روح اولدیغنه قائل اولان بر«روحیه animisme» یه یعنی وقتیله **لیبنیچ**ك طبیعت حقنده قبول وبوکون **راوسون**نك مدافعه‌ایتدیکی‌ذهابه مشابه برتلقی‌یه منجراولوردی؛ فقط بومسئله‌نك‌تدقیقی‌مابعدالطبیعه‌یه‌عائددر.

دائرۀ صلاحيتی داخلنده بولنان بعض کيفياتی باصره ايله تقدير ايلرز. بو وجهله، يالکز صورت ظاهره‌يه باقه‌رق، درحال کورکك ويا قله‌نك شکل حقيقيسنی تقدير ايدرز، حال بوکه بو صلاحيت يالکز لامسه‌يه عائددر.

ايشته بو تأويل سببيله ويا دها طوغريسی بو وجهله برحاسه‌نك ديکرينك مقامنه قائم اولماسی ايله‌درکه غلط وقوعی ممکن اوليور. فقط غلط، حواسدن ايلرو کلمز؛ اونلردن بز مسئولز؛ ديکر برحاسه ايله معلوم اوله‌جق بعض کيفياتی باشقه برحاسه ايله تقدير ايتمامك بزه عائددر. علی العموم کيفيات ابصاريه ايله کيفيات لمسيه‌نك اتصال وارتباطی صحيحدر؛ بونکله برابر بعض احوال نتيجه‌سنده (١) بو ارتباط ناقص اوله‌بيلير: فقط بوکا چاره بوله‌بيليرز، بونك ايچون لامسه‌نك مداخله‌سی الويرر. ظواهره انجق احتياطله حکم ايتمك و حواسمزی يکديکری ايله معاينه ايتمك بزه عائددر.

اوهام Illusions . — «حواس»ك غلطلرينی ادراکك «اوهام»ندن تفريق ايتمك بر عنعنه‌در. طوغريسی، اوهامك اك چوغی يىنه «غلط حواس» در؛ بالخاصه «اوهام بصر» اونلردندرکه پك چوق باشه کلير. «اوهام» تعبيرندن دها خصوصی صورتده اولمق اوزره، برحاسه‌نك ديکرينك يرينه کچمسندن، يعنی برحاسه‌يه عائد بعض معطياتك باشقه برحاسه‌نك شيوه‌سيله ترجمه واداسندن متولد دکل بلکه معين بر احساس اوزرنده قوۀ مخيله‌نك فعل وتأثيريله وقوعه کلوب حقيقةً وفعلاً موجود اولان بر شيئك تماماً غيری بر شی عرض ايله‌ين غلطلری قصد ايتمليدر. وهم، حقايق اشيا اوزرينه استناد ايدر، وهمك باشلانغجی هروقت براحساس حقيقيدر، فقط شخصك طبيعتنه، ايچنده بولنديغی مکان وزمانه کوره قوروتی‌يه اويوب بزه‌ر، بوصورتله اشيايی تغيير وافساد ايدر: شويله‌که، قرانلق اولديغی وقت قورقاق برچوجق ايچون آغاج برشقی ويا کنديسنی يمکه حاضرلنمش ديو کبی

(١) بوظروف واحوال بعضاً بالذات طبيعت وقوانين طبيعتدن متولددر. (مثلا انکسار ضيا قانونی کبی)؛ بعضاً انسانلرك صنع وعملندن نشأت ايلر، مثلا رسم و نقشده اولديغی کبی: برصنعتکار برسطح يکانه اوزرنده بزدن آز چوق اوزاق اشيانك عرض ايتدکلری کوستريشلری تقليد ايدرك، بزه مختلف سطحلر موجود اولديغی ظن وصحيحاً غير متناهی مسافه‌لری ادراك ايتديره‌بيلير.

بر حیوان اولور . خرافاته ایناناں بر کویلو کیجه آیك یالدزلادیغی سیسلر ایچنده بر سوری غول یبانیلر کورر .

برساملر . hallucinations . — مخیله‌نك حصه‌سی نه‌قدر بویوك اولورسه، وهم‌ده اونسبتده تامدر : نهایتده ، مخیله‌نك هیچ بر احساسك دخلی اولمقسزین تصور و استحضاری یوقدن ایجاد ایتدیکی آکلاشیلیر : او وقت وهم برسام اولور . بناءً علیه برسام یوقاریده سویلدیکمز وجهله ، اولمایان برشیئی ادراکدر. برسامك طوغریدن طوغری‌یه متوقف علیهی دماغك کندیلکندن ارتجاجیدر : اوندن حاصل اولان استحضار ذهنی معتاد اولان ترتیبات عضویهٔ آلیه‌یه توفیقاً خارجده اتسام ایتدیریلیر ، فقط باطنك بوخیالنه مطابق خارجده هیچ بر شی بولنماز . فی‌الحقیقه اکثریا برسام خارجده حقیقتدن محرومدر : اوتقدیرده برسام مقصوردر . ینه چوق وقت ، خیال اودرجه شدتلی ، اوقدر ملون اولورکه ، انسان صحیحاً موجود بر شیله مشغول اولدیغنی ظن ایدر ؛ اوحالده بر حاسه‌یه عائد بر ساملر حواس سائره‌نك برساملرینی ایقاظ ایدرلرکه بونلر برنجیلری اکمال ایدرلر: خسته بر آدم یتاغنك آیاق اوجنده بر قدید کورر، اونك قونوشدیغنی طویار، کندیسنه یاقلاشدیغنی کورر اوکا طوقنور . بوصورتله برسام عمومی اولنجه انسان عالم حقیقینك یرینی طوتان دیکر بر عالم مخیل ایچنده یشامغه باشلار : بو ، جنتدر.

تطبیقات عملیه . — تربیهٔ حواسك اهمال ایدلمسی . — شبهه‌سز (ازمنهٔ قدیمه‌ده **افلاطونه‌ك** اثبات ایتدیکی اوزره) احساس، علم دکلدر ؛ فقط بالذات **قانتك** kant بیان ایتمش اولدیغی اوزره علمك مبدأ ضروری ومبنی علیه اصلیسیدر . حواسه مستعد اولدقلری مهارت ورقتك تمامنی اکتساب ایده‌جك صورتده ، تربیه‌لرینه اعتنا ایدلمسی الزمیتی بوندن ایلرو کلیور . بونکله برابر **روسو** Rousseau نك اخطار ایتمش اولدیغی اوزره قوای نفسانیه‌نك هپسندن ، اك زیاده اونودیلان ویا « مهمسه‌نمه‌ینلرینك حواس اولدیغی » آکلاشیلیور . واقعا ، بر جهتدن ، مدنیت سایه‌سنده اونلره اولان احتیاجمز آزالمشدر ؛ بز اونلردن آز شی ایسته‌یورز ، بالطبع اونلرده بزه آز ویرییور . دیکر جهتدن ، حواسك شهادتلری نسبی اولدیغنی چابوق سزدك ؛ بونك ایچون اونلرك یرینه مشاهداتده بولنه‌جق هردرلو آلات

وادوات ابداع ایلدك . بناءً علیه ، حواسه قارشو بر عدم اعتماد کوسترەرك ، کندیلرینی کوشهٔ نسیانه آتارز .

حواس قابل تربیه‌در . — بونکله برابر حواسك بزه ویره‌بیله‌جکی شیئی کورمك قولایدر : اونلرك بری نقصان اولدیغی وقت دیکر بری حقیقةً شایان دقت بر اینجه‌لك پیدا ایده‌بیلیر : کورده قوهٔ لامسه‌یی ، صاغرده قوهٔ باصره‌یی ذکر ایتمشدك . احوال عادیه‌ده بیله حواسمزك هر بری اعتیاد سایه‌سنده مکمل بر آلت استخبار اولمغه مستعددر؛ موسیقیشناسك قوهٔ سامعه‌سی اصواتك اك اینجه فرقلرینه، صنعتکارك کوزی الوانك اك نازك عیار tons لرینه قارشی حساسدر دیمش ایدك؛ تاجر ایپکلی قماشلری ویا چوخه‌لری لمس ایتمکله تقدیر ایتمکه چابوق موفق اولور؛ شراب چاشنیکیری طاتدیغی شرابك یالکز خالص اولوب اولمادیغنی دکل حتی قاچ سنه‌لك اولدیغنی تمییز ایدر . بونك کبی دها بر چوق مثال ذکر اولنه‌بیلیر. خلاصهٔ کلام ، ادراکات مکتسبه حقنده سویلدیکمز شیلردن ، بعض حواسك حواس سائره ایله اشتراك مساعیلری سایه‌سنده ، معطیات جدیده ایله نه‌قدر زنکینلشه‌بیلدیکنی وبزه فطرتلری اقتضاسنجه ویردکلری معلوماته دها بر سوری یکی خبرلر ضم ایده‌بیلدیکنی اوکرنمش اولدق .

استبصار ممارسه‌لری . حواسمزك هر بری قابل تربیه‌در. بو تربیه‌یی نصل یاپملیدر؟ بونك ایچون یالکز بر واسطه واردر. اوده ممارسه ایله دقتدر. چوجغی کوزل استبصار ایده‌بیلمسی ایچون اوکا ، چوق وقت مشاهده ایتمکه وهر شیئی تحت مشاهده‌سنده بولندرمغه آلشدرملیدر: حواسنك سلامت وقوتی اونلری قوللانماسیله آرتار، چوجق نه‌قدر مشکلپسند اولور واونلری نه‌قدر تنبیه ایلرسه حواسی اوقدر اینجه‌لشیر. بوبابده، چوجغك کوزی اوکنه آزشی قویملیدر؛ اکثریا تك بر شی الویرر. بو شیلر هردرلو صفحاتی ایله چوجغه تقدیر ایتدیریله‌جك، براز وقت چوجقده براقیله‌جق ، **پستالوجی** Pestallozi نك یاپدیغی کبی چوجق اونلری یوقلامغه ، هرجهته اویروب چویرمکه مجبور ایدیله‌جك واوشی حقنده مبهم وسطحی برخیال یرینه برفکر صحیح حاصل ایتمدکجه ترك ایدلمیه‌جکدر. دیکر طرفدن، هردفعه‌سنده چوجغك مراقنی جلب ایدن یکی شیلر وترجیحاً بو آنه قدر کورمه‌مش اولدیغی

شیلر آلنه‌جقدر. علم تربیهٔ اطفال، بوکوچك مشاهده ممارسه‌لرینه باشلادیغی وقت هپسنی سویلمشدر: اشیا درسلرینك، «مشاهده» ومنظره ایله یاپیلان تدریسلرك قوای مدرکه‌نك نشو وتکامله جداً معاونت ایده‌جکلری بدیهیدر: حواسه خطاب ایله تعلیم ایچون، اول امرده حواسك امکان دائره‌سنده مکمل اولمالری لازمدر. والحاصل، بعض اویونلر وخاصةً رسم نظرك سلامت وامنیتی ایچون مکمل برممارسه‌در.

تربیهٔ حواسك ماهیتی. — تربیهٔ حواسك نه ماهیتده اولدیغی، بوندن ده آکلاشیلیور: بوتربیه چفت اولمالیدر. اولا هرحاسه‌یه ادراکات خاصه‌سنه متعلق خصوصاتده فطرتنك متحمل اولدیغی اینجه‌لکی تماماً احرازه آلشدیرملیدر. بالطبع الك زیاده معنوی اولان حواسه اعتنا ایدیله‌جکدر: یعنی‌سامعه، باصره، لامسه؛ فقط شبهه‌سزکه شامه ایله ذائقه‌ده بواهتمامدن حصه‌مند اوله‌جقلردر، فقط نتیجه‌سی لذات جسدیه‌یه محبته sensualité چابوق دونه‌جك صورتده بو ایکی حاسه‌یی اینجه‌لشدرمکدن صاقنمالیدر.

دیکر طرفدن، چوجغه حاسه‌لرندن بونلرك ابتداءً ویرمدیکی معلوماتی‌ده استنباط ایتمسنی، واوحاسه‌لرك بعضلرینی دیکر بعضلریله تعلیم ایلمسنی، وعینی برشیئك تماماً ادراك ایدلمسی خصوصنده اونلری معاً چالشدیرمسنی، هربرینك کندیلرینه مخصوص اولان مختلف لهجه‌لریله تأویللرنده الك بطیلرینك یرینه الك سریعلرینی قویماسنی، وباخصوص برطاقملرینه عائد اولان معطیاتی دیکرلرینه عائد اولان معطیات ایله معاینه ایلمسنی اوکرتملیدر. حواسك یکدیکری مقامنه کچمسی، کرچه اشیایی دها چابوق طانمق خصوصنده مسلم بعض فائده‌لره مالك ایسه‌ده، محذورلری‌ده واردر؛ بواستبدال برچوق غلطلرك مصدری وبرخیلی اوهامك سببیدر. چوجغی احتیاطلی قیلمق لزومندن فضله براعتمادك تهلکه‌سنی کندیسنه کوسترمك، وایلك کورینش اوزرینه همان حکم ایتمامکه آلشدرمق لازمدر.

تربیهٔ حواسك تاریخی. — دیمك که روسو تربیهٔ حواسك اهمیتی اوزرینه اصرار ایتمکده حقسز دکل ایمش. روسو «بز انجق اوکرندیکمز کبی کوریورز، لمس ایدییورز، ایشیدییورز»، «صانکه حس ایتمکی اوکرنمکله مکلفز» دیرایدی.

اوندن صكره **پستالوجی** كوچك چوجقلرك تربيه‌سنده بو اصولی بر حسن نتيجه‌يه ايصال ايده‌جك وسائط عمليه‌يی آرامشدر : **پستالوجی** اوفاق شاكردلرينی طبيعتك اشيای مختلفه‌سنی‌ال ايله يوقلامغه ، اولچمكه، بونلرك كشف ايده‌بيله‌جكلری اوصافنی يوكسك سسله سويلتمكه اجبار ايدردی . بو فكری عصرمزده **فروبل** Frœbel تكرار اورتايه چيقارمشدر. معلومدركه، شو آلمان مربيسی، چوجغه اشيانك شكلنه واقف اولمغی اوكرتمك ايچون، «آلتی هديه» (١) عنوانيله بر اصول ايجاد ايتديكی كبی چوجغه اشكال هندسيه‌نك مختلف ترتيباتنی تعليم ايتمك اوزره بر سوری اويونلر وادمانلرده ابداع ايلمشدی. فرانسه‌ده دخی چوجقلره محبتيله شايان تحسين اولان مادام **پاپ قارپانتيه** حواسك حسن صورتله ايفای وظيفه ايتمسی ايچون بعض آلتلر اويدرمشدی.

طبيعت، حقيقی مربيدر . — بونلرك هپسنك بر قيمتی بولنديغی بديهی اولوب، شبهه كتورمه‌ين حسن نيتلرينه‌ده هرحالده حرمت ايدلمليدر . بونكله برابر بوراده ايكی شیء نظر اعتباره آلنمليدر . اول امرده **روسو** ايله **پستالوجی**‌نك مشاهده ايتمش اولدقلری وجهله اصل حقيقی مربی طبيعتدر ؛ هرشيدن اول ، طبيعتك بو قدر مختلف ، بودرجه مبذول اولان اشكالنه مراجعت ايدلمليدر ؛ اشيا ايله نفس ناطقه آره‌سنه قونيلان آلات صناعيه احتمالكه پك بسيط يعنی پك مجرد اولدقلری ايچون يا مطلوب اولان غايه‌يه ايريشه‌مز ، وياخود حواسك تميزه قابليت كسب ايتمسنه طبيعت ذی حياتك « اشكال ملايمه ومتحركه » سی قدر خدمت ايده‌مزلر . موسيو راوسسون : Ravaisson كنديسنه مخصوص كوزل بر لسان ايله ، « حياته مخصوص اولان خطوط معوجه و لطيفه » قدر هيچ بر شيئك باصره‌نك حصول سلامت وصحتنه خدمت ايده‌ميه‌جكنی بحق بيان ايتمشدر .

تربيهٔ حواسك غايه‌سی . — بوندن ماعدا ، تربيهٔ حواسك اهميتی حقنده مبالغه ايدلمه‌مليدر . بو تربيه بر غايه اولمقدن زياده بر واسطه‌در . موسيو **غره‌آر** Gréard حائز اولديغی صلاحيت معتاده ايله مكتبده بويله بر شی ايله اشتغال ايتمه‌نك تهلكه‌سنی كوستريیور . غره‌آر بودرسك چوجق ايچون « بر ايشدن زياده

(١) التی هديه : ١ طوب . — ٢ كره، اسطوانه ، مكعب. — ٣ سكز مساوی مكعبه تقسيم ايدلمش مكعب . — ٤ سكز مستطيله تقسيم ايدلمش مكعب . — ٥ قطرلرله تقسيم ايدلمش مكعب . — ٦ انشاآت طاشلرينه تقسيم ايدلمش مكعب .

برا کنجه » اولماسندن قورقیور . تربیهٔ حواس اویون اولمایوب جدی بر ایشدر .
بوسببلهدرکه ، بوتربیهده ، دها عالی برشیئك حاضرلانماسنی کورملك ایجاب ایدر .
اهمیت ویرهجك شی ، چوجغه اوزاق مسافهلردن کورهبیلهجك قوتلی برکوزویرمك
اولمایوب ، اونده باشدهکی کوزدن باشقه یولده قیمتلی برکوزی ، یعنی ذکا کوزینی
تربیه ایتمك ، وفکر استبصاری ، ایقاظ وتشویق ایلمکدر . حواس ، مفکرهنك
کندیسیدر ؛ حواسی ایشلهتمك ، هرشیدن اول مفکرهیی طوغری وایی کورمکه
آلشدیرمق ، جانلاندیرمق ، دها ممیز ودها متیقظ قیلمق ؛ دنیاده اکثریا حقایق
اشیادن پك اوزاق اولان ظواهره قارشو صاقیندیرمق دیمکدر .

خلاصه

١ — تجربه ، معرفتك باشلانغیجیدر : مفکره ، اوزرنده ایشلدیکی وکندیسنك
اصلا خلق ایتمهمش اولدیغی برمادهنك وجودینی اقتضا ایتدیریر . تجربه چفتدر :
بو برجهتدن ادراك خارجی ، دیکر جهتدن ادراك داخلیدر .

٢ — ادراك خارجی « نفس ناطقهیی اشیای خارجیه ایله مناسبتده بولندیران
فعلدر ». بوقولای وطبیعی برعملیه کبی کورنیور : فقط بو بر کورنیشدن عبارتدر .
ادراکك ، اشیانك کندی کیفیات حقیقیهلری ایله تحسسندن عبارت اولدیغی اولدقجه
چوق ظن ایدیلر . فقط خیلی وقتدن بری ، (صوت ، حرارت کبی) « کیفیات ثانویه » نك
انجق بزده موجود اولدیغی تصدیق اولنمشدر ؛ مکان ، ثقالت کبی « کیفیات اولیه » یه
کلنجه اونلرك دخی حقیقت مطلقهلری یوقدر . بالذات علوم مثبته دخی « خواص اجسام »
دیدیکمز شیلرك شعورك برطاقم حالاتندن باشقه برشیئه دلالت ایتمدیکنی بیان
ایدییور . بزم ایچون ، عالم تکیفاتمزك هیئت مجموعهسیدر .

٣ — ادراك بوتکیفاتك تأویلندن باشقه برشی دکلدر . بناءً علیه ادراك اولا
برمادهیی ، ثانیاً برصورتی محتویدر .

ادراکك مادهسی ، انفعالی دکل ، خاصةً استحضاری اولان بر احساسدر . احساسات
بزده حواس خمس ایله وقوع بولیور : وآنلرك هربری شرط جسمانی اولهرق برر
عضوه مالکدر .

٥ — ذائقه طادلرك حاسه‌سيدر ؛ شامه قوقولرك حاسه‌سيدر : اونلرك معطياتى هرشيدن اول انفعالى اوله‌رق قالمشدر. — سامعه بزه اوصاف مخصوصه‌لرى ايله برابر اصواتى اعطا ايدر : بونده عنصر ذهنى ، عنصر انفعالى‌يه غالبدر . سامعه حاسهٔ موسيقيه‌وحاسهٔ اجتماعيه‌در. — باصره ضيانك والوانك حاسه‌سيدر: بردرجهٔ عاليه‌ده بر حاسهٔ بديعيه وحاسهٔ علميه‌در . لون ، نفس ناطقه‌نك (احتمالكه بر قانون قبلى‌يه توفيقاً) ايكى بعدلى مسافه تصور واستحضارندن آيريله‌ماز . — لامسه اكثر احوالده حواس عضليه ايله متحددر . اوبزه كنديلكندن هوانك درجهٔ حرارتنه ، لمسه، تضييقه، جره ، ايكى بعدلى مكانه متعلق احساساتى بيلديرر. حاسهٔ عضليه ايله برلشه‌رك بزه وزنى ، مقاومتى ، سرتلكى ، دوزلكى ، اوچ بعدلى مكانى (حجم ، قبارتمه ، بعد) بيلديرر .

٦ — صورتى اعتباريله ، ادراك ، احساسك تأويل ايدلمش ، برشيئ خارجى‌يه اسناد قلنمش اولماسيدر . ذاتى اعتباريله انفسى اولان احساسه ، نفس ناطقه بر شيئ عمومى مفهومنى ناصل علاوه ايدييور ؟

٧ — اغلب احتمال بو، مبدأ عليت سايه‌سنده وقوع بوليور. احساساتك بر علتى اولمق لازم كلير ، فقط مفكره بوعلتك كنديسنده اولماديغنى حس ايتديكندن اونى ، كنديسنك خارجنده آرار . فقط بودخى نفس ناطقه عندنده مسافه تحدسى بولنماسنى استلزام ايدر .

٨ — نفس ناطقه شيئ خصوصى مفهومنه ناصل ايريشيور ؟ بو ، تجربه سايه‌سنده‌در .

بر شيئى آكلامق ايچون اونى حواس مختلفه‌مزه عرض ايتمك لازمدر ؛ فقط اونلردن هربرى بزه تماماً باشقه بر شيئى عرض ايدر ؛ ايمدى نفس ناطقه‌نك غير متجانس اولان او احساسلرى تركيب وشيئك وحدتنى تشكيل ايلمسى لازمدر : بناءً عليه بو شيئ احساساتك بر تركيبندن عبارتدر . بو تقديرده احساس واحد تكرار كورينجه بتون او احساساتى خاطره كتيرر . بو وجهله هرحاسه‌نك بزه ايكى درلو ادراك اعطا ايتديكى كورنيور : اولا ، كنديسنه مخصوص اولان واو حاسه اولماسه اونلره مالك اولمامز غير قابل بولنان ادراكات خاصه، ثانيا، حواس سائره ايله مشترك وكندى ماهيتندن نشأت ايتميوب حاسهٔ مذكوره‌نك حواس سائره

ايله اشتراك مساعيسندن حاصل اولان ادراكات مكتسبه . ادراك مكتسب كچمش بر احساسك صورت محسوسه‌سى image اولوب اولجه او احساس ايله برلكده موجود بولنمش اولان بر احساس حاضر طرفندن خاطره كتيرلمسندن عبارتدر . بناءً عليه حواس كنديلكلرندن بربرلرينى تربيه ايدييور ديمكدر : بونلرك بعضلرى ديكرلرينك يرينه كچه‌بيليورلر .

١٠ . ديكر حواسى تعليم ايتمك وظيفه‌سى على الخصوص لامسه‌يه عائددر . باصره كندى ادراكات مكتسبه‌سنى اوكا مديوندر : كور اوله‌رق دنيايه كلنلرك اوزرنده‌كى تجربه كوزك اول امرده يالكز لونه‌قارشى حساس اولديغنى ارائه ايدر ؛ كوزك بالآخره اشيانك مسافه‌سى، شكلى، قبارتمه‌سى حقنده بزه معلومات ويرمسى انجق معطيات ابصاريه‌نك احساسات لمسيه وعضليه ايله اشتراكى سايه‌سنده‌در .

١١ . باشلى باشلرينه آلنه‌جق اولورلرسه، اوچنجى بعد حقنده بزه بر درجه‌يه قدر بر فكر ويره‌بيله‌جك اولان وقوللرك ويا باجاقلرك احساسات لمسيه وعضليه‌سى ايله اشتراك ايتملرى صورتيله مسافه‌يى طوغريدن طوغرى‌يه ادراك ايتديكمزى بزه توهم ايتديرن، بالذات كوزك احساسات عضليه‌سنه بر محل تعيين ايتمك لازمدر.

١٢ . ـــ بناءً عليه ادراك، اشيانك بر تحدس انفعاليسى دكلدر : دنيايى ادراك ايتمك اونى كندى احساساتمزله احداث ايلمكدر. بزم ايچون دنيا حالات شعورمزك هيئت مجموعه‌سى ، « احساساتك بر امكان دائميسى » در .

١٣ . ادراك قاريشيق اولديغى جهتله اكثريا غير صحيحيدر. طوغريسنى سويلمك ايجاب ايدرسه حواس بزى آلداتماز؛ خطا انجق حواس مذكوره‌يه عائد معطياتك نفس ناطقه طرفندن تأويل ايدلمسنده‌در. وهم، مخيله‌نك احساس اوزرينه اجراى تأثير ايتمسندن ايلرى كلير. او، ماهيتنى تغيير ايتديكى حقايقى اشيايى بزه‌در. برسام، وهمك صوك درجه‌سيدر. برسام وجودى اولمايان شيئى ادراكدر. انسان اونى تنقيص ايتمكه موفق اوله‌مديغى وقت جنته وارر. روسونك مطالعه‌سنه نظراً بزم حواسمزى لزومندن زياده اهمال ايلديكمز آكلاشيليور . اول امرده اونلره اولان احتياجمز آزدر ، بعده چوق وقت اونلرك يرينه بعض آلات وادوات‌ده قويارز . بونكله برابر اونلرك هر برى ايچون تربيه ممكندر. واونلرك جمله‌سى آز اعتنا ايله مهم برانجه‌لكه ايريشه‌بيلير . بو تربيه انجق ممارسه ودقت ايله ياپيله‌بيلير .

١٥٠ او ایکی قسمدر: هرحاسه‌نك كندی قابلیتی داخلنده مستعد اولدیغی اینجه‌لكك تمامنی اكتساب ایتمسی لازمدر . دیكر طرفدن حواس مذكوره‌نك جمله‌سنه عائد مساعی‌یی اشیانك ادراك كلیسی ایچون تشریك ایتدیرمه‌مز وبوصورتله حواس مذكوره‌یی بربرلریله تعلیم ایله‌مز اقتضا ایدر ؛ فقط چوجقلقده بر حاسه‌یه عائد معطیاتی دیكر حاسه‌نك معطیاتی ایله تفتیش ایلمكی اوكرتمسی وظواهره اعتماد ایله‌مسی خصوصلری‌ده مهمدر .

(**روسو ، پستالوجی ، فروبل**) كبی بر طاقم مربیلر تربیهٔ حواسك اهمیتنی بحق آكلامشلردر . ایكی تنبیه واجبدر : حواسك تربیه‌سی بالذات طبیعت ایله مناسبتده بولنه‌رق اجرا ایدلملیدر . آلات وادوات صنعیه ایله وقوع بولمامليدر ؛ دیكر طرفدن تربیهٔ حواس غایه‌دن زیاده برواسطه اولمالیدر؛ هرشیدن اول حائز اهمیت اولان شی فكر استبصارك وحسن تمیز ومحاكمه‌نك تكاملیدر .

سکزنجی درس

ادراك داخلی

ادراك داخلی .— أنا .— أنا ، جوهر .— جوهر حقنده علم ابتدائی .— أنا ، علت .— علت حقنده علم ابتدائی .— غایه حقنده علم ابتدائی .— أنانك واحدیتی ، عینیتی ، دیمومیتی .— أنانك احتساسی .— أنانك احتساسی ایله أنانك فکری .— أنانك فکری ایله أنا .— فکر أنانك عناصری : قوا .— عضویت .— شعور وحافظه : فکر أنانك تغیراتی .— مستقبل أنانك تصوری .— «کندی کندیکی طانی» .— ادراك داخلینك حدودی .

تطبیقات عملیه .— کندینی بیلمکده‌کی منفعتلر .— اعتماد نفس ، تواضع واحترام اذواقلك ، قابلیتلرك تعیینی .— مسلکك انتخابی .— معلمك کندینی طانیمسی وکندی کندینی مطالعه ایلمسی لزومی

ادراك داخلی La perception interne . — «ادراك خارجی» بزی بالطبع «ادراك داخلی» یه سوق ایدر ، زیرا انسان اشیای خارجیه‌یی ادراك ایتدیکنی ظن ایده‌رك ینه کندینی تیقن ایدر . تجربه‌نك بو ایکی شکلنك آلتی شعوردر ، فقط بوراده موضوع بحث اولان شعور متأملدر ، بو شعور متأمل معرفتك صحیحاً بر طور اصلیسی اولوب ، بو حیثیتله ، بالخاصه ذهنه مربوطدر . مسئله بونك هانکی موضوعه سائق اولدیغنی وبزی هانکی حقایق فعلیه‌یه ایرشدیرمکه مساعد بولندیغنی بیلمکدر .

أنا Le moi .— تأمل واسطه‌سیله ، ضمیرمز داخلنه انفاذ نظر ایتدیکمز وقت اولا عقللره حیرت ویره‌جك صورتده قاریشق بر عالم ودها طوغریسی شعور ایچنده هیچ طورمقسزین بربرینی ولی ایدن ویکدیکرینك یرینه کچن هر درلو حادثاتدن متراکب آردی آرقه‌سی کلمز بر رسم کچید قارشیسنده بولنورز . فقط بو جوش وحرکتك قرارسزلغی ایچنده ثابت وغیر متحول قالان بر شی واردر که «أنا» نك کندیدر ، واقعا بتون بو شئون ، نه قدر مختلف ومتحول اولورسه اولسون ، اونلره

بنمدر دیرم ، اونلرك هر برنده کندمی بولورم ، اونلری نفسمده وکندمی اونلرده حس ایدرم ، کرچه اونلردن آیری یم ، بونکله برابر اونلری کندیمه نسبت ایدرم. شعور متأمل conscience refléchie شعور بنفسه‌دن conscience spontanée دها آز کنیش ایسه ، بوکا مقابل دها درینددر، شعور بنفسه‌ده **أنا** اوکا مخصوص حالات ایچنده غایب اولمش کبی ایدی ؛ وشعور متأمل ایله **أنا** کندی تکیفاتندن آیریلوب کندی جانلی حقیقتی ایله کندی وارلغنی ادراك ایدر: ایشته تأملك اصل معطاسی بو ادراك ضمیردر . کندی شئوننك هر برنده بو وجهله دفعاً ادراك اولنان بو **أنا** ، بزه بعض اوصاف ذاتیهٔ معینه ایله کورینور؛ بوندن طولایی‌ده او، یالکز تجربهٔ داخلیه‌نك بزه ویره‌بیله‌جکی بعض مفهوماتك منبعی ، اورنکیدر .

أنا ؛ جوهر Substance . — بزم حیات معنویه‌مزی تشکیل ایدن وقوعات دائمی بر تجدد ایچنده‌در، بونلر ظهور ایتدکلرینك عقبنده آرتق اورته‌ده یوقدر، بالعکس **أنا** دائمی قالیر وبو تکیفات فانیه ایچنده پایداردر ؛ اونلرك ایچنده ثابت ومستمر جوهردر، بو معنایه کوره، **أنا** جوهردر، **أنا** نه کندی شئوننك اوته‌سنده کائن بر « هویت » ، ونه کندی تکیفاتنه استنادگاه مقامنده اولان ، معطل برنوع « هیولا substrat » دکلدر : اکر اویله اولسه‌یدی « **أنا** » بسیط بر معنای مجرد، ویا تماماً غیر معین وغیر قابل تعین برشی اولوردی . **أنا** کندیسنه مخصوص حالاتك خارجنده اولمادیغی کبی بو حالات دخی اوندن خارج دکلدر: **أنا** کندیسنه مخصوص حادثاتك داخلنده‌در ، حادثات مذکوره‌ده أنایه داخلدر . أنانك جوهر اولدیغنی بیان ایتمکدن مراد : اونك هر حادثه ایله برابر فوت اولوب او حادثه‌دن صکره ظهور ایدن یکی بر حادثه ایله تکرار تولد ایتمدیکنی ، وکندی حیاتی تشکیل ایدن وکندی ترقیاتنه دلالت ایله‌ین متنوع ومتمادی تکیفات آره‌سنده ، بتون جوشش واقعاتی اورته‌سنده لایتغیر طاقت وفعالیتی سایه‌سنده پایدار اولدیغنی آکلاتمقدر .

جوهر حقنده علم ابتدائی. — أنا جوهردر: بویله برعلمی یالکز تجربهٔ داخلیه ایله استنباط ایده‌بیلیرز . جوهر ، تغیرات آره‌سنده‌کی موجود مستمر ، اوصاف وکیفیاتك وبونلره عارض اولان تبدلاتك مسندالیه دائمیسیدر. حواس بویله بر وقوفی

بزه ویرمکدن عاجزدر؛ اونلر بزه یالکز بعض حادثات فانیه بیلورلرکه قرارسزلق بونلرك وصف ثابتیدر. شبهه‌سز، بزه بعض شیلر برحقیقت جوهریه‌یه مالك کورینور. ایشته بر ماصه : بن اونی اولجه ناصلسه ینه اویله بولیورم ، بوتقدیرده اونك باقی اولدیغنی ظن ایدییورم . فقط بونی بیله بکا کیم تأمین ایده‌بیلیر ؟ کیم بیلیر بلکه **ده‌قارت** ك بحث ایتدیکی جن خبیثه مشابه برقوت همان ماصه‌یی اورته‌دن قالدیروب اونك یرینه بسبتون بشقه بر ماصه قویمامشدر ؛ برده او ماصه نم ایچون نه‌در ؟ بعض احساساتك عادی برمنظومه سی ، بعض کیفیاتك بر مجموعه سیدر . فقط بو کیفیتلر آلتنده نه‌لر واردر ؟ حتی عجبا برشی وارمیدر ؟ حواس اونی بکا سویلمکدن عاجزدر، اونلر بکا بر حقیقی ، برشیٔ مشخصی ، واولی بالطریق بو موجودك بقاسی اولوب اولمادیغنی آکلاتمغه مقتدر دکلدر . اونلرك بنده حاصل ایتدیکلری تکیفات سایه‌سیله ، خارجده حقیقی بر شیئك وجودی اولدیغنه شبهه ایده‌بیلیرم ، فقط بو تماماً فرضی اولان بر استدلالدر ، یوقسه ، بر تحدس Intuition ، طوغریدن طوغری‌یه بر احتساس دکلدر . فضله اوله‌رق ، بو استدلالك مستند علیهی نه‌در، تجربه ، تکیف انفسی ایله موجودك شأن ایله حقیقت خارجیه‌نك غیر قابل انحلال برصورتده متحد اولدقلرینی بردن ادراك ایتدیرییور ، ایشته بواستدلالك مستند علیهی « نوعی ذاتنه منحصر اولان » بو تجربه‌درکه شعورك‌ده مداری عرفانی بودر .

أنا، علت cause.— أنا کندی شئونه قیاساً، بزه یالکز« جوهرصورتنده کورونمز، اوعلت صورتنده‌ده منکشف اولور . ذاتاً ، جوهرله علت بیننده صیقی بر ارتباط واردر: **دربنیج** ك قولنه کوره ، اصلا فعل ایتمه‌یه‌جك اولان بر جوهر هیچ بر وقت وجود پذیر امکان اوله‌ماز : وار اولمق ، فعل ایتمکدر ؛ بر موجود نه نسبتده فعل ایدرسه او نسبتده وار دیمکدر . بر دفعه دها سویله‌یه‌لم أنا منفعل ومیت بر هیولا دکلدر ؛ او هر شیدن اقدم انبساط ایدن ومتمادیاً دها زیاده انبساطه چالیشان بر طاقت فعاله‌در . شبهه‌سز ، بو علیت قوانیه causalité dynamique طوغریدن طوغری‌یه اختیار ذاتیمزدن صادر اولان برطاقم حادثاتده، مثلا جهد واقدامده ، بالاراده قرار اعطاسنده دها بارز بر صورتده بللی اولور ؛

فقط شعورك شئوننده وحتى بر ماهيت انفعاليه‌يى حائز اولانلرنده بوعليته تصادف اولنماسى قولايدر ، حتى تهيجـده بيله ، يا اونى قاچرمامق ويا ازاله ايتمك ايچون موجودك بر جهد واقدامى واردر . شوراسنى‌ده تنبيه ايتمك لازمكليركه ، حادثاتى حاصل ايدن أنانك قدرتى بو حادثات ايله بيتوب توكنمز . شـو آنده اوطورمق ايستيورم وفى‌الواقع اوطوريورم :فقط بو يكى‌حاله كلدمى‌اوحالدن چيقابيله‌جكمى وباشقه برحال‌حصوله كتيره‌بيله‌جكمى وبونى‌ده ترك ايده‌بيله‌جكمى حس ايدييورم: بن هرنه ايسه‌م اويم ، فقط دها باشـقه بر شى اوله‌بيله‌جكمى‌ده حس ايدييورم . قدرتم، حدودينى كچديكى‌حالك اوستندن مستقبله قدر امتداد ايدر . بويله اولماسه ، صانكه غير متحرك وحال حاضرم ايچنـده طوكمش اولوردم ، شـعورمك تبيين ايتديكى‌تغيرك حصولى غير ممكن اولوردى .

علت مفنده‌علم ابتدائى .— علت مفهومى‌ده جوهره وقوف كبيدر : يعنى بو وقوف دخى يالكز تجربهٔ داخـليه دن مشـتق اوله‌بيلير ؛ حـواس اونى بزه بيلديرمكدن عاجزدر.بر علت‌كنديسنك غيرى‌اولان و« اثر » effet تسميه اولنان برشيئك حصولنه‌كافى برطاقت، برقوهٔ مؤثره‌در. بو نقطه حقنده **هيوم** Hume ك ياپديغى تحليل تماماً قطعيدر . تجربهٔ خارجيه بزه يالكز شئون وحادثاتى يعنى تحقق ايتمك اوزره اولان ويا تحقق ايتمش بولنان شيلرى عرض‌ايدر، اونلرى موقع فعل وتحقيقه چيقاران قدرت قارشيسنده هيچ بروقت بولنديرماز ؛ يالكز توالى ايدن، يكديكرينى تعقيب ايله‌ين بعض حادثاتى ارائه ايدر . عجبا بونلرك مؤخر اولانلرى مقدم اولانلردن بونلرك حائز اولدقلرى برتأثير سائقه‌سيله‌مى‌نشأت ايدييورلر، بونى بزه خبر ويرمز . ايشته حركتده بولنان بربيلاردو يووارلاغى، بويووارلاق باشقه بر يووارلاغه چارپه‌رق آنى بولنديغى حال سكونتدن چيقاريبور: حواس يكديكرينى تعقيب ايدن يالكز ايكى وقعه‌يى ادراك ايدر، كوزلرمز ، نه قدر قوتلى اولورسـه اولسـون ، برنجى يووارلاقده ايكنجى يووارلاغك حركتنى ايجاب ايده بيله جك قدرتى كشف ايتمكدن هروقت عاجزدر . عموميت اوزره ، اثر علتك تماماً غيريدر واشيايى بزه عرض ايدن تجربه او شيلرك احداثه مستعد اولدقلرى اثرلرى بزدن كيزليور: بر نهرك صوينـه يالكز باقمقله او نهرك ، ايچنه دوشن بر آدمى بوغه بيله‌جكى آكلاشيله‌بيليرمى ؟

تجربهٔ داخلیه باشقه درلودر . **مه‌ن دوبیرانه** Main de Biran چوقدن اونی کورمشدی. بوفیلسوفه نظراً علت مفهومنك منشائی جهد محرّك احتساسیدر. قوللی تحریك ایتمکه چالیشدیغم وقت ، ووجودمك بر توترندن صوکره قولم حرکت ایدنجه یالکز حادثهٔ متعاقبه یعنی بر جهتدن جهد واقدام ، دیکر جهتدن قوللمك حرکتنی مشاهده ایتمیورم : حرکتك طوس طوغری جهدمدن ایلری کلدیکنی ، وبونك علت مولده‌سی ، مبدأ موجبی اوجهد اولدیغنی‌ده حس ایدییورم .

بونظریه من‌جهته طوغری اولمقله‌برابر ناتمامدر. علیت احتساسی جهد محرکدن یعنی جهد مؤثردن زیاده بالذات جهددن نشـأت ایلر . بر فعلی مراد ایتدیکم آنده بیله، اوفعلك عدم حصولی نافله‌در ، زیرا کندمده اوایشی حصوله کتیره بیله‌جك بر قدرت حس‌ایدییورم : حقیقت حالده ، اثر یوقدر بونکله برابردها اول نوعاًما واردر ، زیرا بو ذی حیات وذی شعور فعالیت وقدرت‌ایچنده محصور ومستحضر کیدر ، بوفعالیت وطاقت‌ایسه بنم بنلکمدن عبارتدر . بناءً علیه ، علیت مفهومنی یالکز فعلك اجراسی اثناسنده ادراك ایتمش اولمایورم ، فعللردن اول دخی وجودمك مستقبله طوغری اولان توترقوّ انیسندن Tension dynamiqus استنباط ایدییورم .

شوراسنی‌ده علاوه ایتمك ایجاب ایدرکه ، علیت مفهومنی تجربهٔ داخلیه‌دن بو صورتله استنباط ایتدکدن‌صکره بزبالطبع خارجه، اشیایه‌ده‌نقل ایدرز. ایشته بونك ایچوندرکه‌چوجوق‌اولسون،اسکی‌زمان انسانلری اولسون،بتون طبیعتی‌جانلاندیررلر وهربر حادثه‌نك آرقه‌سنده ، کندیلرنده حس ایتدکلری قوته آزچوق مشابه‌برقوت تصور ایدرلر؛ ینه بوکا بناءً درکه متمادیاً بربرینی تعقیب ایدن ایکی حادثه کوردیکمز وقت ، تماماً انفسی اولان و منشائی روحی اولدیغی شبهه‌دن وارسته بولنان برتمایله استناداً ، برنجی‌حادثه‌یی ایکنجیسنك علتی صایمغه واوته‌کنك دیکرینی‌ایقاعه مقتدر اولدیغنی تخیل ایتمکه میل ایدرز .

غایه‌مقننده علم ابتدائی. — شعور بزه « علت‌فاعلیه » مفهومنی ویرر ، « علت غائیه» نمونه‌سنی‌ده تهیه ایدر. علت غائیه‌مقصود اولان‌غایه، قوه‌دن فعله‌ایصال‌ایدلمك ایسته‌نیلن مفکوره‌در. شویله‌که شاکرد اوکرنمك ایچون، تاجر زنکین اولمق‌ایچون

چاليشير : معارف وثروت برر « علت غائيه » ويا بررغايه‌در . ايمدى بوتصور بزه تجربهٔ خارجيه ايله گله‌مز . حواس شيلرك نه‌دن كلديكلريني بزه سويله‌ميور ، اوشيلرك متوجه وساعى اولدقلري غايه‌يى‌ده بزه‌كوسترمز ، حتى اونلرك برغايه‌يه ساعى اولوب اولمادقلريني بيله خبر ويرمز : يالكز بعض شيلرك دائما بربري آردنجه « تعاقب » Succession ديكر بعض شيلرك هپ برلكده ويامعاً حصوله كلديكني Coexistences « معيت » كوسترر ، فضله برشى كوسترمز : بزم بوكا علاوه ايتديكمز هرشيئ كندمزدن صادر اوليور . فى الواقع علت غائيه‌يى تصور وادراك ايده‌بيلمكلكمز تجربهٔ داخليه سايه‌سنده‌در . هرنه وقت فعل ايدييور ايسه‌ك ، بر غايه‌مز واردر ، قوه‌دن فعله چيقاره‌جق بر متفكوره‌يى مراد ايدينيز: او اولماسه ، اصلا فعل ايتمز. بوصورتله افعالمزك سببى اونلرى ايقاع ايدن فعاليتمز اولمقله برابر، برسببى‌ده بالخاصه طالب اولدقلري غايه‌در ، كه بوغايه اولماسه حالات مختلفه‌مز وقوعه كلمزدى . (١)

بناءً عليه غائيتده دخى مسئله عليتده اولديغى كبيدر : يعنى هرشيده بر غايه تصورى نفسمزك تجربه‌سندن حاصل اولديغى حالده ، بونى‌ده خارجده‌كى اشيايه تشميل ايدرك اعيان موجوداتك بر قانونى عد ايلرز .

أنانك واحديتى ، عينيتى ، ديموميتى — هپسى بوقدر دكل . أنا بزه بعض نعوت معينه ايله كورينور . بونلرك برنجيسى واحديتدر . شبهه‌سز أنانك قواسى چوق ، عملياتى مختلف وهرآن معروض تنوعدر : فقط أنا اساساً بردر ، اونك واحديتى مطلقدر ، غيرقابل انقسامدر . علوم رياضيه متخصصى هيچ طورمقسزين واحددن بحث ايدر؛ فقط بوواحد پك قاريشيق اوله‌بيلير والى مالايتناهى تقسيم ايديله‌بيلير. اشياى خارجيه ، مثلا بر ييغين طاش بزه واحد كورينور بونكله برابر او طاش ييغينى كثيردر، واونى تشكيل ايدن عناصرك هربرى كذلك كثيردر. بتون بونلرده، اعتبارى وجعلى بر طاقم واحدلر واردر . فقط أنانك واحديتى تماماً بسيطدر ،

(١) بونك ايچوندركه ارسطو علت غائيه‌يه علتك علتى ديردى؛ واقعا علت فاعليه، بلا غايه اولسه فعل ايتمزدى .

غير قابل تحليلدر ، ناقابل انقسامدر : بو واحديت بالذات واحدك اتوذجيدر : أنادن ، كنديسنه مخصوص قوانك بر طاقنی ، مثلا مفكره‌يی ويا اراده‌يی رفع ايدكز « قالان شیٔ أنا دكلدر » .

مرور زمانك كنديسنه برتأثيری اولمايان وعلی‌الدوام بر حالده بولنان شو واحديت ، عينيتدر . شبهه‌سز أنانك ايچنده متمادی بر صيرورت devenir واردر: تكيفاتی گچر ، اذواقی دكيشير ، قواسی باشقه شكله كيرر. بونك نه‌اهميتی اوله‌بيلير؟ بتون بو تقلبات اوكا تأثير ايتمز : اك اوزون واك متنوع عمليات آره‌سنده ، زمانك آوان مختلفه‌سنده او كنديسنك هپ عينی‌شی اولديغنی حس ايدر ، ماضيدن حافظه ايله يتيشه‌بيله‌جكی آنه قدر بونی هپ بويله‌بيلير ؛ والحاصل « أنا » كنديسنك هپ كندی اولوب باشقه بر شخص اولمديغنه واقفدر .

أنا كنديسنده ديموميت اولديغنه‌ده مطلعدر . شبهه يوقكه ، شئون نفسيه‌ده حادثات كونيهٔ خارجيه كيبدر . يعنی ظهورلری، درحال زائل اولمق ايچوندر ، بو حادثه‌لر ارتق موجود اولميان ماضی ايله هنوز موجود اولميان استقبال بيننده ناقابل فهم وادراك بر خط فاصل كيبدرلر ، فقط **أنا** علی‌الدوام باقيدر ، هر تكيفله فوت اولوب يكيدن ديرلمز؛ أنا بتون حالات‌فانيه‌سی آره‌سنده دوام‌ايدر، كندی حضورنده هر وقت كنديني بولور ، والحاصل أنا دائمدر .

اشيانك واحديتی ، عينيتی ، ديموميتی‌بالذات أنايه مخصوص اولان‌واحديتك، عينيتك ، ودوامك بر خلاصه‌سيدر . نفسمزك خارجنده ، طاش ييغينی بر كثرت مطلقه‌در : اونك بر اولمسی مفكره‌نك بر فعل تركيبيسی سايه‌سنده‌در ، وحد ذاتنده بو فعل دخی نفس ناطقه‌نك وحدت اصليه‌سی ايله ممكندر . كذلك اونك عينی اولمسی، اونی حافظه سايه‌سنده طانيه‌بيلديكمزدن دولاييدر ؛ فقط حافظه‌نك مشروط لهی بزم كندی عينيتمزدر ، واونك بزه دائم كورنمسی نفسمزده بلا واسطه حس ايتديكمز ديموميتی اونده ارتسام ايتدرديكمزدن ناشيدر .

أنانك امتيازی. — والحاصل ، ادراك خارجی ادراك داخلی‌ايله مقايسه ايديله‌جك اولورسه ، ادراك داخليده ادراك خارجيدن فضله بر شیٔ بولنديغی كورينور . حواس يالكز وقايعه ، تكيفاته ايريشه‌بيلور : اكر ذاتمزك خارجنده وحادثاتك

آرقه‌سنده دها درین بعض اعیان موجوداتك بولندیغنی فرض ایدییورسه‌ك ، بو فرض نا قابل تحقیق بر استقراءدر : موجودات خارجیه‌یی بز حس ایتمیز ؛ یالکز اونلرك کیفیات وصفاتی بزم ایچون قابل فهمدر ، زیرا اونلر هنوز بزدن باشقه بر شیء دکلدر . فقط ، بونك عکسنه ، نفسمزه انفاذ نظر تتبع ایتدیکمز وقت ، یالکز ضمیرمزده کچن تکیفاتی ، شئونی حس ومشاهده ایله قالمایز ، ایچمزده بر وجود ذی‌حیاتك ، بر حقیقت مشخصه‌نك ، بر فاعل حقیقینك ، یعنی أنا نك بولندیغنی‌ده درحال فهم ایلرز ؛ وجودمزی حادثاتدن استنباط واستنتاج ایتمیورز ، بو استنتاج اولماسه، بزده کندی نظریمزده نوعاًما موجودات خارجیه‌دن برشی اولوردق ، فقط بز هر حادثه‌ده کندمزی حس ایلرز . شبهه‌سز، أنایی تحدس intuition یعنی أنانك وارلغنه حصول عرفان شعورك برحال معینی اولمقسزین وقوع بولماز : وارلغی اولمایان بر شیئی ادراك ایتمش اولمایورز ؛ فقط هر بر حادثه‌نك تحدسی‌ده أنانك تحدسی وقوع بولمقسزین حصوله کلمز : وقایع بزه یبانجی دکلدر، بونلر بزم تاریخمزدر، تکامل وترقیاتمز ایچنده بالذات نفسمزدر (۱)

أنانك وارلغی حقنده‌کی بو احتساسلر درجاته منقسم اوله‌بیلیر : درین بر مراقبه اثناسنده اولدیغی کبی ، آز چوق ضعیف ، مبهم اوله‌بیلیر ؛ فعالانه بر عزمده اولدیغی کبی متهیج وشدید اولماسی ممکندر ؛ فقط بو طویغو هیچ بر وقت بزدن آیرلماز بز هر وقت بنلکمزی طویارز، وارلغمزه وبونی تقویم ایدن نهایتسز فعالیته شعورمز لاحقدر . بو احتساس بسیط ، غیر قابل تنزیل ، غیر قابل تحلیلدر ؛ کذلك ابتدائیدر ، بو سببله هیچ بر عملیه‌یی اقتضا ایتمز ؛ ینه بو سببله علی الاطلاق غیر مخطیدر . بو احتساس ، اك متنوع تحدسات ایچنده مندمج، محوی تحدسدر ، شعورمزدن مرور ایدن حادثاتدن هر برینك عنصر غیرمفارقیدر، صانکه مفکره‌نك تمییز ایتدیکی حالاتك نوعاًما اوزرینه کلوب ترسم ایتدیکی مشترك آرغاج trame در.

أنانك احساسی وفکر أنا . — أنا کندینی طویار: فقط کندیسنی محیط اولان شیلری نه وجهله طانیمق ایسته‌رسه ، کندینی‌ده طانیمق ایسته‌ر . بناءً علیه، أنانك

(۱) بو اعتبارله ، أنایه هم مختلف ومتحد ، هم متوالی وهم مستمر ، هم کثیر هم واحد، هم موجود هم متغیر ، هم جوهر وهم عرضدر دینه‌بیلیر .

هر آن کندی وجودی حقنده مالك اولدیغی شخصی طویغوبی ، بالذات کندیسنی موضوع تتبع اتخاذ ایله کندی حقنده حاصل ایتدیکی « فکر » مجرددن تفریق ایتمك مناسبدر . بو فکر آز چوق بر قدرت ذهنیه صرفنی استلزام ایدن بر بنای مخلوط ، بر محصول مؤخردر؛ بو بنانك انشاسنده قوللانیلان لوازم انشائیه مختلف ومتعدددر . فضله اوله‌رق ، هر بر معرفت بشریه کبی ، اوده آز ویا چوق صحیح ، کندی موضوعنه آز ویا چوق مطابق اوله‌بیلیر؛ والحاصل اشیای خارجیه‌نك ادراکنده واقع اولدیغی اوزره ، اونده آزچوق حائز اهمیت بر طاقم انتظامسزلقلر وضلالتلر وقوع بوله‌بیلیر .

فکر أنا وأنا . — فقط شوراسی‌ایجه آکلاشلملیدر: أنانك فکرینه مخصوص خصائصدن بو فکری حاصل ایدن أنایه مخصوص اولان خصائصه حکم اولنماز ، برده أنانك فکری حقنده طوغری اولان بر شیئی أنانك کندیسنه تطبیق ایتمك ، بیوك بر التباس ارتکاب ایدلمدکجه ، ممکن اولماز.

أنانك فکری ، قاریشیق بعض مالزمه‌نك وجودینی اقتضا ایدر. فقط بالذات أنا، شئونیه phénoménistes(١)نك مدعاسنه رغماً احساساتدن مؤلف بر مجموعه، بر سلسله دکلدر ، زیرا بر مجموعهٔ منتخبه ، بر سلسله آنجق حد termes لرك یکدیکری ایله برلشمش اولمالریله امکان پذیر وجود اولور ، أنا ایسه رابطه‌نك کندیسیدر. فکر أنا بر محصله‌در: فقط أنا کندی شئونك محصولی دکلدر، زیرا اونلردن اول موجوددر ، اونلره حاکمدر ، اونلرك جمله‌سندن دها واسعدر : أنا مالك اولدیغی فعالیت ترکیبیه‌سیله، موجود اولمق میلی ایله او احساسلرك مشخص رابطه‌سیدر ، اونلری طوپلایوب تنسیق ایدن وجمله‌سنی عینی بر تاریخك وحدتیله برلشدیرن أنادر . أنانك فکری یا کلش، وهمی اوله‌بیلیر : فقط بوندن بالذات أنانك‌ده بر وهم وخیالدن عبارت اولدیغی نتیجه‌سی چیقاریله‌ماز : انسانك کندی حقنده آلدانمسی، کندینی فنا طانیماسی ایچون ، وار اولمق وکندی وارلغنی صحیحاً حس ایتمك لازمدر . (٢)

---

(١) شئونیه : معرفت بشریه‌نك یالکز شئون وحوادثه تعلق ایده‌بیله‌جکنه قائل اولان مذهاب فلسفیدرکه ایده‌آلیسم ایله چوق وقت قاریشیقدر.

(٢) أنایه یالکز أنانك فکرینه چسبان اولان اوصافك اسناد اولنماسی شئونیه

فکر أنانك عناصری، قوا . — بوتقدیرده أنانك فکرینه داخل اولان عناصر نه‌لردر ؟ بونلر متعددددر . بوعناصر اول امرده بعض قوا ویا ملکاتك تصور واستحضاریدر. بن اولا کندمدن بحث ایتدیکم وقت حس ایتمکه، دوشونمکه، اراده ایلمکه مستعد برموجود حقنده بر فکره مالکم دیمکدر . فقط عموم انسانلره عائد اولان بو قوه‌لرك بنم عندمده باشقه بر رنکی ، خصوصی بر نشانه‌سی واردر ؛ بنم تمایلاتم ، بنم احتساساتم بکا مخصوصدر ، کذلك بن اشخاص واشیایی کندمه خاص بر طرزخصوصیده حکم وتمییز ایدرم، بن کندیمه خاص افکار واعتقاداته مالکم؛ بالخاصه باشقه‌لری کبی ایسته‌مم ، کندمه مخصوص بر طرز حرکتم واردر . بونلرك هپسی بکا خاص برسیمای معنوی‌یه، بنی بتون باشقه‌لرندن آییران بر « خصیصه » یه مالك اولمقاغمه سبب اولور .

عضویت. — بوندن صکره عضویتمزیاخود بدنمز حقنده‌کی فکر کلیر. بزم أنامز اول‌امرده بزم ایچون منحصراً روحانی بر وجود دکلدر ، فقط هم روحانی وهم جسمانی بر«کل طبیعی » در . کندیمزی بدنمزله قویاً مربوط حس ایدییورز، بونی ایچمزدن ، حاسهٔ حیویه sens vital ایله ادراك ایدییورز . بدن فعالیتمزك محل تطبیقی‌در، اشیای‌خارجیه‌یی تعدیل وتغییر ایلمکلکمز اونك واسطه‌سیله‌در. بوسببلره مبنی بدن حقیقةً ذاتمزك برجزئیدر. لسان عادی‌ده بونك بویله اولدیغنه شاهددر . زیرا « دوشونیورم » ویا « ایسته‌یورم » دیدیکمز کبی « ییویورم » ویا « بیویورم » دخی دییورز .

شعور وحافظه : فکر أنانك تغیراتی . — بوندن باشقه أنا ، شعورمزك حالاً بزه‌استحضار ایتدیکی شئونك دکل، فقط ماضیده کچن وحافظه معرفتیله محفوظ بولنان شئونك دخی هیئت مجموعه‌سیدر. بومسئله‌ده دخی، کندی ذاتمز حقنده ایدینه‌بیله‌جکمز

Phénoménisme طرفدارلرینك خطاسیدر : بو ذهاب ، صورت مستحضره ایله او استحضاری یاپان جوهر نفسی‌یی بربرینه قارشدیرییور : حالبوکه أنانك فکری ایله أنا ، بر أو پلانی ایله اونی انشا ایدن معمار کبی بربرندن آیریدر . شئونیه طرفدارلرینك اثبات ایتدکاری و« هویت معنویهٔ انسانیه‌نك ایکیلشمه‌سی dédoublement de la personnalité دیدیکاری حالات مرضیه ، أنا حقنده‌کی تحلیلی ومجرد بیلکی خطالریدر . (**فویه** نك la Liberté et le Déterminisme عنوانلی اثرنده بوکا دائر ایضاحات واردر) ، دها زیاده مابعدالطبیعه‌یه عائد اولان بو مسئلهٔ مهمه حقنده بوراده تفصیلاته کیریشه‌میز .

فکرك فعلاً اولدیغمز شیئه مطابق اولمادیغنی کورمك قولایدر: زیرا کچمش اولان حیاتمزدن یالکز بعض رابطه‌سز اقسام قالمشدر: قسم متباقیسی تماماً بحر نسیانده غرق ونابدید اولمشدر، دیکر بر جهتدن، اکر بزه عائد اولان بر چوق وقایعی اونیده بیلیرسه‌ك، بوکا مقابل، بزه عائد اولمادقلری حالده منحصراً مخیله‌مزه شدتله تأثیر ایتمش اولمالری سببیله، وهر وقت حافظه‌نك نقصانلرندن دولایی، دیکر بعض وقایع وحادثاتی تاریخ حیاتمزه ادخال ایده‌بیلیرز. بو صورتله کتابلری اوقونمش اولان بر طاقم سیاحتلرك حقیقةً اجرا اولنمش اولدیغی ظن اولنور. حتی کندی تاریخ حیاتنك باشقه برشخصك تاریخ حیاتیله قاریشدیریلوب کندیسنك فلان ویا فلان شخص اولدیغنه قناعت حاصل ایدلسی وکندی قناعت وجدانیه‌سنه کوره حرکت اولنماسی قابلدر: مثلا تیمارخانه‌لرده بری کندیسنك **مسیح**، دیکری **ناپولئون** اولدیغنی سویلر. بوندن باشقه، حافظه‌نك غیر مصاب قالدیغی حالده، احساسات جدیده‌نك بعض احوال دولاییسیله بر صورت عمیقه‌ده تحول ایتمش بولنماسی قابل اوله‌بیلیر: او وقت موجود کندیسنی طانیماز، او احساسلری کندی اسکی قابلیتلرینه، عمومی مزاج واستعدادینه اسناد ایده‌مز اولور، وارلغنی اورتادن قالقمش ویا باشقه برشکله کیرمش اولدیغنه قولایجه ذاهب اولور: بوندن دولاییدرکه اویله بر کیمسه کندی حقنده مع الممنونیه: «بن آرتق یوغم» ویا «بن باشقه بر کیمسه‌یم» دیمکه باشلار.

ادراك داخلینك کافهٔ اوهامی کوستریبورکه أنانك فکری نفس ناطقه‌نك قاریشق بر انشاسیدر وحقایق اشیا ایله نادراً مطابقدر. بو اوهامك بوندن باشقه هیچ برشیٔ ارائه ایتمدیکنی ده علاوه ایده‌لم؛ أنانك احساساتك بر محصله‌سی اولدیغی واونلرك بالجمله تقلباتی تعقیبه محکوم بولندیغنی ادعا ایتمك ایچون هیچ بروجهله اوهام مذکوره، وزرینه اسناد ایدیله‌مز. أنا تاریخ حیاتی باشقه برینك تاریخ حیاتی ایله قاریشدیره‌بیلیر، فقط بو خلطی یاپان أنا کندینی حس ایدر، کندینه شعوری متعلقدر؛ «بن ارتق یوغم» دیمسی ایچون اولجه موجود اولدیغنی درخاطر ایتمسی وحالا موجود بولندیغنی حس ایلمسی ایجاب ایدر؛ «باشقه» اولدیغنی سویلمسی ایچون اونك حال حاضرندن وماضیسندن خبردار بولنماسی وکندیسنك عینی اوله‌رق قالمش اولماسی اقتضا ایدر. أنانك معرفت تحلیلیسنده ظهور ایده‌بیله‌جك انتظامسزلقلر بالذات أنانك حقیقت فعلیه‌سنه وأنانك

کندی حقیقت فعلیه‌سی حقنده بنفسه حاصل ایتدیکی احتساس علیهنده هیچ برشیء یاپه‌ماز . [١]

مستقبل أنانك ذهناً تصوری . — نهایت ، فکر أنایه عنصر اوله‌رق مستقبل أنانك تصورینی‌ده ادخال ایتمك لازمکلیر . شیمدی نه اولدیغمزی وکچمش زمانده نه ایدوکمزی بیلمکله اکتفا ایتمیه‌رك ایلروده نه اوله‌جغمزك خطوط اصلیه‌سنی‌ده قوهٔ مخیله امدادیله چیزرز . بر چوق اشخاصده بو مفکوره لطیف بر رؤیا، تماماً معنوی بر تلقیء خفیفدر ؛ بالعکس دیکر بعضلرنده شعورده کوکلشه‌رك حیاتك « فکر مدبر » ی کبی اولور . بونقطهٔ نظردن ، أنانك هم بر امر واقع، هم برفکر اولدیغنی سویلمك صحیحدر . امر واقعدر ، زیرا وجودی واردر ؛ فکردر ، زیرا اکثریا کندندن دها زیاده کندی اولان برمفکوره‌یه ساعیدر ؛ ویا دها طوغریسی « امر واقع » اولمغه چالیشان بر « فکر » در : أنا برشی دکلدر . بر ترقیدر ؛ أنا واقع دکلدر ، بالعکس وقوع بولمقده‌در، هیچ طورمقسزین ایلری‌یه کیدرك واقع اولمقده‌در .

کندی کندیکی طانی . — فکر أنانك تشکلنه مقتضی اولان قاریشیق عملیات ومالزمه‌نك جمله‌سی کوریلیور ؛ بناءً علیه بو فکر نیچه عارضه‌لره معروض اولدیغی کبی هر بریمزك کندی حقنده برعرفان صحیحه مالك اولماسنه دها چوق ایستر . نیچه کیمسه‌لر کندیلرندن خبردار دکللردر : بونلر اشیای خارجیه‌یه تماماً مجلوب ، دنیا ویا ایشلره طالمش اولدقلرندن محکمهٔ وجدانلرینه نادراً مراجعت ایدرلر ونهایت چوق کچمه‌دن بوکا عائد وسائطی‌ده غائب ایلرلر . تأمله دها زیاده آلشمش اولانلر بیله کندیلرینی نقصان برصورتده ادراك ایدرلر وکندی أنالری حقنده برصولغون کولکه کبی بر فکرلری ، نا تمام ومتغیر بر خیاللری واردر . أنا حقنده بر فکر صحیح تحریسی نازك بر ایشدر ، زیرا معرفتك متعلق ایله جوهر مدرك بربرندن آیری دکلدر . هله، اشیای خارجیه موضوع بحث اولدیغی وقت ، عزت نفس ایله احتراص ایشه نه قدر زیاده قاریشمش ایسه ، اونلر حقنده ایدینه‌بیله‌جکمز وقوف حقیقتدن او قدر زیاده آیریلیر : بو تقدیرده بزه او قدر عزیز اولان وکندیسنی تماماً بی طرف بر کوزله و بر یقینلك تعبیری وجهله بالعموم احتراصات بشریه‌دن

[١] بوقاریده « أنا » ایله « أنانك فکری » آره‌سنده قویدیغمز فرقه باقلماسی.

عاری اولەرق کورمەمز غیر ممکن بولنان بو «أنا» موضوع بحث اولەجغی وقت نەلر اولماز .

نهایت ، ایچنده یشادیغمز هیئت اجتماعیەنك أنامزك فکرنده حصوله کتیردیکی تغییری اونوتمایەلم : بزم کندی عندمزدە ، فی الاصل اولدیغمز حالدە بولنمامزك اکثریا بزجه اهمیتی یوقدر . اصل مهم اولان شیٔ باشقەلرینك کوزینه، اولدیغمز کبی کورنمەمکلکمز، ویااونلرەاولمادیغمزکبی کورنمەمزدر: بزدها ایی، دها فداکار، دهاعالیجناب وبعضاًده (فارفارالق اولەرق) دهافنا، اخلاقی دهابوزوق کورونمك ایسترز. بعض آقتورلر واردرکه صحنه اوزرنده فلان ویا فلان شخصك رولنی اوینادقدن صکره عاقبت کندیلرینه اوشخص سوسنی ویرر ویا اوکیمسەنك حسیات وافکارندن برشی قاپارلر: بز دخی مقامنده کورنمك ایستەدیکمز شخصك حقیقت حالدە کندیسی اولدیغمزه آز زمانده ذاهب اولورز . ویا باشقەلرینی آلداتمق ایستەدکدن صکره نهایت کندمزده بوکا آلداتمش اولورز .

خلاصهٔ کلام، بر چوق اسبابه بناءً کندی حقمزده حاصل ایتدیکمز فکر حقیقت حالدە اولدیغمزدن هر وقت آز چوق فرقلیدر ، وحکمای قدیمەدن **سقراطك** «کندی کندیکی طانی» جملهٔ حکمیەسنه معارف بشریەنك موضوع یکانەسی نظریله باقیله‌بیله‌جکنی تکرار ایتمسی بوش دکلدر .

ادراك داخلینك حدودی . — ادراك داخلی بزی کندی أنای ذاتیمزك مواجهەسنه قویار : اونك بوندن ایلری‌یه کیتمدیکنی‌ده علاوه ایتملیدر . اول امرده شعور اشیای خارجیەیه یتشەمیوب ، یالکز اونلرك کندیسنده حصوله کتیردکلری تکیفاته مطلع اولەبیلیر . کندی بدن خاصمز حقندەده دها زیاده شعورمز یوقدر ، شبهه یوق که بدنك بزم اوزرمزه اجرا ایتدیکی فعلی ویا بزم بدن اوزرینه اجرا ایلدیکمز تأثیری حس ایدییورز ، یعنی حقیقت حالدە ینه انجق کندی ذاتیمز حقنده شعورمز واردر . سوزك قیصەسی ، مطلق حقنده شعورمز اولدیغنی ادعا ایدەمەیز : شبهەسز ، بز کندمزی اضافی ، محدود ومقید حس ایدییورز ، بو کیفیت ایسه نامتناهی وا کمل برموجودك حضورنده بولنمقلغمزی استلزام ایلر : فقط بالخاصه مطلق اولمادیغمز جهتله مطلق حقنده شعورمز اولەماز.

تطبيقات عمليه . — معرفت نفسك فائده‌لری، اعتماد نفس . — كچن درسلرك بريسنده ، چوجقده تأمل ملكه‌سنك ايقاظ ايدلمسی الزميتنی بيان ايتمش ايدك . بوراده اوندن بحث ايده‌جك دكلز ، فقط چوجغك كندی كنديني طانيماسنك ويا هيچ اولمازسه كندی كنديني طانيمغه چاليشمه‌سنك حائز اهميت اولديغنی بوراده سويلميدر . انسان بو عرفان ايله ناقابل انكار بر طاقم منافع الده ايدر . اولا كندی دكرينی دها ايی بيلير ، كندی قوتلری حقنده دها صحيح بر فكر حاصل ايدر ، صكره درعهده واجرا ايده‌بيله‌جكی شيلر حقنده دها طوغری حكم ويرمكه باشلار : بوصورتله بر چوق آلدانيشلردن وآجيلردن كنديني صاقنمش وديكر طرفدن، كندی مزياتنه واقف اولورسه، عجز ونقصانلرينی دها ايی كورير : بوده اونلرك تصحيح وتهذيبنك برنجی شرطيدر؛ كذلك تأمل سايه‌سنده قانون اخلاقی حقنده وبو قانونك انساندن طلب ايتديكی وظيفه‌لر حقنده بر فكر واضح ايدينير. سنك Sènèque كبی بر چوق حكماويا فرانقلن Franclin كبی بعض اخلاقيون « محاسبهٔ نفسی l'examen de conscience » يك زياده مدح وثنا ايتمشلر وبونی كنديلری تطبيق ايلمشلردر . [١] بو، اول امرده اصلاح نفس ايتمك آرزوی كريمانه‌سنی اثبات ايدن وينه او آنده فضيلتجه ترقی ايتمش اولمق ايچون بر شرط مؤثر اولان برطريقدر .

فقط ياشنی آلمش بر انسان حقنده بو بويله اولورسه چوجق ايچونده عينی حال نه‌دن اولماسون؟ چوجغك‌ده كندی قوتلرينی بيلمسی، كندی نفسنه براز اعتماد ايتمسی ، نيت ايتديكی وفقط مشقتی مستلزم بولنان بر ايشی ياپمغه كنديني مقتدر كورمسی لازمدر . چوجغی حركته كتيره‌جك وتقويه ايده‌جك بو اعتقاددر : چوجق كندی قوتلرينه مطلع اولورسه ، بونلری دنه‌مكه باشلار، قوللاندقجه‌ده بو قوتلر بيور ، ونهايت ايشده بيتمش اولور : هرشيده ، بيوكده وكوچكده «طاغلری دويرن» ايماندر ؛ انسانه جسارت ويرن وموفقيت‌ايرديرن‌ايماندر. ايمدی چوجغك كندی حقنده ايی بر فكره مالك اولماسنه ، كندی كوچك جرأتلرينك قيرلماماسنه ، كندی قنادلری ايله اوچماسنه مساعد بولنماليز : بوسايه‌ده اوكا بر

[١] بزده صوفيه حضراتی واخلاق علماسی‌ده بو طريقی شدتله توصيه ايدرلر .
(مترجمك)

چالم کله‌رك امید ایتدیرمش اولدیغی شیئه لائق اولمنی ایسته‌ر . شاید کندیسنه پك فضله بر قیمت بیچه‌جك اولورسه ، بو وهمنی ظالمانه بر صورتده ازاله ایتمه‌یه‌لم: بویله یاپیلیرسه بزم‌ده اونی کندی ظنی کبی ظن ایتدیکمزه ذاهب اوله‌رق جسارتی قیرلمامش اولور : فضله اوله‌رق، کندی حقنده حاصل ایتمش اولدیغی فکر کندیسنه تأثیرده دوام ایده‌جکندن ، کندیسنی اوکا یکزه‌تمکه چالیشیر و بو خیال کندیسنك طبیعتی اوزرینه مساعد بر تلقین اجرا ایلر .

تواضع واحترام .— بوندن مقصد (بدیهیدرکه) چوجغك کندی مزیاتنه خبیر اولوب‌ده کندی نقصانلری حقنده کوز قاپامسی دکلدر؛ بالعکس کرك مزیت و کرك نقصانلرینی بیلمسی لازمکلیر : برنجیلرینی بیلمه‌سی اونلری بیوك بردقت ایله محافظه ایتمك وتزییدینه چالشمق ایچون ، دیکرلرینی بیلمه‌سی‌ده اونلردن قورتلق ایچوندر . چوجغك کندینی نه پك آلچالتماسی نه‌ده بالاپرواز اولماسی اقتضا ایدر. بوتقدیرده‌ده نتیجه فنادر . چوجوق ، کندینی یکنیز کوچوجك وجودینی دیو آیینه‌سنده کوره‌رك قورولمغه باشلارسه ، چوق کچمکسزین معلملری ویا ابوینی طرفندن وقوع بوله‌جق اخطاراتی دیکله‌مامکه باشلار . اونك فضیلتی تواضع ، احترامدر . چوجق هنوز پك تجربه سز اولدیغنی ، هر درلو نقصانی وباشقه‌لرینك دها زیاده مزیتلری ، دها چوق عقل و حکمتی ، دها فضله علمی اولدیغنی ؛ بناءً علیه کندیسنه ویریلن نصیحتلری رد ایتمه‌مسی ویا آنلری اوزون اوزادی‌یه مناقشه ایلمه‌مسی ویاخود او اخطاراته قارشو صبرسز کورنمه‌مسی ، بالعکس اونلری حس منتداری ایله تلقی ایده‌رك اخطارات مذکوره‌دن مستفید اولماسی کندی یاشی اقتضاسندن بولندیغنی کندی نفسنه سویلمیدر .

چوجغه کندی قباحتلرینی حس ایتدیرمکدن ویا اوکا عیبلرینی کوسترمکدن قورقمامالی یز. فقط اوکا عینی زمانده اونلرك نا قابل تداوی اولمادقلرینی، ایسترسه اونلردن خلاص اوله‌بیله‌جکنی آکلاتمالی یز ؛ بونك کبی اونی هر درلو حقارت وذلتدن اسیرکه‌ملی یز ، اصلاح نفس اوغورنده صرف ایده‌جکی مساعی‌یه قارشو حساس اوللی یز .

ادراکك ، قابلیتلرك تعیینی : مسلككٔ انتخابی. — هپسی بوندن عبارت دکل: محاسبهٔ نفسك دها آز حائز اهمیت اولمایان باشقه بر فائده‌سی واردر . بو کونك

چوجنی یارینك ارككی ، اهل وطنیدر؛ تربیه‌نك غایه‌سی اونی هیئت اجتماعیه‌ده وظیفه‌سنی حسن ایفا ایده‌جك، ابنای جنسنه مفید اوله‌جق بر حاله قویمقدر . انجق اونده طبیعت خصوصیه ، بر مجموعهٔ اذواق، بر طاقم معین قابلیتلر واردر . بونك ایچوندرکه چوجغه کندی نفسنی کندیلکندن تتبع ایتمسنی اوکره‌تمك ، کندیسنك هانکی جهته اك زیاده قابلیتی اولدیغنی تمییزه موفقیتنی تأمین ایتمکدر. چوجق بو جهته سالك اولورسه اك زیاده خدمت ایفا ایده‌بیلیر، باشقه‌لرینك سعادتلرینه خدمتله کندی‌ده اك زیاده مسعود اوله‌بیلیر .

بعضی ابوین واردرکه مشروع اولدیغی شبهه‌سز اولان بر احتراصك سوقی‌ایله، چوجقلرینك ذوق و هوسلرینه مطابق اولوب اولمادیغنی تدقیقه بیله حاجت کورمکسزین کندیلرینه دها شرفلی ویادها کارلی کورونن بر مسلکه‌چوجقلرینك انتساب ایتمسنی آرزو ایدرلر. چوق دفعه‌بوصورتله طبیعتی اجبار ایتمك پك‌تهلکه‌لی اولوب کرك کندینه‌کرك چوجقلرینه نتیجه کدرلر حاضرلامقدر .

دیکر بعضلری آتی‌یی دها زیاده دوشونه‌رك ، چوجقلرینك تربیه‌سنی حواله ایتدکلری معلملرله استشاره و تعقیب ایتملری مناسب اولان استقامتی کندیلرندن سؤال ایدرلر . فقط معلم اکثریا بر پدرك ویا بروالده‌نك طبیعی اولان ومعذور بولنان انفعالنی موجب اولمامق ایچون حقیقتی سویلك خصوصنده اظهار تردد ایلدکدن باشقه طلبه‌سندن هر برینك اقتدار واستعدادینی‌صورت صحیحه‌ده بیلمکدن امین اوله‌بیلورمی؟ انسانك کندی‌حقنده آلدانماسی‌محذوری موجود ایکن‌باشقه‌لری موضوع بحث اولدیغی وقت ناصل اولورده بیان فکر ایدیله‌بیلیر ؟ چوجغك اکثریا فوق‌العاده بعض غریب حاللری اولورکه احتیاط و تدبیری امر ایلر : شیمدی‌یه قدر بعض شیلره قارشی آغیر طاورانیوردی ؛ وسائطدن محروم کورنیوردی ، فقط بردن اویانوب‌مراقه باشلار ، چالشیر ، بیوك ترقیلر کوسترر: اکر پك‌عجله علیهنه حکم ویرلمش اولسه‌یدی نه‌اوله‌جقدی ؟

بتون‌بونلرك نتیجه‌سی‌بالذات چوجغك فکرینی صورمقدر، اوبلکه هرکسدن ایی کندیسنی بیلیر ، اونك کندیسنی هروجهله کشف ایتمسی ایچون اوزون زمانه احتیاج یوقدر: اکثریا اونك‌ترجیح ایتدیکی شیلر بر‌آن‌اول ظهور ایدر وچوجق خیالی اکثریا رؤیالرینه کیرن مسلکدن باشقه مسلك ایسته‌مز . اونی کندیسندن

سؤال ایتمك، استقبالی ایچون اك مفید معلوماتی طوپلامق، کندی کشفیاتنی کندیسنه یاپدیرمق خصوصلری بزه عائددر . چوجغك منفعتنه اولەرق، ابوین ومعلمینك **سقراط** ك شبانه قارشی اوقدر حسن استعمال ایتمش اولدیغی بوصنعتی براز ودها طوغریسی چوق بیاملری شایان تمنیدر : بو اسکی فیلسوف حقیقتی یالکز بالذات روحلردن استخراجه دکل بلکه روحلرك‌ده نەقابلیتده اولدقلرینی کشف ایتمك موهبەسنه حقیقتاً مالك ایدی : **قسونوفونه** Xénophon ك بزم‌ایچون حفظایتمش اولدیغی « **خاطرده طوتیلمغه‌شایانه مقالات** » ده **سقراط** ك ناصل برامنیتله‌ارواحه‌نفوذ ایتدیکنی ، اونلری نه‌اولدقلرینی افشایه ناصل اجبار ایلدیکنی ، حقیقی قابلیتلری ناصل فهم وکشف ایتدیکنی ، بر کیمسەده احتراصات کستاخانه وسیئه وارسه ناصل قلع ، دیکر برنده وظیفه ایله قابل توفیق اولمیان جرأت و یا ناموسم تردرلر وارسه بونلری‌ده نه وجهله رفع ایلدکنی کورملیدر . شبهەسز ، بر معلمدن ویا بر پدردن **سقراط** ك اهلیتی‌طلب ایدیله‌مز: بونکله‌برابر، برچوجغك اقبال استقبالی ، هرحالده بتون مدت عمرنجه توجه ایدەجکی استقامت موضوع بحث اولدیغی وقت ، بو تدقیقاتك کندیلرندن طلب ایدلمسی پك فضله‌میدر ؟

معلمك کندیسنی طانیماسی وکندی کندینی تدقیق ایلمسی الزمیدر — معلمك چوجغی کندی کندینی طانیمغه سوق ایتمسی ایجاب ایدرسه، بالذات کندیسنك‌ده کندینی طانیماسی الزم اولدیغنی علاوەیه حاجت وارمی ؟ بوبابده بحق شویله دنیلمشدر : « معلمك مطالعه ایدەجکی ایکی‌شی واردر : بری کندی تربیەسی ، دیکری چوجقلرك تربیەسیدر . » فی‌الواقع ، معلمك بوصورتله کندیسنی متمادیاً وجداً تدقیق ایتمسنده کندیسی ایچون بیوك برمنفعت واردر . اول‌امرده انسانك دیکرلرینك ماهیتنی‌لایقیله آکلاماسی‌ایچون اولابالذات کندوسنك ماهیتنی‌آکلامش اولماسی اقتضا ایتمزمی وچوجقلر حقنده بوخصوص بویله ایکن بیوکلر حقنده‌ده بطریق الاولی بویله اولماسی لازمکلمزمی ؟ معلم کندیسنی تقدیر ایدەرك اکثریا خیر ایشلمەنك ، کندینه حاکم اولمانك نەقدر مشکل اولدیغنی کندی تجربەسیله درك ایدەرك چوجغك ضعفنی ، قباحتلرینك تکررینی ، صبرسزلقلرینی آکلار ، اوندن دها آز نومید اولور ، وغیر قابل اصلاح اولدیغی فکری ایله چوجغی‌ترك

ایتمز . دیکر طرفدن معلم کندیسنه‌ده نظارت ایده‌رك ، افعال وحركاتنك عمومنی شدتله تفتیش ایلیه‌رك وظیفه‌نك كندوسندن طلب ایتدیکی شیئلك كافه‌سنی حقیقةً ایفا ایتمش اولوب اولمادیغنی ، ایشنی صداقتله کوروب کورمدیکنی ، هردرلو تکبر وغروری برطرف ایده‌رك وجدانی حقیقةً مستریح اولوب اولمادیغنی کورر ، کندی حقنده دها مشکلپسند اولور ؛ معلم کندی ایچون نه‌قدر زیاده مشکلپسند اولورسه ، اوقدر قیمتی آرتار . خصوصیله ، بوتربیهٔ شخصیه ، بوغیرت صبورانه سایه‌سنده معلمك طوروحرکتی اوامر ووصایاسنه دهازیاده امنیتله توافق ایدر ، نمونهٔ امتثال اولمقده‌کی قدرتی کسب ایلر ، نمونهٔ امتثال اولمانك ایسه چوجق اوزرینه تأثیر عظیمی واردر : اکر معلم تعلیم ایتدیکی شیئك خلافنده احتیاطسزجه حرکت ایدرسه ، باشقه‌لرینی یاپمقدن منع ایتدیکی شیلری کندیسنك یاپدیغی ، تقبیح ایتدیکی قصورلره کندی سقوط ایلدیکی کورولورسه ، چوجغك حرمتنه مظهر اوله‌بیلمسی غیر ممکندر ، زیرا افعال متناقضه‌سیله اونك وجدانی تشویش ایتمشدر ، بوتقدیرده ارتق تربیه قابل اولورمی ؛ معلمه عائد وظیفه‌نك صوکی یوقدر : او ، چوجقلر ایچون کندیلرینه توصیه ایتدیکی بتون اوصاف ممدوحه‌نك جانلی بر نمونه‌سی ، اونلرك نظرنده هرنقطهٔ نظردن مفکوره‌وی ، هرنقطهٔ نظردن عالی بر آدم ؛ باشقه‌لرینه مشابه اولمایان بر آدم ، شخصی کندیسنه قارشو محبت واحترام القا ایدن آدم اولمالیدر . بوکا بناءً درکه معلمك کندینی اکمال ، اصلاح ، قصورلرینی اتمام ایلمکه چالشماسی لازمدر . معلمك قوهٔ اقناعیه‌سی ، تأثیری اخلاقنك یوکسکلکی ایله اولچیلور ؛ چوجقلرله ایی کچینمك طریقیله‌ده ، کندیلرینه بالخاصه ایی کچینمکی اوکره‌در .

خلاصه

١ .— ادراك داخلینك آلتی شعوردر . تأمل برطرز معرفت اولوب مسئله اونك نه‌یه متعلق اولدیغنی بیلمکدر .

٢ .— تأمل یالکز کچیجی اولان وآز دوام ایدن حادثه‌لری ادراك ایتمز ؛ بلکه اوحادثه‌لری کندیسنه اسناد ایتدیکمز بر حقیقت دائمه‌یی‌ده ادراك ایدر . بوحقیقت فعالیه اَنا در . هربر حالت متأمله اَنا نك تصورینه مربوطدر .

٣ .— أنا شئون نفسیه‌نك بوصیرورتنه مقایسه ایدلدكده ، بر جوهردر ، یعنی او حالات ك توالیسی آره‌سنده هروقت دائم اوله‌رق قالیر . وشو جوهر فكرینه مالك اوله‌بیلمكلكمز انجق شعور سایه‌سنده‌در. حواس بزه‌یالكز بر طاقم حادثات موقته‌نك تعاقب وتوالیسنی كوستر، اگر بو حادثه‌یی بر جوهرك آثار ظاهره‌سندن فرض ایدییور ایسه‌ك بونك سببی ذاتمزده، تكیفات نفسیه‌مز آره‌سنده، باقی ودائمی بر موجودك وارلغنی حس ایلدیكمزدن ناشیدر .

٤ .— فقط جوهر دیمك علت دیمكدر. أنا ایله أنایه مخصوص حالات اره‌سنده یالكز برنسبت موازنه statique اولمایوب بلكه برمناسبت قوانیه dynamique ده واردر ؛ أنا شئون نفسیه‌ده‌كی كثرت وتخلف كندیسندن مشتق اولان طاقت énergie اولمغله برابر اونلرك جمله‌سنه حاكم اولان حقیقت فعلیه réalité در .

٥ .— علیتك نمونه‌سنی یالكز تأملدن استخراج ایده‌بیلیرز . ادراك خارجی بزه یالكز باشقه حادثه‌لردن صكره كلن بعض حادثه‌لری كوستره‌رك شوصوك حادثه‌لرك برنجیلردن حصوله كلدیكنی خبر ویرمز. (هیوم Hume) (مه‌ن‌دوبیرانه Main de biran)ه نظراً علیتك وجودندن خبیر اولمقلغمز فعالیت محركه سایه‌سنده‌در : قولمزی قلداتمق ایسته‌دیكمز وقت قولمزده قالقنجه ، بو ایكی فعل بیننده بسیط بر نسبت تعاقبدن فضله برشیئك یعنی نسبت علیتك بولندیغنی حس ایدییورز . احتمالكه دها یوكسكه چیقیله‌رق بو احتساسی آرزو وحتی اراده‌یه (حاصل اولان فعلدن صرف نظر) عطف ایتمك ایجاب ایدر . — بو وقوف پیدا اولنجه دیكر اشیایه‌ده تشمیل ایدرز : بوندن دولاییدركه اول زمانده‌كی انسانلر وحالا چوجقلر بتون طبیعتی جانلاندیررلر .

٦ .— شعور بزه علت فاعلیه‌ایله برابر علت غائیه‌یی بیلدیرر ، (غایه، مقصد، فكرمدبر) : حواس بزه بربری آردنجه كلن ویا برلكده وقوعه كلن حادثات وشئونی كوستر، فقط بونلرك نه‌یه ساعی اولدقلرینی وحتی بر مقصده متوجه اولوب اولمادقلرینی خبرویرمز. بزه كلنجه ، بالعكس، برغایه‌اولمقسزین هیچ بروقت حركت ایتمه‌یز.قوۀ اراده‌مزك تجربه‌سندن مطلع اولدیغمز بوحالی اوندن صكره اشیایه‌ده تشمیل ایلرز . بوندن باشقه أنا كندیسنی حقیقی ، مطلق بر واحد ، وكافه‌سی مفروض ویا او واسطه ایله موجود بولنان دیكر واحدلرك عمومندن مستقل برواحد كبی تفرس

ايلر . أنانك مرور زمان ايله تغير ايتمه‌مسی عينيت وهويتی تشكيل ايدر . شوعينيتی ادراك ايتمكلكمز ايسه نفس ناطقه‌مزك ديموميتدن بزی خبير ايلر . أنا هر حادثه ايله برابر فوت اولوب اوندن صكره ظهور ايدن‌يكی برحادثه‌ايله يكيدن تولد ايتمز. او ماضيدن، حالی‌ده قطع ايدرك استقباله ممتد ، يعنی دائم اولور.

٨ .— بناءً عليه ادراك داخليده ادراك خارجيدن فضله برشیٔ واردر ؛ ادراك خارجيده ، بزيالكز حادثاته ايريشيرز ويالكز موجودی استنتاج ايده‌بيليرز؛ ادراك داخليده ايسه ، برطاقم حادثاتك تواليسندن خبردار اولمقله برابر مشخص وحی بر موجودك وارلغنی‌ده عارف اولورز. بوعرفان ، بر چوق درجه‌سی بولنه‌بيلمكله برابر ، دائمی ، بسيط ، اجزايه ناقابل تفريقدر .

٩ .— بوعرفان‌واحتساسی أنانك كندی حقنده حاصل ايده بيله‌جكی فكر مجردله قاريشديرماملیدر : بو فكر بر چوق مالزمه‌نك وجودينی استلزام ايدن وبعضاً حقيقت ايله حال مطابقتده بولنه‌ميان بر انشادر. ذاتاً او فكرك خصائصندن اوكا عائد احتساساتك نه تواليسی ونه‌ده محصولی اوله‌ميان ، نفس أنانك خصائصی هيچ بر وجهله استدلال ايديله‌مز .

١٠ .— فكر أنانك عناصری شونلردر : ١. روحك قوای عموميه‌سنه عائد وقوف ، فقط بعض تعينات خاصه ايله برابر .— ٢. بدنمز حقنده‌كی‌وقوف ؛— ٣. حالده وماضيده‌كی حيات نفسيه‌مز حقنده‌كی وقوف (حافظه‌نك‌اهميتی: فكر أنانك مقدری حافظه‌نك طالعنه مربوطدر) . ٤ . مستقبل أنانك تصوری.

١١ .— حقيقةً و فعلاً نه اولدقلرينه علم صحيحی متعلق اولانلر آزدر . (احتراصاتك ،هيئت اجتماعيه‌نك تأثيری) : «كندی‌كنديكی طانی» قولی نادراً تحقق ايتمش بر مفكوره‌در .

١٢ .— شعور أنايه ايريشير ويالكز اوكا ايريشير : نه اجسام خارجيه‌يه ، نه بدن خاصمزه ، نه مطلقه شعورمز لاحق دكلدر .

١٣ — انسانك كندی نفسنی بيلمسی اهمدر : محاسبهٔ نفس طريق فضيلتده ترقی ايچون‌فائده‌ليدر . چوجنك‌ده كنديني طانيماسی وكنديني دوشونمكه‌آلشماسی لازمدر . بوسايه‌ده‌نه‌يه‌مستعد اولديغنی‌دها ايی اوكره‌نير ؛ برده چوجغك كنديسنه برازاعتمادی اولماسی لازمدر ، زيرا بوسايه‌ده جسارت كسب ايدرك موفقيته نائل

اولور . بوندن‌باشقه اوكا كنديسنی دها ايی ظن ايتديكلرينی اشراب ايتمليدر ، زيرا حقنده بسلنيلن فكره لايق اولمغه بويله‌لكله چالشير .

١٤ . — بونلرك معناسی چوجق كندی قصورلرينه كوز قاپاسين ، كنديسنی اولديغندن بيوك كورسين ديمك دكلدر ؛ چوجغك متواضع واحترامكار قالماسی لازمدر . چوجغه خطالرينی وضعيف جهتلرينی كوسترمكدن قورقماملیدر ؛ فقط بونك شرطی، ايسترسه بونلردن قورتلمق النده اولديغنی اوكا سويلمكدر.

١٥ . — چوجق كندی نفسنی طانيمغه غيرت سايه‌سنده ، كندی خصوصی قابليتلرينی دها ايی تميزه ، دها زياده مستعد اولديغی ودها چوق خدمت ايفا ايده‌بيله‌جكی واك زياده مسعود اوله‌بيله‌جكی مسلكی انتخابه مقتدر اولور .

١٦ . — معلم‌ده كندينی‌طانيماغه‌چالشماليدر ؛ كندی ذاتی تربيه‌سنه وتكمل ايتمكه متمادياً اهتمام ايتمليدر : معلم چوجغه سوزينی ديكله‌ده‌بيلمك ايچون افعاليله اوكا نمونهٔ امتثال اولماليدر .

طقوزنجی درس

قوای محافظه

حافظه

حافظه‌نك اهمیتی . ـــ حافظه : تعریف ؛ شعور ایله مناسباتی . ـــ حافظه‌نك ساحهٔ فعالیتی . ـــ حافظه‌نك عناصری . ـــ ۱ . افكارك محافظه‌سی ؛ ـــ نظریه‌لر . ـــ محافظهٔ افكاره مخصوص قوانین . ـــ عضویتك ایی حالده اولماسی . ـــ انطباعك شدتی . ـــ تهیج . ـــ دقت . ـــ افكارك تمایزی . ـــ افكارك تركبی ـــ ۱ تكرار . ـــ حافظهٔ خارجیه وحافظهٔ داخلیه . ـــ ۲ افكارك احیاسی . ـــ كندیلكندن حاصل تذكر . ـــ بالتداعی تذكر . ـــ بالاراده تذكر . ـــ ۳ تشخیص . ـــ تذكر وتذكر مبهم . ـــ تشخیصك شرائطی : زمان حقنده‌كی فكر وأنانك عینیتی . ـــ تشخیصك میخانیزمه‌سی ؛ مسئله‌نك وضعی . ـــ تذكر ایله ادراكك فرقی . ـــ تذكر ایله وهم خیالینك فرقی . ـــ نظریه‌نك تصدیقی . ـــ ٤ احلال : وبونك میخانیزمه‌سی . ـــ حافظه‌نك امراضی : ضیاع حافظه ایله فرط حافظه . ـــ حافظه‌لرك انواعی . ـــ حافظه‌نك مزیاتی .

تطبیقات عملیه . ـــ حافظه وقوهٔ ممیزه . ـــ حافظه وتربیهٔ اخلاقیه . ـــ حافظه‌نك تربیه‌سی .

حافظه‌نك اهمیتی . ـــ حافظه حیات ذهنیه‌ده مهم برخدمت ایفا ایتمكده‌در : **پاسقال**ك سویلمش اولدیغی كبی « حافظه ، نفس ناطقه‌نك بتون عملیه‌لری ایچون الزمدر » . قوای اكتسابیه‌ده اونك وساطتنه محتاجدر . فی‌الواقع ، هر بر ادراك حال حاضرده وقوع بولور ، فقط حال حاضر اولور اولماز همان منعدم اولور . ایمدی نفس ناطقه‌ده ماضی‌یی حفظ ایتمك قابلیتی اولمامش اولسه ، نه برشیٔ ادراك ونه‌ده برشیٔ فهم ایده‌بیلیردی . حافظه اولمازسه ، قوای ترتیبیه‌ده عقامته اوغرارادی . بیلدیكمز وجهله ، بوقوه‌لر ، اعمال ایتمك اوزره بر ماده‌نك اولجه موجود اولماسنی اقتضا ایدرلر ؛ فقط مفكره‌یه عرض اولنان شیلر همان قاچوب

كيدرسه ، آره‌لرنده‌كی مناسبتلرك كشف وعلمك انشاسی ناصل قابل اولور ؟ هايدی بوترتيب وتكوينی ممكن فرض ايده‌لم : فقط هيچ ايشه يارامازدی . زيرا نفس ناطقه‌ايشنی بتيرر بتيرمز بتون نتايج اونودلمش اولسه‌يدی، هيچ‌طورمقسزين ايشه تكرار باشلامغه مجبور اوله‌جق وهيچ‌بروقت ترقی‌ايتمكه موفق اوله‌ميه‌جقدی : علممز په‌نه‌لوپ Pénélope لك طوقوندقچه چوزيلن بز ينه دونه‌جكدی . (١)

حافظه: تعريف. شعور ايله مناسباتی . — حافظه « تخطر ايتمك قوه‌سيدر . » تعبير آخرله اولجه اكتساب ايدلمش اولان افكارك يكيدن بولنماسی ، و طانماسی‌در ديبه تعريف اولنه‌بيلير . بونكله برابر ، بوفعللك يالكز « افكار » ه يعنی ذهنك يكانه عناصرينه شامل اولديغنی ظن ايتمه‌مليدر : حافظه بتون عناصر معنويه‌يه تعلق ايدر: شعور كبی حافظه‌دخی حالات‌نفسيه‌نك عمومنه عائد برقانوندر؛ شعورده اولجه حاصل‌اولان هرشیئك يكيدن حادث‌اوله‌بيلير؛ حافظه‌بالذات شعورك‌دوامی اونك احياسی‌در .

حافظه‌نك دخی شعورك عينی حدودلرينه مالك اولديغنی علاوه ايده‌لم . شايد بز يالكز كندمزدن خبير ايسه‌ك روآيه قولار Royer-Collard ايله برابر ، كنديمزدن باشقه هيچ برشيئی تخطر ايتمديكمزی سويلملكمز لازم كلير. شبهه‌سز، بز فلان ويا فلان شيئی تذكر ايلديكمزی ممنوناً سويلرز ؛ فقط اوشیء بزم ايچون بعض احساساتك هيئت مجموعه‌سندن باشقه برشی دكلدی ، ونفس ناطقه‌يه يكيدن كله بيلن شیء ، حد ذاتنده شيئك كنديسی اولمايوب فقط يالكز احساساتمز ومقدما بونلرله برلكده بولنمش اولان تهيج ويا آرزولر كبی شئون متنوعه‌در .

حافظه‌نك سامی‌فعاليتی . — حافظه شعورك برقانون عموميسيدر : بعضلری دها ايلرويه كيده‌رك اونی حياته وماده‌نك ايچنه قدر ، برحالی محافظه ايتمكه وبرحركتی تكرار ايلمكه مستعد اولان هرشيئه تشميل ايدرلر : بوتقديرده حافظه ايله اعتياد برشی اولمق لازم كلير. بوصورتله چيچك خسته‌لكندن بوزلمش بريوزك ، اوخسته‌

---

(١) په‌نه‌لوپ، خرافات يونانيه‌ده ، أوليسك زوجه‌سيدر. أوليسك غيبوبتی اثناسنده كنديسنی ازدواجه طالب اولانلره ايشله‌مكده اولديغی قماشك اكمالنده موافقت ايده‌جكنی سويلردی، فقط كوندز ايشله‌ديكنی كيجه بوزاردی . بو حيله سايه‌سنده يكرمی سنه مدت طالبلرك تضييقندن قورتلمش ايمش .

لغك ميقرو بنی؛ دكزلرك دخی وقتيله اوزرندن كچن پومپه يوس ك كميلرينی ، بو كميلرك براقدقلری ايزلر سببيله تخطر ايتمه‌سی ايجاب ايدردی .

بو برمبالغه‌در . تذكر ايتمك تذكردن خبير اولمق ، وقوعه كلن بر تكيفك يكی اولمايوب اولجه ظهور ايتمش اولديغنی تشخيص ايتمكدر : ايمدی تشخيص تذكرك عنصر اصليسيدر. حال بوكه محقق ، نه يوز ونه‌ده دكز تكيف ايتديكلرينی حس ايتمامشلردر ، تكيفلرينی ماضينك برطنينی مقامنده تشخيص ايتمزلر ؛ بونك ايچون نه بريكی نه اوته‌كی تذكر ايتمزلر ؛ اونلرده يالكز حافظه‌نك تماماً ظاهری وسطحی اولان نشانه‌سی واردر .

حافظه‌نك عناصری . — حافظه بر قوهٔ مخلوطه‌در ؛اونده باشليجه درت خدمت fonctions تفريق ايديله بيلير : برنجيسی : افكارك حفظی ؛ ايكنجيسی بونلرك يكيدن جانلانمسی ياخود تمثلی؛ اوچنجيسی كنديلرينك اذكار اولمق حيثيتله تشخيصلری؛ دردنجيسی ماضيده‌كی موقعلرينك احلالی، تعبيراخرله ايلك ادراككوقوع بولديغی زمانك صحيح بر صورتده تعيينی . » **موزار** Mozart **سيكستين** كليساسنده اوقونان Miserere الهيسنی (١) ايكی دفعه ايشتدكدن‌صكره حافظه‌سيله نوطه‌يه آلديغی وقت سسلری وبونلرك نسبتلرينی حفظ ايتمش ايدی ، صكره اونلری تكرار ايدييور، كچمشده طويمش اولديغی سسلرك عينی‌اولدقلرينی تشخيص ايدييوردی . » ، كذلك اونلری حيات ماضيه‌سنك بر آن معيننه اسناد ايليوردی.

١ . **افكارك حفظی . نظريه‌لر .** — افكارك محافظه‌سی مسئله‌سی مشكل اولديغی قدر قارا كلقدر . بومسئله‌يی تدقيق ايتمش اولان روحيات علماسنك چوغی اونی بعض استعارات ايله حل ايتمشلردر . اونلردن بعضلرينه كوره ، حافظه برمحفظه ، بر انبار ، برچكمجه اولوب افكار اوراده قپانمش، اويويورلر ومساعد برفرصتك كنديلرينی اورادن كوشهٔ نسياندن چيقارمه‌سنی بكليورلر. ديكر بعضلری‌ده حافظه‌يی بعضاً، اوزرينه بر طاقم حرفلر آزچوق‌درين برصورتده چيزلمش برقوم طبقه‌سنه، بعضاً اشيانك خيالنی الی‌نهايه حفظ ايدن فطوغراف‌پلاقه‌نه والحاصل بعضاً‌ده‌اصواتی قيد وعيناً اعاده ايدن فونوغرافه تشبيه ايدرلر. فقط بومقايسه‌لرك هپسی هيچ بر

(١) ميزه‌ره‌ره ، زبورك اللنجی الهيسيدركه بو لفظ ايله باشلار .

شی ایضاح ایتمز . برده شعوردن بر دفعه کچمش اولان افکارك غیر مشعور به اولەرق پایدار اولدقلرینی فرض ایتمك متناقض بر فرضیەدر ، زیرا غیر مشعور به بر فکر هیچ برشیٔ دکلدر .

فیزیولوژی بو مسئلەیی براز تنویر ایتمکه چالیشیور . ایلك نظریەیه کوره ، افکارك حفظی برنجی انطباعدن متحصل تکیفك داخل دماغده تثبتندن تعبیر اخرله نهایةالامر بر اهتزاز عصبینك استمرارندن (تخمیناً بو استمرار بلا مدت اولەبیلیر) عبارتدر .

بو نظریەلر حافظەیی یالکز عناصردماغیەنك تکیف منفعلی عد ایتمیوب بلکه تجبرات آرەسنده بعض « اجتماعات قوانیه Associations dynamiques » نك تشکلیله ، جوهر عصبینك تدریجاً اکتساب ایدەجکی « ایشلەمکه عائد بعض اطوار» ، بعض اعتیاداتله ایضاح ایدر : **دەقارت** تذکرك شرطنی دماغك بوکوملرنده فرض ایدییوردی ، حالات شعور نەقدر چوق تکرر ایدر ایسه او حالاتك هر برینه عائد اولان بوکومده او درجه درین اولورمش .

بو نظریەلرده ممتنع دینەجك برشی یوقدر . بالعکس ، حافظەنك مبتلا اولدیغی امراض بو قوەنك ، احتمالکه ملکات سائرەنك عمومندن زیاده ، بنیۀ دماغیەیه مربوط اولدیغنی مطلق بر صورتده اثبات ایدر : فیالواقع او خستەلقلرك سببی هروقت مراکز عصبیەده ظهور ایدن بعض بوزوقلقلردر .

بونکله برابر بو ایضاحات اول امرده یالکز بر ماهیت موقتەیی حائزدر : زیرا دماغ حد ذاتنده نەدر ، وبحث اولنان انطباعات ویا اعتیادات مطلق اولەرق نەیه توافق ایدەبیلیرلر ؟ فضله اولەرق بو ایضاحاتك حادثەیی وجه خارجیسندن نظر دقته آلدقلری ظن اولنیور. حالبوکه او حادثەنك نفسانی اولمق اوزره بروجه داخلیسیده یوقمیدر ؟ اکر دماغده ایلك انطباعدن هر هانکی بر شکلده بر شی قالیورسه ، سببی انطباع اولان برحالت روحیەنك تماماً معدوم اولدیغنی قبول ایدیله بیلیرمی؟ اولجه وارد اولان افکار برطاقم عناصرمعطله ومیته اولمایوب، برنوع تخمر داخلیه تابع اولان وشعور منورك ساحەسنده تکرار ظهور ایتمکه ساعی بولنان حقیقی بر طاقم « قوتلر » در . دیکر برجهتدن، اکرهرهانکی صورتده ایشلەمك اعتیادلری ، اجتماعات قوانیه تحصل ایتمشسه ، نیچون نفس ناطقەدەده افکار

آره‌سنده عینی ماهیتده برطاقم تتابع وتداعیلر حصوله کلسون؟ نه‌دن نفس ناطقه دخی اوقبیلدن اولمق اوزره معین برصورتده تفکر ایچون بعض عادتلر اکتساب ایتمسون. انسان هم بدن وهم روحدر: انطباعك محافظه‌سی فکرك آزچوق ماتحت‌الشعور subconscient بر شکلده محافظه‌سی ایله بالطبع اکمال اولنور، ودیکر طرفدن اعتیادات دماغیه‌نك تشکلی، بعض اعتیادات عقلیه‌نك تشکلی ایله تضاعف ایدر، هرنه‌قدر اونلری واضحاً استحضار وتصور ایتمکلکمز بلکه ممکن دکلسه‌ده.

افکارك محافظه‌سی قوانینی. — ذاتاً افکارك محافظه‌سی قوانینی‌ده بر قسمی فیزیولوژی‌یه وقسم دیکری روحیاته متعلق اولمق اوزره ایکی نوع شرائطك حافظه‌جه نظر اعتباره آلنماسی لازم کلدیکنی اثبات ایدر.

عضویتك ایی حالده اولماسی. — اول امرده شوراسی بر امر محققدرکه افکاری محافظه ایتمك استعدادی عضویتك عموماً و جملهٔ عصبیه‌نك خصوصاً ایی حالده اولماسنه قویاً مربوطدر؛ دها صکره بحث ایده‌جکمز ضیاع حافظه‌نك سببی دماغده حصوله کله‌جك بوزوقلقلردر؛ هر نوع افراطلر، بعض اجسامك تأثیری، اختیارلق والحاصل عضویت آلیه‌مزك زنده‌لکنی دوچار ضعف ایده‌جك وایشله‌مسنی اخلال ایلیه‌جك هرشیئك حافظه اوزرینه بر تأثیر مشئومی واردر. حفظ ایتمك قابلیتنك علی‌الخصوص سن طفولیتده دها بیوك اولماسی اسبابنك بری‌ده بودر؛ فی‌الواقع، او وقت جسمانی طاقتلر، جملهٔ عصبیه هنوز پك ترو تازه‌در.

انطباعك شدتی. — شرائط روحیه دها زیاده‌در. اول امرده برانطباعك شدت وتأثیری نه‌قدر بیوك اولورسه، اوانطباع شعورده او درجه فضله دوام ایده بیلیر. هربرمز ایچون اویله بعض انطباعات واردرکه شدتلری سببیله خاطره‌لری حیاتمز دوام ایتدیکی مدتجه شعورمزدن سیلنمز برصورتده دوام ایلر. بالعکس، ضعیف اولان هرانطباع قولایجه اونودیلور. چوجقلغمزه عائد خاطراتك دوامنی ایضاح ایدن اسبابك بری‌ده بودر: فی‌الواقع، او وقت روح تماماً یکی ایدی. و بوکون بزه عادی کورونن هرشیئ اوکا شایان حیرت کورونور وپك زیاده تأثیر ایدردی.

تهیج. — بوندن‌ده خاطراتك محافظه‌سنه تعلق ایدن خصوصاتده تهیجك ایفا ایتدیکی خدمت کوریله بیلیر: شدید برانطباع بزی هر وقت تهییج ایدر.

حساسیتمزه طوقینان ، واونی آز چوق قویاً تحریك ایله‌ین هر شیٔ مفکره‌ده اوزون مدت باقی قالیر ؛ « بیوك برمسرتله ، براضطرابله ، شدید برخلجانله برابر وقوع بولان » بعض‌وقایع اونوتلماز، خوشمزه کیدن، قلبمزه تأثیر ایدن، محبتلریمزه اذواقمزه ، تمایلاتمزه توافق ایدن هرشیئك دها چابوق و دها ایی حفظ ایدلدیکی معلومدر . تربیه‌ده ، « جاذبه‌دار » برتعلیمك الزمیتی بوندن ناشیدر .

دقت . — دقت، دها آز حائز اهمیت اولمایان باشقه بر شرطدر : شاکرد لایقیله چالشمق شرطیله درسنی، اوندن استکراه ایتسه ویا جانی‌صیقلسه بیله بحق اوکره‌نور . دقت حقنده ، « حافظه‌نك منقاشی» دنیلمشدر .

فی‌الواقع دقت خاطراتی تمادی ایده‌جك صورتده لوحهٔ شعوره حك ایتمکه مستعددر ، صرف اولنان مساعی نه قدر چوق اولورسه بو حك او درجه امنیتله وقوع بولور. بعض کیمسه‌لر چابوق‌اوکره‌نیر، فقط چابوق اونودیرلر؛ بعضیلری‌ده حفظ ایچون دها چوق مشکلات چکرلر : فقط بوکا مقابل حافظه‌لری دها متین، دها امیندر. «ولیبرك تصویر ایتدیکی برشخصك دیدیکی کبی «مرمر اوزرینه ، قوم اوزرندن دها چوق مشکلاتله حك ایدیلیر، فقط حك اولنان شیلر مرمرده دها چوق زمان باقی قالیر . »

افكارك تمایزی.— برده دقت، یالکز اقتضا ایتدیکی جهد سببیله دکل ، بلکه افکاره ویردیکی وضوح طولاییسیله‌ده حافظه‌نك بر عنصر اصلیسیدر ؛ بناءً علیه خاطراتك محافظه‌سی ایچون یکی بر معاون دیمکدر . عندمزده مبهم ومشوش قالان، معناسی آکلاشلمامش اولان شیلر ، حفظ ایدلمش دکلدر ویا شاشیله‌جق درجه‌ده برقولایلقله اوچار کیدرلر. بالعکس تماماً تمثیل‌ایتدیکمز وقارا کلق برجهتنی براقمایوب آچیق کوردیکمز هرشی ایچون اوزون بر حیات تأمین ایدلمشدر . بر معلمك کرك کندی وکرك سائرلری ایچون بو قانوندن استخراج ایده‌بیله‌جکی تطبیقات عملیه قولایجه کوریلور : معلم بر درسك ایجه آکلاشلمش اولدیغنه‌امنیت حاصل ایتمدکجه او درسی ویرمه‌ملی وچوجقلرك آکلایه‌جغی واضح وقابل فهم وادراك بر لسانله کندیلرینه خطاب ایتملیدر ؛ بوکا امکان حاصل اولمق ایچون اولا معلمك مسئله‌یی کمال وضوحله کورمسی شرطدر. بونك ایچون «اوکرتمه‌نك اك ایی واسطه‌سی اوکره‌تمکدر . » سوزی حقلی اوله‌رق سویلنمشدر.

افکارك تشکلی. — فقط افکارك عندمزده تماماً واضح ومتمایز اوله‌بیلمسی ایچون بربرلرینه متصل ومتسلسل اولماسی، وآره‌لرنده برنظام عقلی بولنماسی لازمدر: بناءً علیه بعض شیلرك تذکر ایدلمسنك اك ایی طریقی او شیلر آره‌سنه منطقی بعض نسبتلر ادخال ایتمکدن، اونلره ذهناً نفوذ ایلمکدن، والحاصل کندیلرینی تنسیق وتنظیم ایتمکدن عبارتدر. نظام، مفکره ایچون برشرط حیاتیدر: نظام سایه‌سنده، حافظه سوینه سوینه یوکنی طاشیر، مقداری حقیقةً ایناناماز بر سوری افکاری یکیدن بولور؛ بالعکس، نظامسزلقله، یوکی نه قدر خفیف اولورسه اولسون بالضروره طایانه‌ماز. بونك سببی شودرکه، فکرلر بربرینه باغلی ومرتب اولورسه بالطبع یکدیکرینه یاردیم ایدرلر، بر طاقم سیستملر، بر طاقم کلیات مرکبه تشکیل ایلرلرکه کلیات مذکوره‌ده هربر عنصر دیکرلرینی دعوت ایدر وکندی یکیدن ظهور ایتدیکی وقت دخی اونلری احیا ایلر. شبهه‌سز، بو خصوصده مناسبات طبیعیه، ترتیب منطقی قدر هیچ برشیئك دکری یوقدر: بونکله برابر، بونلرك فقدانی حالنده، صنعی بعض مناسبتلر، وبرنظام ینه ایشه یارار. منه‌موتکنی Mnèmotechnie دنیلن وحافظه‌نك بعض تدبیرلرله تقویه‌سنه چالیشان فن ایشته بو قاعده‌یه مستنددر. (۱)

تکرار. — تکرارك خدمت مؤثره‌سنی‌ده اونوتماملیدر: تکرار اکثریا لازمدر، زیرا بر شیئی یالکز بر دفعه‌جق عطف نظر دقت ویا یکانه بر تعقل ایله حفظ ایتمك وبیلمك نادراً تحقق ایتمش بر مفکوره‌در. فقط تکرار اکثریا کافی اولوب شرائط سائره‌نك مقامنه قائم اوله‌بیلیر: بر شاکرد درسندن هیچ خوشلانمایه‌بیلیر، اوکا هیچ دقت ایتمیه‌بیلیر، اوکرندیکی شیئك ایلك کلمه‌سنی بیله آکلامایه‌بیلیر. بونکله برابر تکرار سایه‌سنده نهایت اوکره‌نیر. حافظه‌نك اعتیاد ایله مقایسه اولنماسی بالخاصه بونقطهٔ نظردندر؛ حافظه حقنده او قدر فنا سوزلر سویلنمسی ینه بونك ایچوندر، زیرا بویله بر حافظه‌نك پاپاغان کبی الفاظی معناسنی آکلامقسزین تکرار ایتمکدن همان فرقی یوقدر.

---

(۱) بعض قاعده‌لری، وقوعات تاریخیه‌نك سنه‌لرینی، ویا بعض حکمدار اسملرینی وصیره‌لرینی قولایجه ازبرله‌یوب اونوتمامق ایچون بزده‌ده برچوق بیتلر، رمزلر، اشارتلر ایدرمشلردی. فقط بووتیرهٔ تعلیم شیمدی اعتباردن دوشمشدر. (مترجمك)

حافظهٔ خارجیه وحافظهٔ داخلیه.— والحاصل ، خاطراتك محافظهسى شرائطى ايكى قسمه تفريق ايديله بيلير: بر قسمى بزدن مستقل اولوب اشيانك نفس ناطقهاوزرينه حاصل ايتديكى انطباعدن نشأت ايدر؛ ديكر برقسمى بالذات بزدن، بزم اشيا اوزرينه بلا اختيار ويا بالاراده اجرا ايتديكمز عكس العملدن حصوله كلير . بو صورتله محافظهنك بو ايكى سبب اصليسنه مبنى ايكى درلو حافظه تمييز ايديله بيلير ، برى تماماً خارجى وانفعالى ، ديكرى داخلى ودها خصوصى بر صورتده فاعلدر . ذاتاً هرايكى حالده ده افكارك انتظام وتشكلى نه قدر درين اولور ، حادثه يى نفس ناطقه نه قدر تام اوله رق تمثيل ايتمش بولنورسه تذكر اوقدر زياده دائم اولور . **مدام دوبيرانه بحوره** : « برفكره نفس ناطقه كندى ذاتندن نه علاوه ايتمشسه ايشته يالكز اوتكرار جانلانه بيلير» ديديكى كبى **رووآيه قوللارك** : « بز كنديمزدن باشقه بر شيئى تذكر ايده ميز » ديمسنك سببى ينه بوندن معلوم اولور .

٢ . **افكارك احياسى .**— حافظه يالكز افكارى حفظ ايتمز ، اونلرى يكيدن حاصل ايدر ، تكرار جانلانديرر . بونده ده حادثه نك منفعل اولماسى، كنديلكندن وقوع بولماسى ، ويا دها خصوصى صورتده جهدمزه تابع بولنماسى ممكندر . لسان عوامده بوكا قائلدر ، زيرا بعضاً « خاطرمزه كليور » ديرزكه بو ، كويا خاطره نك كنديلكندن كلديكنى اشراب ايدر ؛ بعضاً ده « خاطرلايورز » ديرزكه بوده خاطره نك بزم كندى وساطتمزله حصوله كلديكنى ايما ايدر .

كنديلكندن حاصل اولان خاطره.— بناءً عليه، خاطره اكثريا كنديلكندن حاصل اولور ؛ بزم هيچ بر دخل وتأثيرمز اولمقسزين شعورك يوزينه چيقار : مثلا بعضاً باشقه شيلرله اوغراشيركن ، اولجه ايشيتمش اولديغمز بر موسيقى هواسى بردنبره نفس ناطقه مزه سنوح ايدر ، يواش سسله اونى تغنى ايتديكمزى وبونك كونده بر قاچ دفعه تكرر ايلديكنى كوررز . حتى بعضاً تذكر او درجه غير اختياريدركه بزه رغماً حاصل اولور ، ذاتمزه مربوط بولنور : آرقامزى براقماز ونهايت بزى تعجيز ايدر . بونك سببى ايلك دفعه حاصل اولان انطباعك پك قوتلى اولماسيدر . مادامكه افكار كندى شدت ابتدائيه لريله متناسباً حفظ ايديليورلر، ينه عينى شدته كوره يكيدن تولد ايتمكه ساعيدرلر : بونلر آره سنده بر مجادلهٔ

حیات موجود اولوب احوال مساعد اولور اولماز اك قوتلی اولان فکر درحال نفس ناطقه‌یی اشغال ایدر . عمومیت اوزره، انطباعات حاضره دها قوتلی اولدیغی جهتله خاطراتك یکیدن تولدینی منع ایدر واونلری نوعاً ما زجرایلر: فقط بعضاً اولجه حاصل اولان بر انطباع اوقدر شدتلی اولمشدرکه خاطره‌سی احساسات حاضره‌یه غالب کلیر؛ دیکر طرفدن، بزده یشامقده اولان صور محسوسه‌نك یکیدن تولد ایله ساحهٔ شعوری تصرف امرنده آره‌لرنده چکیشمه‌لری ایچون اویقوده ویا حال استغراقده اولدیغی کبی، دنیا ایله اولان مناسبتك کسلمش ویا کوشه‌مش اولماسی کافیدر .

بالتداعی تذکر . — فقط اکثریا خاطره، نفس ناطقه‌ده حالاً موجود بولنان فکر ویا انطباع ایله یعنی بالتداعی دعوت ایدلمش بولنور. افکار، عناصر جامده‌دن عبارت اولمادقدن باشقه یکدیکرندن تجرد ایتمش‌ده دکلدر : بونلر شعورده ایلك دفعه اوله‌رق مجتمعاً حاضر اولمالری سببیله، بربرلریله اجتماع ایدوب آز ویا چوق مخلوط بر طاقم کلیات تشکیل ایدرلر، بونلره داخل اولان بر عنصر یکیدن منکره‌ده ظهور ایدنجه منسوب اولدیغی هیئتی یکی باشدن تشکیله سعی ایدر؛ بر آزدن بحث ایده‌جکمز تداعیٔ افکار ایشته بوندن عبارتدر. هرکس کندی نفسنده افکارك بربرلرینی نه صورتله ایقاظ و اخطار ایلدیکنی مشاهده ایتمشدر : مثلا اوزون مدت غیبوبتدن صوکره طوغمش اولدیغم کویی تکرار کوردیکمده درحال ایلك اویونلرمی، ارقداشلرمی، خواجه‌می تخطر ایدرم... دها طوغریسی خاطرمه کلن شیلرك هپسنی صایمق ممکنمی؟ یکیدن ظهور ایدن بر فکر برسوری دیکر افکاری تلقین ایتمکده، بونلرده دها باشقه فکرلر الهام ایتمکده وبو حرکت، بو سلسلهٔ افکار لاینقطع دوام ایلمکده‌در .

بالاراده تذکر . — والحاصل، باشقه دفعه‌لرده، خاطره بر جهد ارادی سایه‌سنده کری کلیر . بن بر شخص کوریورم، اولدن اسمنی بیلیور ایدم : شیمدی اسنی اونوتمشم؛ بولمق ایچون دوشونملی و آراشدرملی‌یم. بوندن باشقه، اراده‌نك بو مسئله‌ده‌کی خدمتنك لایقیله آکلاشلماسی لازمدر . اراده‌نك نفوذ وتأثیری انجق بالواسطه اوله‌بیلیر . فی‌الواقع، طوغریسی انسانك فلان ویا فلان فکری تخطر ایتمکی اراده ایلمسی قابل دکلدر، زیرا بو اراده انسانك، اوفکری

دوشونديكنى تضمن ايدر ، واكر فكر دوشونلمش اولسه ايدى انسان اوكا مالك ديمك اولوردى، آرامغه حاجت قالمازدى. ديكر طرفدن ، تجربه ارادەنك اكثريا غيرمقتدر اولديغنى كوستريور : بوخصوصده بيهوده يرەسعى ايدرز ، خاطره بزدن قاچار ؛ حتى نفس ناطقەنك بو بابده پك زياده اشتغال ايتمسى افكارك خاطره كتيرلمسى نقطهٔ نظرندن مضردر؛ ديكر طرفدن خاطره اكثريا اونى دوشونمديكمز وقت كرى كلير . بناءً عليه افكارك يكيدن احياسنده ارادەنك دخل وتأثيرىنەدن عبارتدر ؟ بز بر خاطرەيى آراديغمز وقت اونك عناصرندن بعضلرى حقنده آز چوق مبهم بر وقوفمز بولنمامسى نادراً وقوع بولور ؛ حتى اوكا احتياجده واردر ، زيرا نفس ناطقەمزده حاضر هيچ بر معطا بولنمايەجق اولسه ايدى هيچ بر شئ يايەمازدق : نتەكيم فلان آدمك اسمنك باشنده شو حرفك بولنديغنى ويا نهايتنده شو هجانك موجود اولديغنى تخطر ايدرم. اراده بوعناصرى نفس ناطقەده تثبيت ايدر: بونلر تداعى قانوننه توفيقاً خاطرەيه برسورى مختلف فكرلر كتورر. اراده بونلرى معاينه ايدر ، آرامقده اولان خاطرەيه توافق ايتمزسه رد ايلر ، باشـقه فكرلرك حصولنه مساعده ايدر، ونهايت فكر مطلوب يكيدن ظهور ايدنجەيه قدر ويا آرتق يوريلەرق بولمقدن قطع اميد ايديلنجەيه قدر بوصورتله دوام ايدر . بناءً عليه اراده تداعىيه خدمت ايتمش اوليور ، مفكرەيى هرطرفه صالديرييور ، كندوسنه نتيجهٔ حاصلەيى معاينه ايتديرييور ، شو تقديرده بالاراده تذكر نتيجه اعتباريله بالتداعى تذكرك بر حالتندن باشقه بر شى دكلدر .

٣. *تشخيص : تذكر وتذكر مبهم* . — متقدم حالات شعورك استرجاعى حد ذاتنده خاطره دكلدر ، يالكز خاطرەيى تهيه ايدر . بر شيئى صحيحاً تذكر ايتديكمزه قائل اولمق ايچون تذكر ايتديكمزدن خبير اولماليىز ، يعنى حالاً سانح اولان برفكرى ديكراصلى original بر فكر عد ايتمز، كچمش بروقعەنك تكررى صايار ايسەك ، تعبير ديكرله اونى تشخيص ايلر ايسەك بز اونى او وقت تذكرايتمش صاييليرز . تشخيص ، بعضلرينك ادعا ايتديكى وجهله يالكز بر وقعهٔ فرعيه ، بلا تشخيص كويا تام اولان تذكره منضم بر حالت اولمايوب : بالعكس بالذات تذكرك باشلوجه عنصريدر : فكر تشخيص اولنماديغى وقت ، تذكر يوقدر ، بلكه يالكز تذكر مبهم réminiscence واردر .

تشخيصك شرائطى؛ زمانه فكرى و أنانك عينيتى. — بو تقديرده ، تشخيصك شرائطى وميخانيزمه‌سى نه‌دن عبارتدر ؟

حالاً شعورده حاضر بر فكرى تشخيص ايتمك ، او فكرك كچمش زمانده دوشونلمش اولديغنى بيلمكدر ، يعنى اونى زمانه نسبت ايتمكدر . بوراده ادراك خارجيده كچن شيئه مماثل بر شيلر واردر : حقيقت حالده بز يالكز بر طاقم احساسات انفسيه فهم ايدييورز ، ادراك بو حالده او احساسلرى مكاندن بر محله ارتسام ايتديرمكدن عبارتدر : ديمك كه مكان تصورينه مالكز. بو قبيلدن اوله‌رق، بر وقعه خاطرمزه يكيدن كلديكى وقت ، اوراده ، بر حالت شعوريهٔ حاضره‌دن باشقه برشئ بوله‌مايز؛ اونده، بونك ماضيده وقوع بولمش،يكيدن اكتساب حيات ايتمش برحال اولديغنه دلالت ايدر هيچ برشئ يوقدر. بناءً عليه تشخيص ديمك اوكا فكر ماضى‌يى تشريك ، يعنى اونى زمانه نسبت ايتمكدن عبارتدر . بوتقديرده تشخيص ابتداى امرده فكر زمانى متضمندر . تشخيص دها باشقه برشيئى اقتضا ايدركه أنانك عينيتى‌در . فى‌الواقع ، حالاً حاضر بر فكرى اولجه دوشونديكمزى بيان ايده‌بيلمك ايچون زمان مروريله‌وزمانك مصدر اولديغى تقلبات ايچنده بحسب الذات هب عينى « أنا » اوله‌رق قالمقلغمز ايجاب ايدر : اكر بز بوكون ماضيده اولديغمز موجوددن تماماً غيرى برموجود اولمش اوله‌يدق ، بوماضيدن بزم ايچون هيچ برشى قالمازدى . وحال حاضرده حالدن باشقه برشى فهم ايتمكلكمز ممتنع اولور ، وتذكره امكان قالمازدى . بوده بزه كوستركه تشخيصك ايكى شرطى حقيقت حالده يالكز برشرط تشكيل ايدر. بز اكر شعورك هر بر حالتى ايله تبدل ايتمش اولسه‌يدق بزم ايچون ماضى برشئ اولماز، يالكز حال حاضر موجود اولوردى، دها طوغريسى آرتق هيچ برشئ موجود اولمازدى؛ زيرا بالذات حال دخى يوقدر : بونك معناسى شودركه زمان حقنده‌كى فكرمز آنجق وارلغمزك عينيتى ايله ممكندر ؛ فقط ديكر طرفدن شونك‌ده كورلمسى قولايدركه : عينيتمزده آنجق آره‌سندن دائم اولديغمز زمان ايله آكلاشيلير .

تشخيصك ميخانيزماسى ، مسئله‌نك وضعى . — كرچك ، نفس ناطقه نك بر تكيف حاضره فكر ماضى‌يى، فعلاً ،ناصل تشريك ايده‌بيلديكنى ايضاح ايتمك، تعبير آخرله تشخيصك ميخانيزماسنى كوسترمك جهتى قالدى . بيده اينانمق لازم كليرسه ،

بومسئله وارد اوله‌ماز : مومی‌الیه نظراً تشخیص، دفعی immédiat وتماماً بسیط برفعلدر . فقط بونظریه‌ظاهره قایلمشدر : حقیقت حالده تشخیص ادراك کبی برفعل مخلوط ومرکب اولوب تشکل ایتمسی ایچون برسوری عملیاته محتاجدر .

فی‌الواقع تذکر ایکی صنف واقعات ایله قاریشدیریله‌بیلیر: اولا رؤیا ایله برسامك اثبات ایتدیکی اوزره برادراك ایله ؛ بعده خیالك بروهمی ایله ؛ زیرا چوق دفعه حالاً بزده موجود اولان برفکرك بزده اولجه حقیقةً حاصل اولوب اولمادیغنی والحالة هذه کوردیکمز برسیمایی اولجه کوروب کورمدیکمزی کندی کندیمزه صورارز . بناءً علیه تشخیص مسئله‌سی مضاعفدر : تذکری حالاً واقع برادرا کدن ناصل آییرییورز ؛ کذلك اونی برایجاد خیالیدن ناصل تفریق ایده‌بیلیورز؟

تذکرك ادراکدن تفریقی . — برنجی امتیاز، ادراکی تذکردن تفریق‌ایدن تضاد وادراکك اکثریا تذکر اوزرینه اجرا ایتدیکی تنزیل اوزرینه مؤسسدر . برشیئ حقنده بزجه حصوله کلن ادراك شدیددر ، ممتازدر ؛ بو ادراك سپه‌نسر Spencer ك دیمش اولدیغی اوزره « برحالت قویه » در : بالعکس او شیئك خاطره‌سی دها پك آز حائز وضوح و قطعیتدر : بوده « برحالت ضعیفه » در . مثلا شبهه‌سز نوتردام Notre Dame کلیساسنك حالاً خاطرمده اولان خیالی او بنانك قارشوسنده حقیقةً بولندیغم وقت ذهنمده حاصل اولان صورتدن پك چوق ضعیف ومبهمدر .

دیکر طرفدن ، ادراك بزده بالاضطرار حاصل اولور ، شعوره جبراً کیرر : نوتردام Notre Dame کلیساسنك اوکنده بولندیغم زمان کوزلرم آچیق قالدقجه اونی کورمه‌مك امکان خارجنده‌در . تذکر ایسه ، بالعکس اراده‌مه دها زیاده تابعدر ؛ یعنی اونی نفس ناطقه‌دن دفع ایتمکه ، اونی اورایه تکرار کتیرمکه ، یرینه باشقه برخاطره اقامه ایلمکه مقتدرم .

شونی‌ده علاوه ایتمك ایجاب ایدرکه بنده برادراك حصول بولدیغی وقت اونکله مناسبتده بولنان‌ادراکات سائره‌دخی‌اونی تصدیق وتأیید ایدر : مثلا اوزرنده چالشدیغم ماصه‌یی ادراك ایدرکن عینی زمانده کتبخانه‌می ، کتابلرمی ، بتون بازیخانه‌می کورییورم . بالعکس خاطره‌یی اکثریا ادراکات حالیه تکذیب ایدر ؛

مثلا شيمدی خاطرمه برتاجرده كورمش اولديغم بر يازی ماصه‌سنك صورتی كلير ؛ فقط عينی زمانده بنم يازيخانه‌مده بولنان ماصه‌يی‌ده كوريورم : بونك اوزرينه شديدكی احساساتم خاطرمه كلن صورت ايله تعارض ايدر ، اونی « تنزيل » ايلر ، چكنير ، نهايت عادی برخاطره‌يه قالب ايلر .

صورت محسوسه‌نك ضعفی ، اونی قولايجه دفع ايتمه‌مزی ، وكنديسنك ادراكات خاطره‌يه مغايرتی حالاً موجود برشيله مشغول اولديغمزی بزه تأمين ايدر . بوايلك خطوه‌در . فقط صورتك برخاطره اولوب مخيله‌نك برقورونتيسی اولماديغنی ناصل بيلەبيلەجگز؟

خاطره‌نك وهم وخياليله تفريقی . — بوراده‌شوايكی نوع حادثاتی يكديكرندن تفريق ايدن اختلافات ايله كسب امنيت ايده‌بيليرز . برطرفدن ، فعل تخيل شعورمز تحتنده اولمق اوزره بعض اقداماتی مقتضيدر : تذكرده ايسه بالعكس ، چوق وقت صور محسوسه تام اوله‌رق ظهور ايدوب بزم مداخله ايتمه‌مزه حاجت يوقدر . فضله اولارق ، تركيب ايتمش اولديغم صورت محسوسه ملايم ، قابل تصفيح اولديغندن اونی ايستديكم كبی تبديل ايده‌بيليرم . فقط خاطره يكپاره بركل اولوب ناصل كورونور ايسه اوی اويله قبول ايتمكلكم اضطراريدر ، كيفمك ايجاباتنه انقياد ايتمز . بالخاصه خاطره تلاحق ايدن خاطرات سائره ايله تأييد ايده‌بيلير ؛ اونلری حياتمزك وقوعات سائره‌سنه ربط ، وموجوديتمزك هيئت مجموعه‌سنه ادخال ايليه‌بيليرز . بالعكس ، تخيل ايله حاصل اولان وهم طريق ماضی اوزرنده بياغی ، غير معين بر حالده يووارلانير ، تاريخ حياتمزه عائد وقوعاتك هيچ برينه مربوط اولماز ، اوكا ير بولدرمق بزم ايچون متعذردر .

بو مختلف اوصاف ، يعنی استحضار ايچون فقدان جهد ، بعض طرزده استحضارده‌كی ضرورت ، صورت محسوسه ايله ديكر اذكار صحيحه آره‌سنده تأسيس ايده بيلديكمز نظام ، صورت حاليه‌نك ، خيالی بر شيئك دكل بلكه حقيقی برشيئك صورتی اولديغنی اثبات ايدر . ديكرطرفدن اونك حال حاضرده موجود شيئك صورتی اولماديغنی بيليورز : بو تقديرده ، يالكز بر نتيجه ممكندر : صورت محسوسه كچمش بر شيئه مقابلدر . نفس ناطقه اونی درحال زمانده ارتسام ايتديرر ياخود زمانه عطف وارجاع ايدر .

نظریه‌نك تأییدی — تشخیص ، بر عمل بسیط اولمادقدن باشقه ، بالعکس بر سوری استدلالاتك نتیجه‌سیدر ، بو استدلالاتك نفس ناطقه همان‌همان فرقنده اولماز ، فقط بوندن دولایی اونلرك الزمیتنه‌ده خلل گلمز . بناءً علیه بو اعمال ذهنیه‌نك بریسی ویا دیگری نقصان اولنجه تشخیص دخی حصوله گلمز. مثلا بعض احوالده اولدیغی کبی، صورت محسوسه برفوق‌العاده‌لك کسب ایدر، یاخود اراده‌نك مساعیسنه قارشی کلیروحی‌احساسات حالیه‌نك‌مقامنه‌قائم اوله‌جق قدر ایلری کیدرسه، برادراك یرینه کچوب برسامه‌منقلب اولور. بالعکس اونی ایسته‌دیگمز کبی تعدیل ایده بیلیرسه‌ك، اگر خاطرات سائره ایله اولان روابطی پك کیوشك اولور وتفکر وتأمل اثناسنده حاصل اولمش بولنورسه کندیسنی قدرت ابداعیه‌مزك بر محصولی ظن‌ایدرز، حال‌بوکه (بالآخره تشخیص‌ایده‌بیله‌جکمز اوزره) کچمش برانطباعك انعکاسندن باشقه بر شی دکلدر : ایشته اووقت بو، برتذکر مبهمدر .

٤ . **اصول** Localisation و بونك **مخانیزمه‌سی** . — فقط اولجه اشارت ایتدك : خاطره‌نك ممکن مرتبه تمام اولماسی واونی تماماً تشخیص ایتمکلکمز ایچون بزم اونی غیرمعین برصورتده ماضیده ارتسام ایتدرمکلکمزکافی دکلدر، اوکا معین بر محل تخصیص ایتمه‌مز، تعبیر آخرله کندیسنی احلال ایلمه‌مز اقتضا ایدر. بویله‌بر عملیه ناصل ممکن اوله‌بیلیر ؟

حافظه تماماً صادق اولمش اوله ایدی واگر حالات شعوریه‌مز ، تسلسل وارتباطلری فاصله‌یه اوغرامقسزین، بربرلرینه معین ومرتبط اولسه‌لردی، احلال قولای اولوردی : اوتقدیرده حالاً موجود حادثه‌دن باشلایوب تکیفات باطنیه‌مز سلسله‌سنی کریسنه طوغری تعقیب ایده ایده ایلك انطباعی بولوردق . بعض مؤلفلر بونك صحیحاً بویله اولدیغنی ادعا ایتمکده‌درلر . فقط بوشرطلره کوره « شویله بر عملیه‌ده‌کی بطائت سببیله حافظه‌نك غیر ممکن اوله‌جغنی »کورمك قولایدر. شویله‌که بویله بر عملیه‌نك اجراسی ایچون حالده‌کی وقعه ایله ایلك ادراك اصلی اراسنده کچن مدته مساوی اوزون بر زمان ایجاب ایدر ، یاخود نفس ناطقه بوقدر چوق افکار اره‌سنده غیر متحرك قالیر ، احلال ایسه هیچ بروقت حصوله کلمه‌مکه محکوم اولورایدی . ایشته بونك ایچوندرکه « حافظه‌نك برشرطی نسیاندر »

کبی غریب بر نتیجه‌یه ایرشلمشدر . بوندن باشقه ، بو شرط هر وقت تحقق ایدر ، زیرا حیات ماضیه‌مز تمامیت دائره‌سنده موجود اولمادقدن باشقه ، بر چوق وقوعات روحانیه ومعنویه ضایع اولمش و «آرتق ایچندن بردها چیقامایه‌جقلری بر بحر عدمده غرق ونابود اولمشلردر».

بونکله برابر ، تمامنك زائل اولماماسی ایجاب ایدر : چونکه مطلق بر بوشلق اولسه‌یدی ، ضدی اولان بر ملأ مطلقده اوله‌جغی کبی ، احلال ممکن اولمازدی ، بونك نتیجه‌سی حافظه‌نك شرطی ، حافظه‌در دیمکدرکه بو بر نوع « مصادره علی المطلوبدر.» فی الواقع ، حیات ماضیه‌مزده بعض احوال طولاییسیله نسیانه مقاومت ایتمش وحقیقةً سیلنمسی غیر ممکن بولنمش اولان بعض خاطرات بارزه‌یی کورمکلکمز ایچون براز تأمل ایتمه‌مز کافیدر . اونلر حیات ماضیه‌مزك بعض « مختصر قائم‌مقاملری » در ، بو خاطرات طریق ماضی اوزرنده علامت نقطه‌لری کبی دیزلمش اولوب بر نوع تقویم شخصی تشکیل ایدرلر ، زیرا تماماً معین بعض ایامه منسوبدرلر . خاطره‌نك یرینی تعیین ایتمك ایچون ، کندیسنی طریق ماضی اوزرنده کیری‌یه طوغری قایدیررز ؛ بو خاطره اول امرده متردد ، غیر ثابت ، نره‌ده اخذ موقع ایده‌جکنی بیلمیه‌رك شاشیرر : فقط تداعیٔ افکار سایه‌سنده تدریجاً کسب صحت ایدر ؛ بر شیئٔ قنطارله طارتارکن طوپوزی ایلری کیری سوریلوب نهایت تام یرینی بولدیغی زمان موازنه حاصل اولدیغی کبی خاطره دخی ماضی ایچنده بو صورتله بر چوق دفعه ایلرویه ، کیرویه کیتدکدن صکره نهایت معین بر علامت نقطه‌سنه طاقیلور قالیر . ایشته او آن اونك محل صحیحیدر . یولدن کچرکن بر آدمه راست کلیرم : اونی اولجه کوردیکمی ایچمدن سویلرم : بو بر تشخیصدر ؛ درحال صورت محسوسه ماضی‌یه طوغری چکیلیر . فقط بن بو چهره‌یی نه وقت کوردم ؟ واسطه‌لریله بر هفته‌یی ، بر آیی ، بر سنه‌یی خلاصه ایتدیکمز صور محسوسه ایله مواجهه ایتدیکم او چهره تدریجاً کیرویه طوغری قایوب کیدر . بو صیره‌ده خاطرمه فضله بر شی دها کلیر : او سایه‌ده صورت محسوسه کیتدکجه معین بر موقع اشغال ایدر. بن بو آدمی کوردیکم وقت یورغون ایدم ؛ پارسدن کلییوردم . . . صور بونده بر امتحان کچیرمش ایدم . . ایمدی حیاتمده مقید اولان بو وقعه بر تاریخ مشترکدر ؛ بیك سکز یوز فلان سنه‌سی

آغستوس آینده وقوع بولمشدر . ایشته بونك اوزرینه خاطره محل معینتی بولمش ، احلال ایدلمش دیمکدر .

کوریلیورکه : احلال حقیقةً ماضینك یکیدن انشاسیدر : حیات سالفه‌مزك انتظامه قونماسیدر . چوجغك حافظه‌سنك یاشی کماله کلمش بر انسانك حافظه‌سندن فرقلی اولماسی بوندن طولاییدر . نفس ناطقه‌سی دها تازه اولان چوجق دها چوق مقدارده انطباعات وافکاری ادخار وحفظ ایتمکه کوزه چارپاجق قدر مستعددر؛ بعضاً فوق‌العاده‌بر جوالیت کوسترر. انسان کاملك حافظه‌سی طولمش ، اکثریا یورولمشدر ، بونك ایچون یکی یکی معلوماتك حفظنه قارشی سرکشلك کوسترر . فقط بوکا مقابل چوجقده زمان حقنده بر حس مبهم بولنوب، خاطراتنه بر محل معین تخصیص ایتمکی بیلمز : حافظه‌سی هنوز تشکل ایتمه‌مشدر ، اونك عندنده صور محسوسه بلا رابطه ، کلیشی کوزل بر افق مظلم وغیر معین ایچنده تموج ایدر : چوجغك خاطراتنه حاکم اوله‌جق صورت قوهٔ کافیه‌یی اکتساب ایتمسی نفس ناطقه‌سنده حکمفرما اولان قاریشقلغی chaos « خوا » یی ازاله ایدوب تاریخ حیاتنك آوان مختلفه‌سنی تنظیم ایتمسی انجق دها صکره وقوع بولور.

حافظه‌نك امراضی ؛ ضیاع حافظه وفرط حافظه . — حافظه پك قاریشیق برقوه‌در؛ اونك شرائط کثیره‌سی واردر. بناءً علیه حافظه‌ده برطاقم انتظامسزلقلرك کورلمسی‌ده نادر دکلدر .

مرض اصلی « **ضیاع حافظه** l'amnésie » ، یعنی خاطره‌نك غائب ایدلمسی ، نسیان مرضینك وقوع بولماسیدر. موسیو **ریبو** Ribot نك کوسترمش اولدیغی اوزره بومرض برچوق اشکال عرض ایدر. کلی ضیاع حافظه، آز ویاچوق اوزون اولماسی، بر قاچ دقیقه‌دن بر قاچ سنه‌یه قدر امتداد ایتمسی قابل اولان بر دورهٔ حیاتیه‌مزك تمامنه عائد خاطره‌یی الغا ایدر . بو بابده پك زیاده مراق آور برطاقم وقعه‌لر ذکر ایدرلر ؛فقط هرکس بیلیرکه بر سقوط ، باشه اوریلان بر ضربه ، حمای تیفوئیدی کبی بر خسته‌لك بر آن ایچون اولسون معلومات مکتسبه‌نك کافه‌سنی اضاعه ایدر : بومعلوماتك یکیدن حصولی ایچون یکیدن مکمل بر تربیه لازمدرکه بوچابوق اولور. بو حالات مرضیه‌ده بالخاصه جالب مراق اولان شیٔ بونلردن استنباط ایدیله‌بیلن

قانوندر . ضياع حافظه حافظه‌نك الك آز تعضو وتشكل ايتمش اشكالنده ، تعبير آخرله الك مؤخر اولان وقايعده وقوعه كلير » ، بونك سببنی آكلامق قولايدر ، زيرا بونلر نفس ناطقه‌نك اعماق جوهرينه هنوز نفوذ ايتمامشدر .

بعض دفعه كلی ضياع حافظه آره‌سنده مناوبه اولور ، بونلره « موقوت ضياع حافظه » دينور : ماق نيش Mac nich طرفندن بيان اولنان آمريقالی برقادينك خسته‌لكی بو جمله‌دندر ؛ دوقتور آزام Azam طرفندن ذكر اولنوب دها مراق انكيز بر مثال تشكيل ايدن فليدا Félida نك حالی‌ده كذلك بويله‌در. آمريقالی قادينده يكديكرندن بسبتون فرقلی اولان ، آره‌لرنده مناسبت اولمايان وهر برينك كنديته مخصوص خاطره‌سی بولنان ايكی حافظه مناوبه ايدييور . بالعكس ايكنجی شخصده ، وقت وقت يكديكری مقامنه‌قائم‌اولان‌ايكی‌حافظه ارتق تماماً اغيارنی مانع دكلدر ، يعنی بر حافظه‌يه عائد برطاقم خاطرات ديكرنده بولنيور . فليدا Félider « ايلك حالنده بولنديغی وقت بتون حياتنك خاطراتنی يعنی « ايلك حالی » ايله « ايكنجی حالنك » كافهٔ خاطراتنی تذكر ايدييور ، حالبوكه « ايكنجی حالنده » يالكز عينی ماهيتده اولان بر طاقم حالاتی خاطرلايور .

« تدريجی اولان ضياغ حافظه » خسته‌لكلری دها آز عبرت آميز دكلدر . فی‌الواقع نسيانك الك مؤخر اولان وقايعدن بدأ ايله تدريجاً دها اسكی وقايعه ايرشديكی ، ماضی‌ده يوكسله‌رك نفس ناطقه‌نك الك سطحی طبقاتندن الك درين حواليسنه قدر نفوذ ايتديكی كوريلور . الك صكره ضايع اولانلر چوجقلق خاطره‌لريدر : يعنی خاطره‌لرك الك يكيسی الك اول ، الك اسكيسی الك صكره ضايع اوليور . عكس قضيه‌ده صحيحدر ، يعنی حافظه يكيدن ظهور ايتديكی وقت فكرلرك الك صوك اكتساب ايدلمش اولانلری الك اول تذكر ايديلير .

« قسماً وقوع بولان ضياع حافظه » خسته‌لكلری يالكز بعض صنوف خاطراته تعلق ايدر ، بونلرك اشكالی متعدد اولديغی قدر غريبدر . بر آدم معلومات سائره‌سنه هيچ بر وجهله خلل كلمه‌مك اوزره معلومات رياضيه وموسيقيه‌سنك تمامنی اونوده بيلير ؛ بر كيمسه آرتق كندی اسمنی بيله خاطرلايه‌ماز ؛ باشقه بری الوان واعدادی تخطر ايده‌مز ، بعضلری دخی لاقيردی ايدركن حرف عطفلر ويا

فعللر كبی بعض كلمه‌لری اونودرلر ویاخود یازاركن صورت ذهنیه‌سنی غائب ایتمش اولدقلری بعض حرفلری كچرلر . بویله حاللر حقیقةً صاییسزدر .

ضیاع حافظه خسته‌لكلرینك یانی باشنده « فرط حافظه hypermnésie » ویا حافظه‌نك احتداد مرضیسنی ذكر ایتمك ایجاب ایدر . بونلرده عمومی وقسمی اولور. عمومی اولانلرنده بتون حیات خارق العاده برسرعتله یكیدن ظهور ایله كوز اوكندن كچر؛ بوحال اكثریا برموت محققدن قورتلمش اولان اشخاصده نمایان اولور. ایكنجی جنسده ، تماماً اونوتلمش اولدیغی ظن ایدیلن خاطراتك ، كندولرینه هیچ بر وقت عطف دقت ایدلمه‌مش اولان بعض افكارك یكیدن حاصل اولدیغی كوریلور . تن Taine طرفندن حكایه اولنان مثال بو زمره‌دندر : بر خاخامك یانندەكی بر خدمتجی قادین بر حما نوبتی كچیرركن بر چوق سنه اول افندیسنك تلاوت ایتدیكنی مبهم برصورتده ایشیتمش اولدیغی وبر كلمه‌سنی بیله آكلامدیغی لسان عبرانیده بر طاقم اوزون عباره‌لری درحال ازبردن اوقومغه باشلامشدر .

حافظه‌نك انواعی . — حالات مرضیه یالكز حافظه‌نك الك مهم بعض قوانینی كشف ایتدیرمكه یارامقله قالماز ، هركسده تام معناسیله حافظهٔ واحده اولمادیغی، دها زیاده متعدد ومختلف حافظه‌لرك بولندیغنی تشخیص ایتمكلكمزه‌ده مساعده ایدر . شبهه‌سز بو مختلف حافظه‌لرك یكدیكرندن مطلق صورتده آیرلمش اولماسی اقتضا ایتمز. بونلر آره‌سنده نوعاماً متقابل بر نفوذ واردر، اقسام مختلفه‌سنی تشكیل ایتدكلری حافظهٔ واحده‌یه مشتركاً خدمت ایدرلر، اونلر اودرجه مختلفدرلركه خسته‌لك برینی اضاعه ایتدیكی حالده دیكرینی خساره اوغرامامش براقیر . بو صورتله بعضلرمزده بر ودیكر بعضلرمزده دیكر بعض شیلری دها زیاده تخطر ایتمك استعدادی واردر . بونك اسبابی چوقدر : بونلر توارث ، بنیهٔ ولادیمز ، حساسیت خصوصیه‌مز ؛ بعض حواسك تفوقی ویا ادمانی ، نهایت نفس ناطقه‌لرك اكتساب ایده‌بیلدیكی اعتیادات مختلفه كبی شیلردر .

بو نقطهٔ نظردن ، اكثریا اول باول حافظه‌نك ایكی نوعی تعریف اولنور : اشیای مشخصه‌یه متعلق اولان حافظهٔ صور ویا حافظهٔ حسیه ؛ مجرداته متعلق اولان حافظهٔ افكار ویا حافظهٔ ذهنیه؛ فقط بو ایكی حافظه‌نك هربرنده یك مختلف اولان

بر طاقم قابلیتلری‌ده تمییز ایتمك ایجاب ایدر . مثلا حافظهٔ افکار ریاضیوندن اولان بر کیمسه‌ده ویا بر فیلسوفده باشقه ، طبیعیوندن اولان بر کیمسه‌ده ینه باشقه‌در . دیکر طرفدن ، حافظهٔ صورده ، حافظهٔ ابصاریه‌یی ، موسیقیشناس عندنده پك زیاده جالب دقت اولان حافظهٔ اصواتی ، حافظهٔ حرکاتی ویا حافظهٔ محرکه‌یی وبرده اکثریا اعماده پك قوتلی اولان کیفیات لمسیه حافظه‌سنی تفریق ایتمك ممکندر . فضله اوله‌رق ، حافظهٔ ابصاریه دها پك چوق انواعه آیریله بیلیر : مثلا رسام‌لر کبی بعض کیمسه‌لر بالخاصه حافظهٔ الوانه مالکدرلر ؛ هیکلتراش کبی بعضلرنده حافظهٔ اشکال واردر ؛ دها باشقه‌لرنده چهره‌لرك حافظه‌سی ویا اشیانك فضاده بولندقلری موقعلرك حافظه‌سی بولنور .

حافظه‌نك صفاتی . — حافظه‌لر مختلف اولدقدن باشقه ، هپسی عینی صفاتی حائز بولنمقدن‌ده پك اوزاقدرلر . ایی بر حافظه‌نك صفتلری دها چوق اول تعیین ایدلمشدی . ایی بر حافظه‌نك برنجی صفتی قولایلقدر . قولای بر حافظه چابوق ضبط ایدن حافظه‌در . اویله بر حافظه ایله متصف اولان بر شاکرد درسنی مثلا بر دفعه اوقومقله اوکره‌نیر ؛ حافظه‌سی آندن نقصان اولان باشقه بر شاکرد بو بابده دها زیاده دقت صرف ایده‌ر ، بونکله برابر احتمال که ینه کوزلجه تکرار ایده‌مز . ایکنجی صفت « متانت » درکه بر دفعه اکتساب ایدلمش اولان شیئك طول مدت محافظه ایدلمسی استعدادیدر . حافظه‌سی « متین » اولان بر شاکرد سنه نهایتنده سنه‌نك ابتداسنده اوکرنمش اولدیغی شیئی بیله تخطر ایدر : حافظه‌سی او درجه متین اولمایان دیکر بری دها دون اوکرندیکی شیئی ایرتسی کونی اونوتور . سهولتله متانتك معکوساً متناسب اولدقلرینی عموماً سویلرز . بونکله برابر بو قانون مطلق دکلدر . والحاصل سرعت حقیقةً حائز قیمت بر صفت اولوب اونك سایه‌سنده حافظه ماضی‌یی حفظ ایتدکدن باشقه او ماضی‌یی احتیاجمز اولدیغی وقت بزه اعاده ایتمکه وهر وقت امرمزه آماده بولندیرمغه مهیادر . حافظه‌سی سریع اولان بر کیمسه افکارینی اوزون مدت آرامغه مجبور دکلدر : بو فکرلر مناسب وقتده مفکره‌سنده ظاهر اولوب اونك جواب ویرمسنه ، اعتراض ایلمسنه ، خصمنی اسکات ایلمسنه مساعده ایدر : « حاضر جوابلق » دنیلن شیٔ علی الاکثر حافظه‌نك بو قابلیتنه مستنددر .

تطبيقات عمليه. — حافظه وقوهٔ مميزه. — حافظه‌نك تربيه‌ده‌كی اهميتی وبو قوه‌يی تميه ايتمه‌نك وسائطی حقنده هرشی (ويك كوزل) سويلنمشدر . قوهٔ حافظه‌نك بر مدتدن بری اعتباردن تماماً سقوط ايتمش اولديغی ظن ايديليور . اسكی تربيهٔ اطفالك حافظه‌يه چوق اهميت كوستردیكی، دها دوغريسی اونكله منحصراً اشتغال ايتديكی سويلنيور ؛ بوكا مقابل ، قوهٔ مميزه ايله مشغول اولمامقده وبونك تربيه‌سنی بالاختيار درجهٔ ثانيه‌ده براقمقده ايدی. لكن اصل مهم اولان قوهٔ مميزه‌نك تربيه‌سيدر. مقصد نفس ناطقه‌يی ممكن اولديغی قدر چوق معلوماتله طولديرمق اولمايوب دها زياده اونی تربيه ايتمك ومتحمل اولديغی سلامت وصحتی كنديسنه ويرمكدر: چوق زمان اول مونتنی Montaigne : « حسن حالده بولنان بر قفا ايجه طولمش بر قفادن دكرليدر » ديمشدی. بناءً عليه يكی تربيهٔ اطفال اسكيسنك عكسنه اوله‌رق، حافظه‌يه قارشو بر درجه استخفاف كوسترمكده واوكا وسط درجه‌ده اعتبار ايتمكده‌در .

حافظه‌نك حقيقةً اسراف ايدلمش اولماسی واقع اوله‌بيلير ؛ تربيهٔ ذهنيه ايسه نفس ناطقه‌يی طولدرمق اولمايوب تشكيل وتربيه‌در ، بو ملاحظه‌لر طوغريدر : منحصراً حافظه‌نك تميه‌سنه همت اولنماملیدر ؛ بالعكس حافظه‌سنك تربيه‌سنه اعتنا ايدلمش بر كيمسه‌نك ذهناً نه‌قدر سفيل اولديغی وكندلكندن دوشونمكه غير قادر وباشقه‌لرينك افكار ومطالعاتی ايله يشامغه محكوم بولنديغی، يارم اوله‌رق هضم ايتديكی معلوماتله يا بر طفره فروش ويا بر بدلا درجه‌سنه دوشه‌جكنی اثبات ايتمك قولايدر .

بو ملاحظه‌لرك هيچ برينه اعتراض اولنه‌ماز؛ مقصد هرشيدن اول طوغری وايی دوشونمكه مستعد كيمسه‌لر يتيشديرمكدر. فقط بو نتيجه‌يی الده ايتمك ايچون الزم اولان واسطه‌لردن بريسی « حافظه‌يی زنكينلشديرمك وايشله‌تمك » دكميدر ؟ بر كيمسه قوتلی بر حافظه‌يه مالك اولديغی حالده ذكی اولمايه‌بيلير ؛ بعض چوجقلرك ازبرلمك خصوصنده پك زياده بر مهارت ابراز ايتدكلری وتكرار ايتدكلری شيدن هيچ بر شی آكلامدقلری كوريليور. بعض بدلالرك‌ده فوق العاده بر قوهٔ حافظه‌يه مالك اولدقلری مثال اوله‌رق ذكر اولنيور . بونك معناسی شودركه حافظه بتون ذهندن عبارت دكلدر و مطلقا قوهٔ مميزه‌يی حاصل ايتمز . فقط ذهنك واضحاً كورمسی ، قوهٔ مميزه‌نك امين و مستقيم اولماسی ايچون ، اول امرده واسع

و مجهز بر حافظه‌یه استناد ایتملری لازم کلزمی ؟ حافظه‌نك نفس ناطقه‌یه عائد عملیه‌لرك کافه‌سی ایچون شرط اولدیغنی بوراده یکیدن اثبات ایده‌میز . فقط شوراسنی ده سویلملیدر که چوق وقت حافظه‌یه قارشو قونیلان قوهٔ ممیزه، حافظه اولمازسه هیچ برشیئه مقتدر اوله‌ماز. فی‌الواقع، اکر تمییز ومحاکمه ایتمك دیمك اشیاده‌کی نسب صحیحه‌یی مقایسه ایتمك ، سزمك دکلسه یانه‌در؟ اکر انسانك یاننده بیوك بر مهمات افکار، زنکین بر احمال خاطرات اولماسه بونلر ممکن اولورمیدی؟ هر شیده، کرك علمده و کرك حیات عملیه‌ده ایی حکم ایتمك ایچون چوق کورمش، و «چوق حفظ ایتمش» اولمالیدر : عقل سلیم ، صحت نظر، اصابت رأی وتخمین والحاصل یا۔قال‌نه‌یك کوزل بحث ایتدیکی « استعداد فراست » ـ که ذهنك بر شکل عالیسیدر ـ بتون بو قیمتدار مزیتلر آنجق تجربه ایله وحقایق اشیا ایله متمادی بر تماس سایه‌سنده اکتساب ایدیلیر.

حافظه وتربیهٔ اخلاقیه. ـــ تربیهٔ ذهنیه ایچون حافظه لازمدر ؛ کذلك حافظه تربیهٔ اخلاقیه ایچون لازم غیر مفارق بر واسطه‌در . چوجغه اك ایی مؤلفلرك اك کوزل آثارینی اوکره‌تمکله ، اونی بشریتك اك نجیب و اك عالی اولان شیلریله مناسبتده بولندیرمقله، ذهننی بعض امثال حکمیه ایله تزیین ایتمکله، اطرافنده بر نوع نسیم اخلاقی خلق ایدلمش اولور و بو اونك ایچنه ایشلر ؛ کذلك چوجقده حسیات حسنه‌نك انکشافنه ، تمایلات سیئه‌نك اطفاسنه خدمت اولنور، ووجداننه بعض محکم مسندلر ویره‌رك اخلاقی تعدیل ایدیلیر.

حافظه‌نك تربیه‌سی ـــ حافظه‌نك تنمیه‌سنده مختلف ایکی قسم واردر : مقصد اولا اونده خاطراتك دوام حفظنی تأمین ایتمك ، دها صکره‌ده اوکا اك زیاده قوت وممکن اولان جوالیتی ویرمکدر.

حافظه‌یه شیلری نقش ایتمك صنعتنه کلنجه بونك قانونلرینی بیلیرز : بونك بتون سری اونلری تطبیق ایتمکدر . ممکن اولدیغی قدر ، چوجغی واضح و متمایز انطباعاته معروض براقملی ؛ فرصت دوشدکجه مراقنی ونظر دقتنی تحریك ایتملی ؛ برشیئی تخطر ایتمك ایچون براز غیرت قدر هیچ برشیئك مثمر اولمادیغنی، بر مشققی ازاله ایتمك ایچون برآزده مشقته قاتلانمق لازم کلدیکنی کندیسنه آکلاتملیدر . حافظه‌سی اطاعتسز اولانه نومید اولمامق لازم کلدیکی وتکرار صبر سایه‌سنده

مقصده ایریشه‌جکی سویلنملی ، و مشکله غلبه‌ده‌کی لذت حس ایتدیرملیدر . فقط معلم لایقیله ایضاح ایدلمه‌مش وتماماً آکلاشلمامش اولان هیچ برشیئی طلبه‌یه ازبرلتدیرمه‌ملیدر . حافظه اکر قوۀ ممیزه‌نك الك ایی برغداسنی تشکیل ایدرسه ، بالمقابله قوۀ ممیزه دخی حافظه‌نك الك ایی معاونی اولوب هیچ برشی اونك یرینی طوته‌ماز. شبهه‌سز، بعض مؤلفلرك برنیت حسنه ایله اختراع ایتمش اولدیغی ازبرجیلکه عائد مختلف وتیره‌لر علیهنده علی الاطلاق برحکم اتهام ویرمیه‌جکز؛ بووتیره‌لر بعضاً (بالخاصه تاریخ ایله جغرافیاده) فائده‌لی خدمتلر ایده‌بیلیرلر ، و ایجابنده بونلردن استفاده‌یه هیچ برشی مانع دکلدر؛ فقط بونلرك عمومی براصول تشکیل ایده‌میه‌جکی بدیهیدر؛ ذاتاً بونلرك سبب اتهاملری اکثریا برابرلرنده‌در. استناد ایتدیکی مشابهت ومقایسه‌لر، چوق وقت پك صنعیدر. ازبرجیلکه متعلق وتیره‌لرك الك مؤثری ترتیب طبیعیدر؛ اشیایی تخطر ایتمه‌نك الك ایی واسطه‌سی اونلرك آکلاشلمه‌سی وروابط عقلیه ایله یکدیکرینه ربط ایدلمه‌سیدر ؛ بونقطۀ نظردن حافظه‌نك تربیه‌سی ایله قوۀ ممیزه‌نك تربیه‌سی بردر .

حافظه‌یی ممکن مرتبه تقویه وجوال ایتمك خصوصنده‌کی وسائطه کلنجه بونلرك جمله‌سی نهایت ممارسه‌ده طوپلانیر . شبهه‌سز ، ازبر اوقومغی سوء استعمال دکل ، حسن استعمال ایتملیدر؛ حافظه‌یی تنشیط ایتمك واکا ایجه‌ونسرعتله حفظ ایلمسی اعتیادینی ویرمك باشـقه درلو قابلیدر ؟ چوق دفعه بونك یرینه باشـقه برشیئ اقامه ایدلمسی تجربه اولنمش ایسه‌ده ، بومبادله‌ده کاردن زیاده ضرر اولدیغی آکلاشیله‌رق متروك اصوله تکرار دونمك اقتضا ایتمشدر. بوندن باشقه ازبرله تمکدن صاقنمه‌نك غیر ممکن اولدیغنی‌ده علاوه ایده‌لم: مشخص یاخود مجرد اولسون بالجمله صنوف معلوماتده، بعض شیلر واردرکه (وبوشیلر الك مهملریدر) اونلری حافظه‌یه تودیع ایتمك اقتضا ایدر : بویاپلمازسه ترقیاتك مخـاطره‌یه دوشمسی ملحوظدر . شبهه‌سز ، حفظ ایدلمك اوزره ویریلن درسلرك هروقت چوجغك قواسنه اویغون اولماسی لازمدر : فقط بوحدود ایچنده وبوقیود احترازیه تحتنده اودرسلر قوۀ حافظه‌یی تجربه‌وتنمیه ایده‌جك یکانه ادمانلردر. والحاصل ، یالکز حفظ تعلیم ایدیلیرده ، اونوتمـامق اوکره‌دلمزسه تربیۀ حافظه تمام صایلماز . نسیان ، اولماسی لازم کلدیکی کبی قالیرسه، مفکره ایچون الزمدر، زیرا مفکره‌نك طراوت وجولاننه خدمت ایدر . ایمدی بونقطۀ نظردن ، چوجق پك

زیاده تجربه‌سزدر : او هرشیئی حتی معناسز ، بیهوده شیلری‌ده حفظ ایدر . بوندن دولاییدرکه آره صره چوجغی کندینه کتورملی ، خاطراتنی ایجه هضم ایتمکه، اونلرك جوهرینی برقاچ فکراساسیده جمع وخلاصه ایلمکه، آرتق لزومسز قالان فضله‌سنی آتمغه جبر ایتملیدر : بویله یاپیلیرسه نفس ناطقه‌نك اودرجه مهم اولان ایکی قوه‌سی یعنی حافظه ایله مفکره بر برینه خدمت ایتدیرلمش اولور، و بوندن هرایکیسی‌ده پك زیاده استفاده ایلر.

خلاصه

۱ .— حافظه اولجه اکتساب ایدلمش اولان افکارك محافه‌سی و اونلرك تشخیصی ملکه‌سیدر . حافظه قوای اکتسابیه‌یه و (بطریق الاولی) قوای اعمالیه‌یه الزمدر.

۲ .— حافظه شعورك کافهٔ حالاتی احتوا ایدر ، فقط حدودی شعورك حدودیله بردر؛ شبهه‌سز، روحیات علماسندن بعضلرینه نظراً حافظه ماده عالمنه قدر اینه‌بیلیر. فقط بونظریه آنجق شعوره، تشخیصه تذکرك بسیط برلاحقه‌سی نظریله باقلماسیله ممکندر : حال بوکه شعور اونك یعنی تذکرك کنه وذاتی حکمنده‌در .

۳ .— حافظه‌ده : حفظ ؛ ثانیاً استرجاع ؛ ثالثاً ؛ تشخیص ؛ رابعاً افکاره بر محل تعیینی خصوصلری تمیز ایدلملیدر .

٤ . بعض مؤلفلر بالعموم افکارك هیچ خبرمز اولمقسزین حفظ ایدلدکلرینی بیان ایتمشلرسه‌ده بو نظریه متعذر . دها زیاده قابل مدافعه اولان باشقه بر ذهاب حفظی بر طاقم اسباب فیزیولوژیه ایله یعنی ایللك انطباع ایله برابر حاصل اولان اهتزازات عصبیه‌نك دوام وبقاسی ایله ویا دها طوغریسی حجیرات آراسنده بر طاقم اجتماعات قوانیه‌نك تشکلی ایله ایضاح ایدن مسلکدر (ریبو Ribot) . شوقدر وارکه بو مسلك احتمالکه مسئله‌نك یالکز بر وجهنی کورییور، اکر اهتزاز بردوام اولیور ایسه فکرك‌ده آزچوق مشعوربه اولمق شرطیله دوام ایده‌بیلمسی نه‌دن قابل اولماسون. حجیرات اراسنده اجتماعات وقوع بولیورایسه افکار آراسنده‌ده اجتماعاتك وقوعی قابلدر.

۵ . افکارك محافظه‌سی شرائطی یا فیزیولوژی‌در . (عضویتك ایی حالده اولماسی) ویا روحیدر » (ایللك انطباعك شدتی ، تهییج، دقت ، افکارك وضوح وتمایزی ، ترتیب عقلی ویا غیر طبیعی ، تکرار) .

۶ . خاطرات مختلف طرزلرده یکیدن ظهور ایده‌بیلیر : آ ـ کندیلکندن ، ـ ب بالتداعی ، ـ ج اراده‌نك تأثیری ایله، بالاراده تخطر بالتداعی بر تخطردر .

۷ . تشخیص حافظه‌نك باشلوجه‌عنصریدر. (تذکر وتذکرمبهم). بوتشخیص تکیف حاضری زمانه نسبت ایتمکدن عبارتدر : تشخیص ، زمان فکرینه وقوفی وشخصك عینیتنی‌مستلزمدر .

۸ . خاطره‌یی احساسدن تفریق ایدرلر، زیرا بر حالت ضعیفه اولان خاطره‌یی انسان ایسترسه دفع ایده‌بیلیر . بو خاطره‌یه احساسات حالیه چوق وقت مخالفدر . خاطره مخیله‌نك ایجاد ایتدیکی بر خیالدن تفریق ایدیلیر ، زیرا او اصلا جهد ایدلمکسزین کلیر، تعدیل ایدیله‌مز، و تشخیص‌اولنان باشقه خاطراته‌ده‌مربوط اوله‌بیلیر .

۹ . خاطره‌نك تمام اولماسی ایچون اوکا بر یر تعیین ایدلمسی « احلالی » لازمدر : بونك ایچون ، اونك ، کندیلریله برلکده معین تاریخلرینی طاشیان دیکر اذکاره اشتراك ایتمسی لازمدر .

۱۰ . حافظه‌نك امراضی ضیاع حافظه (عمومی ، قسمی، موقوت ، تدریجی) ویا خاطراتك غیر طبیعی بر صورتده ضیاعی ، ـ فرط حافظه (عمومی ، قسمی) ویا حافظه‌نك احتدادی . بتون بو حالات مرضیه انسانده یکانه بر حافظه بولنمایوب مختلف برچوق حافظه‌نك موجود اولدیغنی اثبات‌ایدرلر. (افکار وصورمحسوسه‌نك حافظه‌سی ، صور محسوسه‌نك حافظه‌سنده ، حافظهٔ بصریه، حافظهٔ اصوات ، حافظهٔ لمسیه ، وسائره .) حافظه‌نك ایی اولماسی ایچون اونده بر چوق اوصافك بولنماسی لازمدر : سهولت ، متانت ، سرعت .

۱۱ . حافظه‌یی احتمالکه سوء استعمال ایتمش اولان اسکی علم تربیهٔ اطفالك خلافنه اوله‌رق یکی علم تربیهٔ اطفال حافظه‌یی وسط درجه‌ده اعتبار ایدر وبالخاصه قوهٔ ممیزه‌نك تربیه‌سنه دقت اولنماسی ایجاب ایده‌جکنی بیان ایدر. بو طوغریدر . فقط قوهٔ ممیزه‌یی زنکین وقوتلی برحافظه‌یه استناد ایتدیرمکسزین یتشدرمك ناصل ممکندر ؟ حافظه ذهنك تربیهٔ عمومیه‌سنك بر شرط اصلیسیدر ؛ حافظه تربیهٔ اخلاقیه‌نك دخی مهم بر قسمیدر .

۱۲ . اشیانك حافظه‌ده ایجه حك ایدلمسی ایچون علم روحك خبر ویردیکی

قوانینك تطبیق ایدلمسی لازمدر ؛ازبرجیلك وتیره‌لرندن‌ایدیله‌جك استفاده آزدر ؛ الکاایی اصول آکلامقدن عبارت اولان ترتیب عقلی‌یی قبول ایتدرمکدر. حافظه‌نك توسیع وتقویه‌سی ایچون یالکز بر چاره واردر اوده‌ تمارسه‌در . ازبر اوقومه‌نك یرینه‌هیچ بر شیئ قائم اوله‌ماز .برده ازبرله‌برابر ،اونو تمامغی‌ده چوجغه اوکرتملیدر .

اوننجی درس

تداعئ افکار

تداعئ افکار؛ تداعئ افکارك دائرهٔ شمولی وماهیتی .ـ تداعی حقنده کی اسقوچیا نظریه سی : نسب اصلیه ونسب عارضیه ، نفسلرك انواع مختلفه سی . ـ اسقوچیا نظریه سنك قیمتی . ـ تداعینك شرط ضروری وکافیسی : قانون اتصال . ـ تداعی واعتیاد . ـ قانون مجانست : بونك قانون اتصاله رجوعی . ـ تداعینك اسباب تالیه سی . ـ مفکره ده تداعینك اهمیتی . ـ تداعینك حدودی . ـ تداعی وظنون باطله .

تطبیقات عملیه . — تربیه وتداعی . ـ تداعی وسعادت . تداعی وخط حرکت . ـ تربیه نك فعل مثبتی .

تداعئ افکار l'association des idées **تداعینك دائرهٔ شمولی؛ ماهیتی**.— بر قانون اصلی‌یی، یعنی تداعئ افکاری ذکر ایتمدکجه حافظه دن بحث ایده مدك : بو قانون افکارك یکدیکرینی جلب ودعوت ایتمك خصوصنده حائز اولدقلری خاصه در . بو خصوصی هرکس بیلیر . مثلا ذهنمه **پانته ئون** Panthéon ك صورتی کلسه؛ بو فکر یکا اوراده مدفون **ویقتور هوغولی** خاطرلادر، **ویقتور هوغوده سفیلر** Les Misérables اثرینی، بوده **ناپولئونه** ك واترلو محاربه سی فکرینی اویاندیرر؛ بیوك بر فاتح اولان **ناپولیون** دخی خاطرمه اسکندر کبیری کتورر الخ .... سلسلهٔ افکارم اصلا منقطع اولمقسزین بو صورتله دوام ایده بیلیر .

بر ده شوراسنی اخطار ایتمك لازمدرکه بو یالکز افکاره یعنی حادثات ذهنیه یه مخصوص دکلدر ، **رهید** Reid ك تنبیهنه نظراً بو بلا استثنا حادثات روحیه نك کافه سنه مشترك اولان بر خصیصه در : بر فکر یالکز باشقه بر فکر اویاندیرمایوب بر تهیجی، بر آرزویی ده اویاندیرر؛ بو قبیلدن اوله رق بر احتساس دخی بر صورت محسوسه یی، بر ارتیاد Voiltion ی اثاره ایده بیلیر. شیوع بولمش اولان «تداعئ افکار»

تعبیری محافظه ایدیله‌بیلیر، فقط شو شرطله‌که ده‌قارت کبی، « فکر » تعبیرندن هر هانکی نوعدن اولورسه اولسون، هر حالت شعور آکلاشلملیدر .

ایمدی حیات عقلیه‌نك وقایع کثیره‌سی آراسنده بر برینه کچمش ایلمکلردن مرکب بر شبکه تشکل ایتمشدرکه اوراده جمله‌سی یکدیکرینه مربوطدر، ویا دها طوغریسی وقایع مذکوره بیننده برنوع قوهٔ جاذبه موجود اولوب بری یکیدن ظهور ایتدیکی وقت درحال دیکر بر چوق وقایعی دعوت ایدر . بو بابده بحقٔ تداعیٔ افکارك عالم شعورده ایفا ایتدیکی خدمت، قوهٔ جاذبه قانوننك کائناتده ایفا ایتدیکی خدمتك عینیدر، دنیلمشدر. طبیعتده بتون اجسام بربرلرینی جذب ایتدیکی، هرشئ هر شیئه بیکلرجه اینجه و کیزلی رابطه‌لر ایله مربوط اولدیغی کبی بو قبیلدن اوله‌رق روحده بر شی حال تجردده اولمایوب شعورك هر حالی حالات سائره‌یه مربوطدر .

شونی‌ده علاوه ایتمك ایجاب ایدرکه بو خصوص بزدن تماماً مستقل اولان بر قانوندر : فکرلر بزم مداخله ایتمکلکمزه حاجت قالمقسزین، تماماً بر سائق‌خفی‌ایله عادتا کندیلکلرندن اجتماع، یکدیکرینی دعوت ایلرلر : شبهه‌سز، حافظه بحثنده کورمش اولدیغمز اوزره، افکارك دعوتنی تسهیل ویکیدن وارد اولان ترکیباتی انتخاب ایده‌بیلیرز: فقطاونلری یکیدن تولیدایدن، ارادهٔمتأمله‌دکلدر؛ افکارکندیلرینه خاص اولان قسریته spontanéité مستنداً اویانیر . وهیچ بروقت تصادفاً اویانمازلر. شبهه یوقکه، اکثریا اونلر آره‌سنده موجوداولان رابطه نظرهٔ اولاده کوزدن قاچیویرر؛ مفکره‌نك بر فکردن دیکرینه بلا سبب آتلامش اولدیغی ظن ایدیلور، فکرلرك بو تقربی غرابتندن دولایی انسانی حیرتده براقیر ویا کولدیرر . بونکله برابر نفس ناطقه‌نك تبعیت ایتدیکی نظام کشف اولنه‌بیلیر . برفکردن دیکرینه آره‌ده‌دیکر بعض افکار متوسطه‌ایله انتقال ایتدکسه‌ده بو مرور او درجه سرعتله وقوع بولورکه اونلری کورمه‌یز . هامیلتون Hamilton بالواسطه وخفی اولان بو تداعی‌یی شو حادثهٔ فیزیقیه‌یه ماهرانه تشبیه ایدییور : بر قاچ بیلیا بربرینه تماس ایتدیرلمك اوزره آصلدیغی حالده برنجی بیلیایه برحرکت ویرلسه صوکنجی بیلیایی صارصار، آره‌ده‌کی بیلیالر ایسه حرکتی نقل ایتدیکلری حالده سکونده قالیرلر .

تداعی حقنده اسقوچیا نظریه‌سی : افکارك نسب اصلیه وعارضیه‌سی .— نفسلرك انواع مختلفه‌سی .— تداعیٔ افکار قدر عمومی اولان بر حادثه فیلسوفلرك نظردقتنی جلب ایتمکدن کیری قالەمازدی . **افلاطون** ایله **ارسطو** بونی اوالجه اخبار ایتمشلردی؛ بونك کبی اونك شرائط عمومیه‌سنك وعلت حقیقیه‌سنك ده آرانلسی ایجاب ایدردی . بو حادثه‌یی تدقیق ایتمش اولانلرك کافه‌سی بر فکرك باشقه بر فکری اویاندیرماسی ، آرالرنده بعض نسبتلر بولندیغندن ایلرو کلدیکنی بیان ایتمك خصوصنده متفقدرلر. بالخاصه **اسقوچیا** مکتبی بو نسبتلرك تام بر جدولنی تنظیم ایتمکه غیرت ایتمشدر، بو مکتبك ملاحظه‌سنه کوره بو نسبتلر علی الاکثر ایکی‌یه تقسیم ایدیلیر: بر طرفدن ، نسب عقلیه، اصلیه ویا منطقیه ؛ دیکر طرفدن، نسب اختباریه، تصادفیه ویا صنعیه .

برنجی صنفده، خصوصات آتیه تفریق ایدیلیر: مبدئك نتیجه‌ایله اولان نسبتی ؛ بووجهله بر دعوای نظریه فکری بنده او دعوانك اثباته مدار اولدیغی باشقه بر دعوی فکرینی اویاندیرر ؛ بن **ایجابیه**‌یی - déterminisme دوشوندیکم وقت بو مسلکك استلزام ایتدیکی هر شیٔ دوشونیرم : یعنی وظیفه‌نك ، مسئولیتك انکاری وسائره؛ــ علتك نتیجه ایله اولان نسبتی : فکر حرارت بکا انبساط اجسام فکرینی تلقین ایدر ؛ ــ جوهرك عرض غیر مفارق ایله اولان نسبتی : جناب الله حقنده‌کی فکر نفس ناطقه‌مده حکمت ربانیه فکرینی دعوت ایدر ؛ روح l'âme نی کندوسنه عائد قوای مختلفه حقنده دوشوندیرر ؛ــ وسیله‌نك غایه ایله اولان نسبتی: تلغراف تللرینی کوردیکمده تلغرافنامه‌لرك نقل وایصالنی دوشونیرم ؛ ــ نوعك جنس ایله اولان نسبتی : بر کوپکی کورمکلکم آکل اللحم حیوانلری خاطرلادر . والخ .

ایکنجی صنفده ، خصوصات آتیه تفریق ایدیلیر : ــ مکان داخلنده نسبت اتصال contigüité مثلا **رەن** نهری بکا آلساسی دوشوندیرر ؛ ــ زماناً نسبت معیت simultanéité مثلا **ژان دارق** بکا یدنجی شارلی دوشوندیرر؛ــ مشابهت ressemblance نسبتی؛ بورادە مشابهتك انواع مختلفه‌سی بولندیغی جهتله تداعیلر متعدد اوله‌بیلیر ؛ بو تداعیلر یا مفکره‌نك موضوعلری اولان شیلر آراسنده ، ویا بالذات افکار بیننده ویاخود افکارك واسطهٔ بیانی اولان کلمات آره‌سنده موجوددر : مثلا اسکندرك، قیصرك ، ویا ناپولئونك بر رسمنی کوردیکم وقت بن اورسمك تصویر

ایتدیکی اصل ذاتی دوشونیرم ؛ شکمپرورلك فکری بنده آکا قریب اولان آج کوزلیلك فکرینی دعوت ایدر . فرانسزجه‌ده طـاش دیمك اولان pierre ویا بیـاض دیمك اولان blanc کلمه‌لرینـك تلفظ ایدلدیکنی ایشـیتدیکم وقت اسمی Pierre اولان بردوستمی ویا معلومم اولان Blanc نام‌عائله‌یی دوشونه‌بیلیرم: افکار مذکوره تماماً مختلف ایسه‌ده اونلری افاده ایدن کلمات بردر . ایشـته جناسلر یالکز مشـابهت اصواته مسـتند اولان بولفظی تداعیلردن عبارتدر . ــ تضـاد contraste : قیش موسمی بزه یازی دوشوندیرر. طاوشانك سرعتی، قاپلومبغه‌نك بطائتنی تخطر ایتدیرر ؛ ــ اشـارت ایله مشـار الیه آراسنده‌کی نسـبت : دومانی کوردیکمزده آتشی‌دوشونیرز؛ برکیمسه‌نك کوزیاشلری‌اونك حزننی بزه‌اخبارایدر.

بومبدئه بنـاءً ، تداعینك ایکی بیوك نوعی اولدیغی کوریلیر : بر طرفدن ، اشیانك نسب حقیقیه‌سنه دلالت ایدن اساسی تداعیلردرکه بونلر عقلاً مسـلم اولوب مرجعلری تأملدر ؛ دیکر طرفدن ، هیـچ بر قیمت خارجیه‌سی اولمـایان عارضی تداعیلردرکه تجربه‌نك تصادفلرینه استناد ایدر وبوصورتله یالکز باشـلرینه تشکل ایلرلر. بونك ایچوندرکه، بر طاقم حقیقی اعتیادات عقلیه تشکیل ایدن بوتداعیلردن برینك ویا دیکرینك تفوقنه نظراً ، ایکی نوع نفس تمییز ایدلمسـنه جواز واردر دنیلمشدر : بونلرك بریسی فکرلری بعض نسـب عقلیه ایله تداعی ایدن وبوسبیله بعضاً آغیر وبطی اولان منطقی ، اصولپرور نفسلر ، دیکری فکرلری تصادفی ، عارضی مناسـبتلرله تداعی ایدن دها آز جدی ، دها خفیف نفسلردرکه ، بونلر اشیانك ظواهرنده کزنیرلر ، فکرلری آز چوق اینجه وپارلاق اولمقله‌برابر اکثریا درین ومتین‌اولمالری شبهه‌لیدر .

اصقوجیا نظریه‌سنك قیمتی . ــ شبهه‌یوق‌که، بونظریه بردرجه‌یه قدرطوغریدر؛ فقط هر درلو سـوء تفهمدن اجتنـاب ایدلمسی لازمدر ؛ فی‌الواقع اکثریا نظریهٔ مذکوره تماماً غیر قابل قبول اوله‌جق صـورتده تصویر ویا تفهم ایدیلیور . مثلا فلان فکر معلوم اولنجـه ، نفس ناطقه ، او فکره نسـب مسرودهٔنك بری ویا دیکری ایله مربوط اولان باشقه برفکره درحال انتقال‌ایدر دیمك‌ایسته‌نیلیرسه، بومذهاب‌مدافعه ایدیله‌مز : بردعوای‌نظریه‌یی‌ویا آلساسی بیهوده بره‌دوشونیرم : بنده

باشقه بر دعوای نظریه فکرینی ویا **ده‌نه** نهری فکرینی اویاندیره‌بیله‌جك شیٔ مبدأك نتیجه ایله اولان نسبتی ویا مکاناً اولان نسبت اتصال دکلدر . ایکی فکردن برینك دیکرینی دعوت ایده‌بیلمسی ایچون، اونلرك هر نه سببه مبنی اولورسه اولسون لااقل بردفعه برابرجه دوشونلمش، داخل شعورده برلکده حاضر بولنمش اولمالری لازمدر . بونلرك بویله معاً دوشونلمسی ایستر تجربه‌نك تصادفلرندن ویا ایستر بعض منطقی مناسبتلردن ایلرو کلمش اولسون اهمیتی یوقدر : تداعینك حصولی اوندن اعتباراً ممکن اولور ، او ایکی فکر بردفعه نفس ناطقه‌ده معاً حاضر اولنجه، یکیدن حاضر اوله‌بیلیر ویا دها طوغریسی تکرار حاضر اولمغه میل ایدرلر ، بو تقدیرده اونلردن بری ظاهر اولنجه دیکرینی اثاره ایتمکه چالیشیر . بو صورتله ، نسب اصلیه‌نك کافه‌سنك تلقین suggestion نقطهٔ نظرندن اهمیتی ویا دها طوغریسی قیمتی حائز بولنماسی، آره‌لرنده بولندقلری افکارك معاً شعورده حاضر بولنمالرینی متضمن اولماسندن ایلری کلیر ، زیرا بر نسبتی دوشونمك نسبت مذکوره‌یی ممکن قیلان ایکی حدی بالضروره دوشونمکدر. بتون تداعیلر، افکارك بردفعه اولجه زمان واحدده نفس ناطقه‌ده حاضر بولنمش اولماسنه وابسته‌در: شوقدر وارکه بو برآنده حاضر بولونش آز چوق تصادفه تابع عادی بر معیت اولمایوب‌ده افکار بیننده موجود اولان بر نسبت منطقیه‌نك ادراکی ایله‌ده نوعاًماتضاعف ایتمش بولنورسه تداعی دها صاغلام دها دواملی اولور ، زیرا بر رابطهٔ عقلیه ایله مرتبط وملتحم اولان ایکی فکر آرتق تماماً معقول intelligible وبر برینه دها صلابتله یاپشمش بر فکر مثابه‌سنه کیرمش دیمکدر .

تداعینك شرط ضروری وکافیسی : اتصال contiguïté **قانونی** . — بووجهله شو نتیجه‌یه ایریشیرز: ایکی فکرك یکدیکرینی جلب ودعوت ایتمسنك شرط ضروری وکافیسی ، اونلرك داخل شعورده اتصال ایتمش اولماسیدر . فی الواقع ، دوشونمك برلشدیرمك دیمکدر؛ شعور اساساً برفعالیت تألیفیه وترکیبیه‌درکه تجربه‌نك تهیه ایتدیکی عناصر مختلفه‌یی طاقیم طاقیم ترکیب ایلر . بناءً علیه بر طاقمك یکیدن اسکی حالنده تشکل ایتمکه سعی ایده‌بیلمسی اونك اولجه لااقل بر دفعه تشکل ایتمش اولماسنه منوط اولدیغی بدیهیدر : ایمدی داخل شعورده فکرلرك اتصالی تداعینك

بر شرط ضروریسیدر. کذلك بو بر شرط کافیدر: طاقیم بر دفعه تشکل ایتدکدن صکره، تماماً زائل اولمامشدر: نفس ناطقه بردر، او هر وقت عینی حالده بولنمغه، اولجه اعمال ایتمش اولدیغی شیئی یکیدن یاپمغه ساعیدر: بناءً علیه اولجه حاصل اولان طاقیمك یالکز بر عنصری شعورده یکیدن ظهور ایدنجه دیکر ارقداشلریله تمام اولمغه، اونلری چاغیرمغه سعی ایدر، یعنی روح اولکی حالنی بولمغه چالشیر. (۱)

تداعی واعتیاد. — ایمدی مسئله خلاصه ایدیله‌جك اولورسه تداعی اعتیادك عینیدر: یعنی مفکره‌نك بر اعتیاد دماغی ایله تضاعف ایتدیکی شبهه‌سز بولنان بر اعتیادیدر: **استوارت میل** «ایکی فکر بر ویا بر قاچ دفعه دوشونلمش اولورسه نفس ناطقه‌ده اونلری برابرجه دوشونمك خصوصنده بر تمایل حاصل اولور» دیمشدر: بو تمایل اعتیادك تاکندیسیدر. بناءً علیه تداعی ایله اعتیادك قانونلری بردر: یعنی تداعی دخی تکرار ایله قوتلشیر؛ یالکز تك بر اتصال سببیله یکیدن تحدث ایده‌بیلیر، الویرکه او اتصال نظرمزه شدتله چارپمش اولسون؛ والحاصل فکرلری دائما عینی صیره داخلنده، طاقیم طاقیم تولید ایلر.

قانون مجانست similarité **، بونك اتصال قانونه ارجاعی.**— شعورده‌کی اتصال تداعینك قانون اصلیسیدر: فقط او یالکزمیدر؟ بویله اولماسه کرك. فی‌الواقع ایکی فکر اولجه شعورك حالت واحده‌سنه داخل اولمادقلری حالده آره‌لرنده بر مشابهت بولنمق شرطیله بربرلرینی جلب ودعوت ایده‌بیلیرلر. مثلا یولده برکشی‌یه راست کلیرم: درحال عینی سیمایه مالك اولان باشقه بر دوستم خاطرمه کلیر: حالبوکه بن بو ایکی شخصی مقدما هیچ بر وقت برابر دوشونه‌مش ایدم. بوندن طولاییدرکه بر چوق فیلسوفلر قانون اتصال ایله برلکده باشقه بر قانون اصلینك وجودینی قبول ایدرلرکه اوده مجانست قانونیدر؛ بو فیلسوفلر مشابهتله حاصل اولان تداعیلرك دیکرلرندن زیاده مهم ودها اصلی original اولدقلرینی وتلقین افکار خصوصنده دها یوکسك بر قدرته مالك بولندقلرینی بیان ایتمشلردر: اتصالده یالکز بر فکرك دیکر بر فکر طرفندن دعوتی واردر؛ مشابهت حالنده ایسه، بر فکرك دیکر بر فکر طرفندن حقیقةً تذکیر وایقاظی واردر.

(۱) هاملتن بو قانونه « loi de rédintégration » دیبور؛

بونکله برابر قانون مجانستك قانون اتصاله رجوع ایده‌بیله‌جکی کوریلیور. مثلا R. S. M N تصور ایدلمش اولسون . بو فکر آنکله اتصال ومناسبتده بولنمامش اولان P Q M N فکرینی تلقین ایتسین دییه‌لم . فقط شوکا دقت ایتملیدرکه بو ایکی فکرده مشترك بر جزؤ واردرکه M. N در، بو جزؤ بربری آردنجه R S ایله و PQ ایله متصلاً دوشونلمشدر . ایمدی R. S M N حروفندن متشکل طاقمك M N عنصرینی دوشوندیکم وقت اوته‌کی طاقمده عیناً موجود اولان M N عنصرینی ده دوشونمش اولورم، حال بوکه بو عنصر اولجه وقوع بولان بر تجربه‌ده P Q یه متصل اولدیغی جهتله، بو حال بالذات بو فکری دعوت ایتمسی ، یعنی نفس ناطقه‌نك RSMN تصورندن P Q M N تصورینه کچمسی ایچون الویرر. مجانست طریقیله تداعی، بالاتصال تداعی‌یه داخلدر : شوقدرکه بو تداعی « تصورك کلیتی » ایله دکل، «اتصال جزئی» ایله ، « تصورك بر جزئی » ایله وقوع بولمشدر .

تداعینك اسباب ثانویه‌سی .— بونکله برابر ، تداعینك بوشرط عمومیسی استنباط اولندیغی وقت، بالخاصه عمومیتندن ناشی ، تداعینك هرجهتی ایضاح ایدلمش دکلدر. بر فکر خصوصی باشقه بر چوق فکرلرله متصلاً دوشونلمش اوله‌بیلیر ، بناءً علیه بو فکر یکیدن حاضر اولدیغی وقت نفس ناطقه حقاً en droit وقبلی à priori اوله‌رق بر چوق استقامته توجه ایده‌بیلیر : فقط فعلاً en fait نه‌دن یالکز فلان بر فکره انتقال ایدییورده ، باشقه بر فکره انتقال ایتمیور ؟ بو جهتله تداعینك قوانین ثانویه‌سی ، فیلسوفلرك نظر دقتنی دها آز جلب ایتمش اولمقله برابر، قانون عمومی قدر مهمدر .

اول امرده اسباب آفاقیه واردر : تجربه بزه ایکی فکرك بربرلریله نه قدر صیق متصل اولدقلرینی کوسترسه نفس ناطقه اونلری برلکده اولمق اوزره اوقدر صیق دوشنور ، اونلرك برندن دیکرینه انتقاله تمایلی دها زیاده آرتار : نهایت ، تداعی نتیجه‌ده غیر قابل انحلال اوله‌بیلیر وتفکرك حقیقی براحتیاجنی تشکیل ایدر. انکلیز مکتبنك بوندن استخراج ایتمش اولدیغی فوائدك کافه‌سنی بالاخره کوره‌جکز. فقط بالخاصه اسباب انفسیه‌یی نظر اعتباره آلمق لازمدر . بوراده خاطراتك حفظی قوانینی حقنده سویلنمش اولدیغمز شیلرك کافه‌سنی تکرار ایتمك ، تهیجك ، دقتك ، بالاراده تکرارك ، وکذلك انطباعات اولیه‌ده‌کی شدت وتأثیرك ویا فکرلر آره‌سنده‌کی

تلازم عقلينك ايفا ايتدكلری خدمتلری صايمق لازم كليردی . فی‌الواقع خاطراتك حفظنه مدار اولان شرائطك كافه‌سی برابرجه دوشونلمش اولان افكار بيننده موجود اولان رابطه‌يی بالضروره تقويه‌ايدر و اونلرك التصاقنی دها آرتديرر ؛ حافظه تداعئ افكاری ، تداعئ افكار دخی حافظه‌يی مستلزمدر ، دها طوغريسی بو ايكی شی توأمدر : حافظه هر وقت بر تداعئ افكاردر ، زيرا هر خاطره عناصر مختلفه‌نك بر تركيبيدر ؛ بوكا مقابل تداعئ افكار دخی يالكز بر فكره تعلق ايده‌جكی يرده بر قاچ مختلف فكری احتوا ايدن بر حافظه‌در .

بونكله برابر بالخاصه شونی اورته‌يه چيقارمليدركه تداعئ افكار چوق وقت بر شكلی ، بر رنكی ، تماماً شخصی بر استقامتی حائزدر . عينی بر انطباع ، عينی بر فكر ، مبدأ و سبب اولديغی حالده اشخاص مختلفه آره‌سنده تماماً مختلف بر طاقم صور محسوسه اثاره ايدر . **اسپينوزا** قوم اوزرنده بولنان آت ايزلری بر عسكرده ، بر چفتجی‌ده ويا بر تاجرده عينی افكاری اويانديرماز دير ايدی .

تداعيلر نفس ناطقه‌مزك طور واداسنه ، خويمزك ماهيتنه ، طبيعی سوكيلرمزه وقلبمزك كيزلی تمايلاتنه تابعدر . تداعيلر يالكز مزاج معنوئ اصليمزك بر آيينه‌سی مقامنده اولميوب ، اكتساب ايتديكمز عادتلره ، اجرا ايتديكمز صنعت ومسلكه ، مطالعه ايلديكمز آثاره ، انظار دقتمزك توجه ايتديكی جهته ، بالخاصه حساسيتك كرك مسرتبخش ويا باعث كدر اولسون ، وكرك بی تأثر ويا ملتهب بولنسون استعدادات حاليه‌سنه ، يعنی روحمزك بر حال خصوصيه‌كی كيفيتنه‌ده تابعدر .

تداعيلرك بو تنوعی اثبات ايدركه اونلری يالكز اشيانك نفسمزده حاصل ايتدكی انطباعاتك بر طنين منفعلی عد ايتمك جائز دكلدر ، اونی بويله عد ايتمك تداعينك الك مهم عواملندن برينی ، يعنی شعور فردی‌يی بنيهٔ ابتدائيه ويا مكتسبه‌سی وعكس العمله اولان قابليت ذاتيه‌سيله برابر اهمال ايلمكدر . هر شخصك بر سيمای جسمانيسی اولديغی كبی بر سيمای معنويسی‌ده واردر ، هركس اشيايی كندی منشور prisme ی آره‌سندن كورير ، صكره اونلری تفكير idéaliser ايدرك كنديلرندن بالطبع بعض خصائص استخراج ايدركه بونلرده ، بر نوع تجاذب سائقه‌سيله ، عينی جنسدن اولان باشقه بر طاقم فكرلری دعوت ايدر وتداعيلره كنديلرينه خاص اولان طور وعياری ton وحركت خصوصيه‌يی ويررلر .

مفکره‌ده تداعینك اهمیتی. — بو تقدیرده مفکره‌ده تداعینك ایفا ایتدیکی خدمت نه‌دن عبارتدر؟ بو قانون اولا حافظه‌نك عادی بر شرطی صورتنده عد وتدقیق اولنمش ایکن، زمانمزده انکلیز مکتبی واسطه‌سیله بسبتون یکی بر اهمیت آلمشدر، زیرا نفس ناطقه‌نك، ذهنده اولان، بالعموم عملیاتی و بو عملیاتك قواعد مدبره‌سنی یعنی «عقل raison» ی بو قانونله ایضاح ایدییورلر، بوجهتله بالاده‌کی سؤال دها زیاده حائز اهمیتدر. تداعی فکرلری منتظم سلسله‌لر حالنده ترتیب ایتمکله اول امرده شعورایچنه بر ترکب organisation بر انتظام تملی آتش اولور، تداعینك ایلك فائده‌سی بودر. صکره حافظه‌یه‌ده، سکونت ویره‌رك یاردم ایدر: تداعی سایه‌سنده نفس ناطقه هرشیئی حفظ ایتمکه مجبور اولمادیغی کبی بار ثقیل خواطر ایچنده بوغولمق تهلکه‌سنه‌ده اوغرامامز: شویله‌که فکرلر برقاچ تصور اصلینك اطرافنده طوپلانیر، بونلر اوفکرلری ایجابنده تذکیر ایچون الویرر، یعنی نره‌یه کیدرلرسه آرقه‌لرنده‌کی سوری یی کندیلریله کتورن قافله باشلرینه بکزه‌رلر. تداعینك، معرفتك شرط لازمی اولدیغنی‌ده علاوه ایده‌لم. طانیمق حقیقت حالده فکرلرمز آراسنه بعض نسب کلیه وضروریه ادخال ایتمکدر، فقط بونك ایچون اول امرده فکرلرمزك معلوم اولمش اولماسی وامرمزه مهیا بولنماسی اقتضا ایدر. بونلردن «فکرلرك تلازمنی»، «فکرلرك تداعیسی» ندن بحق آییرمشلردر، بونلرك بریسی ذهنی، متأمل، منطقی اولوب حقیقی معرفته ساعیدر، دیکری کندیلکندن حاصل اولان spontané ماکنه کبی machinal ، منساقی automatique در. بو ایکنجی عملیه سایه‌سنده فکرلر حقایق اشیا ایله مقید اولمقسزین بر برینه تقرب ایده‌بیلیرلر. فقط تلازم افکارك شرطی ینه تداعی افکاردر، واوکا مسابقت ایده‌مامسی بالخاصه تلازمك مادهٔ ابتدائیه‌سنی اوندن تدارك ایتمسی سببیله‌در: یعنی تلازم افکار «افکار معلومه‌نك وجودینی اقتضا ایتدیردیکی حالده اونلری اعلام واعطا ایده‌میور.» ذاتاً هرشیده کندیلکندن حاصل اولان شئ تأمل ایله وقوعبولان شیئه تقدم ایدر. ایشته بالخاصه بونك ایچوندرکه تداعی اکثریا کشف حقیقتك مبدئیدر: تداعینك اثاره ایتدیکی مقارنتلر، بزی تنویر ایلدیکی ناکهانی لمعه‌لر سایه‌سنده، نه وارسه اونك وجودینی حس ایتدیریر؟ بو نقطهٔ نظردن تداعی ایچون «عقلی

تقلید ایدییور » دیمك طوغریدر ، یعنی تداعی بر نوع عقل بنفسه‌در ، او حالده کسب یقین ایچون تداعی ایله حاصل سانحاتك تأمل وتجربه قالبوروندن گچیرلمسی کافیدر .

تداعینك حدودی . — بوتقدیرده دها ایلرویه گیدیله‌رك انکلیز مکتبی منتسبینی ایله برابر ، تداعینك یالکز باشنه بتون معرفتی حاصل ایتدیکی ، ذهنه عائد ، بتون عملیه‌لرك وبالذات نفس ناطقه‌یه مخصوص قانونلرك اوکا رجوع ایلدیکی بیان ایدیله‌بیلیرمی ؟ بونی ظن ایتمیز . تماماً ذهنی اولان عملیه‌لرك کافه‌سی بین‌الاشیا موجود اولان مناسباتك تحریسندن عبارتدر ؛ بونلرك غایه‌سی منظومهٔ کائناته تماماً مشابه اولمق اوزره افکارمزدن بر منظومه یاپمقدر . آنجق تداعی قانونی بر فکرك عقبنده باشقه برفکری وبعده دها باشقه برچوق افکاری ظهور ایتدیره‌بیلیر ، فقط او فکرلری ربط ایده‌بیلن نسبتلری وبطریق الاولی او نسبتلرك عمومیت و وجوبنی بزه ویرمکدن عاجزدر . نفس ناطقه تجربه‌نك کندوسنه عرض ایتمش اولدیغی بتون سلسلهٔ افکاره مالك اولدیغی وقت ، اوکنده بسبتون بربرینه‌بکزه‌مه‌ین بر چوق حدلر واردرکه هربری دیکرندن آیری برر مختلف‌عالم تشکیل ایدر . بناءً علیه مفکره ، بوکثرته حکم ایتمکه ، یالکز بربری اوزرینه ییغلمش شیلری برلشدیرمکه ، یالکز متصل اولان شیلری توحید ایلمکه ، اشیانك نسب اصلیه ودائمه‌سنی کشف ایدرك چالیشدیغی وقت ، تداعی کبی نابصیر برعملیه‌یه غیر قابل ارجاع ، بسبتون یکی برعملیهٔ ذهنیه‌نك وجودی ناصل تشخیص اولنماز .

دها وار : ذهن اشیا اراسنده‌کی نسبتلری آرار : فقط تجربه ایله یالکز اشیا معلوم اولور ، اونلرك نسبتلری کورولمز ، حواس ایله‌ده ادراك اولنماز .

ایشته ایکی حادثه : تجربه اونلری بکاکوستریبور . فقط بینلرنده موجوداولماسی ممکن اولان علیت رابطه‌سی حقنده قطعیاً برشیٔ خبر ویرمز . ایمدی ذهن اشیایی ادراك ایتمکله اکتفا ایتمیوب‌ده ، اونلرك نسب کلیه وضروریه‌سنی‌ده آرییورسه ، بونك سببی مناسبات مماثله‌نك موجودیتنه ، دنیانك قابل فهم وادراك اولدیغنه آشکار برصورتده اعتقاد ایلمسیدر ، بواعتقاد ایسه بالذات ذهنله ممتزج اولمقله برابر تداعی‌یه غیرقابل ارجاع بر عنصردر .

خلاصهٔ کلام ، انکلیز مکتبی ، نفس ناطقه‌یی تماماً تداعی واسطه‌سیله تأویل

ایده بیله جکنی ظن ایتمکده در. بوغلیظ بر وهمدر ، زیرا بالذات نفس ناطقه ایله بونك فعالیت ترکیبیه سی اولماسه تداعیدن برمعنا چیقماز. وقتیله ایپکور جزؤ فردلر خلاده بربرلرینی چکرلر دیمشدی ، فقط فکرلر اونلرکبی شعورده ، اکر شعور اونلر ایچون یالکز عادی برمحل جولان اولمش اولسه یدی ، بربرلرینی چکمزلردی؛ فکرلرك قوهٔ الهامیه سی بالذات شعورك او فکرلردن یاپدیغی ترکیبدن ایلری کلیر . بونده مفکره نك ابتدائی ، برقانون اصلیسی موجود اولوب مشاهده وتبیین ایدلمه مسی قابل دکلدر ، زیرا تداعی تماماً اوکا تابعدر : بوصورتله ، نفس ناطقه یی تداعی ایله تفسیر ایتمك تداعینك منفعتنه اونی حذف ایتمك ، بالذات تداعی یی اورته دن قالدیرمقدر .

تداعی وظنونه باطله .— بوندن باشقه تداعیٔ افکارك نفس ناطقه یی تماماً شرح وایضاح ایده مدیکنك اك بیوك دلیلی ، ذهنك تام ومتین قاله بیلمسی ایچون قانون تداعینك بزده تأسیس ایتمکه میال بولندیغی اعتیادات عقلیه یه قارشو لاینقطع مجادله ایتمك مجبوریتنده بولنماسیدر . چوق دفعه مشاهده ایدلمشدر : تداعیٔ افکار کندی حالنده ترك ایدلمش اولسه ، عقل ایچون دائمی بر تهلکه تشکیل ایدر : خطالرمزك اك چوغی ، اك باطل ظنلر ، اك بیاغی خرافات تداعیدن نشأت ایدر . فی الواقع ایکی حادثه نك مفکره ده همان همان ناقابل تفریق صورتده درحال اجتماع ایده رك اوزون مدت دوام ایده بیلمسی وحتی نسلدن نسله انتقال ایلیه بیلمسی ایچون صرف تصادفی برمقارنتك مخیله یه قویاً تأثیر ایتمسی کفایت ایدر . انکلیز مکتبی ، بزده بعض اطوار تفکرك تداعیٔ افکار سایه سنده نه قدر قولایلقله تحصل ایتدیکنی مکملاً کوسترمشدر ، بو طورلر نهایة الامر نفس ناطقه مزه حاکم اولورلر و حقیقی بعض مبادی یرینه کچرلر ، حال بوکه بونلرك استنادکاهلری ظواهر اولدیغندن کاملاً باطلدرلر . بزده هرکون نفسمزده حصولنی مشاهده ایتدیکمز بو نا معقول تداعیلرك یانی باشنده محیطمزدن آلدیغمز و آلمش اولدیغمز کبی دفع ایتدیکمز برچوق ظنون باطله دخی واردر . اکثریا بزه بر فلاکتدن بحث ایتمه مکلکمزی سویلرلر زیرا سوزلریمز اونی کتیره بیلیرمش ؛ یاننده دلیك بر پاره سی اولان بر آدم قمار اوینادیغی وقت قزانیجه ، دلیك پاره لرك سعادتی تأمین ایتدیکنی تکرار ایدرلر ؛ اوغورسزلق علامتی اولان قوشلره ، نظره ، مصلوبك

ایپنده‌کی تأثیره ، اون اوچ عددینك شئامتنه، دورلمش برطوزلغه (بونلرك فهرستنی اوزاتمق ممکندر، فقط تنقیده تحمللری یوقدر) دائر اولان اعتقادلرك منشائی تداعیٔ افکاردن باشقه بر شیٔ دکلدر . شو جهتك دخی اخطاری الزمدرکه بو ظنلر پك مؤثر اولوب اکثریا اونلره قارشو تجربه عاجزدر ؛ یالکز تصادفاً اونلری تأیید ایدن احوالی نظر اعتباره آلوب اونلری نقض وتکذیب ایدن دها پك چوق دیکر حاللری کورمیورلر ویا کورمك ایسته‌میورلر، بونك ایچوندرکه اخذ ویااحداث ایده‌بیله‌جکمز تداعیلر اوزرینه متمادی برتنقید وتفتیش اجرا ایلمك عقله عائددر ؛ عقل یا کلامق ، وغلطات و اك مشئوم اعتیادات عقلیه‌دن متشکل بر بار مشوش آلتنده ازیلوب هلاك اولمامق ایسترسه، تداعیلری دقت واعتنا ایله مراقبه ایتمليدر .

تطبیقات عملیه .— تربیه و تداعی . — تداعیٔ افکار حد ذاتنده بر فعل میخانیکیدر ، بناءً علیه چوجقده دها کوچك یاشده ایکن بولنور . لەیْبنیج ذهن حیوانی‌یی تشکیل ایدن برطاقم «تعاقب افکار consécutions d'idées» دن بحث ایتمشدر. کذلك ایلك حکملرمزك ،ایلك استدلاللریمزك دخی تداعیٔ افکاردن باشقه بر شیٔ اولمادقلری‌ده‌ادعا ایدلمشدر. فقط بوقانونك ذهنك دهازیاده‌تکمل ایتمش ودهاچوق تعلیم و تربیه ایدلمش اولدیغی برزمانده بیله ذهن ایچون نتایج مشئومه‌سی اوله‌بیلیرسه ، ذهنك هنوز یکی اولدیغی و عقلك هنوز اویودیغی و خفی بولندیغی بر یاشده بو کیفیتك دها طوغرو اولماسی اقتضا ایتمزمی ؟ انسان هنوز بالذات دوشونمکه اهل اولمادیغی بر یاشده ایکن ، شونك بونك رأیی ، محیطنك ظنلری بلا معاینه قبول اولنور ، بویله‌لکله اخذ ایدیلن افکار نفس ناطقه‌یه قولایجه نفوذ ایده‌رك اك درین یرلرینه محکوك اولور ؛ بو رأیلر ، بو ظنلر ذهنه غلبه وتصرف ایدەر ، کندیلرینه قارشی حرکت ایچون نه‌قدر آزاهلیت کوستریلرسه اونلر اوقدر قوتلی بر عادت حکمنه کیرر ، وچوق کچمه‌دن اونلره کندیلرینه طوقونلماسی ممنوع حقایق نظریله باقلیر .

بو سببله مربیلر ایچون ایکی مکلفیت واردر . برنجیسی چوجغی اکری وغیر معقول هردرلو تداعیلردن صاقنمقدر : یعنی اونلری هذیاندن باشقه برشیٔ اولمایان، اکلنجه‌لی ویا قورقونج کیجه ماصاللرندن و نفس ناطقه‌یی خطالره دوشوره‌جك

اعتقادات باطله‌دن اسیرکیه‌لم . بونکله برابر شاید چوجقده بر اعتقاد باطل یرلشمش ایسه، بونی تکذیب ایدن احوالك کافه‌سنی اوکا کوسترملی، اوکا اینانمه‌نك نه قدر عبث اولدیغنی کندیسنه احساس ایتملی‌یز، قوهٔ ممیزه‌سنی اویاندیرملی وعقل سلیمنه مراجعت ایللی‌یز.

دیکر طرفدن، چوجغك پایدیغی تداعیلره، آلدیغی اعتیادات عقلیه‌نك کافه‌سنه بیوك بر اهتمام ایله نظارت ایتمك، حقیقته مغایر اولدقلری تقدیرده همان آرقه‌لرینی کسمك، اونلره مغایر اولمق اوزره، دها صحیح و دها سالم دیکر بر طاقم اعتیاداتی احداث ایتمك لازمدر.

شبهه یوق که بو بر امر دشواردر، فقط چوجغك سلامت عقلی اوکا تابعدر. دکل چوجق یاشلی باشلی بر آدم بیله سلامت رأی خصوصنده و موافق حق و صواب بر طرزده تفکر امرنده بیکلرجه مشقته دوچار اولدیغندن، چوجغی دها کوچوك یاشده ایکن مطالعاتنی عقلك تنقید و مراقبه‌سنه عرض و تسلیم ایتمکه آلشدرمق ایجاب ایدر. ایشته یالکز بو شرط ایله‌درکه چوجق واسع، واضح، ممیز، سرمایهٔ عقلیسنی متمادیاً تجدیده و جوالیتنی محافظه‌یه مستعد وتداعیٔ افکارله نفسده حصوله کلن کوره‌نکه مغلوبیت کبی بزی ماضینك اسیری درکه سنه تنزیل ایدن وبزی اکثریا حاله بند و تعصبه مجبور ایله‌ین بر عطالتدن صاقنه‌جق درجه قادر بر فکره مالك اولور.

تداعی و سعادت.— بوندن باشقه تداعیٔ افکاره بوصورتله نظارت ایدلمسنده، چوجغك یالکز ذهنی علاقه‌دار اولمایوب بتون سعادتی‌ده علاقه‌داردر. نیجه اصلسز قورقولرك، مبهم محزونیتلرك، بلاسبب اندیشه‌لرك، کنجلکمزده قاپلمش اولدیغمز بو اعتقادلردن باشقه مؤثری یوقدر. اکثریا بو اعتقادك عبث اولدیغنی بیهوده یره بیان ایدر و کندی کندمزه حدتلنیرز؛ بوکا رغماً ینه اونك تأثیرندن قورتیله‌مایز. جمعه کونی یوله چیقمغه جسارت ایتمه‌ین ویا اوکون بالضروره یوله چیقمغه مجبور اولدیغی وقت بر فلاکتدن قورقان کیمسه‌لر واردر. بعضلری‌ده اون اوچ کشیلك سفره‌یه اوطورمقدن چکنیرلر؛ اونلرك ایچندن بریسی سنه ایچنده بهمه‌حال وفات ایتمیه‌جکمیدر؟ دیکر بعضلرینك‌ده «صباح اوروجکنی» ویا «فنا بررؤیا» کوردکلری

جهتله بتون کون کیشلری یرنده اولماز [۱] نهایت بعض کیمسه‌لرده کندولرینه براشقیا حکایه‌سی ویا بر آدمك بوغولدیغی نقل ایدلمش اولمق حسبیله هر نه وقت بر اورمانك ایچندن ویا بر حوضك کنارندن کچرلرسه هر دفعه‌سنده قورقولرندن ترترلر. بناءً علیه کوچك یاشنده وقوع بولان تداعئ افکارك ثقالتنی بتون عمرمزده طاشیه بیلیرز ؛ مزاجمزك طورینی تسیینه و بزی بختیار ویا بدبخت ایتمکه اونلرك دخل کلیسی واردر؛ زیرا سعادت تماماً انفسی اولوب اشیانك کندیلرندن زیاده اونلری صورت تلقیمزه تابعدر و روحك سکون و حضوری فکرك سکونت وصفوتنی فوق العاده بر درجه‌ده ضامندر .

تداعی وخط حرکت . ـــ تداعینك خط حرکت اوزرنده‌کی تأثیرینی ده اونوتماملی یز . بعض غیر معقول محبت ویا نفرتلریمز واردرکه ، بونلر باشقه‌لریله اولان مناسباتمزده بزی تخلفه ویا حقسزلغه سوق ایدر . بو حاللردن مسئول اولان انجق تداعئ افکاردر . شاید بر آدمدن نفرت ایدییور ایسه‌ك، باشقه کیمسه‌نك اوکا طبیعتجه ویا سیماجه بر آز بکزه‌مسی وحتی بعضاً عینی اسم ایله مسمی اولماسی اوکیمسه حقنده بلا سبب عینی حسی پرورده ایلمکلکمز ایچون کافیدر . **دهقارت** چوجقلغنده کوزی شاشی اولان بر قیزی سومش ایدی ؛ بالآخره اوزون مدت شاشی اولانلره قارشو شایان دقت بر میل ومحبت محافظه ایتمشدی . هر هانکی بر صنعتی اجرا ایدن ویا بر تابعیتی حائز اولان بر شخصه قارشو شکایتمز اولنجه‌ده ، نفرت واستکراهمز عینی وطنه منسوب اولان ویا عینی صنعتی اجرا ایله‌ین اشخاصك کافه‌سنه بالطبع سرایت ایدر . هپمز بزه ایی بر خبر کتیرن آدمی سوه‌رز : بزه بر فلاکتی اخبار ایتمش اولان آدمه‌ده بغض ایتمکدن کندیمزی منع ایده بیلیرمی یز ؟ معلومدرکه، بر فلاکتی کلوب اخبار ایدن کیمسه‌لر اکثریا اعدام ایدیلیردی. چالشمقدن نفرت ایدن تنبل بر شاکرد بتون نفرت واستکراهنی چوق کچمه‌دن معلمنه ویا ابوینه قارشو توجیه ایدر ؛ ینه بوقبیلدن اولمق اوزره موقع اقتدارده بولنان حکومتی سومه‌ین بر کیمسه وقوع بوله‌جق قحط وغلادن ویا هر هانکی بر فلاکت عمومیه‌دن

[۱] فرنکلر جمعه‌دن قورقارلر . بزده ایسه بعض کیمسه‌لر صالی‌یی اوغورسز صایارلر . فقط تورکلر ایچون صالی پك اوغورلیدر . زیرا استانبول او کون فتح اولنمشدر . بونکله برابر دین اسلام بویله باطل ظنلره اینانمغی منع ایتمشدر .

اونى مسئول طوتار . چوجنى كندى تداعيلرينه نظارت ايتمكه آلشديرمقدن مقصد اونك اشخاص واشيايى محدود وحقير برنظرله كورمسنه مانع اولمق واونلرى برصورت سالمه‌ده تقدير ونتايجنى تخمين ايتمسنه استعدادينى آرتديرمقدر . روايت اولنديغنه نظراً **دەقارت** شاشى كوز حقنده سوق طبيعى ايله پرورده ايلديكى ميل ومحبتك بيمعنا اولديغنى تقدير ايله اوندن واز كچمشدر . فى‌الواقع هر شئ بوندن عبارتدر : ميل ومحبتلريمزى معاينه آلتنده بولنديرمق ، بعض شيلر حقنده نابمحل نفرتلردن واز كچمك ايچون ، اونلرك نه‌يه مستند اولدقلرينى نفسمزدن سؤال ايتمليز؛ بومحبت ونفرتلرك هيچ بر شيئك حقلى كوسترمديكى بر تداعيدن ايلرى كلديكلرينه مطلع اولديغمزكبى دوامنه امكان قالماز .

تربيه‌نك فعل مثبتى . — بوقاريده كچن ملاحظاته نظراً ، تربيه‌نك تداعئ افكاره نسبتله منفى برخدمتى واردر ظن اولنور . بوعلى‌الاطلاق طوغرى دكلدر. اول امرده نامعقول اولان تداعئ افكارك تصحيحى ايچون ، اونلره تماماً مغاير اولان ديكر بعض تداعيلرك احداث ايدلمسى لازمدر. ديكرطرفدن، توليد وروحده تقويه ايدلمسى لازم كلن برطاقم تداعيلر دخى واردر، بونلر ايلريده اراده ايچون قيمتلى ومؤثر سببلر اوله‌جق تداعيلردر . تداعينك ذهنده ناصل برخدمت ايفا ايده‌بيلديكنى ايجه آكلامش اولان **استوارت ميل** عمل مسئله‌سنك حلنى الك زياده بو قانوندن اميد ايدييوردى : **ميل**ك رأينه كوره ، انسانى خود كاملقدن واز كچيرمك وباشقه‌لرينك منافعنى نظر اعتباره آلمغه آلشديرمق ايچون ، شعورنده سعادت شخصيه و سعادت غير فكرلرينى تداعى ايتديرمك و بونى تقويه ايتمك لازمدر. بوصنامه tentative نك قيمتى نه اولورسه اولسون، اخلاقيت ايچون تداعئ افكارك قيمتدار برمعينى اوله‌بيله‌جكى بديهيدر .

وينه Vinet اثرينك بريرنده چوجغه « زعم خير Le préjugé du bien » ى تلقين ايتمك لازم كلديكنى بيان ايتمشدر . فى‌الواقع ، وظيفه اكثريا زحمتليدر ، فضيلت اول امرده ظاهراً شديد وآز جاذبه‌لى اوله‌رق عرض اندام ايدر ، طريق حظوظات دها قولاى ودها متبسم كوريلور . بناءً عليه چوجغك روحنده بوايكى فكرى يعنى وظيفه وسعادت ؛ فضيلت وميمنت فكرلرينى قوياً جمع ايتمليز. حسن

حرکت ایتدیکی وقت ادراك ایتدیکی شدید ولطیف محظوظیتی اوکا ایجه حس ایتدیرملی یز ؛ اوکا حیات یومیه‌نك بیکلرجه مجبوریتلرینه قاتلاندقلری حالده الك زیاده بوندن صفایاب اولان باباسنی، آناسنی کوسترملی ودییه‌لم که لذت حقیقیه ایشله‌نیلن خیردن طوییلان لذتدر : بو صورتله اونی حیات معنویه‌یه دها ایی حاضرلامش اولورز ، بو سایه‌ده چوجق وظیفه‌سنی دها آز مشقتله ایفا ایدر ، وجدانك کندوسنی آلداتمیه‌جغنی ولایق اولدیغی وقت کندوسنی تلطیف ایده‌جکنی بیله‌رك، اونی دها زیاده نشئه ایله قوه‌دن فعله چیقارر .

بو خاطره‌لرك هپسی چوجغك اراده‌سی ایچون برر مسند کبی اولور ؛ وبزه یول کوسترر : ایلروده تصادف ایده‌جکی محن ومشاقه مقاومت قدرتنی کندینه ویرر وفضیلتی اوکا درین و غیر قابل افنابر صورتده عادت ایتدیررکه ارسطونك قولنه کوره بو اعتیاد فضیلتی اکمال و اتمام ایدر .

خلاصه

۱ . تداعیٔ افکار، افکارك شعورده یکدیکرینی دعوت واحیا ایتمك خصوصنده حائز اولدقلری خاصه‌در. بوندن باشقه بالعموم واقعات روحیه‌نك قانونیدر. کذلك تداعی بزه غیر تابع ومستقل بر قانوندر: افکار کندیلرینه مخصوص اولان قسریته بناءً وارد اولیورلرسه‌ده بونی هیچ بر وقت تصادفله یاپمایورلر .

۲ . تداعیٔ افکاری تفسیر وایضاح ایتمك ایچون علی‌الاکثر ایکی نوع نسبتلر درمیان اولنور . نسب عقلیه ویا منطقیه (مبدئك نتیجه ایله ، سببك اثر ایله ، واسطه‌نك غایه ایله ، نوعك جنس ایله اولان نسبتلری) ؛ــ نسب عارضیه ویا اختباریه (زمان ومکانده‌کی اتصال ، مشابهت وتضاد نسبتلری) بوندن ناشی ایکی ایکی نوع نفس واردر . بعض نفسلر فکرلرینی نسب عارضیه‌یه توفیقاً جمع ایدرلر بونلر دها سطحی ، دها خفیفدر ؛ دیکرلری فکرلرینی نسب منطقیه‌یه توفیقاً جمع ایدن ودها اصولی وفقط بعضا براز بطی بولنان نفسلردر .

۳ . لکن درمیان اولنان نسبتلر افکاری شعور داخلنده آن واحدده معاً حاضر بولندردقلری ایچون افکارك تلقین والهامیله علاقه‌داردر. بناءً علیه شعور ایچنده‌کی

اتصال تداعينك شرط لازميدر : بوشرط اونك همده شرط كافيسيدر . تداعى ماهيتى اعتباريله اعتيادك عينيدر : يعنى بو ، اعتياد ذهنيدر ؛ وبالذات اعتيادك تابع اولديغى قوانينه تابعدر .

٤ انكليز مكتبى ، عموميت اوزه قانون اتصالك يانده قانون مجانستى قبول ايتمشدر. بينلرنده مشابهت اولمق شرطيله شعورده هنوز اتصال ايتمه‌مش اولان ايكى فكر دخى تخطر ايديله‌بيلير. فقط بالمشابهه اولان تداعى ايچون ، بر اتصال جزئى حالتندن باشقه بر شى دكلدر دنيله‌بيلير . (Rabier)

٥ . بر فكر باشقه بر چوق افكار ايله معاً ومتصلاً ادراك ايدلدكى حالده بر فكرك فلان فكردن زياده ، فلان ديكر فكرى نه‌دن جاب ودعوت ايتديكنى بيلمك مسئله‌سى واردر. بونده اولا اسباب آفاقيه (تجربه‌لرك تكررى) وارايسه‌ده بالخاصه اسباب انفسيه موجوددر (تهيج، دقت، اراده). تداعى، باشلوجه شخصك طبيعت اصليه ويا مكتسبه‌سنه وبرده او شخصك معروض قاله‌بيله‌جكى احوال خصوصيه‌يه تابعدر .

٦ . تداعى ، شعوره بر نوع نظام وضع وادخال ايدر ، حافظه‌يى تسكين ايلر ، افكارك ارتباط منطقيسنه لازم اولان بتون مالزمه‌يى ويرر ، كشفياتك ايزينى كوسترر .

٧ . فقط نه ادراكى ونه نسبتلرك تحريسنى ايضاح ايتمز ؛ نفس ناطقه‌نك ماهيتنى ايضاح ايده‌جك يرده، بالعكس اونك وجودينى اقتضا ايدر. تداعى، ذهنك پك آز بر جزئيدر ، اودرجه‌ده كه كنديسنك متماديا ذهنك نظارتى آلتنده بولنماسى لازمدر.

٨ . چوجنى نامعقول هردرلو تداعيدن اوزاق بولنديرمق، اونده تشكل ايتمش اولان وغير صحيح بولنان تداعيلرك هپسنى ازاله ايتمك، كنديسنى اشيانك نسب صحيحه‌سنى كورمكه وجمله‌سنى عقل ايله تفتيش ايلمكه آليشديرمق لازمدر. تداعى نفس ناطقه‌يى ياكلدان وتعصبه سوق ايدن اعتقادات باطله‌نك منبعيدر . كذلك سعادتى اخلال ايدن بر طاقم بلا سبب قورقولرك وبزى كولنج ويا حقسز قيلان نابمحل ميل ومحبتلرك ويا نفرتلركده مصدريدر .

٩ . تربيه‌نك ايلريده وظيفه ايفاسنه معاونت ايده‌جك اولان برطاقم تداعيلرى توليد وتقويه ايلمسى‌ده لازمدر .

اوْن برنجی درس

متخیله

متخیله‌نك ایکی صورتی . ــ متخیلهٔ مصوره . ــ صور محسوسه : عالم محسوسك تخیلی . ــ عالم معنوینك تخیلی . ــ عالم مجردك تخیلی . ــ متخیله‌ده انواع وعدم مساوات . ــ متخیلهٔ مبدعه . ــ متخیله‌نك ایکی صورتی بیننده‌کی مناسبات . ــ متخیله‌نك اصلیتی . ــ متخیله ناصل معامله ایدر . ــ سی متخیله‌نك وحدتی . ــ متخیلهٔ سافله . ــ خولیا وروئیا . ــ سیر فی المنام . ــ جنت . ــ متخیلهٔ سافله وعضویت . ــ متخیلهٔ عالیه . ــ متخیلهٔ عالیه‌نك عناصری . ــ دهاء علمی وبدیعی . ــ مفکوره وخیال . ــ علمده، صنایع نفیسه‌ده، مختلف مسلکلرده متخیله‌نك ایفا ایتدیکی خدمت.

تطبیقات عملیه . ــ متخیله‌نك تنمیه‌سی لازمیدر ؟ . ــ متخیله‌نك فنالقلری . ــ متخیله‌نك فائده‌لری . ــ متخیله حقنده تربیه‌نك ایفا ایتدیکی خدمت .

متخیله‌نك ایکی صورتی . ــ متخیله، لغت معناسنه کوره، صور محسوسه‌نك قوه‌سیدر . فقط صور محسوسه ایکی بیوك زمره‌یه آیریلیر: بونلر یا اوّلجه حاصل اولان انطباعاتك طنینی، عکسیدر، اوحالده بونلرك تشکلنده نفس ناطقه‌نك حصه‌سی ضعیفدر ؛ یاخود ذهنك بر عمل اصلیسندن حصوله کلوب هیچ برشیٔ خارجیٔ حقیقی‌یه توافق ایتمزلر و بر عالم خیالی تشکیل ایدرلرکه بونك عالم مشهودده نمونه‌سی یوقدر . بونك ایچوندرکه متخیله‌یی عموماً ایکی‌یه آییررلر ، بریسی متخیلهٔ مصوره (۱)، دیکری متخیلهٔ مبدعه‌در : بونلردن بری ایله برطاقم اشیای حقیقیه بالذات بوشیلر اورتاده اولمادیغی حالده ظهور ایدر ؛ دیکری ایله طبیعتده موجود اولمایان، شرقدرکه ممکن اولان بعض شیلر تصور اولنور . بوندن باشقه ، مادامکه نفس ناطقه‌ده هرشیٔ متصلدر ، بوایکی صورت دخی یکدیکرینه مربوط اولوب اکثریا حس ایدلمکسزین برندن دیکرینه کچیلیریر .

متخیلهٔ مصوره L'imagination reproductrice (۱) . ــ دکز ساحللرنده بر فورطنه خاطرلارم : صانکه ایچمده برلوحه‌یه باقیورمشم کبی، قاصرغه ایله حصوله کلن متهور طالغه‌لری مخیلهٔ ره واسطه‌سیله یکیدن کوریرم؛ بونلرك کورولتیسنی، صاغناقلرك

---

(۱) قدما عندنده بونك اسمی « حس مشترك » در .

ایکلتیسنی حالا ایشیدیرم، بو محتشم منظره قارشوسنده حس ایتمش اولدیغم تهیجدن حالا بعض شیلر طویارم . هر بریمز کندیسنده بو کبی حادثاتی مشاهده ایده بیلمشدر. ادراکات سابقه‌مز تماماً زائل اولماز. او ادراکلری، اولجه بزه ویرمش اولان شیلرك غیبوبتی حالنده دخی اونلر شعورمزده برنجی دفعه‌سنده اولدیغی کبی عینی شدت وعینی قطعیتله یکیدن ظهور ایده بیلیرلر ؛ شویله که کچمشده‌کی منظره‌یی شیمدی یکیدن ظهور ایتمش کبی بروضوح وصراحتله تکرار روحاً کوره بیلیرز . ایشته وقتیله مدرك اشیانك بو صورتله عقلاً تحصلی « متخیلهٔ مصوره » نك اثریدر. قارته‌زییه‌نلر بوبابده عنعنهٔ یونانیه‌یه تبعاً ، متخیله‌نك بوندن باشقه بر صورتنی اصلا قبول ایتمزلر ؛ **بوسسوئه** بر مثلثك تخیل ایدلمسی بر تخته اوزرینه ترسیم ایدلمش اولان بر مثلثك کوز قپالی اولدیغی حالده مفکره ایله یکیدن کورلمسندن عبارت اولدیغنی بیان ایتمشدر ؛ کذلك **اسپینوزا** دخی متخیله‌یی هر وقت خصوصی وممکن اولان احساسك بسیط بر تمثل و تکوندن عبارت عد ایله بونی ، واجب وکلی‌یی ادراك ایدن قوهٔ مدرکه l'entendement نك مقابلنه وضع ایدر.

اکثریا بو متخیله‌یه « حافظهٔ خیالیه » اسمی ده ویرلمشدر. فی الواقع ، متخیله اشیای محسوسه ومشخصه‌نك حافظه‌سندن باشقه برشئ دکلدر: برقیر منظره‌سنی تخطر ایتمك اونی ذهناً تکرار کورمکدر . مع مافیه **آرسطو** نك وقتیله اخطار ایتمش اولدیغی اوزره ، متخیله تماماً حافظه‌یه راجع دکلدر: خاطره اکثریا یالکز برحالته انحصار ایده‌رك دها سونوك دها آز قطعی ، دها آز شایان تماشا اولوب ، دائما بوندن دولایی ماضی‌یه عطف اولنور. بالعکس تخیلده استحضار تمام واو درجه قطعی وصریحدرکه برشیئك حقیقةً حاضر اولدیغنی توهم ایدرز . بناءً علیه ، عینی حال آز ویا چوق قطعی اوله‌رق ماضی‌یه عطف ایدلمش ایسه دها زیاده حافظه‌نك ، ویا حاضر برشئ اوله‌رق تلقی ایدلمش ایسه دها زیاده متخیله‌نك دائرهٔ صلاحیتنه داخلدر. بوندن دولاییدرکه « تخیلدن » « برسامه » بر خطوه واردر : زیرا صورت محسوسه‌سی ، کندیسنك شکل عادیسی اولان برحادثه‌نك اعظامی برسامدر .

صور محسوسه: عالم محسوسك تخیلی . — صورت محسوسه احساسك بر استعاده‌سیدر : بناءً علیه احساساتك انواعی قدر صور محسوسه‌نك‌ده انواعی واردر .

شبهه‌سز «تخيل» لفظی خاصةً حاسهٔ بصره عطف اولنور: بر «صورت محسوسه» هرشيدن اول كوزك كوره‌بيله‌جكی برشكل ملون اولوب رسمك فرض ايتمش اولديغی اوزره، يالكز ادراكات ابصاريه‌نك «تخيلی» اولديغی ظن اولنه‌بيلير. حقيقت‌ده شودركه اك زياده سهولتله يكيدن حصوله كلن ادراكات احساسات بصريه‌در؛ برده صور محسوسه‌سی اك چوق اولانلر حاسهٔ بصريه‌در؛ فضله اوله‌رق، اونلر بزه ديكرلری ايله برابر وارد اولور. بونك سببی كوزك، بالجمله حواسمزك اك ذهنيسی، اك فعالی اولماسيدر. معهذا حواس سائره‌نك‌ده كنديلرينه مخصوص صور محسوسه‌سی واردر. بز اولجه استماع ايتمش اولديغمز بر موسيقی هواسنی ايچمزدن ايشيده‌بيليرز. معلومدركه بتهوون صاغر اولدقدن‌صكره، اوپرا پارچه‌لری بسته‌لمشدی. تخيل لمسی‌ده محققدر: كور مداليه‌لری شكلندن طانير، تماس ايتمش اولديغی بروجهی تشخيص ايدر، براستقامته توجه ايده‌بيلير. بونك كبی، برمنبعك تازه وصغوق صوينی، بربوكك ثقلتنی وسائره‌يی كوز اوكنه كتيررز. قوهٔ ذائقه و قوهٔ شامه‌نك بيله كنديلرينه مخصوص صور محسوسه‌سی واردر: فلوبر Flaubert، مادام بوواری (۱) Bovary نك تسممنی تصوير ايتديكی وقت، ديلنده «مدهش بر يازی مركبی طعمنی» حس ايديور ايدی؛ كذلك چيچكلرك قوقوسنی طانيورز، قيرلرده بولنان روايح لطيفه‌نك كافه‌سنی اولدن تخيلله طويوب فرحياب اولورز.

عالم معنوينك تخيلی. — متخيله بتون عالم محسوسی حاويدر: انجق عالم معنوی‌يی‌ده تعلق ايدر. بز تهيجات جسمانيه ويا احتساساتمزی تخيل ايده بيليرز: برعضوی قطع ايديلن بركيمسه چكمش اولديغی آجی‌يی دوشونديكی وقت تيترر؛ اونوتلمش ظن اولنان بركدر اكثريا قلبمزده ظهور ايده‌رك بزی آغلاتير. شاعرلر چكمش سرور ويا كدرلرينی ترنم ايتمزلرمی؟ كذلك بر رومان محرری اثرنده موضوع بحث ايتديكی اشخاصك احتراصات مختلفه‌سنی تصوير ايتديكی وقت بزه كندی احتراصات ذاتيه‌سنی عرض ايدر.

عالم مجردك تخيلی. — متخيله يالكز عالم مشخصه منحصر اولمايوب عالم مجرداته

(۱) فلوبرك مشهور برحكايه‌سنك اسمی بودر.

قدر شامل اولور . فی‌الواقع ، بر فکر نه‌قدر مجرد اولورسه اولسون ، مفکره‌ده خصوصی برصورت محسوسه ایله برلکده بولنور : شویله‌که نفس ناطقه‌مده معین برآتك صورتی حاصل اولمادقچه ، آت فکر عمومیسنی تصور ایده‌مم . صورت محسوسه شبهه‌سز فکردن باشقه‌در ، فقط او برکا مسند خدمتی کورر ، اونك ملون بر رسمه‌سی اولور ، مخیله‌نك بو « سمویه schématisme » سی بتون اعمال ذهنیه‌یه رفاقت ایدر .

بو مقامدن مجرداتی براشارت خارجیه ایله تصویره یعنی سنبولیسم Symbolisme ه یالکز برخطوه واردر : اك مجرد معانی‌یه ، وطنه ، صنعته ، زمانه ، عداله بر جسم ، برجانلی شکل ویریبورز . بو نقطهٔ نظردن ، تخیل ایچون معقولك محسوس ایله تفسیریدر دنیله بیلیر . فقط بو تقدیرده متخیله ارتق صرف استحضاری اوله‌ماز : بلکه اشارتی ، رموز واستعاراتیله یکی واصلی original برشی اولور .

متخیله‌ده انواع و عدم مساوات . — متخیلهٔ مصوره حافظه‌نك بر شکلی اولدیغی جهتله قوهٔ حافظه مناسبتیله اولجه اشارت ایدلمش اولان بتون نوعلر ایله مساواتسزلقلره بونده‌ده تصادف اولنماسی طبیعیدر . مثلا برکیمسه تخیل بصری‌یه درجهٔ نهایه‌ده مالك اولورده تخیل اصواتدن ویاتخیل روایحدن محروم بولنور ؛ تخیل حسی بالخاصه صنایع نفیسه اربابنده شایان دقت برمکملیت عرض ایدر : کوستاودوره‌یه Gustave Doré بر موده‌لی کمال دقتله تماشا ایتمك بالاخره حافظه ایله وشایان دقت بر صحتله اونی ترسیم ایتمسی ایچون الویرردی «موزار»ك سیکستین‌ده «میزه‌ره‌ره»یی ایکی دفعه ایشتمکله باشدن باشه ضبط ایتدیکی معلومدر . شبهه یوقکه بو قوهٔ تخیلیه‌ده تعلیم وتربیه‌نك دخل وتأثیری واردر . فقط قوهٔ مذکوره هرشیئدن اول بر موهبهٔ طبیعیه‌در .

متخیلهٔ مبدعه l'ima. créatrice . — بونکله برابر ، شیمدی‌یه قدر تخیلك یالکز آشاغی شکلندن بحث ایتدك ، بو قوه‌نك اولجه ادراك ایدلمش اولان اشیانك علی العاده تکوننده باشقه بر شیٔ اولدیغنه لسان عوامده شاهدر . بر کیمسه حقنده اونك «پارلاق محصولدار بر متخیله»یه مالك اولدیغی بیان ایدلدیکی وقت ، بو تعبیردن بالطبع ایجاد وابداع قدرتی آکلاشیلیر . متخیله هرشیئدن اول مقابللری اولمایان بعض یکی صورتلر

ترکیب ایتمك اقتداریدر ؛ متخیله نفس ناطقه‌نك مأمور اولدیغی وظائفك «شاعرانه» قسمیدر ؛ بو جهتله متخیلهٔ مبدعه‌دن باشقه متخیله اولمادیغی ادعا اولنه بیلمشدر .

متخیله‌نك ایکی صورتی بیننده موجود اولان مناسبات . — بدیهیدرکه تخیلك بو ایکی صورتی بیننده ناقابل انکار بر فرق واردر ؛ اولجه ایشیدلمش اولان بر موسیقی هواسنك یازلمسی و بر مقام بسته‌لنمسی بربرینك تماماً غیری ایکی معامله‌در : بونده بر شیئك اصلی ایله قوپیه‌سی بیننده‌کی فرق قدر بیوك بر فرق واردر . مع مافیه بو بابده مبالغه ایدلمه‌ملیدر . متخیله‌نك برصورتندن دیکرینه حس ایدلمکسزین کچیلیر . فی الواقع صورت محسوسه هیچ بر وقت تام اوله‌رق محفوظ اولماز ؛ بعض جهتلری سیلنیر ، یکی بعض شیلر ظهور ایدر . بناءً علیه او صورت معدل بر حالده یکیدن وجوده کلیر . چوجقلغه عائد خاطراتك لطافتنه باشلیجه سبب بو خاطراتك متخیله‌یی دها زیاده سربست براقماسیدر . هیئت اجتماعیه دخی ، فردده اولدیغی کبی ، کچمشی بر «شعر» کبی تخیل ایدر ؛ عنعنات ملیه ایسه ، مناقبنده هر شیئه بربیوکسکلك ، بر معنویت اسناد ایلر . دیمك که نفسمزده شیٔ حقیقی ایله شیٔ خیالی بربرینه کیرمشدر ؛ او صورتله که بالذات متخیلهٔ مصوره‌نك ایچنده بر نوع متخیلهٔ مبدعه‌نك وجودی تشخیص اولنه بیلیر .

دیکر طرفدن ، بوکا آلدانمامليدر . طوغریسنی سویلمك ایجاب ایدرسه ، متخیلهٔ مبدعه اصلا بر شیٔ ایجاد ایتمز ؛ بر ذره‌یی خلق ایتمکدن نه قدر عاجز ایسه‌ك بر تك فکری ده ابداعه قادر دکلز . کندی انشا آتی میدانه کتیرمك ایچون متخیله اولجه بعض امر معلوملره عرض احتیاج ایدر . متخیله‌نك آثارینه باقینجه ایچنده اولجه خارجاً موجود بعض مواد و عناصره هر وقت تصادف اولنه بیلیر : شویله‌که بر صنعتکارك ترکیب ایتدیکی الوان ویا اصوات ، بر رومان محررینك تصویر ایلدیکی اوصاف ، هپ مستعار شیلر اولوب یوقسه ابداع ایدلمش دکلدر . ایمدی بو مالزمه بعض ادراکات قدیمه‌نك صور ذهنیه‌سندن عبارتدر . بناءً علیه متخیلهٔ مبدعه‌نك شرط اولی مخیلهٔ مصوره اولوب ، حافظه‌یه تابعدر . یونانیلر اساطیر قدیمه‌دن اولان جمال پریلرینی grâces حافظه‌نك Mnémosyne قیزلری صایمقله بو مسئله‌یی چوقدن آکلامشلردی .

متخیله‌نك اصلیتی Originalité . — بونکله برابر متخیله‌نك اثرنده ناقابل تنزیل بر شی قالیور : اوده بو مالزمه‌یه نفس ناطقه‌نك ویردیکی شکل ایله بونلردن انشا

ایتدیکی کلدر : بر خانه کراسته ، طاش ، دمیر وسائره کبی بر چوق اشیای مختلفه‌یی اقتضا ایدر . فقط خانه‌یی یالکز عناصر مذکوره ایله ایضاح ایتمك غیر کافیدر؛ اکراویله یاپلسه‌اك مهم‌اولان شیٔ یعنی اونلرك هیئتی‌تعبیراخرله اونلره‌بر هیئت ویرمش اولان معمارك فکری نظر اعتباره آلنمامش اولوردی . امر تخیلده‌ده کیفیت بویله‌در . شعورك اعماقنده کوملمش‌اولان بو بر سوری صورتلرك نه‌اهمیتی اوله‌بیلیر ! اصل حائز اهمیت اولان شیٔ، نفس ناطقه‌نك اونلری قویاجغی صیره، اونلردن‌فشقیرداجغی‌جانلی برلك، اونلره‌افهام ایتدیره‌جکی معنادر. بونقطهٔ نظردن، حقیقةً ایجاد واردر ومتخیله برکت وتولید آثار خصوصنده طبیعته رقابت‌ایدر .

متخیله ناصل معامله ایدر . — بوتقدیرده‌متخیله‌نك«اصلی» اولماسی «ماده» سی اعتباریله اولمایوب، بلکه « صورت » نده‌در. بوصورت‌نه‌دن‌عبارتدر؟متخیله‌نه‌وجهله معامله ایدر ؟

اول‌امرده اشیانك‌نسبتلرینی دکیشدیرر ، کوچلتیرویا (بطریق‌الاولی) بیولتیر: مثلا بوسایه‌ده **سویفت** swift کندی اثرنده **لیلی پوتیه‌نه** Lilliputien لری‌تصویر ایده‌بیلیر . **رابله** Rabelais غارغانتوآ Gargantua نام شخص موهومك زواره ملجاء اولمغه‌صالح اولان آغزینی تصویر ایدر : **قورنی** Corneille قهرمانلرینی نظر حیرتمزه عرض ایلر ؛ روایات قدیمه ماضی‌یی دها شرفلی دها بیوك کوسترر .

متخیله‌نك علاوه ویا تنقیص ایتمسی ، تکثیر ایلمسی قابلدر : متکبر بر کیمسه کندوسنه حائز اولمادیغی‌مزیاتی عطف ایدر ؛ ابوین چوجقلرینك بتون‌قصورلرینی نادراً کوریرلر . ـ بوندن باشقه متخیله تصحیح ویا تغییر ایلر: رسام برسیمایه براز دها ادا ومعنا ویرمك ایچون بعض قصورلرینی حذف ایدر ؛ بر حکایه اختراع ایدن یالانجی آدم ، سوکیلیسنی عشقی سببیله بسبتون باشقه برشی کورن عاشق‌هپ متخیله‌نك نفوذ وتأثیری ایله حرکت ایدرلر .

فقط متخیله‌نك فعل اصلیسی ، تجربه محصولی اولان‌صور محسوسه‌یی ترکیبات جدیده حالنده جمع وترتیب ایتمکدن عبارتدر. بوندن باشقه نفس‌ناطقه مختلف‌ایکی طرزده معامله ایدر : بعضاً ایکی‌ویا دها زیاده صورمحسوسه‌یی تام آله‌رق اونلردن بر نوع خلیطه یاپمقله اکتفا ایدر ؛ بعضاًده اوصورتلرك یالکز بعض اجزاسنی

آلەرق بونلر ایله یکی بر اثر تشکیل ایدر، مثلا آلتوندن بر طاغ ، سوتدن نهرلر، بللوردن سرایلر تصور ایدەبیلیرز . مولیەر کبی بر شاعر هارپاغونه کبی بر خسیس تصویر ایتمك ایچون تجربه ایله معلومی اولان خستك حالات مختلفەسنی شورادن بورادن طوپلار ؛ رنکارنك طاشلردن رسملر نقش ایدن بر صنعتکار فلان ویا فلان معین رنکلری برابرجه ترتیب وتنظیم ایدر: بو طرزده معامله «کلیت تصور» له بر تداعیدر . فقط متخیلەنك عملی دها دقیق اولەبیلیر : مثلا مفکره یاریسی انسان یاریسی آتدن مرکب بر حیوان تصور ایدەبیلیر ؛ رافائل Raphael عمومی میداندە تصادف ایتمش اولدیغی قادینلق کوزللکی نمونەلرینی تماشا ایلدکدن واونلرك هر برندن بر شی آلدقدن صکرەدرکه اوپك مشهور ومعنیدار اولان مادونا Madones لرینی [١] تصویر ایتمشدر ؛ شاعر انسان بشریەنی یاپراغه تشبیه ایتدیکی ومجاز و استعارەلری ایله قلبمزی مفتون ایلدیکی، عالم تنفس ایله احتراقی ویافیلسوف پیترقوردی ایله منظومه کواکبی بر برینه بکزتدیکی وقت متخیله هپ عینی طرزده معامله ایتمش دیمکدر : یعنی صور محسوسەنك « کلیت مفهومی » ایله دکل بعض اجزاسنی آلوب جمع ومعامله ایتمشدر .

فقط بوکا مقابل، بو ترکیب انجق کندوسنه بر تفریق وتحلیلك سبق ایتمش اولماسی شرطیله قابل حصولدر . جمع وتداعیدن اول متقدم بر پراکندەلك ، بر طاغینقلق لازمدر . فی الواقع ، مفکرەنك اوجزؤلرله یکی مجموعەلر تشکیل ایدەبیلمسی اجزای مذکورەنك اولجه ایچندە محبوس بولندیغی ادراکاتدن چیقارلمش اولماسنه وابستەدر. مفکرەنك بر عنصر مشترکك سوق والجاسیله صور محسوسەیی تقرب ایدەبیلمسی ایچون عنصر مذکورك شعور داخلندە مهم بر جزؤ متممنی تشکیل ایتدیکی کلدن آیرلمش اولماسی لازمدر. شبهه یوقکه ، متخیله هر شیئی حقایق اشیادن استعاره ایدر، بونکله برابر حقیقتدن اوزاق قاچار. بو خصوص شوندن طولاییدرکه متخیله تجربه ایله معلوم اولان بیغنلری قیرار ، نفس ناطقەیه وارد اولان تداعیلری اریدر ، ادراکك قاریشیق اولان کللرینی طاغیدر وبوصورتله سربست قالمش اولان عناصر مذکوره آراسندن بر قسمنی انتخاب ایدەرك یکی بر عالم انشا ایدر ، بو عالم کندی

[١] مریم بتولك تصویرلرینه مادونا دینیلیر (مترجمك)

اثر ایجادی اولدیغندن کندینه مخصوصدر : هر هانکی بر طرز معماریده انشا ایدلمش اولان بر سرایدن باشقه بر اسلوب معماریده بر بنانی تأسیس ایتمك ایستهین بر معمارده بویلهدر ؛ اول امرده بر برینه باغلی اولان دیوار طاشلرینی بر برندن آیرماسی وپاپشمش اولان عناصری تفریق ایتمسی لازمدر . یالکز ایشته آندن صوکره یکی بر بنا انشاسنه تصدی ایدهبیلیر. بناءً علیه متخیلهنك برکتی یالکز افکاری جمع خصوصندهکی قدرتندن ایلری کلیوب بالخاصه طاغیتمق اقتدارندن دخی کلیر : یعنی « کمال مهارتله ییقان وپارچهلایان تحلیل »نه درجه دقیق اولورسه انشا وتقریب ایدن ترکیبده او درجه **بدیع** اولور !

سعی متخیلهنك وهرلی . — تخیلك باشلوجه خدمتی و دها طوغریسی خدمت یکانهسی ، حافظهدن مقتبس عناصرك جمع وتفریقی دکلیدر ؟ برصورتی ضم وعلاوه واسطهسیله تغشیش ایتمك دیمك ، اوکا دیکر صورتلری جمع ایتلك دیمکدر ؛ اونی طرح وتنزیل واسطهسیله تغشیش ایتمك دیمك ، عناصرینه آییرهرق ایچندن برقاچنك طی اولنماسیدر ؛ تصحیح ایدلمسی ینه عناصرینه آییروب ایچنه دیکر بعض عنصرلری علاوه ایتمکدر . بناءً علیه متخیلهنك ایشی بالمناوبه جمع وتفریقله ، تحلیل وترکیب یاپمق کبی برفعل مضاعفدر . قانون تداعی سایهسنده ، صور محسوسه نفس ناطقهمزده عادتا یالکز برخطلی بعض سلسلهلر تشکیل ایدرکن ، متخیله اونلری **تحلیل** ویکیدن ترکیب ایلیهرك لوحهلر حالنده ترتیب وتنظیم ایدر .

متخیلهٔ افدر . — دیکر طرفدن شوراسیده نظر اعتباره آلنملیدر : **معلومات** محسوسهنك ترکیبی ایکی صورتله اجرا ایدیله بیلیر : یا کندیلکندن وقوع بولور ویاخود اختیاری اولور . برنجی حالده متخیله بلا تفتیش ومراقبه کندی حالنه براقلمش دیمکدر ، بوحالده اثرلرینی ظروف واحوالك کیفنه کوره ، وبلا مقصد اجرا ایدر. متخیلهٔ سافله بودر . بومتخیلهنك محصول آثاری عجیب ، تحف ، رابطهسز اولور ؛ بونلر اکثریا قوانین طبیعته مغایر اولان برطاقم اوهام باطلهدن عبارتدر . بومتخیله برچوق حالات روحیهیی توصیف وبعض احوال مرضیهده احراز تفوق ایدر .

خولیا rêverie **ورؤیا** rêve . — متخیلهٔ سافلهنك ایلك مرحلهسی خولیادر :

واقع ، خوليا حالنده بولنديغمز وقت ، اويانيق اولمغله برابر عالم خارجيي اونوديرز ؛ كوزمزك اوكندن كيميسى شن وشاطر ، كيميسى موجب يأس وكدر برطاقم منظره‌لرك متواليا كچدكده اولديغنى كوريرز . «اسپانيا شاتولرى» [۱] بزى فرحياب ايدن لطيف بر خوليادر . شبهه‌سز ، بين‌النوم واليقظه اولان بو حاللرده اكثريا اراده حيات داخليه‌نك اداره‌سنى ترك ايدر ، وصور محسوسه‌نك حركتى كنديلكندن وقوع بولور ويالكز تداعئ افكار قانونلرينه تابع اولور : فقط بعض دفعه‌ده خيالى قورار كن ياخوشه كيدن خوليانك ادامه ويا تشديدى ، ويا مفكره‌دن جان صيقان هردرلو صورتك دفعى ايچون ، اراده ايشه مداخله ايدر .

رؤياده احوال عينى صورتله جريان ايدر ؛ فقط اويقو سببيله عقل و اراده معطل اولدقلرندن فانتازيا [۲] يالكز باشنه قالير . او وقت اعماق روحمزده ، اويانه‌رق يكيدن قوهٔ مميزه‌مزه مالك اولديغمز وقت رد ايتديكمز ، غريب ومناسبتسز بعض درامار ظهور ايدر . معمافيه صور محسوره راست كله كلوب كچمز : بلكه الك عارضى اولان مناسبات ، كلماتده عادى برمشابهت ، ويا اشياده سطحى بر مطابقت مفكره‌يى الك پراكنده خيالات آراسنه آتمغه كافيدر . موسيو مورى Maury [۳] رؤياسنده بر قاچ كيلومترو طولنده اولان بر يول اوزرنده بولنديغنى كورمش : بردن بره بيوك بر ترازو اوزرنده بولنه‌رق بر آدمك كندوسنى طارتمق ايچون ترازويه درهم قويديغنى ده كورمش ؛ آنسزين ژيلولو Gilolo آطه‌سنه نقل ايدلديكنى مشاهده ايتمش ؛ نهايت بيانقو اويناديغنى loto كوره‌رك اويانمش . عادى بر مشابهت تلفظيه بو مختلف لوحه‌لرك تعاقبى ايچون كافيدر . برده افكارك حركتنه دائما ايلك بر تحريك سبب اولمشدر : بو تحريكى بركون اول وقوع بولان ، فقط كندوسنه دقت ايدلمه‌مش بولنان بر انطباع ، آز چوق طالغنلغى موجب بر مشغوليت ، جسمك ويا روحك بر حالت عموميه‌سى ياپار . بو چوق وقت بر احتساس و بالخاصه احساسدر . ده‌يمك باشى آغريمش ، رؤياسنده وحشيلرك قفاسنك دريسنى صويدقلرينى

---

[۱] اسپانياده شاتوياپمق خوليا قورمغه ديرلر .

[۲] بوده مخيله ديمكدر . علماى اسلام كتابلرينه «بنطاسيا» ديه نقل ايتمشلردى .

[۳] ألفره‌دمورى ، قرون وسطى تاريخنه دائر برچوق قيمتدار كتابلر يازمش بر متبحردر (۱۸۱۷ــ۱۸۹۲)

کورمش ؛ موسیو موری Maury راحتسز ایکن تررور Terreur دورینی رؤیاسنده کورمش . روبسپیری Robespierre ، مارا یی کورمش . قضارا یتاغنك دمیری بوینه دوشمس : محکمۀ انقلابیه طرفندن اعدامه محکوم ایدلدیکنی کورمش ، سیاستکاهه چیقوب باشنك وجودندن کسلدیکنی حس ایتمش. بناءً علیه متخیله دراملری فوق العاده بر سرعتله انشا ایده بیلیر . تصورات دلیجه بر یاریشده ایمشلر کبی بربرینی قوواارلر : او تقدیرده رؤیا کابوس اولور

طبیعی وصنعی سیرفی المنام Somnambulisme.—طبیعی سیرفی المنام «حال فعلده بر رؤیا »در . فی الواقع ، رؤیای عادی فعالیت محرکه یی استعمال ایتمکسزین داخل شعورده جریان ایدن صور محسوسه دن ترکب ایتدیکی حالده، سیرفی المنامده کی رؤیا بر رؤیای «فعلی» در، سائر فی المنام، نفسنده کلوب کچن صورتلرك ایجاب ایتدیکی حرکاتی اجرا ایدر . بونکله برابر بو حالده تعجب ایدیله جك برشی یوقدر: فعلك هر فکری، هر صورت محسوسه سی برقانون طبیعی یه توفیقاً، اونی قوه دن فعله چیقاره جق حرکتی دعوت ایتمکه ساعیدر ، او صورتله که حقیقت حالده اونك شاشیله جق جهتی حرکتك تصوردن آیری اوله بیلمسیدر . رؤیای عادی یه کلنجه ، بوکا سبب جملهٔ عصبیه نك اویوشمه سیدر .

نوم مستجلب ویا **اپنوتیزما** دخی بر« رؤیای فعلی »در، فقط شخصك کندیسندن حاصل اوله جغنه ، اوکا بر شخص آخر طرفندن تلقین ایدیلیر . اپنوتیزما ایدلمش اولان آدمه فلان ویا فلان بر وضعیتده بولندیغنی سویلك، متخیله سنك درحال او وضعیته موافق بر منظره ابداع ایتمسی ایچون الویرر : مثلا اوکا هوانك چوق صیجاق اولدیغی تأمین ایدیله جك اولسه: درحال تر ایچنده قالیر وهوا آلمق ایستر. براز صوکره اوکا صغوق اولدیغی بیان ایدلدیکی وقت، تیتره مکه باشلار وایصینمق ایستر. بالونله اوچدیغی خبر ویرلمش اولوب برده بعض بعض منظره لردن بحث اولنورسه کویا ایاغی آلتندن کچن وتماماً خیالی اولان بو منظره لره حیران اولور .

جنت Folie . — کرك ماهیت وکرك درجه اعتباریله بربرندن آز فرقلی اولان وهم وبرسامه خادم اولان ینه متخیله در. بر سائلر تکثر ایده رك حیات نفسیه نك مالزمه سنی تهیه ایده جك اولورسه ، جنت حصوله کلیر . جنتك اشکال مختلفه سی اوله بیلیر . جنت قوای ذهنیه نك تماماً عدم انتظامه دوچار اولماسی ، نفس ناطقه نك

کندیسنی احاطه ایدن بر تصورات قاصیرغه‌سی آراسنده تشوشله کندی کندینی طانیه‌مامسیدر؛ فکر تمیز و تنقیدک بو عجز مطلقی او کنده متخیله‌اك جزئی انطباعاتك کیفنه کوره چیغرندن چیقه‌رق غیر متصل و غیر ثابت بر طاقم شیلر قورار، نظرنده عالم حقیقی یرینه بر سوری خیالتلر اوچار طورر. بعضاً تك بر فکر، شعوره حاکم اولور واونده تماماً تصرف ایدر. اوندن صکره نفس ناطقه‌دن کچن صور محسوسه‌نك هپسی هپ اونك رنکیله ملون واوکا زبون اولور. بویله بر «فکر شاغل l'idée fixe»ه شکار اولان کیمسه دائما موضوع تفکرینی کوردیکنی ویاسسنی ایشتدیکنی ظن ایدر؛ کندیسنه اشکنجه ایدلدیکنی ظن ایدن مجنون بالطبع هر شیئی بر علامت تهدید عد ایدر، بیوکلك جنتنه مبتلا اولان باشقه بر کیمسه کندینی ایمپراطور فرض ایدر وکندیسی طوغرامه‌جی ایسه آلات وادواتی سرای ایمپراطوریسنك امراسی وخانملری ظن ایلر. والحاصل بعضاً ده بر تصور بردنبره مجبرو «حرکته سائق» اولور، شخصك بتون فعالیتنه یوکلنیر، انسانه حقیقی بر «معنوی باش دونمه‌سی» نك عارض اولماسنه سبب اولور، واونی اجرایه مجبور ایتمدکجه انسانی راحت براقماز.

متخیلهٔ سافله وعضویت. — چوق زمان اول مشاهده ایدلمشدر: بو متخیله ایله عضویت وخاصةً جملهٔ عصبیه بیننده صیقی بر مربوطیت واردر. نفس ناطقه‌ده‌کی جنتك سببی اکثریا دماغك تشوشنده آرامليدر. شبهه‌سز شدتلی بر کدر، بر قورقو، پك مفرط بر عشق کبی بر طاقم اسباب روحانیه‌ده واردر، فقط بو سببلره دائما مراکز عصبیه‌نك بر آفتی‌ده رفاقت ایدر. بوندن دولاییدرکه آفیون، خشیش، کئول کبی (کندولرینه ذهنك زهرلری دنیلن) بعض مواد مسکره‌نك دماغده اجرای عمل ایتمسی متخیله‌یی تحریك ایتمك، بر طاقم مناظر موهومه وتصورات مجنونانه‌یی کوسترتمك ایچون کافیدر.

متخیلهٔ عالیه. — فقط شوراسنی‌ده همان سویلیه‌لم: متخیله یالکز بویله مناسبتسز شیلر قورمق اقتداری دکلدر: متخیله‌ده بویله غیر منتظم صور ذهنیه‌یی ومجنونانه بعض تصورلری ترکیبدن باشقه بر استعداد دخی واردر: اکر بو اولماسه متخیله‌نك نه‌دکری اولورو اوکا ناصل بر قیمت ویریله بیلیردی؟ اکثریا مرضی اولان وقوای ذهنیه‌نك موازنتنی اخلال ایدن، عقل و اراده‌یی سلب ایدن متخیلهٔ سافله‌نك یاننده باشقه بر متخیلهٔ «عالیه» واردرکه متأملدر وکندیسنه بر عقل سلیم ایله بر ارادهٔ متینه نافذدر. او حالده

مفکره خوای خیالات ایچنده پریشان اولمایه‌رق اونلری اداره ایدر ، اونلردن منسجم وآهنکدار بعض دسته‌لر ترتیب ایدر و او واسطه ایله تهیجات وتصورات ذاتیه‌سنی افاده ایلر. تخیل یالکز جنتی تقویم ایتمز، صنایع نفیسه اربابنده بولنان شعلهٔ الهام کبی ، دهانك‌ده بر جزؤ حاکمیدر؛ حیرتمزی ایقاظ ایدن وروحمزی حرکته کتیرن او کوزل آثاری هپ اوکا مدیونز .

فی‌الحقیقه ، زمانمزده بو ایکی شیئی یعنی دها ایله جنتی تقریب ایده‌رك ، **نوروز** Nevrose دنیلن عصبی بر خسته‌لغك عادی بر نتیجه‌سی عد ایتمك ایستمشلردر . فقط ایکیسی آره‌سنده قونمق ایستیلن مشابهت تماماً سطحی اولوب اختلاف اساس اعتباریله ینه باقیدر : خسته‌لقله الك زنده بر صحت آره‌سنده نه قدر مسافه وارسه جنت ایله دها بربرندن او قدر اوزاقدر . واقعا، کرك جنتده وکرك دهاده تخیلك فرط تهیجی ، تفوقی واردر ، فقط بری مفکره‌یی اخلال وعجزه کرفتار ایدن بر حما اولدیغی حالده دیکری زنکین واوصاف مستثنا ایله متصف بر طبیعتك انکشافیدر. مجنون یا کندیسنه مسلط اولان بر فکر محدود ایچنده محصوردر ویاخود کندیسنده ظهور ایدن استحضارات پراکنده‌نك بازیچه‌سیدر . دها ایسه نفس ناطقه‌ده بر وسعت ، تصورده نفوذ وقدرتدر ، داهی نفسنده جولان ایدن افکار آره‌سنده کندیسنی غائب ایتمدکدن باشقه اونلری اعمال، ترتیب وتشکیل ایلر وکندی نفحهٔ قادری ایله اونلردن روحلی ، معقول ، طبیعتده موجود اولانلردن دها کوزل بر طاقیم اثرلر میدانه کتیرر .

مخیلهٔ عالیه‌نك عناصری.— شبهه‌سز، صنایع نفیسه آثار ومحصولاتنده بیله تصوراتی پك بول دمتلر کبی فوران ایتدیرن سانحه‌نك یرینی هیچ برشی طوتاماز؛ تصورات اعماق روحده مکموندر ؛ شعور اونلرك عمومنی بیلمز ؛ واونلری ترکیب ایدن عناصری اوقدرده بیله‌مز؛ بناءً علیه بیلمدیکی موادی بالآخره ترکیب ایتمك اوزره ، تحلیل وتفریق ایده‌مز . بونکله برابر الزم اولان بو ایشدر ؛ لوحه‌نك تماماً یاپلمش بر حالده ظهور ایتمسی ، تصوراتك قوانین مخصوصه‌لرینه توفیقاً تکرار دیرلمسی لازمدر . بو خصوصده نه قدر چالیشسه‌ق، زحمت چکسه‌ك اکثریا بوشدر ، مساعیمز عقیم قالیر، شعور برشیئك ظهور ایتدیکنی کورمز ، سانحات بزدن قاچار. فقط شوده طوغریدرکه ، نفس ناطقه تصوراتی احیایه مقتدر اولمامقله برابر

اونلری دیرلده‌جك ایلك نفحه‌یی کندیلرینه ویرن اودر. اوتصویرلرك مبدأ حرکتی مفکره‌نك بالتصور، تهییج ایتدیکی شعورده تثبیت ایلدیکی برفکردر؛ بوفکرروحی تماماً صارصار، اوکا تطابق ایده‌بیله‌جك عناصرك کافه‌سنی جانلاندیریر، اونی افاده ایده‌بیلن کافهٔ ترکیباتی تولید ایدر. «صانکه اسکی برمصالده حکایه اولندیغی کبی، بویله لکه بر سوری امره منقاد مالزمهٔ انشائیه، بر شرقی سسیله کندیلکلرندن کلوب برجلر وقلعه دیوارلری شکلنده دیزیلیورلردی.» فقط بالذات کندیسنك ایقاع ایتدیکی بو فوران نفسی ایچنده، نفس ناطقه ینه کندیسنه حاکم قالیر؛ سانحاتی ترجیح وانتخاب، رد ویا قبول ایلر، تصور ایتدیکی اثره هانکیسی حقیقةً توافق ایدرسه یالکز اونی آلیقور. بو وجهله، مفکوره‌یی برابرنده طاشیان ودها طوغریسی مفکوره‌نك کندیسندن عبارت اولان عقل متخیله‌یه نفوذ ایله‌وجهۀ استقامتنی تعیین وتنظیم، اوواسطه ایله حسیاتی ابلاغ ایلر.

فقط اثر، نفس ناطقه‌یی ممنون ایدنجه‌یه قدر اراده دخی بذل معاونته مجبور اولمشدر؛ اراده مفکوره‌یی وجدانده حفظ ایدییور، دقتك قوتلرینی اونك اوزرنده تمرکز ایتدیرییور، صانکه تکمیل نفس ناطقه‌یی اونك اطرافنده واونك ایچون حرکته کتیرییوردی؛ قوهٔ اراده‌نك بوقبیلدن اوله‌رق طوغمق اوزره بولنان اثرك صفحات متعاقبه‌سنه عطف نظر دقته، ومتمادیاً تنقید ومحا کمه‌یه، وبو وجهله چیرکین وبیچمسز بعض شیلرك تشکل ایتمسنه ویادوام ایلمسنه مانع اولماسی ایجاب ایتمشدر.

بو حیثیتله اثر، سانحه ایله تأملك، طبیعت ایله حریتك تشریك مساعیسندن نشأت ایلر.

ایمدی متخیله‌نك محصولاتی غیرطبیعی واسرار انکیز برشیٔ دکلدر. واقعا بعض عالملر ناکهان قلبلرینه وارد اولان سانحاتدن اکثریا بحث ایدرلر؛ [۱] او ذوات بر حقیقت آرییور فقط بوله‌میورلردی؛ آرتق اوندن واز کچمشلردی؛ آنسزین، برسحرباز دکنکی ایله حاصل اولمش کبی، اوحقیقت کندیلرینه منکشف وبرتحدس منور ایچنده بدیدار اولور. صنعتکارلر، شاعرلر دخی بو صورتله ملهم اولدقلرینی سویلرلر، طوغری اولان برشی وارسه، دهأ هانکی جهته مصروف اولورسه اولسون، بلا اختیار ودفعاً وقوع بولان بر انشا موهبه‌سیدر؛ بوسایه‌ده اثر کندیلکندن فوران ایدییورمش، حملهٔ واحده‌ده، باشدن باشه تصور وابداع

ایدلمش کبی ظن اولنور ، بو تقدیرده داهی اثرینی یاپمایور ، نه سانح اولورسه آنی آلیور دیمکدر ؛ صانکه محصول دها بر عنایت الهیه، مظهر اجابت اولمش دعادر. بونکله برابر متخیله بعض اسباب طبیعیه یه مربوطدر؛ بو حالده تخیل «قدسی بر جنت»دن متولد اولمایوب بتون قوای ذهنیه مزك تشریك مساعیسی حاصل اولمقده در.

دهای علمی و بدیعی .— بوبابده لایقیله حصول معلومات ایچون دهایی علم وصنایع نفیسه اعتباریله چابوجق تدقیق ایده لم. بالذات کشفیات علمیه نك تاریخچه سی بزه بونلرك دفعةً وارد الهاماتدن عبارت اولمایوب، مساعئ مدیده وتفکرات دقیقه ایله حاضرلنمش اولدیغنی اثبات ایدییور. موازنت عمومیهٔ اجسام قانوننی کشفه ناصل موفق اولدیغنی **نیوتون**ه صورمشلر: « دائما دوشونه رك » جوابنی ویرمشدر. کذلك **بوفون** لك دها حقنده کی تعریف مشهوری معلومدر: « دها اوزون بر صبردن باشقه برشی دکلدر.» شبهه سز بو تعریف علی الاطلاق طوغری دکلدر؛ دها اوزون بر صبردن فضله برشیدر. هرشیدن اول دها بر تفوق طبیعیدر؛ هانکی جهته عائد تتبعاته معطوف ایسه اونك ایچون ایجاب ایدن قابلیتلرك وجودینه وابسته در ؛ بو موهبه نك یرینی هیچ برشی طوتاماز، فقط شوراسی ده طوغریدرکه، دهانك حقیقةً فیضناك اولماسی ایچون **نیوتون** لك « صبرلی مفکره » نامی ویرمش اولدیغی بر دقت ثابته وبر ارادهٔ فعاله مقتضیدر . هر کشف نتیجه اعتباریله بر هویتی تعییندن عبارتدر . فقط بومسئله تام معناسیله ، مشکلدر . اشیانك مابه الاشتراکلری یعنی بربرینه بکزه ین جهتلری دها زیاده کوزه چارپان بر سوری مابه الامتیازلری یعنی بکزه مه ین جهتلری آره سنده کیزلیدر . بوندن طولاییدرکه اشیایی یکدیکرینه تقریب ایتمك ایچون ، اونلر حقنده اولجه بر علم مکمل اکتساب اولنماسی ، و خاصةً اونلری لهیب تفکرله اریدوب ، علی الاکثر ذهنه القا ایتدکلری فکرلری بر یانه آته رق اصلی ویکی Original فکرلرك ورودینه امکان براغلماسی لازمدر . بوتون بونلر تدقیقات مدیده یی ، براجتهاد متینی، برسعی دائمئ تتبعی مستلزمدر ؛ حقیقت زحمت چکیلمکسزین کندیلکندن عرض وجود ایتمز ؛ اویالکز کندیسنی اوزون مدت آرامغه قاتلانان جسور کیمسه لره بغتةً منکشف اولور .

متخیله‌نك صنایع نفیسه‌یه متعلق ابداعاتی‌ده عینی سببلرله ایضاح اولنور. ایستر صنعت ترسیم، ایستر موسیقی ویا شعر موضوع بحث اولسون، نفس ناطقه‌نك متصوری اولان برفكر داخل شعورده مقید ومحفوظاولوب، اراده واسطه‌سیله‌ده تثبیت ایدلمشدر. فقط بو تصور تأثیرسز قالمایوب حساسیتی قزشدیرر وبر شدتلی تهییج اولور. اونك‌اوزرینه، روحی تاتماندن صارصارق، مفكره‌نك الك‌قارا كلق كوشه‌سنده طارمه‌طاغنیق بولنان صور محسوسه‌نك هپسنی طاقیم‌طاقیم میدانه چیقاریر وكندی اطرافنه طوپلار. (رقیق وسریع‌التأثر حواسه وابسته بولنان)خاطراتك مبذولیتی، شدتلی‌برقابلیت احتساس، برقوهٔ عظیمهٔاراده، ایشته بونلر سنوحاتك منبعلریدر. بر صنعتكاره، كوزلی تمییز ایدن و «ذوق سلیم» دنیلن غریزهٔ عالیه رهبرلك ایتدكدن صكره، یاپاجق شی كوردیكی شیلردن بعضیلرینی سچمك واونلری اویغون برطرزده وجانلی بر شكل‌ایچنده طوپلامقدن عبارت قالیر.

مفكوره l'idéal **وخیال** la fiction. — متخیلهٔ مبدعه‌نك‌درجات‌مختلفه‌سنده‌كی ایشی‌بوندن‌عبارتدر؛ بو ایش هروقت بر شیدر: یعنی جمع وتفریقدن عبارتدر. شوقدركه متخیله بعضاً یالكز باشنه قالیرسه: زادهٔ ایجادی انجق خیال‌اولور؛ بعضاً رهبر حركاتی عقل اولورسه او حالده مفكوره‌یی كشف ایدر.

خیال حقایق اشیانك خارجنده، مفكوره فوقنده‌در؛ خیالك بر قانونی یوقدر، او تكذیب، تغییر ایتدیكی، شكلنی دكشدیردیكی طبیعتله اكلنیر؛ بالعكس مفكوره طبیعته‌تقرب‌ایدر، دها طوغریسی تصفیه ایدلمش، ناتمام اوله‌رق كندیسنده بولنان هرشیئدن تجرید اولنمش، كسوهٔ كمالی تلبس‌ایتمش طبیعتك كندیسیدر. ذاتاً بونلرك هر ایكیسی‌ده بزی حقایق اشیانك تجربه ایله معلوممز اولان هیئتندن اوزاقلاشدیرر؛ بونلر متقابلاً بربرلرینه تداخل‌دخی ایدرلر، زیرانفس‌ناطقه‌داخلنده هرشی غیر محسوس مراحل ایله بر برلرینه مربوطدر: الك غریب خیالاتك ایچنده بیله‌مفكوره بولندیغی كبی مفكوره‌نك الك عالی ابداعاتنده دخی خیال بولنور.

متخیله‌نك علمده‌كی خدمتی. — متخیله‌نك ایفاسنه مأموراولدیغی خدمت‌ارتق كوریله‌بیلیر: بو قوت هریرده الزمدر. ایچندن حقیقت چیقاجق بتون تشبثاته سبب اولان فرضیه‌یی ابداع ایچون علمایه تخیل لازمدر؛ قانونلر غیر مرئیدر؛

بونلر نفس ناطقه‌یه اویله حاضر تاس تمام یاپلمش برحالده کیرمزلر ، اونلری مفکره قوتیله کشف ایتمك ، تخیل ایلمك وکندیلرینی اثبات ایده‌جك اولان تجاربی‌ده تصارلامق اقتضا ایدر : بوحالده علم دیمك صحتی اثبات اولنمش بر سلسلهٔ «تخیلات» دیمکدر . حقیقت ، آرالرنده ظاهراً هیچ بر مشابهت اولمایان شیلری یکدیکرینه تقریب ایتمسنی واونلرده موجود اولان بعید ورقیق مشابهتلری کشف ایلمسنی بیلن دهانك تحدساتی سایه‌سنده منکشف اولمشدر . **هاروه‌ی** Harvey لك وجود بشرك شرایین واوزده‌سی ایله سپاپلرله مجهز طلومبه کبی بر ماکنه آره‌سنده بر مناسبت بولندیغنی کشف ایلمسی ایچون متخیله‌یه احتیاجی واردی ؛ کذلك فعل تنفسی فعل احتراقدن تفریق ایدن اوزون مسافه‌یی قطع ایتمسی ایچون **لاووازیه** Lavoisier نك ، بر المانك یره دوشمسندن قوهٔ جاذبه قانوننی تفرس ایلمسی ایچون **نیوتون** Newton نك تخیل ایتملری لازم ایدی . شبهه‌سز ، متخیله اکثریا علمدن تبعید اولنمش وبونك نفس ناطقه‌یی یالکز اخلال ایده‌بیله‌جکی ظن اولنمشدر . انجق محققدرکه متخیله تجربه‌یی استخفاف وکندی تخیلاتنی حقیقت دییه تلقی ایتمك ایسته‌دیکی حالده انجق بعض فرضیات وتخمینات ایلاد ایده‌بیلیرکه بونلر پارلاق‌ده اولسه‌لر حقیقت حالده بیقن Bacon لك بحث ایتدیکی اوروجك آغلرینه مشابه شیلردر. شوقدرکه بتون بوسوزلر هیچ برشی اثبات ایتمز. «پك ضعیف قفالرده» یاپه‌بیلدیکی ضرری اعظام ایده‌رك متخیله‌یی علمدن قوغمق ایسته‌مك « قازانلر بعضاً پاطلادیغی ایچون بخاری قوللانمامق » قدر حقسز و مضردر . هر کشفك مبدأ و مصدری نفس ناطقه‌نك بنفسه وارد اولان سانحاتی اولوب ، شاید **بیقون** نك تکلیف ایتدیکی اوزره مفکره‌یه برطاقم «قورشون طبانلر» قونلسه واشیای تأویلدن وطبیعتی استجوابدن منع اولنسه ، انسان بهمه‌حال خوای حادثات ایچنه دوشر: بو تقدیرده **اوکوست قونت** لك تعبیری وجهله «اختباریهٔ صرفه عقیمدر» و **قلود برنار**ك دیدیکی اوزره « جامد حادثه علمی دکلدر »

متخیله‌نك صنایع نفیسه‌ده‌کی خدمتی .— متخیله علمك روحی اولدیغی کبی ، صنایع نفیسه‌نك‌ده مبدئیدر . متخیله حقی کشف وحسنی ابداع ایدر . شبهه‌سز ، بعضلری صنایع نفیسه ایچون طبیعتك بسیط بر تقلیدندن عبارتدر دیرلر . فقط اویله اولسه ایدی هم فائده‌سز ، هم امکانسز اولوردی : فائده‌سز اولوردی ، زیرا

طبیعت حقیقیه بزه کفایت ایدردی وبر کوز بویامقدن عبارت اولان هرباشقه شیئی، استخفاف ایدردك؛ امکانسز اولوردی ، زیرا صنعتکارلر طبیعتدن کندی حیات وهیجانی آله بیلیرلرمی؟ **حقیقیه** réalisme مسلکی یوقدر : طبیعتی حرفیاً استنساخ ایلدیکنی ادعا ایدن صنعتکار دائما خیالی تصویر ایتمکده‌در؛ اونك کوردیکی شیٔ بالذات طبیعت دکلدر ، بونك سببی شودرکه طبیعتدن اونی متأثر ایدن شی ، حس ایتدیکی تهیجدر ، کندی « مزاجی » ، کندی روحیدر . صنعتك طبیعتی تقلیددن باشقه بر غایه‌سی اولمادیغی خصوصی موضوع بحث اوله‌مدقدن ماعدا ، بالعکس صنعتك تولدینه سبب طبیعتك بزی ممنون ایتمامسی ، خوشمزه کیتمامسی ، بزی متأذی ایلمسیدر : طبیعت خیال ایتدیکمز کوزه‌للکی قوه‌دن فعله چیقارمیور ، طبیعت بر سوری نواقصله مالیدر . زیرا طبیعتك یکانه غایه‌سی کوزلدن عبارت دکلدر . بونکله برابر اویله‌ده اولمش اولسه‌یدی ، بر چوق ایجابات اوکا حیلولت ایتدیکی جهتله اونی قوه‌دن فعله چیقاره‌مازدی . بو حالده صنایع نفیسه‌نك اصل معناسنجه غایه‌سی کوزلی بند طبیعتدن قورتاروب آزاد ایتمك، ردای طبیعت آلتنده محتجب قالدیغی حالده نفس ناطقه‌نك علاقۀ انجذاب ایله کشف ایتدیکی معنایی ساحۀ علانیته چیقارمقدر . **بەیقون** نك تعبیرنجه صنعت «انسانك طبیعته انضمامی» ،طبیعتك دها صاف ودها معقول بر حیات ایله کسب زندکی ایلمسیدر. صنایع نفیسه اربابی‌ده اهل علم کبیدر ، بونلرك‌ده اشیا حقنده عالی بر عرفان قابلیلری واردر ، بونلرده اشیانك روحنه قدر نفوذ ایدرك اونی بعض صور جسمیه ومحسوسه ایله تجلی ایتدیرمکه چالشیرلر. قیود وعلائقه قاتلاندیغمز دنیا حدودینی خیالاً کچمك، طبیعةً و فعلاً موجود ومشهود اولان نظامك فوقنده‌کی نظام اکملی و ذهنیی تصور ایتمك اقتدارینی انساندن سلب ایدرسه‌کز، صنایع نفیسه‌ده ارتق قالماز .

متخیله‌نك مختلف مسلکلرده‌کی خدمتی .ـــ فقط متخیله یالکز عالم وصنعتکارلره لازم دکلدر : مسلکلری نه‌اولورسه اولسون، هانکی ظروف واحوالده بولنورلرسه بولنسون هرکسه لازمدر . **ژاقار** Jacquard کبی یکی بر ماکنه اختراع ایدن مخترعه تخیل لازمدر. مسعود بر مضاربه spéculation ده بولنماسی ایچون تاجرده‌ده

لازمدر. برمحاربه پلاننی ترتیب وتنظیم ایتمك وغلبه‌یی تأمین ایده‌جك حرکتی تام زمانندە امر ایتمك ایچون قوماندانه‌ده متخیله لازمدر؛ قوای اجتماعیه‌نك هیئت مجموعه‌سنی سوق واداره ایچون رجال حکومته؛ اصوللرینی تنویع ایله امزجهٔ مختلفه‌یه تطبیق ایتمسی ایچون معلمه‌ده متخیله لازمدر. خلاصهٔ کلام، ایش کورمك ایسته‌ین، کرك کندیسی وکرك همجنسی ایچون برخط حرکت تصور ایدن هرکس، ایلریسنی کورمك، وسائط ایجاد ایتمك ایچون، متخیله‌سنه مراجعت ایتمکه محتاجدر.

تطبیقات عملیه. — متخیله‌نك تنمیه‌سی لازممیدر؟ متخیله‌نك فنالقلری. — یوقاریکی ایضاحاته کوره، متخیله‌دن دها مهم باشقه بر قوه‌نك موجود اولمادیغنی ومربیلرك اونی تنمیه‌یه اعتنا ایتملری لازم کلدیکنی سویلمکه حاجت وارمیدر؟ انجق، متخیله‌یی پك چوق ذم ایتمشلردر: **مال برانش** متخیله‌یه «أودلیسی»، **پاسقال** «غفلت و خطا صاحبه‌سی» دییور؛ دیکر بعضیلری‌ده اونك انتاج ایتدیکی مضرت و تهلکه‌لری اوزون اوزادی‌یه صایمشلردر. شبهه‌سز بز بونلری انکار ایده‌جك دکلز: متخیله نیجه یولسزلق ونیجه مصیبتلرك منبعی اوله‌بیلیر. متخیله غمناك اولدیغی وقت، هرشیئی بزه مغموم کوستریر، بتون سرورلرمزی دفع ایدر، بتون حیاتی صولدیریر. بوبابده بحق: بدبینلك اول باول برحالت انفسیه‌در، مریض برمتخیله‌نك نتیجه‌سیدر دینلمشدر. بوندن باشقه، احتراصی بسله‌ین وآتشله‌ین متخیله‌در؛ آرزو ایدیلن حظی کوز قاماشدیراجق رنکلرله کوسترەرك، عقلی ابطال، اراده‌یی الك تهمتکارانه افعال و حرکاتی ارتکاب ایتمکه سوق ایلر. جسمانی باش دونمه‌سنه، سقوط صورت محسوسه‌سی سبب اوله‌رق کوسترلمشدر: شویله‌که سقوط برصورت شدیده‌ده ذهنده متجلی اولنجه اونی موقع فعله چیقاران حرکتی ایجاب ایدر: بونك کبی صورت محسوسه‌نك کوز قاماشدیرمسندن متولد «روحانی بر باش دونمه‌سی» واردر. هپسی بوقدر دکل: متخیله سرایت اخلاقیه‌نك الك قوتلی آلتی دکلمیدر؟ بر جنایت، کوزه چارپان ویا موجب وله وحیرت بر طاقم سرکذشتلره زمین تشکیل ایدن، فوق‌العاده بر انتحارك هروقت مقلدلری بولنور؛ کوتیلکه عائد بر منظره‌ده، خفیف مشربانه مکالماتده انسان حاضر بولندیغی وقت جزاسز قالماز، اخلاقی افساد ایدن کتابلرك اوقونماسی تهلکه‌دن سالم دکلدر: نفس ناطقه صیق صیق کلن

خيالات ايله طولار وبونلر چابوجق آلقاأت مضره‌يه دونر . مالبرانش « تخيلات قويه‌نك سرايت » نده‌كى تهلكه‌دن شدتله بحث ايتمشدى . فى‌الواقع ، امزجۀ عصبيه دها زياده سريع‌التأثر اولوب ، بربرلرينى هيجانه كتورمكده ، افكار مخروفه‌لرينى ، احتراصلرينى تعاطى ايلمكده‌در ، كه بو تعاطى اونلرى بر قات دها تهييج ايلر : بوندن الك وخيم اجتماعى انتظامسزلقلر ظهور ايده‌بيلير ؛ بوكوچيلرك ارتكاب ايتدكلرى جنايتلرده بوصورتله مفسردر. ينه مالبرانشه كوره عقايد باطله‌وافكار مجنونانه‌نك الك بيوك عاملى ينه متخيله‌در : طبعاً جبين وياجاهل بعض كيمسه‌لر كندولرينه حكايه اولنان صاحبه‌لر ويا كنديلرينه نقل ايديلن حكايه‌لردن همان متأثر اولور ؛ بو كيبلر شارلاتانلرك سهل‌الاغفال قربانلرى ، ويا تعصبه همان قاپيله‌جق كيمسه‌لردر. ديكر بعض نقاط نظردنده متخيله مشئوم كورينور. متخيله اكثرياحقيقتى نظراعتباره آلمقسزين ، كوزمزك اوكنه غير قابل حصول برسعادتك دلربا منظره‌لرينى كتيرر؛ متخيله برسورى ظنون واوهام ايچنده يولنى شاشيرر ، بو اوهامى چوق كچمه‌دن حقايق اشيا قيرنجه سبب يأسمز اولور : اميد واملريمز بويله سراب آسا بوشه چيقنجه ، مضر بر يأس ونوميدى‌يه دوشه‌رز . رومنلرك ودرترلرك بحث ايتدكلرى شوخسته‌لق بوعصرك اوائلنده پك مودا ايدى: بوخسته‌لغه ياقالانان بر كيمسه ارتق هيچ جان صيقنتيسيله دمكذار اولور ونائل امل اولماديغى ايچون حياتدن بيقار . بودركه‌يه دوشولمزسه ، طبيعى تن پرورلكه خوش كلن بر طاقم قورنتيلره رخاوتكارانه تسليم نفس ايديلير ؛ انسان زمانينك الك قيمتدار قسمنى ، فعاليت زنبركلرينى كيوشه‌دن ، اراده‌يى ضعيفلادن برطاقم بوش وفتور آميز خيالات ايله غايب ايلر ، بويله برحال انسانى جمادات دركه‌سنه ايندير ياخود انسان صنفندن چيقارر .

متخيله‌نك فائده‌لرى . — بوملاحظه‌لرك هپسى طوغريدر: فقط بوتهلكه‌لرالك بيوك فوائد ايله تلافى ايدلمه‌مشميدر ؟ متخيله‌نك صنايع نفيسه‌ده‌كى خدمتندن بحث ايتميه‌لم ، اونك مصدر حسن اولديغنى، بزى دها اى برعالمه، ايچنده وجدانك تهكم شروالمله رنجيده اولماديغى « برلحظه‌لق جنت »لره ايصال ايتديكنى وبوواسطه ايله روحه يالكز الك زياده نجابت ويرن دكل اونى تسكين ايدن تهيجات ايله بزى متهيج ايتديكنى اونودالم . متخيله‌نك خدمتى يالكز بزه كوزلى تقدير ايتديرمكه، انظارمزه

نامتناهيلكى آچەرق بزى بند طبيعتدن آزاد ايلمكه منحصر اولسەيدى كنديسنى بلاقيد وشرط محكوم ايتمەمكلكمز ايچون الويردى . شبهه يوقكه بعض خيالاتى اوواسطه ايله قوريپورز ، فقط عجبا بوتخيلات هروقت فائدەسز وياتهلكەلىميدر؟ خاير، بالعكس بونلر بزى اكثريا تسكين ايدر، برآن ايچون اولسون پك آغر اولان محيط حقيقتدن چيقەقلغمزه خدمت ايلر ، كدرلى ساعتلريمزى برآز اونوتمەمزه،دهازياده فرح قلب ايله نفس آلمەمزه مساعده ايدر؛ وهم وخيالك بزەديكى بوعالم نارين ايچنده برآن ايچون اولسون ، هر بريمزك ضميرنده موجود اولديغى حالدەحيات روزمرەنك هدف‌قهر وتنكيلى اولان مفكورەيه توفيقاً يشارز . بزه بوسعادتى بخش ايدن‌برى ٔ متخيلەيى‌سومك‌ايچون بوبرسبب دكلميدر ؟ دنيادەاوندن باشقه برشى طانيمايان نيجه كيمسەلر واردر . متخيله بزه بعض آلدانيشلر حاضرلار: فقطبزى الك اول تسلى‌ايدەجك بنه او اولديغنى بيلمەين وارميدر؟ زيرا اويورولمق بيلمز : اوكمزده يكى بعض منظرەلر كوسترر ، كندى پارلاق الوانى ايله باشقه بر مفكورەيى تزيين‌ايلر،ايچمزده آتش‌اميدى ادامه ايدر. اميد! نەفسونكاركلمه، عنصر سعادت ، محافظهٔ حياتك مسندى! هنوز حلول ايتمەين وكيمسەيه عائد اولمايان‌آتى‌يى ضبط ايتمك، يارين‌حصول بولماسى‌محتمل‌اولان ظالم حقيقتلرى‌دوشونمەمك، ايمانمزى محافظه ايتمك ، موانع ومشكلاته وحزن آميز بيدارلغه رغماً‌غايهٔ آماملزى تعقيب ايلمك اقتدارينه‌متخيله‌سايەسنده مالك اولماسەيدق نەاولوردق، نەياپارايدك،دهاطوغريسى‌نەيه جسارت ايدەبيليردك ؟

شبهه يوقكه ، متخيله احتراصات سيئەيى تحريك و تشويق ايدر : فقط معنوى بيوكلكمزك قيمتلى بر حافظى‌ده اودكلميدر ؟ عقل باردك فعل خيرى تمييز ايدرك بزه كوسترمسى كافى دكلدر ؛ متخيلەنك‌ده اونى بزه جانلى بر صورت كبى تصوير وشوقنى قلبمزده ايقاد ايلمسى لازمدر . روحمزى كوزل وايى هرشئ ايچون تهزيز ايدن ، حقيقى « اسباب حياتيه » نك تحدسنى بزده حاصل ايدن اودر ؛ محدود ومقيد خلقتمز اوكنده حقيقةً نامتناهى بر افق آچان ، هيچ بر وقت نوميدى‌يه دوشورمكسزين بزى ابدى ، لاهوتى شيلردن ذوقياب ايلەين‌ينه متخيلەدر! كذلك كرك استكمال نفسمز وكرك دنياده قوەدن فعله ايصال ايديلەجك برترقى موضوع بحث اولسون ، مساعئ صبورانه ، مجادلات ثباتكارانه خصوصنده بزه جسارت

ویره‌جك ینه اودر ! متخیله ، مستقبله تجاوزله ، غایهٔ مستکملی بزه اولدن کوسترر ، بزی بکله‌ین سعادتی براز طاتدیرر ، بزی حسن نتیجه‌یه ایصال ایده‌جك اك مؤثر وسائطی بولمق ایچون ابراز مهارت ایتمکله برابر ، نکار موفقیتی انظارمزه اوکنده پارلادوب عزم واقدامزی ادامه وبالجمله موانعه غلبه‌یی تسهیل ایلر .

متخیله‌نك هرشیئك شکلنی تغییر و تلوین ایتدیکنی علاوه ایده‌لم ؛ اك شعشعه‌سز وظیفه‌لره ، اك بیاغی اشتغالاته ، اك بسیط اشیایه بر لطافت بخش ایدر : متخیله حقیقةً حیاتك شعریدر . او ، اك طاتسز یمکلره لذت ویره‌جك طوز بیبر قبیلندندر . روحك عیارینی تأمین ایچون ، آچیق بر متخیله‌دن ، انسانك دها قیمتلی برشیئی یوقدر ، کندیلکندن حاصل بونیك بیلنك انسانك وظیفه‌سنی نشئه ایله ایفا ایتمسنی وحیاتدن لذت بولماسنی تأمین ایلر . اك مقبول فضائل اجتماعیه‌نك مبدئی متخیله اولدیغنی ده اونوتمامل‌یز : دیکرلرینك دوچار اولدقلری فلاکتلره قارشی بزی متحسس ایدن ، بتون وجدانلر آراسنده برطاقم نقاط تماس احداث ایله‌ین وتجاذب وتعطف احتساسنی اویاندیران اودر . اولجه‌ده ذکر ایتمش اولدیغمز اوزره : برچوق اشخاصك طاش یورکلی اولماسی متخیله‌لری فقیر اولماسندندر . اونلرك لاقیدیسنی ازاله ایتمك وکندیلرینی خود کاملقدن وازکچیرمك ایچون ذهنلرینی توسیع ایتمك ومتخیله‌لرینی حیرته القا ایتمك کفایت ایدر .

متخیله مقصده تربیه‌نك ایفا ایتدیکی خدمت . — تربیه‌نك مکلف اولدیغی بو وظیفه‌یی تقدیر ایتمك قولایدر : بوندن مقصد متخیله‌یی سوندرمك دکلدر . کندوسنده تخیل بولنمایان برخلقت قیمتدار برعنصردن محروم دیمکدر . اویله برطبیعتك صاحبی هیچ برشیئی قوتله تصور ایده‌میه‌جکندن ، حسیاتنده شدت اولماز وعزم وهمتدن محروم بولنور . شبهه یوق که کندوسنده بوقوت پك آتشین اولان برخلقتك دخی معروض اوله‌جغی هرنوع افراطلر سببیله‌ده دها زیاده ذکری یوقدر . بناءً علیه متخیله‌نك تربیه‌سی مضاعفدر . برکیمسه‌نك طبیعتنده متخیله فطرةً بارد وبطی ایسه اونی ، طبیعتك ویا صنعتك اك کوزل آثاری ایله تماسده بولندیره‌رق ، کندوسنه افعال عظیمه‌یی طانیده‌رق ، آثار نفیسهٔ ادبیه‌نك اك مؤثر صحائفی ایله تنمیه ایده‌رك تهییج وتسخین ایتمك لازمدر . بواعتبارله بالذات متخیله متخیله‌یی تربیه ایله مکلفدر . بونك عکسنه ، شاید

بركيمسه‌نك متخيله‌سى طاشقين اولور ، وهروقت خوليايه قاپلغه مهيا بولنورسه ، اونى ضبط وربط ايتمك ، وبرعقل متين وتأمل شديده انقياد ايتدرمك ايجاب ايدر. والحاصل متخيله يالكز باشنه براقيليرسه ، مخاطره‌لى وتهديد ايله ماليدر ، فقط عقله تابع اولور و دها طوغريسى اونكله اتحاد ايلرسه ، روحك بركتنى آرتديره‌رق ، وحياتى اعلاايليه‌رك فائده‌لى خدمتلر ايفا ايدر .

خلاصه

۱ . متخيله ، اشيانى غيبوبتلرى حالنده ، تصورايتمكلكمز قوه‌سيدر؛ تخيل كچمش بر انطباعك يكيدن حصوليدر (متخيلهٔ مصوره) . بونقطهٔ نظردن ، حافظه‌نك بر شكليدر ، حافظهٔ تخيليه‌در . بونكله برابر صورت محسوسه خاطره‌دن ممتازدر ، زيرا چوق وقت دها شدتليدر ، وبوندن دولايى تشخيص اولنماز : بو صورتله صورت محسوسه ، بزه شيئى موجود ايمش كبى كوسترر . بوندن ناشيدركه صورت محسوسه بر سامه مشابهدر : برسام او درجه قوتلى برصورت محسوسه‌دركه حال حاضرده‌وقوع بولان براحساس مثابه‌سنده تلقى ايديلير .

۲. حواسك كافه‌سى (خصوصيله حاسهٔ بصر) بزده بر طاقيم صور محسوسه حاصل ايده‌بيلير (صور سمعيه ، صور لمسيه) ؛ كذلك تهيجات و احتراصاتك‌ده كنديلرينه مخصوص صورتلرى واردر ؛ عينى‌وجهله هرفكر مجرد مفكره داخلنده بر صورت محسوسه‌ايله‌برلكده‌بولنوركه بوصورت او فكرك‌سمه(۱) sehéma سيدر.

۳. بوندن باشقه متخيله‌ده (حافظه‌ده اولديغى كبى) اشخاص مختلفه‌يه نظراً بر چوق انواع وعدم‌مساوات موجوددر.

٤. فقط اكثريا متخيله‌دن مقصد طبيعتك بزه نمونه‌سنى كوسترمديكى بر طاقم آثار اصليه‌يى حصوله كتيرمكدر (متخيلهٔ مبدعه) . بوندن باشقه‌متخيله‌نك ايكى شكلى بينده ، فرقلر حقيقى قالمقله برابر ، بر اتصال وانتقال واردر . بر طرفدن ، هيچ بروقت صورت محسوسه ايلك دفعه ادراك ايدلمش اولديغى هيئتده ، حفظ ايدلمش اولمايوب ، هر وقت متغيردر . ديكر طرفدن متخيله اصلا ايجاد ايتمز ، بتون مالزمه‌سنى حافظه‌نك صاقلامش اولديغى صور محسوسه‌دن اقتباس ايدر .

[۱] Schéma يه سينك كسره‌سيله‌سمه اطلاق امراه افندى مرحومك‌يادكار علميسيدر.

٥. متخیله‌ده کندینه‌مخصوص دیکر برشی، اوعناصره ویردیکی شکلدر : متخیله بعضاً بیولدر ویا کوچلدیر ؛ علاوه ویا طرح ایلر ؛ تصحیح ویا تغییر ایدر. فقط متخیله‌نك باشلوجه وظیفه‌سی‌تداعیدر : بعضاً قاریشیق کللری، بعضاً‌ده‌اونلرك یالکز اجزاسنی جمع ودعوت ایدر . فقط شو صوك اثرك حصولی اولجه برتفریق‌وتحلیلك وقوع بولمش اولماسنه وابسته‌در : تداعیده‌کی اصلیت ویکیلك Originalité تحلیل وتفریقده‌کی اینجه‌لك ایله متناسبدر .

٦. بوندن‌باشقه متخیله ترکیباتنی ایکی وجهله تنظیم ایده‌بیلیر : یاهیچ برقاعده‌یه توفیق حرکت ایتمیه‌رك وبر مقصد اولمایه‌رق کندیلکندن وبلا اراده تنظیم ایدر : خولیاده، رؤیاده، طبیعی یاخود صنعی سیرفی‌المنامده، وهمده، برسامده، جنتده وقوع بولان حالات بو جمله‌دندر . او وقت نفس ناطقه‌یی بر طاقم صور محسوسه استیلا ایدر. و نفس ناطقه اونلرك حرکات منساقیه‌سنه تابع اولور. ویاخود معقول وارادی بر شکل وصورتده تنظیم ایدر : او حالده متخیله بر جزء دهاء، وشعلهٔ سانحادر ؛ صنایع نفیسه‌یه عائد آثار بدیعه‌یی حصوله کتیرن بودر : بو تقدیرده نفس‌ناطقه صور محسوسه‌یه تصرف‌ایده‌رك‌مقصدینی اوواسطه ایله افاده ایلر. دهانك اکانه‌رك ابداع آثار ایتدیکنی ظن ایتمك خطادر : دهاٌ شبهه‌سز هر شیئدن اول برموهبهٔ‌طبیعیه‌در، فقط کرك علمده وکرك صنعتده ثمراتنك کافه‌سنی حاصل ایتمسی ایچون اوکا بر دقت صبورانه وبر ارادهٔ عزمکارانه معین وظهیر اولماسی لازمدر : دهانك اثرلرنده الٓهی بر امداد وقوعنی فرض ایتمکده‌ده احتیاج یوقدر .

٧. متخیله‌نك وظیفه و خدمتی پك بیوکدر : علومده قانونی کشف ایدر، کشفیاتی فرضیه ایله اعداد ایلر . قوهٔ بدیعه‌ده اودر . صنایع نفیسه یالکز طبیعتك تقلید ایدلمسندن عبارت دکلدر، بالعکس طبیعت بزه کافی کلمدیکندن صنعت حصوله کلیور ؛ صنعت طبیعتی نقصانلرندن قورتاریر، طبیعتده پریشان بر حالده بولنان کوزللك اجزاسنی بر یره جمع ایدر، وبوندن دها آهنکدار بر اثرمیدانه چیقاریر، بواثر ایسه نفس ناطقه‌یی ارضا ایدرك بتون قوتلرینی حرکته کتورر . «مفکوره»یی احداث ایدن متخیله‌در . بوندن باشقه، هر نه حالده اولورسه اولسون انسانك متخیله‌یه احتیاجی اولوب، اواولمازسه هیچ برشیٔ یاپاماز .

٨ . بدیهیدرکه بودرجه قیمتدار اولان برقوه‌نك تنمیه ایدلمسی لازمدر . بونکله

برابر متخیله‌یی براز ذم ایتمشلردر. فی‌الواقع متخیله بعضاً مشئومدر: مغموم اولدیغی وقت حیاتی تسمیم ایده‌بیلیر؛ احتراصات خسیسه‌یی تنمیه ایدن و سقوط اخلاقی‌یه سببیت ویرن اودر؛ سرایت معنویه‌نك اك فعال عاملی، اك غلیظ ظنون باطله‌نك صانعی متخیله‌در. دیکر طرفدن، حیاتی فنا بولمامزه سببیت ویرن، سقوط خیال وانکسار امللرك ویا بزه وظائفمزی اونوتدیران لاقیدانه خولیالرك منبعی‌ده اودر.

٩. فقط متخیله‌نك فوائدی‌ده واردر: تخیل صنایع نفیسه‌نك، وبوحیثیتله، اك لطیف تهیجاتك مبدئیدر. کرچه بزی خیالاته طالدیرییورسه‌ده، اکثریا تسکین ایدن وبزه برلحظه‌جق برسعادت ویرن خولیادر؛ بر طاقم اوهام تولید ایتسه‌ده، ایتدیکی فنالغی ینه کندیسی تعمیر ایدر؛ بتون حیاتك مدار فعالیتی اولان امیدی محافظه ایلر: افعال عالیه‌یه تشویق، وچهرهٔ موفقیتی کوستره‌رك جسارتمزی تنمیه ایدر؛ حیاتی کوزل، مفید ومهم بولمامزه خدمت ایدر، قلبمزه تجاذب حسلرینی وشفقت فضائلنی القا ایلر.

١٠. متخیله‌یی قالدیرمامليدر: متخیله‌سی ضعیف اولانلرده بونی تهییج ایتمك، پك آتشین ویولدن چیقماسی ملحوظ اولانلرده ایسه عقلك ایجاباتنه رعایت ایتدیره‌رك انضباط آلتنه آلمق لازمدر.

اون ایکنجی درس

قوای اعمالیه

دقت، تجرید، مقایسه، تعمیم

۱ . **حواس ومدرکه** .— دقت .— دقتك ماهیت حقیقیه‌سی .— دقت وغفلت .— دقتك اشكالی .

تطبیقات عملیه .— دقت ومعرفت .— دقت وقوای ذهنیه . دقت منحصره .— دقت وحیات معنویه .— اعتیاد تأمل .

۲ . **تجرید** .— تجریدك ماهیت حقیقیه‌سی؛ درجه‌لری .— تجریدك اهمیتی .— تجریدك محذورلری .

تطبیقات عملیه .— چوجغك تجریددن نفرتی .— تدریساتده تجرید، تدریسات تحدسیه .— تدریسات تحدسیه‌نك حدودی؛ تجریدك حصه‌سی .

۳ . **مقایسه** .— **مقایسه‌نك اهمیتی**

تطبیقات عملیه .— مقایسه قوه‌سنك تهذیبی .

٤ . **تعمیم** .— فکر وصورت محسوسه .— فکر ولفظ .— تضمن وشمول .— عمومی فکرلرك نوعلری .— تعمیمك اهمیتی .— عمومی فکرلر مسئله‌سی : حقیقیه، تصوریه، اسمیه . بو اوچ نظریه‌نك تألیفی .

تطبیقات عملیه .— چوجغك تعمیم خصوصنده تمایلی .— تعمیم قوه‌سنك تهذیبی .

حواس ومدرکه .— بورایه قدر مطالعه ایدلمش اولان بالجمله قوای ذهنیه‌یه «عملیات حسیه» اسم مشترکی ویریله‌بیلیر : فی الواقع بونلرك هپسی بزی احساسات عالمنده براقیورلر، ایشلری ده احساسات ایله‌در . فقط احساسات، اصل معناسنجه معرفتك ایشلنمه‌مش ماده‌سی‌در، بناءً علیه بو ماده‌نك ایشلنمسی وبوکا بر «صورت» ویرلمسی لازمدر: بو کیفیت، یکی بر زمرۀ عملیاتك موضوعی‌درکه بونلره مأمور اولان قوتلره «قوای اعمالیه» [۱] دنیلیر، فعالیت ذهنیه‌نك وکیللری اولان بو قوتلر

[۱] بو قاریده بو قوتلره «ترتیبیه» دیمشدك. فقط اصطلاح انجمننك وضعنه موافق اولمق ایچون «اعمالیه» دینلمسی ترجیح ایدلمشدر.

حواسك فوقنده اولوب نفس ناطقه‌نك « مدركه » دیدیكمز قسم عالیسنی تشكیل ایدرلر

١

دقت . — قوای اعمالیه چوقدر: فقط جمله‌سی برامر اصلی‌یه یعنی دقته استناد ایدر . كلمه‌نك دلالت ایتدیكی معنایه نظراً دقت نفس ناطقه‌نك توتری ، برشی خصوصی اوزرنده تمركزیدر. بوبر قوهٔ خصوصیه اولمایوب قوای حسیه وذهنیه‌مزك عمومنی شامل برطوریدر . فی‌الواقع شوقوتلر ایكی صورتله ایشله‌یه‌بیلیر : بعضاً كندی حركت طبیعیه واختیاریه‌لرینه ترك ایدیلیر ، بعضاده بالعكس استقامتلرینی تنظیم وسمت توجهلرینی تعیین ایچون ایشه نفس ناطقه مداخله ایدر : دقت بالذات بوفعلدن باشقه برشیٔ دكلدر : یعنی مفكره‌نك فعلی ومتأمل برصورتده استعمالیدر .

دقتك ماهیت حقیقیه‌سی . — بونقطهٔ نظردن، دقت بزه بالذات فاعل اولان برعملیه كبی كورنیور. بونكله برابر برچوق پسیقولوژی علماسنك اونی تلقی ایتدیكی كبی دكلدر . **قوندیاقه** نظراً دقت تماماً منفعل ایدی : قوندیاق دقتی «براحساس منحصر » ، دییه تعریف ایدردی، یعنی داخل شعورده دیكر احساساتی سیله‌جك قدر غالب اولان براحساسدر دیردی . موسیو **ریبو** Ribot ده بالنهایه اویله آكلایور : مومی الیه نظراً دقت برفعل منعكس ، شدید، یكی ویاجالب نظر اهمیت برانطباع طرفندن نفس ناطقه‌نك برصورت میخانیكیه وتامه‌ده تصرف واحتكاری ، وبو وجهله داخل شعورده قوه‌دن فعله ایصال ایدلمش بر « وحدت فكر monoïdéisme »حالتیدر . شبهه‌سز « كندیلكندن وقوع بولان » بودقتك یاننده ، باشقه برشكلده ، یعنی « متأمل » ویا « بالاراده » بردقتك موجودیتنی تصدیق ایدییور ؛ فقط شوصوك دقت مؤخر وصنعی ، تعبیر آخرله دیكر دقتك عادی برتقلیدی اولوب جوهرینی اوندن آلیر،ودها آز امین ودها آز صمیمیدر.[١] فی الحقیقه ، بوتمیز ایله اكتفا ایده‌بیلیردك ؛ زیرا یالكز دقت فاعله یعنی نفس

[١] **ریبو** دقتك ایكی شكلنه ، تفكرك تبدلدن عبارت اولان قانونیله متناقض ، « مستثنا حالات » نظریله باقیور .

ناطقه‌نك متین بر صورتده استعمالی اعمال معرفت خصوصنده برایشه یارایه‌بیلیر : بویله بر دقت صنعی اولمش، بأس یوقدر : صحیحدرکه اشیایی تعقل ایتمکلکمزك مایتوقف علیهی بودر . مفکره‌مزك حیوانك مفکره‌سی کبی ، کندنده ظهور ایدن هر بر انطباع ایله تماماً اشغال ایدلمش اولدیغنی فرض ایدرسه‌کز ، معرفتك حصولی غیر ممکندر: علم ،مفکره‌نك استحضارات مختلفه آره‌سنده شن وشاد حرکت ایده‌بیلمسنه وحقلرنده بروقوف صحیح استحصال ایتمك ایستدیکی اشیایه سربست بر اصطفا ایله انعطاف ایلمسنه کافی برقدرت ذهنیه‌یی طلب واقتضا ایدر .

بوندن باشقه بودقت فاعله بالنهایه دقت حقیقیه‌دن عبارت دکلمیدر ؟ **قوندیاق**‌ك نظریه‌سی طوغری دکلدر. ضیا ایله کوزمز قماشدیغی وقت بزه دقتلی دینه بیلیرمی! فضله اوله‌رق، همان همان ادراك ایدیلن برشیئی لایقیله سچمك ایچون صیق صیق جهد ایدرز ، بوحالده دقت « احساس منحصر »ك اثری اولدیغی قدر علتیدر . بونك کبی دقتده موسیو **ریبو** نك تشبیه ایتدیکی فعل منعکسدن باشقه برشی واردر. کندیمزده‌کی نفس ناطقه‌مزی بر شی اوزرینه توجیه ایده‌بیلر و اوراده ادامه ایلیه بیلیرز ، بونی هیچ برجاذبه‌نك بولنمامسنه، حتی اونك بزده تولید ایده‌بیله‌جکی نفرت واستکراهه رغماً یاپارز . **لارومیکیر** Laromiguière دقتك بر فعل اختیاری اولدیغنی بیان ایتدیکی وقت قطعیاً آلدانمامشدی : دقت مفکره‌نك ، تجربه‌نك کندوسنه عرض ایتدیکی اشیایه حکم وتصرف ایدن ، اونلره بر نوع حدود تعیین ایله‌ین ، بناءً علیه کندیسنی غفلته دوشوره‌جك بالجمله انطباعاته قارشو شعوری قپایه‌رق ، کمال سربستی ایله توجه و تمکن ایله‌ین فعل جسورانه ، وغیرت مؤکده‌سیدر .

اکر دقت باشقه درلو تصور اولنورسه، اوکا الك یوکسك درجه‌سنده، یعنی بالعکس پك ضعیف بولندیغی وبلکه هیچ بولنمادیغی یرده باقمق لازمدر. چوجغه باقکز : هر احتساس جدیده تماماً قاپیلیر: انطباعاتنك هر بری اونی حیر تبخشا برتلونله بورایه شورایه طولاشدیرر. شبهه یوق که، چاره‌سز قالنجه دنیله‌بیلیرکه، چوجغك برشیئی کوروب‌ده اونك لطافتنه حیران قالدیغی قیصه آن ایچنده دقتکارانه برحال واردر: بوشکلده‌کی دقتکارانه حاللرك دقت حقیقیه‌دن عبارت اولمادیغنه اینانمایان وارمیدر ؟ ایشه چوجق هرشیئه دقت ایتدیکی ایچون هیچ برشیئه دقت ایتمز ، ودقتك بویله پراکنده ومنفصل اولماسی

بالذات دقتك ضديدر : بوحال غفلت مطلقه‌دن عبارتدر. كذلك بوحسابجه (اكثريا سويلنمش اولديغى اوزره) هرآن سريعاً تبدل ايدن خيالاتنك تصرف تامى آلتنده ويا بتون شعورى بر فكر ثابته‌له مشغول بولونان مجنوندن دقتلى باشقه بر مخلوق اوله‌ماماسى لازم كليردى. انجق طوغرى اولان بونك ضديدر : دليلك اصل معناسنجه دقت ايتمك خصوصنده‌كى عجز مطلق اولوب نفس ناطقه‌ده برقرار حصولنه موفقيت حاصل اولديغى وقت يارى يارى‌يه شفاياب اولمش ديمكدر . خلاصهٔ كلام، دقت حقيقيه بزه خارجدن حمل ايديلن دقت اولمايوب، بزدن صادر اولان دقتدر ؛ ديمك كه دقت بر حالت اولمايوب كندى مباشرتمزله وقوعه كلن بر فعلدر ؛ جبرى ، انفعالى وغير مشعوربه اولان بر دقتده نفس ناطقه كنديني غائب ايتمش وكندى كنديته مختل اولمش بولنديغندن ، بويله بردقتك ، دائما مشعوربه ، فعلى، ومقصود به اولان دقت صحيحه ايله انجق شكل ظاهريجه بر مناسبت واردر ، دها طوغريسى اويله بر دقت، بالذات دقتك ضديدر .

دقت وغفلت .— ينه بوندن دولاييدركه دقت ، بر چوق بيوك علمانك بزه مشهور بر طاقم مثالرينى كوسترمش اولدقلرى غفلتك سببيدر . مفكره بر شئ خصوصى اوزرينه تماماً طوپلانديغنده، بر مدت موقته ايچون ديكرلرينك عمومنى اونودر: طوروحركت ويا خويجه منبعلرى بالذات تأملك شدتندن باشقه برشئ اولمايان بعض غرابتلر بوندن ايلرى كلير . بديهيدركه بوغفلت تماماً اضافى اولوب چوجغك ويا مجنونك غفلتى ايله هيچ بر جهت تعلقى يوقدر : برى قواى ذهنيه‌نك مطلق بر پريشانلغى ، ديكرى بو قوتلرك يالكز برنقطه‌يه صرف وتوجهيدر .

دقتك اشكالى .— دقت، مصروف اولديغى اشيايه و بوانصرافك درجاتنه كوره مختلف اسملر آلمشدر : نفس ناطقه ايله بونك حالات مختلفه‌سنه شامل اولديغى وقت « تأمل réflexion دن عبارتدر . اسمنك‌ده دلالت ايتديكى اوزره تأمل نفس ناطقه‌نك كندى كندينه رجوع ايتمسى وكنديني درك ايلمسيدر. تأمل اوزارسه «تدبر méditation» اولور؛ دقت ، بر جهد و غيرته ، يورغونلغه دلالت ايتديكى وقت « امعان contention » دن عبارتدر . خارجه متوجه وعالم جسمانى‌يه مصروف اولورسه « استبصار observation » اولور . طبيعته متعلق علوملك هپسى ايچون الزم اولان

استبصاردر : « زیرا طبیعت اسرارینی کندیلکندن افشا ایتمز ، اونی تتبع ایتمك لازمدر. استبصارده وقوع بوله‌جق هرغلط اشیا حقنده‌کی علممزه ایراث نقیصه ایدر : بوندن ناشیدرکه استبصارك ممکن مرتبه صحیح و قطعی اولماسی اقتضا ایدر . یالکز حواسك تمامیتی حقنده امنیت حاصل اولماسی کافی اولمایوب ، شهادتلرنده صحت وامنیتی چوغالتمق ، تناقضی آزالتمق ، و پك محدود اولان منزللرینی ایجاد ایدیله‌جك مختلف آلتلر ایله آرتدیرمق اقتضا ایدر . بونکله برابر اصل استبصار ایدن نفس ناطقه اولدیغی کبی ، استبصارك صحتی ایچون بعض مزیات ذهنیه ومعنویه‌نك وجودی الزمدر : اولا نفوذ نظر ایسترکه ایشه یارایه‌جق جهتلر ، خرده نقطه‌لر احاطه اولنه‌بیلسین ؛ ثانیاً صبر ایسترکه حقه محبت میلانندن‌ده استمداد ایدرك ، استبصاراتی تمدید وتکثیره موفقیت حاصل اولسون ؛ برده بیطرفلق ایسترکه ، بر فکر سابق ویا بر غرض مخصوصه قاپلمقسزین اشیا اولدیغی کبی کوریله بیلسین .

تطبیقات عملیه . — دقت ومعرفت . — ایمدی معرفته نسبتله دقتك اهمیتی درکاردر . شبهه‌سز دقت قوتلریمزك منزلتنی توسیع ایتمز ؛ بو منزله‌یی تشکلات دماغیه‌مز تعیین ایتمشدر ، بو خصوصده نه‌درجه اقدام اولنسه دها ایلری کیتمکه خدمت ایتمز . مثلا مفکره‌مزك نسبی واضافی شیلری ادراك ایله محدود اولدیغی ثابت اولنجه ، بزه مطلق افهام ایده‌جك اولان شی دقتدن عبارت دکلدر . صحیح اولان برشی وار ایسه ، دقتك بتون قوای ذهنیه‌یی بر شی اوزرینه طوپلایه‌رق او شی حقنده انسانك ایسته‌یه‌بیله‌جکی درجه‌ده صحیح وتام بر معرفت حاصل ایتمه‌مزه مساعده ایتمسیدر ؛ دقت شعاعات ضیائیه‌یی طوپلایه‌رق بر نقطه‌یه ایصال ایدن پرتوسوز کبیدر. کذلك هرفکر واضح وصریحك شرطیدر. برشی منظورمز اولدیغی وقت ، بونك عناصری بالضروره مبهم بر ترکیب ایچنده مخلوطدر. اوشی حقنده بر فکر قطعی استحصال ایتمکلکمز ایچون ، ذهنمزی متعاقباً اونك اجزاسندن هربری اوزرینه تثبیت ایتمکلکمز ایجاب ایدر : دیمك که ایچنده هرشیئك قاریشق اوله‌رق بولندیغی ایلك ترکیب یرینه ایچنده هرشیئك دها متمایز اوله‌رق بولنه‌جغی باشقه بر ترکیب نهائی قائم اولور .

دقت وقوای ذهنیه . — دقت ذهنك منزله‌سنی تزیید ایتدیکی کبی ، نفس

ناطقه‌نك شدت ونفوذنظرينه‌ده خادم اولان اودكلدر: بونلر آنجق مواهب فطريه‌در. بونكله برابر دقت اولمازسه مفكره‌نك الك كوزل مزيتی نه‌يه يارارده. ؟ بونلر محافظه وتربيه ايدلمديكلری حالده، يالكز سونمز وعقيم قالمازلر، نفس ناطقه‌يی اضلال‌ده ايده‌بيليرلر. دقت، انسانی مقصده ايريشديره‌جك طريقدر، دقت **دوقارته** او قدر الزم كورمكده ايدی‌كه، مومی‌اليهك رأينه كوره، عقللر آره‌سنده‌كی فرقه سبب **دقت** در. هرحالده اولجه كورديكمز وجهله دقت دهانك بر عنصر مهمنی تشكيل ايدر و كشفيات عظيمه‌نك روحيدر.

دقت منحصره. — بتون بوفائده‌لر دقتك ذاتنه مخصوصدر. بالعكس، دقتك محذورلری اعراضدن عبارتدر. فی‌الواقع «دقت منحصره» نك محذورلرينی اشارت ايتمك معتاددر. هروقت عينی ترتيب اشيايه قارشو متوجه اولان بركيمسه‌ده وسعت نظر اولميه‌جغی وچابوق شاشيره‌جغی محققدر: بويله بر كيمسه مشغول اولديغی شیٔ منفردك اهميتنی حدندن فضله اعظام ايده‌جك بر حاله كله‌جكی جهتله نتيجه‌ده كندی كنديسی‌ده اغفال ايتمش اولور. بونكله برابر صنعتده تقسيم اعمال ترقياتك شرطی اولديغی كبی اختصاص‌ده ذهن بشر ايچون اويله دكلميدر؟ علملرك هپسی ايله برآنده مشغول اولمق ادعای خودپسندانه‌سنده بولنه‌جق بركيمسه وارميدر؟ هركس دنيانك آنجق بر كوشه‌سنه چكيله‌بيلير: عجبا اونی باشدن باشه آرايوب طارامق الندن كله‌بيليرمی؟ علم، مفكره‌لرك وبالضروره بررجهته منحصر ومصروف اولان دقتلرك توحيد مساعيلری سايه‌سنده يواش يواش وجوده كلمكده‌در.

دقت وحيات معنويه. — دقتك نفوذ و تأثيری يالكز حيات ذهنيه‌يه دكل بتون حيات معنويه‌يه شاملدر. تأملك فوائد عمليه‌سی حقنده اوزون بر فصل يازيله‌بيلير. تأمل بزی احتراصات سيئه‌دن محافظه ايدر، حساسيتمزك كافهٔ حركاتنی تفتيش ايتمه‌مزه مساعده ايلر، نفسمزه حاكميتی تأمين ايدر. تأملك قلبمزه صوئوق بر احتياط تلقين ايتمكله اتهام ايدلمه‌سی لازمدر: زيرا عندالحاجه شديداً حس ايتمكلكمزه وعقلك حقلی كوستر ديكی مسائله قارشو بر محبت پرورده ايلمكلكمزه مانع دكلدر. دقت قلبی قوروتماز، يالكز تنوير ايدر. تنوير ايتمكله‌ده حرارت و وسعتنی آرتديرر: دقت اولماسه، حسيات عميقه‌ده اولماز.

بوندن‌ده اخلاقيت خصوصنده دقتك اهميتی تماماً كوريله‌بيلير . سقراط فضيلتك علم ايله، رذيلتك جهالت ايله توأم اولديغنی سويلردی . بو دستورده بولنان مبالغه‌يی تصحيح ايده‌رك ، هر حال وكارده حكمتك زادهٔ تأمل وشريك هر شيئدن اول بر غافل اولديغی بيان ايديله‌مزمی؟ بز فنا بر شيئی ايشليورسه‌ك بونك سببی «فقدان تيقظ حسبيله نفس اماره‌نك بزی ضبط ايتمسنه مساعده ايتمكلكمز » ويا وظيفه‌نك نه طرفده اولديغنی ملاحظه ايتمكسزين «كوزمز قپالی اوله‌رق كنديمزی قاپوب صاليويرمكلكمز » در. ايپقتت Épictète «بتون دوشونجه‌لركده كمال اعتنا ايله پارولايی سؤال ايت، هيچ بر وقت ياقالانمزسك» دير ايدی. شبهه‌سز اعتدال دمله حساب ايدن وفنالغی دها زياده اعتدال دمله اجرا ايله‌ين روشن بر ضلال اخلاقی واردر . فقط ضلال علی الخصوص انسانك كندندن غيری هر شيئه قارشو غافل بولنماسنی وكندی كندينی بيله اونوتماسنی موجب اولان بر فكر ثابت وشاغلك نتيجه‌سی دكلميدر ؟

هر حالده هيچ كيمسه انكار ايده‌مز : تأمل حريتك روحيدر ؛ مذاكره‌نك صميمی اولماسنه مساعده ايدن اودر؛ تأمل اسباب موجبه‌يی چوغالدر، اونلرك قيمت حقيقيه‌سنی تقدير ايتمكلكمزه باعث ومسئله‌يی لايقيله آكلايه‌رق بر شيئه قرار ويرمكلكمزه مدار اولور . انسانك هويت معنويه‌سی ، وبر سجيهٔ مخصوصه‌يه مالكيتی تأمل سايه‌سنده‌در .

اعتياد تأمل . — حال بويله اولنجه ، مربيلرك (بر آن اول) چوجغه تأمل اعتيادينی ويرمكله مكلف اولدقلرينی سويلمكه لزوم يوقدر. شبهه‌سز، بو خصوص ظن ايدلديكندن زياده مشكلدر . چوجق طبيعةً خفيف مشرب وغافلدر ؛ دقت ايتمك اوكا كوچ كلير ؛ دقت ايتديكی وقت دخی اوندن چابوق دونر ؛ چوجغی دقت حالنده بولنديرمق برامر دشواردر . بونكله برابر غيور بر معلم دقتك طبيعی منبعلرينی ، يعنی مراقی وشوقی موجب اوله‌جق جهتلری قوللانه‌رق بوكا موفق اولور . فقط همان سويليه‌لم : بو تدبيردن نه درجه آز زمانده واز كچيليرسه او درجه ايی اولور : زيرا مطلب چوجغك ناكهانی بر سببله، وبلا اراده دقت ايتمسندن عبارت اولماييوب ، اونی نظر رغبتنی جلب ايده‌جك تدبيرلرله دكل بر عزم مردانه ايله وبر نوع وظيفهٔ ذهنيه اوله‌رق دقته آلشديرمقدر .

۲

تجرید . — دقتدن تجریده برخطوه واردر: حتی حقیقت حالده بوایکی عملیه بربرلرینه قاریشیر . فی‌الواقع دقت ایتمك ، عقلاً تفریق ایتمك ، تجرید ایتمکدر ؛ بوندن باشقه ، بردرجه‌یه قدر دقت ایدلدکجه ، تجرید ایدیله‌مز .

تجرید نفس‌الامرده نه آیرلمش ونه آیرلماسی ممکن بولنمش اولان برشیئك نفس ناطقه طرفندن آیری اوله‌رق ملاحظه ایدلمسی فعلیدر. مثلا بر کاغد طبقه‌سنك بیاضلغنی بالذات کاغد طبقه‌سندن مفکره واسطه‌سیله آییرمق تجرید ایتمکدر ؛ بو وجهله مستحصل فکر ایسه بر « امرمجرد » دن عبارتدر. تجریدك برکل‌مشخصدن کذلك مشخص اولان بر جزئی تفریق ایتمکدن عبارت و بناءً علیه مستقل برموجودیتله متصف بولنان تحلیلدن غیری اولماسی بوسببه مبنیدر : صویك ایکی عنصرینه یعنی مولدالماء ایله مولدالحموضه‌یه تفریق ایدلمسی برتحلیلدر؛ صویك رنکنی کیفیات سائره‌سندن آیری اوله‌رق نظر اعتباره آلمق برتجریددر. تجرید برتحلیل ذهنی اولوب اوواسطه ایله مفکره بتون قوتنی اظهار ایدر .

تجریدك ماهیت حقیقیه‌سی. درجه‌لری . — شبهه‌سز ، حواس طرفندن بنفسه اجرا ایدیلن برتجرید طبیعی واردر : اونلرك هربری یالکز بعض کیفیاته قارشو حساسدر ومنظورلری اولان اشیادن برقسم ممتازینی صانکه قطع وتفریق ایدرلر. بوسببله لارومکیه‌ر Laromiguière حقیقی حواسك بر طاقیم تجرید ماکنه‌لرندن عبارت اولدیغنی بیان ایدردی . تجریدك دیکر بعض نوعلری‌ده واردرکه ینه غیر اختیاری وانفعالیدرلر، بونلر کرك نفس‌ناطقه‌مزك محدودیتی وکرك دیکرعنصرلرینه قارشوغیرحساس بولنمقلغمزدن نشأت ایتمکده‌در. فقط تجریدحقیقی، شعور لاحق اولدیغی حالده اشیای مشخصه‌ده عمل ایدن تجریددر ، بوتجریدده نفس ناطقه فعلنه واقفدر ، بو تجرید اشیا وامور مخلوطه‌یی تفریق ایله صفات و کیفیاتندن بعضلریله واضحاً مشغول‌اولمق ایچون پارچه‌لامقدن عبارتدر.

بوندندولاییدرکه‌تجریدقوه‌سی‌انسانه‌مختص‌کبیدر؛فقطتصورات‌محسوسه‌علاقه‌سندن آزاد اولماسی ایچون بیوك بر قدرت ذهنیه‌یه متوقف اولدیغندن بزده ابتدادن موجود دکلدر، بوجهتله چوجق اوکا قارشو بالطبع برنفرت واستکراه طویار.

والحاصل تجریدك درجاته تقسیم ایدیله‌بیله‌جکی آکلاشیلور: زیرا ذهن کسب قوت ایتدکجه تدریجاً احساس محضدن تباعد ایتمکه وکیتدکجه دها عالی «معانی مجرده»یه ایرشمکه مستعد اولور. مثلا برزنبق چیچکنده یاپراقلرینك شکلندن ورایحه‌سندن آیری اوله‌رق بیاض رنکنی نظر اعتباره آلمق برتجریددر؛ بیاضلق فکرینه قدر یوکسلمك ایسه‌دها مشکل برتجریددر؛ لون فکرینه قدر وارمق تجریدك دها یوکسك بردرجه‌سیدر؛ فی‌الواقع نفس ناطقه حقایق خارجیهٔ محسوسه‌یی کیت کیده ترك ایدر.

تجریدك اهمیتی. — تجریدك بتون اهمیتنی کورمك قولایدر؛ بو عملیه، مفکره‌نك حقیقهً برضرورت مقومه‌سیدر؛ تجرید نفس ناطقه‌نك اوکرنمك ایستدیکی هرشیئه تطبیق ایتدیکی طبیعی وعمومی براصول کیدر.

واقعا بتون علملر، مختلف درجه‌لرده، معانی مجرده‌در. بعضلری، صوك درجه‌ده مجرددر، ریاضیات کبی، زیرا اشیانك کیفیته اصلا باقمایوب یالکز کمیتنی تتبع ایدر. دیکر بعضلری سویاً دکلسه‌ده ضروریاً بویله‌در. اولا بوعلملردن هربری، دیکر شیلردن آیری اولمق اوزره، یالکز بر موضوع مخصوص ایله توغل ایدر: دیمك‌که دها مبدئی اعتباریله مجرددر. دیکر برجهتدن، هروقت مخلوط اولان، بوشیئی طانیمق ایچون، طبیعتك داخلنده ناقابل تفریق اولان حادثات ایله خواصك آیری آیری مطالعه ایدلمسی لازمدر؛ بناءً علیه حادثات فیزیقیه‌یه متعلق خصوصاتده حرارتی، ضیایی، صوتی وسائره‌یی آییرمق ایجاب ایدر؛ بووجهله آیرلمش هرعنصر برمفهوم مجرددر؛ بو، تجریدك برتجریدیدر وهرعلم کندی اصولی اعتباری ایله مجرددر. کذلك نتایجی دولاییسیله‌ده برتجریددر. علم یالکز کلی‌یه، قانونه عائددر؛ فقط نفس الامرده هرشی خصوصیدر، یالکز حادثه‌لر ویا فردلر موجودر: کلی وقانون مفکره‌نك برنقطهٔ نظریدر، برمفهوم مجرددر. بو تقدیرده اکر هر قانونك بر سوری حادثاتی و موجودات مختلفه‌یی محیط اولدیغنه، و فضله اوله‌رق، یکی وفقط دائما عینی ماهیتده بر سلسلهٔ عملیات ایله نفس ناطقه‌نك کیتدکجه زیاده قابل تفهم و فقط کیتدکجه مقداری دها آز بعض قانونلره ارتقا ایده‌بیلدیکنه دقت اولنورسه، ذهنه هرشیئی بر منظومه داخلنده طوپلامق systèmatisation خصوصنده‌کی ایشنی کورمکه وبونی طبایع اشیانك مساعده ایده‌جکی قدر اوزاقلره کوتورمکه مدار اولان انجق تجرید اولدیغی نمایان اولور.

تجریدك محذورلری . — تجریدك كندینه مخصوص بعض محذورلری اولدیغی طوغری‌در . بومحذورلر شبهه‌سز تجریدك بالذات ماهیتندن نشأت ایتمیوب بلكه انتاج ایتدیكی فكرلرك صورت استعمالندن تولد ایدر. بومحذورلردن بریسی افكار مجرده‌مزك بالذات اشیادن عبارت اولمایوب الك نهایت ینه فكرلردن عبارت اولدیغنك اونودلماسیدر : بناءً علیه بو فكرلری تألیف ، وكندیلرندن منظومه‌لر systèmes انشا ایده‌بیلیرز ، خاطره كتورمه‌یزكه بو نظریه‌لریمز انجق نظریه‌دركه ، یعنی آزچوق فرضی وبالنتیجه ناقص وبوحیثیتله یاكلش بعض تلقیلردن عبارتدر . اونلری هنوز مظهر تأیید اولمامازدن ویا اوكا نائل اوله‌مازدن اول حقایق اشیا مقامنده تلقی ایتمك افراطه دوشمك اولوركه ، بو بر وهمدر .

دها عمومی اولان دیكر برمحذور دخی ، معانئ مجرده‌یه برر حقیقت خارجیه عطف ایلمكدر . هربرفكر مجرد كندیسنی نفس ناطقه‌ده قولایجه تثبیت و محافظه ایده‌جك برلفظی اقتضا ایدر : فقط برچوق الفاظ مجرده اشیای حقیقیه‌یه اشارت ایتدكلری جهتله ، هرلفظك بر مدلول خارجیسی وار ظن ایدرز : بوحالده لسانه آلدانمش اولیورز. بناءً علیه « فضیلت » دن فاضل آدملرك ویا رنكدن، ملون جسملرك خارجنده موجود برشیء ایمشلر كبی بحث ایدرز . قرون وسطانك فیزیق علمی برودتی، حرارتی،وجسملرك برچوق خواصنی موجودات حقیقیه ایمش كبی تلقی ایدردی: اونلردن هربری برماهیت entité، برخاصیت خفیه vertu occulte ماده‌نك ویاحیاتك حادثات متنوعه‌سنی ایضاحه قادربر «برصورت» forme [١] اوله‌رق عدایدلمش ایدی . مفهوم مجردلره بویله خارجی حقیقتلر اسنادیله اكتفا اولنمایوب بوندن باشقه مجسم اوله‌رق تصور وبعضاً تألیه دخی ایدلمكده ایدی . ینه اواسكی فیزیق حرارتك برودتدن نفرت وطبیعتك خلادن تدهش ایلدیكنی بیان ایدردی . **فیثاغورثیلر** حق جل وعلا حضرتلرینی عدد واحد عد ایدرلردی . یونان قدیم مذهب وخرافاتی تألیه ایدلمش مفهوم مجردلردن باشقه برشیء دكلدر. وه‌نوس تألیه ایدلمش كوزللك ، مینروا تألیه ایدلمش حكمت ایدی . یونانیلر طالع ، آرزو ، كنجلك والخ كبی معنالری‌ده بویله تألیه

---

[١] مثلا آفیونك اویوتماسی خاصیت تنویمیه‌سندن، قلبك چارپماسی خاصیت ضربانیه‌سندن نشأت ایدر دنیلیوردی .

ایتمشلردی . معنای مجرددن باشقه برشیٔ اولمایان برشیٔ ، حقیقی برشی صورتنده تلقی ایدیله‌بیلیر. یوقاریده سویله‌دیکمز محذورك عکسنه اوله‌رق ، دیکر برمحذورده حقیقت اولماسی قابل اولان ، نفس حقیقتدن عبارت بولنان شیئی برمعنای مجرد ظن ایتمکدن عبارتدر . مفهوم مجرد اصلا قابل لمس دکلدر ، کورلمز ، ال ایله طوقنلماز . بونك ایچوندرکه بعض کیمسه‌لر واسطهٔ حواس ایله مدرك اولمایان هرشیئی همان معانیٔ مجرده اعتبار ایدرلر . بووجهله برچوق کیمسه‌لر کرك جناب حق وکرك روحی کورمك ممکن اولمادیغندن، بونلرك موجودیتنه اعتقاد ایتمك ایستمزلر . بوکبی کیمسه‌لر ، **افلاطون**ك بیان ایتمش اولدیغی اوزره یالکز کوره‌بیلدکلری ویا تماس ایلدکلری شیئه صحیح نظریله باقارلر ، عقللری اوقدر غلیظدر ، بونلر الك درین بروهمك مغبونیدرلر ، زیرا کوردیکمز وال ایله طوقندیغمز شیلر مجرداتدن وهمان همان عدمدن باشقه برشی دکلدر .

تطبیقات عملیه . — چوجغك تجریددن نفرتی.— یوقاریده سویلشدك : چوجق بالطبع تجریددن نفرت ایدر . او ، اول امرده اشیای مشخصه‌یه ، قوای ادراکیه‌سنك او شیلری کندوسنه کوسترمش اولدیغی هیئت ، «یعنی خواص مجتمعه‌لرندن متولد اولان برکثرت ومخلوطیت داخلنده»، مربوط اولوب اوندن باشقه برشی ایسته‌مز . شبهه‌سز مجرد بسیطدن عبارتدر . برشیٔ نه‌قدر مجرد اولورسه اوقدر بسیط اولور، زیرا هربری مظلم برجهت اولان کیفیات مختلفه‌سندن تدریجاً قورتیلیر ؛ فقط طبیعتده هر شیٔ اصل معناسنجه مخلوطدر . بسیط یالکز حقیقتی تحلیل ایده‌رك اونی بولان واونی یاپان کیمسه‌یه منکشف اولور . ذهنك کفایت درجه‌ده تکمل ایتمدکجه مجرده قارشی برنوع صوئوقلق طویماسنه سبب بودر .

تدریسانده تجرید . تدریسات تجرید . — اولدن اوزون مدت سورمش بر اصول تدریس واردی‌که بوکا نظراً تتبع ایدیله‌جك مسائل نه‌جنسدن اولورسه اولسون، تدریساته الك مجرد مفهوملردن، الك عمومی تعریفات وقواعددن باشلانه‌رق ترکیب طریقیله الك مخلوط اشیایه کچیلیردی . یوقاریده ویردیکمز ایضاحاتدن بو یولك بتون فنالغی تماماً کوریلور . بسیطدن مرکبه طوغری اولان بومشی تعلیمده ، حد ذاتنده پك منطقی ، رشده واصل اولمش بر ذهنه پك مونس اولمغله برابر ، چوجغك قوتلرینك فوقنده وبوسببله اکثریا یالکز برطاقم بوش الفاظ ودستورلردن

متشکل عقیم بر علمه خادم اولمق کبی وخیم برنقصان واردر . بونك ایچوندرکه روسو و پستالوجی دن اعتباراً حاصل اولان عکس‌العمل نتیجه‌سنده او اسکی طریق یرینه دها جانلی بریول قبول ایدلمشدر . بیلنمسی مطلوب اولان حقایق اشیا ایله نفس ناطقه‌یی تماسده بولندیرمق ، واسکی اصوللرك معانیٔ مجرده حالنده ازبرلده‌رك مفکره‌یه صوقدقلری شیلری حواس واسطه‌سیله ، وقطعی وصحیح امثله ووقایع شکلنده اوکا صوقمقدن عبارت اولان شیمدیکی اصول «طریق تحدسی Méthode intuitive» در . علم اشیانك ، « مناظر ایله تعلیمك » تکملنی ، چوجغی دنیا ایله طوغریدن طوغری‌یه تماسده بولندیران وتیره‌لرك انتشارینی الك چوق بوانقلاب مسعوده بورجلی‌یز .

تدریسات تحدسیه‌نك حدودی . تجریدك حصه‌سی . — بونکله برابر بوراده دخی کوزه‌ده‌جك بعض حدود واردر . تدریسه تجرید ایله باشلامامليدر ، تجرید ایله اکتفاده اولنمامليدر : فقط اوکاده حقی هم‌ده برآن اول ویرلملیمیدر؟ تحدس ابتدای امرده الزمدر ، نفس ناطقه‌یی حرکته کتیره‌جك ، اونی اشیا ایله نوعاماً طولدیره‌جق اودر . بونکله برابر اوراده قالمالیمیدر ؟ معرفت حادثه‌لرله حاصل اولماز ، اونی یاپاجق فکرلردر . اکر مفکره یالکز احساساتك کثرتی اوکنده براقلمش ، وکندیسنده یالکز برطاقم صور محسوسه ادخار ایدلمش اولسه بتون جوالیتنی، بتون قدرت فیاضانه‌سنی ضایع ایتمکله قالماز، بوانتظامسزلق ، وپریشانلق ایچنده‌ده محو اولور . بناءً علیه ذهنك اشیایه حاکم اولماسی ، اونلری تصوراته قلب ایلمسی ، محسوسدن معقولی چیقارماسی ، مشخصدن مجرده کچمسی لازمدر . **افلاطون**ك قول لطیفنجه ، حواسك تحدسی ، نفس ناطقه ایچون دها یوکسکه ، تا فکرك ، مستمر وابدی اولان قانونك تحدسندن عبارت بولنان دیکر بر جنس عرفان عقلی‌یه قدر ارتقایه خادم بر مسند اولمالیدر ، ذهنی ارضا وعقلی تطمین ایده‌جك عرفان ایسه ایشته بویله برعرفاندر .

بناءً علیه چوجغك حواسنه مراجعت اولندیغی قدر مفکره‌سنه‌ده مراجعت ایتمك،حتی تجریده موفق اولماسی ایچون عقلنك برآن اول پیشکین اولماسنی تعجیل ایلمك لازم کلیر. اکرحذاقتله وصیقمایه‌رق قدمه قدمه حرکت ایدیله‌جك اولورسه، آز زمانده چوجغك ذهنی دها قوتلی اوله‌رق ، تجریده آلشیر وبوکا تدریجاً دها

زياده الفت پيدا ايدر ، حتى بوندن كيتدكجه دها بيوك بر حظ طويار. عينى زمانده تجريدك حيات عمليه‌مزده ، ديكرلرينه قارشو حقشناس ومساعد اولمقلغمزه ، نقايص ايچندن مزيتلری تشخيص ايتمكلكمزه ، واشخاص واشيايی دها واضح ودها منور برطرزده محاكمه ايتمكلكمزه خدمتی واردر .

۳

مقايسه .ــــ دقتك حائز اولديغی فائده‌لر ، مفكره‌نك ديكر بر عمليهٔ فاعله‌سی ، يعنی مقايســه ايله برلكده اولماسی سايه‌سنده‌در : بونی كورمك قولايدر . ذهن هر شيدن اول اشيايی ترتيب ايتمك ، آره‌سنده‌كی نسبتلری ، اونلری بربرلرينه باغلايان قرابت رابطه‌لرينی بولمق قوه‌سندن عبارتدر ؛ فقط بونك ايچون ذهنك اونلری يكديكرينه تقريب ايتمسی ، كندی حضورينه چيقارتمه‌سی اقتضا ايدر : ايشته مقايسه بوندن عبارتدر .

مقايسه‌نك شرطی دقت وتجريددر : دقتدر، زيرا چوق وقت اشيانك بكزه‌ين جهتلری دهــا زياده كوزه چارپان برچوق بكزه‌مه‌ين جهتلری آلتنده كيزليدر ، بونلری بولمق ايچون ، مفكره‌نك بتون دقتنی ، بتون قوتنی تجريده صرف وتوجيه ايتمسی مقتضيدر؛ زيرا نفس الامرده اشيانك كافه‌سی مختلفدر و لايبنيچك ملاحظه‌سنه كوره دنياده يكديكرينه تماماً مشابه ايكی شيئی بولمق عديم الامكاندر . بوكا بناءً اكر تجربه‌نك معطياتنی حل ايتمك ، يالكز بكزه‌ين جهتلره قارشو حساس اولمقلغمز ايچون بكزه‌مه‌ين جهتلری بر طرفه براقمق قوتنه نفسمزده مالك اولماسه‌يدق ، اشيايی ربط ايدن نسبتلری ادراك ايتمكلكمز ممتنع اولوردی . قوندياق مقايسه‌يی « بردقت مضاعفه‌در » ديه تعريف ايدر. بوطوغری دكلدر: اولا بر شيئه ، صكره ديكر برشيئه مكملاً دقت ايدلمسی، بونكله‌برابر اوايكی شيئك بربريله مقايســه اولنماسی قابلدر. شبهه يوق كه ، ايكی شيئی بربرينه مقايسه ايتمك ايچون ، اول امرده اوايكی شيدن هربرينی دقتله تدقيق ايتمك اقتضا ايدر؛ فقط مقايسه حدذاتنده بسيط برعمليه‌در : بوعمليه ، اول امرده آيری آيری نظر اعتباره آلنمش ايكی شيئی احاطه ايدن وبالخاصه اونلرك آره‌سنده‌كی نسبتلری

آراشديران بردقت منفردەدر؛ بناءً عليه مقايسه باشلی باشنه ويكی برفعلدركه نفس ناطقه اوواسطه ايله اشيانك خواص مجردەسنی تقريب ومابەالاشترا كلرينی كشف ايلر.

مقايسەنك اهميتی. — بويله برعمليەنك اهميتی ظاهردر. مقايسه اول امردە عموميت اوزره هرمعرفتك شرطيدر. طانيمق اولا فرق وتمييز ايتمك، صكرەتوحيد ايتمك، مابەالامتيازلرله مابەالاشترا كلری تفرس ايلمكدر. ايمدی مقايسەضروريدر. مقايسه علمكدە شرطيدر، زيرا علمك اصل معناسنجه غايەسی اشيانك نسب عموميه وثابتەسنی كشف ايتمكدر: اگر مفكره معلوماتنی برمنظومه حالنه قويمق خصوصندەكی ايشنەدوام وبونی دهاايلری يەايصال ايدەبيليورسه، بوكا مقايسه سايەسندە موفق اولمقدەدر. والحاصل مقايسه دخی تجريد كبی مفكرەنك عمومی براصوليدر. رياضياتدە بركميتك مقدارينی الدە ايتمك ايچون اونی واحدقياسی اتخاذ ايدلمش اولان باشقه بركميتله كرك طوغريدن طوغری يه وكرك بالواسطه مقايسه ايتمايدر. حادثاتك اسبابنی كشف ايتمكله اشتغال ايدن علوم فيزيقيەدە دخی مقايسه لازمدر، وبوكشفك حصولی ايچون بر حادثه واحدەنك حالات مختلفۀ تحصلنی مقايسه ايتمك اقتضا ايدر: بو تقديردە ايكی حادثەدن ايكنجيسی برنجيسنك ظهوريله بهمه حال تحدث ايدر وغيبوبت يا تخلفيله غيبوبت ويا تخلف ايلرسه برنجی حادثه او ايكنجی حادثەنك علتی ديمكدر. مقايسه علوم طبيعيەدەده الزمدر. علمی و«طبيعی» اولماسی مقتضی اولان هر تصنيفك ذی حيات مخلوقاتك مابەالاشترا كلرينی ادراك اوزرينه استناد ايتمسی ايجاب ايدر. علوم اخلاقيەدەده بوباشقه درلودكلدر: مقايسه اولمادقجه علم روح ممكن اولەماز؛ برلغوينك لسانك قوانين عموميەسنی تفريق ويا برمابعدالطبيعه عالمنك پردهٔ شئون آرقەسندە مستور اولوب اعيان موجوداتك مابەالقوامی اولان حقيقت مطلقەدن اشتباه ايدەبيلمسی انجق مقايسه سايەسندەدر. بوندن باشقه مقايسه يالكز فكرت علميەنك آلتی اولمايوب ادبا وشعرادە اونی قوللانمقدەدر. مقايسه فكره دها بريوكسكلك ورنك ويرر، فكرك لطافت ومعناسنی آرتديرر. مقايسه نەقدر اوزاقدن اجرا ايديليرسه اودرجه كوزل اولور. زيرا اوتقديردە متخيلەمزك بيوك بر حركتنی دعوت، وقابليت حسيەمزی تزييد ايلر. مقايسه دوشونجەنك دها آچيق و دها قابل تفهم اولماسنەدە خدمت ايدر:

شویله‌که شاید برشیئی آکلایامازسه‌ق ، اکثریا برمقایسه مسئله‌یی تنویره کفایت ایدر . انجق اوتقدیرده مشکل اولان شی برمقایسهٔ صحیحه‌یی بولمقدر.

تطبیقات عملیه . — مقایسه قوه‌سنك تهذیبی — مقایسه معرفته متعلق خصوصاتده پك اهمیتلی اولدیغندن مربیلرك بوكا صوك درجه اعتنا ایتملری لازمدر. تربیهٔ ذهنیه‌نك غایه‌سی مفکره‌یه سلامت وصحت تمکنه‌نك تمامنی ویرمكدن، تعبیر آخرله اونی اشیانی بینلرنده موجود اولان نسب حقیقیه‌یه كوره بربرلرینه تقریب ایتمکه آلشدیرمقدن عبارت دکلمیدر؟ انجق مقایسه‌نك چوجنه تجریددن دها قولای کلدیکی واونده بوملکه‌نك دها کوچك یاشده ظهورایلدیکی کوریلور. فقط اووقت مقایسه تصادفاً حرکت ، وراست کله اجرای فعل ایدر ؛ چوجق هنوز محدود بر تجریداقتدارینه مالك اولدیغی جهتله، ظواهرك ایلروسنه نفوذ ایتمکه وایچ یوزده‌کی مشابهتلری کشف ایلمکه مقتدر دکلدر . الك سطحی والك خیالی مشابهتلر اشیانی بربرینه تشبیه ایتمسی ایچون اوكا کفایت ایدر، کویا اونده الك خفیف بر فرصتله حرکته کلن هروقت قورولمش برزنبرك واردر.

بناءً علیه مقایسه ملکه‌سنه حائل اولمقدن، واونی کندی حقنده دها احتیاطلی، دها مشکلپسند قیلمقدن ایسه ، دها آز ایقاظ ایتمك مناسبدر . چوجغه ظواهره آلدانمامسنی ، نسب ذاتیه‌یی صرف عرضی اولان نسبتلردن تفریق ایتمسنی، مشابهتلرك کمیتندن زیاده کیفیتنی نظر اعتباره آلماسنی اوکرتمك ، خلاصهٔ کلام اوكا حکم ایتمزدن اول تأمل ایتمك اعتیادینی ویرمك اقتضا ایدر. خفیفلك معرفته ایراث ضرر ایتدکدن باشـقه نا قابل تعمیر بر طاقم خطالری‌ده دعوت ایده‌بیله‌جکی جهتله حیاتك جهت عملیه‌سی ایچون دخی تهلکه‌لیدر. بوصورتله، شرائط حکمتدن بری حقیقةً مقایسه‌در. حریتك‌ده روحی کبی دکلمیدر ؟ حر اولمق دیمك مسئله‌یه وقوف ایله بر شیئه قرار ویرمکدر ؛ فقط بویله بر قرار اسباب متعدده‌نك موجود اولماسنه وبونلرك مدققانه تفتیش وهر برینك قیمتلری مقایسه ایدلمش بولنماسنه وابسته‌در .

٤

تعمیم . — یوقاریده سویلدیکمز عملیه‌لرسایه‌سنده ، نفس ناطقه بعض اشیا بیننده موجود اولان مشابهتلری استنباطه مقتدر اولورکه بونلر یکی بر فکرك موضوعی، معین بر « تصور » ك ماده‌سیدر . بناءً علیه تصور le concept حد ذاتلرنده تماماً ممتاز اولان بعض اشیاده بر ومتحد اوله‌رق بولنان شیئه دلالت ایدر .

تعمیم امر تفکری اتمام ایدر. بویکی عملیه، تصورك دلالت ایتدیکی مشابهتلره ذاتی وکلی نظریله باقمقدن، یعنی اونلری حالده، ماضیده، استقبالده موجود اولان برسوری اشیای متشابهه یه عائد وبوسببله طبیعتده اشیانك نامحدود برعددینی احتوا ایده بیله جك بر نوع espèce تشکیل ایدییورمش کبی کورمکدن عبارتدر. بوجهتله، مفکره نك افراددن استنباط ایتدیکی تصور اونلره مقصور قالمایوب، صحیحاً صاییسی توکنمز بر سوری موجوداته شامل اولور: ایشته **فکر عمومی** یاخود **تصور کلی** بودر. بناءً علیه «انسان» تصوری کیم اولورسه اولسونلر، آره‌لرنده نه کبی فرقلر بولنورسه بولنسون بتون انسانلری، یعنی زمان حاضرك کورمدیکمز انسانلرینی، ماضیده یشامش اولوب کندیلرینی کورمامش اولدیغمز بتون انسانلری، کذلك مستقبلده کله جك اولوب کندیلرینی کورمیه جکمز دیکر بوتون انسانلری ده احتوا ایدر.

افلاطونه تصور کلی یه، مثال idée، اشخاصك فوقنده، اونلرك تقلباتنه غیر تابع، دائمی بر جوهر نظریله باقار وافرادك کندی موجودیت وسجیه‌لرینی، اونی اصلا توکتمکسزین، اوندن آلدقلرینی سویلردی. بونده طوغری اولان جهت، تصور کلی نك بالجمله افرادی، زمان ومکان نامتناهی ایچنده نه قدر متعدد اولورسه اولسونلر احتوا ایتمسیدر، تصور کلی دها درین برحقیقته مالك کورینور، زیرا افراد همان معدوم اولمق اوزره برلحظه جق ظاهر اولدقلری حالده، تصورك ماهیته داخل اولان مابه الاشتراکلر پایدار اولیور وصلانکه اوزرلرینه ایدیت نشانی اورولمش طوریبور.

فکر l'idée **وصورت** l'image. — فکر ایله صورتك بر برندن فرقلری واردر. شبهه یوقکه، فکر صورته وابسته‌در، زیرا مثلا انسانك نفسنده انسان ویا کل چیچکی حقنده برفکر پیدا ایده بیلمك ایچون اولجه انسانك نفسنده بعض انسانلر وکللرك صورت محسوسه‌سنی ادراك ایتمش اولماسی لازمدر. بوندن باشقه، برفکر عمومی یی، تعبیر دیکرله تصور کلی یی دوشونه بیلمك ایچون نفسمزده بونکله برابر بر صورت محسوسه‌نك بولنماسی الزمدر، بوصورت محسوسه اونك برمسند محسوسی مثابه‌سنده‌در: **ارسطو** «بلا صورت دوشونمك قابل دکلدر» دیر ایدی. فکرك صورت ایله امتزاجی غیرممکن اولماسی ده طوغریدر: زیرا صورت محسوسه احساسك

طورطوسی اولوب بالذات احساس كبی هر وقت انفعالی وخصوصیدر . فكر ایسه ، نفس ناطقه‌نك محصول فعالیتیدر ؛ نفس ناطقه بر سوری متفرق موجوداته عائد نسب ذاتیه‌یی او واسطه‌ایله ادراك ایدر ؛ افلاطونك دیمش اولدیغی اوزره «واحدی كثرته نقل ایدر » ؛ كذلك هر وقت عمومی اولدیغندن ، یالكز برشیئی خصوصی‌یه دلالت ایتمیوب لایعد بر طاقم اشیای متشابهه‌نك اوصاف مشتركه‌سنه دلالت ایدر .

فكر ولفظ . ــــ بو تقدیرده آرتق عمومی فكرلری الده ایتمك ناصل ممكن اولدیغنی بیلمك جهتی قالیور . فكر برچوق اشیای مختلفه بیننده‌كی نسبتلره دلالت ایدر . فقط بر نسبتی او نسبتك آرالرنده بولندیغی حدلردن مجرد اوله‌رق دوشونمك ممكن دكلدر . بناءً علیه نفس ناطقه مابه الاشتراكلرینی افاده ایتدیكی صور محسوسه‌یی كندی عندنده بولندردقجه تصور كلی بلا شبهه وجودپذیر امكان اولور ، فقط نظر دقت دیكر برجهته منعطف اولونجه ، صانكه برقیویلجمك پارلایوب سونمسی كبی ، او تصور درحال منطفی اولور . بو حالده تصوركلی كندیسنه قطعیاً لازم بولنان نفس ناطقه هیچ طورمقسزین ایشنه یكیدن باشلامغه مجبور اوله‌جق وبوندن هیچ بر وقت زیاده بر فائده كورمیه‌جكدر .

بونكله برابر فعلیاتده بو بویله دكلدر . چونكه مفكره ماهرانه بر تدبیر ایله ، یعنی لفظك ایجادی سایه‌سنده تصوره بر موجودیت ثابته تأمین ایتمشدر . فی الواقع ، مفكره اشیاده‌كی مشابهتلری بردفعه استنباط ایدنجه ، اونلره بر اسم ویرر . بو لفظ ، اونلره رابطه خدمتنی كوریر ، یافته‌لق ایدر ؛ بو لفظك حفظی قولای اولدیغندن ، بونی عندالاقتضا یالكز خاطرلامقله اولجه بو لفظی كندیلرینه اشارت عد ایتمش اولدیغمز اوصاف ، تداعی سایه‌سنده ، درحال ظهور ایدرلر . بو طریقله ، نفس ناطقه نتیجهٔ مساعیسنی تأمین ایده‌بیلیر ، اولجه كثرتدن چیقارمش اولدیغی اوصاف متشابهه‌نك تكرار او كثرت ایچنده نابدید اوله‌جغندن قورتولماز ؛ فضله اوله‌رق الفاظ نفس ناطقه‌نك تفحصاتنی دها ایلرویه كتورمسنه مدار اولور . **هاملتون** دیمشدر ، « براردو بر مملكتی آنجق اوراده قلعه‌لر انشا ایدرك فتح ایدر : الفاظ مفكره‌نك قلعه‌لریدر . »

تضمن وشمول . ــــ هر فكر عمومیده ایكی خاصیت واردر : تضمن وشمول .

برفكرك تضمنی ، دلالت ايتديكی مابه‌الاشتراكلرك هيئت مجموعه‌سيدركه بونلر اوفكرك مضمونيدر : بناءً عليه انسان تصوريننك تضمنی ، بتون انسانلره شامل اولان « حيوان ، ذوالفقره ، ذوالثديه ، ذواليدين ، ناطق » و سائره كبی وصفلردر . برفكرك شمولی بواوصاف مشتركه‌يه مالك اولان افراد مشخصه‌نك هيئت مجموعه‌سيدر؛ بناءً عليه برتصورك ساحهٔ تطبيقی شموليدر : مثلا انسان تصوريننك شمولی ، كنديلرينه حيوان دكل انسان اطلاق اولنه‌بيلن موجوداتك جمله‌سيدر . [١]

بر فكرك تضمن وشمولی بربرلريله معكوساً متناسبدر ؛ بر فكرك تضمنی چوغالنجه شمولی آزالير، مقابلی‌ده بويله : مثلا انسان تصوريننك مضموننه « بياض » صفتنی علاوه ايدرسه‌ك، شمولنی قصر ايتمش اولورز ، زيرا بو واسطه ايله بياض اولمايانلری انسان تصورندن طی ايتمش اوليورز . بر تصوره دها متنوع يكی صفتلر علاوه اولنه‌رق قيمتی تزييد ايدلدكجه ، او تصورك دائره‌سی او درجه دارالتلمش اولور، بو سببله او صفتلره مالك اولان موجودلرك مقداری كيت‌كيده دها آزالير. بالعكس، بر تصوردن بعض صفتلر طی ايديله‌رك قيمتی نه قدر تنزيل اولنورسه او نسبتده چوق افراده شامل اولور .

تصوراتی بربرلريله مقايسه ايده‌رك وكيزله‌يه‌بيلدكلری مشابهتلردن يكی بعض تصورلر تشكيل ايليه‌رك، تضمنلری تناقص ايتديكی حالده شموللری متمادياً تزايد ايدن يكديكرينه تابع بر سلسلهٔ افكار تشكيلی ممكندر : بو سلسله‌نك مبدئنده شمولی همان هيچ مثابه‌سنده وبالعكس تضمنی پك زنكين اولان افكار بولنور ، زيرا **ره‌نجيك** ملاحظه‌سنه نظراً فرد حقيقةً الك موشكافانه بر تحليله بيله ميدان اوقويان بر نامتناهيدر ؛ سلسله‌نك ذروه‌سنده‌ده وجود حقنده‌كی فكر كبی هردرلو مضموندن خالی ، وبالعكس بتون كليت وجودی محيط فكرلر بولنور .

عمومی فكرلرك انواعی.— اكثريا ، عمومی فكرلری برقاچ نوعه آيررلر . اولا « جوهر » افاده ايدن عمومی فكرلر: مثلا انسان، آت وحيوانك جوهرلرينه متعلق تصورلرك خارجده فعلاً موجود مدلول مشخصلری واردر : بو سببله

[١] **استوات ميل** ، كه اوكا كوره فكر بر لفظدن ، بر حددن عبارتدر ، ديبوركه هرحد بعض صفاتی اعلام Connote ، (تضمن)، بعض موجوداتی اشارت dénote (شمول) ايدر .

بونلره « متخصص عمومی فکرلر » دنیلمشدر . بوندن صکره مثلا لون، سخونت،
محبت، فضیلت وسائره حقنده‌کی مفهوملر کبی « اعراض modes »ه عائد عمومی
فکرلر کلیر. بو عرضلرك لون، ویا سخونت کبی بر قسمی بسیطدر؛ فضیلت، عدالت
کبی بر قسمی‌ده مخلوط اولوب دها ابتدائی بر طاقم اعراضدن مترکبدر ، بونلرده
دها بسیط دیکر بعض اعراضك ترکبندن نشأت ایده‌بیلیر . بناءً علیه اعراض مرکبه
حقنده‌کی فکرلر السنهٔ مختلفه‌یه، اقوام متنوعه‌نك تربیهٔ ذهنیه واخلاقیه‌سنه کوره
درجهٔ نهایه‌ده تخالف ایدر ، حالبوکه اعراض بسیطه‌یه ویا جوهرلره عائد افکار
همان عینی شیلردر . بعض کلمه‌لرك برلساندن دیکر بر لسانه نقل ایدلمه‌سنك پك مشکل
اولماسی، برلسان نه درجه زنکین اولورسه اولسانك تفکرك فروق دقیقه‌سنی ارائه
ایده‌بیله‌جك تعبیراته اودرجه مالك بولنماسی بوکا مبنیدر. نهایت، « نسبت » لره عائد
عمومی فکرلر واردر : بونلر مساوات، مشابهت ، فائقیت والخ کبی مفهوملردر .

اعراض ونسبتلر حقنده‌کی فکرلرك خارجده مداول مشخصلری یوقدر ،
بونلر حد ذاتنده هیچ بر موجودیتی حائز اولمایان بسیط بعض معانئ مجرده‌دن
عبارتدر : بونك ایچون بونلره « مجرد عمومی فکرلر » دنیلمشدر .

تعمیمك اهمیتی . — مسرودات آنفه‌دن تعمیمك بتون فائده‌سی آکلاشیله‌بیلیر.

اول امرده تعمیم تفکرك عمومیت اوزره شرطیدر . اکر نفس ناطقه‌ده
انطباعات محسوسه‌یه تصرف ایتمك و بینلرنده اولان نسبتلری درك ایده‌رك اونلری
تشکیل ایتمك اقتداری اولمامش اولسه، بو قاریشقلق ایچنده غائب اولوردی .
بو حالده تعمیم بالذات تفکردر دنیله‌بیلیر ، زیرا دوشونمك، کلمه‌نك تام معناسی ایله ،
یالکز بر طاقم احساساتی اخذ ویا صور محسوسه‌یی ادراك ایتمکدن عبارت اولمایوب،
بلکه افکاری تشکیل ایتمك یعنی کلی‌یی ، واجبی استنباط ایتمکدر : بو اعتبار ایله
آرسطونك حقی واردر : « انسانك دوشونمسی حقیقةً بلا صورت وقوع بولور. »

تعمیم تفکرك شرطی اولدیغی کبی معرفتك‌ده شرطیدر . هر معرفت تعریف
ایله استحصال اولنور؛ فقط هر تعریف منطقیونك، تعبیراتنه کوره « جنس قریب »
و « فصل قریب » ایله یعنی تمثیل وتفریق ایله وقوع بولور ؛ ایمدی بر شیئی بیلمك
اوشیئی عمومی بر مقوله‌یه ادخال ایتمك تعبیر آخرله اونی تصنیف ایتمك، « تامیسنی بولمق

« intéger » دیمکدر . علم جهتنده تعمیمك اهمیتی دها آز دکلدر : تعمیم علمك کندیسیدر . جزئینك عامی اصلا اوله‌میه‌جغی چوق اول سقراط وآرسطو طرفندن سرد ایدلمش بر حقیقتدر . فی‌الواقع ، دنیایی ترکیب و تشکیل ایدن موجودات وحادثات غیرمتناهیه‌یی تماميله ادراك ایده‌مکزمز قابل اولمایوب حواسمزك بزه ویردکلری شیلر ویرمدکلری و ویره‌مدکلری شیلره نسبتله هیچ متابه‌سنده‌در . بوندن ماعدا ، هرفرد ، هرحادثه بذاته تحلیلاك هیچ بروقت اکمال ایده‌مدیکی برنامتناهیدر . ذاتاً ، بو معرفتك حصولی ممکن‌ده فرض اولنسه ، ینه بر شیئه یارامازدی ، زیرا حادثه‌نك ، فردك فانی برحقیقتی اولدیغندن اودکیشدکجه اوکا متعلق علممزده یکیدن دکیشمش ، آنجق ماضینك بر خیالندن عبارت قالمش ، واولملقله مکلف اولدیغی شی‌ء یعنی آتینك قبل‌الوقوع کشفی اوله‌مامش اولوردی .

تعمیم اولمادقجه علم اوله‌ماز . فی‌الواقع تعمیم سایه‌سنده ، نفس ناطقه هروقت متحول اولان ومتمادیاً تجدد ایدن افراد آراسندن اساسلی مابه‌الاشتراکلری ، دائمی نسبتلری ، ابدی قانونلری کشف ایدر ، وبو عناصرك استحضار وتصوری عموم افرادك ویا بالجمله وقایع خصوصیه‌نك غیر قابل حصول اولان تصورینه معادلدر . بو صورتله هروقت یکدیکرینك عینی اولان ، بوعناصر عمومیه نفس ناطقه‌نك تماماً دائرهٔ ادراکنه کیره‌بیلمك ایچون اولدقجه بسیط برکل تشکیل ایدرلر . برده شونی‌ده علاوهٔ کلام ایده‌یم که بزجه اهمیتی اولان او عنصرلردر ؛ زیرا اونلر ذاتی اولوب قسم متباقیسی عارضیدر ؛ او عنصرلر ایسه زمان ومکانه تابع اولمایوب ثابت وداعمیدر : اونلرك اعانه‌سیله مفکره آرتق بی حد بر منزلته مالك اولور ، ومستقبله تجاوزله اشیانك نه اوله‌جقلرینی اولدن بیلیر ، بناءً علیه اشیانك نه اوله‌جغنی کورمك ایچون بکلمکه مجبور دکلدر ، حتی اونلرك تکاملنه بیله حکم وتصرف ایتدیکی ظن اولنمقده‌در !

نهایت تعمیمك نطقك شرطی اولدیغنی‌ده بیان ایده‌یم . شبهه یوقکه ، نطقك معاونتی بولنمادقجه عمومی فکر امین بر حیاتیته مالك اوله‌مازسه‌ده ، بوکا قارشی بزده تعمیم ملکه‌سی اولماسه نطقه‌ده امکان قالمازدی . فی‌الواقع طبیعتده ، فردیت ، واختلاف هرطرفده بولندیغی جهتله تعمیم اولمازسه ، هر انطباع مختلف ایچون ،

مثلا بر قوم بيغيننك شردانه‌سي ويا باشــمزده‌كي صاچلرك بهري ايچون بر تعبير مخصوصــه بر « اسم خاص » ه احتيــاجمز اولوردي : مفكره بار كلمات آلتنده ازيلوب كيده‌جك ، ايش باشــنده محو اوله‌جقدي . برده فردلر بذاتهم بر مقدار خواص مجرده‌نك ، كيفيات عموميه‌نك زمان و مكانك بر نقطه‌سـنده تجمعي ، اختلاطي طرزنده حادث اولمش خصوصي بعض منظومه‌لر systèmes دن باشــقه برشي دكلدر ، ايشته بونك ايچوندركه اونلر حقنده برشيء ديه‌بيلمك انجق بعض كلمات مجرده واســامیء عامه استعمالنه متوقفدر . اسم خاصلر بيله اكثريا صورت خصوصيه‌ده مأخوذ عمومي اسملردر . [١] بوكيفيت خصوصيله لقبلرده طوغريدر ، فرده اكثريا ، بر درجه مشابه اولديغي بر شيئي [٢] ويا كنديسنده غالب اولان صفتي [٣] افاده ايدن بر اسمي ويررلر .

عمومي فكرلر مسئله‌سي : حقيقيه ، تصوريه ، اسميه . — بناءً عليه تعميمدن دها مهم برشي يوقدر : انجق حلي خيلي مشكل بر مسئله‌نك حدوثنه طبعاً سائقدر ، بوكادائر هيچ برشي سويله‌مامك المزدن كلمز . عمومي فكرلرك ماهيتي وقيمت حقيقيه‌سي ، نه‌دن عبارتدر ؟ اول امرده بز بوقبيل فكرلري دوشونديكمز وقت نفس ناطقه‌مزده نه‌لر واردر . ؟ حتى بر شيء وارميدر؟ ديه‌لم كه عمومي فكر رنكدر : بوفكر نه صــاري ، نه قرمزي يعني معين هرهانكي بر رنكده اولمايان بر لون فكريدر : فقط دوشونديكمز هرلون بالضروره معين اولوب بناءً عليه عموماً لون دكلدر . بوندن باشقه ، حقايق خارجيه‌ده عمومي فكرلرك ماصدقلري نه‌در ؟ نفسمزك خارجنده هرشي فردي ، خصوصي اولوب ، « عمومي Le général » غير معيندن عبارتدر ، فقط غير معين برشيئك وجودي يوقدر : بناءً عليه تصوراتمز بوش وعلممز تماماً واهيميدر ؟

ازمنهٔ قديمه‌ده قاريشديرلمش اولان بو مسئله بالخاصه قرون وسطاده مناقشــه ايدلمشــدر . **كيوم دوشامپو** Guillaume de Champeaux طرفندن مدافعه ايديلن حقيقيه réalisme يه نظراً عمومي فكرلر دائمي صــورتده محل حوادث

[١] مثلا اسكندرك آتنه « اوكوز قفاسي » معناسنه بوسه‌فال دنيلمش ؛ ده موستن « اهاليك قوتي » ديمك ؛ موالر دكرمنجي ديمك ، فابر عمله معناسنه كليور .

[٢] مثلا روز ، مارکريت چيچك اسملريدر . مشهور روماني خطيب چيچرون « نخود » ديمكدر .

[٣] افلاطونك يونانجه معناسي « اوموزلري كنيش » ديمك .

اولان عالم محسوس وفانی‌نك فوقنده معقول، غیر متحول، ازلی بر عالم تشکیل ایله‌ین بر طاقم ذوات معقوله essences intelligibles وقوالب حقیقیه‌یه دلالت ایدرلر. بناءً علیه انسان تصوری «بذاته انسان»، وقالب انساندر، بونلر انسانلرك اوصاف ذاتیه‌لرندن مرکب اولمقله برابر افراد انسانیه‌دن آیریدر، او افراد ایسه وجود خارجی وطبیعتلرینی بو مثاللردن، بوقالبلردن استعاره ایدرلر.

بالعکس **روسلن** Roscelin و **عوقام** Okham ك Nominalisme یعنی اسمیه‌سنه نظراً، افراددن وانلره توافق ایدن احساساتدن باشقه حقیقی برشی یوقدر: تصور بر لفظدن، بر «صفیر»دن باشقه برشیء دکلدر: لفظ هیچ بر وقت بر فرد خصوصیدن باشقه برشیئی اشارت ایتمز، شوقدرکه بربرلرینه مشابه بعض افراده شامل اوله‌رق، طبیعتده تماماً صنفی بر قادرو تشکیل ایدر. بتون انکلیز مکتبی بومسلکی بالتحویل قبول ایدییور: عمومی فکر برصورت خصوصیه‌در؛ شوقدرکه بوصورت محسوسه تداعی قانوننه توفیقاً بربرینه مشابه عددی غیرمعین برچوق صور محسوسه‌یی تذکیر ایدر، اول صورتدرکه تمنع اولان عمومی فکرك قائمقامی ومعادلی او صور محسوسه‌ده‌کی کثرتدر.

آبلار Abailard ك تصوریه Conceptualisme سنه کلنجه، بو مسلك حقیقیه ایله اسمیه‌یی تألیف ایتمکه ساعیدر: افکار ذوات عمومیه‌یه اصلا تطابق ایتمز، فقط عادی بعض الفاظدن‌ده عبارت دکلدر: عمومی فکرلر نفس ناطقه‌نك تعینات انفسیه‌سیدر، انجق بوتعینات متخیله‌مزك [١] بر اثرهو محضی اولمایوب، بالعکس کندیلری حقیقی اولان افرادك مالك اولدقلری خصائص مشترکه‌یه دلالت ایدرلر.

اوچ نظریه‌نك تألیفی. — بو مسلکلرك هیچ بری، بذاته مأخوذ اولدیغی حالده، صورت قطعیه‌ده قبول ایدیله‌مز: اولا حقیقیه قبول ایدیله‌مز، زیرا بو

---

[١] اسکی زمانده حقیقیه‌نك ممثلی افلاطون ایدی. اسمیه‌یی رواقیون وکلبیون ترویج ایدرلردی.

آنتیستن افلاطونه شویله اعتراض ایدردی: «آتی پك ای کورییورم، فقط آتلیلغی chevaléité کورمیورم.» تصوریه‌یه کلنجه بو دها زیاده **آرسطونك** مذهبیدر، ارسطو استادی اولان افلاطونه معانی مجرده‌یه بر وجود فعلی اسناد ایتدیکی ایچون هروقت اعتراض ایدردی. **راوسون**ك Essai sur la métaphysique d'Aristote کتابنه باقلمالی.

مسلك كنديلرينه بر حقيقت فعليه اسناد ايدلمش بعض معانئ مجرده‌دن عبارتدر ، عمومی ، وغير معين ذواتك وجودی ايسه ممتنعدر ؛ ثانياً اسميه قبول اولنه‌ماز ، زيرا لفظك لهنه فكری حذف ايتمكله، بالذات لفظی النا ايله ، مفكره‌يی قوشلرك سسلنمه‌سی درگدسنه ايندیرر ، بوايسه قابل‌مدافعه دكلدر؛ ثالثاً تصوريه شايان‌قبول دكلدر ، زيرا بو ذهابك تاقيسنه كوره ، كلی غير معيندر ، غير معين ايسه حقايق خارجيه عالمنده ناصل موجود اوله‌مازسه مفكره‌دده اويله‌جه موجود اوله‌ماز . بونكله برابردها زياده‌قابل تفهم ، وآنف‌البيان اوچ مسلكی تأليف ايتمكه الويريشلی برنظريه‌نك بولنماسی محال دكلدر .

اول امرده بويله بر نظريه‌نك اسميه‌يه توفيقی لازمكلير : مجرد وعمومی اولان هر فكر ايچون مرئی ويا متصوت بر صورت محسوسه‌يه ، بر مسند جسمانی‌يه ، بر رمز محسوسه ، بر علامت محسوسه‌يه احتياجمز اولوب بونلرك فقدانی حالنده نفس ناطقه‌نك او فكری قبضهٔ تسخيره كچيرمك ايچون ياقه‌لاياجق هيچ بر شيئی بولنماز : مثلا عموميت اوزره «لونی» ، مفكره‌مزی بعض صور محسوسه‌دن‌عبارت اولان الوان خصوصيه‌ويا ينه برصورت محسوسه اولان «لون» لفظنه تطبيق‌ايتدكجه تصور وتفهم‌ايده‌مز . فقط بو خصوص مفكره‌نك صور محسوسه يعنی استحضارات خصوصيه ايچنده بيتوب توكنديكنی سويلمك ايچون بر سبب تشكيل ايدرمی؟ ايشته بورادهٔ وريه مسلكی كنديه عائد حقوقی يكی باشدن اكتساب ايدر . نفس ناطقه مالك‌اولديغی اقتدار تجريد سايه‌سنده، استحضارات مذكوره آراسندن بعض عناصر متشابهه‌يی استنباط ايتمكه وبعض نسبتلری تفطن ايلمكه مقتدردر . بو نسبتلر ايسه منحصراً معقول اولدقلری ، تعبير آخرله (دائما زمانك برآن معيننده ويا مكانك بر محل خصوصيسنده وقوع بولان) استحضار محسوسك شرائطنه تابع اولمادقلری جهتله ، مفكره اونلره درحال ابديت وكليت ، تعبير اخرله عموميت صورتنی بخش ايلر . بناءً عليه عموميت تفكرك ماده‌سنده مستكن دكلدر ، زيرا بو ماده هر وقت بالضروره استحضارات معينه‌دن متشكلدر ، او حالده عموميت بو صور محسوسه‌دن مستنبط بعض عناصره ذهنك ويرديكی صورته ، اونلرده كشف ايتديكی حيثيته عائددر ؛ يعنی عموميت آكلاشلمش اولان شيلرده بولنمايوب ، فقط اونلری آكلامق فعلنده كائندر . بو تقديرده نفس ناطقه دها اوزاقلره كيدر .

بر دفعه کشف اولنسان وعینی زمانده « اسپینوزا » نك تعبیری تعدیل ایدلمش اولمق ایچون » « عمومیت منظره‌سی آلتنده » دوشونیلان او نسبتلری نفس ناطقه الفاظه تودیع ایلر : بوندن بویله الفاظ او نسبتلرك اشارتی ، عادتا رابطهٔ قویه‌سی اولوب ، اونلری تداعی واسطه‌سیله تذکیر وشعورك ایلك صفنه وضع ایلر ، نظر دقتمزی خصوصیله اونلر اوزرینه جلب ایدر ؛ بو وجهله الفاظ فکرك تشکلنه خدمت ایدن بتون ایشك تممه‌سیدر . اسمیه انجق تصوریه ایله آکلاشلدیغی کبی، بوکا قارشی تصوریه‌نك نقصانی‌دخی بالضروره اسمیه اکمال ایدر .

بز عمومی‌یی دوشوندیکمز وقت ، مفکره ایله مستنبط ، الفاظ اعانه‌سیله محفوظ اولان بعض نسب معقولهٔ اشیادن باشقه بر شی دوشونمه‌یز ؛ کذلك عمومی فکرلریمزه مطابق اولان شی بوندن عبارتدر ؛ عمومی فکرلرك خارجده وجود فعلیلری یوقدر ، بونلرك مدلوللری انجق افرادك اوصاف ذاتیه‌سندن عبارتدر ، وبواعتبار ایله اونلرك حقایق اشیانك بالذات ماهیتنده مندمج بر اساسلری وار دیمکدر . اکر کیفیت بویله‌ایسه حقیقیه‌یه کندی حصه‌سی ویریله‌بیله‌جکنی کیم اکلاماز ؟ اول امرده بر اعتباره کوره ، بو نسب معقوله ، تعلق ایتدیکلری افراددن زیاده‌حقیقی دکلیدر ؟ زیرا افراد زوال بولدیغی حالده نسبتلرپایدارادر . دیکر طرفدن، اشیاده نسب دائمه، طبیعتده برنظام ثابت، افراد وسطنده قوانین‌مستمره منظومه‌لری ایچون واردر ؟ بونلرده برشارع اعظم واقدسك، برفکر خالقك نشانه وحجتنی کورمه‌مك ناصل‌ممکندر ؟ بوصورتله عمومی‌فکرلریمز (هیچ اولمازسه طبیعتده انواع واجناسی تمثیل ایدن افکار عمومیهٔ مشخصه‌مز) شبهه‌سز بر طاقم حقایق‌جوهریه دکلسه‌لرده وقتیله افلاطونه نك‌ده تفرس ایتمش اولدیغی اوزره ، حق تعالی حضرتلرینك علم ازلیسنه تطابق ایدرلر ، وبونلر واسطه‌سیله خالق کائنات حضرتلرینك لوح ازلیٔ صنعنی تماشا ایتمش اولورز . حقیقیه ، لایق وجهله آکلاشلمش اولورسه ، تصوریه‌یی تجاوز ایدر واونی محق کوستر .

تطبیقات عملیه — اطفالك تعمیم منصوصنده‌کی تمایلی — تعمیم‌ده مقایسه‌کیدر: چوجق پك چابوق تعمیم ایدر واونی تصادفاً ، وملاحظه‌سز اجرا ایلر ، چوجق جمله‌سی شخصی ، انفسی ، بالضروره صنعی اولان بر طاقم جنسلر تشکیل ایتمك ،

اك بعید واك آز حائز اهمیت اولان مماثلته بالاستناد اشیای مختلفه‌یی او جنسلره ، قادرولره ادخال ایلمك خصوصنده استعجال ایدر . تن Taine بزه بوغریزهٔ تعمیمه دائر اهمیتلی و مراقلی مثاللر ویرییور . مومی الیهك بیانه نظراً کوچك بر چوجق دها پك اوفاق ایکن شمندوفرلرله بر یره کیتمش ، لوقوموتیفك دومانی ، کورلتیسی چوجقده بیوك بر تأثیر براقمشدر : کندوسنه بونك بر شمندوفر اولدیغی سویلنمش چوجق بو لفظی « فافر » دییه تکراره باشلامش : اوندن اعتباراً ایصلق چالان ، کورلتی ایدن ، دومان صالان هر شیئ و مثلا اسپرتو ایله پیشن بر قهوه جزوه‌سی ، بروا پور اونك نظرنده برر « فافر » ایدی . تن بو یننده مقدس بر مدالیه آصیلی بولنان بر قیزجغزی حکایه ایدر . قیزه او مدالیه‌نك بون دییو le bon Dieu [۱] اولدیغی سویلنمش . قیزده بو لفظی بودو « bo du » دیه تکرارلامغه باشلامش : بر کون عموجه‌سنك دیزلری اوستنده اوطوریرکن کوزلکنی آله‌رق « ایشته عموجه‌مك bo du سی دیمشدر . بدیهیدرکه او تیز بغیر اختیار وطبعاً ، کندولرینه بر اسم ویرمدیکمز افراد ایچون یووارلاق ، اورته‌لری ، دلیکلی ، قوردوناه بویونده آصیلی اولان کوچك شیلر ایچون بر صنف افراد تشکیل ایتمشدر . باشقه بر چوجقده حوضده بولنان بعض اوردکلر انکلیز لسانده اوردك دیمك اولان قاك quak کلمه‌سیله کندوسنه کوسترلمش اولدیغندن ایکی پنجه‌لی هر حیوانه ، اوزرنده بر قوش رسمی بولنان نقوده ، اوردکلرك ایچنده یوزدکلرینی کوردیکی حوضه ، کوردیکی مختلف مایعاته قاك quak دیمکه باشلامشدر . هر کس بیلیرکه چوجغه کوره بابا لفظی بتون ارککلره ، قوقو « Koco » لفظی‌ده بتون قوشلره اشارتدر . بدیهیدرکه بو تعمیملر بزی کولدیرر : بونکله برابر ، بونلر ساده‌لکلریله برابر ، نفس ناطقه‌ده‌کی فعالیت ماهرانه ، قدرت ایجادیه‌یه اشارت باهره دکلیدر ؟ عجبا باشقه‌اك مکمل حیوان ، ساده‌لکلریله برابر حتی خطالری داخل اولدیغی حالده حقیقةً عالی اولان بتون بو عملیه‌لری اجرایه مستعدمیدر ؟

تعمیم قوه‌سنك تهذیبی — هر نه اولورسه اولسون ، مقایسه‌ده اولدیغی کبی ، بونده دخی غریزهٔ تعمیمی ، تهییجدن زیاده ، دها متبصر ، دها غیرشخصی ، اشیانك

---

[۱] (بون‌دییو) اه دیمکدر . فقط خرستیانلر تثلیثه قائل اولدقلرندن بومدالیه‌نك تصویر یسوع اولدیغی آکلاشیلیور .

نسب حقیقیه‌سنده دعا اهتمامکار ایتمکه غیرت اولنمالیدر . **ده‌قارت** ه نظراً خطالرك الك برکتلی منبعی اولان عجله اعتیادینك چوجقدن ازاله‌، واوکا تأمل واحتیاط اعتیادینك تلقین اولنماسی اقتضا ایدر . تعمیمی نطق ایله رابط و توحید ایدن صیغ تساندی‌ده اونوتمامليدر : چوجق صواب اولان برفکر جدید بولدیغی وقت ، مفهومه مطلوب اولان قطعیت و صحتك تمامنی ویرمك ایچون یکی برلفظه مالك اولماسی‌ده لازمدر : بعضاً اونك تأملسز ویولسز اوله‌رق یاپدیغی تعمیملره سبب آز لغت بیلمسیدر : « چوجق برچوق سفره طاقمی اولمادیغی جهتله، یکلرینك جمله‌سنی عینی قاب ایچندن ییه‌ن بر آدم کبیدر، برقاچ احساسات ومعانی‌یی برتك وياعینی لفظه جبراً صوقار » . [۱]

فقط چوجغه صحیح تعمیملرده بولنمق اعتیادینی تلقین ایتمك ایچون ، اهل اولدیغی آندن اعتباراً علوم طبیعت ایله پیدای الفت ایتمسنه چالشمق وعلامه‌لرك صبر وتحملی ومساعیسی ثمره‌لری اولان عمومی فکرلری کوسترمك قدر هیچ برشی حائز قیمت دکلدر : ایشته چوجق بوسایه‌ده اشیایه غافلانه ادخال ایتدیکی نظام جعلی ایله نظام حقیقی آره‌سنده‌کی فرقی تیقن ایدر ، بونظام حقیقی‌یه نصب نظر دقت ایتمك لازمدر، فقط بونك تیسر حصولی آنجق عظیم بردقت وجدی بر تأمله وابسته‌در.

خلاصه

۱ : قوای اعمالیه‌نك مأموریتی اشیا بیننده موجود اولان نسبتلری بوله‌رق معرفتی اعمال وتنظیم ایتمکدر . بوقوتلر «مدرکه» یی تشکیل ایدر .

۲ : بونلرك جمله‌سی برفعل متقدمه مستنددرکه دقتدر . دقت نفس ناطقه‌نك برشیئی خصوصی اوزرنده تمرکزندن ، توترندن عبارتدر . روحیات علماسنك بر قسمی دقتك شدید ویا جالب مراق بر انطباعك نتیجهٔ میخانیکیه‌سی اولدیغی (کندیلکندن وقوع بولان دقت) ، دیکر برقسمی ایسه نفس ناطقه‌نك سربستجه وقوع بولان مساعیسندن نشئت ایلدیکنی بیان ایدرلر « بالاراده دقت » .

۳ : یالکز دقت بالاراده قوای اعمالیه‌نك شرطی اوله‌بیلیر . برده حقیقی دقت

---

[۱] **قومپه‌یره** نك Pédagogie théorique et pratique کتابندن .

يالكز اودر ، زيرا عكس تقديرده اك آز بولنديغى وبلكه هيچ بولنماديغى يرده درجهٔ نهايه‌ده بولنديغنى قبول ايتمك اقتضا ايدردى . (چوجق ايله مجنونده اولديغى كبى) .

٤ : دقت مصروف اولديغى اشيايه كوره مختلف اسملر آلير (تأمل ، تدبر ، استبصار .) شبهه‌سز ، دقت قواى ذهنيه‌مزك منزله‌سنى آرتدرماز ، فقط اونلرى جمع ايده‌رك اوشى حقنده ممكن مرتبه آچيق برمعرفت پيدا ايتمه‌مزه خدمت ايدر . كذلك دقت اولماسه ، نفس ناطقه‌نك اك كوزل موهبه‌لرى عقيم قاليردى . دقتك تأثيرى بتون حيات معنويه‌مز اوزرينه جاريدر ؛ دقت احتساساتمزى تفتيش ومراقبه ايتمكلكمزه ياردم ايدر ؛ حريتك واخلاقيتك روحى دقتدر ؛ خطانك جهالت اولماسه بيله (سقراطك ذهابى) هر حالده غفلتدن عبارت اوله‌جغى ادعا ايديله‌بيلير . بونك ايچون چوجقده تأمل اعتيادينك تنميه ايدلمسى الزمدر .

٥ : تجريد نفس الامرده نه متفرق ونه‌قابل تفريق اولان شيئى يالكز اوله‌رق نظر اعتباره آلمقدر : قوهٔ مذكوره خارجده برجود فعليسى اولان اشيايه شامل اولمايوب معانئ ذهنيه‌يه متوجه اولان برتحليلدر . حواسمز تجريداته مخصوص طبيعى ماكنه‌لردر ؛ كذلك بعض انطباعات، شعور لاحق اولمقسزين نسيان اولنوركه بوبنفسه واقع برتجريددن عبارتدر . فقط تجريد حقيقى ، بركلدن بالاراده برعنصر تفريق ايدوب اونى يالكز اوله‌رق نظر اعتباره آلمقدر . بوندن باشقه تجريدك برقاچ درجه‌سى واردر .

٦ : تجريد مفكره‌يه بيوك خدمتلر ايفا ايدر . هرهانكيسى اولورسه اولسون هرعلم مجرددر، زيرا كائناتك ماباقيسندن مفرز برشيئ خصوصى‌يه مصروف ومتوجهدر. ديكر طرفدن ، بووجهله تجريد ايدلمش اولان اوشيئى بيلمك ايچونده كنديسنك صفات مخلوطه‌سنى تفريق ايده‌جك برطاقم تجريداته احتياج واردر. والحاصل، هرعلم مجرددر ، زيرا علم يالكز كلى‌يه تعلق ايدر ، كلى ايسه آنجق برمعناى مجرددر .

٧ . بونكله برابر تجريدك محذورلرى ده واردر. افكار مجرده ايله آزچوق فرضى برطاقم منظومه‌لر تأسيس ايديله‌بيلير . ديكر بر محذورده معانئ مجرده‌يه بروجود خارجى اسناد ايتمكدن (سقولاستيق) ، آنلرى تجسم ايتديرمكدن (اسكى فيزيق) ، حتى تأليه ايتمكدن (مذهب يونانى) دن عبارتدر ؛ كذلك حقيقت

فعالیه‌سی اولان وفقط حقیقت غیبیه‌دن عبارت بولنان شیئه‌ده معنای مجرد نظریله باقیله‌بیلیر .

۸ . — شبهه‌سز ، تجرید چوجغك قواسنك فوقنده اولدیغی جهتله چوجغی تعلیم وتربیه‌یه تجرید ایله باشلامامالیدر ، بلكه اولا اونی مشخص شیلر قارشیسنده بولندیرمالیدر « روسو ، پستالوجی » : تدریسات تحدسیه‌نك لزومی بوندن منبعثدر . بونكله برابر چوجغی تجریده ومحسوس ایله مركبدن مجردی ، وبسیطی استنباطه بر آن اول آلشدیرملیدر .

۹ . مقایسه اشیاده موجود اولان مشابهتلرله نسبتلری كشف ایتمك مقصدیله او اشیایی یكدیگرینه تقریب ایتمك فعلیدر . مقایسه دقت وتجریدی مستلزم ایسه‌ده حدذاتنده بسیط واصلی اولان بر فعلدر . مقایسه علمك شرطیدر ، زیرا علمدن مقصد اشیانك عمومی وضروری اولان نسبتلرینی تحریدر : مقایسه مجرد ومشخص بتون علملره مشترك بر طریقدر : بوندن باشقه فكرت شاعرانه‌نك‌ده آلتی مقایسه‌در .

۱۰ . چوجق پك ایركن مقایسه‌یه باشلار ، فقط اشیایی تصادفاً واك سطحی مشابهتلره ابتناءً بربرلرینه تقریب ایدر . چوجغك مقایسه استعدادینی تهییج ایتمكدن ایسه بونی احتیاط وتأمل ایله قوللانماسنه آلشدیرمق دها مناسبدر . بوندن باشقه ، مقایسه حریتك‌ده وصیسیدر ، زیرا انسان بر ایشك نه‌قدر چوق اسباب موجبه‌سنه واقف اولور وبونلرك قیمتنی تقدیره نه‌قدر مقتدر اولورسه اوقدر زیاده حر اولور .

۱۱ . دقت ، تجرید ، مقایسه عملیه‌لرینك نتیجه‌سی « فكر »در . نفس ناطقه اشیانك بر قسم كثیرنده‌كی نسبتلری او فكر سایه‌سنده تصور ایدر . مفكره ، یكی بر عملیه واسطه‌سیله ، او فكری ، بونی كندیسندن استنباط ایتدیكم افراده دكل ، موجوداتك بر كثرت غیر محصوره‌سنه تشمیل ایدر : تعمیم دیدكلری بودر .

۱۲ . فكر صورت محسوسه‌دن باشقه‌در . وهرصورت محسوسه بر احساسك طنینی اولدیغی جهتله خصوصیدر ؛ فكر ایسه بالعكس عمومیدر ؛ فكر صور محسوسه‌نك بر كثرت غیرمحصوره‌سنه مشترك اوصاف ذاتیه‌یی خلاصه ایدر . بونكله برابر عمومی هرفكر مفكره داخلنده بر صورت محسوسه ایله برلكده بولنور .

۱۳ . عمومی فكرك مفكره داخلنده ناصل موجود اوله‌بیله‌جكی وارد خاطر اولور : عمومی فكر بعض اشیا بیننده بر نسبته دلالت ایتدیكندن ونسبت ایسه حدلرك خارجنده مستقلاً موجود اوله‌میه‌جغندن مفكره دقتی باشقه یره توجیه

ایتدیکی آندن اعتباراً زائل اولمامزمی ؟ بو مشکلك اقتحام ایدلمسی ایچون نفس ناطقه اوصاف مشترکه‌یی بر لفظده جمع ایدر ، بو تقدیرده لفظ تصورك کفیل حیات وبقاسی اولور .

١٤ . هرفکر مفکره‌یه بر مقدار صفات ایله (بونلر او فکرك تضمنی تشکیل ایدر)، بر مقدار افرادی‌عرض ایدر (بوافراد ایسه اوفکرك شمولیدر). تضمن ایله شمول بربریله معکوساً متناسبدر .

١٥ . عمومی فکرلرك بر قاچ نوعی واردر (جواهره ، عرضیاته ، نسبتلره عائد فکرلر) . تعمیم علی‌العموم تفکرك ، معرفتك ، علمك ، والحاصل نطقك شرطیدر .

١٦ . عمومی فکرلرك قیمتی حقنده اوچ ذهاب حاصل اولمشدر . حقیقیه اونلرك نفس ناطقه‌دن واشیادن آیری اولمق اوزره قالبلری اولدقلرینی قبول ایدر . اسمیه ایسه اونلری الفاظ عادیه‌دن عبارت صایار . تصوریه‌یه کلنجه ، عمومی فکرلری مفکره‌نك انفسی قادرولری عدایلر . بو اوچ ذهابی دها زیاده سهل‌التفهم برمسلکده تألیف ایتمك قولایدر. اسمیه مفکره‌نك هروقت وبالضروره استحضارات خصوصیه مواجهه‌سنده بولندیغنی بیان ایتدیکی وقت حقلیدر: یالکز تصوریه ایله برلکده ، مفکره‌نك بو صور محسوسه‌نك نسب معقوله‌سنی کشف وادراك ایده‌بیله‌جکی تصدیق اولنه‌بیلیر : بو نسبتلر عینی زمانده عمومیت شکلنی آلیرلر . بوندن باشقه نفس ناطقه ، اونلری لفظده جمع ایدر وبو وجهله تصورك دوام و بقاسنی تأمین ایلر . فکرلریمز بر نظامه ، اشیانك قانونلرینه توافق ایدر؛ فقط شو نظام وقانون بر مؤثر علیمك وجودینی ایجاب ایدر : بناءً علیه تصورلریمز (هیچ اولمازسه اك چوق حائز اهمیت اولانلری) خالق تعالانك علمنی تجلی ایتدیررلر .

١٧ . چوجق ایرکندن تعمیم ایدر ، فقط اونی مناسبتلی مناسبتسز یاپار ؛ تأسیس وانشا ایتدیکی طاقیملر تماماً شخصی وانفسی‌در : اوکا دها احتیاطلی ، دها مشکلپسند اولمغی، لسانی تفکراتنه بحق اویدرمغی ، وباخصوص علمك انشا ایتمش اولدیغی منظومهٔ تصوراتی اوکرتمك لازمدر .

اون اوچنجی درس

تصدیق و استدلال

پورروآیال Port royal نظریه‌سی . — ۱ . تصدیق : ماهیتی؛ تحدسی تصدیقلر ایله قیاسی تصدیقلر . تصدیق هروقت قیاسیدر . — معنای عامیانه‌سیله تصدیق ، روحیات اعتباریله تصدیق . تصدیقك ارکانی . — حقیقت وجهل مرکب . — تصدیقك اقسامی . — اعتقاد : متضاد نظریه‌لر . — اعتقادك بتون روحاه وقوعی .

تطبیقات عملیه . — تربیهٔ ذهنیه‌نك اهمیتی . — قوهٔ حاکمه‌نك بر تربیه‌سی واره‌میدر ؟ قوهٔ حاکمه تربیه‌سنك لزومی . — قوهٔ حاکمه‌نك تهذیبی : استعداد تنقید . — قوهٔ حاکمه‌یی تربیه ایتمه‌نك طریقی .

۲ — . استدلال : ماهیتی ، خدمتلری . — معرفت نظریه ومعرفت تحدسیه . — استدلالك صور واشکالی . — جزئیدن جزئی‌یه انتقال . — تعلیل : میخانیزمه‌سی . — تعلیلك ارکانی؛ حدلر وقضیه‌لر . قیاس . — قیاسك مبدئی . — تعلیلك وظیفه‌سی . — تعلیلك قیمتی . — استقراء : ماهیتی . — استقراء عامیانه واستقراء علمی . — استقراء علمینك مقدملری . — استقرانك مبدئی . — استقرانك وظیفه‌سی . — استقرانك قیمتی .

تطبیقات عملیه . — چوجقده استدلالی انکشاف ایتدیرملیمیدر؟ استدلالك تربیه‌سی : روح هندسی و کیاست . — استدلالك حدودی : یقین علمی ویقین معنوی .

پوررو آیال نظریه‌سی Port-Royal . — پورروآیال منطقیونه اینانمق لازم کلیرسه ، اعمال معرفتده بر برینی ولی ایدن اوچ مرحله واردر . اول امرده براز اول تحلیل ایتمش اولدیغمز عملیه‌لرك معاونتی ایله نفس ناطقه تصوراتی تشکیل ایدر؛ فقط فکرلر ذاتلرنجه تماماً مجرددر: انجق مفکره اونلرك نسبتلرینی کشف ایده‌رك بعضلرینی دیکر بعضلریله برلشدیرر وبو صورتله تصدیقاتی « jugements » ترکیب ایدر ؛ صکره‌ده بو تصدیقات واسطه‌سیله بر طاقم یکی حقیقتلر استنباط ایلر : ایشته « استدلال » « raisonnement » دیدیکمز بودر . بو تقدیرده تصور صور محسوسه‌نك نسب اصلیه‌سنی ؛ تصدیق تصورلر آره‌سنده‌کی نسبتلری

افاده ایدر ؛ استدلاله گلنجه بوده تصدیقات آره‌سنده‌کی نسبتلری استنباط ایلر . بو ،
ذهنك گیتدکجه قاریشق و بوسببله گیت گیده‌ده‌ها مشکل بر ایشیدر .

تصدیق jugement **: ماهیتی . حدسی تصدیقلر وقیاسی تصدیقلر .** —
بو نقطهٔ نظردن تصدیق ایکی فکردن برینی دیگریله تأیید ایتمکدر . بدایةً
تماماً ذهنی اولان بو تأیید بالطبع خارجده الفاظ ایله افاده اولنور ، قضیه دیدیگمز
ایشته بودر . مثلا بر برینك تماماً غیری ایکی تصور آلهلم . « انسان » ایله « فانی » :
بونلرك بر بریله اولان نسبت موافقتلرینی ادراك ایتدکدن صکره « انسان فانیدر »
دیرسه‌م بر تصدیق یاپمش اولورم . « **لوق** » لكده نظریه‌سی بویله‌در ، **لوقه** ه
گوره هر تصدیق قیاسیدر ، یعنی هر تصدیق اولجه بعض تصوراتك تشکلنه و آره‌لرنده‌کی
نسبتلری ادراك ایتدیره‌جك بر مقایسه‌نك وقوعنه وابسته‌در . فقط بو بابده
قوزه‌نه Cousin لك شهرت قازانمش بر تنقیدی واردر . **قوزه‌نه** نظراً تصدیقات
یالکز قیاسی ویا متأمل اولانلردن عبارت دگلدر ؛ اونلردن باشقه تحدسی intuitifs
قسمری spontanés دیگر بعض تصدیقات واردرکه فعل ادراکدن دفعةً نشأت ،
وبالذات اشیانك کیفیات مختلفه‌سی ایله برابر تیقن ایلر وبونك حصولی ایچون هیچ
بر عمومی فکره ، هیچ بر مقایسه‌یه احتیاج مس ایتمز . فضله اوله‌رق بو قبیل
تصدیقلر مفکره داخلنده بعض تصوراتی متضمن ومستلزم اولمادقدن باشقه ، کندیلری
او تصورك تشکلی ایچون شرطدر : فی الواقع عمومی فکر اولا اشیانی فرداً فرداً
ادراك ایتمکه ، صکره ده اونلرك آره‌لرنده‌کی نسبتلره متعلق تصدیقاتی یاپمش
اولمغه متوقفدر . اولجه تصورات تشکل ایتمش اولمالیدرکه نفس ناطقه بالاخره
دها بر ترقی‌یه مظهریتله ، اونلری بر برینه تقریب ویا بر برندن تجرید ، وبو
صورتله مجرد ویا قیاسی تصدیقلر تشکیل ایده‌بیلسین . مثلا برقاچ متنوع تصدیقلر
آلهلم : « انسان ذوالفقره‌در » ، « بن موجودم » « قار بیاضدر » . برنجی
تصدیق اصلاً دفعی دگلدر ، اولجه « انسان » و « ذوالفقره » گبی ایکی تصورك
تشکلنی ، حقیقت حالده « ذوالفقره » تصورینك دلالت ایتدیکی اوصافك بر چوق
انواع مختلفه‌ده بالفعل موجود وعینی زمانده « انسان » نامی آلتنده مذکور اولان
نوع موجوداته‌ده شامل اولدیغنی گورمکه مساعد بر مقایسه‌یی مقتضیدر . فقط
دیگر ایکی تصدیق حقنده عینی حال ادعا ایدیله‌بیلیرمی ؟ « بن موجودم » تصدیقی

نفس ناطقه داخلنده « بن » و « وجود » کبی ایکی فکر مجردك حضورینی ، وبونلرك بربرینه مطابقتنی مقایسه و ادراك ایلمکی استلزام ایدرمی ؟ شبهه یوقکه ، مفکره‌نك افعال غیر ارادیه‌سنه انعطاف ایدن تأمل ، بر تحلیل اعانه‌سیله ، او تصدیقدن بو ایکی تصوری استنباط ایده‌بیلیر ؛ فقط بذاته تصدیق ، تحصل ایتدیکی آنده ، اونلرك وجودینه وابسته دکلدر ، زیرا بو تصدیق ، موضوعی ومحمولی بر آنده مدرك بر حقیقت فعلیه‌نك بلا واسطه تحدسی یعنی وجداناً بیانمسیدر . بو قبیلدن ، « قار بیاضدر » تصدیقی هیچ بر مقایسه‌یه محتاج دکلدر ، بو تصدیق بر شیئ مشخصك اوشیئه مخصوص صفتلردن بری ایله دفعاً تصرفیدر ، دیمك‌که بالاخره تحلیل اعانه‌سیله تجرید ولغت واسطه‌سیله کندیسنه بر اسم وضع اولنان شیلری ، نفس ناطقه طوپدن وبلا زحمت قاوریبور . بو نظریه‌یی بعض فیلسوفلر صوك نتیجه‌لرینه قدر ایلته‌رك ادعا ایدرلرکه تصدیق ذهنك بر عملیهٔ خصوصیه‌سی دکل ، فقط بر فعل اصلیسیدر : یعنی هرفعل تفکر هرنه اولورسه اولسون ضمناً وهرشیدن اول کندینك تصدیقیدر دیمك ایسترلر: کورمك کوردیکنی تصدیق ایتمکدر ؛ تخطر ایتمك خاطرلادیغنی تصدیق ایلمکدر ؛ تجرید ایتمك تجرید ایتدیکنی تصدیق ایتمکدر ، الی آخره .

تصدیق هروقت قیاسیدر . — هرتصدیقك مجرد وعمومی فکرلرك برمقایسه‌سی اولمادیغی **قوزه‌ده** تبعاً تسلیم اولنه‌بیلیرسه‌ده ، هیچ بر نوع مقایسه اولمقسزین تصدیق اوله‌بیله‌جکنی سویلمك طوغریمیدر ؟ شبهه‌سز ، تصوراتی تشکیل ایتمزدن اول بوکا موفق اولمق ایچون مفکره‌نك اول امرده بالذات اشیانی عناصر مختلفه‌لری ایله برابر ادراك ایتمسی ایجاب ایدر . الفاظك تعریفلری سربست اولدیغندن بوفعله «تصدیق» نامی ویریله‌بیلیرسه‌ده ، بونك بالذات برمقایسه اولدیغی قبول ایتملیدر . « بن موجودم » تصدیقنه باقالم : فی‌الواقع بو تصدیق یا **قوزه‌نك** Cousin طلب ایتدیکی وجهله ، بر تحدسدن باشقه برشی دکلدر ، آنجق هرحیوان حتی الك حقیر حیوانلر بیله کندی وارلغنه آز چوق مبهم بر صورتده عارف اولدیغندن هرحیوانك ، حتی الك حقیر برحیوانك تصدیقه مقتدر اولدیغنی بیان ایتمك ایجاب ایدر : بدیهیدرکه بو افراطدر . [۱]

---

[۱] Janet نك فلسفه کتابنده‌کی تنقیداته باقکز . **راپیه** ده عینی فکرده‌در .

ویاخود بو بر فعل تأملدرکه او واسطه ایله نفس ناطقه کندنی ادراك ایدر، تجرید طریقیله بو « وارلق » مفهومنی استنباط ایلر، نفس ناطقه‌نك کندیسنده بولدیغی ودیکر موجوداتده بولندیغی‌ده کشف ایتدیکی بو « وارلق » صفتی دیمك که « موجودلر existants » مقوله‌سنه شاملدر : ایمدی بو حقیقی بر تصدیق دیمکدر : فقط شو تصدیق « وارلق » فکر عمومیسنك وجودینه وابسته و بر مقایسه اوزرینه مستنددر.

« قار بیاضدر » تصدیقنه کلنجه بو تصدیق بر تحدس اولمادقدن باشقه ایکی تصدیق قیاسیدن مؤلفدر. شویله‌که اولا « قار » ك قار اولوب « اوت و یا باشقه بر شی اولمادیغی تصدیق ایتمك ایجاب ایدر : بونك ایچون نفس ناطقه‌نك قاری اولجه ادراك ایتمش و « قار » لفظی آلتنده طانیمش اولدیغی مشابهلریله مقایسه ایلمش اولماسی اقتضا ایدر . بوندن باشقه نفس ناطقه‌نك ، رنکی قارك کیفیات سائره‌سندن تفریق ایتمسی واونی « بیاض » لفظی ایله مشارالیه اولان نوع الوانه تشبیه ایلمسی اقتضا ایدر؛ بوده یکی بر فعل مقایسه‌یه متوقفدر. بناءً علیه « قار بیاضدر » تصدیقی ایکی تصدیق قیاسینك نتیجه‌سیدر . بو حال بزه دفعاً حاصل بر تحدس کبی کلیورسه ، بونك سببی بو عملیه‌لرك نفسمزده کندیلرینی حس ایتمیه‌جك درجه‌ده سرعتله وقوع بولماسیدر . [١]

والحاصل تصدیقده بر قاچ صفحه قبول ایدیله بیلیر . اول امرده ذهنك ادراك ، حافظه ، تجرید کبی مختلف عملیه‌لرنده آز چوق داخلدر : او حالده بلا تصورات وقوع بولور ، زیرا تفکر اولا جزئیدن باشلار ، بوجهله تصدیق، تشکل تصوراتك آلتی کیدر . فقط نفس ناطقه بردفعه تصوراته وضع ایدنجه اونلری تقریب ویا تفریق ایدر، بعضلرینی بعضلرینه ادخال ویابعضلرینی بعضلرندن اخراج ایدر ، کذلك تجربه‌نك کوسترمش اولدیغی افراد متنوعه‌یی او تصورلر آلتنه « ادخال subsume » [٢] ایدر . اصل معناسنجه « تصدیق قیاسی » بوندن عبارتدر : او تقدیرده تصدیقك کندینه مخصوص بر حیاتی واردر،

---

[١] آلمان فیلسوفی ووند Wundt بو نقطهٔ نظری قبول ایله تصدیقاتمزك غیرمشعور به مقدمه‌لرك نتیجه‌سی اولدیغنی ادعا ایدییور .

[٢] بو تعبیر « **قانت** » کدر : تصور بر انموذجدر ، اوکا اشتراك ایدن افراد ، او مفهوم ، ویامقوله آلتنه ادخال اولنور .

فقط تصدیقك حقیقةً موجود اولدیغی یرده ، مختلف درجه‌لرده اولمقله برابر ، اساساً قیاسی اولدیغی ، و آز چوق مشکل بر مقایسه‌یه متوقف و کندیسنك بالذات بر مقایسه اولدیغنی اعتراف ایتمه‌لیدر . الك بیاضی ، الك سریع تصدیق بیله ، نفس ناطقه‌نك هر وقت بر قوهٔ تمییزیه‌سنی متضمندر : **آرسطو** : « تصدیق ایتمك بر شیئی بر شی ایله تأیید ایتمکدر » دیردی : ایمدی تصدیق اولنان صفت هر وقت عمومی بر صفتدر .

معنای عامیانه‌سیله تصدیق ، روحیات اعتباریله تصدیق . — تصدیق بر نسبتك حکمیدر : بناءً علیه او نسبتك ادراکنه دلالت ایدر . تصدیقك فرانسزجه مقابلی اولان jugement کلمه‌سی حس سلیم معناسنه‌ده کلیر . بو معنا لفظ مذکورك معنای عامیانه‌سیدر . بو اعتبارده کوره « ژوژ زمان » ، حقی باطلدن تمییز ، انسانلری واشیایی ایجه تقدیر ایتمکدر . بناءً علیه مقابلنده « قوهٔ حاکمه » دیه‌جکمز بو کلمه ، نسبتلرینك کشفی بیوك بر فراسته ویك چوق نفوذ نظره متوقف اولان تصدیقاته تخصیص اولنور : بو تقدیرده قارك بیاض اولدیغنی ویا براغاجك یوکسك اولدیغنی تصدیق ایتدیکندن دولایی برانسانه قوهٔ حاکمه‌یه مالکدر دینلمز . فقط روحیاتده‌کی معناسنه کوره هر تصدیق نه قدر ابتدائی ، نه درجه قولای اولورسه اولسون ، برحتی یا کلش بیله اولسه بر حکم تشکیل ایدر ، بو اعتبارله کندیلرنده « قوهٔ حاکمه » اولمایان اشخاص بو قیمتلی ملکه‌یه قسماً مالك بولنانلر مثللو حکم ایدرلر .

تصدیقك ارکانی . — دیمش ایدك که ، تصدیق بالطبع « قضیه « proposition » ایله افاده اولنور . هر قضیه اساساً اوچ جزئدن مرکبدر : کندیسنك بر شیئی تصدیق اولنان بر **موضوع** « محکوم علیه » sujet ؛ موضوعك مصدق اولان شیئی که بوکا **محمول** « محکوم به » attribut دینیر ؛ تصدیقه دلالت ایدن **فعل** verbe ویا « رابطه copule » . منطقاً بتون فعللر « اولمق être » فعلنه منجر اولور ، زیرا بونلر بر فعل ویا بر حال افاده ایدن بر فکر ایله تصدیقی افاده ایدن « اولمق » فعلندن مرکبدر : بو وجهله « انسان ترنم ایدر » دیمك انسان « مترنمدر » دیمکدر . بوندن استنتاج اولنور که هر تصدیقده بر ماده ایله بر صورتك تفریقی قابلدر ؛ بونلرك بری حقلرنده

تصدیقك وقوع بولدیغی اشیادن عبارتدر، دیکری بالذات فعل تصدیقدر. بو خصوص دخی تصدیقك یکی واصلی برشی اولماسنه باعث اولان حالی بزه دها ای آکلاتدیرر.

اول امرده، بدیهیدرکه تصدیقك ماده‌سی، حدلری بعض حالات شعوردن، احساسات ویا افکاردن باشقه برشی اوله‌مازلر؛ هیچ بر وقت بالذات اشـیا ایله طوغریدن طوغری‌یه مناسبتمز یوقدر. بناءً علیه، **استوارت میل** نه‌دیرسه‌دیسون، بز هیچ بر وقت انفسی بعض نسبتلردن باشقه برشی فهم وادراك ایده‌میز. فی‌الواقع، بز دهـا اوزاغه کیتمیه بیلردك: بر **مسبالی** sceptique اوندن باشـقه برشی یاپمیور: یعنی **مسبالی** احسـاساتی وبونلرك نسبتلرینی تبیین ایتمکله اکتفا ایدییور. فقط شوراسنی‌ده اخطار ایده‌لم که: **مسبالی** تصـدیق ایتمز، «تصدیقی تعلیق ایتمکی» اصـول اتخاذ ایدر. فی‌الواقع بن کندمدن خارجـه چیقمادقجه احساس موجود اوله‌بیلیر ایســه‌ده، تصدیق یوقدر: تصدیق ایتمك دیمك، انفسیت سـاحه‌سنی، شأن شعوری، ظاهری آشـمقدن، موجودی، مطلقی آفاقده تجلی ایتدرمکدن، کندی حالنه براقمقدن عبارتدر. الك بسیط بر تصدیق اولان: «قار بیاضدر» قضیه‌سـنی مثال اوله‌رق آله‌لم. بونك ایکی حدی اولان «قار» و «بیـاض» بکا کوره برر تکیف انفسیدر. فقط تصـدیقی افاده ایتدیکم وقت، ارتق یالکز ممکن Contingent وشخصی individuel، احساســات بسیطه ایله مشغول اولمادیغمی بیلدرمش اولمایورم، برده قارشیمده «قار» دیدیکم برشیئی حقیقی ایله کندیسنه «بیاضلق» کیفیت حقیقیه‌سنی اسناد ایلدیکم حقیقی برشیئك موجود اولدیغنی ادعا ایدییورم، اوشیئی کندی صفتیله برابر بندن خارجده کائن وحساسیتم اوزرینه حاصل ایده‌بیلدیکی انطباع موقوته غیر تابع و مستقل اولمق اوزره، بتون اذهانك تصدیقله مکلف اولدقلری، مطلق برشی ایمش کبی اقامه ایلمش اولیورم. هر تصدیقده بو بویله‌در: هر تصدیق بر حقیقت کلیه وواجبه وضع ایتدیکنی ادعا ایدر، اشیایی «ابدیت منظره‌سی آلتنده» کورر. واییجه دقت اولنسون که، بتون بو کیفیت محمولی موضوعه ربط ایدن «در» ادات خبری کبی بسـیط بر لفظ ایچنده مندمجدر؛ انجق بولفظ حسبانیلرك لغتلرنده یوقدر. حسبانیلر اونك یرینه «کورونمك» لفظنی قوللانیرلر. **روسو** فاعل و عاقل مخلوقك یعنی انســانك علامت ممیزه‌سی شـوکوچوك «در» لفظنه بر معنا ویرمکدر

دیدیکی وقت ، فعلك اهمیتنی تماماً آکلامش دیمکدی . بو طوغرودر : فقط خاصهٔ دنیلملی ایدیکه « در » کلمه‌سنی استعمال ایتمك ، بیله‌رك بیلمیه‌رك ، ذهنه ایمان ایتمش اولان کیمسه‌نك علامتیدر . هرحکم افاده ایدلمزدن اول ، تصدیق ایدن موضوع ایله تصدیق اولنان محمولك مغایرتی ، مفکره ایله اشیانك مباینتنی مستلزمدر : بوتقدیرده اصل معناسنجه تصدیق بوقاریده بیان ایتمش اولدیغمز اوزره ، مفکره‌ده اولان شی ایله اشیاده بولنان شیئی توحید identifier ایتمکدن ، برتصور انفسی‌یه برقیمت آفاقیه ، کلیه ومطلقه ویرمکدن ، والحاصل موجودی وضع ایلمکدن عبارتدر. فقط بوخصوص نه صورتله ممکن و مشروع اوله‌بیلیر ؟ تفکراتمزی نه حقله اشیا ایچون مقیاس اتخاذ ایدیورز ؟ ایمدی نه‌قدر ابتدائی اولورسه اولسون ، برتصدیقده بولنمق ایچون نفس ناطقه ایله عالمك ممتنع‌الاشتراك ایکی حقیقت اولمایوب ، بونلرك بربرلریله مناسبتده بولنمق وبربرلرینه نفوذ ایتمك ایچون یاپلمش اولدقلرینه ایناتمق اقتضا ایدر . ایشته حسبانیلر تفکرك قیمت آفاقیه‌سنه بو ایمانی بسله‌مدیکلرندن دولاییدرکه برشیئی تصدیق ایتمزلر وایده‌مزلر .

حقیقت la vérité **وجهل مرکب** l'erreur . — چوقدن بری سویلنمشدر : حقیقت ایله جهل مرکب تصدیق ایله نمایان اولور . شبهه‌سز حسبانیلر لایخطیدرلر : یالکز حالات شعوری وبوحالات آره‌سنده‌کی نسبتلری تصدیق ایتدکلری جهتله اونلرك آلدانملری ممکن اولورمی ؟ فقط ینه نظر اعتباره آلمالیدرکه بونلر حقیقتی بولمق امیدندن‌ده کندیلرینی محروم ایدیورلر ، زیرا حقیقت انجق افکارمزك اشیا ایله مطابقتنه وابسته‌در : بومطابقت حقنده بیان مطالعه ایتمکدن امتناع ایلدیکم آندن اعتباراً خطا ایتمك احتمالی ایله برابر حقیقتی کشف ایتمك امکانی‌ده سلب ایتمش اولیورم .« حسبانیلرك بوطور احتیاطکارانه‌سی نافله‌در : زیرا مفکره بوندن خوشلانماز : ذهن اشیایی فهم وادراك ایده‌جکندن امین اوله‌رق ، اراده‌مز اولمقسزین کندیلکندن اونلره طوغری آتیلیر ؛ ذهنك حرکت اولیه‌سی تصدیقدن عبارتدر ؛ حتی ذهن نه‌قدر یکی ، نه‌درجه تجربه‌سز اولورسه حکملرنده اودرجه مطلق وقطعیدر . بوندن باشقه ، طوغریسنی سویلك لازم‌کلیرسه ، احساسات کندیلکلرندن اصلا حائز اهمیت دکللردر ، بونلر یالکز کندی توسطلری سایه‌سنده حقایق خارجیه حقنده برشی استنباطنه موفق اولدیغمزی ظن ایتدیکمز ایچون حائز اهمیتدرلر ، شبهه‌سز نفس

ناطقه‌نك آلداندیغی‌ده اولور : فقط بونك نه اهمیتی اوله‌بیلیر : حقیقت اكر هر كسك معلومی اولسه‌یدی ، اودرجه قیمتلی اولورمی‌ایدی ؟ اونی كشف ایتمك ایچون حقیقی مجاهده‌لرده بولنمق لازمدر ؛ اونكله مزیتمز دها زیاده آرتار . والحاصل حقیقت صبر وجهد وغیرت سایه‌سنده منكشف ، وعلم وجود پذیر امكان اولور ؛ حتی تفكرك ایلرولیه‌بیله‌جكی الك صوك حدودك تعیین ایدلمسی محال واوكا : « ارتق دها ایلری‌یه كیده‌مزسك » دنیلمسی ممنوعدر . بوندن زیاده نه ایسترز ؟

تصدیقاتك اقسامی . — تصدیقات ، یا محكوم علیهه (موضوع) ، یا فعله ، ویا محكوم‌بهه (محمول) نسبتله تصنیف ایدیله‌بیلیر .

موضوع برنوعه داخل اولان افرادك كافه‌سنی ویا افراد مذكوره‌نك برقسمنی ویاخود یالكز بر فردی ارائه ایده‌بیلیر : بوسببله (هر انسان فانیدر) قضیه‌سی **كلیه** ، (بعض انسانلر بلانجیدر) قضیه‌سی **جزئیه** ، (احمدایپدر) قضیه‌سی **شخصیه** در . قضیه‌نك بوبرنجی تقسیمی « **كمیت** »ه كوره‌یاپلمشدر . بوندن‌باشقه فعل‌دخی موضوعك محمولنی یا ایجاباً ویا سلباً تصدیق ایدر : بو سببله مثلا (انسانلر فانیدر) قضیه‌سی **موجبه** و (انسانلر مكمل دكلدر) قضیه‌سی **سالبه** در . بونكله برابر تصدیقاتك بوایكی صورتی آره‌سنده بر فرق مطلق یوقدر . بر موضوعك محمولنی انكار ایتمك موضوع ایله محمول بیننده بر عدم مطابقتك وجودینی تصدیق ایلمكدر : بناءً علیه حكم ایتمك هروقت تصدیق ایلمكدر . — بو تقسیمده « **كیفیت** »ه كوره یاپلمشدر . — بوندن ماعدا ، فعلك موضوع ایله محمول بیننده تأسیس ایتدیكی موافقت convenance ویا عدم موافقت disconvenance یا ضروری nécessaire ویا ممكن contingent در . بوجهتله برخط مستقیمك برطرفنده تشكل ایدن‌زاویه‌لرك مجموعی‌ایكی‌زاویۀقائمه‌یه‌مساویدر كبی‌قضیه‌لره **ضروریه** و اسپینوزا Spinoza لاهیده وفات ایتمشدر ؛ بویاپراق یشیلدر كبی‌قضیه‌لره **ممكنه** دینور . بو تقسیمده « **جهت** modalité »ه كوره‌در .

محموله كلنجه بعضاً بسیط بر تحلیل ایله بالذات موضوعدن استنباط اولنه‌بیلیر ؛ اوتقدیرده تصدیق‌تحلیلیدر . analytique (جناب‌الله اكملدر. اجسام‌متحیزدر) كبی. ویاخود او صورتله استخراج ایدیله‌مز وتركیب synthès طریقیله موضوعه علاوه ایدیلیر: او حالده تصدیق تركیبیدر . (بو جسم صیجاقدر) قضیه‌سنده اولدیغی كبی .

فی‌الواقع ، الله‌تعالی مفهومنی تحلیل ایتمك اوندن تضمننده بالضروره داخل اولان « اکمل » مفهومنی استنباط ایچون کافیدر: زیرا جناب حقی آنجق اکمل اوله‌رق فهم وادراك ایده‌بیلیرز . بالعکس « جسم » مفهومنی نه‌قدر تحلیل ایتسه‌ك نافله‌در، زیرا بومفهومدن حرارت فکرینی استنباط ایده‌میز ؛ زیرا صیجاق اولمایان برجسمی پك اعلا تصور ایده‌بیلیرز و « حرارت » کلمه‌سی جسم تصورنده بالضروره داخل اولمایوب اوکا منضم بولنان بر « کیفیت » ه اشارت ایدر . بو تصنیف ایسه « اضافت relation » نقطهٔ نظرندن یاپلشدر .

تصدیقات تحلیلیه‌نك هپسی **قبلی** à priori در یعنی تجربه‌یه تابع دکلدر. فی‌الواقع، مادامکه محمول موضوعه ضمناً داخلدر ، بونك موضوعه عائد اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون تجربه‌یه مراجعت ایتمك فائده‌سزدر ؛ تصدیقات تحلیلیه تصوراتمزك مضمونتی توسیع و اونلری ترکیب ایدن عناصری انتزاع ایلر . بالعکس تصدیقات ترکیبیه **بعدی** à postériori یعنی تجربه‌یه تابعدر . مادامکه بسیط بر تحلیل ایله محمولك موضوعدن استخراجی قابل دکلدر، محمولك موضوعی ایله حقیقةً برلشمش اولدیغنی آکلامق ایچون تجربه‌یه مراجعت ضروریدر . تصدیقات ترکیبیه بزی یالکز تصورات ذهنیه‌مزك قارشیسنده براقمایوب، خارجده وجود فعلیسی اولان اشیا ایله ده مناسبتده بولندیرر .

مع هذا **قانت** Kant بعض تصدیقاتك هم « **ترکیبی** » وهم «**قبلی**» اولدیغنی بیان ایتمشدر : مثلا « هرحادثه‌نك برسببی واردر» قضیه‌سی بوجمله‌دندر. بوقضیه‌ده تصدیق ترکیبیدر، زیرا «حادثه» تصورینی نه قدر تحلیل ایتسه‌ك ایچندن « سبب » تصورینی بوله‌مایز . فقط دیکر طرفدن ، بوتصدیق انجق **قبلی** یعنی بذاته کلی ، وواجب اوله‌بیلیر ، دائما جزئی وممکن اولان تجربه‌دن نشئت ایده‌مز . **قانت**ك رأینه کوره بوقبیل تصدیقاتك بولنماسی ایجاب ایدییور ، زیرا علم هم اشیانك ترتیب فعلیسنه متوجه وشامل وهم تجربه‌یه حاکم بولنان بعض مبادی‌یی مستلزمدر . بومثللو تصدیقات نه‌صورتله ممکندر؟ **قانت**ك «تنقید عقل محض Critique de la raison pure» کتابی بوندن باحثدر: قانت اومبادینك فکرت انسانیه‌نك قوانین اصلیه‌سنه دلالت ایتدیکنی تأیید ایدییور .

اعتقاد la croyance : **نظریات متضاده** . — حکم ایتمك تصدیق ایلکدر،

فقط تصدیق ایتمك اعتقاد ایلمكدر . بز برشیئه اعتقاد ایتدیكمزدن دولایی تصدیق ایدییورز . بناءً علیه اعتقاد حقیقةً تصدیقك ركن اصلیسیدر . فقط اعتقادك سببی نه‌دن عبارتدر ؟ بونقطه اوزرنده فكرلر هروقت اتفاق ایتمه‌مشدر . **ده‌قارت** نظراً ذهنك ایشی یالكز فهمدر؛ تصدیق ایسه منحصراً اراده‌یه عائددر ؛ ایمدی اعتقاد بالذات افكارك تفهمندن حقیقةً فرقلی بر فعلدر وطوغریدن طوغری‌یه اراده‌یه تابعدر : یعنی تصدیق ایتمك اراده ایلمكدر؛ **اسپینوزا** بوكا تماماً مخالف بر نظریه‌یی ترویج ایله اراده ایله مدركه آره‌سنده‌كی ایكیلكی dualisme الغا ایدییور : یعنی بزم برشیئی تصدیق ایتمكلكمز انجق تصوراتمزه كوره اولور، وبونك ایچون برفكرك همان قبوله سائق اولماسی ایچون صراحت وقوت لازمه‌یه مالك اولماسی الویرر دییور. **پاسقال** متوسط برنظریه تكلیف ایدییور: برشیئی تصدیق ایتمكلكمز انجق تصوراتمزه كوره واقع اولمقده ایسه‌ده، اراده‌نك‌ده تصوراتمز اوزرینه برنفوذ عظیمی اوله‌بیلیر، زیرا اراده نظر دقتمزی اشیانك فلان ویافلان نقطه‌سی، اسبابك فلان ویا فلان قسمی اوزرینه اماله ایدر ، وبزه باشقه درلو حكم ایتدیره‌جك اسباب واوصاف سائره‌یی اهمال ایتدیرر .

نفس‌الامرده ، یالكز **ده‌قارت**ك ویا **سپینوزا**نك ذهابلرندن برینی ترجیح ایتمك لازمدر : فكرلریمز نه ایسه‌لر اوندن عبارتدر ، بوده اراده‌نك نفوذ وتأثیری ایله ویا هرهانكی باشقه برسببله‌در ، بوحالده اعتقاده سبب آرامق ایچون بو فكرلردن باشقه برشی آرامغه احتیاج وارمیدر ؟ ایشته اصل مسئله بوندن عبارتدر . عجبا **ده‌قارت**ك دعوا ایتدیكی كبی ، اعتقاد منحصراً اراده‌دن حصوله كله‌بیلیرمی ، بونی مدافعه ممكن دكلدر. برحقیقتی، اونی آكلامقسزین وتماماً عندی برصورتده ، وضع ایدن بر اراده ناصل آكلاشیلیر ؟ برعالم چیقوبده فلان شی واردر ، وبونك ایچون‌ده منحصراً بن اونی اویله اراده ایدییورم دیسه‌یدی، اونك بوسوزینه اعتماد ایده‌بیلیرمی ایدك ؟ برشیئه اعتقاد ایتدیكمز وقت ، كوریلیوركه ، بودائما اسباب ذهنیه‌یه مبنیدر ، شاید اسباب ذهنیه اولمقسزین ویا بوسببلر وارده قیمتلری آز اولماسنه رغماً برشیئه اعتماد ایتمكی نه قدر زیاده ایسته‌سه‌ك اودرجه آز موفق اولمقده‌یز ؛ « اعتقاد خصوصنده‌كی هراراده شبهه‌نك غیر قابل اجتناب برسببیدر . »

عجبا بوندن دولایی **اسپینوزا** نك نظریه‌سی ایچون قطعیدر دینه‌بیلیرمی ؟ اویله کورنمیور. حسبانی‌نك استحضاراتی بزمکینك عینیدر : بونکله برابر تصدیق ایتمیور، حتی اعتقاددن امتناع ایدییور . بونك کبی هرکون بعض کیمسه‌لره تصادف ایتمیورمی‌یز ؟ که کندیلرینه حقسز اولدقلری اثبات ایدلمکله برابر اوکا رغماً اسکی اعتقادلرنده اصرار ایتمکده‌درلر. والحاصل ، بعض کیمسه‌لرده کورلمیورمی؟ که عقلك بعض عقائد دینیه‌یه ایریشه‌میه‌جکنه قائلدر ، اویله‌ایکن اوعقیده‌لره صورت مطلقه‌ده ایمان ایدرلر. بناءً علیه اعتقاده یالکز بعض عناصر ذهنیه‌نك سبب وعامل اولدیغی نه‌صورتله ادعا ایدیله‌بیلیر .

اعتقادك بتون روحمز وقوعی . — احتمالکه ده‌قارت ی **اسپینوزا** ایله معارضه ایتدرمکدن زیاده بونلرك تألیف بینه چالشلماسی الزمدر. شبهه‌سز، بز تصادفه تبعاً تصدیق ایده‌میز، اول امرده وبالطبع افکارمزه توفیقاً اعتقاد ایدرز، دها طوغریسی اصلنده فکر ، بذاته اعتقاددر : دوشوندیکمز شیئك حقیقتنه ایناماداً‌قجه دوشونه‌میز. فقط بردفعه ایناندقدن صکره ، اعتقادمزی محافظه ایتمکه چالشیرز ، افکار سابقه نفس ناطقه‌مزه نوعاًماتصرف ایدر ، ذاتمزك الك درین نقطه‌لرینه قدر نفوذ ایلر ، وبعدما اشیایی نه‌طورده‌تفکر وحکم ایده‌جکمزی تعیین‌ایدر. شایدبوفکرلره متناقض برفکر ظهورایدر واسکی قناعتلرمزه چارپارسه : بوقناعتلراونلره قارشی قویار ورد فعل‌ایدر ، خصم فکره قارشو مجادله ایلر، ونهایت‌غلبه ایده‌بیلیر، احتمالکه‌حقیقتدن اویکی فکره‌نسبتله دها آز نصیبه‌دار ودها آز مدلل ایدی. بناءً علیه امر اعتقادده حقیقی برارادەنك دخلی‌اولدیغی ادعا ایدیله‌بیلیر : بوده ارادەنك اعتقادی کیف‌مایشا حصوله کتیردیکندن طولایی اولمایوب بلکه اعتقادی داخل شعورده محافظه واونی برنوع تأیید ایتمك ایچون بالذات اعتقاده مربوط اولماسندندر : بر دفعه ایناندقدن صکره، اینانمقده دوام ایتمك ایسته‌نیر، انسان حقیقةً کندی اعتقادینی ایستر. بویله اعتقاده برامرحسینك داخل اولدیغنی بزه کوستررر: انسان کندی اعتقادینی ایستر، یعنی اونی سور ، اوندن خوشلانیلر ، اوندن تشوق اولنور ، اعتقاد قلبمزده عادتا بریر طوتار . بوندن دولاییدرکه ایناندیغمز وقت « بتون روحمز » له ، ناقابل انقسام برصورتده متحد اولان قوای معنویه‌مزك بتون فعالیتی ایله اعتقاد ایتدیکمزی بیان ایتمك صحیحدر : اعتقاداتمز کندمز قدر بزدن عبارتدر ، اونلره

نفسمزه مربوط اولدیغمز قدر مربوطز : بن نه دییورم : اکثریا اونلری نفسمزدن
زیاده سورز وکندیلرینی انکار ایتمکدن ایسه اولمکی ترجیح ایدرز !

تطبیقات عملیه . — **تربیهٔ ذهنیه‌نك اهمیتی** . — « ایی یاپلمش بر قفا ایجه
طولدرلمش برقفادن اولادر » . **مونتنی** لك بوسوزی بتون فرانسز علم تربیهٔ اطفالنجه
رهبر حرکت اتخاذ ایدلمش کیبدر : زیرا بو علم قوهٔ حاکمه‌نك تربیه‌سنی ، تربیهٔ
ذهنیه‌نك اك مهم غایه‌سی عد ایتمکده‌در . برذهنده هرنوع معلومات چوق اولمش
اوقدر اهمیتی یوقدر؛ خاصةً قیمتلی اولان شی، عقلك طوغری ، متین، اشیایی ایجه
کورمکه وبونلرك نسبت حقیقیه‌لرینی ادراکه مستعد اولماسیدر، حتی علمای تربیه قوهٔ
حاکمه‌نك تربیه‌سنی بووجهله پك مدح ایدرلك کندیلری ده بر حقسزلقدن قورتیله مامشلر،
یعنی فائده‌سی آشکار اولان قوهٔ حافظه‌یه قارشی نانکورلك کوسترمشلردر .

فقط اعتراض ایتمکه محل یوقدر : کندی باشنه دوشونه‌بیلمك و طوغری
دوشونمك قدر دکرلی برشی یوقدر . « **پورروآیال** » علماسی حیاتك تشبثات
مختلفه‌سنی حسن نتیجه‌یه ایصال ایتمه‌نك ، موفقیته وبالنتیجه سعادته مظهریتك اك
امین واسطه‌سی بو اولدیغنی بحق سویلمشلردر . نفسك جودتنده غیر قابل حساب
برقیمت واردر : **وولتر** ه نظراً هردرلو امور دنیویه وعملیه‌ده مفتاح موفقیت بودر؛
امین وآچیق بر قوهٔ حاکمه عال‌العال بر قدرتدر ؛ بالخصوص شو زمانده‌که قوهٔ
جسمانیه یرینه قوهٔ ذهنیه قائم اولمشدر ، والحاصل باشقه‌لرینی قوللانمه‌نك وخاصةً
کندی نفسنی اداره‌نك اك ایی واسطه‌سی بوقوتدر .

فی‌الواقع قوهٔ حاکمه ادب واخلاقیت ایچون قیمتلی برمعاوندر. شبهه‌سز هرکس
بورأیده دکلدر . **لوه** دییورکه ذهنك تربیه‌سی کندی نظرنده « تربیه‌نك اك
جزئی بر قسمیدر . » دها صوك زمانده **سپنسر** علومك کندوسنه احضار ایده‌بیلدیکی
معلومات مختلفه‌دن بالاستفاده ، معارفك instruction اخلاق نقطهٔ نظرندن
فائده‌سزلکنی اثبات ایتمکه چالشمشدر . **سقراط** عقلی تربیه ایتمك قوهٔ اراده‌یی ده
تربیه ایتمکدر ، وبرشخصده تربیهٔ ذهنیه بالضروره تهذیب اخلاق ایله مشترکاً
ایلرولر دیبه ادعا ایلدیکی وقت پك زیاده آلدانمش ایدی : هرکون پك
معلوماتلی بعض کوتو کیمسه‌لره وقوهٔ حاکمه‌لری یرنده اولان برطاقم جانیلره
تصادف ایدیلیور ؛ تمیز چماشیر وتازه صو نفس ناطقه‌نك تربیه‌سندن زیاده ادب

واخلاقیته خدمت ایدر، حبسخانه‌لری طولدیرانلر عمومیتله جاهللردن زیاده پیسلردر[۱].

سقراطك مدعاسی مبالغه‌لی اوله‌بیلیر : سپنسر ك کیده غریب بردعوا دکلیدر؟ ذهن فضیلتی تولید ایتمکه کافی دکلدر؛ بوخصوص، ذهن هیچ برشیئه یرامیورمی دیمکدر؟ تربیهٔ ذهنیه بالضروره اخلاقی تربیه ایتمز : بوتربیه تهذیب اخلاق ایچون تماماً فائده‌سزمیدر؟ انسانك وظیفه‌سنی اجرا ایچون برنجی شرط اونی طانیمقدن واونك نه‌طرفده بولندیغنی بیلمکدن عبارت دکلیدر؟ شوراسنی اونوتمامليدر: نفس ناطقه بربرینه نظراً یبانجی بعض بولمه‌لره آیرلمش اولمایوب قوای نفسیه بربرینه قویاً مربوط وضامندر، بونلردن برینه یاپیلان شیئك دیکرلری اوزرینه برانعکاس طبیعیسی واردر. بناءً علیه «تدریسك» «تربیه» اوزرینه اجرا ایتدیکی تأثیرعظیمی اثبات ایتمك قولایدر. ذهن، وجدانی اینجه‌لشدیرر، بصیرتنی آرتدیرر، اوکا خیرك اشکال جدیده‌سنی ادراك ایتدیرر، کندیسنی یکی وظیفه‌لردن خبردار ایدر. افراد حقنده صحیح اولان بوحال اقوام حقنده‌ده صحیحدر؛ اموراخلاقیه ومعنویه‌ده حصوله‌کلن ترقیات هروقت ذهنك تنمیه‌سندن ناشیدر. وقتیله باشقه برنسلك خاطرندن کچیرمه‌مش اولدیغی فضائل شیمدی بر نسله انوار تأمل سایه‌سنده صانکه منکشف اولمشدر. بوندن باشقه ذهن توسع ایتدکچه قلبی توسیع ایدر، مالك اولدیغمز احتساساتی تصفیه ایلر، قلبمزده یکی محبتلر اویاندیرر، عرفان و معلوماتمز آرتدقچه نوع بنی بشرله اولان روابطمزی دها زیاده حس ایدرز، صانکه قلبمز بتون جهانی احاطه ایده‌جك صورتده دها زیاده وسعت کسب ایلر.

بوحیثیتله ذهن تعطف وعدالتك آلت طبیعه‌سی مقامنده‌در: مرحمته کلمك ایچون دیکرلرینك فلاکتنی آکلامق لازمدر : اونلرك حقوقنه رعایت ایتمك ایچون حقوق حقنده بر فکر ایدنمك اقتضا ایدر. تربیهٔ علمیه بزده کلی l'universel حسنی تنمیه ایده‌رك، وبزه حقی کندی ذاتی ایچون سودیره‌رك، حسبیلکی‌ده تعلیم ایدر، بزی دهاصاف برحیات فکریه‌یه نفوذ ایتدیرر، بزی نظام وقانوندن خبیرایده‌رك، خالق تعالی حضرتلرینه طوغریدن طوغری‌یه ربط ایلر. تربیهٔ ادبیه ایسه بزی انسانلرك نفوس عالیه‌سیله

---

[۱] بتون عادات اسلامیه‌نك باشلانغجی طهارت اولدیغی دوشونه‌لم ... (مترجم)

مناسبتده بولندیرر . مخلد آثار ایله تماس ایتدیرر ، حسیات عظیمه ، افعال نجیبه ایله اختلاط ایتدیرر ، سجیه‌نك تشكلی وروحك تعـالیسی ایچون بركتلی تحملر آتمش اولور . والحـاصل هر ایكیسی‌ده فسحت آباد كائناتده انسـانك حائز اولدیغی موقع حقیقی‌یی ، مكلف اولدیغی وظیفه‌یی اوكره‌درلر ، بووجهله مكلفیتمزی نه صورتله ایفا ایتدیكمزی تقدیر ایلمكلمزه مدار اولورلر ، یعنی تربیهٔ علمیه‌وتربیهٔ ادبیه بزی نفسمزدن خبیر ایدر وكندی حقیقی اولچومزله كندیمزی تقدیر ایتمكی بزه اوكره‌دیر .

ایمدی برصورت عمومیه‌ده ، معارفك تربیه اوزرنده‌كی نفوذی ناقابل‌انكاردر . فضله اوله‌رق ، ذهنك تمیه‌سی حقیقةً تربیهٔ اخلاقیه‌نك بر قسمیدر دنیله‌مزمی ؟ **پاسقال**ك شوكوزل سوزلرینی تخطر ایده‌لم : انسان برقامشدن باشقه برشی دكلدر ، دیمك‌طبیعتك الضعیف برشیئی ، فقط دوشونیجی بر قامشدر . . . بزم بتون وقع وحیثیتمز تفكردن عبارتدر ، اویله ایسه كوزل دوشونمكه چالیشه‌لم : فی‌الواقع بزی مخلوقات سائره‌نك كافه‌سی اوزرینه فوق‌الحد اعلاایدن تفكردر ، تفوقمزك نشانه‌سی اودر . بناءً‌علیه ذهنمز نه‌قدر زیاده واسع ونه‌درجه قوتلی اولورسه ، اودرجه زیاده انسانز ، او قدر دها فضله قانونمزه توفیق حركت ایده‌رز .

قوهٔ حاكمه‌نك تربیه‌سی وارمیدر ؟ . — مربیلرك بتون اهتماماتی قوهٔحاكمه‌یی تمیه‌یه مصروف اولمالیدر . فقط اونلرك مداخله ایتمسنه حقیقةً حاجت وارمیدر ؟ **دەقارت** « عقل سلیم دنیاده الك ایی تقسیم ایدلمش اولان برشیدر » دیمه‌مشمیدر ؟ مومی‌الیه ، بونی اثبـات ایدن شی ، هر كسـك كندی عقلنی بكنوب اوندن فضلـه‌سنی تمنی ایتمامسیدر دیمشـدر . **لاروشفوقو** دخی بوقبیلدن اولمق اوزره ، هركس حافظه‌سـندن شكایت ایدرسه‌ده هیچ بر كیمسـه قوهٔ حاكمه‌سـندن شـكایت ایتمز دییور . فقط هیچ بر كیمسـه‌نك كندی قوهٔحاكمه‌سـندن شكایت ایتمامسی بلكه‌ده عزت نفسندن ویا غروردن ناشی اولدیغی كبی هیچ كیمسـه‌نك مالك اولدیغی قوهٔ حاكمه‌نك فضله‌سنی تمنی ایتمامسی‌ده احتمالكه قوهٔ حاكمه‌سـنده‌كی نقصـاندن دولاییدر . بركیمسـه‌نك قوهٔ حاكمه‌سـنده نقصـان اولدیغنی آكلاماسی ایچون اوكا مالك اولماسی لازمدر . «**پورروآیال**» جیلر **دەقارت**ه مخالف

اوله‌رق، قوهٔ حاکمه‌نك، یعنی ذهنك بو مزیت مستحسنه‌سنك، نادر بر صفت اولدیغنی تصدیق ایده بیله‌جکلرینی ظن ایدییورلر : « هر یرده یالکز بعض باطل فکرلره تصادف اولنور ؛ هر وقت ناقابل تحمل بر مناسبتسزلك یوقدرکه اونی قبول وتصدیق ایده‌جك آدملر بولنماسون » . مع مافیه **ده‌قارت** ایله **پورروآیال** آره‌سنده‌کی اختلاف ظاهر یدر . اونلردن بری عقلك حد ذاتنده هرکسده متحد وهرکسده متساویاً ایی اولدیغنی بحق بیان ایدییور ؛ دیکرلری ده انسانلرك اکثریا عقلی پك فنا قوللاندقلرینی بیان ایتمکده حقسز دکللردر : بالذات **ده‌قارت** دخی « ایی بر عقله مالك اولمانك کافی اولمایوب اقدم اولان اونك حسن تطبیق ایدلمسندن عبارت بولندیغنی » تسلیم ایدییور .

قوهٔ حاکمه‌نك تربیه‌سی لزومی . — اویله ایسه مربیلرك مداخله ایتمسی لازمدر . بونك ایچون اولا چوجقده قوهٔ حاکمه‌یی اویاندرمق وتنبیه ایتمك لازمدر . چوجق اکثریا امنیت وصفوت قلبی سببیله آنا وباباسنك ویا معلملرینك سویلدکلری هرشیئی قبول ایدر . صافدلانه اولان بو حسن ظنك شبهه‌سز بعض فائده‌لری واردر ، زیرا بو حسن ظن اولماسه هیچ بر تربیه ممکن اولمازدی ؛ دیکر طرفدن عجله مناقشه‌یه آماده بر چوجق چکلمز . بونکله برابر چوجغنك هر وقت غیرك رأیلریله اکتفا ایتمه‌مسی ده اقتضا ایدر . نیجه خراقات واردرکه چوجقلرك عندنده بر بدیهیه ایمش کبی معتبر وسند صاییلیر ، حال بوکه بونلرك اسکیلکلرندن باشقه هیچ بر مزیتلری یوقدر . بناءً علیه چوجغك دها کوچك یاشنده کندیلکندن دوشونمکه ، اشیا حقنده بعد التأمل بر فکر حاصل ایتمکه آلشدیرلمسی مناسبدر . شبهه‌سز بو قولای دکلدر . چوجق ، عمومیت اوزره طبیعةً چکینکن اولور : کندیسندن برشیئ صورولدیغی وقت جواب ویرمکه جسارت ایتمز ؛ نه دوشوندیکی سؤال ایدلسه صیقیلیر وایشلك ایچندن صیرلمق ایچون بیلمیورم دییه جواب ویرر . بو سببله کندیسنك میل وتوجهنی قزانمغی ، کندیسنی راحت براقمغی ، قونوشدرمغی بیلمك ایجاب ایدر . بالخاصه جوابنده برخطا ایتمش ایسه طارلمامالی ، کندیسیله اکلنمکدن قطعیاً صاقنمالیدر . بالعکس الك مناسبتسز جوابلرنده بیله برشیئ بولمالی ، بر اینجه‌لك کورملی ، اوکا بروضوح افاضه ایتملیدر : بو تدبیرله محقق غیرته کلیر وشخصی تتبعاته باشلار : آرتق کندینی برآز عالم ظن ایدرك دها زیاده اولمغه چالشیر .

قوهٔ حاکمه‌نك تهذیبی : استعداد تنقید — فقط ، چوجقـده قوهٔ حاکمه‌یی تنبیه ایتمکله برابر ، کندیسنی جدیتله مألوف ایتملیدر . چوجق طبیعةً قورقاق ایسه ، دها زیاده شاشقین اولور. یاشی کماله کلمش بر کیمسه‌ده، فکر ایله حکم بیننده آز چوق اوزون بر فاصله بولنه بیلیر، زیرا کندینه متصرف اولان مفکره ، لازم اولان مدتجه تصوری نظر امعان اوکنده بولندرمغه، و بو وجهله بیله‌رك تصدیق ایلمکه مقتدردر. چوجقده بو « نهی ذهنی » ملکه‌سی یوقدر، حکم دها ایلك کورینشك الحاحیله صادر اولور. اکثریا چوجقلرك محبتنی قازاندقدن ، و کندیلرینی خوشـلاندقلری حال ایکمیتدن چیقـاردقدن صکره، آرتق نه‌قدر سؤال صورلسه بیتیرلمز و هپسی اونلره جواب ویرمك ایستر. اونلری تأمله ، تتبعه ، بیلدکلری شیلری استقامتله قوللانمغه آلشـدیرملی یز . **ده‌قارت** ك اصـولنده‌کی برنجی قاعده‌یی اونلره تطبیق ایتـدیرملی دکلیدر : « حق اولدیغی بداهةً معلوم اولمایان هیچ بر شیئی حق اوله‌رق اصلا قبول ایتمه‌ملیدر » . چوجغی حکمنی تعلیقـه یعنی حکمنی تأمل ایتمکه آلشـدیرملی یز ؛ اونی شـبهه‌یه مألوف ایده‌لم ، فقط سـویلمکه لزوم یوق که حسـبانیه‌نك شبهه‌سـنه دکل ، زیرا حسبانیلرك شبهه‌سی اونلرك مسلکی ایجابندن بر شبهه‌درکه هر حقیقتی انکاردن عبارتدر ، بزم توصیه ایتدیکمز شبهه ایسه موقت بر آن ایچون اولوب مقصدی همان زائل اولمقدر ، بویله بر شـبهه حقیقتك وجودینه اعتقـاددن و اوکا مالکیت أمل شدیدندن منبعثدر . چوجق هر شیده حقی بولمق مشکل اولدیغنی ، عالمده ظواهر ایله حقایقك اکثریا متباین بولندیغنی ، ایشیدیلن سوزلره ویا کتابلرده اوقونان شیلره هر وقت علی العمیا اینانلمامسی ایجاب ایتدیکنی و علی الاکثر نیت حقیقیه‌یی ویا حریت صحیحه‌یی تمییز ایچون اوزون اوزادی‌یه استبصار و تفکرده بولنمق ایجاب ایلدیکنی اوکره‌نیرسه بونده نه فنالق اوله بیلیر ؟ بو تدبیرله اونی قولایجه آلدانمقدن منع ایتمش، و برچوق اوهامدن محافظه ایلمش اولمازمی یز ؟

قوهٔ حاکمه‌نك طریق تربیه‌سی — برده شوکا دقت ایدلملیدرکه: قوهٔ حاکمه ایچون آیری بر تربیه یوقدر : بتون تعلیملر ، بتون مطالعات ، نه‌درجه مختلف اولورسه اولسون، اوکا خدمت ایده بیلیرلر. بتون تدریسات قوهٔ حاکمه ایچون اونی یموشادان، اونی آلشدیران بر ژیمناستیق و اونی تقویه و تشکیل ایدن بر غدا مثابه‌سنده اولمالیدر :

هیچ برتدریسات یوقدرکه عینی زمانده مفکره‌نك تربیه‌سنده‌ده خادم اولماسون .
ذاتاً تدریساتك هرقسمی ذهنه معین برمزیتی دهاخصوصی برصورتده افاضه‌ایده‌بیلیر:
علوم ریاضیه ذهنه قطعیت، وضوح‌وصراحت اعتیادلرینی ویرر ؛ علوم‌طبیعت ذهنی
تهذیب‌ایله احتیاطه‌واعتداله‌سوق ایدر ؛ علوم ادبیه ذهنی تأمل ومناقشه‌یه اماله ایله
نفوذ نظر وایجه‌لکنی آرتدیرر . بوصورتله چوجق مکتبدن چیقدیغی‌وقت معارفك
ابتدائی تملی مثابه‌سنده اولان معلوماتی حائز اولدقدن باشقه ، متمادیاً تکمل ایتمك
وقوای نفسیه‌سنی هروقت حسن‌صورتله استعمال‌ایلمك ایچون الزم اولان آلته دخی
مالك اولمش اولور .

۲

استدلال : ماهیتی ، نوعلری. — تصدیقاتدن بالطبع استدلاله کچیورز .
نفس‌الامرده ، بو ایکی فعل یکدیکرندن آیرلماز . بر حکم منفردده بولنماسی
نادردر ؛ تصدیقمز هر وقت کندیسندن اقدم اولان باشقه حکملره مربوط
اولدیغی کبی کندیسندن صکره کله‌جك تصدیقاتی دخی تهیه ایدر : تکلمده اودرجه
کثیرالاستعمال اولان « ایمدی » ، « بناءً علیه ، « فی‌الواقع » کبی اداتلر بونی
کوستریور : **بوسوز** دییور ، بو اداتلر استدلالك حقیقی نشانه‌سیدر .

استدلال دیمك، انتقال‌ایتمك، باشقه برشیدن دیکر برشیئی استنتاج،اقدمجه‌الده‌ایدیلن
حقایقك یاردیمی‌ایله‌یکی برحقیقت استخراج ایلمکدن‌عبارتدر. معلوماتمز ایکی‌مقوله‌یه
آیریلیر: برقسمی «**تحدسی** intuitives »دریعنی‌بلاواسطه‌الده‌ایدیلیر: بونلر نفس ناطقه‌نك
طوغریدن‌طوغری‌یه مکاشفاتی کبیدر ؛ دیکرلری« نظری discursives » در[۱]
یعنی مفکره‌نك آز چوق اوزون بر همته واستحصالی بعض واسطه‌لره وابسته‌در.
اوحالده ذهن پك کنیش اولان بر ایرماغی بر صیچرایشده کچه‌مدیکندن برچوق
آتلایشلرله قارشی یاقایه کچه‌بیلمك ایچون بعض طاشلر قویمغه مجبور اولان برآدمه
بکزر . ایشته استدلال اصل معناسنجه معلومات نظریه‌نك connaissances

[۱] اصطلاح انجمننده بوکا بحثی دینلمشدر. فقط استعمال سلفه کوره نظری دیمك مرجحدر.
تحدسی معلوماته ینه استعمال سلفه کوره «حضوری» دیمکی نعیم بك افندی ترجیح ایدییور.

discursives هيئت مجموعه‌سيدر . فى‌الواقع استدلال سايه‌سنده نفس ناطقه بر حقيقتدن هنوز مجهول اولان باشقه بر حقيقته انتقال ايده‌بيلير ، حائز اولديغى معلوماتك معاونتيله يكى بر چوق معلومات استحصال ، وبوصورتله حدود علمنى الى ما ينتهى توسيع‌ايليه‌بيلير . بوندن‌باشقه استدلال يالكز بعض حقايق جديده‌نك كشفنه مدار اولمقله قالمايوب ، متصرف اولديغمزى ظن ايتديكمز حقيقتلرى‌ده اثبات ايدر ؛ هنوز مبهم اولان حقيقتلرى ايضاح ايلر ؛ فى‌الواقع اثبات وايضاح ايتمك ديمك،حقيقتلرك بربرلريله اولان‌نسب معقوله‌سنى كوسترمك، بونلرك‌بعضيلرينى ديكر بعضيلرينه تابعيت منطقيه‌لرنده‌كى صيره‌يه كوره ربط ايلمك ، بعضلرنده‌كى آيدينلقله ديكرلرينى آيدينلاتمقدن عبارتدر : ايشته استدلال بودر .

معرفت نظريه ومعرفت تحدسيه . — بونكله برابر معرفت نظريه ايله معرفت تحدسيه آره‌سنده‌كى‌اختلافى‌اعظام ايتمه‌مليدر. نفس‌ناطقه‌نك معرفت اشياخصوصنده، بالنهايه او شيلرى كورمكدن باشقه بر يولى يوقدر. استدلال بر سلسلهٔ تحدساتدن باشقه برشى اوله‌ماز؛ بر حقيقتى باشقه برحقيقته ربط ايتمك ايچون ايكيسى‌آره‌سنده بعض حد اوسطلر قويمق ضرورتى واردركه بوحد اوسطلر يالكز ذاتلرى اعتباريله دكل نسب متقابله‌لرنده دخى تحدسله بيلنه‌جك شيلردر : يعنى بو اولمقسزين تفكر يا بالضروره سكتهٔ توقفه دوشر ، غير ثابت برنتيجه‌يه منجر اولور : اويله ايسه استدلال ايتمك هروقت كورمك وكورمش اولديغنى تذكر ايلمكدر .

استدلالك صور واشكالى . — استدلال ايكى مختلفه شكلده عرض وجود ايدر . فى‌الواقع ، بعضاً ، اول امرده بزجه معلوم اولان شى برحقيقت عموميه‌دن عبارت اولوب نفس ناطقه اوندن دها خصوصى اولان بر حقيقتى استخراج ايلر: ايشته **تعليل** déduction بوندن عبارتدر . مثلا « هرجسم حرارتله انبساط ايدر» قضيه‌سندن ، المده طوتديغم باقردن يووارلاغك قيز ديررسه‌م انبساط ايده‌جكنى استنباط ايده‌بيليرم . بعضاً اولدن بيلديكمز شئ بر حقيقت كليه‌يه قدر صعودايدر: **استقرا** induction ديديكمز بودر . مثلا كندى حالنده ترك ايديلن بر طاشك ، بر آغاچ پارچه‌سنك ، بر كتابك يره دوشديكنى مشاهده ايدرم . بوندن شو قضيهٔ عموميه‌يى استخراج ايدرم: « على حاله براقيلان هرجسم سقوط ايدر . »

جزئيدن جزئى‌يه انتقال . — بونكله برابر ، انكليز مكتبنه نظراً ، دها ابتدائى ، دها بسيط وتسليل ايله استقرا كنديسنه راجع اوچنجى بر شكل استدلالى قبول ايتمك لازم كليوركه بوشكل « جزئيدن جزئى‌يه انتقال » در. مثلا پارمنى برمومك آلونده بردفعه ياقمش اولان چوجق بعدما النى آتشه ياقلاشديرمقدن چكنير: بوده استدلال ايتديكندن ناشيدر ؛ فقط يالكز برحال جزئيدن ديكر برحال جزئى‌يى استنتاج ايدييور . استدلالك بوشكلى حيوانده دخى كورينيور : مثلا كوپك بردفعه دوكلدكدن صكره صاحبنك دكنكى اوزرينه قالديرديغنى كورونجه قاچار .

فقط **استوارت‌ميل** ك « استدلال » نامنى ويرديكى شى نهاية‌الامر ، بر تداعئ افكاردر ، كه بونلردخى اكثريا الك منطقى استدلالك ويرديكى نتايج عمليه‌نك عينى ويره‌بيلير . بووسيله ايله **رنبيج** ايله برابر « صور محسوسه‌نك تعاقب بسيطى اكثريا عقلى تقليد ايدر » سوزينى تكرار ايده‌بيليرز. فقط انتقال حقيقى انجق مفكره‌نك تعاقب سابقى ايلريكى برتعاقب ايچون دليل اتخاذ ايتديكى ، يعنى بوكا بر تصادف دكل بلكه برقانون دائمى وعمومينك بينه‌سى نظريله باقديغى وقت واردر .

نفس‌الامرده « جزئيدن جزئى‌يه استدلال » **استوارت‌ميل** ك ظن وتخمين ايلديكندن دها آز بسيطدر . بو ، كنديسنى برتعليل تعقيب ايدن بر استقراءدر . مثلا برآلوده بريرم ياندى : بن درحال كندى حسابمه هرآلوك ياقيجى اولديغنى استقرا ايدرم ؛ صكره برنجى آلودن تماماً فرقلى اولان ديكر خصوصى بر آلو كوررسه‌م : بونكده بنى ياقه‌جغنى بالطبع اوندن تعليل ايدرم . خلاصه استدلالك ايكى صورتى واردر : تعليل واستقراء .

تعليل : ميخانيزمه‌سى. — تعليل اويله برعمليه‌دركه نفس ناطقه اونكله برقضيهٔ عموميه‌دن برقضيهٔ خصوصيه‌يه ويا دها آز عمومى اولان باشقه برقضيه‌يه انتقال ايدر. تعليلك غايه‌سى هروقت برسواله جواب ويرمكدر . مدعامز قضيهٔ آتيه اولسون : « تاريخ فائده‌لى‌ميدر ؟ » اول امرده ايكى حدده مطابقت ويا عدم مطابقت بولنديغنى كورميورم ، ايشته منحصراً بونسبتى ادراك ايتمك ايچون برتعليله مراجعت ايدرم . بومقصده وصول ايچون بنده يالكز برواسطه واردر : اولكى ايكى حده توافق ايدن وبونلرك بربرينه توافق ايتديكنى تصديقه مساعد اولان اوچنجى برحد بولمقلغم

ایجاب ایدر . تعلیلك بتون مهارتی ، واعتراف ایتملی ، بتون مشکلاتی ، وبونك کبی بر کتی بوحد اوسطك کشفندن عبارتدر . [١] ایمدی سؤالمزده کی « تاریخ » کلمه‌سی بنده برچوق افکار مختلفه اویاندیرر ؛ علی‌الخصوص « علم » فکرینی اویاندیره‌بیلیر : فی‌الواقع تاریخك بر « علم » اولدیغنی بیله‌بیلیرم : ایشته حد اوسطی بولدق . هانکیسی اولورسه اولسون هرعلمك انسان ایچون بعض فوائد مادیه ومعنویه‌سی اولدیغنی یا بیلیرم ویا بیلمیورسه‌م بیلمکه موفق اوله‌بیلیرم . بونك اوزرینه شوایکی قضیه‌یی وضع ایده‌بیلیرم :

هرعلم فائده‌لیدر

تاریخ بر علمدر

فقط اوراده توقف ایدلمسی کافی دکلدر : بو ایکی حقیقتی اونلردن بزم ایچون یکی بر حقیقت چیقمقسزین الی‌الابد تکرار ایده‌بیلیرز . بو ایکی قضیه‌ده ، دعوانك حدلرینی حد اوسطه ، ربط ایدن نسبت مضاعفه آراسندن نفس ناطقه‌نك بالذات دعوانك حدلری آره‌سنده یکی بر نسبت استنباط ایتمسی اقتضا ایدر : ایشته یالکز اووقت دعوایی حل ایدن شوقضیه‌یی وضع ایده‌بیلیر :

تاریخ فائده‌لیدر .

بناءً علیه نتیجه اولجه وضع واثبات ایدلمش اولان قضیه‌لرك ترکیب عقلیسندن حاصل اولور : شبهه‌سز شو قضیه‌لر اوترکیبك شرائط ضروریه‌سیدر ، فقط بو ترتیبی بزم ایچون یاپمقله مکلف دکلدرلر ؛ بوبابده مفکره‌نك بتون هنر ومهارتی مقتضیدر .

تعلیلك ارکانی : **حدلر**، les termes ، **قضیه‌لر** les propositions ، **قیاس** le syllogisme — بوصورتله ، تعلیل لااقل ایکیشر ایکیشر مرتب اوچ حددن ترکب ایدر . « حد اکبر le grand terme » اك زیاده شمولی اولان حددر ؛ حد

---

[١] قیاس ، **بریقون** و **دەقارت** ك ظن ایتدیکاری کبی عقیم دکلدر : زیرا حد اوسطك کشفی اکثریا اوزون ومشکل تتبعاته وابسته‌در. تعلیلك ثمراتنی انکار ایچون ، ریاضیاتده ایفا ایتدیکی خدمتلری طانیمامق لازم کلیردی .

اكبر هروقت نتيجه‌نك محموليدر . « حد اصغر le petit terme » على الاكثر الك آز شمولی حائزدر . بوحد دخی هروقت نتيجه‌نك موضوعيدر . بونلرك ايكيسی بردن نظر اعتباره آلندقده ، « طرفين les extrêmes » ی تشكيل ايدرلر . « حد اوسط le moyen terme » حد اكبردن دها كوچك ، حداصغردن دها بيوك « متوسط » بر شمولی حائزدر ؛ بوحد هروقت برحددن ديكرينه كچمك ايچون الزم برمتوسطدر . بناءً عليه تعليل حداوسطك حداكبره داخل اولديغنی ، تعبيرآخرله اوكا توافق ايلديكنی كوسترر .

شو اوچ حد ايكيشر ايكيشر ترتيب ايديلنجه اوچ قضيه توليد ايدرلر : بوقضيه‌لرك ايلك ايكيسنه « مقدمه prémisse » ، اوچنجيسنه « نتيجه conclusion » دينور . مقدمه‌لرك بری « كبری majeur » در ، زيرا حد اكبری محتويدر ، ديكری « صغری mineur » در . زيرا حداصغر اوكا داخلدر : صغرا و كبرانك هربرنده ايسه حد اوسط بولنور . نتيجه دخی ، طرفينك تقربندن متشكلدر . تعليلك بو شكل بسيطی « قياس syllogisme » نامنی آلير . قياسك قاعده‌سنی برنجی اوله‌رق تمهيدا يتمش اولان آرسطو اونی شويله تعريف ايتمشدر : « قياس قضيه‌لردن مركب بر دليلدركه هر نه وقت او قضيه‌لر تسليم اولنورسه آندن بالذات ديكر برقضيه لازم كلير . » تعبير آخرله قياس اويله اوچ قضيه‌نك تركبندن عبارتدركه اوچنجی قضيه اولكی ايكی قضيه‌نك نتيجهٔ ضروريه‌سيدر .

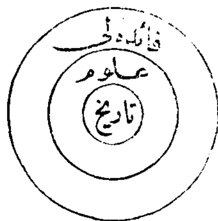
قياسك مبدئی . — قياس ، يعنی نتيجه‌نك مشروعيتی هانكی مبدئه مستنددر ؟ **قونديلاك تعليلك** ا = ب ؛ ب = ج ؛ او حالده ا = ج افادهٔ جبريه‌سنه منجر اولماسنی ايسته‌يور . اوتقديرده قياسك مبدئی شو اولمق لازم كليردی : « اوچنجی بركميته مساوی اولان ايكی كميت بربرينه مساوی اولور . » ، بوقاعده ايسه مبدأ اتحادك بر نتيجه‌سندن باشقه برشی دكلدر [١] . شبهه‌سز ، مختلف حدلری يكديكرينه تماماً مساوی اولان ، بناءً عليه بربرلرينك مقامنه قائم اوله‌بيلن ، علوم رياضيه‌يه مختص ، كميته عائد قياسلرده بوطوغريدر . فقط حدلری شمول واحدی حائز اولمادقدن باشقه ، بربرلرينه تابع اولان كيفيته عائد قياسات عاديه‌ده آرتق بو ممكن دكلدر ،

[١] چونكه مساوات كميت نقطهٔ نظرندن عينيتدر .

اوتقديرده قياسك مبدئی **اقورلاستيك** علماسنك **ارسطو** دن بالاستعاره بيان ايتمش اولدقلری شوقاعده‌در: « جنس ايچون صحيح اولان شی بوجنسك محويسی اولان هرنوع ايچون صحيحدر » بوقاعده دخی مبدأ عينيتك برنتيجه‌سيدر، چونكه جنسه كندی انواعنك مجموعيله متحدنظريله باقيله‌بيلير. «تاريخ» «علم» جنسنده برنوعدر، فقط « فائده‌لی » تعبيری علی‌الخصوص بوجنس حقنده طوغريدر ، بناءً عليه نفس ناطقه «فائده‌لی» تعبيرينك «تاريخ» حقنده‌ده طوغری اولديغنی تصديق ايده‌بيلير : حتی كندی كنديني نقض ايتمدكجه باشقه برشی تصديق ايده‌مز . ايسترسه‌كز ، « علم » « فائده‌لی » جنسنه داخل بر نوعدر، فقط بالمقابله « تاريخ » « علم » نوعی ايچنده بر نوعدر؛ ايمدی « تاريخ « فائده‌لی » جنسی ايچنده برنوعدر : بر جنسك نوعنك نوعی او جنسك نوعيدر [١]. ياخود « فائده‌لی » « علم » ك بر محموليدر ، ديكر طرفدن « علم » « تاريخ » ك بر محموليدر : اويله ايسه « فائده‌لی » صفتی « تاريخ » ك‌ده برمحموليدر ، زيرا محمولك محمولی برنجيسی كنديسنك محمولی اولانك محموليدر .

تعليلك وظيفه‌سی . — تعليل بالجمله علومده بيوك برخدمت ايفا ايتمكده‌در. علوم رياضيه كبی ، اونلردن بعضلری شيمدی تماماً تعليليدر : رياضياتده ، نفس ناطقه بعض **قبلی** à priori مبدألری،متعارفه‌لری، تعريفلری اثبات ايتمكله اكتفا ايدر، بونلردن‌ده بر انكشاف متمادی ايله بتون علم چيقار . «**برهانه**» تعليلك بر شكل خصوصيسيدر ؛ اورتايه چيقان هر بيكی دعوا حقايق معلومه‌يه ارجاع ايدلمك، تعبير آخرله بو حقايقدن تعليل اولنه‌بيلمك شرطی ايله انجق اثبات ايديله‌بيلير . **دەقارت** اويله ظن ايتمش اولمغله برابر ، شبهه‌سز كائنات ماديه يالكز استدلال

[١] أولر Euler مسئله‌يه دها زياده شمول نقطهٔ نظرندن باقارق قياسك ضروب مختلفه‌سنی خط ايله ترسيم ايتمشدر. مثلا مثالمز شكل آتی ايله تصوير اولنه‌بيلير بونده اوچ حد مختلف جسامتده برر دائره ايله كوسترلمشدر ؛ بوحالده قياسك مبدئی شويله افاده اولنه‌بيلير : محوينك محويسی حاوينك ايچنده محويدر . ره‌نوويه Renouvier نك منطقنه باقكز .

قوتى ايله قبلى اوله‌رق انشا ايديله‌مز؛ بونكله برابر طبيعتدن باحث علملره دخى تعليل بر صورت مؤثره ونافعه‌ده مداخله ايدر . تعليل ، نتايجى بالتجربه استخراج وتحقيق ايدلمش اولان فرضيه‌يى اثبات ايدر ، استقرأ ايله كشف ايدلمش اولان قانونلرى دها عمومى قانونلرك حالات خصوصيه‌سندن عبارت اولدقلرينى اثبات ايدرك ، ايضاح ايلر ؛ قانوندن متحمل و مساعد اولديغى تطبيقاتك كافه‌سنى چيقارير ، بالقوه احتوا ايتديكى مضمونى استنباط ايلر ؛ وبزه برطاقم يكى قانونلرك ايزينى بولديرر ، والحاصل بر چوق حقيقتلرى تجربه ايله تفتيش ومعاينه ايدلمه‌دن اول حساباته واستدلالات رياضيه‌يه مديونز . [١] علوم طبيعت نه‌درجه ترقى ايدرلرسه ، تعليله اودرجه بر اهميت ويررلر : فيزيقك بعض اقسامى تماماً رياضى اولمشدر : نفس ناطقه‌نك تجربه‌يه كرهاً مراجعت ايتديكى وعادتا اوندن بر آن اول واز كچمك ايستديكى كورلمكده‌در . علوم اخلاقيه بيله دائما تعليلى استقرا ايله برلشدرمكده‌در : مبادئ ذهنيه‌يى اِعداد ايله اونلرك حقايق خارجيه ساحه‌سنده تطبيق ايدلمك اوزره نتيجه‌لرينى استنباط ايدن تعليلدر . نهايت شوراسى‌ده علاوه ايتمليدركه ذهنلرى يتشمش كيمسه‌لر ايله‌اشتغال اولنديغى وقت تعليل‌طريق تدريسك الك مكمليدر ، زيرا حقيقتلرك تسلسلنى اثبات وهرعلمى منطق وطوپلى بركل‌حالنده تشكيل اونك شانيدر .

تعليلك قيمتى. — تعليلك قيمتى نه‌دن عبارتدر ؟ بوسؤال ايكى صورتله تلقى ايديله بيلير : اولا تعليل بزه حقيقتى ويره بيليرمى ؟ ايكنجيسى تعليل طوغرى برعمليه‌ميدر؟ بديهيدركه واسطهٔ تعليل ايله يالكز برحقيقت مشروطه‌الده ايده‌بيليرز: نتيجه‌نك صادق اولماسى ايچون اونى توليد ايدن مقدمه‌لرك صادق اولماسى ايجاب ايدر: بوشرط اولمازسه نتيجه منطقاً استخراج اولنه‌بيلير ، فقط مادةً باطل اولور. ايشته اسقولاستيكجيلرك خطاسى بو ايدى ، زيرا اونلر قياسك باشلى باشنه حقيقتى انتاج ايده‌جكنى ظن ايدرلردى، بوقياسه اساس اولان مقدمه‌لرك قيمتنى اولجه تقديره لزوم كورمزلردى: حال بوكه حقه انجق حقدن باشلايه‌رق ايريشيله‌بيلير [٢] بناءً عليه

---

[١] تفصيلات ايچون رابيه‌نك منطقنه باقكز .

[٢] اسقولاستيك علماسى وقتيله ارسطونك عباره‌لرينى وضع ايتديكى مبادى‌يى ، بونلرك قيمتلرى نه اولديغنى آراشدرمقسزين ، مقدمهٔ قياس اتخاذ ايدرلردى .

رياضيه قضيه‌لرينی ترکيب ايدن ، وصحتلری طوغريدن طوغری‌يه ضروری اولان تصديقات قبيلندن اوله‌رق ، بومبادی ، نفس ناطقه جانبندن قبلی بر صورتله مسلّم اولمادقجه ، تعليل حقايق عموميه‌يی تهيه ايدن ديکر برطريقه معلق اولور ، اوحقايقدن دخی بالآخره نفس ناطقه ، دها خصوصی يکی برطاقم حقيقتلری استنباط ايلر .

کری‌يه دها مهم ديکر سوأل قاليور : تعليل طوغری بر عمليه‌ميدر ؟ استوارت ميل لك اعتراض ايتديکی بودر . مشاهير منطقيوندن اولان ميل ه نظراً قياس اکثريا اوندن قصد اولنان معنا اعتباريله ، برتکراردن ويا برمصادره علی‌المطلوبدن باشقه برشی دکلدر . اثبات ايديله‌جك قضيه‌شو اولسون : « دوق عوولينغتون wellington فانيميدر » ؟ بونی اثبات ايتمك ايچون « اولا هر انسان فانيدر » مقدمه‌سی ايراد اولنور . فقط بونده ايکی شق واردر . يا انسان اولان عوولينغتونه لك فانی اولديغی شبهه‌ليدر ؛ اوحالده نه‌حق ايله « هرانسان فانيدر » کبراسنی تسليم ايتملی و بونك صحتنی ادعا و مدافعه ايتمليدر ؟ ادعا اولنان نتيجه‌يه متجاوز اولان شك بالضروره بالذات بومقدمه‌يه‌ده شاملدر ، قضيۀ خصوصيه‌نك صحتی ايسه قضيۀ عموميه‌نك صحتی ايچون الزمدر : بوصورتله کبری نتيجه‌يی اثبات ايده‌مدکدن باشقه ، بالعکس نتيجه کبرايی اثبات ايليور . بوتقديرده قياس بر مصادره علی‌المطلوبدر . زيرا اصل اثبات ايدلمسی لازم کلن شيدن باشلايور . ويا خود انسان اولان عوولينغتونه لك فانی اولديغی معلومدر وبوقضيۀ خصوصيه « هرانسان فانيدر » قضيۀ عموميه‌سندن محقق اوله‌رق معلومدر : فقط اويله ايسه استدلال ايتمك زحمتی نه‌يه يارار ؟ ذاتاً معلوم اولان بر شيئی تکرار بولمقدن باشقه برشی ياپيليورمی ؟ استدلال فائده‌سز بر تکراردن عبارت اولمازمی ؟

شوراسی اعتراف ايدلمليدرکه : انکليز منطقجيسنك مطلقا حقی اولوردی ، اکر ادعا ايتديکی کبی کبری تجربه‌نك کوستردیکی حالات خصوصيه‌نك هيئت مجموعه‌سندن واولجه مدرك واقعات مختلفه‌نك عادی بر « مسجّل garde-notes » ندن عبارت اولسه‌يدی ؛ فی‌الواقع اوحالده بديهيدرکه کبرايی بتون حالات خصوصيه‌يی بيتردکدن صکره ، تسليم ايتمك جائز اولوردی ، ونتيجه بالذات کبرانك صحتی ايچون الزم اولان اوحالات خصوصيه‌دن بری اولوردی . فقط ايشته بو حال واقع اولمايور ، بوايسه قياسی قورتاريور .

« هر انسان فانیدر » قضیه‌سنی تصدیق ایتمك ایچون صورت خصوصیه‌ده هرشخصك فانی اولدیغنی تحقیق و مشاهده‌یه حاجت اولمایوب بر قاچ آدمك اولدیکنی کورمك کافیدر . مقدار اعتبـاری ایله محدود اولان بو حادثه‌لردن ، نفس ناطقه بر قانون عمومی کشف ایدر ، « انسان » و « فانی » کبی ایکی صفتی دائمی بر نسبت ایله بر برینه ربطایلر و اوآندن اعتباراً ، تماماً یکی‌اولان باشقه برموجودده برنجی‌صفتك‌وارلغنی مشاهده ایتمك درحال ایکنجی صفتك وارلغنه انتقال ایتمك ایچون اوکا کافی کلیر . بناءً علیه تعلیل بر قانونك اولجه مجهول اولان برحال خصوصی‌یه تطبیق ایدلمسندن عبارتدر ؛ بو بر مصادره علی‌المطلوب اولمایوب ، بوده یکی بر حقیقت تولید ایدر . شبهه‌سز ، بو تقدیرده‌ده عجبا نفس ناطقه بعض حالات خصوصیه مناسبتیله بر قانون عمومی‌یی تصدیق‌ایتمك حقنی حائزمیدر؟ سوألی‌وارد خاطر اولور. بوسوأل‌مسئله‌نك وجهنی دکشدیرییور ، بوندن صکره استقراءدن بحث ایتمك لازم کلیور .

استقراء : ماهیتی . — استقراء اویله بر عملیه‌درکه او واسطه ایله نفس ناطقه خصـوصیدن عمومی‌یه ، جزئیدن کلی‌یه ، حادثاتی معرفتدن اونلری اداره ایدن قوانینه کچر . [۱] ایشته بر منبع حرارتك تأثیرینه عرض‌ایدلمش بردمیر چوبوغی. بو چوبوغك انبساط ایتدیکنی مشاهده ایدرم ؛ باقردن معمول برکره‌ده ویاپردوکمه پارچه‌سنده‌ده عینی حادثه‌یی کوریرم ؛ حرارتك معدنلری انبساط ایتدیردیکنی نفس ناطقه‌نك درحال تصدیق ایتمسنه بوقدری کافیدر : بو صورتله برقانون‌وضع اولنور.

بوعملیه سایه‌سنده نفس ناطقه‌نك ، تجربه ایله مستحصل علمنی نه درجه توسیع ایتدیکنی کورمك قولایدر. حادثهٔ انبساطی اوزرلرنده تحقیق و تجربه ایده‌بیلدیکمز اشیانك عددی، موجود اولان وهپسنی کورمکلکمز غیر قابل بولنان اشیایه نسبتله لاشیٔ مثابه‌سنده‌در ؛ برده حادثهٔ مذکوره‌یی بز شورادە شـو آنده ، یعنی مـکانك بر محل خصوصیسنده ، زمانك برآن معیننده ادراك ایتمشـدك ، حال بو که بونك عکسـنه نتیجه‌مز هر هانکی معدن اولورسـه اولسـون بتون معادنه شـاملدر ، بعدنامتناهیسی ایله برابر بتون مکانی ، اول وآخری اولمیان بتون زمانی محتویدر . تجربه‌نك هروقت محدود اولان شهادتی ایله نفس ناطقه‌نك اوندن استحصال‌ایتدیکی نتایج آره‌سنده نه‌قدر نسبتسزلك واردر !

---

[۱] Lachelier نك اساس استقرا le fondement ed l'induction سنه باقکز .

استقراء عامیانه واستقراء علمی . — بونکله برابر شو عملیه وهلهٔ اولاده نه درجه جرأتکارانه کوریلورسه کورلسون ، ینه نفس ناطقه ایچون پك زیاده طبیعیدر . اکثریا ایکی حادثه‌نك منحصراً تصادف سائقه‌سیله بربرلریله تقارن ایتملری وبو تقارنك نظر دقتمزی جلب ایتمسی بزم او حادثه‌لری همان بر قانون ایله ربط ایتمکلمز ایچون کافیدر . حال بوکه او قانونك خارجده وجودی یوقدر . شویله‌که بر دفعه بر قویروقلی ییلدیزك سماده ظهور ایتمسی ایله بر محاربه‌نك وقوع بولماسی ویا اوزوم محصولاتنك مبذول اولماسی تصادفاً عینی زمانده وقوعه کلسندن ویا یکدیکرینی متعاقب ظهور ایتمش اولماسندن بر چوق کیمسه‌لر بر قویروقلی ییلدیزك ظهورینی محاربه‌یه ویا برکته دلیل عد ایدرلر . «استقراء عامیانه» بوندن عبارتدر . شبهه‌سز ، بو استقراء چوق وقت یاکلشدر ؛ فقط بوندن دولایی بواستقراأ دخی تجربه‌نك فوق‌الحد خارجنه تجاوز ایتمش دکلدر؛ ایکی حادثه‌نك بربرینی تعقیب ایتمسنی مشاهده وتحقیق ایتمك باشقه اونی بغیر حق بر قانون عمومی وضروری اوله‌رق دوشونمك ینه باشقه‌در : بهیمه اوقدرینی یاپمغه مستعد دکلدر . دیکر طرفدن شوراسی‌ده ذکر ایدلملیدرکه ، بو استقراء دخی «استقراء علمی» دن تماماً آیری بر شی دکلدر . هر ایکی حالده‌ده تعمیم واردر ، یالکز تعمیم ایدیلن ماده تخلف ایتمکده‌در . استقراء عامیانه صرف تصادفاً وقوع بولان مقارنتله اکتفا ایدر و بیقون‌ك بیان ایتمش اولدیغی اوزره «علی العاده تعداد» ایله معامله ایدر . استقراء علمی ایسه دها احتیاطلی ، دها اصولی اولوب ، ممکن مرتبه تصادفی بر طرف ایتمکه چالیشیر ، «اغیاری منع exclusion» قاعده‌سنه توفیقاً حرکت ایدر ویالکز ، اصولی دائره‌سنده مثبت بر مقارنت علیتدن باشقه برشیٔ تعمیم ایتمز .

استقراء علمینك مقدمه‌لری . — بناءً علیه استقراء علمی غایه‌سی حادثات اره‌سنده علیت نسبتلرینی کشف ایتمك اولان بر سلسلهٔ عملیاتك صوك مرحله‌سیدر: بونلری توصیف وقاعده‌لرینی دستور شکلنده وضع ایتمك خاصةً منطقه عائددر . بونلری اجمالاً بیان ایده‌بیلیرز . قانونلر حادثات و وقایعده فعلاً تجلی ایدییور : بناءً علیه بونلری کشف ایتمك ایچون بالذات حادثاتی استبصار ایتمك لازمدر. فقط مطلق صورتده ضروری اولان بو شرط کافی دکلدر : علیت نسبتلری تجربه ایله مرئی دکلدر

و بر تعاقب علّی‌یی بر تعاقب تصادفیدن هیچ بر شیٔ تفریق ایتمیور . هرشیدن اول علتك مفکره طرفندن کشف ایدلمش اولماسی ، اولدن حس اولنمش بولنماسی لازمدر ؛ علت، اول‌باول استبصارك خاطره‌القا ایتدیکی برفرضیه‌در، فقط بوفرضیه‌ده نفس ناطقه‌نك دخی اثر سانحه‌سی تماماً ظاهردر. دیمك بوفرضیه هنوز برحس قبل‌الوقوع اولوب تحقیق واثبات ایدلمسی لازمدر. بونك ایچون عالم تجریب طریقنه مراجعت ایدر: شویله‌که وضوح وصراحتله تعین ایتمش اولان برمجموعهٔ حادثاتده مقدم صاییلان حادثه‌یی خذف ایدر، بونك اوزرینه علتنی آرادیغی حادثه درحال زائل اولیورمی اولمایورمی باقار، مقدمی تکرار ایقاع ایدر، بونك اوزرینه اولجه زائل اولان حادثه تکرار ظاهر اولیورمی اولمایورمی دقت ایدر ؛ مقدمی تحویل ایدرك عینی نتیجه‌نك عینی نسبت دائره‌سنده تحول ایتدیکنه اطمئنان حاصل ایدر؛ نهایت تدقیقات عمیقه وموشکافانه‌دن صکره ، وایکی حادثه بیننده بالذات کندیسی دخی معنیدار بر طاقم مقارنتلر ایقاع ایدرك بر نسبت علت بولندیغی تصدیقه حق اولدیغنه قناعت ایدر .

استقرانك مبدئی . — فقط عالم تجربه‌یی تأویل خصوصنده نه قدر اهتمامکار طاورانمش ایسه ، کشف اولنان علیق قانون حالنه افراغ ایتمك خصوصنده اودرجه عجله ایدر : طوغریسی سویلنك ایجاب ایدرسه ، عالمك نظرنده بوعملیه برنجیسی ایله مخلوطدر ، شویله‌که نسبت اثبات ایدلدکدن صکره استقرایی یاپمق بر ملعبه‌دن عبارت قالیر : عالم براز اول حقلرنده استدلالاتده بولندیغی تالیٔ جزئی ایله مقدم جزئی آره‌سندن بر تلازم کلی و ضروری‌یی باطناً کورر کبی اولور . بونکله برابر فعلیاتده بربرندن آیرلمایان بو ایکی عملیه منطق نقطهٔ نظرندن آیریدر . عالم علیته عائد برنسبت جزئیه بولمش ایکن بونی برنسبت کلیه عدایدییور. عدداعتباریله بالضروره محدود اولان بعض حالاتدن اول وآخری اولمیان مکان وزمان ایچون معتبر برقانون عمومی‌یه انتقال ایلیور: بو قابا برسفسطه دکلیدر؟ احق اولان، استقرانك کندیسنی محق کوستره‌جك برمبدئه مستند اولماسی لزومیدر . بو مبدأ **استوارت میل**ك تعبیرینه کوره علیت کلیه متعارفه‌سندن l'universelle causalité ویا **قلود برنار** قولنه کوره حادثاتده‌کی «ایجابیه»یه le déterminisme اعتقاددن عبارتدر. طبیعته تجربه ایله مطلع

اولیورز : عقل طبیعتك منسق ومرتب اولدیغنـه ، اونده ثابت ودائمی بر منطق
بولندیغنـه ، تعبیر آخرله هر حادثه‌نك بر سـببی اولدیغنه وعینی شرائط واحوال
داخلنده عینی اسبابك عینی نتایجی حصوله کتیردیکنه معتقددر. ایشته امور واشیانك
بو انسجام وآهنك کلیسنه اولان شو اعتقاد، بو « احتسـاس قوانین » استقرانك
کیزلی داماری وکندیسنه حق ویرن مبدأدر .

استقرانك وظیفه‌سی . — بو تقدیرده استقرانك علمده‌کی وظیفه‌سنی اثباته
احتیاج وارمیدر ؟ یالکز فکرت محضه آثاری اولان معانیٔ مجرده دکل ، اشیای
مشخصـه وحقیقیه مدار بحث اولان هر یرده ، استقرأ علومك طریق الزمیدر ،
دهـا طوغریسی علم بونك کندیسـیدر . فی‌الواقع علم ، حادثاتك علی‌العـاده
استبصاری ویا اونلرك مفکره‌ده ادخاری دکلدر ؛ بلکه هرشیدن اول قانونلرك کشف
ایدلمسیدر : یالکز کلی‌نك علمی اوله‌بیلیر . کذلك یالکز حال حاضرك ادراکی ویا
ماضـینك فائده‌سز تخطری دخی اولمایوب بالخاصـه استقباله تخطیدر : یعنی بیلمك
آتی‌یی کورمکدر. بونلرك کافه‌سی بزه قانونی الده ایتدیرن استقرایه تابعدر . ایشته
بوندن دولایی، استقرا، مفکره‌نك ایچنده بالضروره محبوس بولندیغی طار حدوددن
چیقمه‌سنه و بوتون مکان وزمانلرده حاضر بولنماسنه مدار اولور . بوندن ماعدا،
نفس ناطقه‌یی صانکه دنیانك صاحبی ایدر . فی‌الواقع ، کشـف ایتدیکمز قانونلر
اشیانك حصول و صیرورتنه مؤثر اولان قواعد مثابه‌سنده اولدقدن باشقه، اسبابی
اوکرندیکمز آندن اعتباراً یا بو سببلره توسل ایله کندی نتایج طبیعیه‌لرینی ایقاع
ایده‌بیلیرز ، یاخود بونلرك حصولنه حائل اولورز : آرتق اشیا آرزو واراده‌لرمزه
مطیع اولان بر طاقم مأمورلر مثابه‌سنده‌در ؛ علم ، قدرت دیمکدر ، انسان نه‌قدر
بیلیرسـه او درجه مقتدردر . شبهه‌سز اولجه سویلمش ایدك : علمك مفکوره‌سی
تجربه‌دن قورتیله‌بیله‌رك بعدما یالکز تعلیله مراجعت ایتمکدن عبارتدر؛ فقط بونك
ایچون ده استقراء مقتضیدر و هرشیئی تجربه‌دن اقتباس ایتدکدن صوکره تجربه‌دن
واز کچیله‌بیلنه‌جکدر .

استقرانك قیمتی .— اوحالده استقرانك قیمتی نه‌دن عبارتدر؟ بوراده ایکی سؤال
واردر . فعلاً ، استقراء آتده بولونیورز : فقط بونلرك محقق اولماسی، هردرلو خطا
احتمالندن بری بولنماسی قابلیدر ؟ برده بونلر صواب légitime میدر: استقرا آتده

بولنمق صلاحیتنی حائزمی یز؟ بونك ایچون، طبیعتده هرشیئك اسباب موجبه‌سی اولدیغنه معطوف اولان اعتقادمزه استناد ایدییورز، اوحالده استقرا آنمزك قیمتی آنجق بو اعتقادك قیمتنه مساویدر. آنجق بواعتقادمزك انفسی برمبدئدن، نفس ناطقه‌مزك حقایق خارجیه‌یه شمولی اولمایان عادی برقانوندن باشقه برشی اولمادیغنی بزه کیم سویلیه بیلیر؟ برنجی سؤاله جواب ویرمك ایچون، استقراده ایکی شیئك تفریق ایدلمسی لازمدر: ماده‌سی ایله شکلی؛ استقرانك ماده‌سی نفس ناطقه‌نك تعمیم ایتدیکی نسبت علیتدر؛ شکل ایسه فعل تعمیمدر. استقرا، دهاچوقدن، ماده‌سی نقطهٔ نظرندن مشکلات عظیمه عرضندن خالی دکلدر. عالم ایکی حادثه بیننده بر نسبت علیتی تصدیق ایتمك ایچون بو درجه اعتنا ایدییورسه، استبصاراتی او قدر چوغالدییورسه، تجربه‌لری اوقدر چوق تکرار ایدییور ایسه بونك سببی دیکر بر چوق مقدمات تصادفیه آراسنده کیزلی اولان مقدم علّی یی کشف ایتدیکندن تماماً امین اولمامسیدر. فی‌الواقع، انتقال استقرائی ایچون باشلوجه حائل و مشکل بوندن عبارتدر. بریقوی ك وقتیله کورمش اولدیغی اوزره علت طوغریدن طوغری‌یه کشف ایدیله‌میوب بالواسطه، «اغیاری منع» طریقی ایله، تعبیر آخرله علت اولمایان بتون مقدماتی بربری آردنجه افنا ایدرك کشف اولنور: آنجق بو افنا معامله‌سنك اتمام ایدلدیکنه قناعت ویره‌جك دلیلی نه صورتله الده ایتملی؟ حادثه‌نك غیر مرئی، فقط علت حقیقیه‌سی اولماسی ممکن بولنان بر مقدمنی کوزدن قاچیرمش اولمادیغمزی کیم بیلیر؟ والحاصل استقراده پك بویوك براحتمال اوله‌بیلیر: فقط هیچ بر وقت بریقین مطلق بولنماز. [۱]

ایکنجی سؤاله کلنجه، بونك روحیات ایله، تعبیر صحیحله علاقه‌سی اولمایوب مابعدالطبیعیات ایله مناسبتی واردر. فی‌الواقع، بوسؤال قوانین تفکرك «قیمت آفاقیه» سی نه‌دن عبارت اولدیغنی بیلمکه متعلق وبونك حلی مابعدالطبیعیاته عائددر. بر روحیات عالمی، استقرانك روحی «ایجابیه» یه اعتقاد اولدیغنی استبصار ایله اکتفا ایده‌بیلیر و اکتفا ایتملیدر: علوم مثبته بومبدئی موضوعه postultat اوله‌رق قبول ایدر، و اونك ایلروسنه تجاوز ایتمز وتجاوز ایده‌مز.

[۱] رابیه‌نك منطقنه باقلماسی.

تطبیقات عملیه . — چوجقده استدلالی تنمیه ایتمه‌لیمیدر . — شوراسی طوغری اوله‌رق مشاهده ایدلمشدرکه : چوجق پك ایرکن استدلاله باشلار . تجربه‌نك کندیسنه بعض افکار ویرمسیله برابر درحال اونلری کندی نقطهٔ نظرندن باغلامغه ، اونلردن دیکر فکرلر چیقارمغه ، سببلر صورمغه وتخیله باشلار ، کندیسنه سویله‌نن سببلری بعضاً سنی ایله متناسب اولمایان شایان حیرت بر ذکا ایله مناقشه ایلر . علم تربیهٔ اطفال اربابی چوجغك بو حالنی هروقت ایی کورمزلر ، روسو یه تبعاً بو بابده چوجغك تشویق ایدلمه‌سی ایجاب ایتدیکنی درمیان ایدییورلر . بر طاقملری چوجغك بولندیغی سنده مناقشه و مباحثه ایتمه‌نك نامأموسم و ناقابل تحمل بر شیٔ اولدیغنی بیان ایدرلر : چوجق بر امر تلقی ایتدیکی وقت بلا تعلل اوکا اطاعت ایتمسی لازمدر . بعضلری‌ده چوجقلرده استدلال مراقی تنمیه ایدیلیرسه کندیلرینی آغیرلاشدیره‌جقلرندن ، متخیله‌نك سانحاتنه حائل اوله‌جقلرندن حذر ایدرلر ، ودیرلرکه متخیله مشقتلی تعلیلدن سریعدر ، اکثریا متخیله‌ده اشیاحقنده بعض تحدسی بیلکیلر ، بعض انوار معرفت واردر ، متخیله‌نك بوامدادی یالکز علم ایچون دکل ، حیات روزمره‌مز ایچون‌ده قیمتداردر ، چونکه احتیاجات عاجله ومبرمه‌مز هروقت استدلالاتده بولنمقلغمزه مساعد دکلدر . بونلر ، محبا هرشیئ استدلال ایتمك اعتیادی چوجقده حسیات مفطورهٔ قلبیه‌یی ، احتراصك طبیعی و حار صولتنی تعطیل ایتمزمی ، و چوجغك روحنه آز زمانده خودکاملغه تحول ایده‌جك نامأموسم بر احتیاط القا ایتمزمی دییه دوشنورلر .

بوملاحظه‌لرك هپسی طوغریدر . فقط چوجق ایله اصلا حکیمانه قونوشمامق ، اونی ایضاحات طلبندن منع ایتمك ، اوکا قصداً ایضاحات ویرمه‌مك ، بو صورتله کندیسنك شوق تفحصنی قیرمق جائزمیدر ؟ بو تقدیرده ، اونك تربیهٔ ذهنیه‌سنی اضرار ایتدکدن ماعدا (زیرا بیلمك احتیاجی علمك اصل منبعی ، عینی زمانده ذهنك ایلك نشانهٔ انکشافیدر) ، موسیو **ماریون** ك یازمش اولدیغی وجهله «یاپماسی لازم کلن شیئی چوجغه یاپدیرمقدن زیاده اوشیئی یاپماسی ایجاب ایتدیکنی آکلاتمق واونی قاعدةً و اساساً یاپمغه سوق ایلمك ایجاب ایتدیکندن» بتون تربیهٔ اخلاقیه‌سی دخی مخاطره‌یه دوشورلمش اولور . شبهه‌سز چوجغك اکثریا بومراقی کوه‌زه‌جه اولوب

بزی شاشیردر : بونکله برابر نفس ناطقه‌نك عطالتندن واویوشقلغندن قات قات ایدر . وقتیله فنلونك كورمش اولدیغی وجهله ، بو مراقك ایلك فائده‌سی « معارفی قارشولامغه كیتمه‌سی » وحقیقی نوعاًما طلب واستدعا ایلمسیدر .

چوجغك مراق خصوصنده‌كی شوقنی قیرمق جائز اولمادیغی كبی ذهنی آغیر چوجقلرده بونی اویاندرمق وخاصةً ادامه واتفاق ایلمك لازمدر. تدریساتی روحلاندردقدن باشقه نفس ناطقه‌یی اینجه‌لشدیرن، انجق دلائل صحیحه‌یه تسلیم اولمغه آلشدیران بوملكهٔ تنقیدی چوجقده ایقاظه و (بدیهی اولدیغی اوزره) حدود مناسبه داخلنده اجرای عمل ایلمسنه مساعده ایلمكده نه فنالق اوله بیلیر ؟ طبیعیدركه صفوت قلب ، ساده دللك چوجقلره لطافت بخش اولور ، فقط اونوتمامليدركه اشیانك حسن تمییزی ، صورت سالمه ومستقیمه‌ده استدلال یاشنی آلمش كیمسه‌لرك الك كوزل صفات ومزیاتندن بریدر. شبهه‌سز استدلالك تربیه‌سی ، متخیله‌نك دها سربست حركتنی دها سریع انتقالاتنی اطفا ایتمه‌سی لازمدر. فقط یالكز تداعئ افكار ایله وقوع بولان مقایساته اكثریا امنیت ایدلمه‌سی ، بومقایسه‌لرك حادهٔ تدقیقدن كچیرلمسی ، وتعلیل وقیاسك احتمالكه دها بطی فقط دها امین اولان معاملاتنه حواله ایله تحقیق ایدلمسی لازم كلیر . قلبمزك حركات و التجا آتی ، حساسیتمزك انفعالاتی دخی بو حالده دكلیدر؟ « هوای عشق ایستدیكی یرده اسیر » واحتساس هر وقت امین بر رهبر دكلدر : بناءً علیه كندی تفتیش ومراقبه‌سنی استعمال ایتمك، لائق و مشروع اولمایان میل و توجهلری طوردیرمق، سالم شوق وغلیانلری ونجیب احتراصاتی تقویه ایلمك استدلاله عائددر .

استدلالك تربیه‌سی : روح هندسی [١] وكلیات . — ایشته بونك ایچون استدلالی تنمیه ایتمك و متحمل اولدیغی بتون قوتی كندیسنه ویرمك اقتضا ایدر : زیرا عملیهٔ استدلال نه‌درجه مخلوط اولورسه اینجه خطا اوقدر چابوق كیرر . بوبابده ، تعلیلك صحیح اولماسی ایچون كندیلرینه مطابقتله مكلف اولدیغی باشلوجه قواعدك واستقرایه ممكن مرتبه تأمین صحت ایچون الزم اولان معاملاتك بیلنمسی قدر فائده‌لی احتمالكه باشقه هیچ برشئ یوقدر . طوغری دوشونمكی اوكرنمك ایچون منطق قدر هیچ برشیئك دكری یوقدر؛ منطقك ایفا ایتدیكی خدمتلرك اهمیتنی اسقاط

[١] نعیم بك افندی l'esprit géometrique ك عقل نظری ایله ترجمه‌سنی دها مناسب بولیور .

ایتمك ويا بونلره اعتراض ایلمك ایچون نه كه سويلنمش ایسه هپسی **استوارت ميلك** اوكا بحق ایتمش اولديغی حرمت و تعظیم اوكنده زائل اولور . بلكه ذهن بشرك معروض اولديغی الك معتاد سفسطه‌لری بيله چوجغه آكلاتمق صدددن خارج بر شی دكلدر : زيرا اونلری صايان ينه منطقدر. چوجق بوسفسطه‌لری بيلمكله ، اونلردن‌دها قولای‌صاقنیر، هم كنديته وهم باشقه‌لرينه قارشی‌دها مشكلپسنداولور؛ هرصورتله‌روحنك اويوشمقدن قورتلماسنه وعقلنك‌سربست قالماسنه ياردیم اولنور . «**آمیر**» دییور، بعض كمسه‌لرك پك زياده مدار امتيازی اولان شو « حقيقتی كشف » مزیتی آنجق تحلیل ایتمك سایه‌سنده اكتساب اولنور » .

بوندن ماعدا شونی‌ده سويلمليدر : نه‌قوهٔ حاكمه ونه استدلال ایچون خصوصی بر تربيه يوقدر. « حقنده بيان مطالعه ايديله‌جك هيچ‌برموضوع **يوقدر**كه ذكی‌وفعال بر معلمك النده بوملكه‌نك تربيه‌سنه ياردم ايده‌مسون. مثلا جغرافيا درسی چوجغی حادثات طبيعه‌نك اسبابی‌حقنده‌استدلالاتده بولنمغه آلشدرمق ایچون وسيله اولماليدر، تاريخ ايی اوقودلديغی وقت چوجغی تماثلتلری كشف‌ايتمكه، وقايعك اسبابی مثلا بو ويا شو فعلك سائقلرينی بولمغه ، والحاصل احوال معلومه داخلنده محتمل ، محق ياخودحكيمانه‌اولانه قرار ويرمك‌ایچون له وعليهده‌كی‌دليللری طارتمغه آلشديره‌بيلير ». فقط‌استدلالك عالى‌العال مكسبی اصل علملردر.علوم رياضيه برمبدئدن حاوی‌اولديغی بتون ثمراتی صحت ايله استخراج ، تمامی تمامنه تعليل ايلمكی ، مبرهنی غير مبرهندن تميز ايتمكی اوكره‌در . علوم فيزيقيه و طبيعيه كذلك بونلر دخی حادثاتك اسبابنی آراشديرمغه ، تجربه‌يی بيوك بر دقت و اعتنا ايله تأويل ايلمكه ، « كولكه ايچون شكاری » ترك ايدرك ، حقايق خارجيه‌دن اوزاقلاشمامغه چوجغی آلشديرر .

حتی دينله بيليركه استدلال ملكه‌سنك تماماً تربيه‌سی شرطه متوقفدر ، بوشرط **دالامبر** d'Alambert لك ديديكی كبی ، ايكی نوع اصولك « مساوی خطوه‌لرله يوريدلمسی»، **پاسقال** لك « روح هندسی » اسمنی ويرديكی قابليتك « كياست l'esprit de finesse »ايله برلشديرلمسيدر. فی‌الواقع‌علوم‌رياضيه‌نك‌منحصراً تعليمی‌نتايج‌مشئومه توليد ايده‌بيلير، صورت‌مطلقه‌ده‌اثبات ايدلمه‌ين شيئه‌قارشو براستخفافه‌سبب اولدقدن باشقه ذهنی تغليط ايده‌بيلير ، چوجغی قاتيلغه آلشديرر ، چوجق بونی هر شيئه

تطبیقه باشلار، قلود برنارك تعبیرنجه اویله برتحصیل چوجغی « اشیایی باطل صورتده ساده‌لشدیرمکه » سوق‌ایلر ، کندیسنی‌جازم، مستبد قیلار ، مسائلی کسدیروب آتمغه ومطلق حکملر ویرمکه، خطایه دوشورمکه ویا «تونوبی» یه [١] میل‌ایتدرمکه سبب اولور. مفکره‌نك ملایم وقابل‌انحنا اولماسی، حادثه‌یه‌رعایت، واحتمالی‌درپیش‌ملاحظه ایتمسی ، و بالخاصه تصورات محدوده‌مزك طوکدردیغی واویوشدیروب براقدیغی او درجه قاریشیق ، اوقدر کریزان ، او قدر صبرسز اولان معنای حقایق اشیایی غائب ایتمه‌مسی اقتضا ایدر . « دالامبر » دیبورکه انسان یالکز مطلق وتمام حقیقته ایناتمغه لزومندن فضله آلشیرسه بواعتیادك اویله مطلق اولمایان حقایقی تفرس قابلیتنی‌سکته‌دار ایتمسندن‌قورقیلر ؛ شدتلی برضیایه پك معروض‌اولان کوزلرخفیف برضیانك درجاتنی ارتق‌تفریق ایتمزلر ، وباشقه‌لرینك هنوز براز آیدینلق کوردکلری یرده ظلمتدن غیری بر شی کورمزلر ...؛ آیدینلقدن آلاجه قراکلغه زحمتسزجه کچمکه آلشملیدر .

استدلالك حدودی. یقین علمی و یقین اخلاقی . — بوندن باشقه، استدلالی سوء استعمال ایتمه‌مکی بیلملی‌یز . شبهه‌سز، شاید بدایةً حقیقت عرض وجود ایتمز واوکا نائلیت آرزوی صمیمیسی بولنور ایسه‌استدلالدن استفاده ایتملیدر: فقط حقیقت بزه بسیط و واضح بر حالده عرض وجود ایتدکی وقت ، اشیایی قاریشدیران و بزی حقدن اوزقلاشدیران ادلهٔ باطله‌یی دور ودراز تدقیق ایدرك وقت غائب ایتمکسزین ، اونی خلوص قلب ایله قبول ایتملی‌یز : « آرسطو وقتیله شویله دیمشدر : یالکز کورمك لازم اولان یرده علل و اسباب تحریسی نفس ناطقه‌نك ضعفنه دلیلدر » مولیرك اك مشهور مضحکه‌سی اولان Femmes savantes عنوانلی اثرنده تصویر اولنان أودن استدلالات منطقیه‌نك عقل سلیمی قوغدیغی کبی بزم ده وهم استدلال ایله بویله بر کریوه‌یه دوشمامکلکمز لازمدر . بو مبحثده مهم اولان برنقطه‌دخی‌چوجغه استدلال‌محض ایله ، مناظرهٔ صرفه ایله ایریشلمه‌سی غیر قابل نیجه حقیقتلر اولدیغنی ، بونکله برابر اونلری تسلیم ایتمك لازم کلدیکنی ، زیرا اونلر اولماسه حیاتك معناسی قالمایه‌جغنی وقبلهٔ توجهمزك غایب اوله‌جغنی

---

[١] قلود برنارك Introduction à l'étude de la médecine expérimentale

خبر ویرمکدر . بعضاً تحصیلی پك اوزون ، پك آغیر اولان یقین‌علمی وذهنینك یاننده « باشـقه صنفدن » بر یقین ، یعنی بر « یقین معنوی » واردر ، بو یقین دها چابوق ، دها تیز ، بونکله برابر دها جانلیدر ، زیرا طوغریدن طوغری‌یه شـعورك تحدساتندن وقلبك سانحاتندن صادر اولور . بویقینی چوجغه بیلدیرملی ، روحنه تلقین‌ایتملی‌یز ، شیئ مبرهنك‌ایلروسنده ، «علم»ك یاننده اراده‌نك اعتقاداتی‌وعشقك امیدلری ایچون واسع ، جسیم وسربست برطریق اولدیغنی سویلملی‌یز . **پاسقال** ایله **قانت** شیان حیرت صورتده بونی آکلامشلردی، اونلردن بری : « عقلك بیلمدیکی بعض علل و اسـباب موجود اولدیغنی » و « وقلبك حس ایتدیکی برچوق حقایق ومبادی بولندیغنی بیان ایتمشـدر ؛ دیکری عقل عملینك موضـوعه‌لرینی وایمان معنوینك تحدسات‌ومکاشفاتنی‌عاجز برهانلرك‌و «عقل‌مستدل» raison raisonnate ك آوازهٔ یأسیله‌مالی فن مناظره‌نك فوقنده طوتمشدر . **افلاطون** دخی وقتیله « انسان حقه بتون روحیله کیتملیدر » دیمشدی .

خلاصه

١ . اکثریا نفس ناطقـه‌نك تمیه‌سـنده اوچ مرحله تفریق اولنور . ذهن تصوراتی تشکیل ایدر ، بعضلریله دیکر بعضلرینی تصدیق ایدر وبو صورتله حکملر ویرر. نهایت کندیلرندن نتایجی استخراج ایچون تصدیقاتی یکدیکرینه ربط ایدر **پورروآیال**

١ . بونقطهٔنظردن حکم : ایکی فکر بیننده مطابقت ویا عدم مطابقت نسبتنك تصـدیقی‌در ، دیبه تعریف اولنمشـدر . بو سـبیله ایکی فکرك وجودینی و بونلرك مقایسه‌سنی مستلزمدر **«لوژه»**. ــ فقط بویله اعتراض اولنیور : بو قیاسی ویا متأمل حکملر یاننده ودهـا طوغریسی او حکملردن اقدم بتون بر صنف تصـدیقات تحدسـیه وغیر ارادیه واردر، که مفکره اونلر ایچنده موضـوعی کندی محمولاتیله برلکده طوپدن فهم وادراك ایدر **«قونده‌له»**

٣ . فقط هرحکم ایکی فکر عمومینك مقایسه‌سی نتیجه‌سندن بالضروره حصوله کلمامش‌اولسه‌دخی، حکمك‌یالکز مقایسه بولنان‌یرده‌موجود اولدیغنی‌اعتراف ایتملیدر .

فرانسزجه‌ده حکم وتصدیق معناسنه کلن ژوژمان Jugement کلمه‌سی بعض اینجه نسبتلری تفرس قابلیتنه‌ده دلالت ایدرسه‌ده علم روحده‌کی معناسی نه‌درجه ابتدائی اولورسه اولسون هر تصدیقی متضمندر .

٤ . هرحکم بالضروره قضیه‌ایله افاده اولنور. قضیه اوچ حددن ترکب ایدر : موضوع، محمول ، فعل‌یاخود رابطه : منطق اعتباریله هر فعل « اولمق » مصدرینه رجوع ایدر . حکمك ماده‌سی افکاردن یعنی عناصر انفسیه‌دن عبارتدر ، فقط تصدیق ایله بز انفسیت صرفه‌دن چیقمقده وموجودی ، مطلق دوشونمکده‌یز . **مسبانی** حکم ایتمکدن امتناع ایدر ؛ فی‌الواقع هرحکم ذهنك قیمت آفاقیه‌سنه بر فعل ایمانی متضمندر . خطا وحقیقتك نمایان اولماسی آنجق حکم وتصدیق ایله‌در .

٥ . موضوع نقطهٔ نظرندن تصدیقات ، کلی ، جزئی ، شخصی اولمق اوزره اوچه آیریلیر ؛ فعل نقطهٔ نظرندن موجبه ، سالبه ، ضروریه و یا ممکنه قسملرینه آیریلیر ؛ محمول نقطهٔ نظرندن تحلیلی و یا ترکیبی‌یه آیریلیر . تحلیلی حکملر **قبلی** در ترکیبی حکملر **بعدی** در ، مع هذا **قانت** بعض ترکیبی حکملرك قبلی اولدیغنی قبول ایدر .

٦ . تصدیق ایتمك اعتقاد ایتمکدر . اعتقادك سببی نه‌در ؟ **دەقارت** ه نظراً اراده‌در ؛ **اسپینوزا** یه نظراً مدرکه‌نك افکاریدر ؛ **پاسقال** ه نظراً اراده‌نك مداخله‌سیله تعدل ایتمش فکرلردر ؛ بو مسئله‌ده حقیقی مناقشه دەقارت ایله اسپینوزا آراسنده‌در : نه برینك نه‌ده دیکرینك حقی اولمادیغی آکلاشیلیور . بز اولا و بالطبع افکارمزه کوره اعتقاد ایدرز ، فقط اعتقاد ایتدکدن صکره دها زیاده اعتقاد ایتمك ایسترز : بناءً علیه اراده افکارمزك لازم غیر مفارقیدر ؛ احتساس حقنده‌ده بویله اولوب بتون روحمزله اعتقاد ایتمکده‌یز .

٧ . قوهٔ حاکمه‌نك تعلیم وتربیه‌سی فرانسز علم تربیهٔ اطفالنجه دیکر مقاصده مرجح بر غایه کیبدر . فی‌الواقع بو تربیه تشبثات مختلفه‌ده حصول موفقیت ایچون پك مهم اولدقدن باشقه اخلاقیت ایچون دخی پك مهمدر : **اسپنسر** تربیهٔ ذهنیه‌نك تربیهٔ اخلاقیه‌یه هیچ فائده‌سی اولمادیغنی بیان ایدییور ، بو بر غریبه‌در خیری کورمك هیچ‌دکلسه‌اونی یاپه‌بیلمه‌نك شرط‌لازمیدر ؛ نفس‌ناطقه ایچون‌یاپیلان

هرشیءٔ بالطبع قلب واراده اوزرینه افاضهٔ انوار ایدر. حتی قوهٔ حاکمه‌نك تربیه‌سی تربیهٔ اخلاقیه‌نك بر قسمی کیدر، زیرا حیثیت ذاتیه‌مز تفکردن عبارتدر «پاسقال»

٨ . شبهه‌سز ، عقل ایله مبادیسی بتون انسانلرده متحددر ، فقط بو آلتلری قوللانمغی بیلملیدر. تربیه‌نك اول امرده قوهٔ حاکمه‌یی ایقاظ وتحریك ایتمسی لازمدر، زیرا چوق دفعه چوجق کندوسنی احاطه ایدنلردن تلقی ایتدیکی حاضر یاپلمش بعض اعتقادات ایله اکتفا ایدر ، چوجغك موفق اولماسنه همت ایتمك مقتضیدر، زیرا چوجق اساساً غافل اولوب ایلك کورینش اوزرینه حکم ایدر . بوندن باشقه قوهٔ حاکمه ایچون بر تربیهٔ خصوصیه یوقدر ، بتون تدریسات اوکا خدمت ایده‌بیلیرلر .

٩ . استدلال اویله بر فعلدر که نفس ناطقه معلومدن مجهوله انتقال ایدر واقدمجه متصرف اولدیغی حقیقتلرك یاردیمی ایله یکی بعض حقایق طبیعیه کشف ایلر بناءً علیه استدلال معرفت ساحه‌سنی نامتناهی صورتده توسیع ایدر ، هنوز قاریشیق اولان حقیقتلری ایضاح ایلر ، مظلم قالان حقیقتلری آکلادر .

١٠ . استدلالك ایکی شکلی واردر : کلیدن جزئی‌یه اینن **تعلیل** و جزئیدن کلی‌یه یوکسله‌ن **استقرا** .— **استوارت میل** اوچنجی بر شکل استدلال قبول وتعلیل ایله استقرایی ده اوکا رجاع ایدییور که جزئیدن جزئی‌یه انتقالدن عبارتدر : فقط حقیقی انتقال آنجق مفکره‌نك، بر تعاقبی بر قانون عمومی وضرورینك دلیلی مقامنده تفسیر ایلدیکی وقت بولنور : عکس تقدیرده ، بسیط بر تداعیٔ افکاردن باشقه برشی یوقدر.

١١ . تعلیل، کلیدن جزئی‌یه انتقال ایتمکدن عبارتدر . آره‌لرنده کی مطابقت طوغریدن طوغری‌یه ادراك ایدلمه‌ین ایکی فکر معلوم اولسه ، بو نسبتی کشف ایچون او ایکی فکرك هر بریسنه اویغون کله‌جك اوچنجی بر فکر آرانیر ، بو اوچنجی فکر بدایةً بربرینه اوزاق کورینن او ایکی فکرك بربرلرینه موافق اولدیغنی اثبات ایدر . تعلیل لااقل اوچ قضیه‌یی مستلزمدر : کبری ، صغری : (مقدمات)، نتیجه ؛ قضیه‌لرك هر بری ایکیشر ایکیشر مرتب ایکی حددن ترکب ایدر : حد اکبر، حد اصغر، حد اوسط .

١٢. برهان شکلنده، تعلیل، علوم ریاضیه‌نك طریقیدر . فقط مشخصه متعلق علومه‌ده مداخله ایده‌رك فرضیه‌لری تحقیقه خدمت ایدر . استقراء ایله کشف

اولنان قوانينى ايضاح، وا كثريا يكى قانونلر كشف ايلر. علمك مفكورەسى صوك بر قانونه وصـول ايله او قانوندن نفس ناطقەنك بتون ديكر قانونلرى تعليل ايله استخراج ايتمسيدر.

۱۳. تعليل حقيقى انجق حقيقى مقدمه اتخاذ ايتمك شرطيله ويرر: تعليل، مبداء حركتى اولان مبادىيى اعطا ايدن ديكر بر اصوله معلقدر. **استوارت ميل** كبرى نتيجەيى اثبات ايدەميوب بالعكس نتيجه كبرايى اثبات ايتديكندن تعليلك بر مصادره على المطلوب اولديغنى بيان ايدر. كبرايى وضع ايتمك ايچون نفس ناطقەنك بتون حالات خصوصيەيى ادراك ايتمسنه احتياج اولسه ايدى، شـو اعتراض ناقابل رد اولوردى. فقط اويله اولمايوب نفس ناطقەنك بر قانون عمومى اسـتنباط ايتمسى ايچون بعض حالات كافيدر: يالكز بو بابده صلاحيتى اولوب اولماديغنك بيلنمسى جهتى قالير. ايشته مسئلهٔ استقرا بودر.

۱٤. استقراء اويله بر فعلدركه اونكله نفس ناطقه جزئيدن كلىيه، عمومىيه، معرفت قوانينه انتقال ايدر. ايكى حادثه آرەسنده عارضى بر مقارنتك وجودى اكثريا نفس ناطقەنك شو مشاهده اولنان نسبتى تعميم ايتمسنه كافيدر (استقراء عاميانه): عالم دها احتياطلى اولوب يالكز تصادقات علّيەيى تعميم ايدر. (استقراء علمى). ايمدى استقراء علمى غايەسى عليت نسبتنك كشفندن عبارت اولان بر مجموعهٔ عملياتك صوك مرحلەسيدر. استقراء علمى نسبت مذكورەيى تعميم ايتمكدن عبارتدر.

۱٥. استقراء علمى تعميمى نه حق ايله اجرا ايدر؟ **بو** تعميم هر حادثەنك بر علتى واردر؛ «عينى حالاتده عينى علل واسباب عينى نتايجى حصوله كتيرر.» متعارفەسنه مستنداً ياپيلير.

۱٦. مفكره هر نه زمان اشياى مشخصه ايله مشغول اولورسه اونلرى طانيمق ايچون توسل ايدەجك طريق استقرادر. بو حيثيتله استقرا علم ايله قاريشير وعلم قوانينى تحرى ايدر، وقايعى اولدن كشف وتخمين، واشيايى بزه مسخر ايلر.

۱۷. استقرانك تعميم ايتديكى عليت نسبتى حقيقةً نسبت عليت اولمق شرطيله استقرا اميندر. فقط بوبابده امنيت حصولى مشكلدر؛ بوندن دولاييدركه استقراءده هر وقت بر شك بولنور. ــ استقرانك مستند اولديغى مبدئك قيمتى نەدن عبارتدر. ديبه بر سوأل دها خاطره كلەبيليرسەده بو سوأل روحياته عائد دكلدر.

۱۸. علم تربیه اربابی دیرلرکه چوجق ایله اوطوروب استدلالانده بولنمق جائز دکلدر : بویله بر مطالعه پك مطلقدر ؛ شبهه‌سز ، اونك تلقی ایتدیکی اوامری صوك درجه مناقشه ایتمسنه مساعده ایدلمسی جائز دکل ایسه‌ده چوجق سؤال ایتدیکی وقت کندیسنه سببلرك کوسترلمسی ، و علی‌الخصوص علل و اسبابی صوروشدرمغه و بونلری کشف ایلمکه تشویق اولنماسی اقتضا ایدر . خاصةً اوکا صحت ایله استدلالی اوکرتمك ایجاب ایدر ، اوکا بعض قواعد منطقیه ایله هرکسجه معلوم اولان سفسطه‌لری اوکرتمك‌ده فائده‌دن خالی دکلدر . استدلاله مخصوص بر تربیه یوقدر : بالخاصه علملر اوکا خدمت ایدر . مجردك تدقیق ومطالعه‌سنی مادینك تدقیق و مطالعه‌سی ایله توحید ایتمك لازمدر ، زیرا علوم ریاضیه‌نك منحصراً تربیه‌سی نفس ناطقه‌یی یاکلده بیلیر .

۱۹. دیکر طرفدن، حقیقت معلوم اولمادیغی مدتجه، استدلال ضروری ایسه‌ده، حقیقت همان وقیاسه مراجعته حاجت قالمقسزین کورندیکی وقت تطبیقنه محل یوقدر . والحاصل یقین علمینك یاننده باشقه دیکر بر یقین معنوی موجود اولوب بو یقین قلبك تحدساتنه مستند اوله‌رق صرف استدلال ایله الده ایدلمه‌ین حقیقتلری احاطه ایده‌بیلیر .

اون دردنجی درس

معرفتك مبادئ مدبره‌سی

عقل la raison

عقل : معرفتك مبادئ مدبره‌سی . — مبدأ عينيت ومبدأ سببيت . — بو ايكی مبدأ بيننده‌كی نسبت : مايعقليت احتياجی . — مبادئ مشتقه . — مبدأ تناقض . — مبدأ تناوب . — مبدأ عليت . — مبدأ جوهر . — مبدأ قوانين . — مبدأ غائيت . — مبادئ تركيبيه‌نك سبب مصحح متعارفه‌سی ايله نسبتی . — مبادينك اوصافی . — مبادينك عموميتله تفكرجه اولان خدمتی . — مبادينك تفكراتمزده‌كی خدمتی . — برنجی حقيقت وبيلكيلر . — مكان وزمان . — ابدی، كبير، واجب، غير متناهی، اكمل، مطلق : الله مفهومی . — عقلك مأموراولدينی خدمتلر. عقلك منشئ : ايكی مدعا . — اختباريونك مدعاسی . — اختباريهٔ صرفه : بونك قيمتی . — تداعيه : بونك قيمتی . — تكامليه : قيمتی . — اختباريه‌نك خطاسی . — وهبيه مسلكی . — **ده‌قارت** ك وهبيه‌سی . — Kant ك قبليه‌سی . — وهبيه‌نك معنای حقيقيسی : عقل ايله شعورك مناسباتی . — عقلك منشئ حقنده نتيجهٔ استدلال .

تطبيقات عمليه . — عقل تربيه ايديله‌بيليرمی ؟ . — عقل وظنون باطله . — عقلك تهذيبی .

عقل : معرفتك مبادئ مدبره‌سی . — كچن درسلرك برنده ذهن حقنده سويلنمش اولديغمز شيئك شيمدی تحقيق ايدلمسی قابلدر : ذهن وظائفی پك زياده متنوع اولان فقط جمله‌سی يكديكرينه مربوط وبر غايه‌يه : يعنی معرفته ساعی بولنان مركب بر آلت عضويه‌در . بونكله برابر بوتون مساعئ سابقه هنوز اونی توكتمش اولمايوب ، طوغريسنی سويلمك لازم كليرسه بورايه قدر اوسابله باشلوجه نقطه‌يی وصانكه بالذات روحی اهمال ايتدك. فی الواقع دها چوقدن كوزه چارپمشدركه: تفكرك بوتون حركاتنك، بوتون تشبثاتنك مصدر الهامی ، ناظمی ، قاعده‌سی ، اونی هم تشويق وهم اداره ايدن بعض قانونلردر. عقل نامی ايشته بو سرمايهٔ ذهنی‌يه ويريليرر. بناءً عليه عقل ذهنك بر ملكهٔ خصوصيه‌سی اولمايوب كندی قوانين مقومه ، وهيئت اصليه‌سيله برلكده ذهنك كنديسيدر .

بو قانونلر نفس ناطقه‌یه اوقدر طبیعی ، اودرجه نافذدرکه اونلره نه اولدقلرینی بیلمکسزین توفیق حرکت ایدر: بدایتده عقل حقیقی بر غریزه instinct در ، اول امرده مجهولمز اولان بر طاقم احتیاجلرك هیئت مجتمعه‌سی کیدر ، فقط بو احتیاجلر اوندن طولایی تفکرك بالجمله وسائطنی ایقاظدن کیری قالماز ، بونکله برابر اونلرك ایشله‌مسنه عائد قاعده‌لری‌ده تنظیم ایدرلر. برده بز تجربه‌نك بزه کوستردیکی اشیانك قارشیسنده بهایم کبی مفتعلانه قالمقله اکتفا ایتمیوب ، اونلری تنسیق واونلر حقنده تعقل ایلمك ارزوسنی حس ایتدیکمز جهتله او احتیاجلرك صحیحاً ذهن بشرك مخصوصاتندن اولماسی اقتضا ایدر .

بوندن باشقه انسان بوقانونلردن خبیر ، ویاهیچ اولمازسه حضور و فعللری حقنده بر حس مبهمه و یا بر لمعهٔ بی‌قراره مالك اولمادقجه کندیلرینه اطاعت ایتمکله خشنود اولمایور . انسان تأمل ایله کندیسنه صاحب اولمغه ، بلااراده وقوعه کلن فعللرینی دوشونمکه، تمایلات طبیعیه‌سنك اسبابنی آراشدرمغه ، وتفکرات خصوصیه غورندن ، اونده حاکم اولان قوانین عمومیه‌یی تحلیل همتی ایله استنباط ایلمکه مقتدردر: بو وجهله او قوانین عمومیه‌یی‌ده بر فکر مخصوصك موضوعی اتخاذ ایدرك بعض عبارات منطقیه شکلنده افاده ایدرکه ایشته بو دستورلر « معرفتك مبادئ مدبره‌سی » در . بوندن باشقه بویله بر قوهٔ تأمله پك آز کیمسه‌لرك مستعد اولدیغنی‌ده سویلمك لازمدر : بونك ایچون بر چوغمزده عقل اولدن نه‌ایسه اویله قالیر یعنی برغریزه مقامنده بولنور: « عقل‌سلیم » تعبیرا ولنان بودرکه نفس ناطقه‌نك برنوع کیاستله حقیقتی تفریق و تمیز ایتمسنی وخطادن‌کند-یلکندن قورتیله‌رق بطلاندن نفرت ایلسنی موجب اولان استقامت فطریه‌سندن عبارتدر .

مبدأ عینیت Principe d'identité ومبدأ سببیت principe de raison.—
له‌یبنیجه Leibniz ه ایناتمق اقتضا ایدرسه ، مبادئ عقلیه‌نك کافه‌سی ایکی قاعدهٔ اساسیه‌یه منتهی اولور : مبدأ عینیت ومبدأ سبب مصحح . مبدأ عینیت اکثریا شودستورلردن بریله افاده اولنور : « واقع واقعدر » « برشئ نه ایسه اودر » « ا ، ادر » . بونلر بوش تکرارلردن ویا بعض « مطنطن واهی شیلردن » عبارت دکلدر ؛ بوقضیه‌لر ذهن ایچون برقانون ، برلزوم اصلی یعنی ذهنك کندی کندیسیله

مطابقتی وجوبنی افاده ایدر. نفس ناطقه‌نك تسلیم ایتدیکی هرتصدیق، اونك ایچون بوتصدیقی محافظه ایتمسی‌وینه اوآنده، واونسبت آلتنده متناقض اولان هرتصدیقی دفع ایلمسی مجبوریت مطلقه‌سنی مستلزمدر: بوکیفیت اونك موجودیتنه متعلقدر. اکر نفس ناطقه بوقانونی نقض ایدرسه کندی دوشونجه‌سنی محو ایتمش تعبیر اخرله بطلان ایله کندینی تخریب ایتمش اولور. بو مبدئه اکثریا « مبدأ تحلیلی » نامی ویرلمکده‌در، زیرا بو مبدأ موضوع ایله محمولی یکدیکرینك تماماً عینی اولان برحکمده بولنور.

سبب مصحح raison suffisante مبدائی: « هرواقعك سببی واردر » دییه افاده اولنور. بر شیئك سببی اونك موجودیتنی و ماهیتنی ایضاح ایدن، اونی بزه معقول intelligible ایدن شیدر. بناءً علیه هرشیئك علتی واردر دیمك « هرشی معقولدر »، مفکره طرفندن قابل تفهمدر دیمکدر. بونك ایچوندرکه بو مبدائه « مایعقلیت کلیه intelligibilité universelle مبدئی » نامی دخی ویریلیر. شبهه‌سز برچوق شیلر حالا بزم ایچون قابل تعقل دکلدر؛ فقط بز ینه اونلرك قابل تعقل اولدیغنی ظن ایدرز، هنوز درجهٔ کفایه‌ده عالم اولمایان اصل بزلرز. بوحالده مبدأ علیت تحلیلی اولمایوب ترکیبیدر. فی‌الواقع وجود مفهومنی تحلیله نه‌قدر چالشلسه عبثدر، بوتحلیل واسطه‌سیله او مفهومدن تماماً غیری اولان سبب مفهومنی چیقارمق قابل دکلدر: ایمدی سبب مفهومی وجود مفهومنه منضمدر، بوده بر تجربه نتیجه‌سی اوله‌رق دکل، فقط بالذات مفکره‌نك دخل وتأثیریله وقوع بولمشدر.

بو ایکی مبدئك مناسبتی: مایعقلیة احتیاج. — مبدأ عینیت ایله سبب مصحح مبدئی بدیهیدرکه بربرندن آیری شیلردر: بونکله برابر اونلر ینه یکدیکرینه قویاً مربوطدر. متقابلاً بربرلرینی مستلزمدر. برتصدیقده بولندیغمز وقت نیچون اونصدیقك ضدی دیکر برتصدیقده بولنه‌مایورز؟ شوندن دولایی‌که موضوع عینی شی قالدیغندن تصدیقده بوصورتله وقوع بوله‌جق تبدلك سبب وحکمتی اولمامز، دها طوغریسی مخالف عقلدر. مبدأ عینیت مبدأ سببیته مستنددر. دیکر طرفدن، یالکز تجربه‌یه مراجعت اولندیغی حالده دها زیاده عکسنی سویلمکلکمز لازم کلیر ایکن هر شیئك برسببی اولدیغی نیچون تصدیق ایدیورز، زیرا بوتصدیق

ذهنمزك خوشنه كيتمكده، مقتضيـانه، طبيعتنه موافق دوشمكده‌دو، حال بوكه تصديق متضاد ذهنمزه خوش كلمز و اونی جداً تخريب ايدر: زيرا اشيانك سببلری اولماسه‌يدی منحصراً تحریٔ اسبابدن عبارت اولان ذهن برامر غريبدن باشقه برشی اولمازدی. بناءً عليه مبدأ سببيت مبدأ عينيتی مستلزمدر. دها طوغريسی مبدأ عينيت ايله مبدأ سببيتك هرايكيسی ذهنك ماهيت ذاتيه‌سيله ايجابات مخصوصه‌سنك افاده‌سيدر. فی‌الواقع بالذات ذهنی تشكيل ايدن، اونك حواس درجه‌سنه تنزلنه مانع اولان كيفيت مايعقليت احتياجی، آرزوسيدر. انجق مايعقليتی الده ايتمك اول امرده تناقضی دفع ايتمكدر؛ اونی قبول ايتمكده مايعقليتك الك اساسی شرائطنی نظر اعتباره آلمامق ونفس ناطقه ايچون كنديسندن واز كچمك ديمكدر. اوندن صكره‌ده دنيانك تصادفه تابع اولماديغنی و بالعكس هرشيئك برسببی، واموو واشيا آره‌سنده بر طاقم مناسبات موجود وبونلرك ثابت بولنديغنی طلب وادعا ايتمك ايجاب ايدر!

مبادیٔ مشتقه. — سببك ايكی مبدأ اصليسنه علی الاكثر ديكر بعض مبادی‌ده علاوه اولنمقده‌دركه بونلر او ايكی مبدئك خصوصی بر صورتده افاده اولنمالرندن باشقه برشی دكلدر. عينيتك مبدأ تحليليسندن بروجه‌آتی مبادی اشتقاق ايدر.

مبدأ تناقض Principe de contradiction. — مبدأ تناقضك دستوری شودر: «شیٔ واحد زمان واحدده نسبت واحده آلتنده هم موجود وهم ناموجود اوله‌ماز»، «الف زمان واحدده هم الف وهم لا الف اوله‌ماز» مبدأ تناقضی مبدأ عينيته ربطايدن قرابت صحيحه بديهيدر: تعبير اصحابه، بو مبدئلر «عينيت»ده بر شكل ايجابی، وتناقضده بر شكل سلبی آلتنده افاده ايدلمش عينی قانوندن عبارتدر: بنـاءً عليه چوق وقت بونلر بربرلرندن تفريق ايدلمز. **هاملتون** طرفندن اخطار اولنديغنه نظراً، بومبدئه دها زياده «لا تناقض مبدائی» principe de non contradiction نامی ويرلمسی ايجـاب ايدردی: فی‌الواقع بو مبدأ مفكره ايچون تناقضده بولنمامسی لزومنی افاده ايدر.

مبدأ تناوب Principe d'alternative. — «مبدأ تناوب» ويا «تمانع محيط exclusion du milieu» وياخود «ثالث خارج tiers exclu» تعبيرات آتيه

ایله افاده اولنور : بر شی یاواردر یایوقدر : بونك وسطی ، اوچنجی شق یوقدر: « متناقض ایکی قضیه‌دن، یعنی بری دیکرینك صرف وعادی برسلبندن عبارت‌اولان قضیه‌لردن برینك صحیح دیکرینك یا کلش اولماسی اقتضا ایدر » بومبدأ آنف البیان ایکی مبدئك بر نتیجهٔ ضروریه‌سیدر : فرض ایده‌لم‌که « الف ولا الف » شقلرندن هرایکیسی صحیح ویا هرایکیسی یا کلشدر ؛ اوحالده « شیئی واحد هم ا هم‌ده لا الف » « شیٔ واحد هم لا الف وهم الف » اولمق لازم کلیرکه بو خصوص مبدأ تناقضك خلافنه‌در .

— شیمدی‌ده مبدأ سببیته مربوط اولان حقائقه کچه‌لم .

مبدأ علیت . principe de causalité — بو حقیقتلردن برنجیسی « مبدأ علیت»در. بونك دستوری شودر: «هراثرك برعلتی واردر.» فقط بوحشو محضدر، زیرا « اثر »دینجه «برمؤثرك محصولی» اولدیغی بالضروره سویلنمش اولور . مبدأ علیتك تعبیر صحیحی شوافاده‌لردن بری اوله‌بیلیر: « هرشیٔنك برعلتی واردر » ، « هرواقعه اثردر ، وجود بولمغه باشلایان هرشی اولجه موجود بر شیئه مضافدر. » مبدأ علیتك مبدأ سببیت ایله قارشمش اولدیغنی کورمك نادر دکلدر : بونکله برابر ایکیسی آره‌سنده برفرق واردر. سبب مصحح متعارفه‌سی دها کلیدر ، هرشیئه قابل تطبیقدر؛ یعنی هم عالم مجرده وهم مشخصه ، هم وقایعه وهم اعیان موجوداته ، هم مابعدالطبیعی حقایقه ، هم حادثات محسوسه‌یه حکمی شاملدر . مثلا بر حقیقت ایچون سببی دیکر برحقیقتدر، برحادثه‌نك سببی دیکر برحادثه‌در، اللهك سببی کمال مطلقی‌در دینیر ؛ فقط بر حقیقتك علتی cause دیکر بر حقیقتدر ، اللهك کمالی موجودیتنك علتی‌در دینه‌مز . علت سبب ایله انجق شئون وحوادث اقطارنده متحدالمآلدر .

مبدأ جوهر . Principe de substance — ایکنجی حقیقت « مبدأ جوهر»در. بومبدئی‌ده اکثریا ناقص بعض تعبیرات ایله افاده ایتمشلردی : « جوهرسز عرض یوقدر » ، « محل حوادث اوله‌جق برشی دائم بولنمادقجه تغیر وتحول یوقدر » کبی . بونلرده حشودن عبارتدر . فی الحقیقه برعرض un mode ، یعنی بر کیفیت هواده معلق طوره‌ماز ، بالضروره بر « جوهر » ه ، بر « ذات » ه متعلقدر .

نته‌کیم، تحولك‌ده وقوعنی تفهم ایچون محل حوادث اوله‌جق بر شی ایستر. اکر برطرز وجوددن دیکرینه‌کچرکن هرشی نابدید اولمشسه، بونده تحول دکل، اهلاك وخلق‌مطلق واردر: تحول ایده‌بیله‌جك شی آنجق شیئی دائمدر. مبدأ جوهرك الك شایان‌قبول‌شکلی شوعباره‌اوله‌جغی ظن‌اولنور: «بتون شئون‌وحادثات، تحولاتدر»، یعنی‌شئون وحادثات باشقه‌باشقه‌عالملر اولمایوب، بلکه «ایلکندن‌صوکنه‌قدر تحولده دائم اولان» برحقیقت خارجیه‌نك موقوت ومتوالی صفحات، واشکالندن باشقه شیلر دکلدر. [١] بو، اسکیلرك شو قول مشهور ایله افاده ایتدکلری فکردر: هیچ بر شی خلق اولنماز، هیچ بر شی ضایع اولماز؛ هرشی صیرورت وتحول اوزره‌دردر.» علوم مثبته‌ده «حفظ قوت مبدئی Princide de la conservation de la force» اسمی آلتنده تصادف ایتدیکمز حقیقت‌ده شو بحث ایتدیکمز مبدأ جوهر حقیقتندن عبارتدر.

مبدأ قوانین Principe des lois. — مبدأقوانین، «کائناتده هرشیئك‌بعض قانونلره تابع اولماسنی»، «عالمده برنظام بولنماسنی» ایجاب ایدر.

قلود برنارك «مبدأ ایجابیه Principe du déterminisme» اسمی آلتنده آکلاتمق ایسته‌دیکی حقیقت بودر، قلود برنار بو حقیقتی شو عباره ایله سویلیوردی: «عینی ظروف واحوال داخلنده، عینی علتلر عینی سببلری احداث ایدر» یاخود: «عینی مقدملرك آرقه‌سندن عینی تالیلر کلیر.». تعبیر دیکرله، هرشأن شرائط معینه داخلنده واقع اولورکه بو شرائط ثابت ومستمردر. — بو مبدئه اکثریا مبدأ استقرأ Principe d'induction دخی دیرلر، زیرا استقرانك مبناسی بودر.

مبدأ غائیت Principe de finalité. — یوقاریکی ایکی مبدئدن صکره مبدأ غایت کلیر. بو مبدئك‌ده مختلف دستورلری واردر، فقط بونلرك هیسنك قیمتی بر دکلدر. بو مبدئی اول امرده یاکلش آکلایوب یاکلش تطبیق ایتمشلردر. عالمده غائیتك وجودینه چوق وقت شویله معنا ویرمشلردر، انسان غایهٔ خلقتدر، هرشی اونك منفعت خصوصیه‌سنه خادم ومنحصراً اونك استراحتی ایچون مخلوقدر.

---

[١] **لاشلیه‌**نك Fondement de l'induction سندن

بویله بر تلقینك واهیلكنی كوسترمك فائده‌سزدر : بویله بر تلقی بعضلرینك محق اولان قولنجه ، «محدود بر فكرده درجهٔ نهایه‌ده نخوته» دالدر . هرشی منحصراً انسانلرك دینه‌جكنه ، « هر مخلوق كندی كندیسی ایچون یرادلمشدر ، هر مخلوق كندی بقای ذاتی ایچون الزم اولان وسائطله مجهزدر » دیمایدر . [١]

بر جسم نامی‌یی نظر اعتبـاره آله‌لم : بو بر منظومه‌در ، كه هر جزئی انجق بتونی ایچون یرادلمشدر ، انجق بر غایه ، یعنی بالذات او جسم نامینك حیاتی ایچون موجوددر . بر موجودك بتون اقسامنك بر غایهٔ مشتركه‌یه متوجه ومنطبق اولماسنی **قانت** « غائیت باطنه finalité interne » نامیله یاد ایدردی .

انجق بو قانون ارتباط وانسجامك یالكز اجسام نامیه حیطه‌سنه شامل اولدیغنی ظن ایتمك طوغری دكلدر : اكر بر یرده نظام وارسه بونك هر یرده اولماسی ایجاب ایدر . بو اعتبار ایله ، عالم طبیعت پك جسیم منظومه‌دركه بونك هر قسمی وبالذات بتونی متقابلاً هم وسائط هم غایه‌در . اویله ایسه «غائیت باطنه» نك یوزی « غائیت خارجیه‌در » . هر مخلوق اولا كندی نفسی ، فقط دیكر اقسام عالم ایچون دخی مرتب ومتشكلدر : یعنی باشلی باشنه مطلق بر منظومهٔ اولمق شویله طورسون ، دها عمومی بر منظومه‌یه داخلدر ، بو جزئی منظومه‌لر دخی نوبتلری كلنجه ، باطنی بر انتساق ایله اونلرك جمله‌سنی محیط ، وسیع بر منظومهٔ كلیه تشكیل وعالی برنظام وآهنك ایچنده بر بریله امتزاج ایدرلركه بو نظام وآهنك اونلرك مشترك غایه‌سی اولدیغی كبی اونلرك هر بری‌ده بو غایه‌نك وسائط مختلفه‌سیدر .

والحاصل ، مبدأ غائیت ، شـو صحیحاً اصلی شكلی اعتبـاریله ، كائناتك ، هر بری دیكر جزئی منظومه‌لردن ، اونلرده الی‌نهایه دیكرلرندن متشـكل بر منظـومهٔ واحده اولماسـنی ؛ هر حادثه‌نك ، هر مـوجودك ، بر كل معین داخلـنده وهر كل معینك اشـیانك كلیتنده بر غایه‌سی بولنماسـنی ؛ طبیعتك باجمله اقسـامی كله نسبتله تابعیت متقابله‌ده اولمـاسنی ، یعنی «كل» ك اجزانك موجودیتندن اقدم واو موجودیتك مایتوقف علیهی بولنماسنی » اقتضا ایدر [٢] .

---

[١] ژانه‌نك علل غائیه Causes finales سندن . ـــ بوملاحظه‌نك بعض جهتلری بزم اعتقادیمزه مغایردر . (مترجم)

[٢] لاشلیه‌نك Fondement de l'induction نندن صحیفه ٨٨

وقتیله **آرسطو** شویله دیمشدی ، عالم آره‌لرنده بر رابطه اولمایان مناقبدن متشكل بر هائله tragédie دكلدر ، بلكه بتون الفاظی بر برینه باغلی وهر بری بدیع بر طرزده مرتب بر قصیدهٔ غرادر ! بناءً علیه طبیعتده باطل هیچ برشی یوقدر : هر حادثه‌نك هر موجودك بر غایه‌سی ، بر قانون طبیعیسی واردركه ، نظام عالمشمولی موقع فعله چیقارمقدن عبارتدر . شبهه‌سز ، علل غائیه‌نك بر قیمت آفاقیه‌سی اولدیغنه هر وقت برسوری اعتراض ایتمشلردر. فقط بوراده اونلری مناقشه ایتمك صدد یمز خارجنده‌در ، بو مسئله مابعدالطبیعیه راجعدر . روحیات یالكز « مبادئ مدبرهٔ معرفت » ی تتبع ایله اكتفا ایدر ، اونلر آره‌سنده برده علل غائیه مبدئی بولندیغنی خبرویرمك روحیات ایچون الویرر : بو مبدئی انفسی وتماماً بشری بر اعتقاد اوله‌رق كورمك ایسته‌ینلر بیله اونی اعتراف ایتمشلردر .

مبادئ تحلیلیه‌نك سبب مصحح متعارفه سیله نسبتی .— بتون بو مبادئ متنوعهٔ تحلیلیه‌نك جملةً سبب مصحح مبدئندن ناصل مشتق اولدیغنی كورمك قولایدر . اولا ، بیلیورز، علت la cause دیمك ، سلسلهٔ شئون ایچنده بالذات « سبب raison » دیمكدر . بو تقدیرده « مبدأ علیت » مبدأ سببیتك بر تعیننده عبارتدر . دیكر جهتدن جوهر **دخی** « سبب » قدر شأنك سببیدر : زیرا شأن ، نه قدر فانی وموقوت‌ده اولسه ، انجق ثابت بر شیٔ حقیقی سایه‌سنده وجودینه بر امكان اوله‌بیلیر . جهت آخرله‌ده ، جوهریت ، سبب علیتدر . مثلا كر ب ظاهر اولدیغی آنده ، « ا » دن هیچ بر شی اورتاده بولنمازسه ، اوته‌كنك یعنی « ب » نك سببیدر دییه ناصل دینه‌بیلیر؟ ایكی حادثه آره‌سنده بر نسبت علیتك موجودیتنی تصور ایده‌بیلمك ایچون ، بونلرك بر برلرندن علی‌الاطلاق آیری اولمامالری ، وایكیسی آره‌سنده رابطه خدمتنی كوره‌جك بر شیئك پایدار اولماسی مقتضیدر .

مادام كه علت وجوهر حادثاتك سبب وجودیدر ، اونلرك بر برینی تعقیب ایتمسی‌ده قانوندر : یعنی بو تعاقبی حادثاتك ظهورلرنده مدبر اولان برقاعده مثابه‌سنده تصور وتلقی ایلرز. بوندن ماعدا ، « مبدأ قوانین » مبدأ سببیتك مبدأ علیته تطبیقندن باشقه برشی دكلدر : ظروف وشرائط متساویه داخلنده ، عینی علتلرك عینی اثرلری ایقاع ایتمسنی نیچون ایسته‌یورز ، چونكه علتلر دكشمه‌دیكندن ، اثرده تحول وقوعنك سببی اولماز . والحاصل مبدأ غائیت مبدأ سببیتك بر شكلی خصوصیسندن عبارتدر ،

زیرا «علت غائیه» و بونك كبی «علت فاعله cause efficiente »، سبب حادثه دیمكدر : « بر حادثه ، كندیسنه زماناً متقدم بر علته تابع » ، یعنی معلول اولدقجه موجوددر دینه بیلیرسه ، « او حادثه ایچون واسطه اولدیغی مدتجه ، یعنی هنوز ذهناً موجود اولان بر غایه‌نك تحققنه امداد ایتدكجه موجوددر دخی دینه‌بیلیر : زیرا بوغایه عینی شأنك تحدثنی ایجاب ایدن یكی بر سببدر . [۱] »

مبادینك اوصافی . — بو تقدیرده شو مبادینك اوصافی نه كبی شیلردر ؟ اولا بونلر كلیدر، هم بوایكی اعتبار ایله، یعنی هم انفسی وهم آفاقی اوله‌رق فی الواقع من جهة ، بو مبدئلر هركسك ذهننده حاضردر ؛ بو حقیقتلر شخصه عائد شیلر دكلدر ، حاكم اولدقلری بتون نفوس ناطقه ایچون هپ بردرلر ، اونلره هركس، اك حقیرندن اك عالیسنه قدر ، اشتراك ایدر ، وبو اعتبار ایله آره‌لرنده بر نوع رابطهٔ تجاذب ، بر اخوت حقیقیه تشكیل ایدرلر . [۲] عقل نه بنده سزدن نه سزده بندن فضله‌در ، بو بتون مخلوقات متفكره‌یه عائددر ، عقل اونلرك غیر مساوات ولادیه‌لرینی ازاله ایدر : بو « عالمه كله‌رك هربر ذهنی تنویر ایدن نوردر » .

شبهه یوقكه ، **لوبه** لك شویله دیمكده حقی واردر : مبادی باجمله اذهانه مودوع اولمقله برابر ، بتون ذهنلر اونلره واقف دكلدر ؛ بعضلری اونلری چوق وقت بیلمدیكی حالده، بعضلری‌ده هیچ برزمان بیلمامشلردر. فقط، لوقك شوملاحظه‌سنه **ردنیچ** لك ویردیكی جواب وجهله اونلره وقوف كچیكمش اولسه‌ده ، تطبیقاتی تأخر ایتمز ، ذهن اویانمغه باشلادیغی دقیقه‌دن اعتباراً دفعاً واقع اولور : « بومبدئلر باجمله تفكراتمزه كیرر ، تفكراتمزك روحی ورابطه‌سی اونلردر ، یوریمك ایچون عضلات و اوتار ناصل الزم ایسه ، تفكرات ایچون‌ده اونلر اویله لازمدر ، هرنه قدر بوخصوص هیچ خاطره كتیرلمیورسه‌ده نفس ناطقه هرآن بومبادی‌یه استناد ایدییور ، فقط اونلری آییرمغه وهربرینی باشقه باشقه واضحاً

---

[۱] **لاشلیه**نك Fondement de l'induction ندن

[۲] فرانسه مكتب الفلسفیسی « عقل غیرشخصی » مدعاسنی thèse مدافعه ایچون ایشته بو وصفه استناد ایدردی .

کورمکه قولایجه موفق اولهماز، زیرا بو، نفس ناطقهنك یاپدیغی شیئه بیوك بردقته متوقفدر ، حال بوکه تدبر وتأمل ایله آز مألوف اولان پك چوق کیمسهلرده اویله بر دقت همان یوقدر.» محقق، چوجق مبدأ علیتی شکل فلسفیسی ، شکل مجردی ایله بیلمز؛ وحشی مبدأ عینیتدن دها فضله خبردار دکلدر : بونکله برابر چوجق هر کوردیکی شیئك علتنی هیچ طورمقسزین صورمایورمی ، وحشیده بر تناقضه قارشی باغیروب چاغرمیورمی ؟ بناءً علیه بالجمله اذهان شومبادیئی طبعاً تطبیق ایدر ، اونلره مراجعت ، و اونلری اخلال ایتدکلری وقت اعتراض ایدرلر : بوحال اومبدئلرك ذهنلرده موجود وعامل اولدیغنه دلیل دکلیدر ، ذهنلر اونلری ایستر بیلمهسین ایستر مبهم صورتده وجودلرینی حس ایتمش اولسون ؟

انفسی اولهرق کلی اولان ، مبادی آفاقی اولهرقده کلیدرلر ، یعنی بالجمله اشیایه بلا استثنا قابل تطبیقدر ، یاخودکه بز اوصورتله یاپلمشزکه او مبادی‌یه اشیانك یالکز بر قسمی ایچون دکل بتون کلیتی ایچون صحیح نظریله باقارز . اومبادی تفکرك قوانین کلیهسی اولمغله برابر ، نظرمزه ، اعیان موجوداتك قوانین کلیهسی مقامنده دخی کورنمکدهدر . [۱] مثلا مبدأ علیت ، بزجه هانکی صنفه منسوب اولورسه اولسون ، مکانك نرهسنده ، زمانك هانکی آننده تحدث ایدرسه ایتسون ، بالجمله حادثاته شامل اولمق اوزره متصوردر . شبهه یوق که ، قوانین فیزیقیه ، اجسام مادیه‌یه تعلق ایتدکجه عمومیدر ؛ فقط بالخاصه اجسام مادیه وار اولان شیلرك انجق پك مقصور بر جزئیدر ، کثرتی محیر عقول نجه اشیا اونلرك قضا juridiction سی خارجنده قالیر . بالعکس ، هر نه که وارسه جملهسی مبادئ عقله تابع اولوب عقلك دائرۀ قضاسی ایسه عالمك لاتناهیسیله مساوق ومطابق adéquate در .

جهت آخرله ، مبادی ضروریدر ، بوده ایکی اعتبار ایله ، یعنی هم نفسی وهم آفاقی اولهرق . مبادی اولا انفسی اولهرق ضروریدر ، بواعتبار ایله اومبادی بزم ایچون نقیضلری غیر قابل تفهم اولان حقیقتلر حکمندهدر . مثلا بزم ایچون برشیئ هم وار هم یوق فرض ایتمك ، بر حادثهیی بلا علت حادث تصور ایتمك ممتنعدر . عالم واونده کشف ایدهبیلدیکمز قانونلر ، نظرمزده فعلاً de fait ثابت حقایقدر : اونلرك موجود اولهمامالری ، یاخود بسبتون باشقه درلو شیلر اولهبیلملریده

[۱] اونلره بونظرله باقمغه حقمز اولوب اولمادیغنی مناقشه مابعدالطبیعه‌یه راجعدر .

ممکندر . آنجق مبادی ایچون بویله برملاحظه اصلا وارد دکلدر ، زیرا بونلر حقاً de droit ثابت حقایقدر ، که بونلرك ماهیت وموجودیتلری نفسمزه صورت مطلقه‌ده آمردر. ینه بوندن دولایی اشیایی، اومبادینك بزه کوسترمدیکی دیکرشیلر اولدیغنی تسلیم ایده‌میز ، برده اشیایی تفکر وتفهم ایچون ذهن اواشیا ایچنه بر نسبت علیت وجوهریت ادخاله مجبوردر دیمشدك ، اشیانك کندی آره‌لرنده بونسبتلری محافظه ایتمدکلرینی‌ده ینه اوسببله قبول ایلیه‌میز. بونك بالخاصه سببی اومبادینك تفکرمزك شرائط واجبه‌سی اولماسیدر ، اوکا تابع اولمایه‌جق ویا اوکا مطابق کلیه‌جك برعالم نفس ناطقه‌مزه صورت مطلقه‌ده مباین اوله‌جق وبزم ایچون صورت مطلقه‌ده هیچ برشی اولمایه‌جقدی .

بناءً علیه اونلری طانیامق بیهوده‌در ؛ اونلری درحال تسلیم ایتمکلکمز ایچون قارشیمزده کندیلرینی دستور شکلنده افاده ایتمك کافیدر ؛ اونلرك بداهتی او درجه‌ده‌در که ، تجربه‌نك کندیلرینی تأییده حاجت قالمقسزین ، درحال رهین تصدیق اولورلر. اونلرك اثبات اولنمغه احتیاجلری یوقدر، دها طوغریسی اثباتلری ممکن دکلدر. بونلر حقایق اصلیه‌در ؛ اونلری دها اصلی دیکر حقایقدن چیقارتمق ممتنعدر ؛ اونلر یالکز کندی ذاتلری اوزرینه مبتنی اولوب حقایق سائره ایسه اونلره مستنددر: هرشیئك اثباتی ممکندر ، بوندن یالکز مبادی مستثنادرکه اونلر سایه‌سنده هرشی اثبات اولنور. بناءً علیه اونلره برنجی حقیقتلر vérités premierès نامی ویریلیر ، فقط بردفعه دها تکرار ایده‌لم ، اونلر دیکر حقایقدن اول نمایان اولمش و یاطانلمش «حقایقك سنه اعتباریله صیره‌سی اکثریا اونلرك تابعیت منطقیه‌سنك عکسنه‌در » ، اولماسی ایچون بونامی آلمش دکلدر ، بلکه دیکر بتون حقایقك قواعد عالیه‌سی وتأمینات نهائیه‌سی اولدقلرندن اوعنوانه لایق کورلمشلردر . ایشته بونك ایچوندرکه ، امداد تحدسله ادراك اولنان ، مبادی هردرلو مناقشه‌نك خارجنده‌در: اونلره اعتراض ایتمك جنته مخصوص غرائب وهذیانلره مبتلا اولمق ، صاچمالامقدر .

مبادینك عمومیت اعتباریله تفکره اولان خدمتی . — تفصیلات مسبوقه‌یه کوره مبادینك عمومیتله تفکرجه، بالجمله تفکرات خصوصیه‌مزجه ومعرفت علمیه‌جه ایفا ایتدیکی خدمت ارنق حساب اولنه‌بیلیر. مبدأ عینیت هرتفکر ممکنك الك عمومی

شرائطنی تعیین ایدر؛ ذهنك تعلق ایتدیکی موضوع هرنه اولورسه اولسون، کندی کندیسیله مطابق قالماسی مقتضیدر؛ بوقانون خارجنده، ذهنك شایان اعتبار هیچ برعملی یوقدر؛ تناقض تفکرك ابطالیدر. بناءً علیه، حتی تصورات مجرده‌دن مرکب تماماً خیالی بر عالمه‌ده مشغول بولنمش اولسه‌ق، وکائنات حقیقیه ایله هیچ بر مناسبتمز اولماسه، نفس ناطقه، بطلان ایچنده مستغرق اولمامق ایچون، تناقضدن مطلقا قاچمغه هروقت مجبور اولوردی.

فقط بونك اویله اولمادیغنی بزه کیم دیر؟ مفکره‌نك حقایق اشیایی ید تصرفه آله‌بیله‌جکنی وکندی منظومهٔ افکاری ایله بالذات منظومهٔ اشیایی اظهار ایده‌بیله‌جکنی بزه کیم تأمین ایدر؟ هیچ برشی اونی اثبات ایتمیور، مکرکه ذهنك، عالمك قابل تعقل اولدیغنه براعتقاد غیر ارادیسی، یعنی اشیایی دها طانیمازدن اول اونلری طانیمق ممکن اولدیغنی تصدیق ایدن ذهنك کندی ذاتنه ایمانی اوله: مبدأ عینیت تفکرك کندی کندیسیله مطابقتنی تأمین و یا دها طوغریسی اقتضا ایتدیکی ونفس ناطقه‌نك انجق عمل منطقیسنه توافق ایلدیکی حالده، مبدأ سببیت دها ایلری‌یه کیدییور؛ تفکرك اشیا ایله مطابقتنی تکفل وطلب ایدر، حقایق اشیانك قابل تعقل اولدیغنی intelligible تسلیم ایله تفکری حقیقی یاپیور.

مبادینك تفکراتمزده‌کی خدمتی. — بونك ایچون، نه اولورسه اولسون، هرتصدیق، ذهنك ایکی مبدأ اصلیسی اوزرینه ابتنا ایدر. تصدیق ایتمك دیمك، حکم ایتمك، یالکز مفکره داخلنده موجود اوله‌بیلن برشیئی حقیقی عد ایلمك، ذهنك اشیا ایچون واشیانك ذهن ایچون یاپلمش اولدیغنه اینانمق، مبدأ سببیته اعتقاد ایلمك دیمکدر. فقط، دیکر برجهتدن، تصدیقات آره‌لرنده‌کی نسبتی افاده ایتدیکی اشیا اصلا متناقض اولمامق، یعنی فکرك کندی ذاتیله مطابق قالمق شرطی بولنمادیغی حالده، تصدیق ناصل ممکن اولور؟ برده بونلر نفس ناطقه‌نك باجمله اعمالنك شرائط عمومیه‌سیدر: او عملیه‌لردن هیچ بری یوقدرکه ذهنك قیمتنه اعتقادی اقتضا ایتمش ومبدأ عینیته مطاوعتله مکلف بولنمش اولماسون. بوندن ماعدا بوخصوصلك دیکر باجمله عناصر عقلیه ایچون صحیح اولدیغنی اخطار ایده‌م. وقتیله لیبنیچك سویلمش اولدیغی اوزره، مبادی باجمله تفکراتمزده مرسون اولوب، هر بری برر قالب شکلنده‌در. تفکراتمز طبعاً او قالبلره کیروب

کیرر ، دیمك‌که مبادی تصدیقك قوالب ذاتیه‌سی ، الواح عمومیه‌سیدر . [١] مثلا
بك بسیط بر قضـیه اولان شو « یازمق ایچون لانبه‌یی یاقدم.» جمله‌سنی آله‌لم . بو
قضیه یالکز خصوصی، زمان حاله منسوب و عارضی بر حقیقت افاده ایتمیوب، فقط بعض
عمومی ، ابدی ، ذاتی حقیقتلری ده حاویدر ، کرچه بونلر دها آز ظاهر ، آنجق
دها فعلی و حقیقیدرلر ، چونکه اونلر بالجمله تصدیقاتمز آره‌سـنده بولنیورلر : بو
حقیقتلر تام معناسنجه حقایق عقلدر : بو ، مثلا مبدأ جوهر ، مبدأ علیت ، مبدأ
غائیتدر. هر قضیه‌نك اساسنده، عقلك عناصر متنوعهٔ مقوّمه‌سی مستور و مخفی اولوب
صانکه قماش افکارمزك آریش وارغاجنی « تاروپود » تشکیل ایدرلر، بونلر، اوزرینه
جمله تفکراتك استناد ایتدیکی درین و نارین طبقه مقامنده‌در؛ او تفکراتدن هر بری
عقلمزه ملایم کلیور، عقل طرفندن قبول اولنیور زیرا عقل او فکرك متشکل اولدیغی
عناصر خصوصیه و محسوسه‌دن هر بری آلتنده، مقتضیات کلیه‌سیله برلکده کندیسنی،
وینه کندیسنی تقویم ایدن سرمایهٔ معقول le fonds intilligible ی بولیور .

مبادینك علمده‌کی خدمتی . — حال بویله اولنجه ، نفس ناطقه‌نك علمی انشا
ایچون مصروف اولان مساعی و تشبثات مختلفه‌سی آره‌سنده ، مبادئ نظریهٔ عقلیه‌یه
تصادف اولنماسنده بادئ تعجب هیـچ بر شی یوقدر .

مبدأ عینیت علوم مجرده‌نك عالِ‌العال روحی کبیدر. فی الحقیقه ، علوم مجرده‌ده
مفکره حقایق خارجیه ایله اوغراشماز ، یالکز کندی تصوراتیله توغل ایدر : هر
شی عناصر اولسون، مرکبات اولسون هپ اوندن یعنی مفکره‌دن وارد اولور. بونك
ایچوندر که ، **قبلی** à priori اوله‌رق موضوع بعض حقایق بسیطه‌دن ، ریاضـیاتده
اولدیغی کبی ، او حقیقتلرك متحمل اولدقلری بتون نتیجه‌لری استخراج و حقایقدن
حقایقه انتقال ایده‌بیلور ، یالکز تناقضه دوشمامك شرطیله .

مبدأ سببیت دخی بالجمله لواحقیله برلکده، علوم مشخصه‌نك مابه الحرکتیدر.
اول امرده او علملرك بالذات موجودیتلری بو مبدئك وجودینی مقتضیدر. علمی
یاپمازدن اول ، **قلودبرنار** دییور ، علمك امکاننه معتقد ، یعنی نفس l'esprit
اولمایان اشیانك اویله اولمغله برابر نفس ناطقه طرفندن معلوم اوله‌بیله‌جکنه ؛ تعبیر دیکرله

[١] **قانت** بونك ایچون اونلره **قاتغوری** Catégories یعنی مقولات دییور .

اشیانك معقول intelligibles اولدقلرینه قائل اولمق لازمدر. بیلمك ، آرسطو دییور اشیانك سببنی ، علتنی طانیمقدر ؛ فقط علتلر کوزله کورلمز ، قانونلر تجربه ایله ظاهر اولماز ؛ اکر قانونلری آرییورسه‌ق، بونك سببی دها اول اونلرك وجودینه ایناییورز . [۱] اونلری کندیلکمزدن spontanément تصدیق ایدییورز دیمکدر . اکر ذهندن مبدأ سببیتی قالدیررسه‌کز ، علم هیچ بر زمان وجودپذیر امکان اوله‌ماز ؛ انسان دخی بهایم کبی ، یالکز شو تماشا خانهٔ شئونه باقمقله قناعت ایدرك ، اونلرك اسبابنی آرامغی خاطرینه بیله کتیرمز . بوندن باشقه شونی‌ده بیلیورز ؛ نفس ناطقه برنسبت علیتی بولمامشدرکه تعمیم ایتمش اولماسون ، بویله بر عملیه‌یی حقلی کوستره بیله‌جك برشی وارسه اوده مبدأ سببیتدر .

اصل معناسنجه علم ، یعنی **مثبت** positif اسمیله معنون اولان علم هرنه قدر کندی تأویلاتنده منحصراً « علیت فاعلیه » ، یعنی میخانیکیٔ صرف ایله اکتفا ایتمکده ایسه‌ده ، مبدأ غائیت دخی بر صورت مؤثرده حکمنی اجرا ایتمکده‌در . اجسام متعضوه ونامیه وشئون حیاتیه موضوع بحث اولدیغی وقت غائیت فکری علمایه رهبر ارشاد واونلره کندیلرینی کشفیات مهمه‌یه موفق ایده‌بیله‌جك فرضیاتی ملهم اولمقده‌در . [۲] هروجهله ، سبب raison نظرمزه بالذات تفکرك عنصر مقوّمی کبی کورنمکده‌در : دوشونمك ، کلمه‌نك معنای محدودنجه ، فی‌الحقیقه یالکز بعض احساسات ویا صور محسوسه‌یی ادراك ایتمك اولمایوب ، نسب کلیه وضروریه‌یی کشف و معقولی l'intelligible استنباط ایلمك‌در ، حال بوکه تجربه‌نك صامت وناکافی حدودینی تجاوزله ، او قبیل نسبتلرك موجود اولدقلرینی ، وعوالمك مطلق برپرا کنده‌لك وذی حیات برتمثال بطلان اولمادیغنی بزه خبر ویرن یالکز عقلدر .

---

[۱] **فوییه** Fouillée نك افلاطونك فلسفه‌سنه باقکز .

[۲] طبیعیون هرنه‌زمان بر عضو کوررلرسه ، بر وظیفه fonction نك برمأموریتك موجود اولدیغنه قائل اولورلر ، حال بوکه اونك نه اولدیغنی دها بیلمزلر . **هاروه‌ی** دوران دمی کشفه دامارلرك‌دسامه valvules لرینه باقارق، اعضاده‌کی‌بوترتیبدن مقصد نه‌اوله‌بیله‌جکنی آراشدیرمق سایه‌سنده موفق اولمشدر . **کوویه** ده بعض مستحاثات انواعنی ، اعضای بدن آره‌سنده‌کی مناسبت وموافقت correlation مبدئنه استناد ایدرك یکیدن انشا ایلمشدر .

برنجی حقیقت وبیلگیلر . — تدقیق ایتمك اوزره اولدیغز مبادئ مختلفه‌دن هر بری ایکی بیلگیدن ترکب ایدرکه نفس ناطقه اونلر آره‌سنده برنسبت تصدیق ایدییور : شویله‌که مبدأ عینیت «**وجود**» l'être » تصوریله « **عینیت** identité » تصورندن مرکبدر ؛ مبدأ سببیت « **وجود** » و «**سبب** » « raison » تصورلرندن مرکبدر . بو بیلگیلره برنجی بیلگیلر ، **معلومات اول** « notions premières » دیرلر ؛ اونلری حقایق أول ویا مبادی‌دن تفریق ایدرلر . بوتمییزك تقهمی قولایدر : زیرا برنجی بیلگی بسیط برفکردر ، کندی ذاتی اعتباریله هیچ برتصدیقی قبول ایتمز ؛ برنجی حقیقت ایسه حقیقی بر حکمدر ، و بوحیثیتله یالکز بر علم شعورده متحقق برامر une donnée de la conscience ، ویا مفکره‌نك بر قانون انفسیسی کبی دکل ، فقط اعیان موجوداتك برقانون آفاقیسی مقامنده موضوع و مسلمدر .

برده شوکا دقت اولنمالیدر : مبادینك ترکیبنه داخل اولان بیلگیلرك یاننده ، تحلیل واسطه‌سیله دیگر بعض بیلگیلرده بولنورکه نفس ناطقه اونلری قضیه شکلنده تعبیر وادادن صانکه فراغت ایتمش اولدیغندن افکار صرفه شکلنده قالمشلردر ، حال بوکه اونلر دخی بالذات مبادی کبی ذهنك بنیه‌سنه کیرمشدر .

اونلردن بعضلری تجربه ایله نمایان اولان اشیا objets یه دها خصوصی برصورتده منطبق وموافق کورنمکده ؛ بعضلری‌ده ، بالعکس ، تجربه حدودینی الی مانیتهی کچدیکلرندن تجربه ومحسوسات داخلنده ماصدق ومتعلقلری بولنمامقده‌در : بونلر ، قانتك تعبیرینه کوره ، **متعال** transcendantal افکار اولوب مفکره‌نك امر توحید وتنسیقنی امکانك صوك درجه‌سنه قدر توسیعه مدار اولمقده‌در .

مکان l'espace **وزمان** le temps . — برنجی فکرلر مکان وزمان تصورلریدر . اکر شئون وحادثاتی نفسمزدن خارجده ، معین برمحله اسناد ، کندیلرینه برموقع ثابت تخصیص وآره‌لرنده بعض وضعیت juxtaposition نسبتلری اثبات ایتمویده ، جمله‌سی نظریمزده ، معاً موجود متمایز حدلردن termes distincts ، همزمان simultanés بعض عناصردن مترکب برکثرت کبی نمایان اولورسه ادراك ایده‌میز . ادراك ایتمك percevoir دیمك ، احساساته خارجیت extériorité مفهومنی علاوه ایتمك ، مکان تصوریله اونلری تحویل ایلمك دیمکدر : منفرداً طات ، مقاومت ، سسلر کبی انطباعات ایله عالم خارجینك وجودی اولماز ، زیرا اونلرده تحیز étendue دن

اثر یوقدر . برده مکان ایچون تصحیح اولان زمان ایچونده تصحیحدر . بالجمله حالات شعورمزك قانونی، بعض حالاتی دیکر بعضلرندن بالضروره متعاقباً عرض وجود ایتمسی ، برتعاقب succession شکلنی آلماسی ، برسلسلهٔ خطیه‌یی تعقیباً طبعاً صورت پذیر انتظام اولماسیدر : تفکر ایتمزه ، متعلق اولدقلری اشیانك هر برینی آیری آیری ذهناً استحضار ایتمك اوزره ، سوق طبیعی ایله ادخال ایتدیکمز شو اضافت تعاقب، زماندن باشقه برشی دکلدر . شبهه‌سز، **قانت**ك اخطار ایتدیکی وجهله، بعض نفوس وارواحك مکان وزمان قانوننه بزم کبی تابع اولماسی واقع اوله‌بیلیر؛ فقط بزم ایچون، مکان وزمان، بالذات مفکره‌مز دیمکدر، نفس ناطقه‌مز اشیایی، بالجمله امور معلومه‌یی، بالعموم امور ممکنه‌یی او ترکیب مضاعف ایله احاطه ایدر، زیرا مکان وزمان شئون جدیده‌یه هروقت آچیقدر، بوایکی مفهوم بزه نامتناهی، والی مالانهایه انبساط وامتداده مستعد کورنمکده‌در، مکان و زمان ، ایچنه تجربهٔ حسیه ایله ثابت اولان بالجمله اشیایی objets صوقدیغمز پك کنیش ، غیر محدود ایکی پرواز cadre حکمنده ، واستحضارات ذهنیه‌مزك هر برندن غیر قابل انفکاك ایکی قانون مشابه‌سنده‌در. **قانت** ك اونلره « صور حساسیت formes de la sensibilité » اسمنی ویرمسی بونك ایچوندر [١].

ابدی ، کبیر، واجب، غیرمتناهی، اکمل ، مطلق : الله فکری — عقلك دیکر برنجی بیلکیلرینی تعیین ایتمك ایچون، تجربه‌ایله ثابت ومعلوم اشیایه عطف ایتدیکمز ماهیتی نظر اعتباره آلمق کافیدر . بونك نه اولدیغنی براز اول کوردك : اوشیلر بزه مکان داخلنده طاغنیق، متفرق،تقلبات دائمه‌یه معروض، وجمله‌سنی یوتان زمانك پنجهٔ قهریله پارچه‌لانوب محو اولمش کورنمکده‌در . بوندن باشقه اونلر ممکن contingents در ، یعنی وجودلری مستعاردر، حقیقت فعلیه‌لرینی ایضاح ایده‌جك کندیلرنده هیچ برشیئه مالك دکلدر،وبو اعتبار ایله، اضافی relatif یعنی مشروط conditionné ، بالذات دیکر برشیئه‌تابع؛ متناهی، یعنی موجودیتلرنجه، صفتلرنجه، فعللرنجه ، والحاصل جمیع جهاتدن محدود ؛ ناقص imparfaits ، یعنی تناقضات ، شر ، عدم ایله آلوده‌درلر .

---

[١] **لیار** Liard ك La science positive et la métaphysique کتابندن .

فقط تجربه ایله اساساً معلومنز اولان اشیاده بوکا مماثل اوصافی، عجبا اونلرك طوغریدن طوغری‌یه ضدی دیکر اشیانك فکرلرینی نفسمزده حامل اولمامش اولسه‌یدق، ناصل تشخیص ایده‌بیلیردك؛ قوت ویافضیلتی ضعف ویا رزیلت ایله دکل، بلکه ضعف ورزیلتی قوت و فضیلت ایله تفهم ایده‌بیلیورز: منفی négatif نك وجودی آنجق مثبت positif ایله معلوم اولور. کبیر، ابدی، واجب، مطلق، نامتناهی، اکمل کبی مفهومات عالیه‌نك نفس ناطقه‌ده حضورلرینی تسلیم ایتمك لازمکابر، بونی تسلیم ایتمك محسوساته فی‌الحقیقه عطف ایتدیکمز نعوت و صفاتی یا بالمقایسه ویا ضدیله ناصل اسناد ایده‌بیلدیکمزی ایضاح ایچون لازمدر. کبیر l'immense دیمك، مکان آره‌سنده متفرق دکل تجزی وانقسامی غیر قابل، احدیت مطالقه‌سیله قائم وارلق دیمکدر. ابدی l'éternel دیمك زمان ایله زائل، وینه زمانك تأثیریله صیرورت وتحوله تابع دکل، بلکه من‌الازل الی‌الابد حاضر اولوب تغیر وتحول شانی اولمایان وارلقدر. واجب le nécessaire دیمك بتون اشیا کندی‌ذاتنه مفتقر اولدیغی حالده کندیسی اونلرك هیچ برینه محتاج اولمایان وارلقدر؛ بناءً علیه بو وارلق مطلق l'absolu در، یعنی هیچ بر شرط ایله غیر مقید délié بذاته ولذاته قائم، وغنی عن العالمین suffisant pleinement à lui même در. بونکله برابر «ذات مطلقه» انجق غیر متناهی وا کمل اوله‌بیلیر، غیر متناهی، دیمك «غیر معین indéterminé» دیمك دکل، کذلك کمیت ریاضیه کبی، هر وقت انقسامه قابل ده دکل، فقط هر تحدیددن بری dégagé دیمکدر، واو درجه‌حقیقی réel درکه مفکره اونك ماوراسنه کچه‌منز؛ اکمل‌در، یعنی هر شائبهٔ قصر وتقییددن منزه، وهر جهتله تام‌در. ایشته بو ذات مطلقه‌یه الله اسم جلالنی ویرمکده؛ ومضاف relatif وناقص imparfait اولان بزلرك وار اولدیغمزه، وذات اجل واعلانك موجود اولمادیغنه ویا یالکز مفکره‌مزده موجود اولدیغنه اعتقادی رد ایدرز.

عقلك مأمور اولدیغی خدمتلر les fonction de la raison. — عقل بزه یالکز عالمی طانتمایور، اونك حدودینی کچمکده یاردیم ایدییور. شویله‌که عقل اولا جهان شئونی، یعنی اضافی ومقید حادثاتی تنسیق وتنظیم ایدر، بونی‌ده حادثاتی حادثاته نسب واجبه‌یه توفیقاً ربط ایدرك، وکیت‌کیده دها عمومی قانونلره

يوكسه‌رك ياپار ؛ فقط دها اوزاغه كيده‌رك امور اضافيه‌نك هيئت مجموعه‌سنى ذات مطلقه‌يه نسبت ايلر . بونك سببى شودركه ذهن بر مايعقليت كامله‌يه طالبدر : انجق اضافات دائره‌سنده قالدقجه ، تأويل حادثات قطعيت كسب ايده‌مز . مفكره الى ما ينتهى ترجيع régression ه مجلوبدر . ، اونك واصل اولديغى صوك حد ديكرلرى ايله عينى ماهيتـده اولوب اونلر كبى اوده تأويله محتـاجدر . بونكله برابر ، آرسطو نك تعبيرنجه : « بر يرده توقف لازمدر » ، بو حالده ايستر ايسته‌مز دائرۀ اضافاتى ، وعلمك تتبعيله قناعت ايتديكى « اسباب تاليه causes secondes ى » براقمغه وهر شيئ ذات مطلقه‌يه تعليقه ، وهيچ بر شيئه تابع اولماديغى حالده ، بالعكس بتون ماسوى tout le reste كنديسنه مفتقر اولان مسبب الاسبابه cause première اسناده مجبورز .

بناءً عليه عقل يالكز قوۀ علميه اولمايوب ، كذلك ما بعد الطبيعى بر قوه‌در . [۱] ذات مطلقه ، ذهنك اك عالى مفهوميدر ؛ ذهنه طالب اولديغى سكون وراحتى ويره‌بيله‌جك يالكز اودر . عقل هم ده «اخلاقى» بر قوه‌در . بزه وظيفه‌يى ويرن واونى اراده‌مزه تحميل ايدن اودر : «عقل عملى» ، «عقل نظرى» دن مسـتقل بر عقل خصوصى دكلدر . عقل عملى عقلك مأمور اولديغى بر خدمت مخصوصه‌دن ، واعمال انسانيه‌يه تطبيقندن عبارتدر . بونلردن باشقه ، عقل هم ده «بديعى» و «دينى» قوه‌در ، زيرا صنعت l'art ودين ، انسانك ذات مطلقه‌يه توجه واقبالندن بنفسه طوغار ، وذات اقدس وا كملى تحدس اوزرينه استناد ايدر . ايشته بونك ايچون علم ، مابعدالطبيعه ، اخلاق ، صنعت ، دين ، بتون بونلر انساندن باشقه هيـچ بر يرده اجتماع ايتمز ؛ زيرا عقله مالك اولان يالكز انساندر .

عقلك منشئى : ايكى مدعا . ـــ هيئت مجموعه‌سى عقلى تقويم ايدن حـقيقت وبيلكيلرى براز اول صايدق . انجق كبرى‌يه مهم بر سؤال قاليور : بتون بوعناصرك منشئى نه‌در ؟ بو نقطه حقنده ، فيلسوفلر آره‌سنده فكرلر متفق دكلدر . بونكله برابر بتون نظريه‌لر ايكى صنفه آيريله‌بيلير . بر جهتـدن اختباريه l'empirisme كه بوكا احساسيه sensationnisme دخى دينه‌بيليردى ؛ ديكر جهتدن ، وهبيه innéisme كه بوكاده اكثريا عقليه rationalisme اسمى ويرلمكده‌در .

اختباریونك مدعاسی . ــ اختباریون، عمومی مدعا thèse اوله‌رق، دیرلرکه عقل انجق بر محصولِ «تجربه» در . بدایتده، نفس ناطقه تماماً خالیدر ، بر « لوح املس table rase » در : احساسات کاوب اونی طولدیرر ، مبادی، دیکر حقایق مثللو، انجق اشیانك انطباعاتندن متولددر . بو ذهاب فلسفینك دستوری ، شودرکه «اول امرده حسده اولمایان هیچ بر شی مدرکه داخلنده یوقدر . »

اختباریهٔ صرفه : قیمتی . ــ بوندن ماعدا اختباریه کیت کیده دها اینجه ، دها ماهرانه ، اوچ شکله کیرمشدر . اختباریه‌نك کندیسندن تخیحاً خبیر اولماسی ویر ذهاب حقیقی شکلنه کیرمسی **لوق** ایله باشلار [١] اختباریه‌نك خام شکلی بودر . اختباریه‌نك بو برنجی شکلنه کوره ، مبادی ، احساساتك یموشاق بر بال مومی کبی منفعل بر قابلیت اولان نفس ناطقه اوزرینه ترا کمندن حاصلدر .

فقط بویله بر ذهابك عدم کفایتی آشکاردر . زیرا مبادی‌یی بز هم کلیت وهم وجوب کبی بر وصف مضاعفله کوریبورز : او حالده اونلری هر وقت جزئی وممکن اولان تجربه‌دن ناصل اشتقاق ایتدیره‌بیلیرز ؟ احساس بزه بر شیئك بوراده بویله ویا شو هیئتده اولدیغنی کوستریبور ، اونك هر یرده ، فضانك هر جهتنده اویله اولدیغنی خبر ویره‌بیلیرمی ؟ احساس بو شیئك باشقه درلو دکل ، بویله اولدیغنی تبیین ایدر : فقط اونك اویله اولماسی ایجاب ایتدیکنی ، وباشقه درلو اوله‌مایه‌جغنی سویلرمی ؟ حقایق نظریهٔ عقلیه‌نك ماهیتی ایله بالتجربه ثابت حقایقك ماهیتی آره‌سنده‌کی مغایرتی کوسترمك لازمکلسه‌یدی بو پك قولای اولوردی .

تداعیه l'associationnisme**: قیمتی** . ــ بناءً علیه اختباریه‌نك اوخام شکلی چوق کچمه‌دن دکشمش ودها صاغلام برشکل آلمشدر : تداعیه دنیلن ذهاب بودر .

---

[١] لوق ، دور تنقیدی‌یه باشلانغیج اولان : « Essai sur l'entendement humain مدرکهٔ انسانیه اوزرینه تجربهٔ قلم » عنوانلی کتابنده **ده‌قارت** لك وهبیه‌سنه مخالفت ایدییور: کتابنك برنجی بابنده افکار موهوبه اولمادیغنی واوله‌مایه‌جغنی کوستریبور ؛ ایکنجی بابنده معلومانمزك هپسی تجربه ایله حاصل اولدیغنی اثبات ایدییور. **آرسطو** اختباریه‌نك پیری کبی صاییلمقده‌در : فقط بو بر خط درکه **لیبنیج** بیله اوندن قورتلمامشدر . **آرسطو** نك عندنده، حقایق داخل ذهنده بالقوه موجود اولوب بونلرك فعله چیقماسی دیکر بر عقلك ، عقل فعال ویا اقدسك امدادیله وقوعه کلیر .

بو ذهابی چیقاران **هیوم** Hume ایسه‌ده الك پارلاق ممثلی **استوارت میل** در. **لوق** بر واقعهٔ مهمه‌یی اونوتمش یا دها طوغریسی تقدیر ایتمامشدی: او واقعه شودرکه احساسات بر دفعه نفس ناطقه‌یه مال اولدقدن‌صکره بوش ومتجرد طورمایور؛ بالعکس آره‌لرنده اجتماع، بربرلرینه کیت کیده دها قوتلیجه التحام ایدییورلر، وبر مقدار مساعد تجربه‌لرك صوکنده پك قوتلی ونهایت غیر قابل افنا اعتیادات ذهنیه وبر طرز معلومده تفکرك ایجابات حقیقیه‌سی شکلنه کیرییورلر: ایشته مبادی بونلردن باشقه بر شی دکلدر.

مثال اوله‌رق علیت متعارفه‌سنی آله‌لم، معلوم اولدیغی اوزره بو متعارفه‌نك دستوری «هر حادثه‌نك بر سببی واردر» عباره‌سیدر: بونك، قانون تداعینك یاردیمیله، تجربه‌دن متحصل اولدیغنی اثبات ایتمك قولایدر. حواسمز بزه ایلك دفعه اوله‌رق ا ایله ب حادثه‌لرینك بربری آردنجه ظهور ایتدکلرینی کوسترر: بو تعاقبك طرز واحدده متمادیاً تکرر ایتدیکنی مشاهده ایدرز: اوحالده ا و ب فکرلری نفس ناطقه‌مزده طبعاً ارتباط ایدر، مساعد تجربه‌لرك مقداری چوغالدقجه تداعی‌ده کیتدکجه قوتلشیر: بونك اوزرینه نفسمزده چوق کچمه‌دن، نا قابل افنا، نا قابل انحلال بر اعتیاد تحصل ایدر، او صورتده‌که مقدم اولان «ا» ی در حال تالی اولان «ب» یی دوشونمکسزین واونی بکله‌مکسزین ارتق کوره‌میز. بناءً علیه «علت» دیدیکلری شی، ایشته بو مقدم مستمردر. شوکا دقت اولنمالیدر: بوتداعینك نفسمزده حصولیله برابر، دها نیجه نیجه تداعیلر تشکل ایتمشدر؛ بونلرك هپسی لایتغیر بر نظام داخلنده تعاقب ایدن ایکی حادثه‌یی ذهناً استحضار ایتمکلکمزه مدار اولور، هپسی هر وقت عینی تالی‌یه تقدم ایدن عینی مقدمی بزه کوسترر. بناءً علیه شئونده کلیت بولندیغنه وبونك بویله‌جه منتظماً دوام ایده‌جکنه بزده بر ظن غالب حاصل اولور؛ بو ظن، کندی لهنه شهادت ایدن حالاتك عددی چوغالدقجه، کیت کیده قوتلنیر، هیچ بر حادثه‌ده اونی تکذیب ایتمدیکندن، نفس ناطقه الك صکره شو قبا طاسلاق وموقوت قانونلری بر دستور عمومی شکلنده جمعه طبعاً میل ایدر، طبیعتك یکنسقلغی حقنده‌کی اعتقاد لهنده‌کی شهادتلرك متحد اولماسندن وعلیهده هیچ بر شهادتك بولنمامسندن اویله بر قدرت وسلطه autorité یه منتهی اولورکه نفس ناطقه‌مزك الك قوتلی اعتیاداتنه قارشی ناصواب بر تجاوزده بولنمقسزین،

اونك حکمندن قاچامایز» [۱] مبدأ غائیت حقنده صحیح اولان، دیکر مبادی حقنده ده طوغریدر: اونلری خصوصی بر «قوه» یه اسناد وارجاعه هیچ لزوم یوقدر: اونلر دخی «ناقابل انحلال بعض احساساتدن»، تجربه یه تماس ایله تدریجاً اکتساب ایدلمش اولمغله برابر بالآخره صحیحاً تفکرك قانونلری شکلنه کیرمش، بعض اعتیاداتدن عبارتدر.

بو ذهاب شبهه سز او خام اختباریه نك فوقنده در؛ زیرا بعض احساسات خصوصیه و ممکنه دن، نفس ناطقه ده بعض حقایق کلیه و واجبه نك ناصل ظهور و تحصل ایده بیله جکنی تأویل ایدییور. فقط بالذات **ستوارت میل** بو ذهابه نه قیمت بخش ایدلمسی موافق اوله جغنی کوسترمکی اوزرینه آلمشدر. اثر تألیفی اولان **منطق** نك مشهور بر فصلنده، بیان ایدر که کرچه فعلاً en fait هنوز غیر محلول بعض تداعیلر وارسه ده، حقاً en droit ناقابل انحلال تداعیلر یوقدر. پك اوزون بر مدت، متکرر بر تجربه یه اعتماداً، اینانلمشدی که هپ قوغوقوشلری بیاضدر، بونکله برابر، آوسترالیانك کشفندن صکره بو اعتقاد بر ظن باطل مثابه سنده ترك ایدلمشدر، زیرا قاره قوغوقوشلر دخی کورلمشدر. بناءً علیه مبادی ایچون دخی بویله بر شی اولمایه جغنی کیم بیلیر؟ شبهه سز، بونلر تجربهٔ سابقه یی، بتون تجربهٔ ماضیه یی تمثیل ایدییور؛ فقط حالات مساعده نك عددی نه قدر بیوك اولورسه اولسون، مستقبلك احتیاط اوله رق حفظ ایتدیکی حالاتك عدد نامتناهیسی یاننده نه در؛ طبیعت بنی بعض طرزده تفکره مألوف ایتمشدر؛ فقط بو کون یاپدیغنی یارین بوزابیلیر: امور معلومه ده کی روشك یارین بغتةً دکشمیه جکنی ونظام حادثاتك تماماً آلت اوست اولمایه جغنی بکا کیم تأمین ایده بیلیر؟ اونلرك مستقبلده دخی حالده وماضیده اولدیغی کبی اولمامسی ایچون هیچ بر سبب یوقدر دیمك، بر ابهامی سوء استعمال ایتمك؛ تجربه دائره سندن چیقمق واوکا فائق بر مبدئی اقامه ایلمك دیمکدر! بوندن باشقه **استوارت میل** شونی ده دییور که، شو اوجی بو جاغی بولنمایان کائناتك بر کوشه سی ده اوله بیلیر که اوراده مبدأ علیت جاری دکلدر، یاخود بو کونکی عوالم ایچون جاری و معتبر اولان بر شی یارینکی عوالم ایچون اویله اولمایه بیلیر. فقط بویله بر ملاحظه تأویل و ایضاحی قصد اولنان، مبادینك کلیت و وجوبی وصفلرینی افنا ایله مساوی دکلیدر؟

[۱] **لیار** ك علم مثبت ومابعدالطبیعه سنه؛ لاشلیه نك اساس استقراسنه باقلماسی

بوندن ماعدا تجربه‌دخی بوذهابك ساخته اولدیغنی اثبات ایدییور. اکر مبادی، تجربه‌نك تحت تأثیرنده، یواش یواش متشکل تداعیلردن عبارت اولسه‌یدی، بزم کبی عینی عالمی ادراك ایدن بهیمه‌ده دخی بولنماملیمی‌ایدی؟ هم‌ده بهیمه‌نك ذهننده تداعی محقق بزم ذهنمزده‌کندن زیاده بر طوتمقده‌در. برده، چوجغك هنوز تازه اولان نفس ناطقه‌سنده اونلر موجود اوله‌بیلیرمیدی؟ بونکله برابر، چوجق، دها ذهنی اویانمغه باشلالار باشلاماز، محقق مبدأ علیته مالك اولدیغنی کوستریور. والحاصل اکر مبادی محصول تجربه اولسه‌یدی، قوت وسلطه‌لری‌یاش ایله متزاید، وتجارب واقعه‌نك عددیله متناسب اولماملیمی ایدی؟ بونکله برابر علیته اعتقادك درجه‌سی اول وآخر هپ اوددر، اونك مالك اولدیغی قیمت مطلقه‌یی تجارب متراکمه نه تنزیل ونه تزیید ایده‌بیلیر.

تکاملیه l'évolutionisme: **قیمتی**. — ایشته بونك ایچوندرکه، اختباریه **سپنسر** رایله، دها عالمانه ودهادرین برشکل آلمشدر. بوفیلسوف، **استوارت میل** ك فرضیه‌سنی صورت قطعیه‌ده ردایدییور: «اکر، دییور، اثنای ولادتده، یالکز انطباعاتی اخذدن عبارت بر قابلیت انفعالیه‌موجود اولسه‌یدی، نیچون بر آت دخی انسان کبی عینی تربیه‌یی قبول ایده‌مسیندی؟» نفس ناطقه بر لوح املس table rase دکلدر، تجربهٔ شخصیه وفردیه‌نك بر محصول عادیسی‌ده دکلدر؛ بالعکس بالذات تجربه‌نك برشی اوکره‌ده‌بیلمسی انجق بو «تجربه‌لری تنسیق قوه» سنك اقدمجه موجود اولماسی سایه‌سنده‌در. بناءً علیه **سپنسر** ك رأیجه، مبادئ عقلیه بوکون فردده ولادیدر، فطریدر؛ بناءً علیه ذکاسنك دها ایلك ایشلدامسیله برابر، چوجغك کندنده اومبادینك موجودیتنه شهادت ایتلسی شاشاجق برشی دکلدر. بونکله برابر اختباریه حقدر: شویله‌که فردده فطری، ولادی اولان مبادی عرق race طرفندن مکتسبدر. یعنی بومبادی نیجه نیجه عصرلر بتون عالم انسانیت ودها طوغریسی انسانلرکده ایچندن نشأت ایتدیکی بتون اجناس طرفندن یاپلمش، مقداری عقللره حیرت ویره‌جك‌قدر تجربه‌لرك وهرنوع تداعیلرك ثمره‌سیدر. بوکتلهٔ انطباعات، تکرر ایده ایده، آلت تفکر اولان دماغی، یواش یواش اشیانك نظام حقیقیسنه اویدرمش یاقشدرمش، داخل ذهنده

کیت کیده دها درین بعض تمایلات عقلیه تثبیت ایلمشدر : بونلر حیات ایله برابر بزه ، هیچ طورمقسزین آرتان ، تشدد ایدن ذهنی بر سرمایه مثابه‌سنده ، ارثاً انتقال ایتمش اولدیغندن ، شیمدی مفکره‌مزك قواعد اصلیه‌سی حکمنده‌در . بو تقدیرده مبادینك کلیت ووجوبلرندن شبهه ایتمك خاطره کلیرمی ؟ بر جهتدن ، اونلر ، یر یوزنده کاوب کچن بالجمله صنوف خلائقك هپسی جانبندن یاپلمش صاییسز تجربه‌لرك ثمره‌سیدر . دیکر جهتدن ، مادام‌که اونلری بز یاپمادق ، ارتق بوزمق المزدن کلمز : او مبادینك کوکلری ماضی ایچنده نه قدر زیاده درینه کیتمش ایسه سلطه‌سی اوقدر زیاده امین ، متانتی اوقدر زیاده شدیددر .

بویله بر نظریه نه‌قدر « جاذب وجسور » اولورسه اولسون ، قطعی اولدیغنی ظن ایتمه‌یز . اولا بونظریه مشکلی براز دها کیری‌چکمکدن باشقه برشی یاپیورمی؟ بوکون فرد ایچون ممتنع اولان شی‌نوع ایچون‌ده سویاً ممتنع‌دکلیدی؟ سپنسر بیان ایدیورکه ، بر لوح املس اولان نفس ناطقه‌ده « تنظیم تجاریب قوه » سی ظاهر اولەماز: فقط بدایتده، نوع l'espèce دخی‌بحصرالمعنی لوح‌املس‌دکلیدی؟ تجربه‌لر تجربه‌لر اوزرینه ، عصرلر عصرلر اوزرینه نه‌قدر ییغلسه بوشدی . زمان کندندن هیچ برشی تولیده ایده‌مز ، انجق تنسیق وتنظیم ایدیله‌جك تجربه‌لر کتیرر ، فقط « تجربه‌لری تنظیم قابلیتنی » هیچ بر وقت حاصل ایلمز . واقعا سپنسر بعض قانونلر ، بعض نسبتلرله مُنظّم بر طبیعت خارجیه فرض‌ایدیور ، واوطبیعتك امداد تجربه ایله ، مفکره داخلنده تمامیا انعکاس ایتدیکنی تصور ایلیور ، او صورتله‌که اشیاده‌کی قوانین الك صکره بالذات نفس ناطقه‌نك‌ده قانونلری مقامنه کچیور . مادام‌که اویله ایمش مبادینك ذهنده ظهوری نیچون اویله بطی اولیور ؛ نیچون بهیمه‌ده‌ده بونلرك ازلری کورلمیور ؛ بوندن باشقه سپنسر بزه بذاته منظم ومرتب برطبیعتدن نه‌حقله بحث ایدییور ؛ سپنسر ایچون ممکن اولان یکانه حال‌که تجربه نقطهٔ نظریدر، او اعتبار ایله، عالم انجق بر هیئت مجموعهٔ حادثاتدر ، نه نسبتی نه‌ده تلازمی اولمایان برسلسلهٔ احساساتدر. تجربه‌نك بزی بالذات اشیا و بونلرك نسب صحیحه‌لری ایله‌طوغریدن طوغری‌یه اختلاط ومناسبتده بولندردیغنی ظن ایتمك بر وهم غلیظدر ؛ تجربه بزه انجق ظواهری ، بذاتهم غیر مرتبط ومحروم انتظام ، شئون ادراك ایتدیرر، بونکه

برابر شایدبو عالمك معقول intelligible اولدیغنی ، اونده قانونلر ، برانسجام ثابت وکلی بولندیغنی فرض ایدییورسه‌ك ، شاید بوکا اینانیورسه‌ق ، بوفرضیه، بواعتقاد تجربه‌دن وارد اوله‌مایوب نفسمزك الـدرین یرندن صدور ایتمسی ایجاب ایلر . [۱]

اختباریه‌نك خطاسی . — والحاصل ، اختباریه، هانكی شكلی اكتساب ایدرسه ایتسون برخطای اصلی اوزرینه استناد ایدییور؛ اینانیورکه عقل تجربهٔ صرفه‌دن[۱] تولدایده‌بیلیر: فقط معنای اصلیسنجه تجربهٔ صرفه یوقدر؛ تجربه، بذاته، هیچ برشی دكلدر، بومبهم، معناسز، قیمتسز بعض حادثاتك ترا كمندن عبارتدر؛ تجربه‌انجق كندینی تأویل ایدن ، تنظیم ایله‌ین مفكره سـایه‌سنده بر معنایه دلالت ایدر ، قابل تعقل اولور : عقل بو تنظیمك organisation محصولی عـد اولنه‌ماز ، زیرا اوتنظیمك مستند علیهی وخانی عقلدر . « تجربه قلودبرنار دییور ، عقلك امتیازیدر » : ذهن تجربه‌دن حاصـل اولماز ، ذهنك وجودی اوندن اقدمدر . بهایم احسـاساتی بزم كبی اخذ ایدرلر ، اونلرك حواسی بزمكیلردن نازكدر ، بلكه عددجه‌دها چوقدر : اویله‌ایسه علمی انشا وتدوین ایتدكلری نیچون كورلمیور ؟ زیرا احساسك قیمتی انجق ذهنك اوكا ویردیكی قیمتدر ، احساسك حائز اهمیت اولماسی نفس ناطقه‌نك اونی تحویل ایلمسی، فكرحالنه قویماسی ، اونك ایلروسنه كچمسی، اوكا بالذات عقل علاوه ایلمسی سایه‌سنده‌در ! بووجهله ، عقلی احساس واسطه‌سیله تأویله اوغراشمق ، مصادره علی المطلوبلرك الـ بیاغیسیدر .

وهبیه ذهابی doctrine de l'innéité . — وهبیه‌ذهابی عجبادها زیاده موجب قناعتمیدر؟ بوذهابك عمومی دعواسی، شودركه‌ذهن محصول تجربه‌دكلدر. نفس ناطقه‌ده بعض عناصر واردركه‌تجربه‌دن مستقلدر وبالذات تجربه‌نك قواعدینی تقویم ایتمكده‌در. بونكله برابر بو نظریه دخی مختلف شكللره كیرمشدر : تجربه‌نك فوقنده واوندن اقدم اولان بو عناصرك كیفیت موجودیتنی، مقدارینی وبالخاصـه قیمت آفاقیه‌سنی فیلسوفلر باشقه باشقه تلقی ایتمشلردر .

---

[۱] عجبا سپه‌نسر قوانین تفكری قوانین اشیاایله تأویل ایده‌جك یرده، بالذات تفكرك قانونلرینی اول امرده اشیاده ارتسام ایتدیرمدیكمی وبونلری نفس ناطقه داخلنده‌كی موجودیتلرینی اكلاتمغه مأمور ایلمدیكمی دییه وارد خاطر اولیور: اویله‌یاپسه‌یدی قوانین تفكری قوانین تفكرله ایضاح ایتمش اولوردی .

دەقارتك وهبيەسی. — دەقارت اوچ نوع افكار تميز ايديور. خارجدن كلن افكار idées adventices بونلری بزه حواس تهيه ايديور؛ افكار مصنوعه idées factices كه متخيلەمزك معمولاتيدر. والحاصل افكار فطريه idées innées، كه بونلرنه خارجدن وارد ونه متخيلەمزك ثمرۀ ايجادی اولەبيلير؛ افكار فطريه نفسمزده بلا سبب خارجی طوغار، مدركەمزدن ارادەمزه متعلق اولمقسزين سنوحات قبيلندن چيقار، مدركەنك لازم غيرمفارقی اولان قانونلرندن نشأت ايلر: غيرمتناهی، اكمل فكرلری او قبيلدندر. بوفكرلر، اكثريا ظن اولنديغی كبی، نفس ناطقەده سلفاً متشكل، طوغديغمز آندن اعتباراً منطبع، لوحۀ ادراكمزه صريحاً مكتوب، بزم ايچون دفعاً immédiatement تحدسه صالح فكرلر دكلدر. بوقبيلدن بر نظريەنك مدافعەسی پك بللی كه ممكن اولمش اولمازدی. فی الواقع «افكار فطريه»نك كلمەنك معنای مطلقنجه، بالذات مفكرەمزدن زماناً اقدم اولمالری ايجاب ايدر. مفكره اونلری اعمال ايتمش اولمقسزين كنديده بولور، اونلرك نرەدن ونەصورتله كلديكيده بيلنمز: يعنی اونلرك بالذات مفكرەدن اول برنوع مفكره تشكيل ايتمش اولمالری اقتضا ايدر. نفس ناطقه داخلنده نفس ناطقەنك معلومی اولمقسزين بعض فكرلرك موجود اولديغی ناصل تصور اولنور؟ برفكر ذهنك بر فعليدر، اوحالده افكارك، ذهنك كندی ذاتندن مالك اولديغی شعوردن قاچابيلەجكی ناصل تسليم اولنور؟

ذاتاً **دەقارت** كندی نظريەسنه ويرەجك معنايی تعيين وتصريحه اعتنا ايتمشدی. اونك عندنده، فطری اولان شی تمام ياپلمش حاضر، واسقولاستيك فلسفەسندەكی «اجناس espèces» ه پك مشابه، بر مجموعۀ افكار اولمايوب، فقط اونلری تفهم وتلقی يه اولان قابليتدر: نفس ناطقەده بالجمله افكارينك قماشی واردر، افكار فطريه يه متعلق خصوصاتده ايسه، نفس ناطقه كندی قدرتنه، كندی طبيعتنه مستنداً، هيچ بر احساسك اعانەسنه محتاج اولمقسزين، اوفكرلری تشكيل ايتمك قابليتنی حائزدر. — بوكا شبهه يوق؛ فقط بو استعدادی، بو كنهی essence مدركه نرەدن اخذ ايديور؟ بوكندی اوزرينه بالفعل تأمليميدر؟ بواونك كندی اثری، محصول ابداعيميدر؟ دها طوغريسی، طبيعت مخلوقەدن كلمش دكل، بلكه هروارلق وهر حقيقتك مصدرندن احسان اولنمش برنوع هديه وعنايت دكلميدر؟

بوصوك فرضيه‌نك صحيح اولماسی پك ممكندر : افكار فطريه بر تحدس عاليدن ، بالذات الله تعالى حضرتلرينی عرفاندن نشأت ايدر ، اوفكرلر نورالهينك طوغريدن طوغری يه قلبده انعكاسندن عبارتدر. نظريه آرتق متعال براختباريه un emprisme transcendant ، افتراضی ومتناقض بر تلقيدر.

قانت ك قبليه‌سی l'à priorisme . — قانت شوبالضروره مهم اولان « فكر فطری » تعبيری يرينه « قانون قبلی loi à priori » تعبيرينی قوييور . اختباريونك نظرنده نفس ناطقه اشيا اطرافده دور ايتديكی حالده ، **قانت** ك عنـدنده ، اشـيا نفس ناطقه اطرافنده دور ايدييور . [١] تفكرك قانونلری قوانين عالمك مستنسخ صور عاديه‌سی اولمق شويله طورسون ، بالعكس قوانين عالم نفس ناطقه قانونلرينك تبيانی وصانكه بر ارتسـاميدر . ذهن انسانينك بر قانون معينی واردر ، ذهن بر مقدار صـورتلره ، چرچيوه‌لره آيرلمشـدر ، بنـاءً عليه ذهن بالجمله تفكراتی او چرچيوه‌لر ايچنه بالطبع وبالضروره كچيرر ، بوجهتله اونلرك خارجنده، « ذهن ايچون نه تجربه ، نه اشيا يوقدر » [٢]. بوعناصر **قبليه** à priori اوچ زمره‌يه آيريليرلر : « صور حساسيت formes de la sensibilité » ، يعنی مكان وزمان؛ مقولات مدركه « catégories de l'entendement » بومقوله‌لرك باشـليجه‌سی « علت » ايله « جوهر » در ؛ « افكارعقل idées de la raison » كه بوفكرلرك هپسی « مطلق » مفهومنه راجعدر . تجربه‌نك قواعد كليه وضروريه‌سنی تشـكيل ايدن بوعناصر تجربه‌نك فوقنده ، هيـچ اولمازسه منطقاً دخی اوندن اقدم اولوب ، وجود l'être ه دكل آنجق تجربه‌يه، شئونه، ياقيشق آليرلر. بوحالده انجق اضافی ، بشری برقيمتی حائزدرلر .

بوذهاب فلسفی بديهيدركه **ده‌قارت** ك كندن دها واضح ، دها قطعيدر . نفس ناطقه‌نك تابع اوله‌جنی ونفس ناطقه اونلردن خبير اولماديغی حالده اونلرك اوكا تصرف ايده‌جكی قانونلری تصور ايتمك قولايدر. بونكله برابر بونظريه‌ده مشـكلاتدن عاری

---

[١] **قانت** فلسفه‌ده ياپديغی انقلابی **قوپرنيق** ك علم هيئتده ياپديغی انقلابه تشبيه ايدييور.

[٢] **لاشليه** نك اساس استقراسندن

دکلدر. اومشکللردن یالکز روحیاته تعلق ایدنلرینی معاینه ایده‌لم . [١] بوقبلی àpriori صورتلر تجربه‌دن نشأت ایتمیور ، وتجربه اونلرسز ممتنع بولنیور : پکی اما اوصورتلرك منشئی نه‌در ؟ عجبا بالذات مفکره‌دنمی نشأت ایدییورلر واوتقدیرده مفکره‌نك صحیحاً ماهیتنی ، افاده ایلرلرمی ، یوقسه بالعکس خارجدن نفس ناطقه اوزرینه امر ایدیبورمش کبی کورنمیورلرمی ، و بوتقدیرده عجبا نفس ناطقه‌نك بنیهٔ اصلیسنی بوزمیورلرمی ؟ هر حالده اونلر نیچون اویله‌درلر . نیچون عقلمزه بودرجه‌ملایم‌کلیورلر، وحقلرنده‌هیچ‌شبهه‌ایده‌میورز، اونلرك‌خارجنده‌استدلال‌وحکم ایتمك المزدن کلیور . نفس ناطقه‌مزك بویولده متقوم constitué اولدیغی سویلك ، هیچ برشیئی ایضاح ایتمز . بونکله برابر بزم ایچون مایعقلیت intelligibilité ك شرائط‌عالیه‌سنی‌تشکیل‌ایدن‌شیئك‌بذاته غیرمعقول inintelligible ، کذلك‌تماماً اضافی relatif ، بلکه‌ده‌عرضی accidentel اولماسی، وحتی‌دیکر نفس ناطقه‌لرك بزمکندن‌باشقه برهیئتده متقوم constitué وعالم واحدحقنده بزم علممزه تماماً مغایر باشقه برعلم انشا ایده‌بیله‌جکلری‌تصوراولنه‌بیلیرمی؟ اکر عناصرعقلیه‌نك مبدأ اولی اختباریونك فرضیه‌سنده اولدیغی کبی ، طبیعت خارجیه عد اولنمایوبده ، باشقه برعلت عالیه‌فرض ایدیلیر ، مثلا دەقارتك نظریه‌سنده اولدیغی کبی بومبدئك اله اولدیغی قبول اولنورسه نفس ناطقه آرتق یموشاق برخمیر ، برلوح املس مثابه‌سنده قالیر ، آنجق برلوح املس نفس ناطقه یوقدر [٢] .

وهبینك معنای حقیقیسی : عقل وشعورك مناسباتی . — بونکله‌برابرتنقیدلرك هپسنه رغماً، ظن ایدییورزکه، قانتیسم Kantisme یعنی قانتك ذهابی صادقدر ،

[١] مابعدالطبیعه نقطهٔ نظرندن دها نیجه‌لری واردر .

[٢] بو مهم نقطه‌لرك هپسی ایچون موسیو **دونان** Dunan ك : حساسیتك صورقبلیه‌سی le formes à priori de la sensibilité عنوانیله یازدیغی « تەز » ە باقلماسی. بواثرده مسئله‌یی فصل‌ایدن تنقیدلر واردر. برده شونی‌اعتراف ایده‌لم . **قانت** علمی، علیهنده‌هیچ بردلیلك‌حکمی اولمایان، مباحثه‌دن‌مستغنی برواقعه کبی‌قبول‌ایدییور: یالکزقانت‌ی‌کندیسنه عائداولمایان، برمسئله‌یی حل ایتمدیکندن دولایی مؤاخذه ایتمالیدر : اونك عندنده ، مسئله (فعلاً موجود اولان) علمك ناصل ممکن‌اولدیغنی ایضاح ایتمکدن یعنی هانکی مبادی‌یه ابتنا ایتدیکنی کوسترمکدن عبارتدر . بونك ایچوندرکه قانت نفس ناطقه‌یی تحلیل ، وعلمك بنیه‌سنه داخل وبالذات بوبنیه واسطه‌سیله، کندیلرینك آفاقیت اختباریه objectivité empirique لرینه شاهد اولان‌عناصر قبلیه‌نك هانکیلری اولدقلرینی تعیین ایدییور .

فقط شو شرطله‌که مومااليهك نفس ناطقه‌يه ادخال ايتديكی صنمی فورماليسم تجـاوز ايدلمش اولسون ، چونكه بو فورماليسم آلتنده مفكره‌نك فعاليت عميقه‌سی ضايع اوليور . قانت تام ياپلمش ذهنی تتبع ايدركن ، اونی بغايت متناظر بولمه‌لره آييرمغه طالديغندن، اينجه اولديغی قدر ماهر اولان باطنده‌كی ايشجی‌يی، صنعتكاری لزومندن فضـله اهمال ايتمش ، حال‌بوكه بو صنعتكارك ، بو چرچيوه‌لری اعمال ايچون اولجه موجود برماده‌دن باشـقه هيچ بر شـيئه احتيـاجی يوقدر [١] . بناءً عليه قانتك نظريه‌سی له‌يبنيچ‌لك كيـله اكمال اولنماليـدر. يالكز بوشرط ايله وهبيه l'innéité صحيحاً شايان قبول ، وبوكا علاوةً دينه بيلير ، جازم ونهائی définif در .

« اول امرده حواسده اولمايان برشی‌ذهنده يوقدر » مطالعه‌سنده بولنان لوه‌ك اختياريه‌سنه له‌يبنيچ شومهم قيد احترازی‌يی علاوه ايديور : « هيچ برشی يوقدر. اگر بو بالذات ذهنك كنديسی دكلسـه . » ذهنده مفطور اولان شی ، تمـام حاضرلانمش بر منظومهٔ افكار ياخود تام ياپلمش چرچيوه‌لر cadres دكلدر ، بو بالذات ذهندر . ديمك‌كه ذهن احساسك آستاری كبی اولمايوب ، باشلی باشنه بر قدرت ، باشقه بر شيئه تنزيل وار جاعی غير قابل وذی حيات بر شیءٌ حقيقيدر . بو تقديرده ، مادام‌كه حواسـدن آيری اوله‌رق موجوددر ، يالـكز برشيئدن ، يعنی مايعقليت intelligibilité احتياجندن ، شـوقندن عبارت اوله‌بيلير. ايشته ذهنده اولیprimitif ، بنيوی constitutif اوله‌رق موجود اولان ، واوكا هويت معلومه‌سنی بخش ايدن بو حالدر . بو شوق و تمايل ذهنده برمايه مقامنه سچه‌رك بوندن‌ده درجه‌درجه عقل چيقار. اولجه‌كوردك: مبدأعينيت ايله سبب مصحح‌مبدئی عقلك تعبيرات منطقيه‌سندن ، بر دستور مجردندن باشـقه بر شی اولمايوب، ذهنك حقيقت‌فعليه وخارجيه‌سنه باعث‌اولان اعتقاد قسری‌يه، موضوعه postulat يه دلالت ايدر ؛ بو مبدئلر بالذات ذهندر . عجبا ديكر عناصر عقليه نه‌وجهله ظهور ايدييور؟

مفكره اول امرده بر ييغين اشيای متنوعه ، متضاد ، متناقض احساسات قارشـيسنده بولنور ؛ اونلری آيدينلاتمسی ؛ آييرماسی ، تميز ايتمسی لازمدر ؛ بونك ايچون اونلردن هر برينك اوكنده طورمامسی و آيری آيری دوشونمه‌سی لازمدر : ايشته زمان بواحتياجك تيبانيدر. فقط، عينی حركتله، اونلری بربرندن

---

[١] أ . وه‌لله‌ن E. Vellin ك Infini et quantité عنوانلی تزی .

أیرارق ، تمییز ایده‌رك ، نفس ناطقه اونلردن بعضلرینی بعضلری خارجنه قویمغه ، مختلف محللره نسبت ایتمکه مجبوردر: مکان l'espace اده بودر. بونکله برابر، بو وجهله آیرلمش اشیا ینه بر کثرت ذاتیه ارائه ایدر، حال بوکه ذهن بردر . بناءً علیه اکر ذهن یشامق ایسترسه بو کثرتی وحدته ارجاع ایتمك مجبوریتنده‌در ؛ یعنی سوزك قیصه‌سی اوشیلری ، اوکا تنزیله تمثیله محتاجدر ؛ فقط اشیایی تمثل ایچون ، اونلری کندینه تمثیل ایتمسی یعنی کندینه مشابه قیلماسی لازمدر : شویله‌که دنیا انجق معقول اولمق ، و ماهیت ذهنیه‌یی آلمق ایچون طبیعت مخصوصه‌سنی غایب ایتمك شرطیله ذهناً ادراك اولنه‌بیلیر . ذهن ، کندی وارلغنی طویان ، کندینی عارف اولان موجوددر ؛ فقط وارلقلرك آیریلقلری غیریلقلری آلتنده ، موجودك دائما ذاتیجه کندینك عینی اولماسی ایجاب ایدر : ذهن طبیعت خارجیه‌یی انجق وجود ذاتیسنك تعینات خاصه‌سنی اوکا عطف ایدرك ، کندیسنك اونکله قرابتنی تشخیص ایلیه‌رك تفهم ایده‌بیلیر .

او تقدیرده ذهن هانکی اوصاف ایله کندینی ادراك ایدر ؟ تأمل اعانه‌سیله، صورت کذران حیاتی، ترقیاتی تماشا ایدرك ، ذهن کندی شئوننك کثرت غیر متناهیه‌سی آره‌سنده کندینی باقی و مستمر کورور ؛ بونك کبی کندی فعالیت ، یعنی علیتنه شعوری لاحقدر ؛ کندندن صادر اولان افعالی کورر ، اونلرك نه مقصده، نه غایه‌یه متوجه اولدقلرینی بیلیر؛ اوفعللرك تصادفله وقوع بولمادیغنه، فقط، هر برینك تماماً معین شرائط داخلنده وقوع بولدیغنه دقت ایدر . بونك اوزرینه عقلی تنظیم organiser ایچون ماده‌ٔ لازمه‌یی تهیه و استعمال ایدر. فی الحقیقه، شعور تکون ایدرکن، تأمل اعانه‌سیله ادراك اولنان، بو معلومات notions جزئیه‌یی، نوعاً ما یاشانمش وحس اولنمش بو معلوماتی، ذهن، تجرید سایه‌سنده، مضمون تجربیلرندن قورتاراق، بالاخره اشیای خارجیه‌یه تشمیل ایتدیکی افکار صرفه‌یه ، بعض صور خالیه‌یه قلب ایدر ، ایشته بونلر ذهن ایچون برشیئی تعقل ایتمسنك intellection شرائط عمومیه‌سی اولور.

بو وجهله عقل تدریجاً تأملدن طوغار ؛ بو تماماً یاپلمش حاضر بر قوه دکلدر ؛ عقل اولدن موجود دکلدر ، صکره‌دن متکون اولور ، ذهنی ایشله‌ین فیضلندیرن شوقك تضییقیله ؛ مایعقلیته اولان تمایلك تاثیری آلتنده یواش یواش وجود بولور؛ عقل کندی معطیات اصلیه‌سیله برلکده ، عالمه شامل شعوردر ، هر تجربه‌نك قانونی،

مقامنه کچمش اولان تجربهٔ باطنیه‌در، کندیسنی تفکر اولنمش اشیانك شارحی مقامنه قویمش مفکره‌در ، کندی طبیعت خاصه‌سنی کندینی محیط اولان بالجمله اشیایه وضع وتحمیل ایدن ، اشـیایی صـورت ذهنیه‌یه قلب idèaliser ایله‌ین اونلری کندی انموذجنه کوره آکلایان ذهندر . شئون وموجوداتی جوهر ، علت ، غایه شکلی آلتنده کورمك ، کندیسـنی جوهر ، علت ، غایه کبی ادراك ایدن ذهن ایچـون کندینی اوشئون وخلائق مرآتنده طانیمق، تشخیص ایلمك، اونلری اوکا ایندرمك، ذهنك یعنی مایعقلیتك اوصافنی ، صورتنی اونلره اسـناد ایتمکدر . بناءً علیه بتون عنـاصر عقلیه مفکره‌دن نشأت ایدر ، بونلر مفکره‌نك آثار ایجـادیدر ، صانکه مایعقلیت احتیاجندن ، آکلامق ایچون مصروف جهددن فشقیرر ، دها طوغریسی ذهنك جانی کبی اولان شوقی موقع فعله چیقاره‌جق عمومی، انموذجی typiques وسـائطی عرض ایدرلر . فی الواقع، مطلق l'absolu ذهن انسانینك الك یوکسـك فکری اولوب ، ذهن بوفکر ایچنده نوعاًما تمامیها مستهلکدر : مفکره‌مز ایچون العالی معقول le suprême intelligible ی کوسترن، وجودینی وجداناً حس ایتدیکمز وکندیسنی آرادیغمز مایعقلیت تامه‌یی بزه بخش ایده‌بیلن «مطلق» دکلیدر؟

عقلك منشئی حقنده نتیجهٔ استدلال .ـــ مطالعاتمزی تلخیص ایده‌لم : عقل تجربه‌نك بر محصول انفعالیسی دکلدر، کذلك بعض افکار مخصوصهٔ قطعیه‌دن، قابلیات مکمونه‌دن، تاس تمام یاپلمش حاضر صورتلردن اقدمجه متشکل بر منظومه‌دن عبارت دکلدر. شبهه‌سزکه، ماهیت ذهنیه‌مز قبلی à priori در ، فقط اوبزه ویرلمش اوله‌ماز، نه‌سبیله اولورسه اولسون، بو طیشاردن آلنمش برلباس دکلدر، عقل بزم اثریمزدر، فعالیت بشریه‌مزك زادهٔ ابداعیدر [١]. مبادی، اشیادن طوغماز: بزمله برابر دخی طوغمازلر: بونلر بزدن طوغارلر، کندیمزی طوپلامغه وتأمله استعدادیمز زیاده‌لشدکجه، بوحال تدریجله واقع اولور . عقل حاضر معمول دکلدر ، عقل یاپیلیر ، عقلك تکاملی واردر؛ فقط بو تکاملك صـانعی ، ذهنك کندیدر، ذهنده‌کی اشیایی آکلامق ، واونلری کندینه مشابه قیلمق خصوصنده‌کی شوق واقدامدر. اکر، دها وارلغنك ایلك کونی، نفس ناطقه کندینی تتبع ایده‌جك ، هنوز طوغمش بر شـعوره مخصـوص مبهمیتدن ،

[١] بوردو Burdeau نك اسمی کچن کتابنه مراجعت .

مشوشیتدن چیقاجق قدر قوته مالك اولسه‌یدی ؛ اگر ، اکثر ارواحده ، کندی قارشیسنه کجوب کندینه باقابیلسه ، وکندنده اولان سرسربسته‌یی الده ایده‌بیلمش اولسه‌یدی، کندیسیله ممزوج اولان مبدأ سببیتك اجباریله وکندی خبری اولمادیغی حالده کندیسنی تحریك وتهییج ایدن تمایلات فیضیله، یاواش یاواش وبالذات کندیسنك، بوندن بویله بالجمله تفکراتنك ایچلرینه دوکوله جکی بر طاقم قالبلری cadre مقوله‌لری catégories ی غیر ارادی اوله‌رق نه اینجه صنعت و نه مهارتله خلق ایتدیکنی کورردی [۱] : بونك معناسی شودیمکدرکه هرشیئك سبب نهائیسنی یالکز نفس ناطقه‌ده آرامق لازمدر.

تطبیقات عملیه . — **عقل ایچونده بر تربیه وارمیدر** ؟ . — فرانسزجه عقلك مقابلی اولان raison کلمه‌سنك لسان ناسده کنیش بر معناسی واردرکه « عقل سلیم » و « قوهٔ حاکمه » مرادفیدر ؛ بونلکه برابر بو معنا بسبتون حقسز دکلدر ، زیرا عقل سلیم وقوهٔ حاکمه ، حال فعلده اولان ، وحیاتك احتیاجات وامورینه مصروف بولنان عقلدن باشقه بر شی دکلدر . بو نقطهٔ نظردن ، بدیهیدرکه عقل قابل تربیه‌در ؛ فضله اوله‌رق ، عقلك تربیه‌سی ، تشکیلی تربیهٔ ذهنیه‌نك مقصد اعلاسندن عبارتدر . فقط بیلیورز : روحیاتده‌کی معناسنه کوره ، عقل خصوصی بر شیدر . بو کندی قوانین اولیه وذاتیه‌سی ایچنده نفس ناطقه‌نك کندیسیدر : عقل بو معناسنه کوره عجبا تربیه‌نك تأثیرینه تابع اوله‌بیلیرمی ؟ ظن ایدرزکه بونك جوابی مبادی‌یه دائر بر از اول ویرمش اولدیغمز معلوماتدن ظاهردر . شبهه سز ، «تربیه» ذهنی خلق ایتمز، کندیسندن ، ینه کندیلکندن بر صنعتله عقلك عناصر مختلفهٔ مقومه‌سی چیقان، ذهنی تقویم ایدن مایعقلیت حتنده‌کی اعتقادقسری‌یی بزدویرن «تربیه» دکلدر. فقط اونوتماملیدرکه: بدایتده، **ریبنیج** ك تعبیری وجهله، یوریش ایچون عضلات نه ایسه مبادی‌ده تفکر ایچون اویله‌در ، اونلری قوللانیرلر ، فقط بیلمزلر : بونلر اویقوده اولان تحملر، شبهه سز قوتلی، فقط غیر مرئی، بلیرسز غریزه instincts لردر. بو مرحلهٔ ابتدائیه‌یی تام معناسنجه تخطی ایتملیدر ، نیجه کیمسه‌لرده بومرحله بر حال دائمی ونهائی اوله‌رق قالیر: زیرا « اکثریا بزده الك چوق بولنان شیدن الك آز

[۱] **بوترو** ك « نا متناهی وکمیت » کتابندن .

شبهه‌لنیرز » [۱] چوجغی متصرف اولدیغی و بیلمکسزین تطبیق ایتدیکی شیلردن واضحاً خبردار ایتمك، کندیسی ایچون مبهم برحس قبل الوقوع مقامنده اولان شیلری پك آچیق برصورتده کورمکه موفق ایتلك ، عقلنه بحق تصرف ایتدیرمك ، و بر سعی شخصی ایله ، بعدما اونی کندی محاکمات و تفکراتی ایچون بیله‌رك قاعده و رهبر اتخاذینه آلشدرمق لازمدر .

بونکله برابر ، بونك ایچون خصوصی بر تربیه‌یه حاجت یوقدر ؛ هر بر ممارسه بو غایه‌یه خدمت ایده بیلیر ؛ ذهنك هیچ بر طوغری استعمالی یوقدرکه عقلی اویاندرمغه یاردیم ایتمه‌سین، اونی کندندن خبردار ایله‌مسین . برسؤال وسیله‌سیله، الك بسیط برحکمدن، چوجغی دوشوندیره‌رك، کندیسنه راهبر اولان مبدئی ویابغیر اختیار استناد ایتدیکی قاعده‌یی ینه چوجغه بولدرمق قولایدر. بویول وقتیله سقراطك وضع وتطبیق ایتدیکی طریقدرکه یونانجه تعبیری « مایوتیك maïeutique » یعنی تولیددر، حکیم قدیم یونانی بو واسطه ایله ، کندی تعبیری وجهله « نفس ناطقه‌لری طوغر تدیره‌جغنی » وماهرانه موضوع سؤاللرله اونلرك قاتلری آلتنده کیزلی اویومقده اولان بالجمله حقایقی اورتایه چیقارتدیره‌جغنی ظن ایدردی . بونکله برابر ، هیچ بر شی علومك تطبیقی کبی قیمتدار دکلدر ، علملر نفس ناطقه‌نك ما یعقلیت احتیاجنی تطمین ایچون مصروف اولان جهد متمادیسنك ، ترقیاتنك بالذات سببیدر . علوم مجرده مفکره‌نك قورقولنی مقامنده اولان شو بیوك قانونی یعنی مبدأ تناقضی تبیین واوکا صورت مطلقه‌ده رعایتی اوکره‌تمکه پك زیاده خادمدر. فیزیق علملری شبهه‌سز علیته اعتقاد حسنی اویاندرماز ، بو حس هنوز نامحسوس صابیلر ، فقط او اعتقادی دها قوتلندیرر ، وتجربه‌نك تکذیبات ظاهره‌سنه آلدانلماسنه مانع اولور . بوندن باشقه چوجغی قانون فکرندن خبیر ایدر ، بو فکر دها کیچ ظاهر اولور ، زیرا چوجغك طبع هوسناکی بوکا حائلدر . والحاصل علوم طبیعیه ، اجسام نامیه‌نك بنیه‌لرنده‌کی عجایب وبدایعی اورتایه چیقاره‌رق ، حقلرنده او قدر اعتراض وقوعه کلن علل غائیه‌نك موجودیتنی دها زیاده تنویر ایدر، واونلری تصدیق ایدن عقلك کندی ذاتی حقنده‌کی امنیتنی آرتدیرر . عینی حرکتله نا متناهیلك ، مطلق ، اکمل وصفلریله

[۱] راوسونك « فرانسه‌ده فلسفه » کتابندن صحیفه ۳۱۹

حصه‌مند امتياز اولان شو بيلكيلر حقنده مفكره‌ده دها آچيق بر عرفان حصولنه خدمت ودها طوغديغی آندن اعتباراً مستعداولديغی الهاماته مظهريتی تعجيل ايدلمش اولور كه بومظهريت اونك فطرتنده‌كی علويتك نشانه‌سيدر . برده شوكا ايجه‌دقت اولنسون : عقلی لايشعريتدن inconscience بو وجهله چيقارمق و اوكا كندی حقوقنی بيلديرمكده ، يالكز بر منفعت نظريه دكل ، بر اهميت عمليه ، بر منفعت اخلاقيه‌ده واردر . بوسايه‌ده چوجق چوجقلقدن قورتارلمش و « تعقل ياشی l'âge de raison دها اول كتيرلمش اولور ، بو ياش چوجق ايچون پك قيمتليدر ، زيرا چوجق اوياشده ياپديغی شیء دوشونمكه ، وراستكله ومزاجنك هوسلرينه كوره دكل قيمتنی بيلديكی وخير اولديغی مبادی‌يه توفيقاً حركته باشلار . ايكی شی بربرينه صيقيجه‌متكفلدر : فكرلری دوزكون ، آهنكدار اولان كيمسه‌نك عملی‌ده درزكون ومنسجم اولور ؛ هر شيئك بر قانونی اولديغنی دوشونمك ، كنديسنك‌ده بر قانونه تابع اولديغنی آكلامقدر ؛ ذهنده‌كی انضباطی ، تهذيبی بر لباسه بكزه‌ددرسه‌ك ، بونك آستاری بالطبع بر تهذيب اخلاقی اولديغنی سويله‌يه‌بيليرز ، ومعنوی ضابطه نفس ناطقه ايچون راهبر حركت اولدقجه ، عقل‌ده اراده‌نك دستور افعالی اولور .

عقل وظنونه باطله . — اويله ايسه عقل ، تحدسی بر وصفی حائز اولماسنه رغماً ، قابل تربيه‌در . ديكر قوای نفسيه ايچون ناصلسه عقل ايچون‌ده اويله‌در : يعنی طبيعتك فعلنی تربيه اكمال ايتمليدر . بو ضرورت ، عقلك صانكه اويومش اولديغی وقت كندی حقوقنی نه قدر چابوق اونوتديغنه ، قاراردیغنه ودوچار غلط اولديغنه دقت اولنورسه دها زياده بارز اولور . شبهه‌سز ، هر حادثه‌نك برسببی اولديغنه آز چوق قطعيتله ايناناميان ياخود بوقاعده بردفعه قوندقدن صكره اوكا اعتراضی عقانه كتيره‌جك هيچ بر كيمسه يوقدر . هر كس كائناتده بر نظام حكمفرما، علل وآثارك تلازمی ثابت ومستمر اولديغنی نفسنده حس ايدر . بونكله برابر بوحال ينه « تصادف » دن ، صانكه بونك برمعنای مثبتی وارمش كبی ، بحث ايتمكدن بزی منع ايدييورمی ؟ بيكلرجه كيمسه‌لر اوكا ايناناميورمی ؟ نيجه كيمسه‌لرده كيف وهوا caprice نك عالمده كاملاً مفقود اولماديغنی ، و بعض حادثاتك بر كيزلی قوتك طوغريدن طوغری‌يه ثمره‌سی اولديغنی ، و او كيزلی قوتك بزم ايچون يا خيرخواه ويا بدخواه اولديغنی

ظن ايدرلر . نيجه غير متأمل قورقولر ، اصلسز اميدلر ، مبادئ عقله دها منور بر وقوف ايله زائل اولوردی !

بونك ايچوندركه اونلری يالكز كندی مشـوشيت ابتدائيه‌لرندن قورتارمغه باقمايوب، بوندن باشـقه صورت قطعيه‌ده تمكين ايلمك ، اونلری نه اولمالری ايجـاب ايديبورسـه اوحاله كتورمك ، يعنی تفكر واعتقادك قواعد مطلقه‌سی درجه‌سـنه چيقارمق دخی اهم والزمدر . شبهه‌سز ، عقل ، اكر نظرنده برشی ممكن اولديغی جهتله ، اونی تصـديقه ، امكانك صحيحاً حقيقت اولديغنه كسب امنيت ايتمكسزين ، كنديسـنی حقلی ظن ايتسـه‌يدی ، فنا ياپمش اولوردی : **دەقارت** كبی ، عالمی قبلی à priori اوله‌رق،يالكز مدركه‌نك مبادی‌وقواعدينه‌استناداً ، انشاايتسه‌مش‌اولانلر بيله، تجربه‌يه‌مراجعت لزومنی‌اعتراف ايتمشلردر. فقط ، هرحالده، عقل‌ايچون صحيحاً ممتنع ، بناءً عليه آچيقدن آچيغه باطل اولان شيلرك رد اولنماسی ايجاب ايتديكنی چوجغك ذهننه يرلشدرمليدر : عقل، حق vrai لك محك طاشی كيدر . ينه بونك ايچون بوقوه‌نك سلامت‌وصحتنی كوزه‌تمك، صفوتنی‌قورومق، واونی اضلال‌وظلامنی انتاج ايده‌بيله‌جك ، مع‌التأسف صاييسی پك چوق ، علل ذهنيه واخلاقيه‌يه قارشی وقايه ايلك الزمدر .

عقلك تهذيبی. — هپسی بوقدردكل: عقلك‌يالكز قوت‌وصلابتنی آرتيرمق‌الويرمز، اونی تهذيب ايتمك ، وبصيرت واحتياطنی چوغالتمق دخی الزمدر : اونك حقوقی محترز اولماسنی منع ايتمز . عجله شونيده سويله‌يه‌لم‌كه : بز بوراده عجبا عقل انسانينك حدودی وارمی يوقمی مسـئلهٔ مابعد الطبيعيسـنی مناقشـه ايده‌جك دكلز ؛ **قانت** لك التزام ومدافعه ايلديكی وجهله، عقل يالكز اضافی‌اولان شيلری تحقيق ايده‌بيلير، اوحدودی لكنجه ، وكنديسنده‌كی غير قابل افنا احتياج عميق معرفت سائقه‌سيله ، ذات مطلق حقنده سرد نظرياته هر قالقشديغی دفعه يولنی شاشيرمغه محكومدركبی مسئله‌صددمزدن خارجدر . بونك كبی عجبا عقل كنديسنی هر شـيده صـلاحيتدار اعلان ايتمليميدر ، ايتمامليدر ، برده بالخاصه « ايمان la foi » دائره‌سنه داخل بعض‌حقيقتلر بعض عقيده‌لر يوقميدركه عقل اونلرده « صنف طبيعی ordre naturel » يه‌منسوب اشياده‌كی‌عينی‌آيدينلغی كوره‌مامكله برابر، كنديلرينی‌تسليم دكلسه بيله، هيچ‌اولمازسه

تکریم ایلکله مکلف دکلیدر مسئله‌لرینی دخی قورجالامایه‌جغز: زیرا بومسئله‌بسبتون الهیاته عائدر . مثبت وروحیاته عائد بر زمینده طورالم . اویله ایسه شونی کورمك قولایدر : بزه محقق وصحیح کلن ، بر سلطهٔ مطلقه صاحبی کورینن بعض مبادئ عقلیه واردرکه دیکر بعض حقایقه طوغریدن طوغری‌یه مقابل ومعارضدر ، برنجی قسم مبادی تفکرات نظریه ایچون نه قدر الزمسه ایکنجی قسم حقایق دخی اعمال ایچون او قدر الزمدر . **قانت** دها چوق اول ذهن intelligence ایله وجدان conscience آره‌سنده‌کی «تضاد l'antinomie» ی اخبار ایتمشدی ، بونلرك بریسی علیت وجوهر مبدألرینه مستنداً کائناتنك بالجمله عناصری آره‌سنده‌کی تسلسل وارتباطی ، یعنی «ایجابیه déterminisme» ی طلب ایتدیکی حالده ، دیکری یعنی وجدان ، وظیفه ، یعنی «امر مبرم l'impératif catégorique نامنه حریتك یعنی عقل نظرینك ایجابات ومقتضیاتنه تماماً معاند ومعاکس برقدرتك موجودیتنی مصرانه ادعا ایلر . ایلریده سویلیه‌جکمز وجهله ، علمك حقوقی ایله علم اخلاقك حقوقنی تألیفه بر چوق طرزلرله چالشمشلر ایسه‌ده ، موفق اوله‌مامشلردر . اصل مسئلهٔ صحیحه عجبا جوهر وعلیت مبدألرینك خارجده آفاقده بر قیمت مطلقه‌لری ، وبزم اونلری مستغنئ بحث ومناقشه ، قطعی بعض حقیقتلر کبی تصوره حقمز اولوب اولمادیغی بیلمکدر . احتمال که قوهٔ مدرکه‌نك بوایکی بیوك مبدئی شئون وحوادث عالمی تأویل ایتمکلکمز ایچون ضروری ، موافق ، وفقط نهایت‌الامر ینه مفروض ، اضافی ، وبناءً علیه طبیعت اشیا حقنده هیچ بر جهتجه حکم و تقدیره مدار اولمقسزین آنجق نفس ناطقه‌نك طبیعتنی مبین بعض چرچیوه‌لر ، بعض رموز مجرده مقامنده کورمك دها مناسب اولوردی [۱]

اویله ایسه ! بونلرك هپسنی چوجغه اشراب ایتمکده ، بونی اوکا احتیاطکارانه ، مناسب وجهله ، اعلام ایلمکده نه ضرر اوله‌بیلیر ؟ شبهه‌سز ؛ ذهنك قیمتی حقنده چوجغی شبهه‌یه دوشورمك جائز دکلدر ؛ بالعکس طبیعت مادیه ایله فکرتك ، هر خطوه‌ده ، بربریله اختلاط ومناسبتده بولندیغی ، بریسنك دیکرینك اعتقادلرینی ناصل اثبات ایلدیکنی اوکا کوسترمك مناسبدر . فقط بونی ده چوجغه سویله‌یه‌لم که ، کرچه طبیعت کیف وتصادف

[۱] دها زیاده تفصیلات ایچون **حریت** حقنده‌کی درسه باقلماسی .

ایچون هیچ بر یر ، براقیایورسه‌ده ، بعضلرینك اونده وجودینی فرض ایتدكلری ونفس ناطقه‌نك كندی جوهر ذاتیسندن اعمال ایتدیكی مجبوریت مقدره‌یه دخی تابع دكلدر ، بومجبوریت بر كولكه كیبدركه نفس ناطقه اونی خارجده ارتسام وهرطرفه بسط ایتمكده‌در . عجبا چوجغه پك مطلق و قطعی بعض صور تفكره ، كائنات حقنده‌كی پك فقیر ، پك صنعی تلقیلره ، عقلك «هرشیئی بیترمك» ، هرشیئی طوكدرمق ، هرشیئی كندیسنك پك طار ، پك بشری چرچیوه‌لری ایچنه صیقشدرمق خصوصنده‌كی تمایلنه ، وبالخاصه یالكز مكان ، زمان وعلیت میخانیكیه قانونلرینه تابع اولان شیلری حقیقی عد ایتمكه بزی سوق ایدن میلانه قارشی احتیاطلی طاورانمسی تعلیم اولنورسه ، بیوك بر حقسزلقمی ایدلمش اولور ؟ هرحالده ، اوكا دییه‌لم كه عقل حریته معارضه ایده‌مز ، بونك سببی حریت حقیقیه‌نك یالكز عقلك مقتضاسنه كوره یشامقدن عبارت اولماسی دكلدر ، برسبب‌ده شودركه عقل و حریت اصلنده حقیقت واحده‌در ، یعنی نفس ناطقه‌نك كندی فعالیت ذاتیه‌سی و استقلالیت عالیه‌سیله تجلیسیدر .

خلاصه

١ — ذهن انسانینك اصلنده ، بعض قانونلر واردركه اونك بتون اطوار وحركاتنی تولید وتنظیم ایدرلر ، بوقانونلر ذهنك مالكانه‌سی مثابه‌سنده‌در . عقل دینیلن بودر . بوقانونلر منشئده غریزه‌لر كیبدر ؛ فقط انسان اونلره كسب وقوف ایده‌بیلیر ؛ وبونك اوزرینه قضیه‌لر شكلنده افاده ایدر ؛ ایشته بواعتبار ایله ، عقل معرفتك مبادئ مدبره‌سنك هیئت مجموعه‌سیدر .

٢ — لایبنیچه كوره ، مبادینك هپسی ایكی قاعدهٔ اصلیه‌یه رجوع ایدر : برنجیسی مبدأ عینیت (بونك منطقجه تعریفی واقع واقعدن عبارتدر) ؛ ایكنجی مبدأ سبب مصحح یاخود مایعقلیت كلیه مبدئی (هرحادثك بر سببی واردر ، هرشی قابل تعقلدر) . بونكله برابر شو ایكی مبدأ متقابلاً بربرینك وجودینی مستلزمدر ، وهر ایكیسی ذهنك مدار قوامی اولان ، مایعقلیت احتیاجنك بر افادهٔ مجرده‌سندن عبارتدر .

٣ — مبدأ عینیته شونلر لاحقدر : برنجیسی مبدأ تناقض (غیر واقع غیر واقعدر) ؛

ایکنجی مبدأ ثالث خارج (برشی یاواقعدر یاواقع دکلدر) ـــ مبدأ سببیته شونلر لاحقدر : برنجیسی مبدأ علیت (هرحادثه‌نك برعلتی واردر) ؛ ایکنجیسی مبدأجوهر (هرحادثه برتغیردر) ؛ اوچنجیسی مبدأ قوانین (ظروف وشرائط واحده داخلنده، عینی علتلر عینی اثرلری حصوله کتیرر) ؛ دردنجیسی مبدأ غائیت (كائناتك بتون موجودات و واقعاتی بر برینه یاقشدیرلمش ، هپسی بر غایهٔ کلی‌یه توجیه و تطبیق ایدلمشدر) .

٤ ـــ بومبدألر : ۱ نجیسی انفسی اوله‌رق کلیدرلر؛ یعنی باالجمله اذهانده حاضردرلر وانسان اونلری بغیر اختیار تطبیق ایدر ـــ آفاقی اوله‌رق کلیدرلر ؛ یعنی بلا استثنا کلیت اشیایه تطابق ایدرلر ؛ ۲ نجیسی انفسی اوله‌رق ضروریدرلر؛ یعنی بونلر بزم ایچون اویله‌حقایقدر که‌ضدلرینی‌تصور ایتمکلکمز ممتنعدر؛ آفاقی‌اوله‌رق ضروریدرلر؛ یعنی اکوان اوقانونلره اطاعته‌مجبور کورینیور ـــ ۳ نجیسی‌بدیهیدرلر؛ هرمناقشه‌نك خارجنده ، اهمیتلری جهتیله برنجی‌درلر .

۵ ـــ مبدأ عینیت تفکرك کندی کندیسیله مطابقتنه متکفلدر (هرتفکرك شرطی) ؛ مبدأ سببیت تفکرك اشیا ایله مطابقتنی متکفلدر (بوده هر حقیقتك شرطیدر) . هرفکر خصوصیتك اساسنده ، عقلك عناصر کلیه‌سنه تصادف اولنه‌بیلیر. مبدأ عینیت علوم مجرده‌نك قانونیدر ، مبدأ سببیت علوم مشخصه‌نك قانونیدر. بو علملرکرك کندی‌موجودیتلری، کرك‌استنتاجاتی‌اعتباریله‌بوقانونك‌وجودینی‌مستلزمدر.

٦ ـــ مبدألر تصدیقاتدر : اونلره برنجی‌حقیقتلر دینیور ، وبرنجی بیلکیلردن ترکب ایدر. بوبرنجی بیلکیلرك یاننده ، دیکر بعض بیلکیلر واردرکه افکار صرفه حالنده قالمشلردر : (بتون کائناتی محیط) مکان و زمان ، ـــ کبیر ، ابدی ، واجب ، غیر متناهی ، مطلق مفهوملری کبی ، (بومفهوملرك هپسی اه مفهومنده طوپلانیر وبزی دائرهٔ کائناتك خارجنه ایله‌تیر) .

۷ ـــ عقل علمی ، مابعدالطبیعی ، اخلاقی ، بدیعی ، دینی قوه‌در .

۸ ـــ مبادئ عقلیه‌نك منشئنی ایضاحه چالیشان ایکی نظریه واردر : ۱ نجیسی اختباریه ؛ ۲ نجیسی وهبیه .

۹ ـــ اختباریون عقلك بر محصول تجربه اولدیغنی ادعا و مدافعه ایدرلر .

اختباریه اوچ شکله کیرمشـدر : ١ نجیسی خام اختیاریه (**لوه**) که مبادی‌یی تجر-
به‌لرك تكرر و تراكمندن حاصل بر نتیجه عد ایدییور : بو ذهابك مدافعه‌سی قابل
دکلدر ، زیرا جزئی و ممکن اولان احسـاس حقـایق کلیه و ضروریه‌یی تأویلدن
عاجزدر .

٢ نجیسی تداعیه (**هیوم، ستوارت‌میل**) مسلکنه ذاهب اولانلر مبادی‌یی تداعیٔ
افکاردن ، یعنی بعض اعتیادات دماغیـه‌دن متولد عد ایدییورلر . فقط **استوارت‌میل**
اعتیادات دماغیه‌ده‌کی ضرورتك مطلق بر شی اولمادیغنی سـویلدیکی ایچون کندی
ذهابنی ینه کندیسی ییقمش دیمکدر . دیکر جهتدن ، بو ذهاب واقعاته مغـایردر
(مثلا حیوانلر مبـادی‌یه مالك دکلدر ، چوجقلر اومبدألری بغیر اختیـار تطبیق
ایدییورلر .

٣ نجیسی تکاملیه (**اسپه‌نسر**) سالکلری دخی مبادینك فردده موهوب وفطری،
فقط عرق race طرفندن مکتسب اولدیغنی بیان ایدییورلر. بویله بر ذهاب مشکلی
براز کیری چکمکدن باشقه برشی یاپماز ، زیرا ، اسپه‌نسرك اعترافنه کوره ، بوکون
فرد ایچون ممتنع اولان حال ، وقتیله عرق ایچون‌ده ممتنع ایدی .

١٠ — وهبیه ذهابی ، بوذهابه کوره مبادی تجربه‌یه تابع دکلدر ، بو ذهابك
دخی صور مختلفه‌سی واردر — ١ نجیسی **ده‌قارت** بزده عقل محضدن متحصـل ،
حواسك مداخله‌سنه غیر مفتقر « افکار موهوبه » اولدیغنی تسلیم ایدییور : **ده‌قارت**
بو فکرلری نفس ناطقه‌نك کنهنی تشکیل ایدن قابلیتلر عد ایدییور. فقط بونظریه
دخی براختباریه‌دن باشقه بر شی دکلدر ، زیرا **ده‌قارت** بوقابلیتلرك بالذات اللهی تحدس
وعرفاندن نشـأت ایتدیکنی ظن ایدییور — ٢ نجیسی **قانت**ه کوره ، نفس ناطقهٔ
انسـانینك منشائندن اعتبـاراً معین بر فطرت و جبلتی ، « **قبلی قانونه** » لری
واردرکه هر دوشندیکی شـیئه اونلری طبعاً و بالضروره وضع وحمل ایدر . فقط
بوصـورت formes لرك منشیٔ کورلمیور ، اونلرك تفکر ایله محـافظه وادامه
ایتدکلری نسبت وعلاقه دخی اوقدر کورلمیور .

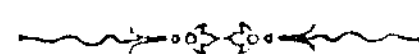
١١ — وهبیه ذهابی طوغریدر ، ففط ایجه آکلاشلماسی لازمدر . انسـانده
فطری ، وهبی اولان ذهندر (له‌یبنیچ) ، ذهنك اشیایی تعقل ایتمکه اولان احتیاجیدر.

مبدأ عينيت ، مبدأ سببيت ايشته بوتمايل واحتياجك ترجمانندن باشقه شيلر دكلدر . قانون لر — ناقصه ، قانون زمان وقانون مكان لاحقدر . ديكر جهتدن اشيايی آكلامق ايچون ، ذهن اونلری آنجق كندی قالبنه ، انموذجنه تطبيق ايله تفهم ايده بيلير ، ذهن شعورك ذی حيات تجربه سندن علت ، غايه ، قانون ، جوهر والخ مفهوملرينی اقتباس ، وبونلری اشيايه تطبيق ايده رك تعقل intellection نك مبادئ مدبره سی اتخاذ ايلر .

١٢ — عقل تعبيرندن كلمه نك روحياتجه و طار معناسی ده آكلاشلسه ، ينه عقل ايچون برتربيه واردر . اول امرده مبادی انسانك ضميرنده نوعاً ما غيرمشعوربه اوله رق نائمدر ؛ بونك ايچون اونلری اورادن قورتارمق لازمدر . عقل بدايتده كندندن خبير دكلدر ، بوجهتله اونی كندندن خبردار ايتمليدر . ممارسه لرك هپسی بوخصوصده نافعدر ؛ فقط هپسندن ايیسی علوم متنوعه نك تطبيقيدر .

١٣ — ديكر جهتدن ، مبادی كندی باشلرينه براقيليرسه ، قاراروب بوزيله بيليرلر ؛ مثلا بونك ايچوندركه مبدأ عليت ومبدأ « ايجابيه » عالمده تصادفك ياخود كيف مستبدانه نك جريانه اينانمقدن بزی هر وقت منع ايتميور . مبادی يی دستور حق ياپمليدر ؛ ذهن ايچون آچيقدن آچيغه متناقض اولان هرشی حقايق فعليه جه ممتنعدر .

١٤ — فقط مبادی يی ياخود هيچ اولمازسه بعض مبدئلری اعتدال واحتياطله تطبيق ايتمكی بيلمليدر ؛ عليت وجوهر مبدئلری حريته مغايردر ، حال بوكه حريتك وجودی اخلاقيت ايچون الزمدر . بناءً عليه اونلری اشيايی تعقلمز ايچون شبهه سز الويرشلی ، فقط بسبتون اضافی برقيمتی حائز ، بعض رموزات عد ايتمك بلكه دها مناسبدر .

اون بشنجی درس

نطقك تفكرله مناسبتلری

نطق . — کلام ، اك مكمل نطق . — نطق ، تبلیغ افكارك وترقیات علمیه‌نك شرطیدر . — نطق ، تصوراتك استقراری ایچون شرطدر . — نطق ونفس ناطقه‌نك عملیه‌لری . — نطق وعلم . — نطق وعموماً تفكر . — نطق ایله تفكرك تلازمی . — تفكرك نطقدن اقدمیتی .

تطبیقات عملیه . — چوجغك نطقنه نظارت . — نطقك محذورلری .

نطق . — عقل بالجمله اعمال ذهنیه‌نك جانیدر ، فقط او عملیه‌لرك شرط ضروریسی یالکز عقل دکلدر . ذهنك بتون سعیی ، اكر امری آلتنده قیمتدار بر معاونی یعنی نطق اولماسه‌یدی ، ممتنع دکلسه بیله ، هیچ اولمازسه پك مشكل وپك زیاده غیر مستقر اولوردی . سلسلهٔ حیوانات ایچنده الك یوكسكی بیله اولسه ، بهیمه‌ده عقل ایله برابر نطقك سویاً مفقود اولدیغنی کوردکدن ، وبالعكس انسانی ، بنی نوعنك الك آشاغی درکه‌سنده بیله اولسه سجدکدن صكره کلام ایله عقلك قرابتنی تسلیم ایتامك ناصل ممكن اولور ؟

کلام اك مكمل نطقدر . — نطق یكجنس بعض دال signes لردن مؤلف بر منظومه‌در . دال ، کلنجه ، کلمه‌نك الك کنیش معناسیله ، حالاً محسوس اولمایان یاخود هیچ بر وقت محسوس اولماسی ممكن بولنمایان دیكر بر شأنی اظهار ایله مكلف بر شأن محسوسدر . نطقه عائد داللرك دیكر اشارتلردن فرقی بالخاصه حالات شعوری افاده‌یه مأمور اولمالرنده‌در ، زیرا حالات مذكوره بحسب الذات کوزه کورنمزلر [۱] . نطقك مختلف نوعلری اوله‌بیلیر . طبیعی naturel ویا عهدی conventionel

---

[۱] کتابمزك حدودی داللر حقنده دها مكمل ایضاحات اعطاسنه ، دوال « طبیعیه » و « صنعیه » نك فرقی نه اولدیغنی کوسترمكه ، وبالخاصه **بل** Bell **داروین** Darwin **وسپنسرك** داللرك نه یولده تحدث ایتمش ونه صورتله آكلاشلمش اولدیغنه دائر سرد ایتمش اولدقلری جالب مراق نظریه‌لری تفصیل ایتمكه مساعد دکلدر .

اولان ، داللرك ماهیتنه ، وبونلرك یا طبیعت طرفندن ملهم ویا انسانلر طرفندن موضوع بولنمالرینه کوره ، طبیعی نطق ایله صنعی نطقلر بربرندن تفریق اولنورلر . داللرك خطاب ایتدکلری حواسه ، یعنی او داللری بزه بیلدیره‌جك اولان کوز ، قولاق ، ولامسه‌یه نظراً نطقلر یا بصری ، یا سمعی ، یاخود لمسی اولور [١] . کلام ، اك مکمل نطقدر : دیکر نطقلرك چوغی اوکا منسوبدر ، کلام اونلرك مسند مشترکی کبیدر ؛ انسانك طبعاً اونی ترجیح ایتمش اولماسی مالك اولدیغی فائده‌لره مبنیدر : بز بوراده کلامك منشئی نه‌در ، ناصل اولوب‌ده کیت کیده دها برمرکبیت ومکملیت پیدا ایتمش ونهایت تفکرك بالجمله اینجه فرقلرینی کوسترمکه موفق اولمشدر ، بومسئله‌لری آراشدیره‌جق دکلز ؛ یالکز نطقك تفکره ایفا ایتدیکی خدمتلرك هپسنی وذهنه اشیایی تعقل وتفهم ایتمسی ایچون عرض ایلدیکی معاونتی کوسترمکه مجبورز .

نطق ، تبلیغ افکارك وترقیات علمیه‌نك شرطیدر . — اول باول معلومدر : نطق تبلیغ افکاره خادمدر ، بربرینه قارشی قاپالی اولان شعورلری بربرلریله اختلاط ایتدیرن نطقدر . بوخصوص ، علمك تشکل وترقیسی ایچون نطقك نه بیوك بر خدمت ایفا ایتدیکنی کوستر . دنیانك درت بوجاغنده چالیشان نیجه نیجه کیمسه‌لرك کندی مشاهدات وتجارب واقعه‌لرینك ثمراتنی بربرلرینه بیلدیره‌بیلملری ، کندی کشفلرندن خبردار اولمالری وبربرلرینه معاونت متقابله‌ده بولنه‌بیلملری هپ نطق سایه‌سنده‌در: علم آنجق یواش یواش ، آغیر آغیر ، بالجمله عقولك اشتراك مساعیسیله تشکل ایدییور ، بواشتراك مساعینك آلتی ایسه نطق ، وبالخاصه نطقك ثابت برنقل وتسجیلندن باشقه برشی اولمایان یازیدر . ینه نطق سایه‌سنده‌درکه هپمز دیکرلرینك سعیندن استفاده ایدییورز ، ثمرات عرفانلرینی طوپلایورز ، اونلرك یقین وصحتلرینی اوکره‌نیورز : حقیقت بردفعه کشف اولننجه هرکسك غداسی اولور ، طی مکان ایدر ، فسحت آباد عالمك هر نقطه‌سنی دور ایلر . دیکر جهتدن ، حقیقت زمانه‌ده تصرف ایدوب « دائمی بر مال » اولور . فی‌الحقیقه ، لسان

[١] مثلا افادات جبریه برنطق صنعیدر ؛ بر آدمه برشی ایچرکبی اشارت ایتمك نطق طبیعی ؛ دیلسزلرك اشارتلری نطق بصری ؛ کلام برنطق سمعیدر ؛ نطق لمسی تضییقدن ، تماس‌دن عبارتدر . **لورا بریغمان** ی تربیه ایتمك ایچون بویله برنطق قوللانلمشدر .

سایه‌سنده بزدن اول کچن انسالك بالجمله تتبعاتندن استفاده، تجربه وحکمتلرینك ثمراتنی اقتطاف ایده‌بیلیرز، ینه او واسطه ایله اونلری کچمکه، وبزه منتقل رأس‌المال حقایقه یکی بولدیغمز حقایقی ضم ایتمکه‌ده‌مقتدر اولورز: بونلرك هپسنی‌ده‌اخلافمزه میراث براقیرز، اونلرده بونلری آراشدیرر، بویله‌لکله خزانهٔ علوم کیتدکجه زنکینلشیر، نفس ناطقهٔ انسانی ظفردن ظفره یوکسه‌لیر، ذهن انسانی کندی فعل تنسیق وتنظیمنی دائما ایلری‌یه ایلته‌رك، عالم بی پایانه دها زیاده تطابق ایدر!

نطق ترقیات ذهنیه‌نك نه‌قدر مؤثر برعضوی ایسه، مدنیت ایچون‌ده اویله‌در: ذاتاً بو ایکی شی بر برندن پك مشکل اوله‌رق آیریلیر. انسانلرك سعادت حالنی آرتدرمغه مستعد صاییسز ایجادات صناعیه‌یی، اختراعات معینه‌یی طانتدیران‌نطقدر. دیکر جهتدن، افکار علمیه‌یه اطلاع حصولی، وافعال جوانمردانه‌نك استماعیله روحمز یوکسه‌لیر، و وجدان اخلاقی تشکل ایدر. بناءً علیه، نطق انسال متعدده آره‌سنده‌بر رابطهٔ تساندوتکافلدر، صانکه نوعك برقوهٔ‌حافظه‌سی ویا دهاطوغریسی نوعك ینه نوع طرفندن بر تربیه‌سیدر.

نطق تصوراتك استقراری ایچون شرطدر. — فقط نطق یالکز تبلیغ افکاره خادم دکلدر؛ بوندن باشقه، ودها بر چوق جهتلردن، افکارك تشکلی ایچون‌ده قیمتدار یاردمجیدر.

عجبا بر اعتبار ایله، بلا نطق تفکر ممکن اوله‌مازدی، دینه‌مزمی؟ فی‌الحقیقه دوشونمك، اکر انطباعات‌محسوسه‌نك، صورمحسوسهٔ خصوصیه‌نك‌فوقنه یوکسلمك، تصور کلی‌یی، معقولی، فکری استنباط ایتمك دکلسه، نه‌در؟ فقط اولجه کوردك: شاید مفکره انعطاف ایتدیکی اشیادن استنباط ایده‌جکی معنایی برلفظك حمایه‌سنه تودیع ایتمیه‌جك اولسه‌یدی او معنا، او فکر اوچار کیدردی. دیمك‌که نطق سایه‌سنده افکار ومعانی نفس ناطقه‌نك هروقت امرینه آماده بولنیور. ینه بوسایه‌ده، ذهن‌ده هروقت عینی ایشه، عینی مشغله وهیچ بر وقت فضله برموفقیت امیدی اولمقسزین باشلامغه مجبور اولمایور؛ زیرا الفاظ معنانك مضبوط قالماسنی تأمین ایدر: ذهنك بردفعه تمیز، تحدید ایتدیکی هر معنا او سایه‌ده آرتق کندیسنده قالیر، اوراده بر نوع موجودیت خاصه اکتساب ایلر، واضح وقطعی

طورر ، حتی یکی برحاضرلغه کسب اهلیت ایدرکه بوده فکره صحت وقطعیتجه دها بر زیادهلك بخش ایلر . بوندن باشقه ، بالذات اشیایه دائر اولان تصورات کلیه خصوصنده الفاظ بوقدر الزم اولورسه ، حقایق خارجیهده مدلوللری اولمایان مثلا اعداد واشکال ریاضیه کبی دها مجرد تصورات ایچون اهمیتلری نه قدر بیوك اولماز؟

آرسطو « بلاصور sans images تفکر اولنهماز دیردی » ، هر فکره بر مسندمحسوس ، برصورت محسوسه لازمدر : فقط بوراده هر استحضار خیالی ممکن دکلدر ، صورت محسوسهنك مقامنه یالکز لفظ قائم اولهبیلیر ، وفکری دوشونمك ، یعنی شیئی تفهم ایچون نفس ناطقهیه برطوتامق اولور .

نطق ونفس ناطقهنك عملیلری . — بوندن باشقه ذهن یالکز تشکیل تصورات ایله اکتفا ایتمز . تصورات ، فکرت دکل تفکرك مالزمهسیدر . نفس ناطقه برچوق طرزلرله اونلری ربط ، وترکیب ایله کندیلرندن تصدیقاتی استنباط ایلر . بونکله برابر هپسی بوندن عبارت دکل : دها مرکب بعض عملیهلره مراجعتله بو برنجی حقایق مکتسبهیی مقایسه ایدر ، وبونلردن دیکر حقیقتلری اثبات ، ویکیلرینی کشف ایلر . فقط بونلرك هپسی نطقك امدادی اولمقسزین ممکن اولهبیلیرمیدی ؟ تفکر اساساً بذاته غیر ثابت ، کریزان ، بوالهوسدر : اوحالده هیچ بر شیئی اونوتمامق ، هیچ برشیئی قارشدرمامق ، اشیادهکی کثرت وتنوعی ، کندی نسبتلری ، ترکبات متعدده ومتنوعهسی ، تحولات کثیرهسی ایله برلکده کندی نظری آلتنده بولندرمق ، مفاصل سابقهنك سلسلهسندن واضحاً خبیر اولمق اوزره ، حقایقدن حقایقه ، دائما ایلری یه طوغری کیتمك ناصل ممکن اولیور ! زمان ایچنده دوشونمکه محکوم اولان ذهن هردفعهسنده حقیقةً اولانجه قوتنی صرفه مجبور اولوردی . یالکز ، نطقه عائد داللر کندی اوصاف ذاتیهسنی ، یعنی استقرار واتقان خاصهسنی تفکره بخش ایتدکلرندن ، اوکا کندی ایشنی قولایلق و امنیتله کورمسنی تأمین ایدرلر ، حال بوکه بودالler اولماسهیدی مفکره بوقولایلق وامنیتدن صورت قطعیهده محروم اولوردی ؛ دوال نطقیه مفکرهنك دیکلنمسنه مدار اولور ، ترقیاتی تأیید ایدر ، ایلری یه سورر ، بونکله برابر ، حرکت تدریجیهسنی تثبیت ایدرك ، نتیجهٔ مساعیسنك صحتندن امین اولماسی وهردرلو خطا احتمالندن توقی ایتمش بولنماسی ایچون کیری یه ارجاع نظر ایتمسندهده خدمت ایلر .

شونیده علاوه ایده‌لم‌که، داللر سایه‌سنده، تفکرك سیر ورفتاری پك زیاده سرعت کسب ایدر. بیلیورز: هرفکر برسوری احساسات خصوصیه ایله‌مترافق اولوب اونلرك نسبتنی افاده ایلر. فقط اگر نفس ناطقه، کندی تصوراتنی قوللانمق ایچون، بوصور محسوسه‌نك هپسنه قاپلمش اولسه‌یدی، اونلری کندیسیله برلکده نوعاًما سوروکله‌مکه مجبورقالمش بولنسه‌یدی یا بطائتله قملدایه‌بیلیر یاخود دهاطوغریسی پك انکللی اولان شو یوك سببیله صحیحاً قیپردامغه مجالی قالمامش اولوردی. ایشته الفاظ نفس ناطقه‌یه حریت حرکاتنی اعاده ایدییور. الفاظ واسطه‌سیله، مفکره هرلحظه بارگران استحضاراتنی براقیر، هروقت مخلوط اولان معنا ایله دائما ساده اولان لفظی استبدال ایدر، وبعدما اونك اوزرنده معامله یاپار، شوشرطله‌که بومعامله‌نك صوکنده اوکا کندیسندن برآن ایچون تجرید ایتدیکی قیمت ذهنیه‌یی اعاده ایدر: صانکه معاملاتنی تسریع ایچون آغیر نقد پاره یرینه استعمالی پك قولای اولان اوراق نقدیه‌یی قوللانان وفقط بالاخره بواوراقك قیمت حقیقیه‌سنی نجرآقچه ایله تسویه ایدن بانکر کبی حرکت ایلر.

ایشته بونك ایچوندرکه نفس ناطقه، اوقدر چابوق، اودرجه قولایلقله فکردن فکره، نتیجه‌دن نتیجه‌یه کیده بیلیر، کویا اوچه بیلیر. استدلالاتده بولندیغمز، برمسئله‌یی مناقشه ایتدیکمز وقت، اوکمزه چیقان الفاظدر: هرکلمه‌نك آلتنده کیزلی اولان معنایی «دوشونمك» ه، قطعیاً بونی موقع فعله چیقارمغه، بالجمله افکاریمزك قیمتنی تفتیشه، اونلری انتخابه عجله ایتمه‌یز، بونکله برابر ینه الفاظك واعتیادك اونلر آره‌سنده تأسیس ایتدیکی علاقه‌لره قاپیلوب، فوق‌الحد بر قولایلقله ایلری کیدرز.

نطق و علم. — کورلمسی قولایدر: اگر نطقك فکرت علمیه‌یه ایفا ایتدیکی بتون خدمتلر نظر اعتباره آلنیر، وذهنك یالکز اوکا استناداً حقی کشف وتیقن ایچون الزم بالجمله تشبثاتی اجرا ایده‌بیله‌جکی ملاحظه ایدیلیرسه؛ ذهنك بتون نتایج مساعیسنی اوکا تودیع واو واسطه‌ایله بالجمله ترقیاتنی تأمین ایتدیکی؛ فضله اوله‌رق، یاپیلان هر کشفی دنیانك هرطرفنه نشر وبتون ازمنهٔ آتیه‌یه‌اونك نقل ایلدیکی وحقایق انسانیه‌نك رأس‌المالنی هیچ طورمقسزین آرتدردیغی دوشنیلیرسه، نطق اولمقسزین علمك، ذهنك قوتلری فوقنده، بر امر محال اولدیغی تسلیم ایدیله‌مزمی؟

نطوه وعموماً تفكر .— علاوۀ كلام ايدهلم كه نطق علمی تفكر ايچون نه قدر لازم ايسه، عموماً تفكر ايچون ده اوندن آز قيمتدار دكلدر. فی الواقع ، نطقك خصوصی بر ميخانيزماسی، صور مخصوصه‌سی واردر ؛ تفكری افاده‌يه مأمور اولديغندن ، اونك اوزرينه بر درجه نفوذ اجراسندن خالی اولهماز. بوكا ده سبب مفكره نك نطقی استعماليدر.

كندی خاصيت ذاتيه‌سی ، تحليلی اولمقدر ، يعنی تفكری عناصرينه آييرلمغه مجبور ايتمكدر . محصول تفكر ظاهر اولديغی وقت ، صانكه طوپدن همزمان بر تركيب ايچنده كورينوركه ، بو تركيبك بالجمله عناصر متنوعه و متعدده‌سی بربرينه صميمی بر صورتده كيرمش قارشمشدر . اكر او فكری افاده ايتمك ايسته‌يور ايسه‌ك ، طوپدن تفهم ايتديكمز شيئی بربری آردنجه افاده‌يه ، متحد اولان شيئی تفريده ، قارشمش اولان شيلری آييرمغه مجبورز . شبهه‌سز فكری تحليل ايدن نطق دكلدر ، كندی عناصرينه آييريلان شيلر فكردر ؛ فقط ، بونی ياپيورسه ، سببی نطق ايله افادۀ مرامه مجبور اولماسی ، وبناءً عليه بالذات نطقك قالب تحليليسنه كنديني اويدرماسی لازم كلمش بولنماسيدر . بوتفريق و تحليلك فائده‌لری ايسه مهمدر . [١]

انسان كندی فكرينك مضمونتی دها ايی كورر ؛ انسان اونی كندی ايچون صاقلاديغی حالده بيله ، نطق اونی چوزر واوكا آرزو اولنان بتون صراحت وقطعيتی

[١] شبهه‌سز ، عجبا فكرتك بوتفريق وتحليلنده جدی بعض محذورلر يوقميدر ديه چوق دفعه دوشونلمشدر : فكرتك حركتی ، حياتی بوندن دولايی بلك زياده تهلكه‌يه دوشمش كورونميورمی ؟ نفس الامرده ، كيفيت بويله دكلدر ، اسلوب افاده مفكره نك بتون قوت وبتون شدتنی محافظه ايده‌بيلير . اولا الفاظك ، مجازاتك انتخابی ، كذلك اونلرك ترتيبی ، جمله‌لرك يرلی يرنده استعمالی واسطه‌سيله ياپيلير؛ نطقده برنوع مناظر Perspective واردر ، اك آز معنيدار اولان طرفلراك معنيدار اولان طرفلره اك مهم عد اولنان نقطه‌يی تماماً ظاهره چيقارده‌رق حد اعظميده ايقاع تأثير ايده‌جك صورتده ، تابعدر . ايشته اسلوبك هم شخصی وهم غير شخصی اولماسنه سبب اولان بودر . نطق ملفوظك نطق مكتوبدن زياده ديكر بر فائده‌سی واردر :

افلاطونك محاورۀ شفاهيه ايچون نطق سمعينك صولوق صورت مستنسخه‌سی اولديغنی بيان ايتمسی حقسز دكلدی . فی الحقيقه ، لسان ملفوظ دها صيجاق ، دها تترەك ، دها مقنع ، دها سويمليدر ، زيرا انسان قونوشوركن الی ايله ودها ديكر اعضاسيله‌ده بعض اشارت و حركتلرده بولنور .

ويرر. دوشونجه انجق الفاظ ايله افاده ايتديكمز زمان بزم ايچون صورت قطعيه‌ده كسب وضوح ايتمش صاييلير : اوندن اول فعلی اولمقدن زياده مكمون ايدی، آزچوق مبهم ، غير ثابت صور محسوسه‌دن معمول اولديغندن قارا كلق طوربيورردی؛ فقط قوالب الفاظه كيرنجه هر درلو مبهميتدن قورتيلوب معين ومرئی بر شيئ خارجی اولور ؛ اجزای كلامه مخصوص امتياز وصراحتی اكتساب ايدر .

بناءً عليه اونك قيمت حقيقيه‌سنی تقديره دها زياده موفق اولورز. تصوراتمزدن مغرور ، ولهلرنده متمايل اوله بيليردك: اوتصوراتی بزه ابلاغ ايدن الفاظ اونلرك بياغيلغنی وياضعفنی مرحمتسزجه بزه خبر ويرر : مفكره‌مزك نه‌قدر ديبسز ، بلكه‌ده بوش اولديغنی كوره‌رك پك زياده شاشارز . بوندن باشقه تصورمزده احتمالكه ستره‌ٔ التباس آلتنده كيزلی بر تناقض‌ده واردر : بودها آغزيمزی آچار آچماز ياخود افاده‌ٔ مرام ايتديكمز كبی اورتايه چيقار . والحاصل بر شيئی مكملاً تيقن ايتد-يكمزی تخيل ايده بيليردك ؛ حتی اونی كنديمز ايچون پك اعلا تفهم ايده‌بيليردك زيرا انسان كندی دوشونجه‌سنی هروقت آكلار. فقط بونی ادا ايتمكی، توسيع ايلمكی، باشقه‌لرينه آكلاتمغی‌ده دەنه‌يه‌لم : احتمالكه تصادف ايده‌جكمز مشكل، وعجزمز بزه اودوشونجه‌ده برتصورتام دكل فقط برتخم تصور، برشبه‌تصور اولديغنه دلالت ايدر. زيرا بوآلو نك بحق ديديكی كبی :

(ايی آكلاشيلان برشی واضحاً افاده اولنور واونی سويلمك ايچون كلمه‌لر قولايجه كلير .)

نطق ايله تفكرك تعازمی . — نطقك تفكر اوزرينه نفوذی بوقبيلدندر: بونك نه‌قدر بيوك اولديغی آكلاشيله‌بيلير. بوكون تفكرله كلامك ارتباطی اوقدر صميميدركه برنجيسی ديكرندن آرتق وازكچه‌مز ؛ هيچ بر لسانله افاده اولنه‌مايه‌جق برفكری تصورده دوچار صعوبت اولورز . بزجه ، كلام طبعاً تفكرك رفيقيدر : بعض كيمسه‌لر ، دوداقلرينك حركتی فكرلرينك جريانی افاده ايتمكسزين ، دوشونه‌مزلر . ديكر جهتدن ، بز كنديمز ايچون دوشونديكمز وقت دائماً برطاقم صور متصوته ويا بصريه ، وخارجاً ملفوظ اولمايان ، فقط ايچمزدن ايشتديكمز وحتی اعضای صوتيه اوزرينه برتهييج محسوس حصوله كتيرن بعض كلمه‌لر بربرينه تسلسل ايدر .

یعنی کلام ملفوظدن اقدم نفسی ، باطنی بر کلام واردرکه بالذات تفکرله ممزوجدر. بوبابده ، **دوبونال** de Bonald ایله برلکده دینه‌بیلیر: « انسان فکرینی سویلمزدن اول کلامنی دوشونور » ، یاخود **افلاطونه** تبعاً شویله دینه‌بیلیر: « تفکر روحك کندی کندیسیله قونوشمه‌سیدر » .

تفکرك نطقدن اقدمیتی . — بونکله برابر اونوتماملیدر : نطق ایله تفکرك مناسباتی نه قدر صمیمی بالخاصه برینك دیکرینه ایتدیکی خدمت نه اولورسه اولسون، کلامی احداث ایدن تفکردر ، وعلت اثردن نه‌قدر آیری ایسه اوده کلامدن اویله آیریدر . شبهه‌سز ، لسان بر آیینه‌در ، فکر کندیسنك نه‌اولدیغنی اونده تماشا ایدر ، وبو آیینه اولماسه فکر کندی ایچون صانکه وجودی اولمامش کبی اولوردی »، بونکله برابر « بوندن دولایی آیینه نه نوردر ، نه سبب نوردر ، » . [۱] بهیمه ، چوجق ، تفکر ایدرلر ؛ انجق اولکیسی هیچ قونوشمایه‌جق ، ایکنجیسی هنوز قونوشمیور ؛ شبهه یوقدرکه ، بوتفکر پك مبهم ، مشوشدر : آنجق نه بأس وار ! ینه واریا . اکثریا برفکر خاطریمزه کلیر، بونی افاده ایتمك ایچون برتعبیر آرارز ؛ بولدیغمز کلمه‌نك او معنایی مکملاً افاده ایتمدیکنی حس ایدرز ، اونی بتون دقایقیله آکلاده‌جق دیکر بر کلمه آرارز . حتی لسان افکاریمزه هیچ بر وقت تماماً ترجمان اوله‌میور دنیلسه طوغریدر ؛ الفاظ تصوراتمزی ، ثروت و مرکبیت باطنیه‌لری اعتباریله تماماً افاده‌ده عاجز بعض اشاراتدر ؛ سویلدیکمز شیلرك آلتنده هر وقت بر سوری ایمالر « تحتنده مستور معنالر » واردر .

بوندن باشقه تفکرك لساندن مقدم ، وبر درجه‌یه قدر اوندن مستقل اولدیغنی کوسترن دلیل نطقك بالذات طبیعتندن تولد ایتمیورمی ؟ نطق دیدیکمز بر منظومهٔ دوالدن باشقه برشیمیدر؟ فقط بردال، براشارت ذاتی اعتباریله هیچ برشی دکلدر . شبهه‌سز ، دوبونال لفظ فکری یاپار ظن ایدییوردی : بو برخطادر . فقط معنایی تثبیت ، یشاماسنی تأمین ، واوکا وضوح مطلوبی بخش ایلر، فقط تفکر ایدن لفظ

[۱] Egger ك la Parole intérieure. عنوانلی تەزینه باقلماسی. اوقیانوسیاده برقبیله وارمش . بونلرك لغتلرنده دوشونمك معناسنه کلن کلمه‌لر « قارنندن قونوشمق » دیمك ایمش .

دكلدر ؛ بالعكس لفظ تفكرك وجودينه متوقفدر ، كنديسی اوكا دالدر ، واونك
وجوديله قائمدر ؛ باشلی باشنه قالينجه معناسز بر يصلق « صفير » دن باشقه
بر شی دكلدر. تفكری نطقك منفعتنه الغا ايتمك ، بالذات نطقی الغا ديمكدر [١].
بناءً عليه، هيچ برشی ذهنك سانحاتی، مباشرت ذاتيه‌سی يرينه قائم اوله‌ماز. شبهه‌سز،
ذهن كرسیٔ لسانه ، صاغلام برزمينه طاپاينمادقجه ، كندی امر تنسيق وتنظيمنه
چاليشه‌ماز، وبونی ايلريله‌ده‌مز ، بونكله برابر نطق ذهن ايچون عادی برمعاوندر :
نطقك ياپاجغی ايش ذهنك كشفياتنی تسجيلدن عبارتدر ، يوقسه بو كشفلر نطقدن نشأت
ايتمز ؛ بونلرك منبعی نفس ناطقه‌ده‌كی قوتدر .

بناءً عليه **قوندياك** ه تبعاً « علملر ايی ياپلمش لسانلردر » ديمه‌مليدر : علملر
هرشيدن اول بعض قانونلردر ، يعنی فكرلردن مؤلف منظومه systèmes لردر ،
لسانده وقوعه كله‌جك ترقياتك سببی فكرلرده وقوع بولان ترقيدر : معلومات
مكتسبه‌نك برنظامه قونلماسنده، وبونلرك الی الابد تمكين وتقرير اولنماسنده‌كی ضرورت
تصنيفات ويا اصطلاحاتی توليد ايتمشدر [٢] و الحاصل نطق رموز ايله ادای معانيدن
عبارت اولوب ، بو رموز ايسه انجق بزم ايچون الزمدر . بناءً عليه معقول صرفی
l'intelligible pur هر اشارت حسيه‌نك ، وهر لفظ ومبنای جسمانينك خارجنده
اولمق اوزره تصور ايده‌بيله‌جك وقوانين وانواعك منظومهٔ طبيعيه‌سنی، نهاية الامر
ناقص وقابا برصنيعه‌دن باشقه برشی اولمايان، برواسطه‌يه مراجعته محتاج اولمقسزين،
نفسنده استحضار se représenter ه مقتدر اوله‌جق ، بزمكندن دها مكمل بر
مفكره‌نك وار اولديغنی تصور وتفهم ايده‌بيليرز .

تطبيقات عمليه — چوجغك نطقنه نظارت .— چوجغی استبصار ايدنلرك هپسی
قولايجه شوكا دقت ايده‌بيليرلر: چوجق لاقيردی سويلمكده ومقصدينی آكلاتمقده
سرعت كوسترر ؛ دها بشيكده ايكن بعض احتياجاتك تأثيريله بغير اختيار قوپارديغی
فريادلره ناصل عجله قوشدقلرينه دقت ايدرك ، كندی آرزولرينی افاده ايچون

[١] بو **اسميه** نك برخطاسيدر (تعميم حققنده‌كی درسه باقكز) .

[٢] لسانك دخی علومه متقابلاً نشر فيوض ايله يكی يكی ترقياته مظهريتنه خادم اولديغی علاوهٔ مقال ايتمليدر . بوبالخاصه علم كيمياده وقوع بولمشدر .

تصحيح : يكرمی اوچنجی فورمه‌نك صحيفه رقمی (٣٥٣) دن ابتدا ايده‌جك ايكن سهواً (٣٣٥) يازلمش واوصورتله طبع ايدلمش اولمغله تصحيحاً بيان كيفيت اولنور.

ارتق بالاراده اویولده‌باغرمغه ، سسلر چیقارمغه باشلار : ایشته بوحقیقی برنطقدر. دها صکره ، سسنی مجالـکی اوکرنمکه ، ایلك کلمه‌لرینی کـکه‌له‌مکه باشلار باشلاماز ، عادتا کندی ایچون حقیقی بر « لغات » تشکیل ایتدیکی ، مثلا اشیایی کندیسنده طبعاً ایقاع ایتدیکی تهیجات ایله ، چیقاردقلرینی طویدیغی سسلرله یاخود مخلوقاتی بونلرك نعره‌لرینی تقلید ایله افهام ایلدیکی کوریلیر ، فضله اوله‌رق، چوجق برلفظی وجوده کتیررکتیرمز ، کندی غریزهٔ تعمیمی سوقیله ، او کلمه‌نك متعلق اولان شیله هرهانکی برنسبتی، الك اوزاق برمماثلتی اولان اشیای مختلفه‌نك هپسنه‌ده تشمیل ایدر [۱]. چوجق برشیئی اونك کندن باشقه برلفظ ایله افاده ایتدیکمزك سببنی آکلاماز ، کندی ایچون یاپدیغی وکندیسنك اوقدر آچیق بولدیغی لسانی نیچون آکلامدیغمزه عقلی ایرمز؛ کندی‌اویدردیغی الفاظی بزه قبول ایتدیرمکه چالیشیر، کندیسنه برشی سویله‌مه‌ین، برشی کوسترمه‌ین ، بزم لغتلریمزی‌قبول ایتمك ایسته‌مز.

بونکله برابر خبر ویره‌لم که ، بوبابده نابمحل برمروت ومسامحه چوجغك انکشاف ذهنیسنی اخلال ایتمسه بیله ، تعویق ایده بیلیر . بدیهیدرکه بزم نطقمز ، دها آز جانلی ، دها آز دلفریب اولسه بیله چوجغك لساننذن دها طوغریدر ، بزم لسانمز اشیانك نسب حقیقیه‌سنه دها زیاده دالدر ، زیرا ثمرات تعمیم اولان، معلومات ، افکار ، الفاظ آلتنده مخفیدر ، حال بوکه چوجغك تصنیفاتی نه‌قدر صنعی ، کیفی اولدیغی معلومدر . بونك ایچون چوجغك نطقنه متمادیاً نظارت ایتمك، دهاطوغریسی اوکا کندی لغتلرینی براقدیروب بزمکنی قبول ایتدرمك ایجاب ایلر .

فقط یکی برایش ترتب ایدییور : عجبا چوجق بزم لغتلریمزی ایی آکلامشمی او لغتلره بزم ویردیکمز معنایی ویرییورمی ، اونلری بربرندن وطبعاً منسوب اولدقلری آز چوق مخلوط زمره‌لردن درجهٔ کفایه‌ده تفریق وتمییز ایده‌بیلیورمی، یعنی مناسبی وجهله ویرنده اونلری‌قوللانه‌بیله‌جکمی، ایشته بونلری‌تحقیق‌ایتمك‌ایستر. ایشته انجق بو شرطله‌درکه چوجق قونوشمغه موفق اولور . ایی قونوشمق‌اعتیادی ایسه ظن اولندیغندن زیاده حائز قیمتدر . بر قومك لسانی ، او قومك ترقیات

---

[۱] تعمیم حقنده‌کی درسه باقلماسی .

ذهنیه‌سنه ، ماهیت تفکرینه الڭ امین بر قرینه‌در ؛ نته‌کیم بر فردده ، طوغری ، تام بر نطق آچیق وطوغری بر فکره دلالت ایدر . الفاظی وتعبیر اتی ایشله‌مك وبربرینه ربط ایتمك ، افکاری ایشله‌مك و بربرینه باغلامق دیمکدر ؛ سویلمکی اوکره‌نمك ، دوشونمکی اوکره‌نمك دیمکدر ، فکرك صورت پذیر تشکل وانتظام اولماسی استعمال کلام ایله‌در .

نطقك محذورلری . — شونی‌ده خبرویره‌لم که: نطق اوزرینه یاپیله‌جق نظارت متمادی اولمالیدر: یاشی کماله کلمش بر کیمسه بیله بوندن بر لحظه فارغ اولمامليدر . بونك سببی شودرکه نطقك فوائد وخدماتی‌نا قابل انکار اولمغله برابر ، محاذیر و مهالکی‌ده اویله‌در. اونلری بیلمك کندیلرندن صاقنمق ایچون لازمدر. اول باول، یوقاریده بیان ایتدیکمز وجهله ، نطق نفس ناطقه‌ده‌کی تصورات صرفه‌یه بر جسم ویردیکلرندن بزی « معانئ مجرده‌یه بروجود فعال اسنادینه » اماله ایدرلر، وبوصورتله اشیایه‌دائر دائما دها صحیح بر علم کسب ایتمکلکمز ایچون بزه یاردیم ایده‌جکنه، بزی خطایه‌دوشورر وحقایق اشیادن اوزاقلاشدیرر . دیکر جهتدن ، ینه اخطار ایده‌لم که لفظك کندی باشنه هیچ بر قیمتی یوقدر ؛ لفظ حقایقدن اولان نصیبنی دلالت ایتدیکی معنادن اقتباس ایتمشدر. فقط بالذات الفاظ ایله قناعت واونلری صحیح العیار اقچه یرینه قبول ایتمکلکمز،ویا عطالت ویاخود نقصان ذهن سببیله اونلری قیمت حقیقیه‌سنه، یعنی تصور concept « قلب ایتمامکلکمز واقع اوله‌بیلیر . بونك اوزرینه ، اوقودیغمز بعض عباره‌لری یاخود ایشتدیکمز بعض سوزلری ، معانئ حقیقیه‌سنی ملاحظه ایتمکسزین ویاخود عجبا برمعناسی وارمی یوقمی دییه آراشدرمقسزین تکرار ایدر طوررز. الفاظ ایله قانارز ، لیبنیچ ك « psittacisme » [١] دیدیکی پاپاغان کبی تکلم ورطه‌سنه، کاه الفاظ یرینه اثمار اشیایی آتارق ، دوشمش اولورز .

بو تهلکه‌یه الڭ چوق معروض اولان چوجقدر ؛ زیرا کریوهٔ الفاظه دوشه‌رك اوکرندیکی درسلردن ویا کندینه ویریلن ایضاحاتدن اکثریا انجق بعض کلمه‌لری حفظ ایدر. بناءً علیه اوقودیغی ویا ایشتدیکی شیئ ای اکلادیغنی والفاظ وعباراتدن سسلرندن باشقه بر شی یعنی کیزله‌دیکلری معنالری ادراك ایلدیکنی آراشدرمق الزمدر .

---

[١] لاتینجه psittacus پاپاغان دیمکدر .

چوجغی بو وجهله هم کندیسی وهم باشقه‌لری ایچون کیت کیده مشکلپسنداولمغه آلشدیره‌لم : بویله‌لکله کندی کندینی آلداتمق خطرینه دها آز معروض اولور ، فکرلرینك واهیلکنی کورمکدن عاجزاولدقلری حالده‌راست کلنه « بیلدکلری‌شیلردن وده‌ها باشقه مسئله‌لردن» بحث ایدن ، کندیلرنده «هرزه»دن باشقه بر شی‌اولمادیغی حالده کویا قویاً محاکمات عقلیه‌ده بولندقلرینی توهم ایله‌ین شو سـبکمغزانك عددینی آرتدرمامش بولنور . ینه بوواسطه ایله دیکرلرینه چوق آلداتمامش، جمهور ناسك صفوتندن استفاده‌یه چالیشان بعض کسـانك ولوله‌لی سوزلرینه ، صافدلان خلقی تهییج مطلوب اولمایه‌رق یالکز اویوتمق‌ایستەنلدیکی وقت بویك یوکسکدن چینلادیلان بعض معظم الفاظه‌ده قولایجه قاپلمامش اولور . مربیلرك همتی ، سوزی طوغری ، شارلاتانلغه دشمن ، انسانلری بحق تقدیر و ظواهر صوریه آراسـندن اساسده‌کی حقیقتی تمیزه قادر عقول سلیمه یتشدرمکه معطوف اولمالیدر .

والحاصل ، اونوتمایه‌لم که نطق سفسطه‌نك دائمی بر سببیدر ، بر چوق ظنون باطله‌یی ، اعتقادات سخیفه‌یی ادامه ایدن اودر، چوجغك بونلره قارشی مجهز بولنماسی‌ویاپاقاسنی قورتارمسی لازمدر. نیجه واهی‌مناقشات‌وباش‌دوندریجی‌استدلالات‌واردرکه الفاظك ایکی معنالی یاخود عباره‌لرك ملتبس اولماسندن باشقه استنادکاهی یوقدر! منطقجیلردن بریسی مابعدالطبیعه علماسنك مناقشه‌لرینه سرمایه اولان بالجمله تعبیراتك برفهرستنی تنظیم کبی برعزیزلکده بولنمشدر. صانکه مغبون‌لسان اولان یالکـز فیلسوفلر ایمش کبی ! شومحذور هرکس‌ایچون موجوددر. عالم « قوت force» کلمه‌سنی سؤاستعمال ایتمیورمی؟ کندی عندنده « علت cause » ك هیـچ بروقت شرط condition دن باشقه برشی اولمادیغنی عجبا دائما نظر اعتباره آلیورمی ؟ سـیاستله توغل ایدن ذوات « حق » یاخود « حریت » کلمه‌لرینك نه معنایه کلدکلرینه بحق واقفمیدر ؟ عوام ناس ایچون نه‌دیملی ؟ فلان کیمسه‌دن قورقمالیدر زیرا بر پلان projet قورییور ، پلان قورانلر ایسه شایان امنیت دکلدر ، یولده کیدرکن بر طوشانه تصادف ایتمشلر قورقمالری‌لازم کلیور، زیرا طاوشان‌قورقاق برحیواندر ، سرت‌مشروبات ایچه‌بیلیرلر، زیرا بویله مشروبات انسانه قوت ویرر (نته‌کیم قرون وسطاده ، معدنلرك اك قیمتلیسی اولان آلتونك ، نعمتلرك اك قیمتلیسی اولان صحتی محافظه ایده‌جکنه اعتقاد اولنوردی) کبی سوزلرك هرکون ایشیدلدیکی، خلقك بیکلرجه بی‌معنا صاچمه‌لری قاعدهٔ حکمت کبی

قبول ایتدکلری و کلماته اعتماد آه یا بر جای استقرار اوله میان بعض استدلالاتده بولندقلری کورلدیکی وقت ، چوجغی تماماً لفظی ، اعتباری مشابهتلره امنیت ایتمامکه ، هم کندندن وهم باشقه‌لرندن مشابهت الفاظه دکل اشیایه مستند دلائل جدیده ایسته‌مکه آلشدیرمق نه‌قدر مهم بر شی اولدیغی مستبان اولور . محقق ، نطق تفکره مفید خدمتلر ایفا ایدر ، فقط استعمالی تهلکه‌لی ، غیر مکمل بر آلتدر ، انسانی حقیقته اولدیغی کبی خطایه‌ده ایلته بیلیر ؛ آلت نطق الك ایی صورتده استعمال یولنی اوکره‌تمك ، بونك ایچون نفس ناطقه‌یی الفاظی دوشونمکه ، یعنی او لفظلرك قطعی ، تمام وطوغری معنالرینی ویرمکه ویا بولمغه آلشدیرمق مربیلره عائددر .

خلاصه

١ . نطق ذهنك بتون سعی ایچون قیمتدار بر معاونت ایفا ایدر . کلام الك مکمل بر نطقدر .

٢ . نطق فکرك تبلیغنه مدار اولدیغندن ، عقولك تشریك مساعیسنه ، وبوسیله علمك ترقیسنه‌ده خدمت ایدر . نطق حقیقی بتون اقطار جهانه نشر ایلر ، بوندن باشقه اونی انسال آتیه ایچون‌ده حفظ ایدوب میراث براقیر .

٣ . دیکر بر نقطهٔ نظردن ، نطق علمك شرطیدر ، زیرا تصورات کلیه‌یه ، نفس ناطقه‌یی عینی ایشه ، فضله بر استفاده اولمقسزین هیچ طورمایه تکرار باشلامقدن قورتاران بر استقرار تأمین ایلر . ذهنك قاریشیق عملیه‌لرینی دائرهٔ امکانه صوقان ، اونلری تقویه ایتمك وایلری‌یه کتورمکله برابر تسریع ایدن اودر .

٤ . نطق تفکری تحلل ایتمکه اجبار ایلر ، اوکا وضوح مطلوبی بخش ایدر . فکرلریمزی قیمت حقیقیه‌سیله تقدیر ایتمکلکمزه خدمت ، ایی آکلادیغمزی بزه تأمین ایلر .

٥ . بو تقدیرده کلام نفسمزده تفکرله آرقداشلق ایدر ؛ حتی باطنمزده تفکرله ممزوج بر کلام واردر . بونکله برابر تفکری یاپان نطق دکلدر ، نفس ناطقه‌نك سانحاتی وسعی یرینی دخی طوتاماز ، « علملر دخی ایی یاپلمش لسانلر دکلدر » .

٦ . چوجق پك چابوق قونوشمغه باشلار ؛ بغیر اختیار کندیسنه بر لسان یاپار

اونی بزەدە قبول ایتدیرمك ایستر؛ فقط كندیسنك انكشاف ذهنیسنی تعویق ایتمامك ایچون اونك یرینه، دها صحیح اولان بزم لسانمزی اوكا قبول ایتدیرملی یز. بونك اوزرینه كندیسنه اوكرتدیكمز كلمەلری ایجه آكلایوب آكلامادیغنه ویرندە قوللانوب قوللانمدیغنه باقلی یز! چوجغی اصح بر نطقله یتشدرمك اونی طوغری دوشونمكه آلشدرمقدر.

٧. دیكر جهتدن، نطق محذورسزدە دكلدر؛ بزی معانیٔ مجردەیه بر وجود خارجی ویرمكه اماله ایدر؛ یالكز الفاظه اعتبار ایدوب، كیزلەدیكلری معنالره قدر تعمیق ایتمەیز: بو وجهله كندی كندیمزی آلداتمش اولورز، باشقەلرینی آلداتمش وباشقەلرینه آلدانمش بولنورز. والحاصل بعض سفسطەلر، بعض ظنون باطله واردركه منحصراً لساندەكی نقایصدن ایلری كلیر. بونك ایچون چوجغی الفاظه آلدانمایوب، هر وقت الفاظ التندەكی معنایی آرامغه، یعنی دلائل صحیحەدن باشقه بر شیئه اصلا قانمامغه آلشدرملیدر.

اون آلتنجی درس

فعالیت

غریزه

فعالیت .ـ فعالیتك اشکالی .ـ حرکتلری .ـ افعال منعکسه ، افعال‌منساقیه ، غریزی افعال .ـ غریزه : ماهیتی .ـ غریزه‌نك اوصافی .ـ غریزه حقنده تکاملیه‌نك نظریه‌سی .ـ تکاملیه نظریه‌سنك قیمتی .ـ غریزه ، حیات ، ذهن .

تطبیقات عملیه .ـ حیات انسانیه : غریزهٔ شخصیت .ـ ایی و کوتی غریزه‌لر : تربیه‌نك ایشی .ـ انسانك کندی نفسنی کندی تربیه ایتمسی : ترقیٔ فردی ایله تکافل اخلاق : اسپنسرك غریب دعواسی

فعالیت .ــ عمومی بر اعتبار ایله ، فعالیت بر قوهٔ خصوصیه اولمایوب دها زیاده بالجمله قوای نفیسه‌مزك اصل مشترکی ، و دها طوغریسی نفس ناطقه‌نك بالذات جوهریدر . ذهن ، فعالیتك بر شکلندن باشقه بر شی اولمادیغی کبی ، حساسیت دخی ، تقلبات متوالیه‌سی اعتباریله فعالیتدن عبارتدر : والحاصل روح هیچ بر وقت انفعالی passif دکلدر .

دها خصوصی بر اعتباره کوره ، فعالیت نفس ناطقه‌نك دیکر ایکی قدرت اصلیه‌سندن آیریلیر : بو ، ایقاع افعال اقتدارندن عبارتدرکه او فعللر یاخود حرکتلر واسطه‌سیله جسم آلیمزی ، وبونك توسطیله‌ده ، چوره‌مزده بولنان اشیایی تعدیل وتطویر ایدرز . ذهن ، تأملات و تفکرات باطنیه‌سنه ممنونیتله طالمش اولوب ؛ حساسیت دخی فعالیت اولمقدن زیاده بالذات فعالیتك بر زنبرکی مثابه‌سنده‌در : بو تقدیرده اصل فعالیت ، شخصك متصرف اولدیغی طاقات قوّانیه‌یی خارجده بسط و اظهار ایتمسندن و اعیان موجودات اوزرینه کندی مهرینی باصماسندن عبارتدر .

فعالیتك اشکالی . ــ فعالیت بزه کوردیکی وجهله ، باشلیجه اوچ شکل اکتسا ایدر . برنجی شکلنده ، حاصل بالذات spontané ، غیرمتأمل ، متوجه وساعی اولدیغی غایه‌دن بیخبر اولوب بویله بر فعالیتده شخص مؤثر دکل دها زیاده او

فعالیتك جولانکاهیدر : بو تقدیرده فعالیتك بو شکلی غریزه‌در. بوفعالیت، صکره درجه درجه، ایچنده محبوس بولندیغی میخانیزمه ایچندن چیقوب، کندینی طوپلامغه، کندینه متصرف اولمغه ، کندی ایچون برمطلب اعلا، بر مفکوره تصور ایله‌بونی ترجیحه، وبونی بالاختیار متشبث اوله‌جغی بر جهد و اقدام ایله موقع فعله چیقارمغه باشلار: ایشته اراده volonté بودر. نهایت فعالیت منساقی auotmatique اولور؛ کیت کیده ساحهٔ تأمل و اختیاردن چیقوب تکرار جبر fatalité ولا یشعریت l'inconscience ساحه‌سنه کیرر: بوده‌اعتیاد l'habitude «ملکه» در. ایشته‌فعالیت بشریه‌نك ایچنده دوران ایتدیکی دائره le cycle بویله‌در ؛ یعنی طبیعتدن‌باشلایور؛ دائرهٔ شعور ایچنده انکشاف ایتدکدن صکره ، ینه طبیعته دونیور .

حرکتلر : **افعال منعکسه** Actes réflexes **افعال منساقیه** Actes automatiques ، **افعال غریزیه** actes instinctifs . — فعالیت موجودك بالنفس کنهی وذاتیدر : بواوقدر طوغریدرکه حیاتك برنجی نشانه‌سی حرکتدر . یکی طوغمشه باقکز : هرشی اونك ایچون قارا کلق واویقوده‌در ؛ بونکله برابر ، همان قیلدار ، اعضای آلیه‌سنی تحریك ایدر ، هیچ طورمقسزین قیپردار . بونکله برابر ، بومختلف حرکتلری ، منشألری اعتباریله بربرندن آییرمق الزمدر . بونلرك هپسی شبهه‌سز غیر ارادی ، غیر متأملدر ؛ فقط بعضلری اعضای آلیه‌یه خارجدن کلن بر تحریشه قارشی طوغریدن طوغری‌یه‌ودرحال ویریلن جوابلردن عبارتدر : « افعال منعکسه » بونلردر : چوجغك دنیایه کلیرکن ، جکرلرینه کیرن هوانك تأثیریله ، چیقاردیغی آواز ، پك شدتلی برضیانك تأثیریله کوز قاپاقلرینك آچلوب قاپانماسی ، بر توك پارچه‌سی بورنه صوقلدیغی وقت حصوله کلن آقصیریق هپ بوقبیلدندر الخ .

دیکر بعضلری خارجی برتحریشدن حاصل اولماز ، داخلی بر دفعدن ، فطری برحیاتیتدن نشأت ایدر : بونلر « بلا سبب خارجی حاصل spontané » حرکتلردر. بونکله برابر اونلرکده بعضلری غیر منتظم ، غیر ملاصق اولوب ، انسانك ایچنده‌کی قدرت حیاتیه‌نك فضله‌لغندن ایلری کلیرکه بوقدرت بر طرفه صرف اولنمق ایچون صبرسزدر ؛ بونلره حرکات « منساقیه automatique » اسمی ویرلمشدر ، چوجغك بشیکده ایکن هیچ برانطباع اولمادیغی حالده ، بسبتون باطنی بر احتیاجك سوقیله اجرا ایتدیکی حرکتلر بوقبیلدندر .

اونلردن بعضلریده، ینه دائما بلا سبب خارجی متحدث اولمقله برابر، منتظم ومرتب واشکار بر صورتده معین بر غایه‌یه متوجهدرلر، بو حال اونلرك وصف مخصوصیدر: یعنی بوفعللر بر مقصد تعقیب ایدن بر موجود عاقلك بالتأمل ایقاع ایتدیکی فعللره مماثلدر. اونلری بالخاصه بهایمده مشاهده ایتمك قولایدر: حیوانلرك بعض نوعلرنده، بو فعللر صحیحاً شایان تعجب بعض اعمال وحرکات تشکیل ایدرلر. فقط، ظواهره رغماً، اونلری تأمل وذهنك ثمراتی عد ایتمك محالدر؛ اولا اونلر اوقدر سریعدرکه هر درلو تصوره تقدم ایدر؛ دیکر طرفدن، اوتلر اوقدر قاریشق شیلردرکه اونلری یاپمق ایچون حیوانك بر دهایه مالك اولدیغنی فرض ایتمك لازم کلیر، حال بوکه حیوانك اویله برشیئی اولمادیغی محققدر. بونك ایچون او فعللری برمبدأ خصوصی‌یه، غریزه l'instinct یه اسناد ایدرلر. غریزه برمنبه طبیعیدرکه حیوانی، یا کندی ذاتی ویا منسوب اولدیغی نوعی حفظ ایچون الزم، بعض حرکات معینه‌یی، بلا تأمل دفعاً یاپمغه سوق ایلر.

غریزه: ماهیتی. — بناءً علیه غریزه‌یی تقویم ایدن شی، برمیلان عمل، بر نوع «شهوت» اولوب مخلوق اوندن تماماً خبرداردر، بوشهوت، تطمین ایدلمدیکی مدتجه بر صقیندی ایله، بر راحتسزلقله، تطمین‌ایدلدکجه بر لذتله مترافقدر. بوشهوتك مبدئنه کلنجه، بوقلب مخلوقك اك درین یرنده مکمون برفکردرکه اوکا حاکمدر، خبری اولمقسزین مسلطدر، وبعض ظروف واحوالك، بعض‌احساسات مختصه‌نك تأثیریله قوه‌دن فعله چیقار. قوش یوواسنی انشا ایدرکن یاخود سنجاب یاوروسی فندقدن عبارت زخیره‌سنی طوپلارکن، هرایکیسی‌ده، کندی شعورلرنده بردن بره وکندیلکندن نمایان اولان برتصورك الجاسیله حرکت ایدرلر، بوتصور اونلره درحال موقع فعله چیقاردقلری برسوری افعال امر وحمل ایدر.

بو حالی **کوویه** Cuvier بحق سیر فی‌المنامه‌تشبیه ایتمشدی؛ یوقاریده کورمشدك‌که سیر فی‌المنام حال فعلده اولان بر رؤیادر؛ ینه او وجهله، بعض آنلرده، حیوانك متخیله‌سنی بعض صور محسوسه، بر نوع رؤیا کبی، قاپلار، آرتق اونك‌بتون‌روحی صانکه بوصور ذهنیه‌دن متشکل اولدیغندن، برسوری افعال معینه‌ایله اونلری موقع فعله چیقارمغه کندیسنی اجبار ایدر. بونکله برابر احتمال‌که یاپیله‌جق اثرك فکری

ایلك دفعه‌ده تماماً ، وبتون تفرعاتیله ظاهر اولمامشدر؛ دها زیاده بهیمه‌نك روحنده یاواش یاواش حاضرلانمشـدر ؛ یعنی بوفکر قابا برتخمه ، « رشیمی برکولکه » یه مشابه اولوب ، صکره یاواش یاواش اولمش ، تعین ایتمش ، وجود بولمشدر ؛ ایش‌ده باشلانجه ، هنوز شـبهه‌لی ایکن ، بالذات فکرك کسب مکملیت ایتمسی وصـیرورتی تأثیریله تمی وتکمل ایلر . بو وجه ملاحظه‌یه کوره ، غریزه صـنعتکارلرده‌کی سنوحاته بکزر : شو قدرکه غریزه برشکل خصوصی ایچنده طوکدیرلمش ، منجمد برسانحه‌در ، بهیمه‌نك بوسانحه‌ده هیچ برتأثیری یوقدر ، حال بوکه انسانده‌کی سانحه سربستدر ، یموشاقدر ، یعنی تمرینلرینی صوکی کلیه‌جك قدر چوغالتمغه صالحدر .

غریزه‌نك اوصافی . ــــ او حالده غریزه‌نك اوصـافی نه‌لردر ؟ اول امرده غریزه فطریدر ؛ مخلوق اونی دهـا طوغارکن برابرنده کتیرر ، بو اونك اجدا- دندن قالمش برمیراثی کیدر ، کندیسی‌ده اونی اخلافه براقه‌جقدر . غریزه‌یی **قونمیاوه** تبعاً ، فرد طرفندن قازانلمش بر اعتیاد عد ایتمك محالدر : غریزه هرتجربه‌یه متقدم اولوب هر تربیه‌دن مستقلدر .

اوندن صکره غریزه‌نك دها ایلکندن بر کمالی واردر . غریزه‌یی بر « مهارت طبیعیه » دییه بحق تعریف ایتمشلردر .

فی الحقیقـه ، حیوان دها ایلك دقیقه‌دن اعتباراً یاپاجغی ایشی خطاسز یاپمغه باشلار . طوقومه‌جی ، بزینی طوقومق ایچون ، اکثریا پك اوزون بر مدت چراقلق ایتمکه مجبور قالمش ایکن ، اکثریا یاکلش ، وینه چوق وقت یاکلقده بولنمشدر . اوروعجکده ایسه بوکا بکزر هیچ بر شی یوقدر . دها ایلك کوندن ، اولجه هیچ بر تربیه وتعلیم کورمکسزین ، اصلا شاشیرمقسزین ایشـه باشلار ، وکماله درحال ایریشر . ایشته بو اعتباره مبنیدرکه افکار غریبه سردینه خواهشکر بعض ذوات بهایمك انسانه فائق اولدیغنی اعلان ایده‌بیلمشلردر .

فضله اوله‌رق ، غریزه کوردر ، یعنی بهیمه غریزه ایله نه غایه تعقیب ایتدیکندن خبردار دکلدر ، حال بوکه بتون افعالنك سـائقی اودر . ایشته بونك ایچوندرکه ، بزه او قدر عجیب کورونن افعال غریزیه ، وصنایع بشریه‌یی تاس تمام تقلید وبزی حیوانك بر علمی ویاخود پك بیوك بر متخیله‌سی اولدیغنه دائر شبهه‌یه القایه مستعد

اولمغله برابر ، تماماً غیر عالم inintelligent در . بونك دلیلی شودرکه ، بهیمه او فعلی کندیسنه فائده‌سز یاخود ضررلی اولدیغی زمان بیله اجرایه باشلار ویا باشلامشسه دوام ایدر . حیوان عمل ایدر ، فقط هر وقت ایشنك شمول ومنزلتنی ، غایه‌سنی بیلمز ، اوکا نهایت ویرن اثری ، حصوله کتیره‌جکی نتیجه‌یی کورمز .

فعل غریزی هر تأملدن بری اولوب ، جبری fatal اولدیغی‌ده علاوه ایتملیدر . حیوان او فعلی اختیـار ایتمز ، بلکه اوکا مطاوعت ایدر . نه اوکا مباشرت ، ونه اونی اداره النده دکلدر ؛ اونی تعدیل ایده‌میه‌جکی کبی ، مخالفت ایتمکده‌ده مقتدر دکلدر . یعنی افعال غریزیه ، حیوانك اوزرنده جریان ایدن بر درام مثابه‌سنده‌درکه حیوان اونك مطاوعتکار بر آلتیدر . **مالبرانش**‌ك تعبیرینی استعاره ایتمش اولمق ایچون دینه‌بیلیرکه غریزه‌ده ، مخلوق محرك دکل «متحرك» در : یعنی هر شی ، حیوان کوزه کورنمز بر قوهٔ خارجیه‌یه تسلیم عنان ایتمش کبی جریان ایدر .

ینه بو سببله غریزه خصوصیدر ، یعنی عینی دائرهٔ افعال ایچنده محصوردر . دها ایلك کوننددن اعتباراً ، هپ بر خط حرکت اوزرنده عادتا غیر متحرك کبی طوروب اوندن انحراف ایتمز . اوروجك هیچ بروقت آغدن ، قوش یوادن باشقه بر شی انشا ایده‌مز . حیوان کندیسنه غریزه‌نك امر ایتدیکی ایشی کوررکن نه قدر مهارت کوسترسه کوسترسون ، بو ایشك خارجنده سرسمله‌شوب ، هیچ بر اهلیت کوستره‌مز : یعنی کوره‌نکدن قطعاً ایریله‌ماز . **دهقارت** «حیوان ـ ماکنه» نظریه‌سنی ایشته بو سببه بنا ایتمشدی . هر حالده ، بو وجه ملاحظه‌یه کوره ، انسان بهایمه فایقدر ، زیرا انسـانك فعالیتی صحیحاً کلی اولوب ، اك متنوع غایاته مصروف وبالجمله جهاته منتشر اوله بیلیر .

دیکر بر نتیجهٔ طبیعیه ، غریزه‌نك یکنسق اولماسیدر ، یعنی غریزه نوع واحدك بتون افرادنده متحددر : بتون آریلر پتکلرینی عینی طرزده انشا ایدرلر : فلوریه قوشنك یوواسی کندینه مخصوصدر ، نه بلبلك نه سقا قوشنك یوواسنه بکزه‌مز . غریزه نوعه مربوطدر ، اونك اوصـاف ممیزه‌سندندر ؛ مخلوق منسـوب اولدیغی نوعك حیاتیله نه قدر زیاده یشایورسه غریزه‌ده اوقدر مبرم وقطعیدر ؛ بالعکس ، حیوانیتك یوکسك درجه‌لریله حیـات فردیهٔ شخصیه دهـا زیاده نمایان اولدقجه ،

و غریزه ده دها یموشاق ، وکوشك بولندقجه ، ذهنه اوقدر زیاده یر براقیر .
فلورنس Flourens شویله برقانون قویا بیله‌جکنی ظن ایتمشدی : « غریزه ذهن ایله معکوساً متناسبدر » .

سوزی بیترمش اولمق ایچون دیه‌لم که غریزه متوقفدر: یعنی اصلا مستعد ترقی دکلدر . بوحال اونك دها ظهوریله برابر حال مکملیتده اولماسنك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر. بوندن باشقه غریزه ، یالکز افرادده هپ برحالده قالمقده اولمایوب ، نوعده‌ده ، متعدد نسللر کچدیکی حالده ، هپ اولکی حالنده قالیر . « **پاسقال** دیبور ، آریلر پتکلرینی شیمدی ناصل یاپیورلرسه ایکی بیك سنه اول‌ده اویله یاپیورلردی » ، اونلر هیچ برشی اونوتمادقلری کبی ، هیچ برشی‌ده اوکره‌نمامشلردر . فعالیت بشریه ایسه یالکز افرادده دکل ، بالخاصه ، مرور اعصار ایله ، هیچ طورمقسزین تکمل ایدوب طورمقده‌در : بهیمه ایچون بوکا بکزر برشی یوقدر ؛ بناءً علیه **بوسوئه** نك ملاحظه‌سنده‌کی طوغریلق آکلاشیلیر : « منشأ عالمدن بری حیوانلرك هیچ برشی ایجاد ایتمدیکنی کوره‌جك ، وطبیعت بشریه‌نك نیجه اختراعات ، نیجه صنایع وآلات ایله یریوزینی دکشدیردیکنی ملاحظه ایده‌جك اولان کیمسه ، بر طرفده نه قدر غلظت ، دیکر طرفده ایسه نه درجه دهاً اولدیغنی قولایجه کورمش اولور . »

غریزه حقنده تکاملیه‌نك نظریه‌سی . — براز اول سرد ایتمش اولدیغمز نظریه قلاسیك نظریه‌در : یعنی غریزه حقنده ، هیچ اولمازسه بوکون بزه کوروندیکی وجه اوزره ، اك اساسلی جهتلری جامعدر . فقط بیوك برمکتب فلسفی ، یعنی تکاملیه ، بومذهبی یکیلشدردیکنی ادعا ، وغریزه‌نك اولجه‌ده شیمدیکی اوصافی حائز اولدیغنه اعتراض ایدییور .

اول امرده ، دیبور ، اکر غریزه بوکون فردده فطری ایسه ، نوع طرفندن مکتسبدر ؛ بوبالتدریج متشکل وارثاً منتقل براعتياددر : اونك مفطوریتی اضافیدر ، مطلق دکلدر . شویله‌که انسانلردن قورقو بوکونکی کونده حیوانلرده حقیقی بر غریزه‌در : فقط بدایتده بویله دکلدی ؛ یالکز انسانلری طانیدقدن صکره انسانلرك القا ایتدیکی قورقو ارثی وغریزه‌وی اولمشدر . بوقبیلدن اوله‌رق آت طبعاً لینك

یوریمز ، کوپك آو اوکنده اوکا الی‌سورمیوب طورماز: بونلر اصلی ، ابتدائی دکل بالآخره مشتق غریزه‌لردر. حیوانلری استخدام اونلره نیجه عادتلر قازاندرمشدرکه ، بوعادتلر اونلرك انسالنده غریزه‌یه دونمشدر؛ نته‌کیم نسل حیوانانك اصلاحی ایله ، اصطفا ایله هیچ طورمقسزین یکی یکی نوعلر یتشدیرمکده‌درکه، بونلرکده ذریتلرینه میراث براقدقلری یکی یکی غریزه‌لری واردر . انسانك صنعی اوله‌رق یاپدیغی شیئ ایسه ، طبیعت ، مخلوقاتده بعض تعدیلات اجرا ، یعنی خصوصی غریزه‌لرله متصف یکی بعض عرقلر تشکیل ایدرك ، براصطفای طبیعی ایله یاپابیلیر .

غریزه ، فطری اولمادیغندن ، بوکون کندیسنك وصفی اولان فی‌الحال مکملیتی‌ده حائز اولمغه مجبور دکلدر . بومکملیت صاییسز حسابسز آراشدرمه‌لرك ، دەنەمه‌لرك ثمره‌سندن باشقه برشی اولوب ، اونلرك چوغی‌ده بالضروره بیسود قالمشدر : یالکز منتج موفقیت اولانلر دائم وتکملات متوالیه‌یه مظهر اولمشدر . بووجهله ، دها قاریشیق غریزه‌لرك دها بسیط غریزه‌لردن چیقمش اولماسی ایجاب ایدر : بوحال اوقدر طوغریدرکه اکثریا متوسط اولان غریزه‌لرك سلسله‌سنی بولمق ممکندر .

بوطریقله ، کوریلیرکه غریزه فی‌الحال جبری fatal و میخانیکی اولمامشدر : یعنی مؤخراً ، وبر سوری انتخابدن صکره ، محکمیت کسب ایتمش وبوکون حائز اولدیغی اتقانی قازانمشدر . بونك ایچون غریزه‌نك هروقت کور برشی اولمادیغنی‌ده اعتراف ایتملیدر ؛ اوللری بر نوع بصیرتله‌ده مترافق اولمش اولماسی ایجاب ایدر . حتی بوکون بیله هر درلو درایتدن صورت مطلقه‌ده محروم دکلدر : تعقیب ایتدیکی غایه‌یی اجرا ایچون ، حیوان بعض وسائطی تعدیل ایده‌بیلیر ، اونلری احوال وایجاباته کوره دکیشدیریر ، بعض حائللری دفع ایدر ، محیطه اویار ، خلاصه بردرجه تمیزه و بردرجه انتخابه مقتدر اولدیغنی اثبات ایدر . [۱] فقط ، بویله اولنجه ، غریزه اصلا متوقف ویکنسق دکلدر : یعنی دکیشه‌بیلیر ، ترقی‌یه مساعددر ؛ انسانك

---

[۱] شویله‌که ، قوراقلق زماننده ، چامور بولمایان قرلانغج یوواسنی دیکر مالزمه‌دن انشا ایدر؛ باشقه طرفلرده یاپیجی اولان قوندوز طونه ساحللرنده قازیجی اولمشدر «ابوالهول پروانه»سی چوق اولان یرلرده ، آریلر قوواناریننك قاپوسنی داراتیرلر الخ ...

[۲] بوخصوصده فلوریه قوشنی مثال اوله‌رق اکثریا ذکر ایدرلر ، بوقوش ، مکسیقایه آت ادخالنه باشلاندیغی کوندن بری ، یوواسنی یاپمق ایچون صامان چوپلری یرینه آت قیللری قوللانمغه باشلامشدر .

بهیمه‌ده‌کی غریزه‌لری پك درین برصورتده ناصل دکیشدیره‌بیلدیکی ویرلرینه بسبتون
ضد دیکر غریزه‌لر قویدیغی معلومدر ؛ اوحالده طبیعت دخی شرائط موجودیتی
ومحیط خارجیه‌یی تبدیل ایدرك اونی یاپابیلیر . سوزك قیصه‌سی ، غریزه نوع کیدر :
هیچ طورمقسزین دکیشیر ، اشیانك قانون کلیسی اولان صیرورت le devenir ه
اوده تابعدر ، غریزه اوللری شیمدی نه ایسه اویله اولمادیغی کبی ، بهمه حال
ثابت‌ده دکلدر .

تکاملیه نظریه‌سنك قیمتی . — هر نوع استبصارات وتجارب ایله زنکین اولان
بونظریه‌ده اقتطاف ایدیله‌جك حقایق مهمه اولدیغی اعتراض قبول ایتمز . محققدرکه
برچوق غریزه‌لر اعتیادات موروثه اوله‌بیلیر . فی‌الحقیقه ، هپسی عینی وسعته مالك
دکلدر : اکر بعضلری تکمیل جنسه شامل اولوب افرادینك هر برنده موجود
ایسه ، دیکرلری دها خصوصی اولوب ، عینی قرابته مالك اولان برکوچك مقدار
مخلوقاته مختصدر . [١] بتون بوحاللرده ، ارثیتك مهم بر ایش کوردیکنی
اعتراف ایتملیدر .

دیکر طرفدن ، اعترافی بجادرکه غریزه هر یرده عینی موفقیت ومیخانیکیتی
کوسترمیور : حیوانلرك مرتبه‌سی یوکسلدکجه ، غریزه باصمه قالبلقدن چیقوب ،
اویناقلاشیور ؛ صانکه غریزه‌یه بعض بوشلقلر کیرمش اولیور ، ذکانك غریزه‌نك
یرینه کچمسی واو بوشلقلری طولدرماسی لازم کلیور ، بونك ایچون آرتق اویله غیر
متحرك ، اویله ثابت دکلدر ؛ بعض تحولاته ، وتفرعاتده بر درجه ترقی‌یه کسب استعداد
ایتمشدر . حتی انسانده بیله ، عمله خواهشکر اولان میلانه مخصوص قسریت طبیعیه
ایله یاواش یاواش امتزاج ایدر ، فقط وسائطك انتخابی همتنی ذهنه واو واسطه‌لری
اجرا همتنی‌ده اراده‌یه براقیر .

بونکله برابر ، بونلرك هپسی اعتراف اولنسه‌ده ، انکلیز نظریه‌سنه قطعی
نظریله باقیله‌میه‌جغنی بیانه ضرورت واردر . خصوصیله غریزه‌نك منشأی

[١] مثلا ، بعض افرادك طوغدقلری وقت طوبراق یوتمق ویاخود صرف ا کلنمك
ایچون اولدرمك خصوصنده کوستردکلری حرصلر کبی ، هپمز دنیایه ایی ویا فنا بعض
غریزه‌لرله کلیرز ، بونلر میلانلردن دها قوتلیدر ، یعنی بعض افعال معینه‌یی اجرایه فطری
قابلیتدن عبارتدر .

وترقیسی حقنده‌کی تلقیسی غیر قابل قبول کورینور . بعض غریزه‌لر اعتیادات موروثه‌در : فقط غریزه‌نك کندیسی‌ده اویله اوله‌بیلیرمی ؟ بو نقطه‌ده **داروین** Darwin **اسپنسر** دن آیرلمقده تردد ایتمیور : غریزه‌لری پك عجیب اولان ، بعض حشراتك عاقر neutres اولدقلری، یعنی نوعلرینی اوره‌تمك استعدادندن محروم بولندقلری حالده، غریزه ناصل براعتیاد منتقل اوله بیلیردی؟ تحاولیه transformisme مسلکنه ذاهب اولانلر ایچون ، نوعه مربوط اولان غریزه نوعی ایضاح ایدن اسباب ایله مفسر اولمق ایجاب ایدر. طبیعتك بول بول صاچدیغی مخلوقات، کندی آره‌لرنده یری، هوایی، ییه‌جکلری چکیشوب طوررلر؛ یشامق ایچون بوغوشورلر. بو یاریش افراد آره‌سنده بر « **اصطفای طبیعی** » اجرا ایدر ؛ اونلردن آنجق بر « تصادف مسعود » ایله ، قوت ویا جوالیت کبی ، بعض اوصاف فائده بخشا ایله مجهز اولانلری پایدار اولور. ارثیت قانونی سایه‌سنده ، سجیه ضایع اولماز، بالعکس اخلافده دها زیاده کوکله‌شیر، محکمه‌له‌شیر؛ چوق کچمه‌دن کندیلرینه خاص وفارق غریزه‌لرله متصف یکی بر نوع تشکل ایتمش اولور. والحاصل غریزه آنجق عارضی بر تکیف، تصادفه مدیون وارثیت ایله مشدّد بر حادثه‌در .

بونظریه‌نك بعض مشکلاتی ازاله ایتمش اوله بیلمسی ممکندر : فقط هر درلو اعتراضدن مصونمیدر؟ بر « تصادف مسعود » لك اخلافه انتقال ایتمسی احتمالی اویله چوقمی ، عجبا اونی حائز اولان مخلوق ایله برابر محو اولمغه محکوم دکلمی ؟ [۱]

دیکر طرفدن، بعض غریزه‌لر واردرکه دها نوع موجود اولدیغی دقیقه‌دن اعتباراً موجود واو آنده حال مکملیتده اولمالری مقتضیدر، زیرا اونلر اولماسه‌یدی نوع لاجرم هلاکه محکوم اولوردی . حتی، تحاولیه فیلسوفلرینك دیکر بالجمله انواعك آناسی کبی فرض ایتدیکلری، ایلك ویکانه نوعك ممثللری بیله، مخلوقی ییه‌جکنی آرایه‌رق، ایجابات موجودیته اویارق ذاتی حفظه سوق ایدن ، شو میل فطری وباطنی‌یه تبعاً عمل ایتمکه مجبور دکلیدرلر ؟ عجبا مخلوقاتده یشامق ایچون اولان بو جهد اصلی، غریزه دکلسه یا نه‌در ؟ بووجهله ، تحاولیونك تأویلاتی بعض غریزه‌لر ایچون معتبر اولسه‌بیله ، غریزه‌نك « تکون genèse » نی ایضاحدن عاجزدر : بالعکس شو نظریه

---

[۱] نهایة‌الامر ، داروین غریزه‌یی تصادفله ایضاح ایدییور ؛ فقط ایشه تصادفی قاریشدیرمق، ایضاح ایدیله‌مدیکنی اعتراف ایتمك دکلیدر ؟

هر درلوا کتسابدن اقدم، ابتدائی بر تحملك وجودنده‌کی ضرورتی اورتایه چیقارمقده‌در.

غریزه، حیات، ذهن. — بو نقدیرده غریزه‌نك مبدأ اولی عجبا نه‌ایدی دییه خاطره کلیر؟ سوزك طوغریسی، بو مسئله روحیاته داخل دکلدر؛ غریزه مسئله‌سی حیات مسئله‌سی درجه‌سنده مابعدالطبیعی بر مسئله‌در. بونك سببی شودرکه غریزه حیاتدن تفریق قبول ایتمز، دها طوغریسی بو حیاتك کندیدر.

حیاتی موقع بحثه قویکز، عینی حرکتله اونك ایچون کندینی حفظ ایتمك، تنمیه ایلمك یعنی کندی بقای ذاتنه و تموینــه یارایه‌بیله‌جك شیلری ســچمك ضرورتی تسلیم ایتمش اولورسکز. ایشته غریزه بو انتخابدن باشقه برشی دکلدر، بو انتخاب شبهه‌سز غیرمشعور بهدر، انجق بعض طار حدود ایچنده ایشله‌مکه محکومدر، کرچه جبری و صانکه غیرمتحرك بر انتخابدر. فقط مخلوقك پایدار اولماسی ایچون الزم، مبرم بر انتخابدر. بو وجهله، غریزه بزه برنوع ذهن کبی کورینور، آنجق اشاغی، مبهم و مشوش، اویوشمش و نائم بر ذکا، بونکله برابر بو ذکا مشعوربه، متأمل و سربست ذهنك مخبر حدوثی اولوب صانکه اوکا متوجه و اونك خدماتنی، مقدرات عالیه‌سنی تهیه ایتمکده‌در.

تطبیقات عملیه. — حیات انسانیه؛ غریزهٔ شخصیت. — غریزه حیات حیوانیه‌نك وصف ممیزیدر. فقط انسان موجودیتنك مبادیسنده، بر چوق جهتدن حیوانیتله علاقه‌دار در، حتی یکی طوغان بر چوجق ایچون کوچك بر مخلوق شوکی «un être spinal» دینه‌بیلمشدر، یعنی نوزاد کوچك بر حیــواندن چوق فرقلی دکلدر. بدایتده، بزده غیر متأمل، غیر شخصی، تماماً نوعدن مستعار بر حیات ایله متعیش ایدك. آدمك صحیحاً انسانی یعنی تأمل و حریتله متصف بر حیاته ایریشه‌بیلمسی ایچون بو برنجی مرحله‌یی کچمسی ایجاب ایتدیکنی سویلمك بر حقیقت خایه‌ده‌در؛ غیراختیاری اولان فعالیت، بو عالی و بحسب الذات شخصی فعالیتك مالزمهٔ ابتدائیه‌سی اولمالیدر.

بوندن باشقه بالذات طبیعت، غریزه‌دن قورتیلمق ایچون بزه غریزه ایله یاردیم ایدییور ظن اولنور. فی الحقیقه، متعدد غریزه‌لرمز آره‌سنده، برده فردیت individualité یاخود دها طوغریسی شخصیت personnalité غریزه‌سی‌ده بولنیور. واقعا حیوان نوعك حیاتیله متعیش، و اونك ایچنده مستغرق کورندیکی حالده، بالعکس انسان،

کندینه مخصوص بر حیات ایله متعیش و برشخص ، بر «أنا moi» اوله‌رق قائم اولمق احتیاجنی حس ایتمکده‌در . حتی بو احتیاج، اقدمجه هیچ برشی کندیسندن شبهه ایتدیرمدیکی حالده ، بردن‌بره فوران ایدوب مخلوقه کندیسنی بردن‌بره تحویل ایده‌جك برنوع تفیض بخش ایدر . بدیهیدرکه مربیلر بویله برغریزه‌دن پك زیاده استفاده ایده‌بیلیرلر؛ اراده‌یی وسجیه‌یی تربیه ایچون بوبر مقدمه‌در . بونکله برابر مربیلرك غریزه‌یی تنظیم و اصلاح ایتمسی مقتضیدر : زیرا غریزه کندی باشنه براقیلرسه ، قلبده غالب اوله‌رق ، قولایجه خودکاملغه ، هرقاعده و انضباطدن تحملسزلکه سائق اولور. غریزه‌نك ایلك بولندیغی حال اوزرنده ، یعنی غیر عقلی، کور ، احتراصی قالماسی جائز دکلدر: چونکه مقصد اونی منحصراً وظیفه وخیرك خدمتنه مأمور ایدرك ، شخصیتك ترقی وترفیعنه خدمت ایتدرمکدر .

ایی وفنا غریزه‌لر : تربیه‌نك ایشی . — هپسی بوقدر دکل : مربی چوجغی تربیه‌یه مأمور اولدیغی وقت ، قیمتلری مختلف بعض استعدادلرك هیئت مجموعه‌سندن متشکل ، معین برطبیعته تصادف ایدر : برچوجق ویابرکیمسه ایچون خلق ایی ویا فنادر دیدیکی وقت یا کلمش اولماز . بو موقع نیك بینلك optimisme ویا بدبینلك pessimisme دن بری ایچون رأی ویره‌جك مقام دکلدر : دست قدرتدن چیقان هرشیئك ایی اولدیغنی بیان ایدن **روسو** نك نظریه‌سیله ، چوجغك بحسب الذات فنا، و «شره میال» اولدیغنی ادعا ایدن **ژانسنیسم** jansénisme نظریه‌سنه مساوی مسافه‌ده طورالم؛ انسانك مطلق معصوم ویا اصلاً فاسد اولدیغنی ادعا ایدن ایکی نظریه‌ده‌مبالغه‌لیدر. انسانده غالب اولان محاسنمیدر ، نقایصمیدر بونی‌ده آراشدرمایه‌لم :

هرچوجغك آیریجه برطبیعتی وخصوصی بربنیهٔ اخلاقیسی اولورسه ، محاسنك‌ده نقایصك‌ده طوغری بر فهرستنی تنظیم ناصل ممکن اولور ؟ حقیقت شودرکه ، هر بریمز ، احوال وظروف متنوعه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق ، دنیایه کلیرکن مسعود بعض استعدادلری ویا ترس بعض غریزه‌لری‌ده برابر کتیرمکده‌یز .

بناءً علیه ، تربیه ایشی بالطبع مضاعفدر : اولا تمایلات ردیئه‌یی زجر ایله رزائله دونمسنه مانع اولمق اوکا عائددر؛ دیکر جهتدن ، سالم ونافع اولان تمایلاتك تقویه اولنماسی ایجاب ایدر . واقعا بز **قانت** ك فکرنده دکلز . زیرا اونك عندنده

مزيات طبيعيه همان همان برضرر معنويدر : حال بوكه بومزيات مستحسنه فضيلت مدخرديه دلالت ايتمزمی ؛ بوندن باشقه ، اونلر اخلاق فكرينه معاونت ، اراده‌يی تأكيد ، وظيفه‌نك اجراسنه دها زياده برسهولت ولطافت بخش ايدرلر . فقط مربيلر چوجغه كنديسنی تفتيش ايتمسنی ، حريتك وجودينه اعتقادی تعليم ، حيثيت ذاتيه حسنی تلقين ايتملی ، وغريزه‌نك القاآتی تأمل واسطه‌سيله معاينه ايدوب يالكز عقلك تجويز ايتديكی شيلره متابعت ايلكه آلشدرمايدر .

انسانك كنديسنك كنديسنی تربيه ايتمسی : ترقئ شخصی ، وتكامل اخلاقی : اسپنسرك غريب دعواسی . — ايچريدن تربيه اولماز ، انسانك كنديسنك كنديسنی تربيه ايلمسنه اعتنا ايدلمزسه ، طيشاريدن تربيه هيچدر ؛ ديمك كه طيشاريدن تربيه ايچريدن تربيه‌يه چاليشمليدر ، شايد بوطيشاريدن تربيه انسانده شخصاً تكمل شوقنی اوياندررسه وظيفه‌سنی همان همان بيتيرمش صاييلير . هپسی بوندن عبارتدر : طبيعتمز انجق كندی واسطه‌مزله صلاح كسب ايده‌بيلير ، بزده معناً اخلاقاً بر ترقی حصولی انجق حسن نيت سايه‌سنده ممكندر . برده شوكا دقت اونتسون كه بزم شخصی ترقيمز انسانيتك وبوتون دنيانك ترقيسندن آيرلماز . بوحال قانون ارثيتك ، وبونك كبی بالجمله انسانلی بربرينه باغلايان تكافل وتساندك برنتيجه‌سيدر . هر نه زمان ، كندی تشبثمله ، طبيعتمی اصلاح ايدرسه‌م ، مستقبل ايچون ، اخلاقيت ايچون ، بندن صكره كله‌جكلرك سعادتی ايچون چالشمش اولورم ؛ ترقئ شخصی بتون نوع بشرك شرط تكمليدر . شبهه‌سز ، **اسپنسر** بيان ايدركه ترقئ اخلاقی امور واشيانك تأثيريله مجبوراً وقوعه كلير : طبيعت ، كندی قانونلريله ، مؤسسات اجتماعيه‌نك ميخانيزمه‌سيله ، نوعك كندی محيطنه اويماسنی تهلكه‌يه دوشوره‌جك ويا تعويق ايده‌جك فنا غريزه‌لری ، خودكامانه تمايلاتی ازاله ، وبالنتيجه جوانمردانه قابليتلری ، عدالت ومحبت طويغولرينی تميه ايلكی اوزرينه آلير . بوبابده ، انكليز فيلسوفی بزه نظر فريب مناظر كوستريور ، ايلريده بتون انسانلرك طاتلی بر اخوت روابطيله برلشوب ، ارتق بر برلری ايچون يشايه‌جقلری بر زمانك كله‌جكنی (واقعا دها اوزاق ايسه‌ده) اشراب ايدييور . بونلرك هپسی پك كوزلدر : فقط عجبا طبيعت كندی كندينه براقيليرسه ، شو مكمل ، خيالی انسانيت عجبا سرنمای ظهور

اوله‌بیلیرمی : انسانیتك یالکز ضرورت اشیادن تولد ایده‌بیلمسی ممکنمیدر : خایر، ترقی یالکز باشـنه وقوعه کلیور ؛ ترقینك قوهٔ محرکه‌سی ، جانی ارادتدر ؛ طبیعتی یوقاری قالدیرمق ، کندیسنی لاقیدلغندن ، خودکاملغندن چکوب چیقارمق ،ودائما دها یوقاری یوکسلتمك ایچون بر قوت لازمدر . بو قوت ایسه جهد شخصی ، خیر ایچون شـجیعانه ، مردانه جدالدر ! « نوعمز نه خیره ، نه شره بر صورت واجبه‌ده موقوف دکلدر [١] هانکی جهته میل ایدر ایسه او اولور ، انسان کندیسنك نه اولماسنی ایسـترسه اوبله اولور ؛ طبیعتك قیمتی اولجه تعیین ایدلمش دکلدر ، اوکا ویره‌جکمز قیمت نه ایسه اوکا تابع اولور ، دها طوغریسی هر بریمزك کندیمزه ویره‌جکمز قیمتی اکتساب ایلر . بونك ایچون بر دفعه دها سویله‌یه‌لم ، مادام که طبیعتدن کلشدر ، نه اولمالری مقتضی ایسـه بالضروره اویله درلر و ینه بالضروره تحول ایدرلر دییه‌رك تمایلات فطریه‌مزه تسلیم عنان ایتمکلکمز جائز دکلدر : اونلرك « اصطفا » سنی بز یاپملی یز ؛ اونلرك بعضـلرینی محافظه ایتمك ، دها تمیز ودها امین بر صـورتده اخلافه میراث براقلمغمز ایچون تقویه ایلك ، وبر صورتله دیکرلرینی یه‌نمك ، « **مجادلات ومصیبتلر** » ه سبب اولان شو تخملری بوغمق ، و بویله‌لکله متحتم ذمتمز اولان وجیبهٔ مأموریتی ادا ایتمك یعنی یریوزنده شری آزالتمق ، مسالمت وشفقتك حکمفرما اولماسنی تسریع ایتمك بزه عائددر .

خلاصه

١ ـــ معنای عمومیسنجه ، فعالیت بر قوهٔ خصوصیه اولمایوب ، فقط روحك ماهیه‌القوامیدر ، دها خصوصی بر معنایه کوره ، فعالیت بعض افعال و حرکاتی احداث ایتمك قدرتیدر که او واسطه ایله جسدیمزی واشیای خارجیه‌یی تعدیل ایدرز .

٢ ـــ فعالیت اوچ صورت اکتسا ایدر . اولا غیر ارادی ، غیر متأملدر : فعالیتك بو شکلی **غریزه** در ؛ ایکنجیسی ، فعالیت انسـانده مشعوربه و حر اولور : بوده **اراده** volonté در ؛ اوچنجیسی فعالیت یت کیده غیر متأمل وغیر ارادی بر حاله دونر : بوده **اعتیاد** در .

۳ ــ حرکات، حیاتك برنجی تجلیسیدر . حرکات مختلف ماهیتده اولور : بعضلری بونك خارجدن کلن تحریشاتە طوغریدن طوغری‌یه ویردیکی جوابدر (**افعال منعکسه**) ؛ دیکرلری داخلی ،باطنی برسوق ودفعك نتیجه‌سیدر . (**حرکات قسریه**) بوحرکات قسریه‌نك بعضلری غیر منتظمدر (**منساقیه**) ؛ دیکرلری برغایه‌یه متوجه اولمق اوزره مرتبدر. بوحرکتلری غریزه‌یه نسبت ایدرلر. بناءً علیه غریزه باطنی برمنبهدرکه مخلوقی یاکندی ذاتنك ویامنسوب اولدیغی نوعك بقاسنه نافع بعض حرکاتی یاپمغه سوق ایلر .

٤ ــ **غریزه** باطنی برحاجتدن عبارتدرکه استیفا اولنمازسه مخلوقی بحصور ایدر، استیفایه باشلانیرسه اوکا لذت ویرر. بوحاجتك مبدئی یئه برفکردرکه ، علی الاکثر غیرمشعوربه ایکن ، بعض ظروف واحوالك عقبنده، حیوانك شعورنده ظاهر اولمش، وکندیسنك موقع فعله چیقارلمسی ایچون الزم سلسلهٔ حرکاتی اوکا امر ایتمشدر.

کوویه غریزه حادثاتنی سیرفی المنام حادثاتنه تشبیه ایدیور : بو دها زیاده ، لایتغیر برتمرین اوزرنده ثابت ، بر نوع سانحه‌در .

۵ . غریزه‌نك بعض اوصاف ممیزه‌سی واردر : فطریدر، بلامباشرة مکملدر ، کوردر (یعنی معطوف اولدیغی غایه‌یی بیلمز)، اضطراریدر ، خصوصیدر (یعنی هپ بر جنس سلسلهٔ افعاله منحصردر) ، یکنسقدر ، متوقفدر (یعنی ترقی قاپوسی اوکا قاپالیدر)

٦.ــ بونکله برابر **تحاولیه** مکتبی بو اوصافك چوغنه اعتراض ایدییور . او مکتبه کوره، غریزه بر اعتیاد ارثیدر ؛ بوکون فردده فطری ایسه‌ده ، عرق طرفدن مکتسبدر ؛ بوندن باشقه غریزه شیمدی وصف ممیزی اولان مکملیته دخی بدایتده مالك دکلدی ؛ نیجه آراشدرمقلردن صکره او درجه‌یه تدریجاً واصل اولمشدر ؛ بوده غریزه‌نك هر وقت اضطراری وکذلك کور اولدیغنه دلیلدر . بوکون بیله ، حیوان وسائط خصوصنده بر درجه بر بیلکیسی اولدیغنی اشراب ایدییور : بوده غریزه‌نك علی الاطلاق متوقف وغیر متحرك اولمادیغنی اثبات ایدر .

۷ . ــ متعدد واقعاته مستند اولان، بو نظریه‌نك بر حصهٔ حقیقته مالك

اولدیغی اعتراف ایدیله‌بیلیر . بعض غریزه‌لر ارثاً منتقل عادتلردن باشقه برشی دکلدر؛ دیکر جهتدن ، غریزه‌لر عمومیت ودرجه اعتباریله دکیشیرلر ؛ بالخاصه یوکسک نوعلرده بر درجه تنوع و بر درجه ترقی‌یه مستعد ومتحملدرلر.

۸.— فقط تحاولیه نظریه‌سی ، طوپدن قبول ایدیله‌مز . غریزه ارث طریقیله یرلشمش مسعود بر تصادف اوله‌ماز؛ غریزه دهاییلک مخلوق ایچون الزم ایدی، و او مخلوق ایچون ده اعتیادک ثمره‌سی اوله‌مازی . غریزه حیاتدن آیریله‌ماز . غریزه، حیاتی تقویم ایدن اختیار و انتخاب choix ایله برلکده حیاتک کندیسیدر .

۹.— غریزه بالخاصه حیات حیوانیه‌نک وصف ممیزیدر؛ فردده، نوعک حیاتنه وکالت ایدر .

بدیهیدرکه انسان بوایللک مرحله‌یی کچمکله تأمل وحریت حیاتنه یوکسلمکله مکلفدر . بوندن باشقه، غریزه‌لر میانده، طبیعت بزه برده شخصیت individualité غریزه‌سنی بخش ایتمشدر : سجیه‌یی تربیه ایتمک ایچون بوندن استفاده ایتمک مربیلره عائددر .

۱۰ .— دیکر طرفدن، تربیه ، چوجقده مختلف قیمتده استعدادلردن مرکب بر طبیعته تصادف ایدر. نیکبینلک وبدبینلک مساوی درجه‌ده یاکلشدر؛ هربریمز ایی ویا کوتی غریزه‌لرله طوغارز . مربیلرک وظیفه‌سی بونلرک ایلرینی تقویه ، فنالرینی قلع ایتمکدر، فقط بالخاصه چوجغه اونک ایلرینی فنالرندن ایرماسنی وبالذات نفسنی کندی تربیه ایتمسنی اوکرتمک تربیه‌نک وظیفه‌سیدر ، زیرا طبیعتمزی انجق ینه بز اصلاح ایده‌بیلیرز . بوندن باشقه، نفسمزی استکماله چالیشه‌رق انسانیت مستقبله‌نک ده تکملاتنه چالشمش اولورز. بو حال ارثیتک وهپمزی بربریمزه باغلایان قانون تکافل وتساندک نتیجه‌سیدر . سپنسر ک نوعک ترقیسی بالاضطرار ضرورت اشیا ایله وقوعه کله‌جکنی ظن ایتمسی یوشدر: انسانیت بزکندیسنی نه یاپارسه‌ق انجق او اولور.

اون یدنجی درس

اراده

اراده — اراده‌نك ایکی وجهی . — فعل ارادینك تحلیلی : ممکنات تصوری . — مشورت : دواعیٔ عقلیه ، سوائق حسیه . — قرار . — اجرا : بونك فعل ارادی ایله مناسبتلری . — فعل ارادی آره‌سنده اراده . — فعالیت غریزیه ایله فعالیت ارادیه . — اراده وذهن . — اراده وشوق . — اراده‌نك درجاتی . — اراده‌نك خسته‌لقلری . — اراده‌نك نقصانلری . — اراده ، شخصیتك اساسیدر . — سجیه : سجیه صاحبی آدم نه دیمکدر .

تطبیقات عملیه . — تربیهٔ اخلاقیه : اهمیتی . — اراده‌نك طوغریدن طوغری‌یه تربیه‌سی . — بالواسطه تربیه ؛ احرارانه انضباط . — تربیهٔ اراده‌نك معناسی . — تربیه « سجیه » لر خلق ایده‌بیلیرمی ؟ تشکل مسلك . — شجاعت .

اراده . — فعالیت غریزیه حیوانك خاصه‌سیدر : حیوان اوندن باشقه‌سنی بیلمز وهیچ بر وقت اونی کچه‌میه‌جك. انسانده فعالیت بویله دکلدر: انسانده باشقه درلو وخیلی یوکسك بر حیات ایچون امکان واردر ، بوامکان اراده سایه‌سنده حاصلدر . غریزه غیر مشعوربه ، اضطراری فعالیت ایدی : اراده ایسه ارادهٔ متأمله‌در ، مصلحتی بیله‌رك عملی اقتداریدر ، انسانك کندی افعالنك بالذات فاعلی ، محدثی اولماسیدر .

اراده‌نك ایکی وجهی . — کورمشدك : مخلوقك لوحهٔ شعورنده غریزی صورت محسوسه ظاهر اولور اولماز ، مخلوق اوکا مقاومت اقتدارندن محروم اولدیغندن ، درحال اونی اجرایه تشبث ایدر . فقط انسان نفسنده حاصل اولان استحضاراتی ، غیر ارادی برصورتده نمایان اولان شرق وارزولرینی تأمل‌اقتدارینه مالکدر ؛ بوتأمل سایه‌سنده ، اونلری طبعاً سوقه مقدم اولدقلری حرکتلردن آییرر . ذاونلرك قدرت تحریکیه‌لرینه مخالفت ایدوب ، کندیلرینی داخل شعورنده افکار صرفه حالنده حفظ ایلر . [۱] بوتقدیرده شو سؤال وارد اولورکه نیچه

[۱] افکارك قدرت ذاتیهٔ تحریکیه‌سی حقنده **رنوویه** نك پسیقولوژیسنه باقلماسی .

ایچون صورت مطلقه‌ده مجهولدر: «عمل ایده‌یممی ایته‌یممی؟» بو وجهله اراده اول باول نظرمزده بر «قدرت توقیفیه»، بر «قابلیت منعیه» کبی کورینور، بو قدرت، هر فکرك، بر قانون طبیعی اوله‌رق، سائق اولدیغی حرکتی تعطیل، وتصوری بر معاینه‌یه عرض ایدر، بو معاینه اونك صولتنی ازاله یاخود هیچ اولمازسه علممز آلتنده اولمق شرطیله سربستجه اشله‌مسنه مساعده ایلر: ایشی بیترن شوصوك بحران ایچنده، مخلوق حی برقوت حکمنده قائم اولوب بوندن بویله اشواق و تمایلاتنك صاحبی، حاکمی اولدیغنی کوسترر.

فقط بو حال اراده‌نك منفی وجهیدر: اراده برده قدرت تشبثیه‌در، بوده اونك وجه مثبتیدر. بونکله برابر بوایکی وجه بربرلرینه صقیجه مربوطدر. نفسمزدن صادر اولان بعض شیلری ایقاع ایتمك ایچون، اوزرمزده اجرای تأثیر ایده‌بیله‌جك بالجمله قوتلره قارشی مخالفت ایتمك لازمدر؛ دیکر جهتدن، خارجی برقوتك حرکتنی توقیفه مخصوص قدرت نه‌درجه وارسه اوقدرده کندی جانبمزدن برحرکتی اثاره ایده‌جك قدرت واردر. اویله ایسه بوقدرت تشبثیه‌نك ماهیتی نه‌در؟ بونك ایچون، اوکا ایش اوزرنده ایکن باقمق، افعالندن برینی آلمق، وبوفعلی کندی تکاملنك وجوه مختلفه‌سنده تحلیل ایتمك لازمدر.

فعل اراده‌نك تحلیلی؛ ممکنات تصوری. — کندیلکندن spontanément تداعی قانوننه مستنداً یاخود بر انطباعك تأثیریله نفسمزده بر فکر حادث اوله‌رق کندیسنی موقع فعله چیقاره‌جق عملی ایقاعه جهد ایدر. اراده واسطه‌سیله، بوفعل فائده‌لیمیدر، الویرشلیمیدر، نافعمیدر، عجبا یاپمامق یاخود باشقه درلو یاپمق دها ای اولمازمی دییه دوشنورز. بو وجهله، داخل شعورده اول امرده منفرد اولان فکرك یاننه، دیکر فکرلری کتوررز، ممکن اولان متعدد شقلری تصور ایدرز، بونك اوزرینه بتون بوتصورات اوکمزده طوپلانیر، بعضیسی بعضیسنی طوردیرر، صانکه ایشه قاریشه‌لمده شو موازنه‌یی بوزالم دییه بکلرلر.

مشورت: دواعی عقلیه وسوائق حسیه. — بونك ایچون، ملاحظه ایتمکلکمز لازم کلیر. فی الواقع، او وقت صانکه برمجلسده وقوعه کلن مشورته مشابه اولمق اوزره نفسمزده برمشورت باشلار. برتدبیر تکلیف اولنور: اونی کور کورینه

اجرا ایده‌جك یرده، قیمتی، نتیجه‌لری معاینه ومناقشه اولنور. ناطقه‌پردازلر اونك لهنده بیان افکار وسرد مدافعات ایدرلر؛ دیکر بعضلری، بالعکس، اوکا هجوم وباشقه تدبیرلر تکلیف ایدرلر، بونلرك هپسی‌ده حرارتله سویلرلر، وکندی دعوالری ایچون قیزیشیرلر. ایشته نفسمزده‌ده بوحال وقوعه کلیر، شو فرق ایله‌که محکمهٔ وجدانمزده دیکله‌ین مجلس ایله بربرلریله مجادله ایدن مخاصملر هپسی عینی نفس ناطقه‌در. فی‌الحقیقه هرشق محتملك معیننده برقافلهٔ اسباب واردرکه کندی لهنده صاواشیر یاخود علیهنده اقامهٔ دلائل ایدر، بز دخی بو اسبابی مقایسه، اهتمامله تفکر، وبزه نظراً مستحق اولدقلری قیمتی کندیلرینه اعطا ایدرز. بو اسبابی علی‌الاکثر ایکی صنفه آییررلر: بونلرك بعضلری امور ذهنیه‌دندر؛ بونلره دواعی motif دینیر؛ بووجهله فلان ایشك بنم منافع ذاتیه‌مه ویا بنمکیلرك منافعنه دها موافق، دیکر ایشدن دها قولای، ووظیفه جانبندن مطلوب اولدیغنه حکم ایدرم الخ... دیکرلری امور محسوسه‌دندر: بونلره‌ده سوائق mobiles اسمی ویریلر: شویله‌که فلان ایش کوزیمزه باتار، بزی ایکرندیرر، دیکر برفعل ایسه بالعکس خوشمزه کیدر، علو جنابمزی اوقشار، کیزلی وقلبی میلانلریمزه موافق کلیر. بوتمییز طوغریدر، فقط بونی مبالغه ایتمامك لازم ایدی. اولا هرسائق، مشورت دائره‌سنه کیرمسی سایه‌سیله، آرتق عمیا برقوهٔ دفعیه شکلندن چیقارق، متأمل اولور ودواعیٔ عقلیه صیره‌سنه کچر. دیکر جهتدن، داعی motif دخی بسبتون ذهنی، مجرد وبارد برفکر دکلدر، کسوهٔ وجوده کیرمك ایسته‌ین برشوق désir اوکا رفیقدر، والحاصل حرارت واحتراص ایله مشبوعدر: بوحیثیتله دواعیٔ عقلیه دخی طبعاً سوائق محسوسه صیره‌سنه کچر.

یاپیله‌جق فعلك اهمیتنه کوره، باطنی مشورت آز ویا چوق اوزون سورر. اکثریا اسباب او قدر متعدد ومختلف اوله‌رق ازدحام ایدرکه، بو باطنی توران اورتاسنده، «جمجمه crâne مز آلتنده» وقوعه کلن شو فورطنه ایچنده بوکالیر، چیرپینیر قالیرز. بعض دفعه‌لر، له وعلیهده‌کی اسبابی ایجه طارتدقدن صکره، برشیئه قرار ویرمکدن عاجز قاله‌رق، مشورتی دیکر بروقته تعلیق ایدرز. بناءً علیه مشورت قاریشیق ونازك بر ایشدر: بر دقت اکیده‌یه، پك بیوك بر اعتدال دمه متوقفدر. احتراصه قاپیلمش بر آدمك تلونی ایله دواعیٔ عقلیه‌یی موازنه

ایدرکن هیجـانه دوشن وبونلری دها ایی محاکمه ایتمك ایچون بالدفعات بو موازنه‌یه رجوع ایدن کیمسه‌نك مردانه ترددی آره‌سنده هیچ بروجه مشابهت یوقدر .

قرار la détermination . — مشـورتك نهایتی قراردر . بو صوك فعل متعدد شقلردن برینی ترجیحدن ، اونلردن بری ایچون رأی ویرمکدن عبارتدر . اراده هم « لا veto هم نعم fiat » دیه‌بیلیر ؛ لا دیمکله بتون ممکناتی دائرهٔ عدمه صوقار ، موقع فعله چیقمالرینه مخالفت ایدر ؛ نعم دیرسه ممکن مرجحك، کندی معرفت واختیاریله موقع فعله چیقماسنی تصدیق ایلر . اراده کندیسنی الك یوکسك درجه‌ده ایشته بو عزمده کوسترر ، دها طوغریسی عزم ایچون اراده‌نك فعل خاصیدر ، عزم یالکز اراده‌یه تابعدر دینه‌بیلیر .

اجرا : بونك فعل ارادی ایله مناسبتلری . — اجرا فعل ارادینك صوك آنیدر . فی‌الحقیقه ، قرار ویرمك دیمك ، فلان ممکنك دیکر ممکنلره مرجح اولدیغنی اعلان ایله قناعت ایتمك ، یالکز ذهنی ، معنوی بر ترجیح ایله اکتفا ایتمك اولمایوب ، ترجیح اولنان شقی اجرا یاخود هیچ اولمازسه اجرایه جهد ایتمکدر . بو شرط اولمازسه ، اصل معناسنجه « **ارتیاد** volition » یعنی بر فعل ارادی یوق دیمکدر ، بلکه بر « **ارادهٔ ضعیفه** velléité » برنیت واردر. شبهه‌سز هیچ نظر اعتباره آلنیرسه ، اجرا دائرهٔ اراده خارجنده‌در، وفعل ارادی ایچون لازم دکلدر ؛ اراده ایتدیکم فعلی اجرایه باشلارکن ، بر سبب خارجی ایله بوندن منع اولنه‌بیلیرم . مثلا مفلوجاً دوشه‌بیلیرم . بونکله برابر ، اکر قرار ایجه ویرلمشسه ، اونی موقع فعله چیقارمق ایچون جهد اولنمشسه ، فعل ارادی مکمل، مسئولیت تمامدر. بو بیله اثبات ایدرکه ، شرائط مطرده داخلنده، اراده، اکمال فعلدن قطع علاقه ایده‌مز ، فقط بالعکس بوکا موفق اولمق ایچون هرشی یاپار : کیم که یاپمق ایسته‌مکسزین اراده ایدر، ویاپمق ایچون جهد ایتمزسه ، حقیقت حالده ایسته‌مامش، اراده ایتمامش دیمکدر.

فعل ارادینك متنوع آنلری ایشته بویله‌در . سویلمکه حاجت یوقدرکه ، بو وجوه مختلفه یاپدیغمز تحلیلده اولدیغی کبی بربرندن آیرلمش دکلدر : اکثریا

یابری یا اوته‌کی بلیرسز وقوعه کلیر . بعضاً مشورت برلحظه‌ده اولوب بیتر، چابوق قرار ویریلیر ، فقط اجرا آتی‌یه تعلیق اولنور ؛ بعضاً بالعکس مشورت اوزون سورر ، ترك اولنور، تکرار باشلانیر، قرار کچ ویریلیر، فقط فعله همان باشلانوب بیتیریلیر : خلاصه بر سوری ترتیباته محل واردر .

فعل ارادی آره‌سنده اراده . — بوندن باشقه ایجه دقت ایده‌جك واحتمالکه یوقاریده کی تحلیل اوزرینه انکار ایدیله‌جك جهت ، بتون بو متعاقب آنلر آره‌سنده اراده‌نك توتر متمادیسیدر. شبهه‌سز اراده بالخاصه‌قرار ویریرکن ظاهر در، فقط فعل ارادینك دیکر صفحاتنك هر برنده اونی بولمق ممکندر . اولا ممکناتك تصورنده داخلدر : شویله که ممکنلری ایجاد ایتمك ، چوغالتمق ایچون تأمل ایتمك ، جهد ایتمك ، خلاصه اراده لازمدر . فضله اوله‌رق، بعض فکرلری دها کورینور کورینمز ، شعورمز دائره‌سندن طیشاری آتارز . ایکنجیسی مشورته باشلانجه ، ینه انسانك کندینه صاحب اولماسی لازمدر : دیکر جهتدن ، دواعی عقلیه‌یی اثاره ایدن، اونلری ایسته‌دیکی کبی موازنه ایتمسی ایچون نفس ناطقه‌یه مساعده ایدن اراده‌در. برده بو دواعی اویله جامد ، بارد بعض ماده‌لر دکل ، برطاقیم اشواق ، وجانلی قوتلردرکه اونلری ضبط ایتمك لازمدر. والحاصل مشورتی تمدید، تعطیل، تجدید ایده‌بیلیورسه‌ق ، بوده ینه اراده سایه‌سنده‌در . قرار ایله اجرا آره‌سنده‌کی رابطهٔ اتصالی یاپان‌ده عینی قدرتدر ؛ اکر یارین عزیمته بوکون قرار ویرمش ایسه‌م کرکدرکه اراده‌م بتون بو مدت ظرفنده دوام ایتمش اولسون ، اکر بو اولمازسه فعله هیچ بر وقت باشلانمش اولماز. والحاصل بالذات اجرا هر لحظه اراده‌نك مداخله‌سنی اقتضا ایدر ؛ ایش اوزون اوله‌بیلیر، چوق مشقته متوقفدر: بناءً علیه اتمام ایدلمش اولماسی ایچون اراده‌نك مستمر اولماسی لازمدر. کذلك بر سوری وسائطه‌ده عرض احتیاج ایده‌بیلیر؛ وسائطك هر بری ارتیاد خصوصی ایله مؤید اولمالیدر. بناءً علیه فعل ارادی بسیط دکل قاریشیقدر : یعنی هپسی بربرینه باغلی برطاقم ارتیادات خصوصیه‌دن مترکبدر، زیرا اولا اونلرك هپسی مبدأ واحددن صدور ایدییور ، ثانیاً هپسی‌ده مقصد واحدك حصولنه خادمدر .

فعالیت غریزیه ایله فعالیت ارادیه . — بو تقدیرده فعالیت ارادیه‌یی فعالیت غریزیه‌دن آییران فرقلرك هپسی کوریله‌بیلیر . غریزه کور ایدی ، اراده ایسه

هر وقت كندی ایچون منوردر : برشی اراده اولندیغی وقت ، نه ایستەنیلدیكی و نه ایچون ایستەنیلدیكی هر زمان معلومدر ؛ غایه بالذات تعیین اولنمش ، ایچه دوشنلوب ترجیح قلنمش ، مصلحته تماماً واقف اولەرق حركت ایدلمشدر . غریزه اضطراری اولدیغی ، میخانیكی برضرورت ایله كندیسنی قبول ایتدیردیكی حالده ، اراده سربست ، مختاردر : اونكله ، فعلمز تماماً بزدن ، مباشرت ذاتیەمزدن صادر اولور . شبهەسز ، عجبا بوده ظاهری بر حالمیدر دییه خاطره كلیر : فقط هر حالده غریزه‌یه عائد خصوصاتده ، بوظاهری حال بیله یوقدر . بونك ایچوندركه ، غریزه هپ برفعله محصور وبسبتون غیر شخصی برفعالیت ابراز ایتدیكی حالده ، نور تأمل ایله روشن اولان ، اراده هرجهته اشراق ، اصلی وفردی بر فعالیت ابراز ایدر ، او سایه‌ده هر فرد دیكرلرندن تمایز ایدر وخط حركتنه برعلامت فارقه ویرمش اولور .

اراده و ذهن . — فعل ارادینك بالذات طبیعتندن ، استنتاج اولنوركه فعل ارادی بالجمله قوای معنویه‌مزك اتحاد مساعیسندن حاصل اولمقده‌در .

اول امرده اراده ذهندن آیرلماز . غایات متنوعهٔ ممكنه‌یی تصور ایتمكلكمزه مدار اولان ، واونلرك قیمت متقابله‌لرینی بزه كوسترن ذهندر : هر نه زمان اراده ایدرسه‌ك ، ترجیحمزی دائما ایضاح ایده‌بیلیرز . شبهه‌سز ، بونی دیمكله اراده‌نك ذهنه راجع اولدیغنی ادعا ایده‌بیلسك آره‌سنده خیلی مسافه واردر : ذهن اراده‌یی تنویر ایدر ، فقط تقویم وتشكیل ایتمز . اولجه سویلمشدك : اراده ایتمك ، یالكز فلان فعل دیكر فلان فعلدن دها دكرلیدر دییه حكم ایلمك دكلدر ، بواونی یاپمق ایچون بتون قوتی صرف ایلمكدر : او حالده بسبتون یكی برعنصر واردركه حكمه انضمام ایدر واوكا تنزل ورجوع ایتمز . بونك دلیلی شودركه انسان وظیفه‌سنی مكملاً بیلیرده ینه اجراسنه هیچ یناشماز .

اراده و شعور . — اراده ذهنك وجودینی استلزام ایدر : بونك كبی حساسیته‌ده محتاجدر . مشورت مشورتله باشلایاماز : اقدمجه برماده‌نك ، برچوق افكار ، وصور ذهنیه‌نك وجودینی اقتضا ایدر : فقط بونلر اویله صوئوق شیلر دكلدر ؛ مفكره اونلردن هر بری اوزرینه توجه ایتدكجه ، هربریسی موقع فعله چیقمغه تشنه برشوق اولور . حتی دیكرلرندن زیاده فلان جهته قرار ویردیكمز وقت ،

بونك سببی شودرکه بوقرار حساسیتمزه دها خوش کلیر یاخود بالاراده اونك ایچون تشوق ایلرز . بوندن باشقه اراده هیچ بر وقت عشق ایله مؤید اولدیغی زمان قدر شدتلی وجسور اولماز . بونکله برابر بوراده اراده‌یی شوق درجه‌سنه تنزیل ایتمك قابل دکلدر . هرنه قدر لسان عوامده هر ایکیسی بر برینه قاریشدرلمقده ایسه‌ده ، اونلری آییران فرقلر چوقدن بری اخبار اولنمشدر .

شوق اضطراریدر ، زیرا کندیسنی بکله‌مدیکمز حالده ، اکثریا اشیای خارجیه‌نك تأثیریله یاخود متخیله‌نك استحضارات عشوه بازانه‌سیله کندیسنی کوسترر : حتی الك عفیف بیله اولسه ، کیمدر او کیمسه‌که کندیسنه بوکون دکلسه یارین فنا برشوق مسلط اولمش اولماسون ویا بویله برتسلطه اوغرامایه‌جغندن امین اولسون ؟ بالعکس ، اراده‌نك عزمی بزی هیچ بر وقت غافل اولاماز ، زیرا بزدن طوغار ، تأمل ایله حاصل اولور ، سربستدر . دیکر جهتدن ، شوق ، نه قدر آز شدید اولورسه اولسون ، انساندن نفسنه تصرف اقتدارینی سلب ایدر ؛ شوق اکثریا مبهم ، متلوندر ؛ حتی صاحبه برشیده اوله‌بیلیر ، خیال ایچنده‌ده یولنی صاپیده بیلیر ، بسبتون لافده قاله‌بیلیر ، یعنی اوکا مبتلا اولان کیمسه هیچ بر وقت یاپمغه قالقشماز : والحاصل شوقك نامتناهی درجاتی واردر .

اراده بسبتون باشقه‌در : اراده ایله انسان دائما کندیسنه مالکدر ، فضله اوله‌رق ، اراده نه قدر زیاده قوتلی اولورسه ، انسان کندینه اوقدر مالك اولور .

کذلك اراده هر وقت تماماً معیندر : انسان نه اراده ایتدیکنی بیلمه‌دیکی زمان ، اراده ایتمیور دیمکدر . بونك ایچوندرکه یالکز المزده اولان شیلره تعلق ایدر ، وبزم طرفمزدن موقع فعله قونور ؛ اوچمق ایچون قنادلرمز اولماسنی آرزو ایدرز ، فقط اونی « اراده » ایده‌میز .

دیکر جهتدن ، اراده هر وقت محرکدر ، برشیئی اراده ایتمك ، بویاپمغی ایسته‌یش ، دها طوغریسی دها چوقدن ایشه باشلامقدر ، زیرا اراده ، جهد ایتمکدر . والحاصل اراده‌نك درجاتی یوقدر : برشی آز یا چوق اراده ایدلمز ، برشی یا اراده ایدیلیر یا ایدلمز . بوندن ماعدا ، اکر اراده وشوق عینی شیلر اولسه‌لردی ، عجبا بزده اکثریا اوقدر بهالی‌یه مال اولان شو عزملرده ، احتراص ایله وظیفه آره‌سنده‌کی اکثریا فاجع مجادلاته امکان قالیرمیدی ؟ خایر ، قرار برشوقك دیکرلرینه غلبه‌سندن متولد برنتیجه

اضطراریه‌دکلدر. بویله ظن اولنمسه‌یدی، نفس ناطقه حقنده بسبتون یا کلش برذهابه دوشولمش اولوردی. انسانك وجدانی یالکز بربرینه ضد ومقابل تمایلاتك صحنهٔ مجادله‌سی دکلدر، وجدان کندیسی اولمقسزین آردی آرقاسی کسلمامك اوزره اوینا ناجق برهانه‌نك نتیجه‌سنی متوکلانه بکله‌مکه محکوم دکلدر: وجدان‌ده مناقشه‌یه قاریشیر، شوق وآرزولر آره‌سنده حکم اولور، اونلری موازنه ایدر، فعله چیقاجق اولانی انتخاب ایلر، ایشته وجدان بوهیئتده ایکن، بالذات اراده‌در. شبهه‌سز، اراده، اشواقه، طاقات روحیه‌مزه انضمام یاخود مخالفت ایدن کیزلی بر «ماهیت entité» دکلدر؛ اراده کیمك اوزرنده حادث اولمشسه اونك طرفندن انضباط تحته آلنان، تنسیق اولنان، مغلوب ایدیلن اشـواقك هیئت متحده‌سیدر؛ اراده طاقات روحانیه‌مزك مجموعیدر، فقط بو طاقات صانکه کندیلرینه مالك اولمشـلر وجوهر أنایه تمثل ایتمشلردر، دها طوغریسی اراده، کندینه مالك، کندی خط حرکتنك ناظمی، وبر حیات حره ایله حی اولان «أنا» نك کندیسیدر.

اراده‌نك درجه‌لری. — اراده یوقاریده سویلنشدك، درجاته مستعد دکلدر: یعنی اراده بر وغیر قابل انقسامدر. بونکله برابر، بوحال قوهٔ اراده‌دن زیاده فعل اراده، یعنی **ارتیاد** حقنده طوغریدر. هرنه قدر فعل اراده بالجمله انسانلرده متحد اولمق اعتباریله، بردرجه مطلق برشی ایسه‌ده، اراده‌نك کندیسی ایچون حال بویله دکلدر: اراده هریرده برسیاقده اولمق شویله طورسون، برچوق درجه‌لر، فرقلر عرض ایتمکده‌در، ایشته، حساسیت وذهندن زیاده، بالخاصه اراده سایه‌سنده‌درکه بربرمزدن تمیز ایدرز.

اراده چوجقده ایرکندن کورینور، فقط او وقت بونك شوقدن فرقی همان یوق کیبدر؛ بواراده خرچنلغه مخصـوص تلونله، عقله عدم موافقتله متصفدر. اراده اشواقه نه قدر زیاده غلبه ایدرسه، اونلری دهـا ایی ترتیب ایلرسـه، بیور وتأکد ایدر؛ برکیمسه‌ده بوتنظیم نه قدر اسـاسلی، نه قدر محکم اولورسه، اونك اراده‌سی اوقدر قادر وقوی اولور.

بعض کیمسه‌لر بر تنسیق مکمله نمونه کیبدرلر؛ اونلرك قوای معنویه‌لری هپ بر غایه‌یه معطوفدر، صانکه بر فکر اطرافنه قویاً طوپلانمشدر، او صورتله‌که

کندیلرینك خط حرکتی هیچ شاشماز : « سجیه caractère » [۱] صاحبی دیدکلری آدملر بونلردر . اونلرك دوننده ودها زیاده مقدارده ، حتی الك شامل برنمونه اولمق اوزره ، بعض کیمسه‌لر کلیرکه بونلرك حیاتی اویله ملتصق cohérent تنسیقه مظهر دکلدر ، دها زیاده تلون وترددده موقوفدر ، بربرینه ضد میلانلری اولان مسالکدن حصه‌دارردر [۲] اویله ایسه ، انسانك ایچنده کویا متعدد « آدملر » متعدد « أنا »لر واردرکه بربرلرینه ممانعت وبربریله نزاع ایدرلر ؛ بو مسالك نه‌قدر تعدد ایدرسه ، مخلوقك مرکز ثقلتی اوقدر زیاده یرینی دکشدیرر ، اراده دخی اوقدر ضعیف اولور . نفس‌الامرده ، درجاتك هپسی ایچون یروارددر .

اراده‌نك خسته‌لقلری . — « دها بر خطوه آتارسه‌ق ، مبحث امراضه کیرمش اوله‌جغز » [۳] . اراده‌یه عارض اولان خسته‌لقلرك ایلك برنجی شکلی آدمك ایچندن قوپوب کلن برفکره مقاومت‌خصوصنده‌کی عجزدر ، « قوۀتوقیفیه »نك آز چوق مفلوج اولماسیدر . بعض احوالده ، انسان ایچندن کلن شو شوقه خبری اولمقسزین تبعیتله درحال ایجابنی اجرا ایدر ؛ دیکر بعض احوالده ، خسته کندی موقعنی نظره آلیر ؛ کندیسنه واهی ، باطل ، جنایتکارانه بر فکر مسلط اولدیغنی حس ایدر ؛ اولا اوکا قارشی مجادله ایدر ، فقط فکر تکرار ضمیرینه کیری کله‌رك بعض وسائل جعلیه‌یه مراجعت ایتدیکندن او تصورك ویردیکی « باش دونمه » سنه کندینی‌قاپدیرر [٤] . امراض‌اراده‌نك دیکرشکلی ، برفعله قراروپرمك خصوصنده‌کی عدم اهلیت مطلقه‌در : شویله‌که ذهن مکمل ، مقصد عیاناً مدرك ، وسائطده اویله اولدیغی حالده ، فعله کچیش محال اولور . زیرا اراده کوشك ، جهد مفلوجدر [۵] . **فقدان‌اراده** l'aboulie دیدیکلری بودر .

---

[۱] سجیه‌نك معناسی ایلریده کله‌جکدر .

[۲] بالجمله‌اخلاقیون آدمده‌وقوعه کلن « جسد » و «روح» غوغاسندن بحث ایتمشلردر.

[۳] **ریبو** نك Les Maladies de la volonté کتابی .

[٤] ایچنده آدم اولدرمك هوسی قاباران بر خانم ارقه‌سنه بر دلی کوملکی کچیریله‌رك ضبط اولنماسنی ایسترددی : بر اجزاجی ایکی باش پارمغنی بر شرید ایله باغلاتدیرردی ؛ بعضلری سودیکاری بر شخصی اولدیرمك فکرندن یحضور اولدقلری ایچون بعض مناسترلره قاچوب کندیلرینی حبس ایتدرمشلردی .

[۵] **موسیو ریبو** بزه بر شخصی مثال اوله‌رق روایت ایدیور بو آدم رومادە پاپانك

اراده‌نك نقصانلری . — بوحالات مرضیه‌خارجنده ، اراده دها بعض نقایص دخی عرض ایده‌بیلیر: بو ، قرارده ، تأملده ، متانتده ، غیرت وطاقتده‌کی نقصاندر. بونلردن فقدان قرار شودرکه ، بوحاله مبتلا اولان کیمسه ، بر شیئه قرارویرمکی اوزرینه آلمغه جسارت ایده‌مز ، فعل ایچون هیچ بر وقت اسباب کافیه بولماز . بعض کره ، بالعکس ، بو اسباب پك فضله ، پك متباین اولور . انسان قراردن قراره کچر ، تردد ایدر ، هیچ برینی اتخاذ ایده‌مز. فقدان تأمل شودرکه ، بونده انسان دوشنوب طاشینماز ، یاخود جدیتله دوشونمز ، بر فعلك قیمتی حقنده‌معلومات استحصالنه اقدام اولنمایوب ، یالکز نظرمزده اوفعلی حقلی کوستره‌جك اسباب ودلائلك تحریسیله اوغراشیلور . فقدان متانته کلنجه ، بو ویریلن قرارده ثبات اولنماماسی ، اونودلماسی ، رد اولنماسی ، واوکا بسبتون مخالف بر قرار اتخاذ اولنمسی: یعنی افعالمزه تناقضك کیرمسیدر . والحاصل جهد وغیرتدن محروم اولان بواراده‌نك تصمیم اولنان عملی صوکنه قدر اجرایه جسارتی اولماز ؛ الك کوچك بر حائل ایله طورر ، الك کوچك بر مشکلات سببیله قوتدن دوشر : والحاصل موفقیت ایچون اولان ثباته مالك دکلدر .

اراده ، اساس شخصیتدر . — اراده‌نك انسانه مخصوص اولماسی ، سلسلهٔ مخلوقات ایچنده اوکا برموقع مستثنا بخش ایتمش : یعنی اوکا بر « شخصیت » ویرمشدر . بر شخص ، باشقه‌سنه دکل کندیسنه منسوب اولان ، کندینه مخصوص بر خدمت rôle اداره ایده‌بیلن ، آتیسنی کندی حاضرلایان ، وطوتاجغی یولك متنوع مناقب و وقوعاتنی کندی ایجاد وتنظیم ایلیه‌ین مخلوق دیمکدر . ماده عالمنده یالکز « اشیا » یعنی عاطل وروحسز ، منفعل اعیان réalité موجوددرکه ، بونلرك فردیتلری وهمی ، موقوت ، سطحی اولوب ، قوای خارجیه‌نك بی امان بر صورتده تحت تأثیرنده بولنورلر ؛ او قوتلر بو شیلری ایسته‌دیکی کبی قیرار ، ایسته‌دیکی اشکاله ومرکباته صوقابیلر ؛ بوشیلر ضرورت محضه‌یه تابع اولدیغندن ، اخذ ایتدکلری حرکاتی ، نه‌توقیف ونه استقامتلرینی تبدیله موفق اولمقسزین ، انجق نقل ایدرلر . شبهه‌سز ، حیات عالمنده ، مخلوق یکی بعض اوصاف ایله نمایان اولیور . حیوانده ، وحدت دها ذاتی ؛ فردیت دها دریندر ؛ شعور دخی مبهم برحس حالنده‌اولسه‌یانمغه باشلامشدر . والحاصل بهیمه قیمتدار ، عالم آره‌سنده حیاتنی اداره و بر درجه بر

مختاریت spontanéité صاحبی اولدیغنی کوستریر : بونکله برابر هنوز شخصه تصادف ایتمش دکلز . فی الحقیقه حیوان کندینه منسوب دکلدر ، اونک حیاتی منسوب اولدیغی نوع ایچوندر ؛ اونی سوق ایدن طبیعتدر ؛ او کندیسنده ظهور ایدن انطباعاته حاکم اولمقدن و بو انطباعاتک کندیسنه امر ایتدیکی حرکاتی طوردیرمقدن عاجزدر . یالکز انسان کندیسنی طوپلایه بیلیر ؛ خارجک انطباعات و تأثیراتندن تأمل واسطه سیله یاقاسنی قورتاره بیلیر ، طبیعت طرفندن تعیین اولنمامش دواعی واسباب عملی کندی نفسندن بولوب چیقاراجق یالکز اودر ، مبدئی انجق وتماماً کندنده اولان بر سلسلهٔ افعالی دنیایه ادخال ایده جك ینه اودر : یعنی اونك طبیعتی اولدن قرارلاشمامش ، تقدیر ایدلمامش ؛ انسان ارادهٔ متأمله سی سایه سنده هیچ طورمقسزین تهذیب نفس ایتمك ، عقلك کندیسنه کوستردیکی مفکوره یه دها زیاده یاقلاشمق اقتدارینه مالکدر ، برده انسان نه قدر یوکسه لیرسه ، هوسات و تمایلات سفلیه سندن اوقدر قورتلمش واحتیاجات خارجیه سنك روابطنی چوزدکجه اوقدر زیاده کندیسنه صاحب اوله رق وجیبهٔ « ذمت » نی دها لایقیله ایفا ایتمش اولور ، ایشته انسان بوکا نه قدر موفق اولورسه اوقدر « **شخص** » personne نامنه لایق اولور .

سجیه : سجیه صاحبی آدم نه دیمکدر . — اراده انسانه بر « شخصیت » ویردیکی کبی اوکا بر « سجیه » ده بخش ایدر . سجیه صاحبی اولمق ، **قانت** دییور ، شخصك عقل طرفندن لایتغیر بر صورتده موضوع اولان قواعد عمومیهٔ معینه یه مربوطیتنی تأمین ایدن بر اراده یه مالك اولماسیدر » ؛ ایمدی سجیه صاحبی اولان بر کیمسه طوتاجغی یولی کندی تعیین ایدر ، باشقه لرینك سوقیله کیتمز ، بر طاقم امثال وقواعد محکمه ومعینه یه نفسنده صاحبدر ، هیچ صاپتامق واکریلمامك اوزره مسلکنه صادق قالمق جسارتنه مالکدر . سجیه نك ایکی رکن مقومی قوی قناعتله ، محکم اراده در . فلان کیمسه جسور ، شجیع ، مستقل الافکار اوله بیلر ، فقط **مسلك** principes صاحبی اولمازسه اك متناقض افعالی عینی شدتله ایفا ایلر ، سجایای عالیه نك مدار امتیازی اولان شو انتظام مکمل اونك حیاتنده بولنماز .

رواقیونه نظراً حکمتی تشکیل ایدن شو « انسانك کندی نفسنه مطابقتی » خصلتی ، که سلوك خصوصنده اکیلمك بیلمز بر منطقدر ، اونك افعالنده هیچ بر

وقت كورنمز . ديكر بركيمسه‌ده ، بالعكس ، امور مختلفه حقنده قطعی فكرلره ، پك ثابت قناعتلره مالك اوله‌بيلير : فقط اونلری ايچنده صاقلار ، افعالنی اونلره توقيفه جسارت ايتمز ، اونلری اورتايه چيقاره‌رق مسئوليت آلتنه كيرمكدن قورقار ، بالرضا اونلرله اوزلاشير ، ايشته بويله بر آدمده « سجيه » صاحبی دكلدر . بناءً عليه او ايكی ركندن هر بری ديكری ايچون الزمدر ، وحقيقت حالده اونلرك بربرندن آيرلماسی مستثنا برحالدر ، زيرا انسانك برشيئه قوياً قانع اولديغی حالده ، اونی اظهار ومدافعه‌يه جسارت كوستره‌مامسی ممكنميدر ؟

تطبيقات عمليه . — تربيهٔ اخلاقيه : اهميتی . — تربيهٔ عقليه تربيهٔ ذهنيه‌نك موضوعی ايدی ، « تربيهٔ اخلاقيه » ده اراده‌نك وقلبك تربيه‌سيله مكلفدر . بونك اهميتی نه اولديغنی كوملك قولايدر ؛ طوغريسی بتون تربيه بوندن عبارت دكلميدر ؟ بونی اولدن سويلمشدك ، ينه‌ده سويلمك لازمدر . انسانی انسان ايدن ، ذكا دكل ، علم‌ده دكل ؛ علم ايكی طرفی كسكين برسلاحدن باشقه برشی اولمايوب اكر كنديسنه حسن اخلاق ظهير اولمازسه ير يوزنده پك چوق فنالقلر ياپه‌بيلير . انسانی انسان ياپان قلبدر ، احتساسات عاليجنابانه ، وبالخاصه حسن نيت ، امور خيريه‌ده شجاعت ، اجرای وظيفه‌ده محويتدر . ايشته بونك ايچوندركه تربيه‌نك غايه‌سی : اراده‌نك تشكيلی ، تميه‌سی اولماليدر .

برده شوكا ايجه دقت اولنماليدر : بوصورتله تهلكه‌يه معروض اولان يالكز شخصك بخت وقسمتی دكل ، بلكه ملتلرك وبالخاصه ده‌موقرات اقوامك بختيدر . فی‌الحقيقه ، اوقوملر كندی كنديلرينی اداره ايتدكلرندن ، بركزيده سجايايه ، چليك كبی اراده‌لره محتاجدر ؛ اونلر يالكز بومزيتله ، كسب سعادت ومحافظهٔ قوت ايده‌بيليرلر ؛ بوندن باشقه اوقوملرك اوزرنده خارجی برباصقی اولمايوب بر ادارهٔ حريتكارانه‌يه مالك اولدقلرندن عاقل ، منصف ، وجدانلی ، انتظامه محب ، قانونه رعايتكار ذواته احتياجلری واردر : بوشرط اولمازسه ، بالضروره بحر نفاق وفساد ايچنده باتارلر .

اراده‌نك بالواسطه تربيه‌سی . — اراده اول امرده بالواسطه تربيه ايديله‌بيلير . فی‌الواقع اراده ، تقوم ايتمك ايچون ، ذهنك وحساسيتك معاونتنی طلب ايدر . بناءً عليه بونلر ايچون هرنه ياپيليرسه اراده اوزرينه طبعاً فيض بخش اولور .

اولا تفكر نه قدر صريح وسريع اولورسه عزمده اويله اولور؛ كذلك روحده نه قدر وسعت وكشايش اولورسه، احتماللرى نه قدر زياده تفهم ايله بونلرك قيمتنى دها ايى تمييز ايدرسه، اراده اوقدر زياده متأمل اولور. بوكيفيت اوكا دها زياده متانت وشجاعت بخش ايدر، زيرا انتخاب اولنان يولده ثبات ايده‌بيلمك ايچون، وجدانك شهادتى وعقلك موافقتى قدر قيمتدار هيچ برشى يوقدر. ديكر برجهتدن، شوقده‌كى شدت اراده‌يه پك بيوك برقدرت بخش ايلر: سون بركيمسه ايچون محال هيچ برشى يوقدر، بوجهتله قلبمزك حسيات مودتكارانه‌سنى سوندرمك اراده ايچون مضربرشيدر؛ بالعكس، اراده‌يه مايه بخش جسارت اوله‌جق واونى الك كوزل اعماله تشويق ايده‌جك يكانه برقوت وارسه اوده شو محبتلردر.

والحاصل، اراده‌نك تربيه‌سنه تربيهٔ جسمانيه بيله خادمدر. طاقت حيويه طاقت معنويه‌نك عادتا مابه‌القياميدر؛ بعض مستثنا حاللرك تجربه ايله ثابت بو حقيقته قارشى حكمى يوقدر؛ ناسك بوبابده‌كى طويغوسى‌ده يا كلش دكلدر، شويله‌كه خلق نظرنده اراده صاحبى اولديغنى اثبات ايدن بركيمسه «**سينير**» لرينك‌ده صاغلام اولديغنى كوسترمشدر.

بوندن باشقه مختلف جسمانى ادمانلر پك خصوصى بر صورتده اراده‌نك تربيه‌سنه خدمت ايدرلر: بعض ادمانلر اعتدال دمه، جسارته، شجاعته متوقف اولديغى كبى انسانده انضباط فكرينى تقويه ايدر؛ ديكر بعضلرى ايچون قوهٔ تشبثيه لازمدر، بونلرده انسانى قاعده پرورلكه، تكافل وتعاونه آلشديرر، وانسانى رزيلتدن قورويان ويكيتلكه دونن شو نشئه‌يى انفاق وادامه ايدر.

طوغريدن طوغرى‌يه تربيه: انضباط اراده — فقط اراده‌نك طوغريدن طوغرى‌يه‌ده بر تربيه‌سى واردر. ذاتاً بو تربيه يالكز مكتبده وقوع بولماز؛ دها چوجق عائله‌سى ايچنده ايكن باشلاملیدر. بعض آنا بابا، يا كيوشكلك ويا نابمحل بر محبت سببيله، چوجغك بتون هوسلرينه مماشاة، هر ارزولرينى تطمينه مسارعت ايدرلر. بو برخطادر؛ بويله «شيماردلمش» چوجق بالاخره كنديني اداره ايده‌مز؛ اراده‌دن محروم اولور؛ زيرا اراده خوشه كيدن شيئى يالكز خوشه كيتديكى ايچون ياپمقدن عبارت دكلدر؛ اراده هوا وهوسدن بسبتون باشقه برشيدر؛ اراده حساسيتى انضباط آلتنه المق، وكنديني ايجابات عقل دائره‌سنده

تماماً مالك اولمقدر . بالعکس ، انسانك هوا وهوسنه قاپلماسی ، نفسنه اسیر اولماسی دیمکدر . حقیقت حالده ، هردرلو تربیه‌نك فقدانی دیمك اولان ، بویله بر طریقك چوجغك استقبال اخلاقیسنی ناصل وخیم بر صورتده تهلکه‌یه دوشوره بیله‌جکی ، اونی الك غدارانه آلدانیشلره اوغراته‌جغنی درحال کوریلور .

بعض انا وبابالر دخی چوجقلرینك آرزولرینه بالالتزام مقاومت ، وهیچ بر شی صایمقسزین اوکا کندی اراده‌لرینی قبول ایتدرمکه اوغراشیرلر وکندیسندن بر اطاعت غیر متعدیه ایسترلر . فقط « هیچ بر زمان تلطیف ایتمامك ، هیچ اویمامق ، تحکم دکل تجبردر » . انجق تجبرله نه‌یاپیله‌بیلیر؟ اراده‌یی أیمك ، اوکا متانت ویرمك دکلدر ؛ غریزه‌لری تضییق ایتمك ، اونلری تصحیح ایتمك دکلدر . انضباطك افراطی کندیلکندن بر شی یاپمق اقتدارینی انساندن سلب ایدر : انسانلری انسان دکل « اسیر یاپار » : اراده‌یی قیرمق ، واونی قیپرداتمایان وضعیفلادان بر شبکهٔ روابط ایله صارمق شویله طورسون ، اونی تشویق ایتمك ، یالکزجه یورومسنی تسهیل ایلمك وبالتدریج کندیسنی اداره ایتمکه آلشدیرمق لازمدر .

بحق شویله دیمشلردر : « تربیه‌نك بتون قوتی محانه مصروف برانضباطه مدیوندر » . شبهه‌سز چوجغك عقلی پك ایرمز ، بو جهتله نفسنه سوزینی کچیره‌مز ؛ بناءً علیه دیکر برینك اوکا یاردم ایتمسی لازمدر ؛ اوکا حس ایتدرملیدرکه کندیسنك هوا وهوسلری فوقنده بر یول ، بر ضابطه ، بعض قاعده‌لر واردرکه اونلره اطاعت ایتمك کرکدر . بونکله برابر ، اونی ذلیلانه ، ماکنه کبی ، روحسز بر اطاعته اجبار ایتمکدن حذر ایتملیدر ! بویله بر اطاعتك نه‌قیمت معنویه‌سی اولور ؟ واقعا بوسایه‌ده ظاهری خارجی برانتظام تحقق ایدردی ؛ فقط بالذات اراده اصلاح ایدلمامش ، چوجغك استعدادات نفسیه‌سی اسکی حالده قالمش اولورسه بونك نه اهمیتی اولور ؟ لازم اولان ، قورقویه مستند ، بناءً علیه بسبتون سطحی ، بر اطاعت مجبوریه دکل ، ایچریسندن کلن ، عمق وجداندن صادر اولان بر اطاعتدر : هر شیئك نظام داخلنده اولماسی کافی دکلدر ، لازم اولان عمومك کندیسنی نظام داخلنده اولدیغنی حس ایتمسی ، و اوندن چیقمق الندن کلسه‌ده ، اونده مسرتله قائم اولماسیدر : والحاصل ، چوجغك قانونی قبول ایتمسی ، ویالکز اوکا فعلاً اطاعت

ایلمسی شویله طورسون، روحاً دخی مطیع اولماسی، یعنی اوکا انقیادی اراده ایلمسی الزمدر. اوحالده ، کندی قرارلرینك اسبابنی بالذات نفسنده بوله‌جغندن، چوجق قانونه اطاعت ایدنجه حریت صحیحه ایله حر اولمش اولور ، زیرا ، بر دفعه دها سویله‌یه‌لم ، اطاعت ایتمدیکی وقت هوا وهوسی اوکا غلبه ایتمش و اوندن ، نفسنه مالکیتی سلب ایتمش دیمکدر .

احتمالکه بو مشکل بر ایشدر دینه‌جك . بو کرچکدر : اراده‌یه ، واراده‌نك آکسزین وقوعه کلن بعض حرکتلرینه ، رجوعلرینه عطف اهمیت لازمدر . فقط « مشکل » دیمك « محال » دیمك‌دکلدر . خواجه چوجغه کندیسنه امر ایتدیکی قاعده‌یی تفهیمه ، و بو قاعده‌نك هرکسه حتی اونی وضع ایدن کیمسه‌یه بیله حاکم اولدیغنی آکلاتمغه اهتمام ایتملیدر .

دیکر جهتدن ، خواجه اونی اوکا کمال کرمی ایله کوسترمکدن ، اوندن هیجانله بحث ایتمکدن ، نفسه غلبه وعقلك امر ایتدیکی شیلره متابعته‌کی عظمت اوزرینه نظردقتی جلب ایتمکدن قورقمامليدر : والحاصل چوجغك اعماق قلبنه‌قدر کیروب ، یاناشمسی الك قولای کورینن جهتلردن اونی‌تهییج واهدا ایتمك لازمدر . برده چوجغه حسن نیتی حقنده امنیت اولندیغنی کوستره‌رك ، والزم‌اولان‌اعتباری بخش ایدرك ، قانونی اوکا سودرمك وخط حرکتی ایچون سربستجه رهبر اتخاذ ایتدرمك امکانسز دکلدر .

تربیهٔ اراده‌نك معناسی . — ایشته چوجق حقنده استعمالی انسب اولان یکانه انضباط بودر ، بو سربست انضباطدر ، بوانضباط اطاعتی استحصال ایدرك حریتی اعداد ایدر . بوانضباط تحکمی ، حتی سرتلکی یابانه آتماز ؛ فقط اوکا لازم اولان، مقنع برتحکم ایله کندیسنی سودیرمکی بیلن برسرتلکدر . یالکز ، « صنعی ، واهی برتعلیم dressage دکلدر ؛ اراده‌یی تربیه ، تقویه‌یه مستعد اولان یالکز اودر ، چوجغی کندینه مالك ایدن ، کندیسنی عزمه وبرشیئی عقله توفیقاً عزم واراده‌یه آلشدیران اودر: بوایکی‌شی توأمدر. زیرا اراده‌نك اراده اولماسی انجق موافق عقل وحکمت‌اولماسیله‌ممکندر ، اراده‌عقله‌تابع وخادم‌اولدقجه وجودپذیر انتظام‌اولور. بونك ایچوندرکه‌تربیهٔ اراده‌نك آنجق برغایه‌سی اوله‌بیلیر، بوغایه چوجقده « **حسن نیت** » ی ،

ادب وخيری قصدايلمکی، واراده‌يه استقامت‌حقيقيه ومطرده‌سنی کوستره‌رك، واونی غايهٔ صحيحه‌سنه منافی اولان بالجمله دواعیٔ سفيله‌دن قورتاره‌رق استخلاصنی اتمام‌ايدن « وظيفه » ديديکمز شـو قانون کلی وفوق‌الطبيعی‌يه موافقتی آثاره‌دن عبـارتدر . بحق شويله ديمشلردر : « براستادك انديشه‌سی طلبه‌سنی کنديسندن برآن اول مستغنی ايتمك اولماليدر » : فی‌الحقيقه شـاکردك قلبنه نظامه، انتظامه محبت القا ايدلدکدن صکره، آرتق خارجدن قواعد انضـباطيه قويمغه حاجت قالماز ؛ زيرا قلبنده مالك اوله‌جغی ديکر باطنی بر انضباط بوندن بويله اونی طريق خير وسلامتده بولنديرمق ايچون کافيدر .

تربيه « سجيه » صاحبی آدملر يتشديره بيليرمی . — تربيـه‌نك اراده‌يی خلق وتشکيل‌ايتمك خصوصنده تأثيری اوله‌بيله‌جکنی سويلمك « سجيه » خلقنه‌ده معاونت ايده‌بيله‌جکنی اعتراف ايتمك دکليدر ؟ شبهه‌سز، چوجق، مکتبده ايکن، کلمه‌نك تام معناسنجه، بر سجيه صاحبی اوله‌ماز . « بر فيلسوفك ديديکی کبی، اکر بر سجيه‌نك اساسی برطاقم مزياتك هيئت مجموعه‌سندن عبارت اولمايوب، خط حرکتك راهبری اولان مبدأ باطنينك وحدت مطلقه‌سندن عبارت ايسه، بوفيلسوفه تبعاً بعض نادر کهللرك (پك نادر، هم ده هيـچ بر وقت تام ياشلرينی آلمازدن اول) فوراً يعنی بردنبره نفسلرنده برانقلاب ميدانه کتيردکلرينه، بوندن بويله يالکز برقاعده‌يه کوره حرکت ايده‌جکلرينی وديکر تمايلات نفسانيه‌لرينه اويمايه‌جقلرينی نفسلرينه قارشی علناً عزم وتعهد ايتدکلرينه اعتماد اولنه‌بيلير . فقط، بوتلقيده نه قدر حقيقت بولنورسـه بولنسون، حيات اخلاقيه‌ده وقوعه کلن بوصـوك وقطعی بحرانلرده براساس طبيعی، بناءً عليه بر درجه حاضرلق مسـبوق اولديغی اعتراف اولنور » فی‌الواقع، تربيه بوآ کسزين واقع استحاله‌يی تعجيل، اراده‌نك بوجهدينه، استحاله‌ده‌کی عظمت واجری تفهيم ايدرك بيله اولسه، امداد ايده‌مزمی ؟ بوندن باشـقه، سجيه‌نك ظهوری احتمال‌که بويله فوراً واقع اولماز، دها زياده درجه درجه، پارچه پارچه وقوع بولور، آز چوق اوزون برحاضرلقدن صکره صورت‌قطعيه‌ده احراز غاليت ايدر . فقط اکر بوخصوص طوغری ايسه، نه درجه‌يه قدر تربيه‌يه تعلق اولديغی کورلمزمی ؟

مسلکك تشکلی . — نه‌دن ترکب ايتديکنی، سويلشدك : مسلك، قوی قناعتلرله

بر ارادهٔ شجیعه‌نك اتحادیدر. شبهه‌سز، مکتب چوجغه بالجمله امورایچون قواعد مقرره وقطعیه تعلیم ایده‌مز: ذاتاً، الك مهمی اولان، وخاطره‌سی هیچ بر وقت ضایع اولمایه‌جق صورتده اونك کوربه روحنه یرلشه‌بیلن دساتیر اخلاقیه ایچون بلکه استثنا یاپیله‌بیلیر. فقط، هرحالده، تربیه‌نك یاپه‌بیله‌جکی شی، چوجقده امین ومستقیم برقوهٔ حاکمه حاضرلامقدر، اوصورتده‌که، ایلریده، انسان صیره‌سنه کچینجه، کندی باشنه دوشنه بیلسین، اشیایی اولدقلری کبی کورسون، انسانلر وعالم حقنده مدلل وموافق عقل وحکمت رأیلر ایدینه بیلسین. بو اعتبار ایله، نفس ناطقه‌نك تربیه‌سی «سجیه صاحبی» آدم یتشدیرمك ایچون اتخاذ ایدیله‌جك تدابیره صحیحاً داخلدر.

شجاعت. — فقط تربیه ایله انسانك قوهٔ معنویه‌سی آرتار، اراده‌سی قوتله‌شیر، جسارت کسب ایدرمی؟ بوسؤاله اوت دیمکده تردد ایدییورز، حسن تنظیم ایدلمش ادمانلر، صحتی تمیه، طاقات حیویه‌یی تزیید ایدر، بدنك قوتی آرتدیرر: جسد ایچون طوغری اولان برشی روح ایچون نه‌دن طوغری اولماسون؟ بر قوه ادمان سایه‌سنده تقویه اولنور، تجربه‌لردن کچه‌رك صولانور [١]: فقط عجبا مکتبده هم قوهٔ بدنیه وهم طاقت اراده‌نك ایکیسنه بردن مراجعت ایچون وسیله‌لر ظهور ایتمزمی؟ جسمانی ادمانلری، اویونلری یکیتلك وصوثوق قانلیلغی آرتدیرمق خصوصنده‌کی اهمیتلرینه رغماً، بریانه براقه‌لم. ینه بویله سلامت بخشا دیکر چاره‌لرده واردر. عجبا مکتبك تکمیلی ایچون بر مربیٔ شجاعت اطلاق اولنه‌مازمی؟ فی الحقیقه، مکتبك امر ایتدیکی بتون مساعی جهده وابسته‌در، موانعی اقتحامه، مشکلاته غلبه‌یه متوقفدر، بناءً علیه چوجغك مستقبلده‌کی مجادلاته قارشی دها ای حاضرلانمش ودها قوتلنمش اوله‌رق مکتبدن چیقماسنه مدار اولور. دیکر جهتدن، مکتب اساساً حیات، وهیئت اجتماعیه دیمکدر: شجاعت اوراده برسوری اشکال آلتنده کندینی کوستره‌بیلیر: آرقداشلرینك حضورنده خواجه‌نك قارشیسنه چیقمق جسارتدر، ایشله‌نن قباحتی اعتراف ایتمك وبوصورتله وجداننه حرمةً باشقه‌لرینك استهزالرندن قورقمامق جسارتدر؛ برمناقشه‌ده حق بیلینن شیئی مدافعه ایتمك والك قوتلی اولدیغی حالده حقسز اولان طرفه قارشی ضعیف اولدیغی حالده حقلی اولان طرفی

[١] صولامق، دمیره صو ویروب چلیك یاپمق معناسنه‌در.

التزام ايتمك جسارتدر ؛ وظيفه‌سنی ايفا ايچون طاتلی براويونك اغوا آتنه قاپلمامق جسارتدر؛ وجودی اخبار واخطار اولنان برعيب اخلاقی‌يی يه‌نمك ايچون چاليشمق وبوندن دولايی ترتيب اولنان مجازاته محويتله تحمل ايتمك‌ده جسارتدر .

محقق ، بومزيات مسـعوده‌نك ، قسم اعظمی اعتبـاريله، وجدانك رقت اصليه ومفطوره‌سنه ياخود اراده‌نك قوهٔ طبيعيه‌سنه تابع اولماديغنـه اعتراض ايتميه‌جكز . فقط اومزيتلری دائما متيقظ برحالده بولنـدرمق ، ماهرانه تجربه‌لرله بسـله‌مك استاده عائددر ؛ مثلا چوجغه يالكز باشـنه كورمسی ايجـاب ايدن بعض كوچك ايشلر توديع ايده‌بيلير ، اونی كندی باشنه قرار ويره‌جك ، وسربسـتجه كندی رأيی بيان ايده‌جك بعض حاللرده بولنديره‌بيلير ؛ بعضاً‌ده اوكا باشـقه‌لرينه امرلر ويرمك حقنی بخش ايلر ، وبعض مسئوليتلری دها قولايجه‌يوكلنمكه اونی آليشديرر . باخصوص بوجوانمردانه خصلتلری ، اوخصلتلرله متصف اولانلری اوقشـايه‌رق ، يعنی خط حركتلرينك مسـتحق اولديغی مدايحی ايفـا ايدرك ، تشـويق ايتمك قولايدر . برده ، اونلره مالك اولماياتلرده ، اونلره مالكيت شوقنی تحريك ايتمكدن معلم عاجزميدر ؟ معلمك چوجغی سجيه صاحبی برآدم اوله‌رق يتشديرمكه اقتداری اولديغی انكار اولنسه‌ده ، كرك مقنع ودلفريب سوزلريله ، كرك بعض امثال علويه ارائه‌سيله ، چوجغك قلبنده بر « سجيه » صاحبی اولمق فكرينی اوياندير‌ه‌بيله‌جكنی انكار ايتمك قابلميدر ؟ بوفكر ايسه عقيم قالماز ، زيرا هرفكر بر قوتدر : اراده‌يی تحريك ايدر ، روحده‌كی طـاقتلری كرر ، يواش يواش « سجيه » نك انكشـافنه مدار اولور ؛ دها طوغريسی بر فكر صـاحبی اولمق بر « سجيه » صـاحبی اولمغله مسـاويدر ديمك عجبا مبالغه عد اولنورميدی ؛ زيرا اويله اولمق فكری، وبالخاصـه اراده‌سی انسانك صحيحاً بر « سجيه » سی اولماسی دكليدر؟

خلاصه

١ . غريزی فعاليت بهيمه‌نك اوصافندن اولديغی حالده ، فعاليت اراديه‌انسانك خاصه‌سيدر . اراده اولا شكل منفيسنده ظاهر اولور ، يعنی بر قوهٔ توقيفيه شكلنده اولوب فكرلرك بحسب‌الطبيعه ايجـاب ايتدكلری حركاتی منع وتوقيف ايدرلر .

فقط شکل مبنی اعتباریله ، بوفعالیت برقابلیت تشبیه‌در . اونی ایی طانیق ایچون ، افعالندن بریسنی تحلیل ایتملیدر .

٢ . فعل ارادیده درت مرحله تفریق اولنه‌بیلیر . برنجی مرحله‌ده بر برینه متباین شقلر تصور اولنور . ایکنجی مرحله‌ده مشورت باشلار ، بومشورت معلوم برطرز حرکتك له وعلیهنده‌کی اسبابی تفتیشدن عبارتدر . بواسبابی علی‌الاکثر دواعیٔ عقلیه وسوائق محسوسه‌یه تفریق ایدرلر ، بونلرك اولکیلری ذهندن ، ایکنجیلری حساسیتدن صادر اولور ؛ فقط بو تمییز مطلق دکلدر ، زیرا مشورت نتیجه‌سنده هرداعی طبعاً سائق ، هر سائق داعی اولور . مشورت ایچون اعتدال دم ، تأمل مقتضی اولوب بونك احتراصاتدن متولد تلون ایله هیچ بروجه مشابهتی یوقدر .

٣ . تعیین ، اراده‌یه‌خاص برفعلدر ؛ بوفعل‌اولور : « نعم » ویا اولماز : « لا » دیمکدن عبارتدر . معلوم اولان شقلردن برینك یاپلماسی ، دیکرلرینك آتلماسی قرارلشدیریلر : بناءً علیه تعیین بر انتخابدن عبارتدر . — بوندن صکره اجرا کلیر ؛ طوغریسی ، اجرا فعل ارادینك اجزای اصلیه‌سندن دکلدر ؛ دلیلی شودرکه فعل ارادی کسب تمامیت ایتمکسزین مفقود اوله‌بیلیر ؛ فقط تعیینك آرقه‌سندن هر وقت بر جهد واقدامه مباشرت لازمدر ؛ اراده ایتمك دیمك ، هر وقت یاپمغی ایسته‌مك دیمکدر .

٤ . فعل ارادینك مراحلندن هر بری آز چوق اوزون مدت دوام‌ایده‌بیلیر . اراده ، هرنه قدر خاصةً برشیئه قرار ویرمکله ظاهر اولورسه‌ده ، دیکر تصور ، مشورت ، اجرا آنلرنده دخی حاضردر . بوجهتله فعل اراده ، هپسی عینی غایه‌یه معطوف ومبدأ واحددن مشتق برسورزی مختلف ارتیادلردن متشکل اولمق اوزره ، یك قاریشیق اوله‌بیلیر .

٥ . غریزه کور ، اراده متأملدر ؛ غریزه اضطراریدر ، اراده‌ده ایسه ظاهراً حریت واختیار واردر ؛ غریزه افعال واحده ایچنده الی‌الابد موقوف وغیر متحرکدر ، اراده مختلف غایه‌لره متوجه اوله‌بیلیر ، و فردی ، نوعك حیاتندن آزاد ایدر .

٦ . اراده ذهن وحساسیتك معاونتنی مقتضیدر : بونك ایچون اونی یا بریسی ویا دیکریله اکثریا قاریشدیرمشلردر . — اول‌امرده اراده‌یی حکم jugement ه

ارجاع ایتمك ممكن دكلدر، اراده‌ده عادی بر تصدیقدن فضـله برشی واردر ، یعنی برممكنی موقع فعله چیقارمق ایچون برجهد مندمجدر .

۷ . اراده شوق‌ده دكلدر؛ شوق اضطراریدر، فعل ارادی ایسه بزه تابعدر؛ شوق نه‌قدر زیاده قوی ایسه ، انساندن نفسنی اداره اقتدارینی اودرجه زیاده سلب ایدر؛ اراده ایسـه نه‌قدر زیاده قوی اولورسه انسان نفسـنه او قدر زیاده صاحب اولور. شـوق باطل برشی اوله‌بیلیر ، غیر ممكنه تعلق ایده‌بیلیر ، قولده قاله‌بیلیر ، شوقك درجاتی‌ده واردر ؛ اراده‌یه كلنجه انجق موقع فعله چیقه‌جق شـیلره تعلق ایده‌بیلیر، وهرزمان عامل ومحركدر، فی‌حد ذاته بوبرامر مطلقدر. اراده اشواقدن اوقدر آیریدركه اكثریا اونلره مخالفت ایدر ویاخود اشواق اوكا معارض اولور . اراده‌نك شـوق اولدیغنی تصدیق ایتمك، « أنا » نك فعل ارادیده‌كی حصهٔ فعاله‌سنی انكار ایلمكدر. اراده شوق دكلدر، فقط دها زیاده، تنسیق وضبط اولنمش شوقلرك هیئت متحده‌سیدر؛ بوكندی طاقات روحانیه‌سنه تصرف حالنده بولنان « أنا » در.

۸ . هرنه‌قدر اراده ، برشیئه قرار ویردیكی آنده ، برامر غیر مقید ایسه‌ده ، ینه مختلف كیمسه‌لرده ویا یاشلرده، اشواقك امر تنسیقنده‌كی درجهٔ مكملیته كوره، متعدد درجه‌لرده بولنه‌بیلیر. كذلك مختلف اشـكال مرضیه‌سی اوله‌بیلیر . (بعضاً انسان ایچندن كلن آنی ودفعی بعض حركاته قارشی مقاومتدن عاجز اولور ، بعضاً برشیئه قرار ویرمكدن تماماً نااهل اولور) ؛ بوقبیلدن اوله‌رق بعض نقایص دخی عرض ایده‌بیلیر. (قرارسزلق ، تأملسزلك ... الخ) .

۹ . اراده شخصیتك وكلمه‌نك معنای قطعیسنه كوره « سجیه » نك اساسیدر.

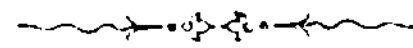
۱۰ . سجیه صاحبی آدم یتشدرمك تربیهٔ اخلاقیه‌نك غایه‌سیدر، تكمیل تربیه‌نك غایه‌سی بودر دینه‌بیلیر. بوایش بالخاصه حر برملت ایچون پك مهمدر، زیرا اوملتلرده وجدانلرك ینه كندیلرندن باشقه مراقب وآمری یوقدر.

۱۱ . تربیهٔ اراده اول امرده ذهن وقلبك تربیه‌سنه چالیشیركن بالواسطه وقوع بولور : تربیهٔ جسمانیه‌ده كندی حصه‌سنه كوره ایفای معاونت ایدر .

۱۲ . فقط اراده‌نك برده طوغریدن طوغری‌یه برتربیه‌سی واردر. چوجغك بتون آرزو وهوسلرینی یرینه كتیرمك ناقص برطریقدر ؛ اراده‌یی قیره‌جق قابا بر طریق زجری دخی اویله‌در. شـبهه یوقكه چوجغك اطاعتی لازمدر؛ فقط قاعده

وانضباطی، بونلره بالاراده توفيق حركت ايده‌جك صورتده ، آكلاتمق وسودرمك لازمدر. اراده‌یی بتشديرمك، اونی ايیلك یاپمغه حاضرلامق دیمكدر.

۱۳ . تربیه‌نك اراده‌یی يتشدیرمك خصوصنده تأثیری اولدیغنی سویلمك، بونك سجیه صاحبی آدم يتشدرمكده مدار اوله‌جغنی سویلمك دیمكدر . هرنه‌قدر تربیه هرشی حقنده قواعد مقرره وقطعیه اعطا ایده‌مزسه‌ده ، هیچ اولمازسه قوهٔ حاكمه‌یی بالتشكیل، چوجغه بالآخره آرای مدلله پیدا ایتمسنه مدار اولور. دیگر طرفدن، مكتب برچوق نقطهٔ نظردن ، جسارتك، ثبات ومتانت ملكه‌لرینك حصوله دخی خدمت ایده‌بیلیر.

اون سکزنجی درس

اختیار

اختیار مسئله‌سی . — اختیار واراده . — اختیارك موجودیتنه اعتقاد . — اختیاره اعتقاد فعلنی تجاوز ضرورتی . — اختیار علیهنده اعتراضلر، جبریه . — ایجابیه : ایجابیه‌نك ایکی صورتی . — علمی ایجابیه : استناد ایتدیکی مبادی. — ایجابیه ایله اختیارك آره‌سنی تألیف خصوصنده‌کی ده‌نه‌یشلر. — آلنه‌جق یکی وضعیت. — مبدأ علیت اوزرینه مستند ایجابیه‌نك تنقیدی. — حفظ قوت مبدئی اوزرینه مستند ایجابیه‌نك تنقیدی . — روحیاته کوره ایجابیه : بونك دلائلی . — « اسبابدن عدم تأثر » اختیاری حقنده‌کی نظریه . — روحیاته کوره ایجابیه‌نك مناقشه‌سی . — اختیار قابل اثباتمیدر ؟ اختیار حقنده نتیجهٔ استدلال .

تطبیقات عملیه . — اختیارك حدود و شرائطی . — انسانك کندی نفسی حقنده تیقظی . — اختیارك کرچکلکی . — چوجغك بونده شبهه ایتمسنده‌کی محذورلر . — اختیارك کمال مرتبه‌سی وفعلاً موجود اختیار . — شخص انسانینك تشکلنده طبیعتك واراده‌نك حصه‌سی .

اختیار مسئله‌سی . — فعالیت ارادیه، یوقاریده سویلمشدك، متأمل فعالیت اولوب بونك بر فعالیت حره اولدیغنی‌ده علاوه ایتمشدك . بو اوصافدن برنجیسنه هیچ برکیمسه طرفندن اعتراض ایدلمامشدر: بالعکس، دیکر وصفی، بالخاصه معاصر فلسفه‌ده، متعدد وجدی مناقشاته زمین اولمشدر . ایشه، اولا اختیار مسئله‌سنی لایقی وجهله وضع ایتمکله باشلایه‌لم، بونك ایچون‌ده فعل اراده حقنده یاپدیغمز تحلیلاتی تخطر ایده‌لم. کورمشدك که، ممکن اولان شقلری موازنه ایتدکدن صکره، بر تعیین و ترجیح ایله اونلردن برینه قرار ویررز. فقط بو حال جداً واقعمیدر؟ عرض چهرهٔ وجود ایدن اضداددن برینی ترجیح ایتمك اقتداری صحیحاً المزده‌میدر، یعنی اونلردن برینه قرار ویرمك، یابانجی، خارجی ویا باطنی هیچ بر نفوذه تابع اولمقسزین تماماً کندی اراده‌مزه تابعمیدر؟ اکر بوکا اوه‌ت دنیرسه، حرز؛ اکر خایر دنیرسه حریت بر خیالدر .

اختیار واراده . — بناءً علیه اختیار « أنا » ایچون کندی افعالنك بالذات فاعلی اولمق اقتداریدر . بوندن اکلاشیلیرکه اختیار یالکز اراده‌نك بر صفتی

دکلدر ؛ تعبیر صحیحله ارادهنك کندیسیدر. انسان حرمیدر دکلمیدر دییه صورمق، حقیقةً برشیئی اراده ایدییورمی ایتمیورمی دییه صورمقله برابردر ، زیرا ، اکر، اراده واسطهسیله برشیئه قرار ویردیکمز زمان ، اتخاذمز اولجه بزم ایچون محفوظ اولوب دیکر درلو اولهمزایسه، یعنی اکر مختار دکل ایسهك، بالذات اراده بروهمدن باشقه برشی دکلدر. بووجهله، اختیار مسئلهسی اراده مسئلهسندن آیری برشی دکلدر. بناءً علیه آتیدهکلهجك مناقشه فعل ارادی حقندهکی تحلیلاتمزه هیچ برشی ضم ایتمز، یاخود دها طوغریسی آنجق اونك صحتنی اثباته خدمت ایدر .

اختیارك موجودیتنه اعتقاد . — شبههسز، اکر رأی عامه مراجعت اولنسهیدی، اختیار مسئلهسی وارد اولمازدی. هر بر انسان کندیسنی مختار اعتقاد ایدر، بعض افعاله بالذات قرار ویرمك اقتدارینی کندی نفسنه اسناد ایدر، صانکه بوقدرت کندیلرینه فعلاً وحقیقةً عائد ایمش کبی بریوله سالك اولوب هم کندی خط حرکتلرینی وهم باشقهلرینك کنی محاکمه ایدرلر. بوزمان ومکان تفریق ایدلمکسزین هرکسه شامل بر اعتقاددر ، هم بو اعتقاد اوقدر غریزیدرکه اختیارك موجودیتی ایچون صوك وقطعی برحجت اولمق اوزره سرد اولنوردی . بونك سببی شودرکه انسان کندی نفسنی نهقدر آز تأمل ایدر ، وکندینی فاعل کوررسه، اختیاری ظواهر ایچنده اك محقق ظن ایدر . بر قرار اتخاذندن اول ، هنوز محتمل اولان شقلردن بریسنی ترجیحده مترددداولدیغمز وقت، اونلردن برینی اولدیغی قدر دیکرینیده قرارلاشدرمق المزده اولدیغنی ظن ایتمیورمییز ؟ صکره، ترجیح معاملهسی بیتنجه، فعل مرجحی اجرایه باشلادیغمز اثناده ، توقف ایدهبیلهجکمزی ، کیری دونهبیلهجکمزی ، مباین بر ترجیحده بولنهجکمزی ظن ایدییورز . الحاصل ، فعل یاپلدقدن صکره، بونك بزدن صادر اولدیغنه ، وبوخصوصده اصلا موجب اولمادیغمزه وایستهمش اولسهیدق اوکا بسبتون مباین برفعلی اجرا ایدهبیلهجکمزه مطمئنز . ایشته مسئولیت مفهومی، تحسین وتقبیحه عائد حکملر ، وعذاب وجدان یاخود خشنودیٔ قلب کبی بعض احتساسات هپ بواعتقاده مستنددر .

اختیاره اعتقادفعلنی تجاوز ضرورتی . — طوغریسی آرانیلرسه ، بعض کیمسهلر بونکله قناعت ایدییورلر . روحیات ایسه برعلم حادثاتدر : بناءً علیه غیرقابل انکار اولان بوواقعهیی ، یعنی هرکسك اختیارك موجودیتنه اعتقادی اولدیغنی وکذلك اختیارك

ظاهراً نا قابل اعتراض بولندیغی ظاهره چیقارمقدن باشقه یاپه‌جق ایشی یوقدر. بونك کبی ینه بر واقعه اولان شونی ده ، یعنی بو اعتقادك ، بو فکرك تأثیر عملیسنی ده اظهار واخطار ایده بیلیر ، فی الحقیقه بو اعتقاده مالك اولان بر کیمسه هیچ اولمازسه نسبی بر استقلاله مظهر اولور ، بو استقلال بر مقدمهٔ حریت ، بر تخم کیدرکه ، کیت کیده بیومکه ، قوتلنمکه ، ونهایتده بر مختاریت صحیحه‌یی احداثه مستعددر . عجبا بو اعتقاد صادقمیدر دکلیدر ؟ عجبا بو حال یالکز ظاهری بر حالمیدر ، بو اختیار انفسینك یاننده بر اختیار آفاقی یوقمیدر ؟ بونلری بیلمك مسئله‌سنه کلنجه ، بونلری مناقشه ایتمك ، وممکنسه حل ایلمك مابعدالطبیعه‌یه عائددر .

فقط شو قدری طوغری اوله‌بیلیر : اختیار مسئله‌سی تربیه‌یه تطبیق اولنان روحیاتله او قدر علاقه‌داردرکه اوندن بحث ایتمکلکمز لازمدر . بوندن باشقه ، طوغریسی آرانیلرسه ، بزم ایسته‌دیکمز بر حریت حقیقیه‌در . اوندن صکره ، اختیار مفهومنك طالبی ایله بالذات اختیارك طالبی بر برینه باغلی دکلیدر؟ شبهه یوقکه، هر فکر موقع فعل وتحققه چیقمغه ساعیدر ؟ فقط عجبا بو فکر متناقض اولماسون، یعنی بزم فطرتمزله طبیعت اشیا او صورتله متقوم اوله‌بیلیرلرکه بو فکرك موقع فعله چیقماسی الی الابد مستحیل اولور : حال بوکه ، مختاریت فکر واملنك البته بویله اولمادیغنی کیم دیه‌بیلیر ؟

اختیار علیهنده اعتراضلر، جبریه Le fatalisme .— اختیارك موجود اولمادیغنی ادعا ایدنلره ، کندی دلیللرینی سرد ایتملری بالبداهه واجبدر. جبریه‌نك دینی اولان اعتراضلرینی بر یانه براقه‌لم : بونلرك ارتق یالکز بر قیمت تاریخیه‌سی واردر. شاید جبریه سالکلری کرك حیاتمزده‌کی هر فعلك وکرك بالجمله حادثات عالمك اولجه قلم قضا ایله تعیین ایدلمش اولدیغنی اوکه سوررلرسه ، بالذات مبادئ علم ایله تناقضده بولنمش اولورلر. یوق « علم ازلئ الهی » یی دلیل اتخاذ ایدرلرسه بوکا حوالهٔ سمع اعتبار اولنه‌مز ، زیرا بو علم ازلی بزم ایچون بر سردر ، کیفیتی عندمزده مجهول بر دلیله استناداً اختیارك موجودیتنی انکار ایتمك عبثدر . [۱]

[۱] بو اختیار واراده مسئله‌سی علمای اسلامیه ومذاهب مختلفه آره‌سنده پك چوق مناقشه ایدلمشدر. بزم سالك اولدیغمز اهل سنت مذهبنجه هر کس فعلنده مختاردر ؛ آنجق کسب قولدن، خلق اللهدندر. (مترجم)

ایجابیه : ایجابیه‌نك ایکی شکلی . — حقیقی مناقشه باشقه یرده‌در ؛ دها جدی اعتراضلر واردر : بونلر « ایجابیه » نك اعتراضاریدر . بونلری علوم مثبته و روحیات ایراد ایتدیکندن ایجابیه‌یی ، بالطبع « ایجابیهٔ علمیه le détermi-nisme scientifique » « ایجابیهٔ روحیه le déter. psychologique » نام‌لریله ایکی‌یه آیرمق لازمدر .

علمی ایجابیه : استناد ایتدیکی مبادی . — علمی استجواب ایده‌لم : کائنات بزه نه اوکره‌دییور ؟ هیچ برشی تصادفله واقع اولماز ؛ دییور . طبیعهٔ نفس ناطقه « هر حادثه‌نك بر سببی اولدیغنه » معتقددر ، حتی علم بومبدئك صورت دائمه‌ده تحقق و اثبات اولنماسندن عبارتدر دینه بیلیر. یکی برشأن مصادف انظارمز اولدیغی وقت ، عدمدن اسرار انکیز بر صورتده چیقمایور ، بو شأن « بر ابتداء مطلق » وکندیسندن اقدم موجود بر حادثه‌یه ارتباطدن بری بر حادثه دکلدر . بالعکس دائما «علت»ی واردرکه بوعلت تماماً معین برحادثهٔ متقدمه‌در؛ اکر بوحادثهٔ متقدمه اولماسه ایدی، اوده وجود پذیر امکان اولمازدی ؛ بوحادثهٔ تالیه‌نك ظهوره کلمسی ایچون علتی اولان حادثه‌نك موجود اولماسی کافیدر . بوحالده مقدم Antécédent وتالی conséquent بربرینه بر نسبت ثابته ، بر قانون loi ایله مربوطدر . بو وجهله ، « هر حادثه‌نك بر علتی واردر ، شرائط متساویه داخلنده ، عینی علتلر عینی اثرلری احداث ایدرلر .» مثلا ایشته انبساط ایدن بردمیر چوبوق ؛ فقط بوشأن یعنی دمیر چوبوغك انبساطی » کندی باشنه حادث اولمایوب ؛ چوبوغك حرارتك تأثیرینه عرض ایدلمش اولماسندن نشأت ایتمشدر. بو حال اوشأن انبساطك «علت»ی، «مقدم علی»سی‌در ، بو مقدم مستمردر ، اونسز انبساطه امکان یوقدر ، انبساطك وقوعی ایچون بو مقدمك ایقاع ایدلمش اولماسی الویرر . بوتون طبیعتده هر شی بویله‌در : یعنی بالجمله شئون صیم صیقی بر ایجابیه آغیله بربرینه باغلیدر ، بونلر منتظم سلسله‌لر تشکیل ایدرلر، بو سلسله‌لر ایچنده اوشأنلردن هر برینی کندیسندن اولکی حادثه‌لر ایجاب ایتدیکی کبی بونلرده کندیسندن صکره کلنلری انتاج ایدرلر[١].

فقط انسان بوکائناتك بر جزئی دکلمی وشو علیت قانونی اونكده قانونی

---

[١] لاشلیه نك استقرانك اساسی عنوانلی اثرندن .

اولماسی ممکنمیدر؟ انسانك لهنده بو استثنایه ناصل عقل ایردیرملی؟ عجبا «سلطنت ایچنده باشقه بر سلطنت »می واردر ؟ بزم مقرراتمز ، افعالمز حادثاتدر ، واقعاتدر؛ بناءً علیه بونلرك‌ده علتلری اولماسی ، ومقدم علیلری ایله اسبابی ایضاح ایدلمش بولنماسی مقتضیدر . اختیار فائده‌سز ودها طوغریسی مستحیلدر : اختیاری قبول ایتمك، بعض حادثاتك کندی سبب طبیعیلری اولمقسزین یاخود کندی سبب طبیعیلرینه رغماً واقع اوله‌بیله‌جکنی تسلیم ایتمك دیمکدر . بویله بر قدرت اولسه‌یدی ، حقیقی بر رزالت اولور ، وباشدن باشه علمی تخریب ایتمش بولنوردی [١] .

بوندن باشقه کائناتده‌کی حادثاتك نیچون بویله بربرلریله متسلسل اولدقلرینی آکلامق قولایدر : بونك سببی اونلرك بعضلرینك بعضلرینه تحول وانقلابندن عبارت اولماسیدر . تجربه نقطهٔ نظرندن بونلر بزه بربرلرندن نه‌قدر فرقلی کورینورلرسه کورینسونلر، اساسده ینه هپسی متحددر. اونلرك هپسی ، اك متنوع صفحه‌لردن کچن ، صاییسز بر درجه‌ده استحاله ایدن بونکله برابر بو تکامل دائمیسی ایچنده ، کمیتجه تاس تمام لایتغیر قالان، عینی برقدرتدن énergie نشأت ایدرلر. قوای فیزیقیه آنجق ظاهراً متعدددر؛ نفس الامرده اونلر بردر، بونك دلیلی اونلرك بربرلرینه منقلب اولماسیدر ، بوده آره‌لرنده‌کی مناسبت ومربوطیتلری قطعی ومطلق اولان قانونلره توفیقاً وقوع بولور، زیرا کائناتده هیچ برشی ضایع اولماز، هیچ برشی‌ده کندیلکندن خلق اولماز. والحاصل ، بالجمله شئون فیزیقیه میاننده ، تك بر قوت واردر ، بو قوت شکل ومنظره‌جه دائما دکشمکده ایسه‌ده کمیتجه دائما نه ایسه اودر [٢] .

فقط حال بویله ایسه ، اکر قوای مختلفهٔ فیزیقیه آره‌سنده درین بر اتصال وارسه ، نیچون بو قوتلر ایله طاقات حیویه آره‌سنده بویله بر اتصال اولماسون ؟ حیاته عائد قوت وخدمتلرك‌ده حکمی وکیمیوی قوتلرك دها قارشیق و نازك بعض تحولاتندن باشقه بر شی اولماملری‌ده ممکندر : جسم متعضو بر دارالاستحضار laboratoire دن باشقه برشی دکلدر. بوکیمیاخانه‌ده نیچه فعل ورد فعللر، غایت قطعی

[١] کوریلیورکه جبریه‌یی رده احتیاجمز یوقدر، زیرا ایجابیه اونك انکارندن عبارتدر. هرایکیسی‌ده اختیاری منکر اولان بوایکی مسلك فلسفینك بربرلرینی‌ده ناصل انکارایتدکلرینی اورتایه چیقارمق تحف بر شیدر .

[٢] بو ، قوای فیزیقیه‌نك وحدتی نظریه‌سیدر .

ومعين قانونلره توفيقاً، وقوعه كلير. ينه بو سببدن دولايى «حيات» ايله «تفكر» آره‌سنده هر درلو منافرت وفرجه hiatus مستحيلدر؛ روحده اولوب بيتن شيلرك هپسى قدرت عصبيه‌نك آز چوق مركب بر صورتده تحولندن ايلرى كلير. شعورك ده خدمتى بنيهٔ دماغيده وقوعه كلن فيزييولوژيق سعي ، بزه بيلديرمكدن عبارتدر . والحاصل ، بالجمله شئون هانكى صنفه منسوب اولورسه اولسونلر ، توكنمز ، هر وقت مستمر بر قدرتك حالدن حاله كيرمسندن عبارتدر .

حفظ قوت مبدئى بوندن عبارتدر . بناءً عليه بونده آرتق اختياردن بحثه مساغ يوقدر ؛ اختيارك موجوديتى مستحيلدر . عجبا اختيار اولسه بو عالمده نه ايشله مكلف اوله بيليردى؟ اولا، كنديسندن اقدم موجود اولان روحى psychiques طاقتلرى، طاقات دماغيه‌نك تحولاتندن وبو سببله كائناتى تشكيل ايدن حركاتدن باشقه برشى اولمايان اشواق وتمايلاتى محو ايدردى . ديكر جهتدن ، ارتق حركات متقدمه‌نك تحولاتى اولمايه‌جق اولان بعض حركتلر احداث واو نسبتده بعض مخلوقات مطلقه تشكيل ايتمش اولوردى . بو ايكى شيئك ايكيسى‌ده مساوى درجه‌ده غير قابل تسليمدر. بتون افعالمز ديكر حادثات كبى، بر آن معلومده حيات دنيايى تشكيل ايدن حركاتك ديكر بر صورتندن ، نتيجه‌سندن باشقه برشى اوله‌ماز ، واكر دماغمزك اهتزازاتى بر دستور رياضى شكلنده افاده ايده‌جك و فعل ايده‌جكمز بر صيره‌ده اونلرك محصله‌سنى حساب ايليه‌جك قدر صاحب علم بر كيمسه اولسه‌يدى ، بر كسوفك وقوعنى اولجه حساب واخبار ايدن بر هيئتشناس قدر صحتله خط حركتمزك نه اوله‌جغنى خبر ويره بيليردى !

ايجابيه ايله اختيارك تأليفى خصوصنده‌كى ده‌نيشلر . — كوريليور، بو دليللر پك جديدر : هپسى علمى سند اتخاذ ايديورلر، علمك بو قدرتى‌ده شبهه كتوررمى يا ؟ اويله ايسه اختيارك موجوديتندن آرتق بسبتون واز كچمك لازم كليور كبى ظن اولنور ، زيرا بويله بر قدرت ، اكر موجود اولسه‌يدى ، علومك استناد ايتديكى مبادى ومنجر اولديغى نتايجله طبان طبانه ضد اوله‌جقدى .

بونكله برابر بعض متفكرلر بو ايكى خصم آره‌سنده بر چارهٔ ائتلاف بولمغه چاليشمشلردر . **قانت** كنديسنك علم Connaissance حقنده‌كى نظريه‌سندن استفاده،

وصنوف شئون وظواهری ، صنوف حقائقدن réalité تمیز وتفریق ایدرك ، هم مبدأ علیتی یعنی علومك طلب ایتدیکی ایجابیه‌یی محافظه وهم وجدانك اخلاقیت ایچون ادعا ایلدیکی اختیاری وقایه ایلیه بیله‌جکنی ظن ایتمشدی . اونك قولنه کوره انسان شأنی ، حسی ، جسمانی عالمك اجزاسندن اولمق حیثیتیله ایجابیه قانوننه تابع ایسه‌ده ، کنهی جهتندن نومه‌نه noumène یعنی معقولات، ازل عالمنه منسوب اولمق حیثیتیله‌ده مختاردر ، برده مادام که شأن نهایة‌الامر صورت ظاهره‌در، نومه‌نه ایسه حقیقت اصلیه‌در ، او حالده اختیار اساس فطرتمزدر [۱] .

بو ذهاب پك درینددر ، غیر صحیح اولمقدن زیاده غیر کافیدر ؛ زیرا طوغریسی آرانیلیرسه نومه‌نه ه منسوب اختیارك بزه تعلقی وفائده‌سی یوقدر؛ زیرا بز شئون وحوادث عالمنده یشایورز ، فعل ایدییورز ، وظیفه‌نك ، مکلفیتك بر معنایی حائز اولماسی آنجق بودنیایه نسبتله‌در ؛ بناءً علیه بزه الزم اولان بودنیاده ایش کوره‌بیله‌جك براختیاردر : حال بوکه قانت ك بزه نهی ایتدیکی تام بودکلیدر ؟

احتمال که فیلسوفك صوك فکری علمك ، کندیسنی تأسیس ایدن مبدأ علیت وکندیسنی نسج ایدن ایجابیه ایله ، رمزی symbolique وبسبتون اضافی بر قیمتی اولدیغی وبناءً علیه ماهیت اشیا حقنده هیچ برجهتله حکم ویرمدیکنی سویلمکدر ؛ فقط اوتقدیرده ایجابیه ایله اختیاری تألیفه محل اولمایوب، آنجق اوکا مالك اولمادیغی قیمتی اعطادن واز کچمك لازمدر [۲] .

دها صکره‌لری ، بعض متفکرلرده اختیاری بقای قوت مبدئیله توفیقه چالیشمشلردر . اونلردن بعضلری ، ده‌قارت ه تبعاً ، هرنه قدر اختیارك یکی قدرت وطاقتلر خلق ایتمکدن عبارت اوله‌مازسه‌ده ، هرحالده اقدمجه موجود قوتلرك استقامتنی تعیین خصوصنده مؤثر اوله‌بیله‌جکنی بیان ایتمشلردر . دیکر بعضلری اختیاری بالذات فن میخانیك ایله اثباته اوغراشمشلردر .

بعض احوالده، برسائق، «آیریلق نقطه‌لری points de bifurcations دنیلن بعض نقاطه کلنجه شرائط موضوعه ومسلمه‌یه تمامی تمامنه رعایت ایتمکله برابر ،

[۱] قانت ك لساننده نومه‌نك معناسی شأنه مقابل اولمق اوزره بذاته شی، حقیقت مطلقه‌در.

[۲] ایلریده کوره‌جکمز کبی ، مسئله‌نك حلی بودر .

فلان ويا فلان استقامتی بلا قيد وتأثر ترجيح واتخاذ ايده‌بيلير : نيچون بونك كبی روح ايچنده دخی ، اختيارك وجودينی افشا ايتمك دكل، ايشـك حلنه يكانه چاره اوله‌جغی ايچون، اونك توسطنی اقتضا ايدن بعض « قرارسزلق حاللر »ی اولماسون ؟ بو قبيلدن اوله‌رق ميخانيك عالمنده ، بر برينه رقيب قوتلرك تأثيری نتيجه‌سی اوله‌رق ، بعض « موازن » حاللر واقع اوله‌بيلير، اوصورتله‌كه « موازنه‌يی بوزمق rupture " ايچون غايت‌الغايه كوچك بركميت الوير‌ر . بويله برشی روحده‌ده نيچون اولماسون ، نيچون اراده‌نك حد اصغری مداخله‌سی اشواق ويا افكار آره‌سـنده‌كی موازنه‌يی بوزوب اونلردن برينك ترجيحنه سبب اولماسون ؟ اكر بقای قوت مبدئنك قيمت مطلقه‌سی تسليم ايديلرسه بوده نه بيشلرپك ماهرانه، فقط ناكافيدر. برقوتك استقامتنی تبديل ايچون، برساٌنقك براستقامت خصوصيه‌يه توجه ايتمسنی انتاج ايتمك ايچون، ذاتاً بسبتون نظری، مجرد برشی اولان موازنه‌يی بوزمق ايچون، برقوهٔ منضمه علاوه ايتمك الزمدر. انجق بوكسر منضم نه قدر كوچك اولورسه اولسون ينه آز چوق فعلی وحقيقی بر شيدر. فضله اوله‌رق، بتون بونظريه‌لر، تماماً پسيقولوژيق برنقطهٔ نظردن نظر ملاحظه‌يه آلنديغی حالده ، اسباب وسوائقدن غيرمتأثر اختيار liberté d'indifférence دنيلن ذهابه راجعدركه بونك طايانه‌ماديغنی ايلريده كوره‌جكز [١] .

آلزمو يكی وضعيت . — والحاصـل ، بقای قوت وعليت مبدئلری ايله اختيارك تأليفنی، اكر بوايكی متعارفه ايچون بر قيمت مطلقه تصديق اولنيورسه ، قاله آلماملیدر : الك اينجه فن مناظره علی الاطلاق غير قابل تأليف اولان شـيلری تأليفدن عاجزدر. فقط استعانه اولنان مبادينك قيمتی تام معناسيله مطلقميدر؟ اونلره ويريله‌جك معنی، منزلت نه‌اولماليدر؟ عجبا علم ، اومبادی نامنه، اختياری محكوم ايدر وبروهم وخيال صيره‌سـنه آتارسه ، حدينی كچمش اولمازمی ؟ ايشـته اصل مسئله بوندن عبارت اولوب اختيارك طالعی بوكا ويريله‌جك جوابه متوقفدر.

مبدأ عليت اوزرينه مستند ايجابيه‌نك تنقيدی . — اول امرده عجبا مبدأ عليت اختياره مانعميدر ؟ بومبدأ كندی باشـنه وبالذات مأخوذ اولنجه ، « هر حادثه‌نك

---

[١] اختيار ايله بقای قوت مبدئنك تأليفنی بالخاصه **دوسی‌ره‌نانه ، ده‌ليوف ، فورنو، ره‌نوویه** ده‌نه‌مشلردر. **فوييه** نك (اختيار وايجابيه) سنه باقلماسی.

برعلتی اولماسنی » موجبدر. فقط « علت » نه دیمکدر؟ طوغریسی آرانیلیرسه ، بز طوغریدن طوغری‌یه وامین برصورتده آنجق بکانه برعلت طانیرز ، بوعلت ارادهٔ ذاتیه‌مزدر، چونکه نفسمزده‌کی حالاتدن استنباط ایله علیت مفهومنه مطلع اولمقده‌یز[١]. حال بوکه، بووجه ملاحظه‌یه کوره، « علت » ذی‌حیات برحقیقت آفاقیه، برطاقت قوّانیه une énergie dynamique اولوب ، « اثر و یا معلول effet » تسمیه اولنان ، کندیسندن آیری دیکر برحادثه‌یی ایقاعه مستعددر. مثلا قولمی قالدرمق ایسته‌یورم ، قولم قالقیور : ارادهم بوحرکتك علتیدر. عجبا نفسمزده‌کی حالاتی بالتجربه حاصل اولان شو نتیجه اوزرینه مبدأ علیتی تعمیم ایتمك جائزمیدر، وهرحادثه‌نك برعلتی اولدیغی تصدیق اولندیغی وقت، بوندن مقصد شئونك ماوراسنده، آزچوق بزم نفسمزده‌کی قوتلره مشابه، واوحادثه‌لری ایقاعه مقتدر قوتلر موجود اولدیغی سویلمکمیدر؟ فقط بوتقدیرده افعال مختاره‌نك، بلا «علت» اوله‌جقلری بهانه‌سیله ، باطل اولدیغنی اعلان ایتمك مستحیل اولدیغی آشکاردر، زیرا اوفعللرك « علت » ی ، علیتك بالذات انموذجی اولان شو ذی‌حیات حقیقت réalité ، یعنی اراده volonté دخی بك اعلا اوله‌بیلیر .

بو موقعده علمك بزی طوردیره‌جغی صحیحدر. زیرا علم بزه دییه‌جك که ، کندی نظرنده ، علت ایقاع ایتدیکی حادثات صنفندن خارج ، برقدرت مولده دکلدر : بویله بر استطلاعك کندیسنه هیچ بر فائده‌سی یوقدر . علم شئون وحادثاتك ماوراسنده موجود اوله‌بیله‌جك شیلرله اوغراشمایور ، یالکز حادثاتله علاقه‌دار بولنیور ، اونلرك هانکی ظروف واحوال داخلنده تحدث ایتدکلرینی ، هانکی ترتیب ونظام داخلنده لایتغیر برصورتده بربرینی ولی ایلدکلرینی آرامقله اکتفا ایدییور ، علمك نظرنده برحادثه‌نك « علت » ی دیکر برحادثه‌دن عبارتدر، یالکز برنجی حادثه‌نك وقوعی ایچون ایکنجی حادثه‌نك اقدمجه حاضر اولماسی الزم وکافیدر: یعنی بوعلت اختباری empirique وشأنی phénoménal « شرط » در .

تعریفات سربست اولدیغندن ، علمك بووجهله ادارهٔ مقال ایتمسنه هیچ برشی مانع دکلدر . بناءً علیه علم « هر حادثه‌نك بر علتی اولدیغنی » بیان ایتدیکی وقت ، بوندن مقصدی بالتجربه معلوم ومتحقق اولان هرحادثه‌نك ماقبلنده دیکر برحادثه‌نك

[١] « ادراك باطن » درسنه باقلماسی .

بولندیغنی وبو مقدمك باشلیجه مستمر اولدیغنی آ کلاتمقدر . فقط بو حالده اختیار
علیهندهکی اعتراض نهاولیور؟ علم علل واسباب حقیقیه‌یی کشف وادراك ایده‌مدیکنی
بالذات تصدیق ، وعالمده وجودینی قبول ایتدیکی میخانیکیتك تماماً سطحی ،
اضافی ، رمزی اولدیغنی ، وبونلرك ماوراسنده درین بر منبع قوانیت ، بر منظومهٔ
قوای حقیقیه موجود بولندیغنی اعتراف ایلدیکی کبی اختیاری اوقوتلر میانه قویمغه بزی
دعوت واوکا اوقوتلرك عالی ودها مکمل برشکلی نظریله باقلغمزی تجویز ایدییور.[١]

هرحالده ، دها خالص ومثبت بروجه ملاحظه‌ده توقف ایتمش اولمق اوزره ،
اکر علم کائنات فیزیقیه‌ده منتظم تعاقبلر کشف ایدییورسه ، اونلری ظاهره اخراج
ایتدیکی مواضعده ، یعنی ینه کائنات فیزیقیه ایچون تصدیق ایتمایدر . علمك کندی
استنتاجاتنی عالم معنویاته ، اخلاقیاته قدر تشمیله قالقشماسی ، یالکز جرأتکارلق
دکل ، غیر مشروعدر . فی‌الحقیقه ، داخل وجدانده ، اولان بیتن شیلرك بربرینی
تعقیب ایلسی، ماده عالمنده اولان تعاقبلر کبی منتظم دکلدر، امور وشئون نفسیه‌نك تمامی
تمامنه بربرینه بکزه‌مك اوزره تکرار ایتدیکی کشف اولنه‌مایور؛ ثابت ، لایتغیر قانون
کیت کیده قاچمقده، وهر حال بر حال مستثنایه بکزه‌مکده اولدیغندن بر حادثهٔ

---

[١] انسانك طبیعت حقنده ایدندیکی ایلك فکر بودکلیدر ؟ انسان تجربه‌نك کندیسنه
کوستردیکی هر حادثه‌نك آرقه‌سنده ، اوحادثه یی تأویل ایچون کندی نفسنده ادراك ایتدیکی
قوته مشابه برقوتك موجود ومؤثر اولدیغنه حکم ایدر ، بوصورتله طبیعتده کندیسنه بویله
بر چوق جانلی قوتلر ایله مالامال کورینور . شو تصور قوانیه‌نك بر اثر توهم اولدیغنی
کیم اثبات ایده بیلیر ؟ علمك ، عالم خارجینك هر طرفنده حکمی جاری اولدیغنه قائل
اولدیغی ایجابیه ، او تصور سایه‌سنده حاصل اولمشدر ، زیرا او تقدیرده بوجانلی قوتلرك
اراده‌یه مخصوص مختاریته مالك اولمایوب برطاقم موجب ومعین افعال ایچنده منجمد وغیرمتحرك
برهیئتده بولنماسی اقتضا ایدردی؟ ایشته شئون وحادثاتك بربرینی تعقیب خصوصنده‌کی انتظامك
سببی بووجهله آکلاشلمش اولوردی . بوفرضیه‌ده ایسه ایجابیهٔ کلیه‌یه اعتقاد ابتدائی دکل
متأخر اولمق لازم کلیور، زیرا انسان کندینی نمونه اتخاذ ایله کائناتی تصور ایتدکدن صکره،
بالآخره تجربه‌نك وعقل مجردك اجباریله کندی نفسنی ، طبیعت خارجیه حقنده تجربه‌نك کندیسنه
کوسترمش اولدیغی مثاله ویا دها طوغریسی عقلك اونی تصور ایچون راغب اولدیغی صورته
کوره تصور ایتمش اولیور : یعنی عالم خارجی ومحسوساتده‌کی ظاهری میخانیکیت تجربهٔ باطن
ایله مستحصل وحقیقی وداخلی قوانیت یرینه قائم اولمش بولنیور . بناءً علیه «اختیار» ك
حقوقنی محافظه ایتمك ایچون بواستبدالی نظر اعتباره آلمق الویرردی : بوحالده علمك تلقیسی
رموزدن ، نیچون سویلاملی ، وهمدن باشقه برشی اولمادیغی دها ایی کوریله بیلیردی .

نفسیه‌نك قبل‌الوقع محقق اوله‌رق کشفی مستحیلدر . بر طاشی براقدیغکز وقت نه اوله‌جغنی امین بر صورتده سویلیه بیلیرسکز ؛ فقط بر کیمسه‌نك، فلان حال ووضعیتده ، بهمه‌حال فلان طرزده حرکت ایده‌جکنی او درجه قطعیتله سویلیه‌بیلیرمیسکز؟ انسان کتله‌لری و«بیوك رقملر»اوزرینه اجرای تتبعات ایدن ایستاتستیقجی بیله بوندن عاجزدر !

بناءً علیه خالصاً علمی شکلی آلتنده ملاحظه اولنمق اوزره مبدأ علیته نه‌قدر زیاده قیمت ویریلیر، امور نفسانیه وروحانیه‌یی حوادث فیزیقیه سلسله‌لرندن، عالم روحانی‌یی عالم مادیدن آییران فرقلر نه‌قدر تشدید اولنورسه، حریت بشریه ایچون قاپو اوقدر زیاده آچلمش اولور .

بقای قوت اوزرینه مستند ایجابیه‌نك تنقیدی . — بو تقدیرده بقای قوت مبدئی حقنده نه دیمه‌لیدر ؟ فن میخانیکك تدقیق ایتدیکی بومجرد وذهنی سیستملر ایچون هایدی طوغرو اولسون ، بو ممکندر : فقط بو ذی حیات ، مشخص سیستمه، یعنی بتون محتویاتیله برابر طبیعته اونی تطبیق وتشمیل ایلمکه حقمز وارمیدر؟

بوقانونه کوره بالجمله امور وحوادثك اساسده متحد اولماسی ، ویالکز درجهٔ حرکتلری اعتباریله متخالف بولنماسی اقتضا ایدر. بونکله برابر « **ماده** » دن « **حیات** » ه کچیلنجه بونده بسبتون یکی ، حقیقی بر تکوین وجود اولدیغنی تصدیق ایتمك لازم کلزمی؟ شبهه‌سز ، ذی‌حیات بر مخلوقده حیات ، وتعضودن ماعدا جسم جامدده‌کی فیزیقی کیمیوی خواصك هپسنی بوله‌بیلیرسکز : تعضو ایسه دیکر بر اصله ارجاع وتنزیلی غیر ممکن، اصلی original ، تعضوله وجه مشابهتی اولمایان برشیدن نشأت ایتمسی غیر قابل بر رکندر . حیات ایله شعور دخی مقایسه اولندیغی وقت حال ینه بویله‌در : یعنی مفکره طبقهٔ حیات اوزرینه قونار ، شجرهٔ حیات اوزرینه آشیلانور ؛ فقط اوندن حاصل اولماز ؛ « **ارسطو** » نك ملاحظهٔ عمیقه‌سنه کوره ، مفکره طبیعتك کاله‌طوغری اولان سیرنده یکی بر ترقی‌یه دلالت ایدر، اصلی، نوعی موجودك بر شکلنی تشکیل ایلر، بودخی کندی باشنه مستقل بر بدیعهٔ خلقتدر [١] .

[١] حیات شعوریه la vie consciente ك ، حیات عضویه‌تك برفوسفورلاشمه‌سندن phosphorescence باشقه برشی اولمادیغنی سویلمك بیهوده‌در: **هرحالده شعور** ، شعور اولمق حیثیتیله ، بسبتون یکی برشیدر .

حقایق اشیانك شوصنوف عظیمه‌سندن هر برنده دخی، بقای قوت مبدئی مطلق صورتده اجرای حکم ونفوذدن محرومدر. «ماده» ده بیله بوقاعده‌نك برصورت قطعیه‌ده تحقیقی میسر اولمایور ؛ بونك ایچون بعض وسائط تخمینیه ایجاب ایدییورکه بونلردن محروم بولنیورز . شبهه‌سز ، حوادث فیزیقیه‌یی بو مبدأ صانکه طوغری ایمش کبی تتبع ایدییورز ؛ بوحرکت علم ایچون مفید ، قوهٔ مدرکه ایچون قیمتلی ، او یغون برفرضیه‌در: فقط بویله بسیط برموضوعه‌یی برقانون نهائی وقطعی عد ایتمکه نه حقمز واردر ؟ هایدی بوقانونی کائنات مادیه ایچون اثبات ایدلمش فرض ایده‌لم ؛ اویله‌ده اولسه حیات وشعور ایچون معتبر اولوب اولمادیغنی بیلمك لازم کلیر . فقط مخلوق ذی حیات هیچ بروقت کندینه بکزه‌مامکدر ؛ بعضاً اولجه مالك اولمادیغی برشیئی اکتساب ایدییور ، بعضاً متصرف اولدیغی برشیئی ضایع ایلیور : قازانجلریله غائب ایتدیکی شیلرك بربرلرینی بحق تضمین ایدوب ایتمدیکنی تحقیقه کلنجه، بونی کیم یاپاجق ؟ بوندن ماعدا بو طوغری برشی کورنمیور : زیرا حیات هرشیدن اول برترقیدر ، یعنی اقدمجه موجود اولان شیئك تحولی دها طوغریسی تکرری دکل، فقط اقدمجه اولان شیئه هنوز اولمایان شیئك علاوه‌سی ، سوزك قیصه‌سی « خلق وجوددر » . شعوره دائر اولان خصوصاتده ایسه، قانون بقانك طوغری اولمادیغی آشکاردر. اولا حالات روحیه‌ده کیفیته عائد اویله فرقلر واردرکه بونلرك بعضلرینی دیکر بعضلرینك تحولاتی عد ایلمك مستحیلدر. اونلردن هر برینی یکی برشیدر: مثلا احساس عادی اوزرینه «تصریه» ، یاخود حافظه اوزرینه متخیله انضمام ایتدیکی وقت، بونلر اویله یکی واصلی بعض شیلردرکه کندیلرینی اقدمجه موجود عناصر تماميله ایضاح ایده‌مز. بوندن باشقه، شعور دخی، حیات مثللو، متمادی تغیراته معروضدر: دون مالك اولدیغم بر ملاحظه‌نك یرینه بو کون اوکا ضد بر اعتقاد کلیر؛ حالا محروم اولدیغم بر اعتیاد یارین نفسمه آیاق آتار؛ برلذتی اولجه پك شدتله طاتمشدم ، شیمدی ایسه بکا تأثیری اولماز وبر آز اول ، بنی پك زیاده متحسس ایدن حزنه ارتق دوچار اولمایورم !

والحاصل بقای قوت قانونی ادعا اولندیغی کبی اصح اولمقدن اوزاقدر: بلکه‌ده باطلدر ، زیرا تطبیق اولنمق ایچون تغیرات وتبدلات وقوعنی طالب اولدیغندن ،

هر تغیری تام معناسیله مستحیل [١] قیلمش و صانکه بوزلر ایچنده اولدیغی کبی ، باشدن باشه طبیعتی عاطل براقمش اولوردی . هرحالده بومبدأ خالص برفرضیه‌دن باشقه برشی اولمایوب اختیاری انکار ایتمك ایچون اوکا استناد ایلملک‌قابا برصورتده یا کلمقدر .

ایجابیۀ روحیه : دلیللری . — علمی ایجابیه‌نك دلیللری قطعی ونهائی دکلدر: یعنی ارادۀ جزئیه‌نك ایشه قاریشماسی ایچون بریر براقیورلر ؛ فقط بونتیجه بیله فائده‌سز دکلیدر ؟ فی‌الحقیقه ، اختیارك بر اثر توهمدن باشقه برشی اولمادیغنه امین اولمق ایچون انسانك نفسنه باقماسی الویرمزمی ؟ ایشته ایجابیۀ روحیه déterminisme psychologique تعزی بوندن عبارتدر . فقط تحف شی ، روحیات علماسنك چوغی ، بوسسوئه‌یه تبعاً ، اختیاری اثبات ایچون ، مناقشه قبول ایتمدیکنی اعلان ایلدیکلری شهادت وجدانه استناد ایلدیکلری حالده ، انکار ایدنلر دخی ینه وجدانك شهادتنه مراجعت ایدییورلر .

فی‌الحقیقه ایجابیۀ روحیه تجربۀ باطن ایله حاصل وثابت واقعاتك تبیان‌صحیحی اولدیغنی بیان ایتمکده‌در. وجدانی استجواب ایده‌لم : افعالمزك ، نه قدر اهمیتسز اولورسه اولسون ، بزه او فعللری ایجاب ایتدیرن بعض اسبابی اولدیغنی خبر ویرمزمی؟ مسئله‌یه وقوف ایله حرکت ایتمك، انسانك خاصه‌سی دکلیدر، برده اکر بوافعالمزی تدقیق ایده‌بیلمك، بو فعلی نیچون ترجیح ایدوب دیکرینی ایتمدیکمزی بیلمك دکلسه نه دیمکدر ؟ اکر مشورت ، اك ایی سبب ، اك مصیب وکندیسنه مطاوعت لازم کلن جهت هانکیسی اولدیغنی صورت صحیحه‌ده تخمین ایتمکدن عبارت دکلسه نه‌یه یارار ؟ والحاصل هر اراده ایتدیکمز زمان ، بهمه‌حال او یولده ، فعل ایچون بر سبب ، سائق واردر . او حالده اراده‌یی ایجاب ایدن سائقدر: سائق ایسه هرنه ایسه اوندن عبارت اولدیغندن ، فعل باشقه بریولده اوله‌ماز ؛ باشقه درلو اولماسی ایچوق باشقه بر سائقك اولماسی لازمدر . بناءً علیه اختیار ، بلاسبب فعل ایتمکدن باشقه برشی اوله‌ماز ؛ کذلك طبیعتده تصادف نه ایسه اوکا مشابه، مستبد، هوسنه تابع برقوت اولماسی لازم کلیردی . بویله برخیالی اورتادن قالدیره‌لم وحقیقته رجوع ایده‌لم : اراده برمیزاندر، سائقلر ایسه درهملردر؛

[١] بوترو Boutroux نك قوانین طبیعتك امکانی عنوانلی اثرینه باقلماسی .

ترازی ناصل هر وقت اك آغیر درهملر جهتنه اكیلیرسه، اراده دخی اك قوتلی سائق جهتنه بالضروره میل ایدر. والحاصل، سائقسز ارتیاد یوقدر، ارتیاد هروقت غالب اولان سائقك محصله‌سیدر.

ایجابیه‌نك شو یکی وضعیتی نه‌دن عبارت اولدیغی كوریلیور. علمك دلائلی، وبالخاصه مبدأ علیتی مناقشه ایدرك، اراده‌یی برعلیت حقیقیه، قدرت قوانیه‌مقامنده مدافعه امكانی تصدیق ایتمشدك. فقط بوقدرت افعالنه عالمدر، وبرطرزفعلی اختیار ایتمسی مطلقا برسببه مبنیدر: بناءً علیه اونك فعلنی ایجاب ایتدیرن بوسببدر: یوقسه بوسببدن دولایی موجِب اولان اراده دكلدر؛ خایر، بوسببك برقیمت ذاتیه‌سی وارایدی واراده‌یه قرار ویرن اودر. بو بی فائده بر هویتدن entité باشقه برشی دكلدر، هیچ برشیئك سببی‌دكلدر، ایجاب وتعیین بالذات سببدن نشأت ایتمكده‌در.

اختیارعلیهنده‌كی اعتراضلرك هپسی ایجابیه‌نك بوشكلنه‌رجوع ایدییور: ادعا اولنان علمی ایجابیه‌اساسنده ایجابیۀ روحیه‌یه‌اینیور: برفعل ارتیادینك «مقدم علّی» سی آنجق ذهنده حاصل برفكرویاحساسیتمزده متحصل برشوق اوله بیلیر؛ بومقدم علّی كذلك بعض قوتلرك «تحول» ی، محصله‌سی‌دخی دكل آنجق بعض دواعیٔ عقلیه‌وسوائق حسیه اوله بیلیر.

«اسبابدن غیرمتأثر» اختیار نظریه‌سی — La liberté d'indifférence بو یکی دلیللرحقنده نه‌دوشونملیدر؟ اختیارك بعض طرفدارلری، كندی‌نظریه‌لرینی صوك نتیجه‌لرینه قدر ایصال ایدرك، اراده‌نك هیچ برسبب وسائقه محتاج اولمقسزین، كندی كندینه برشیئه قرار ویرمكه مقتدر اولدیغنی ادعا ایتمشلردر: بونلرك قولنجه دواعیٔ عقلیه خارجده فعلاً وجودی اولان حقایق دكل، بلكه بعض عادی صور ذهنیه‌دن عبارت اولدیغندن، بواعتبارایله اراده‌اوزرینه هیچ برتأثیراجرا ایده‌مزلر.

ایشته «اسبابدن غیرمتأثر» اختیاری نظریه‌سی بوندن عبارتدر. بوریدانه [۱] اسناد اولنان مثال مشهوردر: قارنی آجیقمش بر اشكی ایكی اوت دمتی آره‌سنه قویمشلر،

---

[۱] اون دردنجی عصرده‌كی اسقولاستیك حكماسندندر (وفاتی ۱۳۵۸ سنه‌سندن صكره‌در). قارنی آجیقمش وصوصامش بر اشكك بر طرفنه بر قووا صو دیكر یاننه ومساوی مسافه‌یه بر دمت اوت قویمشلر. اشك هانكیسندن باشلایه‌جغنی بیله‌مامش، اولا صوبی ایچوب صوسزلغنی‌می كیدرسین، یوقسه اوتی ییوب قارننی‌می طویورسون؟ بونكله برابر بوریدانك اثرلرنده بو مثاله تصادف اولنمامشدر.

بو دمتلرك هر ایکیسی اشکدن مساوی مسـافه‌ده بولنیورمش، وینه هر ایکیسنك منظره‌سی بربرینك عینی ومسـاوی درجه جالب اشتها ایمش؛ ایجابیه طرفدارلری دییورلرکه، بو اشك ایچون او دمتلردن برینی دیکرینه ترجیحاً یمکه باشـلامق اوزره بر سبب اولمادیغندن آچلقدن اولمك مقرردر؛ اختیار طرفدارلری‌ده دیرلرکه سبب اولمقسزین ویا اسباب متضاده مساوی قیمتده اولدیغی وقت، اراده بر شیئی ترجیحه مقتدر اولدیغندن، اشـك او دمتلردن برینه هیچ بر فرق آرامقسزین صالدیروب، صکره دیکرینی ییر. **بوسسوئه** بو وجه ملاحظه‌یی قبول ایدییور: **بوسسوئه** شویله دییور: «صاغ آیاغمدن زیاده صول آیاغمله یوریمك ایچون بر سبب ومجبوریتم یوقدر: بونکله برابر قالقار ویوریرم؛ یعنی بو فعلمده مختارم.» **ره‌یه** لك‌ده مثالی معلومدر: اوده‌یه‌جك بر بورجکز وار، کینه‌لرده «کینه، انکلیز لیراسی دیمکدر» ماصه‌کز اوزرینه دیزلمش؛ اونلردن بر دانه‌سنی آلیرسـکز، فقط اونلردن برینی دیکرینه ترجیحاً آلمازسکز، زیرا هپسی عینی قیمتده‌در: بو حالده فعلکزك هیچ بر سائقی یوقدر، بو فعل منحصراً اراده‌کزدن نشأت ایدر، بو جهتله تماماً سربستدر.

مع التأسف بتون بو نظریه غیر قابل قبولدر وناقص **بر** تحلیل اوزرینه مؤسسدر. **ره‌یه** لك ایراد ایتدیکی مثالی آله‌لم: اول امرده بر انکلیز لیراسی آلمغی اراده ایتدم، فقط بونك مکمل بر سائقی واردی؛ بو سائق بورجمی اوده‌مك وبوندن چکندیکم حالده تولید ایده‌جکی ناخوش نتیجه‌لردن عبارت ایدی: بناءً علیه ارتیاد اولدیغی کبی، سائق اراده دخی واردی. بالعکس، اولیرالردن برمعینی دیکرینه ترجیحاً آلمقلغم ایچون هیچ بر سبب یوقدی، زیرا اونلرك هپسی برقیمتده‌درلر؛ بناءً علیه حقیقت حالده اونی آلمغی اصلا اراده ایتمامشم دیمکدر؛ بونك دلیلی شودرکه، اکر اولیرا قلب چیقسه‌یدی، مسئولیته دوچار اولمایه‌جقدم. قرارسزلق ایچنده براقمش اولدیغم شیئك تعیینی همتنی ظروف واحوال خارجیه‌یه، مثلا اعتیادات آلیهٔ عضویه‌مه توديع ایتمش اولیورم: یعنی فعل، «أنا» اولمایان اسـباب تأثیریله وقوعه کلمش بولنور. **ره‌یه** لك مثالی ایجابیه علیهنه بر دلیل اولمق شویله طورسون، اوکا تماماً حق ویرییور: هر نره‌ده اراده وارسه سائق‌ده واردر؛ هر نره‌ده سائق یوقسه، اراده‌ده یوقدر.

والحاصل، بوذهاب بربرلرینه تماماً مخالف ومقابل ایکی شیئی مزج ایدییور. اختیار هوا وهوس دکلدر؛ اختیار، متأمل وعلیم برقدرتدن باشقه برشی اوله‌ماز: هرنه زمان برشیئی اراده ایدرسه‌ك هردفعه‌سنده، برسائق واردر، وبویله بر سائق اولمق مقتضیدر: حتی اراده ایتمك، یعنی ارادتمزی تسخیر ایلمك، اونی باشقه‌لرینه ویاخود بالذات کندیمزه اظهار ایتمك ایچون اراده ایلدیکمز وقت ینه المزده بر سبب واردر: یالکز، دلی، حیوان نه‌یاپدقلرینی واونی نیچون یاپدقلرینی بیلمکسزین فعل ایدرلر؛ بناءً علیه اراده ایتمزلر. اختیار، کندیسنه طرفدارلق ایدنلردن بعضلرینك اونی قویدقلری یرده قائم اوله‌ماز، فقط بوندن اختیارك موجوداولمادیغی نتیجه‌سی چیقارمی؟

ایجابیه روحیه‌نك مناقشه‌سی. — اراده‌یی هایدی برهویت خصوصیه عدایتمکی انکار ایتسونلر، بونی قبول ایدرز: کچن درسده سویلشدك، اراده بزم کندیمزدن، بنلکمزدن عبارتدر: او حالده أنا ایله بالذات دواعیٔ عقلیه آره‌سنده‌کی مناسبات نه‌دن عبارتدر؟ ایشته بتون مسئله بوندن عبارتدر. فعلی تعیین وایجاب ایدن شی، الك قوتلی سائقدر دینیور: شبهه یوق، فقط الك قوتلی اولان سائق هانکیسیدر؟ سائقلر ذاتمزدن خارج، وایچمزه خارجدن داخل بعض شیلرمیدر، اونلرك حصولنه وموجودیتنه بزم هیچ بردخلمز اولمایورمی، صانکه ایچنه درهملر آتیلان برترازی کبی بوایشده برعلاقه وتأثیرمز یوقمیدر؟ برده بوسائقلر ثابت ومستمر بعض کمیاتدن می عبارتدر؟ اصول اعشاریه‌مزه منسوب درهملر کبی، تماماً غیرشخصی، وبردفعه‌یه مخصوص اولمق اوزره تماماً تعیین اولنمش برقیمت مطلقه‌یه مالکمیدرلر؟

حقیقت، اکر ایجابیه، حیات انسانیه‌ده، افعال مختاره‌نك ظن اولندیغندن زیاده نادر اولدیغنی، وافعالمزك اکثریسنه تعلق ایدن خصوصاتده، تماماً سطحی، نفسمزه همان همان یبانجی، وأنامزك کندیلرینه علاقه‌دار اولمادیغی، بعض قوری سائقلره، افکاره، احتساساته مطاوعت ایله اکتفا ایتدیکمزی سویلمش اولسه‌یدی، حقی اولوردی: هر بریمز ایچون، اعتیاداتمزه، مسلکمزه کوره، کونك هرساعتی داخل شعوره تداعی قانونی واسطه‌سیله بربرینه باغلی برسوری صور محسوسه‌یی نقل وایصال ایدر، که بونلر بالطبع اونلری موقع فعله چیقاره‌جق حرکتلره بادی اولور. هرحالده، بزدخی، کندیسنده تحدث وظهور ایدن استحضاراته مطاوعتکارانه

تبعیت ایدن حیواندن باشقه درلو حرکت ایتمیورز ، بزده میخانیکی ، غریزی بر حیات ایله یشایورز ، بز بعض یاپدیغمزدن خبیر مذاقی ماکنه‌لرز . ایشته ، ایجابیه یك متعدد اولان بو افعاله اویغون کلیر . اعتراف ایده‌لم که ، دها آغیر وجدی ظروف واحوالده ، رخاوت تأثیریله اختیارمزدن فراغت ایتمکلکمز وذاتمزده ، ذاتمزك دخل وتأثیری اولمقسزین بعض افعال وقوعنی تجویز ایلمکلکمز چوق دفعه واقع اولور .

بونکله برابر بعضاً اویله مهم ، اویله جازم حاللرده اولورکه کندیمزی طوپلایه‌رق ، اعتیادلرمزی قیرار ، شو صنعی وکوره‌نکه مغلوب بنلکمزدن یاقابی صیروب بزی بزدن صاقلایان وکندیمزی ینه کندیمزه قارشی اورتن شو کثیف پرده‌یی پارچه‌لارز : بوتقدیرده ذاتم کندی ذاتی قارشوسنده ایرکیلوب حال ووضعیتی ملاحظه ونه یاپمقله مکلف اولدیغنی تأمل ایلر . آز چوق نازك بویله آنلرده انسانی عادی ، عاطل ، مطاوعتکار ، ونه طرف آغیر باصارسه اوطرفه اکیلمکه محکوم بر ترازی‌یه بکزتمك باطلدر . فی‌الحقیقه اوتقدیرده تأمل ایلرز ، دواعی وسوائق آرتق بزدن خارج ومستقل شیلر اولمایوب ، کندی اثر اختراعمزدر ، اونلری آرارز ، وممکن اولدیغی قدر مقدارلرینی چوغالتمغه جهد ایدرز . بووجهله ، بوراده سائقك کندی ذهن ذاتمز ، کندی طرز محاکه‌مز ، کندی وسعت وصمیمیت فکریمز ، کندی خاطراتمز ، وتجربه‌مزله برلکده ، بالذات کندیمز اولدیغنی کیم کشف ایتمز ؟

بونکله برابر هپسی بوندن عبارت دکل : بوسائقلرك برقیمت مطلقه وثابته‌سی یوقدر ؛ بونلر « اشیا » دکل « ترقیات » در : مشورتك هر آننده تحولاته معروضدرلر ، بعضاً ضعیفلرلر یاخود قوتلنیرلر ، حقیقی بر تکامله تابع اولورلر ، اوصورتله که ایچلرندن بری ، اول امرده اك ضعیف کورندیکی حالده ، اوکا عطف ایتدیکمز تأمل و دقت سایه‌سنده ، نهایت دیکرلرینه تفوق ایدر . بناءً علیه سوائقك قیمتی اولجه معین دکلدر ، او قیمتی یاپان بزز ، او قیمتده بحسب‌الذات شخصی بر امثال cofficient واردر ، بونك ایچون هر بریمزه کوره دکیشیر : ایکی شخصی عینی ظروف واحوال ایچنه قویکز ، اونلره عینی سائقلری ویریکز ؛ هر ایکیسی باشقه درلو عمل ایدر ، چونکه او ایکی کشی آیری آیری بر شخصدر : اونلرك بریسی بعض سببلری قبول ایدر ، اونلره دیکرلرندن زیاده قوت ویرر ، حالبوکه

دیکری او سببلری رد ایدر ، حتی اونلرده توقف بیله ایتمز ، زیرا طبیعتنه موافق وخیالنه ملایم کلمز .

حال بویله اولنجه ، بالذات ایجابیه‌نك دستورینی قبول ایده‌بیلیرز ، چونکه ، بودستور اختیاری امحا ایتمك شویله طورسون وضع واثبات ایتمکده‌در . اوت ، عمل ایتدیکمز وقت ، دائما بر سائق واردر : فقط بوسائقی شخصیت کندینه قلب ایتمشدر ، شخصیتك علامت فارقه‌سی ، لون مخصوصی اونده متجلی اولمقده‌در ، او درجه‌ده‌که او سائق ایله شخصیت بر برینه تماماً قاینامش وحقیقة هرایکیسی برشی اولمشدر ! پك اعلا ، او حالده ، ایجابیه‌نك سرد ایتدیکی اودلائل نره‌یه منجر اولیور ؟ فعلی الك قوتلی سائقك تعیین وایجاب ایتمش اولماسی ، اونی کندیمزك تعیین وایجاب ایتمش اولمقلغمز ، یعنی موجب اولمق ، مختار اولمق دکلیدر ؟ بناءً علیه ایجابیه ، حقایق انسیانی تحلیل ایتمش اولمق ایچون اجزاسنه تفریق ایدن تجریده ، وبونك کبی عقل مجردك وهر شیئی بولندیغی حال اوزره براقان نطقك مقتضیات وایجاباتنه آلدانمش اولیور . اولا اراده ایله سائقی ، یعنی اونی تصور وتشکیل ایدن ذهنی بربرینه مباین عد ایلمسی حقسزدر : ایجابیه اونلری صانکه بربرندن آیری ، بربرینه دشمن ایکی قوت کبی صاییور ، حال بوکه اونلر ، دوشونن ، حکم ایدن ، وبالآخره تفکر وحکم ایتدیکی وجهله عمل ایله‌ین ، غیر قابل انقسام شایعindivis عینی برموجودر . فقط ایجابیه‌نك الك آغیر خطاسی ، برحرکت متمادیه ایله مشورتدن فعله کچن أنانك فعالیت عظیمه‌سنی کورمامسی ویا انکار ایلمسی ، واقعاتی میخانیکی برشکلده ایضاح ایتمسی ، وبو تأویلی وجودمزك حیاتی ، ترقیٔ قوانیسنی یرینه قویماسیدر . ایجابیه برفعل واقعی کندیسنه تقدم ایدن سائقه حمل ایدییور : بومشکل دکلدر ؛ اکر تأثیر باشقه درلو اولسه‌یدی ، ینه اوکا حمل ایتمکدن کیری قالمایه‌جقدی : بوتأویل کیفی ، سطحیدر ، زیرا سائق ، فعل ، بونلرك هپسی لسانك سهولتی ایچون طوندیرلمش ، جامد بعض معانیٔ مجرده‌دن باشقه شیلر دکلدر ، بونلرك هپسی ، أنانك ، غیرقابل تفریق فعلی ، توتری ، وترقیسیله برلکده ، کندیسیدر !

ایجابیه‌نك کیف وهوسدن عبارت براختیاری رد وانکار ایتمکده حقی واردر ، فقط ذهنك نفعنه اختیاری خذف والغا ایتمسی حقسزدر : « رینیه‌نك تعبیری وجهله ، ذهن اختیارك روحیدر » : مختار اولمق دیمك ، بیله‌رك ، تأمل ایله ، انسانك کندیسنك

کندی ایچون احداث ایتدیکی سوائق اوزرینه فعل ایلمسیدر، بو سوائق فطرت ذاتیه مزك علامت فارقه‌سنی حامل اولدیغی کبی اونك قیمتنده‌ده واقفز. افعالمزی ایجاب و تعیین ایدن سوائق اولمایوب، فقط کندی سائقلریمزه کوره افعالمزی بز تعیین ایتمکده‌یز. ایشته حیوان ایله انسانك خط حرکتلرینی هر وقت آییران شی بودر: حیوان نفسنده طوغان صورت محسوسه‌یه درحال تبعیت ایدر؛ انسان تأمل ایده‌بیلیر، کندینی طوپلایه‌بیلیر، استحضارات ذهنیه‌سنی معاینه و اونلری اضطراریت میخانیکیه‌دن تخلیص ایده‌بیلیر. دها زیاده‌سنی‌ده یاپابیلیر؛ حیوانك طبیعت طرفندن مستحضر بر فکر یکانه‌سی اولدیغی حالده، انسان، کندیسنه خارجدن وارد اولان افکارك یاننده، تأمل سایه‌سنده، بالذات دیکر فکرلر خلق و ایجاد و بونلری تکثیر ایده‌بیلیر، بالخاصه دها یوکسکلرینی، و کیت کیده دها صاف، و محسوساتدن قورتلمش، کیت کیده دها عمومی، و کیت کیده دها جوانمردانه، دها بیغرضانه، یعنی اخلاقی اولانلرینی تصور ایلیه‌بیلیر؛ انسان کندی ابداعات ذاتیه‌سنه توفیقاً، و کندی عقل ذاتیسیله کندی ایچون خلق ایتدیکی مفکوره‌یه امتثالاً حرکت ایتدیکی وقت، آرتق افعالی خارجی بعض سوائقك تحت اجبارنده وقوعه کلمیوب، آنجق اونك نفسندن صادر اولمقده، اوکا مختص، و خلاصه مختار بولنمقده‌در [١].

اختیار قابل اثباتمیدر؟ — بو درسك باشنده، عجبا اختیار حقنده‌کی اعتقادمز اساسلی بر شیمیدر دکلمیدر دییه صورمشدق: بو اعتقادك وهمی اولدیغنی هیچ بر شی اثبات ایتمیور، بالعکس هر شی اوکا پك اساسلی بر شی نظریله باقلغمزی تجویز ایتمکده‌در. شبهه‌سز، دها مشکل‌پسند واقناعی دها مشکل کیمسه‌لر اختیار حقیقةً قابل اثباتمیدر؟ و بو بابده اقامه اولنه‌بیلدیکی ظن اولنان دلائل عجبا علیهنده ایراد اولنان دلائلدن دها جازم و قطعیمیدر دییه صوراجقلردر.

اولا، ویریلن نصیحتلردن، وعدلردن و ایدیلن رجالردن مستنبط شو اسکی و مشهور دلیلك بریانه براقلماسی لازم کلدیکنی، یاخود دها طوغریسی، بونك اختیاری اثبات

---

[١] بو فکر دەقارتك تلقینسنه مطابقدر، دەقارته کوره ادب و اخلاقیت ایله متحد و توأم اولان اختیارك معناسی احتراصه دکل عقله کوره حرکتدن عبارتدر. فی الحقیقه هیئت عمومیه‌سی عقلی تتویج ایدن فکرلر و بالخاصه افکار اخلاقیه حادثات میخانیکیه‌ده مدبر اولدیغی ظن اولنان ضرورته منقاد دکلدر.

ایتمك شـویله طورسون ایجـابیه‌نك تماماً لهنده اولدیغنی مقام اعتراضـده سرد ایلیه‌جكلردر . [١]

فی‌الحقیقه، اختیار فرضیه‌سـنده، رجالر، تهدیدلر، نصیحتلر، بونلرك هپسی باطل وفائده‌سزدر : سزه یالوارمق ، ارادهٔ مختاره‌كز سایه‌سنده بنم شو یالواریشمه اصلا اهمیت ویرمامك اقتدارکز داخلنده اولدیغنی بیلدیكم حالده، نه‌یه‌یارار؟ بالعکس ایجابیه فرضیه‌سنده، اونلرك اسبابی تماماً اکلاشیلیر وهپسـنك بر حكمت وجودی واردر : یعنی بونلر ترازینك بر كوزینی اكدیرن وتأثیر مطلوبك حصولنه بادی‌اولان درهملر مثابه‌سنده‌در .

اختیارك موجودیتنی اثبـات ایچون همان عموماً قبول ایدلمش دیگر مشهور بر دلیل واردركه « وجدانك طوغریدن طوغری‌یه شهادتندن » عبارتدر، بودلیله‌ده او نظرله باقمق لازم كلدیكنی سویلیه‌جكلردر. شویله‌كه اختیار اول امرده ملموس، مرئی برواقعه دكلدر: حالبوكه‌بوشرط اولمازسه اختیار حقنده مناقشه ایتمك‌ممكنمیدر ؟ دیگر طرفدن او وجدان اختیار ایچون اولدیغی قدر ایجابیه ایچون‌ده شهادت‌ایلر : یعنی وجدان كندیسنه سویلتدیریلن شیئی سویلر . هپسی بوقدر دكل . اختیارمزك وجودندن صورت مطلقه‌ده امین، تأثیرك بزدن صادر اولدیغنه، اونلره یالكز بزم ادعای ابوت ایده‌بیله‌جكمزه واقف اوله‌بیلمك ایچون، بر آن معینده اوزرمزه اجرای عمل ایدن اسبابك هپسنی بیلمكه واونلردن هیـچ بریسـنك حصول فعلده مدخلی اولمادیغنی كشفه احتیاجمز واردر ؛ فقط بومستحیلدر . برجهتدن، وجدان روحك هرطرفنی احاطه ایتمیور، اونك بعض قرا كلق كوشه‌لری واركه وجدان اورالرینی تنویر ایلیور ؛ حالبوكه بیكلرجه كیزلی نفوذ وتأثیرلر هیـچ خبرمزاولمادیغی حالده حصول فعله بزمله برابر مداخله ومعاونت ایده‌بیلیرلر. فی‌الحقیقه بوسببلر بزه ممـانعت ایتمدكجه ویا دهـا طوغریسی بز اونلره مخالفت ایلمدكجه معلوممز اولماز . فقط شاید اراده ایله برلكـده عینی استقامته كوره اجرای تأثیر ایدرلرسـه بووقوفی ناصل كسب ایتملی؟ بناءً علیه، افعالمزك علل موجبه‌سی اولدیغنی حس‌ایتمه‌مكلكمزدن،

[١] اختیاری اثبات ایچون دلیل اولمق اوزره اكثریا امضا اولنـان عقدلری، ایدیلن وعدلری، عرض اولنـان نیاز ورجالری ذكر ایدرلر : اكر انسـان مستقبلاً مختار اولماسـه بوفعللرده بولنه‌مازدی دیرلر .

اونلرك علل موجبه سی اولمادیغنی حس ایتدیكمزی سویله یه میز: «افعالمزده كی استقلال و مختاریت حقنده كی شعورمفروض احتمال كه تابعیتمزی عدم شعوردن باشقه برشی دكلدر. [١] وقتیله اسپینوزانك كورمش اولدیغی شیءده بودكلیدی؟ «اسپینوزا دیسوركه، ارادهٔ جزئیه یه قائل اولمقلغمز، بزی تحریك ایدن اسبابه جهلمزدن نشأت ایدر» بربل ده دیبوركه، بزی روزكار فرلداغنه بكزه تمك قابلدر، بوفرلداق، مثلا شماله دونمك ایسته دیكی وقت، اونی بر روزكار ضربه سی او مقصدینه نائل ایدر، فقط فرلداغك بوروزكاردن خبری یوقدر؟ بوجهتله موجَب اولان برحركتی مختار ظن ایدر.

شبهه سز، بونلرك هپسی طوغری اوله بیلیر؛ فقط هیچ اولمازسه روحیاتك وجه ملاحظه سنه كوره، اختیارك ایجابیه قدر حقوقی واردر. اولا بتون ظواهر اختیارك لهنده در؛ ثانیاً اكر افعالمزك موجَب اولدقلرینی حس ایتمه مكلكمزدن، اونلرك اصلا موجب اولمادقلرینی حس ایتدیكمزی سویلیه مزسه ك، ادعا اولنان شوعلل موجبه یی حس ایتمامكلكمزه ابتناءً، بوعلتلرك ینه موجود اولدقلرینی بیانه مأذون اوله بیلیرمی یز؟ والحاصل، اراده مزك ایشه فعالانه مداخله ایتدیكنی، أنامزك علی الدوام ترقی وانكشاف ایلدیكنی قلبمزدن واسطه سز اوله رق حس ایدییورز، بوجهتله بواحتساسه قارشی هیچ بردلیلك فائقیتی اوله ماز. اراده نك شومداخله سی ذی حیات، مشخص برفعل دیمكدر، أنا اوفعلده كندیسنی حرحس ایدر وكندی ذاتی زمانه غیر تابع، تحلیلی ناقابل، بسیط برامر اولمق اوزره اعلان ایلر. یالكز، اوكا رجوع ایدنجه ووقوع بولمق اوزره اولان فعلك یرینه، فعل واقعی اقامه ایله نجه، اونی اجزاسنه تفریق ایدرز، قیرارز، یرینه مجرد ومیخانیكی برعلامت قویارز، بونك اوزرینه درحال فعالیت عطالت، اختیار ایجاب اولور. بونك ایچوندركه انسان كندی اختیارینی كندینه ایضاحه یاخود آكلاتدرمغه قالقیشنجه، لاجرم ایجابیه یه وارلمش اولور. [٢]

اختیار حقنده نتیجهٔ استدلال. — فضله اوله رق، كافی درجه ده كوسترمشدك: باشقه هردرلو دلیل مفقود دخی اولسه، بعض دلائل معنویه اختیارك وجودینه

---

[١] فوییه نك La liberté et le déterminisme كتابنه باقلماسی.

[٢] برغسونك Les données immédiates de la conscience كتابنه باقلماسی.

شهادت ایتمکدن خالی قالماز . اولا وظیفه انسانك ذمت مکلفیتنه ترتب ایتمکده وکندیسنه مطاوعتی اقتضا ایلمکده‌در : وظیفه‌یه اینانمقده بر وظیفه‌در ، اختیارك موجودیتنه اینانمقده اویله بر وظیفه‌در ، زیرا بو اعتقاد اولمازسه ، **قانت** ك اثبات ایتمش اولدیغی وجهله ، وظیفه‌نك وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق اخلاقیته دائر اولان بتون مفهومات اساسیه‌نك معناسی قالماز . اختیارك وجودینی تسلیم ایتمك ، یالکز بر فعل اعتقاد دکل ، بر مکلفیت حقیقیه‌در ؛ بو اولمازسه ، حیات انسانیه معناسنی ضایع ایدر ، استقامتنی شاشیرر ، احتراصاتك هپسی مشروع اولور . ایجابیه مدعاسنی هر وقت مغلوبیته اوغراده‌جق ، بعض عقولك ، نتایج ومحازیرینی دوشونمکسزین ، نظریاً قبول ایتدیکلری اومدعایی اونلردن بالعمل طیشاری‌یه آتدیره‌جق اولان کیفیت بوندن عبارتدر . [۱]

ایجابیه انسانك وجدانی یارالار ، عصیانه مجبور ایدر ، ایجابیه علیهنده اونده غریزی وفوری برصدای اعتراض یوکسلیر . ایشته بحق بو سببله‌درکه ، ایجابیه‌نك ظواهری علماً نه قدر اصح اولورسه اولسون ، بوذهاب عین حقیقت دکلدر : « نفسمزده بو ویاشو مسلکدن système دهاقوی برشی واردر ، بومالك اولدیغی ذاتی واساسی شیلرله برابر حیات انسانیه‌در ، بر مسلك ایسه انجق اوکا استناد ایدرسه قویدر . » [۲]

غیر اخلاقی بر ذهاب باطلدر : رابله Rablais نك تصویر ایتدیکی پانتاغروئلك تعبیری وجهله « وجدانسز علم اوله‌ماز » .

تطبیقات عملیه . — اختیارك حدود وشرائطی . — بونکله برابر ایجابیه‌ده شایان قیدوتذکار برحقیقت مهمه واردر . اختیارمز یالکز کسیك کسلك intermittent اولمایوب ، حیاته ظن اولندیغندن پك آز مداخله ایتمکده وبعض حدود ایله مقید بولنمقده‌درکه بونك انکاری غیر قابلدر . اختیاره اکثریا مطلق ، غیر مشروط ، هیچ برشیئی صایمایان ، هرزمان بتون تمامیتیله برابر ، عینی قوتی محافظه‌یه مستعد بر قوت نظریله باقیلیرلر . بویله بر تلقی طوغری دکلدر : اختیار ، هرنه اولورسه

[۱] بورژه Bourget نك Le Disciple کتابندن .

[۲] ریقاردو Ricardou نك De l'idéale کتابندن .

وهرهانكی حال ووضعیتده بولنورسه بولنسون هرشیئی یاپمغه مستعد، هیچ بررابطه ایله غیر مقید کرامت آسا برقدرت دكلدر .

اولا اختیار اویله بعض شرائط میاننده نمایان اولیورکه اونلری كندیسی وضع ایتمامش، اویله برساحه‌ده متجلی اولیورکه اونی كندیسی خلق ایتمامشـدر ؛ یعنی دها چوقدن ایجاب ایله مقید دیمكدر . دها طوغارکن خصـوصی برفطرتمز، ذاتی برمزاجمز واردر ؛ باباءمزدن میراث اوله‌رق برسوری خصوصی قابلیت واستعداده صاحب بولنیورز . ثانیاً اختیـار آلمش اولدیغمز تربیه‌یه، بزی ایچنده بیوتدكلری محیط اخلاقی‌یه تابعدر . بوندن باشقه هرقرارك داعی وسائقلری واردر، بونلرده، هیـچ اولمازسه قسماً، دكشدرمسی المزدن كله‌ین علل واسبابه باغلیدر . تجربه‌مز نه قدر زنكین، ذهنمز نه‌قدر كنیش، محاكمه‌مز نه‌قدر طوغری، كذلك قوهٔ تأملیه‌مز نه قدر درین، حساسیتمز نه قدر شـدید ومهذب ومضبوط اولورسـه اختیارمزده اوقدر بیوك اولور .

شونی‌ده اخطار ایده‌لم كه اراده دخی كندی تعینات مسبوقه‌سنه، اولجه كندیسی ایچون احداث ایتمش اولدیغی وضعیاته، اخذ ایتدیكی ویا نفسـمزه دخولنی تجویز ایتدیكی اعتیاداته تابعدر. آشكاردركه بوراده، اراده‌مزله تشریك مساعی ایدن و «تعاون وتنـاصر اخلاقی Solidarité morale» تسمیه ایتدكلری قوتی احداث ایله‌ین بو متعدد نفوذلرك هپسی حقنده مكمل برتحلیل یاپامایز؛ یالكز شو قدرینی سویله‌یه‌لم كه اختیارمز «محدود اولوب هیـچ بروقت مطلق، وغیرمحدود براستقلالیت دكلدر»[١]؛ بو هر جنسندن بیكلرجه ایجابات ایله مقید، محصـور، هردرلو دشمنلرك تهدیداتنه متمادیاً معروض، نادر، آزالمغه، وعاقبت تسلیم اولمغه مسـتعد بر قوتدر . ایشـته اختیارك یالكز مختلف اشخاصده باشقه باشقه اولماسـنك دكل، شخص واحدده دخی نظر اعتباره آلندیغی آنه كوره متبدل اولماسنك سببی بودر .

انسانك كندی نفسی مقننه‌كی تیقظی . — شو حالده بوحقیقتی اعتراف ایتمكده هیـچ برمحذور یوقدر : بالعكس، انكارنده تهلكه واردر . اولا باشقه برینه قارشی حقسز اولمق، كندیلرینی، نه بیلدكلرینی ونه‌یه مقتدراولدقلرینی اقدمجه آراشدیرمقسزین،

[١] ماریبونك Solidarité morale (كتابندن .)

پك عجله محكوم ايتمك خطرينه پك زياده معروض بولنورز . فقط ، ارادەمزی كلوب بالتدريج باغلايان بندلرك هپسنی ، بردن بره ، وبر دفعەده قيره‌بيله‌جكمزه قانع اولورسه‌ق نفسمزه قارشی تيقظی براقمش وبعض اعتيادات سيئه‌نك روحمزه كيرمشی اولماسنه مساعده ايتمش اولور ونهايت اختيارمزی الده ايده‌ميه‌جك برحاله دوشمش بولنورز . قوتلريمزه كووه‌نمه‌يه‌لم ، خيالاتدن صاقنه‌لم ، نفسمزه قارشی ، هروقت كوزيمزی آچه‌لم . برطرفدن ، نه قدر ممكنسه ، كيزلی سببلره كسب‌وقوف ايده‌لم ، بونلری طانيق ، كنديلرندن خلاص اولمق ايچون اك ايی چاره‌در . ديكر طرفدن ارادەيی تقويه وتنميه ايده‌جك شيلره چاليشه‌لم ، حقيقی بر ذهن ايشيغنه وسكونت معنوی‌يه مخصوص دملری چوغالتمغه باقالم .

اختيارك كرچكلكی : چوجغك بونده شبهه ايتمسنده‌كی محذور . — بوندن باشقه هيچ برشيئی مبالغه ايتامليدر : شبهه يوق‌كه غير محدود ، تام براختياره مالك دكلز : فقط هيچ اولمازسه اونك حداقلنه ، برتخمنه مالكز ، بوقدری ايسه بزه الويرر ، زيرا اقداممزله ، ثباتمزله اونی هروقت دها زياده بيولدر ودها زياده‌قوتلنديره‌بيليرز . ايشته بوده ديكر برحقيقتدركه كنديسنه بتون قوتمزله باغلانمقلغمز ايجاب ايدر ، بوقاعده‌يی چوجغك قلبنه حك ايتمليدر . اوت ، اختيار جزئيدر ضعيفدر ، بونكله برابر موجوددر . بعض قيود ايله مقيددر ، اويله اولسون ! فقط تماماً اسيردكلدر ؛ بالخاصه ، اكر قصد ايدرسه او قيوددن قورتلغه‌ده چاليشر ، وكيت كيده دها كنيش وتام برموجوديت قازانه‌بيلير . چوجغه اختيارندن شبهه ايتمسنه مساعده ايتامليز ، اونی بويله برشبهه‌يه اصلا دوشورماملی يز ؛ علمك قدرت ونفوذندن استعانه ايدرك ، ارادۀ انسانيه‌نك ايچندن چيقلماز بر شبكۀ مقدرات ايچنده محبوس ، مقاومتی غيرقابل تأثيراته معروض ، وايجابات وضرورات خارجيه‌نك قوت وحقوقی اوكنده ناتوان اولديغنی بيان ايدن معهود نظريه‌لری چوجقدن اوزاقلاشديره‌لم ؛ اكر بويله ياپمازسه اوكا تلافيسی غير ممكن برفنالق ايدلمش اولوردی : دها چوقدن صولمش ووهم وخيال اولديغنه حكم ايدلمش بر مفكوره ايچون قلبنك ضربانلری بوغلمش ، وهمت وغيرتی قيرلمش ، ووجدانك امرلری اوكا تحقير ايتديرلمش ، والحاصل بتون احتراصات سيئه‌يه اسيرايدلمش‌اولوردی . اوكا عدم‌اعتمادی اوكرەدەلم ،

فقط ایمانیده تلقین ایده‌لم، قلبنده مسئولیت ومکلفیت حس قیمتدارینی‌ده ادامه وتقویه ایله‌یه‌لم.

اختیارك کمال مرتبه‌سی ایله فعلاً موجود اختیار. — اکر قصد اولنورسه، اختیاری ایکی‌یه آیره‌بیلیرز: بریسی تام ومکمل اولان اختیاردرکه بوکا اه تعالی حضرتلری مالکدر، بو اختیار حق تعالانك ذاتنه وجمیع اشیایه متصرف، فعال لمایرید اولماسی وافعال الهیه‌سنك حکمتله تماماً متحد بولنماسیدر؛ دیکر اختیار غیر تام، هرجهتدن محدود، بیك درلو حاللره معروض، کندی علیهنده برلشمش بیکلرجه دشمنلرك سهام هجومنه هدف اولان اختیاردر. ایشته انسانده‌کی حریت بوایکنجی اختیاردر، فقط بواختیار، غایه اولان برنجی اختیاره ایریشمك ایچون واسطه‌در: کمال مرتبه‌سنده‌کی اختیاره مالك دکلز، فقط المزده‌کی اختیار سایه‌سنده اوکا کیت کیده یاقلاشه بیلیرز: یعنی چالیشیرسه‌ق شجرهٔ اختیارمزی خلق وتنمیه ایله انکشاف ایتدیره بیلیرز: دیمك‌که «فعلی» اولان اختیار کیت کیده «کمالی» اولان اختیار ایله قاریشه بیلیر. بونك ایچون اونی قصد ایتمك، علائق حسیه وشهوانیه‌یی کسمك، هروقت دها زیاده عقل وحکمت حیاتیله یشامق الویرر: زیرا عقل، ذاتمزك اك یوکسك جزئیدر، دها طوغریسی انسانك کمال مرتبه‌سنده‌کی حال عقلدن عبارتدر: دها ایی اولمق، کیت کیده دها موافق عقل وحکمت بر مرتبه‌یه ایریشمك، کیتدکجه دها زیاده مختار اولمق دیمکدر؛ اختیار ایله عقلك ایکیسی برشیدر: رواقیون وقتیله بونی آکله‌مشلردی. بونك ایچون اختیارك یالکز حکیمه، عاقله عائد اولدیغنی بیان ایتمشلردی.

شخصك تشکلنده طبیعت واراده‌نك حصه‌سی. — ایشته چوجغك اقناع ایدلمسی لازم کلن مسئله: انسان کندی طبیعتنك تحکم مطلقی آلتنده دکلدر، اونی تعدیل ایده‌بیلیر، وهرشیئه رغماً، کندی مقدر اخلاقیسنی انتخاب ایلیه‌بیلیر. ماده اوزرینه آشیلانمش بولنان، حیات، نسج عالی ومعلولاتك الاستیقیتدن استفاده ایدرك، هیچ طورمقسزین یکی یکی شکللر احداث وعناصر معلومه‌نك سینه‌سندن بسبتون اصلی وبدیع بعض ترتیبلر اظهار ایتمیورمی؟ اراده ایچون‌ده بوحال واقعدر: اوده، نه قدر محدود اولورسه اولسون، تصادف ایتدیکی وکندیسنه مادهٔ ابتدائیه مقامنه

چكن شرائطله تركب ايده‌بيلير؛ تيقظ وانتباهی، شجاعتی سايه‌سنده، كنديسندن اقدم موجود قوتلری كندی استفاده‌سنه تحويل، واونلری كنديسنه تمثيل، وتعقيب ايتديكی مفكوره‌يه سوق ايده‌بيلير، بوواسطه ايله‌ده‌دها زياده كسب اقتدار ايدرك، طبيعت اولايی اصلاح ومنظره‌سنی بالكليه تبديل ايليه بيلير. **بريقی** هنروصنعت l'art حقنده «طبيعته منضم انسان» ديردی: ادب واخلاقيت ايچون‌ده بويله دينه‌مزمی؟ دها طوغريسی ادب واخلاقيت، حقيقةً الك كوزل، وهپسنك الك مهمی بر هنر وصنعت دكلميدر؟ انسان كندی نفسنك صنعتكاريدر، حيات سايه‌سنده آلديغی شو ماده‌يی ايشله‌يه بيلير، اراده تيغيله‌ده [١] اوندن پارلاق، چركين ياخود باياغی بر اثر ميدانه چيقارمغه مستعددر؛ بوحالده قيمت ذاتيه‌سی النده‌در؛ ايسترسه استكمال نفس ايدرك بوقيمتی دائما آرتديره‌بيلير. برده شونی اونوتماسون: بويله دائما استكمال نفس ايدرك، يالكز كنديسی ايچون چاليشمش اولماز؛ كندی طبيعتنی تهذيب سايه‌سنده، هم نوع بشرك وهم بتون دنيانك ترقيسنه خدمت ايتمش اولور، انسانك حياتی هرشيدن آيری برمنقبه دكلدر، صرف ايده‌جكی مساعی هيچ بر وقت ضايع اولماز، اثری غير قابل فنادر، زيرا خيرمستحصل «الی‌الابد بردوامدر.»

خلاصه

١. فعاليت اراديه متأملدر؛ بونك مختار اولديغنی، يعنی انسانك تشبث ومباشرتنه تابع اولديغنی‌ده سويلرلر. فقط بوصفت حقنده اعتراض اولنمشدر. طوغريسی آرانيرسه، انسان فعلنده مختارميدر دكلميدر ديه صورمق، اونك حقيقةً «اراده» ايدوب ايتمديكنی صورمقدر: زيرا بر ترجيح اقدمجه بزم ايچون معين ومخصص اولسه‌يدی بو ترجيحك معناسی اولورمی ايدی؟

٢. هركسك ظنی، رأی مشتركی انسانده اختيارك بولنديغنی تسليمه فطرتاً ميالدر؛ بوندن باشقه فعله كرك اولدن كرك صكره‌دن وكرك اثنای وقوعنده باقلسون، انسانك ظاهراً مختار اولديغنی انكار قابل دكلدر. بعض روحيات‌علماسی، مختاريت فكرنده‌كی مؤثريت عمليه‌يی بحق اوكه سوره‌رك، اونی التزام ايدييورلر.

---

[١] تيغ، زبانزدی طيغ: اكری وكسكين آلتلردن ياصی ايكنه وبيزكبی ديكيجی وسراج آلتلری.

فقط ایشك دها ایلریسنه کیدرك ، حقیقی بر اختیـارك موجودیتنی اثبات ایتمك ممكن اولوب اولمادیغنی آراشدرملیدر .

٣ . ارادهٔ مختـارهنك کرچکلکی حقنده برچوق اعتراضلر سرد ایدلمشـدر : جبریه fatalisme ذهابی بریانه براقهجغز ، زیرا بوشیمدی تحف تاریخیه صیرهسنه کیرمشدر، ایجابیهیه کلنجه بونك ایکی شکلی واردر : علمی ایجابیه ، روحی ایجابیه .

٤ . علمی ایجـابیه علمی دلیل کتریبور : علم کوستریبورکه کائنـاتده کی واقعات وحادثاتك هپسی معین سببلره مالکدر وبونلر قوانین ثابته ومستمرهیه کوره بر برلرینه باغلیدر . افعال بشریه بو قانون کلیدن مستثنا اولهماز ؛ برفعلك مختـار اولماسی دیمك اونك بلا علت اولمـاسی وهیـچ برشیئه مربوط بولنمامسی دیمکدر : آنجق بویله اولمق ایچون فعلك معجزه اولمـاسی لازمدی . بوندن باشـقه ، اکر کائناتدهکی حادثاتك بوصورتله بربرینه باغلی ومتسلسل اولماسی، اونلرك هپسنك قوت واحدهنك تحولاتندن باشقه برشی اولمادقلرندن ایلری کلیور ، او قوت واحده ایسه مستمراً کمیتجه تماماً عینی درجهده بردوام اولوب کیتمکدهدر . بوحالده اختیار مستحیلدر ، زیرا ممكن اولسهیدی قوتلری امحـا ایدردی ، یاخود یکی قوتلر خلق ایلردی . (مبدأ علیت — مبدأ بقای قوت) .

٥ . اختیـار ایله علیت وبقای قوت مبدئلرینی تألیف ایتمکی دهنهمشـلردر . **قانت** ه کوره ، انسـان کائنات محسوسـهنك اعضاسندن اولمق حیثیتیله موجبدر ؛ عالم معقوله نسبتی جهتندن دخیمختاردر ؛ بو نظریه غیرکافیدر ، زیرا بزمایستهدیکمز مختاریت، ایچنده بولنـدیغمز عالم حادثات ومحسوسات ایچندهحکمنی اجرا ایدهبیلهجك برحریتدر . — بوقبیلدن اولهرق دینیورکه اختیاراقدمجه موجود قوتلرك استقامتلرینی تعییندن عبارت اولهبیلیر، یاخود روح عالمنده بعض عدم تعین یاخود موازنهحاللری تجلیایدهبیلیر . — بوجوابلرده نا کافیدر ، زیرا قوتلرك اسـتقامتنی توجیه ایچون ، قرارسزلغی حل یاخود موازنهیی اخلال ایچون ، برقوهٔ منضمهنك مداخلهسی هر وقت لازمدر .

٦ . اصل مسئله علمك اختیار علیهنده اقامه ایتدیکی مبادینك قیمتی نهاولدیغنی بیلمکدر . مبدأ علیتی نه صورتله آکلامق ایجاب ایدر ؟ اکر بوندن مقصد نفسمزده

بالتجربه کشف ایتدیکمز وجهله، هرحادثه‌نك برعلتك اثری اولدیغنی بیاندن عبارت ایسه « مختار » عداولنان فعل « بلاعلت » اوله‌ماز، زیرا بونك علتی بزم اراده‌مزدر. یوق بومبدأدن مقصد هرشأنك شرط وقوعی اولمق اوزره ماقبلنده‌کی دیکر برشأنه مربوط اولدیغنی بیاندن عبارت ایسه، سلسلهٔ حادثاتك آرقه‌سنده « علل » حقیقیه‌نك موجودیتنه قائل اولیور دیمکدر، او تقدیرده اختیار بوعلتلردن بری اوله‌بیلیر. هرحالده، شو صورت تلقیسنه کوره مبدأ، استنباط اولندیغی عالم، یعنی عالم فیزیقی ایچون معتبر اولوب، بونی عالم روحانی‌یه تشمیل ایتمك، بر سفسطه‌در.

۷. بقای قوت مبدئنه کلنجه، فن میخانیکك مسالك مجرده‌سی حقنده طوغری اوله‌بیلیر، فقط مسئله اونك حقایق مشخصه‌یه‌ده قابل تطبیق اولوب اولمادیغنی بیلمکدر. — اولا وجودك برصورتندن دیکرینه، یعنی ماده‌دن حیاته، حیاتدن تفکره، اتصال صحیحاً سکته‌دار اولمشدر، شو وجهله که قانون بقا بو موقعه موافق کلمیور. فضله اوله‌رق، وارلغك هرشکلنده قاعده‌نك اثباتی امکانسزدر؛ اولا صرف ماده عالمنده بیله بوامکانسزلق کورینیور؛ حیات عالمنده ایسه اولی بالطریق اویله‌در؛ والحاصل وجدانه کلنجه، بوده بزی متمادیاً حقیقی بعض مبادئ مطلقه قارشیسنده بولندیریور. بوندن باشقه، وجدانده دائمی بعض تبدللر واردر، وجدان ترقی یاخود انحطاطه مستعددر. بر صورت عمومیه‌ده، مبدأ بقا تحقیق واثباتی غیر ممکن، بلکه‌ده متناقض برفرضیه‌در.

۸. علمی ایجابیه‌نك اعتراضلری قطعی ونهائی دکلدر. ایجابیهٔ روحیه‌نك اعتراضلری ایسه نه دکرده‌در؛ بوایجابیه یالکز وجدانك شهادتنه استناد ایتدیکنی دعوا ایلیور. هرنه زمان برفعلده بولنورسه‌ق، هردفعه‌سنده بونك برسببی واردر؛ ایشته بزه فعلی ایجاب ایتدیرن بوسببدر؛ بوسبب ایسه هرنه ایسه اوندن عبارت اولدیغندن، فعلك واقع اولدیغی شکلدن باشقه یولده اولماسی ممکن دکلدر. اراده بر ترازیدر؛ دواعیٔ عقلیه ایسه درهملر کیبدر؛ بوحالده اراده الك قوتلی باعث جهتنه بالضروره میل ایدر.

۹. بعض فیلسوفلر اراده‌نك هیچ برباعث وسائق اولمقسزین، تماماً لاقید

قالمق اوزره ايستەديكی شيئه برقرار ويرەبيلەجكنه اعتراض ايتمشلردر : « اسباب وسوائقدن عدم تأثر» اختياری نظريەسی بودر. (بوريدانەك اشكی ؛ بوسسوئه ؛ رەيد) . — فقط بوجواب ناكافيدر ، بوجواب ناقص برتحليل اوزرينه مبتنيدروايجابيەيه حق ويرمكدەدر . ايجابيەيه قارشی شونی اعتراف ايتمليدركه ، هرنه زمان برشی اراده ايدييورسەق ، بونك برباعثی واردر .

١٠ . فقط بوندن ارادەنك هروقت الك قوتلی باعث وسائقه كوره موجب اولەجغی استنتاج اولنورمی؟ اراده ، بزم كنديمزدر ؛ اويله ايسه أنانك دواعیٔ عقليه ايله مناسبتی نەدر؟ بوعقلی داعی وباعثلر عجبا موجوديتلری اعتبارايله بزدن مستقلميدرلر ؟ كذلك بونلر بعض ثابت ومعين كميتلرميدر؟ شبهەسز، اكثريا بسبتون سطحی ، همان بزه يابانجی بعض دواعیٔ عقليەيه اطاعتله اكتفا ايلرز . افعالمزك برچوغی ايچون ايجابيه صحيحدر ؛ فقط هپسی حقنده اويله دكلدر . حتی بعضاً دها جدی ومهم احوالده ، باعث وسائقلری احداث وخلق ايدن بزلرز . بوندن باشقه بوباعث وسائقلرك برقيمت ذاتيهٔ مطلقەسی يوقدر ، مشورت اثناسنده اونلره ويرەجكمز دقته كوره هيچ طورمقسزين دكيشيرلر ، اونلرك قيمتلرينی حاصل ايدن بزز ، بوجهتله بوقيمت هربريمزه كوره دكيشير . بناءً عليه ، افعالمزك الك قوتلی سائقه كوره تعين ايتمسی ، حقيقت حالده افعالمزی بالذات تعيين ايتمكلكمز ديمكدر . اوحالده ايجابيه أنانك ياكلش بريولده تلقی اولنماسندن ايلری كليور . انسان كنديسنه طيشاريدن كلن افكار اوزرينه ، تأمل ايدەبيلير ، بالخاصه عقل اعانەسيله ، ديكر فكرلر ، ديكر أنموذج فعللر احداث ايليەبيلير ، واونلره كوره فعل ايتديكی وقت مختاردر .

١١ . بوتقديرده اختيار عليهندەكی هيچ براعتراض قطعی دكلدر . شبهەسز ، لهنده علی الاكثر سرد اولنان دلائلك دها مقنع اولوب اولماديغی سؤال اولنەبيلير . مثلا ، دينيركه ، وجدان افعالمزده مختار اولديغمزی بزه طويورمقدن عاجزدر ، زيرا اوزريمزه تأثير ايدن علل واسبابك هپسنی كشف وادراك ايتميور ؛ كنديمزی مستقل الافعال ظن ايتمكلكمز تابعيتمزی عدم شعوردن نشأت ايدەبيلير . — فقط افعالمزی تعيين وايجاب ايدن علتلر موجود اولديغنی حس ايتمامكلكمزدن ، نيچون

اویله علتلرك وار اولدیغنی استدلال ایتمك ایستهنیلیور ؟ هیچ برشی أنانك فعالیتنی احتساس علیهنده حائز قیمت دکلدر ؛ یالکز اختیارمزی هرنه زمان ، ضرورات وایجابات وتفکرمجرد نتیجهسی اولهرق ایضاح ایتمك ایسترسهك ، هر دفعهسنده ایجابیه یه پیوسته اولورز .

۱۲ . فقط دلائل نظریه نك فقدانه مقابل دلائل عملیه واردر : **قانت** ك اثبات ایتمش اولدیغی وجهله ، اخلاقیت اختیاری اقتضا ایدر : اختیار اولمازسه وظیفه باطل ، وجدان اخلاقی بیمعنا اولور .

۱۳ . ایجابیه ده بیوك بر حقیقت واردرکه حفظی الزمدر ، شویله که اختیار مطلق ، مستقل برقدرت اولمق شویله طورسون ، بالعکس محدود وبرسوری شرائطه تابعدر . (طبیعت فیزیقیه ، تربیه ، ذهن والخ) .

بو جهتله نفسمزی کمال اهتمامله مراقبه ایتمك ، اوزریمزه آغیرباصان ضروراتدن خبیر اولمق ، اختیاری تقویه ایدهجك هرشیئه چالیشمق لازمدر .

۱٤ . شبههسز ، بزلرده ، اختیار ، متقطع ونادردر ، فقط هرحالده بزه الویریر ، زیرا اقداماتمزله اونی تقویه ایدهبیلیرز . بوقوتدن شبهه ایتمك حقیق برتهلکهدر ، زیرا بویله برشبهه حس مسئولیت و وظیفهیی ازاله ایدر . چوجغی بوکا اقناع ایتملیدر ، یعنی اینانسین که انسان تأثیرات خارجیهنك علی الاطلاق زبونی دکلدر ، ومالك اولدیغی اختیار ایله کندیسی ایچون دها بیوك ودها قوتلی برمختاریت پیدا ایدهبیلیر . انسان کندی نفسنك صنعتکاریدر ، یعنی ایالك طبیعتنی اصلاح ایدهرك ، بوندن پارلاق بر اثر میدانه چیقارهبیلیر .

اون طقوزنجی درس

اعتیاد

اعتیاد : ماهیتی . ــ اعتیادك شرطلری : مثبت شرطلر . ــ اعتیادك منفی شرطلری . ــ اعتیاد فعلی واعتیاد انفعالی . ــ اعتیادك ماهیت وآثاری اعتباریله وحدتی . ــ اعتیادك ساحه‌سی . ــ زمرهٔ نباتات وحیواناتده اعتیاد . انسانده اعتیاد . ــ اعتیادات جسمانیه . ــ اعتیاد نفسیه : ذهنك ، حساسیتك ، اراده‌نك اعتیادلری . ــ اعتیادك فعالیت اوزرنده‌کی اثرلری . ــ اعتیاد وغریزه . ــ اعتیادك حساسیت اوزرنده‌کی اثرلری . ــ تهیجات . ــ استثناآت ظاهریه : بونلرك تأویلی . ــ احساسك احتیاجه تحولی . ــ میلانلر . ــ اعتیادك محذور وتهلکه‌لری . ــ اعتیادك خدمت وفائده‌لری .

تطبیقات عملیه . ــ تربیه ایله اعتیادلر . ــ تربیه‌نك اثر خاصی . ــ اعتیادلرك شخصی تشکلی وبونلره نظارت .

اعتیاد : ماهیتی . ــ اعتیادك معناسی ، « عمومی ودائمی برحالده بولنمقدن ، کرك عناصرینك هیئت عمومیه‌سی ، کرك ادوارینك تعاقب وتوالیسی اعتباریله برموجودیتك حالندن عبارتدر » تعبیر آخرله اعتیاد ، تشکلی وقوانینی اعتباریله موجودك کندیدر .

روحیات نقطهٔ نظرندن اعتیاد باشقه شیدر : یعنی موجودك مکتسب برحالی ، مخلوقك اولجه مالك اولمایوب بالآخره اکتساب ایتدیکی حالت واستعداددر . اعتیادك بویکی تلقیسنده بر دیمومیت وثبوت فکری مندمجدر . اعتیاد بر تحولدن تولد ایدر ، فقط تحول حد ذاتنده موقت وکچیجی ایکن ، اعتیاد ثابتدر وزائل اولمش بر تحول نتیجه‌سنده باقی اولدیغی کبی هنوز واقع اولمایان برتحولی دخی احضار ایدر : « بناءً علیه اعتیاد یالکز برحالتدن عبارت اولمایوب متقدم برحالتی ویا برسلسلهٔ احوالی تکرار حصوله کتیرمك استعدادیدر .

اعتیادك شرطلری : مثبت شرطلر . ــ اعتیاد مکتسبك منبعی تحولدر : بناءً علیه بوتحول نه قدر تکرر ایدرسه اعتیاد دخی او نسبتده قوتلشیر . ایشته بونك ایچوندرکه اکثریا اعتیادك منبعی تکراردن عبارتدر دیرلر . بوشرط هروقت ضروری

دكلدر : تمادی دخی تكرار قدر مساعددر ؛ حتی اكر تحول اوزون فاصله‌لرله واقع اولمقده ایسه اوندن دها زیاده مساعداولور. ذاتاً تمادی‌وتكرارك عین‌نتیجه‌لری‌انتاج ایتمكده اولدقلرینی آكلامق كوچ برمسئله دكلدر ، چونكه « برفعل یاخود متمادی برحالت » آره‌سنده یكانه فرق ، بوفعل ویا حالتك زمان اعتباریله تمادیسنه حائل اولان فاصله‌لردن عبارتدر [١] . فضله‌اوله‌رق ، صیق‌صیق برتكرارك ویاخوداهمیتلی برتمادینك وقوعی بیله اقتضا ایتمز . تحولك شدت ویا قوتی وبونك استلزام ایتدیكی سعیك فعالیتی تكراروتمادینك یرینه قائم‌اوله‌بیلیر: ایشته برچوق اعتیادلر بوصورتله دفعةً حصوله كلیر وانسانك بتون عمرنجه تمادی ایدرلر . بناءً علیه ، اعتیادتكراردن نشأت ایدر دینه‌جك یرده ، تكراری اعتیادك نتیجه‌سی اوله‌رق تلقی ایتمك دها طوغری اولور . صیق صیق یاپمقله ، اعتیاد دها زیاده كسب قوت ایده‌بیلیر ، فقط هرحالده بالذات ایلك تحول ایله باشلاملیدر . فی‌الحقیقه بوتحول كندیسندن صكره اونی تكرار حصوله كتیرمك ایچون براز ، ولوكه كوچك اولسون براستعداد براقمازسه ، ایكنجی تحولك دخی ایلك تحولدن فرقی اولماز ؛ حتی بوتحوللر بیك دفعه تكرر ایتسه دائما یكی اولور و بو « افعال وحركاتك بواوزون تكرری هیچ بر زمان براعتیادی حاصل ایتمه‌دن ضایع اولوب كیدر » . [٢] بوحالده یالكز ایلك تحول ، اعتیاده برشی مدیون دكلدر ؛ بالعكس اعتیاد هرشیئی اوكا بورجلی واونده عادتا جرثومه حالنده موجوددر .

اعتیادك منفی شرطلری . — یوقاریده بیان ایدیلن شرائط اعتیادك مثبت شرطلریدر ؛ بونلردن باشقه اعتیادك شرائط منفیه‌سی‌ده واردر : اول امرده تكیفك براعتیادی تولید ایتمسی ایچون مخلوقك طبیعتنه قطعیاً مخالف اولمامسی لازمدر : بر فعل ویا برحال اویله بر ماهیتده اوله‌بیلیركه قبول اولنه‌جق یرده بالعكس مخلوقك اولومنه باعث اوله‌بیلیر : « طبیعت انقیاد ایده‌مز ، قیریلیر » . [٣]

دیكر طرفدن ، تكیفك بعض حدودی تجاوز ایتمامسی‌ده الزمدر ؛ بواولمازسه ، اونك باعث اوله‌جغی تشوش غایت مؤثر وحتی مخلوقك افناسنه‌ده بادی اوله‌بیلور . نته‌كیم صیجاق اقلیملرده یتیشمش ، بیومش برنبات ویا برحیوانك پك صغوق بر

[١] **لوموآنه** نك اعتیاد وغریزه l'Habitude et l'instinct كتابندن

[٢] ینه اوندن .

[٣] ینه اوندن .

اقليمه نقللرنده ضعيفلاملری ، محو اولمالری كچيكمز ؛ بونك كبی آرسنيق چوقجه ايچلديكی وقت انسانی اولديرر ، فقط مقداری تدريجی آرتيريله‌رق ايچلديكی تقديرده ، چوق مقدارده ايچه بيله‌جك قدر بوسم قاتله آليشمق ممكندر. حكمادن مونتنی لك ديديكی كبی ، اعتيادك قوتی فوق‌العاده اولديغی شبهه‌سزدر ؛ او ، طبيعتك حدودينی پك چوق اوزاغه نقل وتحويل ، فعاليتمزی كندی استقامت ابتدائيه‌سنه همان مخالف براستقامته سوق وبدايت امرده قوتمزك فوقنده كورنمش اولان بعض افعالك اجراسنه وبرطاقم احوالك اتخاذينه بزی مقتدر قيله‌بيلير ، الويرركه برحالدن ديكر حاله كچيشلر حسن اداره ايدلمش ، ملايمتله ، كوكل آله‌رق حركت اولنمش اولسون : طبيعتك حدودينی كچمك ايچون ، اول امرده اوكا رعايت ايتمليدر . [١] وبوشرط او درجه مهمدركه تحول ولوكه پك مهم اولماسه بيله شايد آنسزين واقع اولورسه ينه مهلك اوله‌بيلير. بوحقيقت برچوق دليللرله ثابتدر . مثلا برقوشك برمدتدن بری ايچنده محبوس يشامقده اولديغی جامدن برفانوسه آزاول سربست اوچمقده اولان ديكر برقوشی صوقارسه‌ق ، بوقوش چوق كچمكسزين تلف اولور ، حالبوكه اولكيسی دها چوق زمان يشايه‌بيلير. بركيمسه برقاچ تضييق نسيمينك تحت تأثيرنده بولنمقده ايكن بوحالندن حال طبيعی‌يه بردن بره كچه‌جك اولورسه ينه پك مهم بعض آفتلره اوغرار وبونلرك آرقه‌سندن اولوم بيله كله‌بيلير . بونلر ، امور معنويه‌ده عيناً واقعدر : آنسزين بيلديريلان برخبر بادئ موت اوله‌بيلير . حالبوكه او خبره حاضرلانلمش ايسه تحمل اولنه‌بيلير .

اعتياد فعلی واعتياد انفعالی . — اعتيادك ايلك شرطی برتحولدن عبارتدر ، بوتحول دخی ايكی منبعدن ترشح وانبعاث ايده‌بيلير ؛ يا بالذات مخلوقدن يعنی بونك اختياری وياغير اختياری اوله‌رق اجرا ايتمش اولديغی برفعلدن ، وياخود مخلوقه يبانجی واوكا اجرای تأثير ايدن برسببدن منبعث اوله‌بيلير .

---

[١] مونتنی نقل ايدييوركه بر قادين يكی طوغمش بربوزاغی‌يی هركون قالديررمش ، بوسببله « قوجه براوكوز » ايكن بيله قالديرمغه موفق اولمش ، شبهه‌سزدركه اعتيادكده حدودی واردر ؛ اونك تحكم ايده‌ميه‌جكی بعض احوال ، غالب كله‌ميه‌جكی برطاقم افعال‌واردر، بناءً عليه ريمناستيق معلمی بعض هنرلرك فوقنده آرتق مهارت كسب ايده‌مز ، بونكله برابر اعتيادك فوق‌العاده حائز اقتدار اولديغی نا قابل انكار اولوب اعتياد بحثنده « زمان بيوك بر اُستاددر » .

برنجی شـقده اعتیاده « فعلی » وایکنجی تقدیرده « انفعـالی » نامی ویریلیر . نته‌کیم برآلت موسـیقیه‌یی ایلك مشق ایدرکن ، باشـلانغجده مشکل وبطی اولان پرمقلرك حرکتی بعده مرور زمانله بعضاً خارق‌العاده برسرعت وامنیت اکتساب ایدر واوندن صکره زحمتسزجه وبعضاً بلا تأمل ایشـلر : ایشته بواعتیاد فعلیدر . ایلکدن معجز بر شماته‌یه آلیشمق، کریه بر رایحه‌دن مضطرب اولمامق دخی اعتیاد انفعالی‌یی تشکیل ایدر .

اعتیادك بوایکی شکلی دها بسیط برحاله افراغ اولنه‌مدیغی کبی هر برینك دخی کندینه مخصوص قانونی، کندینه مخصوص نتایجی واردر. اعتیاد فعلی سایه‌سنده‌درکه، اکتسـاب ایتدیکمز طورکیت کیده بزه خاص اولور ؛ آرتق اونی دهـا قولای احداث واونی دها فضله تکراره میل ایدرز: اعتیاد فعلی اولجه یاپدیغمز شیئی تکرار یاپمق استعدادیدر . اعتیاد انفعالی دولاییسیله تکیف کیت کیده یابانجی اولور ، اونی کیتدکجه دها آز حس واونی آرتق طویمامغه دائما دها فضله میل ایدرز . بناءً علیه اعتیادانفعالی اولجه اوغرادیغمز برشیئه تکرار اوغرامامق وکیتدکجه دها آزمضطرب اولمق استعدادیدر. تعبیرآخرله، اعتیادفعلی برشیئی بلااختیاریاپمق قابلیتنی spontanéité آرتیریر ، فعالیتی تهییج ایدر ؛ حال بوکه اعتیـاد انفعالی قابلیتی آزالتیر وانفعـالیتی تنقیص ایدر . [١]

اعتیادك ماهیت وآثاری اعتباریله وحدتی. — فقط اعتیادك طبیعت واثرلرنده‌کی بومغایرت ظاهری برشیدر . نتیجهٔ اعتیـاد اوله‌رق ، فعـالیتك آرتماسی ، انفعالیتك تناقصندن منبعث دکلیدر ؟ کذلك انفعالیتك آزالمسی ، فعالیتك آرتماسـندن ایلرو کلیورمی ؟ فعالیتمز اصلا صافی دکلدر ، بونده دائما بعض انفعالیت عنصرلری دخی واردر، چونکه مقاومت ومانعه‌لر ایله مبارزه‌یی ، بوبابده صرف مساعی‌یی استلزام ایتمکده‌در . بنابرین اعتیادك فعالیتی تقویه ایتمسی ، اونی انفعالیتدن قورتارماسندن، مانعه‌لری ازاله ویاخود اونلرك تأثیرینی تنقیص ایلمسندن ، طاقتلرك دهاسربست ودها قولای اوله‌رق انکشافنه مساعد اولماسندن نشأت ایتمکده‌در . بونك عکسی ده صحیحدر. انفعالیتمز دخی صـورت مطلقه‌ده بسبتون صـاف دکلدر ؛ ظاهراً اك مطلق

---

[١] **راوه‌سونك** (اعتیاد) اسمنده‌کی اثرندن .

کورینن انفعالیتك اعماقنده بیله ، بعض فعالیت‌عنصرلری واردر . شویله‌که یالکز انطباعاتی تلقی ایله اکتفا ایتمه‌یز ؛ بوکا قارشی عکس عملده یعنی حرکتده بولنورز ، وبوصورتله نه قدر زیاده حرکت ایدرسه‌ك ، اعتیاد نتیجه‌سی اوله‌رق اوقدر زیاده حرکت ایتمکه میل ایدر ، وتهییجك مرتبه‌سنه ، سویه‌سنه اوقدر زیاده ایرشمش اولورز ، او انطباعات وتهییجاتدن دها آز متأثر اولمغه باشلارز . بناءً علیه اعتیاد انفعالی اصلا موجود اولمایوب اعتیاد حدذاتنده دائما فعلیدر .

دیکر جهتدن ، اعتیادك تأثیری ثابت ویکنسقدر : شویله‌که تحولی تثبیت ایدرك مخلوقك حیات معتاده وطبیعیه‌سنه‌ادخال ، واونی کیت کیده مخلوقك‌جوهریتنه قلب وتمثیل ایدر . ایشته بوکا بناءً‌درکه او تکیف مخلوق ایچون کیت کیده برمیلان ، براحتیاج حالنی اکتساب ایدر ، وبوندن دولاییدرکه شاید یاپلمازسه راحتسزلغه ، اضطرابه سبب اولور . فقط دیکر طرفدن ، شعورك حیاتی اضداد وفروق ایله‌ممکن اولدیغندن ، یکی حال مطرد ومعتاد اولان حالك اجزاسنه داخل اولدقجه اوقدر دها آز حس اولنور . بوسببدن اعتیادك اثری دکیشمز ، دائما بردر ؛ تکیف ایستر فعلی ایستر انفعالی اولسون ، اعتیاد اونی مخلوقك بنیه‌سنه ادخال ایدرك ، میل وهوا penchant حالنه تحویل‌وکیتدکجه دها آز مشعوربه ایلر . بوقضیه‌یی موسیو *راوه‌سون* بروضوح تامله اثبات ایتمشدر . « هریرده ، وهرحالده ، تمادیت ویاتکرار انفعالیتك ضعف وتناقصنه ، فعالیتك تهییجنه سبب اولور؛ فقط بوامتداد مسئله‌سنده مشترك برخط واردرکه بوهرشیئی ایضاح ایدر .

احساس برالمدن عبارت اولمادیغی زمان ، تمادی ویاتکرر ایتدکجه ، وبناءً‌علیه زائل اولدقجه کیت کیده احتیاج حالنی اکتساب ایدر . شاید او احساسی ایجاب ایتمك ایچون الزم اولان انطباع آرتق‌حاصل اولمامغه باشلارسه ، تشوش ، واضطراب ، حساسیتده‌کی شوقك عاجز اولدیغنه دلالت ایدرلر . دیکر برجهتدن دخی ، اثنای حرکتده جهد زائل اولمغه ، فعل‌دها سریع ودها سربست وقوعه کلمکه باشلادقجه ، اعتیاد ، اراده‌نك امرینه آرتق غیرمنتظر ، وحتی اکثریا اراده شعورك خبری‌اولمادن واقع اولان برمیل وهوا حالنی دها زیاده اکتساب ایدر ... بوصورتله تمادیت وتکرار ، حساسیتی تنقیص وقابلیت تحولی تهییج ایلر ، بوده عینی ویکانه برسببدن منبعثدرکه : بوسبب ، اراده‌نك ، شخصیتك ، شعورك حیطه‌سی دوننده ، خارجنده

اولمق اوزره اعضاى بدنده‌كى استعداد انفعاليته كيت كيده دها زياده كيرن ، يرلشه‌ن غير متأمل « بنفسه حركت وفعل » خاصيتنك آرتماسيدر . [١]

اعتيادك سامهٔ شمولى . — بوخصوص اعتيادك نه‌دن عبارت اولديغنى تعيينه‌ده خدمت ايدر . روحيات عالملرندن چوغى ، بوخصوصده **ده‌قارت‌واوكوست‌قونتك** ملاحظه‌لرينه تبعيت ايده‌رك ، اعتيادى صورت مطلقه‌ده انفعـالى برشئ كبى تلقى ، وعادتا اونى قانون عطالتك برحالى عد ايدرلر : بوصورتله اونى عالم طبيعتده جارى برحادثهٔ عموميه عدومادهٔ جامده‌يه وارنجه‌يه قدرتشميل‌ايدرلر. فضله اوله‌رق، اعتيادك الك مكملى جماداتده بولنديغنى زعم ايلرلر ، چونكه يكى برعلت عارض اولمادقجه ، ماده‌ده وقوعه كلن تكيف اونده مستمر اولور ، واونك ايچون « اعتيـاد » حالنى آلير . بناءً عليه آتيلان برطاش سرعت‌واستقامتنى الى‌نهايه محافظه ايدر ؛ قوللانديغمز براناختار، كليدى ايچنده دها ايى دونر ، صنعتكار بركمانجى‌يه عائد بركمان صندوقچه‌سى دها آهنكلى برصورتده اهتزاز ايلر والخ : ايشته بونلرك كافه‌سى اعتياده مخصوص حالاتدر .

ماده‌ده ايقاع ايديلن تكيفاتك بواستمراريت انفعاليه‌سنه « اعتياد » دنيله‌بيله‌جكى شبهه‌سزدر . فقط عينى زمانده اعتيادك سـاحهٔ حيات وتفكرده دها فضله برشى ، يعنى مخلوقده متقدم برتكيفى تكرار وجوده كتيرمك جهد وميلانى اولديغنى تصديق ايتمك لازمدر . عطالت حال حاضر وماضى‌يه قارشى صورت مطلقه‌ده بى قيداولمقدن عبارتدر ؛ اعتياد ايسه ، بالعكس ، برحال سابقى الده ايتمك ايچون حال حاضرى ترك ايتمك احتياجيدر .

بناءً عليه ، اعتياد انجق حيات ايله باشلايه‌بيلير . **آرسطو** نك قولنه نظراً برطاش يوز دفعه هوايه آتلسه ، بوسبيله اونى ينه براعتياد اوله‌رق اكتساب ايتمز . فى‌الواقع حركتى اجرايه مقتدر اولمايان طـاش ، بوحركتى تكرار ايتمكله ويكيدن حاصـل

[١] راوه‌سونك اعتياد حقنده‌كى اثرندن: بواثرك شو فقره‌سنى‌ده نقل‌ايده‌لم: « بناءً عليه فعاليتده اولديغى كبى حساسيتده دخى ، كاه اراده‌يه كاه مواد خارجيه‌نك ايقاع ايلديكى انطباعه تقدم ايدن برنوع كيزلى فعاليت تمو وانبساط ايدر ؛ بوفعاليت اثناى فعاليتده بالذات فعلى‌احداث ايدر ، حساسيتده ايسـه خارجى برمؤثرك وجودينه متوقف اولان احتراصى ، احساسى توليد ايتمز ، فقط اونى جلب ودعوت وعادتا كلسنى نوعاًما نياز ايدر . »

ایتمکه غیر مستعددر ؛ اونده ایقـاع ایدیلن تبدل آنجق بعد مجردده‌کی مناسـبات خارجیه‌سـنه ، وضعیتنه تأثیر ایدر ، یوقسـه اونك وجودینه ، فعالیت باطنیه‌سـنه طوقنماز ، زیرا اونده نه‌وارلق ونه فعـالیت واردر . « اعتیاد یالـکز قابلیت تغیری متضمن دکلدر ؛ اعتیاد ، یالـکز دکیشمکسزین دائم اولان برشیدرکه قابلیت تغیری متضمن اولمایوب ، کندیسـنده تحول وقوعه کلن وینه تحول ایتمه‌ین برشـیده‌کی استعداد قدر ، دها صیقجه اولان برتبدلی دخی استلزام ایلر » .

زمرهٔ نباتات وحیواناتده اعتیاد . ـــ اعتیادك ، درجهٔ حیـاتله متناسب اولدیغنی بیله بیان وعلاوه ایتمك دخی لازمدر .

بونك ایچون اعتیاد دها اول زمرهٔ نباتاته‌ده کیرمشدر ؛ نباتات بعض اعتیادلره مستعددرلر . [١] بونلرك بولنـدقلری اقلیمدن باشقه براقلیمه نقلیله یتشـدیرلمسی اعتیاددن بری اولدیغی کبی « الك یبانی عد ایدیلن نبـاتات دخی زراعت سـایه‌سنده اهلیاشدیریلور .

حیواناتده حیات دها زنکین ودها مخلوطدر ؛ بناءً علیه اعتیاد اونلرده دهـا مهم برایش کورمکده‌در . اول امرده اولا ، نبات کبی حیوان دخی بولندیغی محیطه آلیشیر ؛ بویی ، تویی ، اخلاقی کلی برصورتده دکیشه‌بیلیر . فضله اوله‌رق هرکس بیلیرکه تعلیم وتربیه ، تأنیس حیوانلرك طبیعت ابتدائیه‌سنی دکیشدیره‌جك واونك یرینه دیکر برطاقم یکی خویلر اقامه ایده‌جك قدر موفق اولیور .

انسانده اعتیاد . ـــ لکن اعتیادك الك واسع تجلیکاهی ، کندیسنده حیات معنویه حیات فیزیقیه‌یه منضم اولان انساندر . سـو آنده ، ایستر عضوی برحرکت یاخود ذهنی برعملیه اولسون ، همان هیچ برفعلمز یوقدرکه اونده شوقاتونك حصه‌سی اولما- سون . برده طبیعت بشریه مضاعف اولدیغندن ، بزده کی اعتیادلری ایکی صنفه تقسیم ایده‌بیلیرز : برقسمی اعتیادات فیزیقیه ، قسم دیکری ایسه اعتیادات نفسـانیه‌در : بوایکی قسم اعتیادات دخی « فعلی » و « انفعالی » اوله بیلیر .

---

[١] فصیلهٔ بقلیه‌دن Mimosapudica دنیلن نبـات هر اقشـام یاپراقلرینی قاپار ، اکر بونی بر مدت کیجه‌لری ضیادار بریرده وکوندوزین دخی قراکلق برمحزنده بولندیریر ایسه‌ك کوندوزین قراکلقده اویانق وکیجه‌لین دخی ضیـاده اویومش برحالده بولنمغه برمدت دها دوام ایدر . فقط برقاچ کون‌صکره یکی‌برطاقم عادتلر ایدینه‌رك کوندوزین یپراقلرینی قپامغه وکیجه‌لین اونلری آچمغه آلیشیر . (لومونك اعتیاد نام اثرندن)

اعتيادات جسمانيه. — اعتيادات فيزيقيه اعضـای آليه‌مزه تعلق ايدر . اعضامز فوق‌العـاده قابل تحولدر ؛ محيط خارجيده وقوعبولان تحولاته هيچ طورمقسزين اويار ، ذاتاً اونك يشايه‌بيلمسی بويله اولماسنه متوقفدر . حتی دها زياده خصوصی ودها آز طبيعی برطاقم مؤثراتك تأثيرينه‌ده آليشـه‌بيلير : داءالكئوله مبتلا اولانلر ، آفيون كشلر بوبابده كوزه چارپان برر مثالدر . ديكر طرفدن يورييش ، رقص ، مچ اويونی ، يوزمك ، يازی والخ . يعنی بزه بوكون پك طبيعی كورينن بوحركاتك منتظماً ياپلمسی اعتيادات فيزيقيه‌دن باشقه شيلر دكلدر ؛ بونلر هپ اعضا وعضلاتمزك تدريجاً يوموشامش وآلشمش اولماسندن انبعاث ايتمكده‌در.

بتون بواعتيادات جسمانيه ميانده برصنعت اوكرنمك ايچون چراقلق ياپيلديغی زمان حاصل‌اولان اعتيادلره برموقع مخصوص ويرلمليدر : بونلر صنايع ميخانيكيه‌يی تشكيل ايدر. برده بعض اعتيادات مخلوطه‌يی‌ده اونوتمايه‌لم : مثلا موسيقی ورسم كبی سربست صـنايعه مقتضی اولان بواعتيادات هم تعلق ايتدكلری اعضـانك مهارتنی تزييد وهم ذهنك مساعيسنی تسهيل ايتديكندن اعتيادات فيزيقيه اعتيادات نفسانيه‌يه تچمكه واسطه اولورلر .

اعتيادات نفسانيه : ذهنك ، حساسيتك ، اراده‌نك اعتيادلری . — بو اعتيادات روحك قوای ثلثهٔ اساسـيه‌سنه متعلقدر . ذهنه عائد اعتيادلر دها زياده « اعتيادات عقليه » ؛ حساسيت واراده اعتيادلری ايسه « اعتيادات اخلاقيه » در .

اعتيادات عقليه اول امرده نفس ناطقه‌نك قوا واعمال متعدده‌سی‌قدر متنوعدر. بونلرك ادراكات مكتسبه‌نك تشكلی ، بناءً عليه عالم خارجی‌يی بيلمك خصوصنده نه‌قدر بيوك ومهم وظيفه‌سنی اولديغنی اولجه كورمش ايدك. قوهٔ حافظه تداعیٔ افكار ايله‌مشروط اولوب تداعی ايسه ذهنك براعتياديدر.

انكليز مكتب فلسفيسنك مبادیٔ عقله وارنجه‌يه قدر هرشيئیٔ قانون اعتيادله ناصل ايضاح وتفسير ايتمك ايستديكی معلومدر. قوهٔ مفكره تجريده، تأمله، طوغری استدلاله‌بوقبيلدن اوله‌رق آليشير. اوشيمدی كندی كندينه‌قولايجه ياپديغی اعمالی‌اولجه صعوبتله ونقصان اوله‌رق‌اجرا ايديبوردی، آنجق حاصل‌ايتديكی‌اعتيادلر نتيجه‌سنده‌دركه اونلری شيمدی دها سهولتله ومكمل اوله‌رق ياپه‌بيليور . بوخصوصی استعدادلرك

یانده ذهنه دها زیاده متعلق ودها عمومی برطاقم اعتیادلر دخی واردر . تحصیل وتربیه ، ایچنده یشادیغمز محیط قوهٔ مفکرهمزه اکثریا اشیا ویا انسانلره قارشی برطرز خصوصیٔ تلقی ویرمش اولهبیلیرکه اوندن وازکچمکلکمز اکثریا مشکلدر . برعالم اوقودیغی علمك اثنای تحصیلنده اکتساب ایتدیکی اعتیادات روحیه‌یی هریرده تطبیق ایتمك ایستر ؛ ریاضیات متخصصی اولان ایسترکه هر شیئی هندسه‌یه کوره حل ایتسون یاخود آنجق غایت صحتله اثبات ایدلمش برشیئه اهمیت وقیمت ویرر : اسپنوزا مسلکنی وجوده کتورن بو اعتیاد دکلمیدر ؛ بالعکس برفیزیق عالمی تجربه‌یه مستند اولمایان شیلره صحیح نظریله باقمق ایستمز وتحت تصرفنه کیرمه‌ین هرشیئی خیالی عد ایدر : بو اعتیاد عقلی انسانی طوغریجه « پوزیتیویزم » مسلکنه سوق ایدر . نهایت بعض متفکرین دخی اشیایی ، تفرعاتی نظر دقته آله‌رق ، اونلری برنجی وحتی ایکنجی درجه‌ده تقسیم ایدرك تدقیق ایتمك ایسترلر : بونلر « تحلیلیون Analytiques » درلر ؛ بالعکس ، دیکر بعضلری‌ده اشیایی هیئت مجموعه‌سنی ، یکدیکرینه اولان نسب عمومیه‌سنی نظر دقته آله‌رق وبینلرنده‌کی فرقلری قولایجه اونوده‌رق تدقیق ایدرلر : بونلرده « ترکیبیون synthétiques » در .

حساسیت اعتیادلری نه‌دها آز نه‌ده دها حقیقی‌در . اضطرابه وسعادته آلیشیلیر ؛ معلوم بر مضحکه‌ده [۱] برقادین هرکون زوجی طرفندن دوکلمکه آلیشمش اولدیغندن دایاق کندیسی ایچون عادتا احتیاج حالنی آلمش ایدی . احتراصات نفسانیه ، حساسیته عائد اعتیادلردن ، قلبك آز چوق درین بروشقلرندن عبارتدر ؛ الحاصل ، اکثریتله تطمین ایدلمش اولان هوسانمزك بیوك برقسمی دخی نه درجه آز حس اولنورسه او نسبتده دها زیاده قوی وراسخ اولان اعتیادلردر .

اراده دخی قانون اعتیاده قارشی بر استثنا تشکیل ایتمز . آ. لوموآنه کبی بزمده مسئله‌ده بربرندن فرقلی ایکی شیٔ آیرمقلغمز مناسبدر : بریسی « اعتیادات اختیاریه » دیکری « اعتیادات ارادیه » در . برنجی قسمی تشکیل ایدن اعتیادلر اراده‌نك سعیله حاصل اولان وفقط اراده‌قدر عضویته ، ذهنه وحساسیته تعلق ایده‌بیلن اعتیاداتدر : نته‌کیم برموسیقی پارچه‌سنی چالمغی ویا بردرسی اوکرنمکی برقاچ دفعه بالاختیار

[۱] مولیه‌رك قومدیلرندن (زور طبیب) دمدر .

تکرار ایتدیکم زمان، نهایت موسیقی پارچه‌سنی کوزلجه چالمغه، درسی پك ایی اوکرنمکه موفق اولورم. ایشته بوراده براعتیاد اختیاری واردر: بو، «اعتیاد فعلی» نك برشکل عالیسیدر.

اعتیادات ارادیه یالکز اراده‌یه تعلق ایدنلردر؛ بونلر هرهانکی برطرزده اراده ایتمك خصوصنده مکتسب قابلیتلردر: مثلا بن برشیئی «معندانه‌ومصرانه ایسته‌مکه» «برشیئه سرعتله قرار ویرمکه»، «فلان شیدن زیاده فلان شیئی، شره ترجیحاً خیری، یاخود خیره ترجیحاً شری ایستمکه» کندیمی الشدیره‌بیلیرم. [١]

ذاتاً **آرسطو** فضیلتك براعتياددن عبارت اولدیغنك فرقنه‌واره‌رق دیوردی‌که: «برقیرلانغیج ایله ایلك بهار اولمادیغی کبی یالکز برفعل فضیلت دخی اعتیادی احداث ایتمز»: فضیلت، روحك دائمی وثابت بر استعدادی اولمالیدر. بوملاحظه‌یی قطعی وصریح برصورتده ایضاح ایتمك ایجاب‌ایتسه، دنیله‌بیلیرکه فضیلت بر «اعتیاد اراده» در، وبوکا علاوةً دخی فضیلت «براعتیاد اختیاریدر» دنیله‌بیلیر، فقط بواعتیاد اختیاری عاقبت اویله اولمقدن، جهدی زائل اولماسی تجویز، واونك یرینه مزیت ولیاقتی اقامه ایده‌رك، وازکچر.

اعتیادك فعالیت اوزرنده‌کی اثرلری. — اویله ایسه اعتیادك نتایج وتأثیراتی نه‌لردر؟ اولجه بیان ایدیلن ایکی قانونه ودها طوغریسی قاعدهٔ عمومیه‌یه توفیقاً بونلری کشف ایتمك قولایدر. دیمشدك که، اعتیاد، فعالیتی تهییج ایدر. بوندن نه آکلاشیلیر؟ اولا هرفعل، حیز حصوله کلمش اولماسی سببیله، بدایةً کندیسنه حائل اولان مقاومتی ازاله، ویا هیچ اولمازسه اونك شدتی تنقیص ایتمشدر. بوصورتله، ایکنجی فعل، اولکیسی قدر چوق مقدارده مؤثریته محتاج دکلدر؛ دها آز برسعیك صرفی الویرر، یعنی فعالیت کیتدکجه دها بیوك برسهولتله اجرا ایدلمش اولور. چوجقلق زمانمزده ایلك آدیملری آتمقده یاخود ایلك حرفلری یازمقده نه قدر زحمت چکمش ایدك. بونکله برابر بونلرشمدی بزه اوقدر قولایدرکه بوبابده هیچ برسعی صرفنه اصلا لزوم قالمامشدر. فقط برتصرف سعی، زمانجه‌ده برتصرف دیمکدر. فعالیت صعوبتله اجرا اولندیغی زمان، اثرینی‌ده او نسبتده بطائتله اکمال ایده‌بیلیر: بالعکس،

---

[١] آ. لوموان.

فعل نه نسبتده سهل اولورسه اودرجه‌ده سریع اولور: بوکون اوطه‌مزك برجهتندن دیکر جهتنه کچمك ، یاخود تمام برسطر یازی یازمق ایچون بردقیقه بیله صرف ایتمه‌یز . یالکز بودکل : اعتیاد سایه‌سنده ، فعل یالکز سرعت وسهولت اعتباریله دکل مکملیتجه دخی مستفید اولمشدر . بدایتده ، متردد اولوب عادتا یوقلارجه‌سنه حرکت ایدیورایدك؛ بتون قوۀ اراده‌مزی بوشنه صرف ایدیورایدك ؛ یاپمش اولدیغمز ایش ، ناقص ، قابا نواقصله مالی ایدی . فقط یواش یواش ، تکرار سایه‌سنده دها ایی یاپمغه باشلادق ؛ ترقی عرض وجود ایتدی ، شمدی ایسه فعل مکمل ، امین وخطاسزدر . ایلك دفعه‌سنده بر موسیقی نوطه‌سنی اوقومغه باشلادیغمز زمان نه قدر خطالر یاپمشدق ؛ اونی اوکرنمك ایچون قاچ دفعه تکرار ایتمکلکمز لازم کلمشدی ! فقط یأس یوق ؛ برآز صبر ایله الك صکره اونی مطلوب درجه‌ده مکملیتله چالمغه موفق اولورز .

بو هر نوع فعالیت حقنده صحیحدر ، فعالیت ایستر جسمانی ، ایستر روحانی اولسون ، ایستر نفس ناطقه‌نك الك یوکسك عملیه‌لری ویا بونك حرکاتی موضوع بحث اولسون بوقاعده جمله‌سی حقنده طوغریدر . بوحقیقت هر نوع افعال حقنده‌ده قابل تطبیقدر : ایستر اونلر آز ویا چوق قاریشیق برسلسله تشکیل ایتسونلر ، ایسترسه بسیط ومنفرد برحالده بولنسونلر .

فقط بویله اولمقله برابر ، بدایت امرده فعلی ویا افعال متوالیه‌دن هر برینی حاصل واحداث ایتمسی وایشك تماماً اکماله دکین اجرای نظارتدن وصرف دقتدن قطعیاً فراغت ایتمامسی لازم کلن اراده ، بوذهنی اشغال ایدیجی سعیدن تدریجاً واز کچه‌بیلیر ؛ وحتی الك صکره‌ده بوندن بسبتون قطع علاقه ایده‌بیلیر . اعتیاد سایه‌سنده ، فعل کیتدکجه اراده‌دن تخلیص کریبان ایدن واونك یرینه قائم اولان برمیل واستعداد حالنی اکتساب ایدر ، ودها طوغریسی بومیل ، اعتیادك کندیدر . فعل او درجه قولای وقوعه کلیر ، واوکا تمامیله اویمش اولان مخلوق ایچون اوقدر طبیعی برحال اکتساب ایلرکه کیت کیده منساقی برشکل آلیر ؛ بوسایه‌ده‌درکه برپیانو معلمی چاله‌جغی شیلره صورت قطعیه‌ده متصرف اولورسه اونلری ذهناً « باشقه شیلرله مشغول اولدیغی ویا اطرافنده کیلرله قونوشدیغی حالده چاله‌بیلیر ؛ بوموسیقی پارچه‌سی عادتا هم عقلی وهم فیزیولوجی‌یه منسوب برماکنه‌یه مستنداً کندی کندینه چالینیر

کبی اولور. حتی حرکات اعتیادیه اراده‌دن اوقدر آیری و مستقلدرکه شاید بو، اونلرك اداره‌سنی درعهده ایچون مداخله ایتمش اولسه بهمه‌حال بعض خطا و تأخرلره سبب اولوردی.

بونکله برابر فعل، اراده دائره‌سندن خارجه چیقنجه، تأملك دخی محیطندن خارج قالیر؛ دقت کیتدکجه او فعلدن انحراف ایدر، اعتیادك ترقیسی شعورك تنزل درجه‌سیله مترافق اولوب هرایکیسی عینی زمانده واقع اولور؛ اعتیاد کسب قطعیت ایدنجه، فعل شعور نظرنده ضایع اولمش کیبدر. بوسببدن ناشیدرکه هیچ دوشونمکسزین و کمال تهالکله مباحثه ویاخود درین درین تأمل ایده‌رك معتاد اولان برتنزهی اجرا ایدر وا کثریا یولك نهایتنه واردیغمزده قطع ایتمش اولدیغمز مسافه‌نك فرقنه وارمش اولورز. بتون بونلری منساقی برما کنه کبی یاپمش اولورز.

اعتیاد و غریزه. — بوتقدیرده اعتیادله غریزه آره‌سنده‌کی مناسباتك نه‌دن عبارت اولدیغنی کورمك قولایدر. اعتیاد، واقعا اکتساب ایدلمش و تدریجاً تشکل ایتمش حقیقی برغریزه‌در: احتمالکه او، دها آز غیر متأمل، کندیسنه مقاومت دها قولای، ودها آز لایخطی‌در؛ «اعتیاد، غریزه‌ده‌کی امنیته، ضرورته، قسریته، باکه هیچ بروقت یتیشه‌مزده، دائماً اونلره دها فضله یاقلاشمقده‌در.[١] بناءً علیه اعتیاد ایله غریزه آره‌سنده آنجق بردرجه‌فرقی موجوددر. (منشأ اعتباریله فرقندن بحث ایتمیورز)، بونکله برابر «بوفرق دخی نهایته قدر آزالتیله‌بیلیر.» خلاصه، اعتیاد، غریزه‌نك منتها وحدودی اوله‌رق تلقی ایدیله‌بیلیر.

برده «اعتیاد درجهٔ قصواسنه واردیغی زمان بالذات غریزه‌یه معادلدر». بونی وقتیله **آرسطو** دخی مشاهده ایده‌رك: «اعتیاد، طبیعت کیبدر» دیمشدی، طبیعته مخصوص قسریت وغیر مشعوریت اونده دخی واردر؛ موسیو **راوه‌سون** دخی دییورکه: اعتیاد، برطبیعت مکتسبه‌در، ایکنجی برطبیعتکه منشئی ایلك طبیعتدر..؛ طبیعتلاشمش برطبیعت، طبیعتلاشدیران طبیعتك براثریدر.»

اعتیادك حساسیت اوزرنده‌کی اثرلری. — اعتیادك فعالیت اوزرنده‌کی آثارینی

---

[١] **راوه‌سون** ك «اعتیاد» اسمنده‌کی اثرندن.

کوردك ؛ شمدی‌ده اونك حساسیت یعنی برطرفدن تهیجات ، دیکر جهتدن دخی اشواق ومیلانلر اوزرنده‌کی تأثیراتنه عطف نظر ایده‌لم .

تهیجات . — یوقاریده سویلشدك ، اعتیاد ، انفعالیتی تنقیص ایدر ؛ بناءً علیه اعتیادك بوبابده‌کی تأثیری ، تهییجاتك شدتی آزالتمق وبزی اونلره قارشی کیت کیده دها آز متحسس ایلمکدر ؛ اجزاجی وکیمیا کرلر ، کیمیاخانه‌لرنده‌کی فنا قوقولردن آرتق متأذی اولمامغه آلیشیرلر ؛ **مونتنی** شویله دیردی : « بنم عطریات کیسه‌م اولا بنم بورنمه ، اونی سکز کون قوللاندیغمدن صکره دخی انجق حاضرونك بورونلرینه خدمت ایدر . » ؛ عیاشلر ایچدکلری ایچکیدن آرتق لذت بولمامغه باشلارلر ؛ بر تشبثنده موفق اولان برکیمسه برمدت بیوك برمسرت حس ایدر ، فقط برمدت صکره بومسرت زائل اولور کیدر ؛ عینیله « زمانك قنادلری اوزرنده حزن وکدر اوچار . » ؛ برماتمك آلامی تخفف ایدرك نهایت کسب تسلیت اولنور ؛ مریض ، اضطرابنه آلیشیر . وخسته‌لغنه صبور اولور ؛ برطبیب سفالتك منظره‌سنه کسب الفت ایدر . ویاپدیغی عملیات جراحیه‌دن آرتق متأثر اولماز . هرشیده برلذت آرایانلر آرتق اوندن بیقمغه ویورولمغه باشلارلر . بتون بوواقعاتك اسبابی قولایجه آکلاشیلیر : حساسیتك جانی مؤسا sujet ایله تهییج آره‌سنده‌کی فرقلر وتضادلردن ، حال ایله ماضی آره‌سنده‌کی مقایسه‌لردن عبارتدر ؛ حساسیتك ایشله‌مسی ایچون خارجه مناسبات ، وداٸمایکی برشی لازمدر . فقط تضادلرك نهایت بولماسی ومؤسانك تهییجدن متأثر اولماسی اعتیاد ایله ممکن اولور : بونك اوزرینه آره‌دن هردرلو فرق زائل اولور ؛ احساس تمادی ایده‌رك آرتق کندیسندن باشقه برشیٔ ایله مقایسه ایدلمز وآرتق هیچ برشیٔ ایله مناسبتده بولنماز ؛ فقط تکرر ایدن بریکیلك اسکیلك یرینه قائم اولور . [١] بوصورتله تهییج دوچار ضعف اوله‌رق ، جزئی برمدت صکره عدم تأثر ایچنده سونر : بونك ایچون اونك تازه‌لکنی محافظه ویاخود اونی بولمق ایچون ، تهییجلرك فاصله‌لرینی آرتدیرمق ویاخود اونلرك شدتلرینی تدریجاً تزیید ایتدیرمك لازم کلیر .

ظاهری استثنالر ، بونلرك تأویلی . — شو برقاعدهٔ عمومیه‌در : حساسیت اعتیاد سایه‌سنده کیوشر . بوکا اعتراضاً ، بوقاعدهٔ اساسیه‌نك برچوق استثنالری واردر

[١] **لوموانه** لك « اعتیاد وغریزه » کتابندن .

دینه‌بیلیر : فقط ، بونلر ایجه حادثهٔ تدقیقدن کچیریله‌جك اولورسه قاعدهٔ کلیه‌یی تأیید وتوثیق ایتدکلری پك چابوق آکلاشیلیر .

شویله‌که بعض المر واردرکه زمان بونلرك شدتنه هیچ بر مرهم سوره‌مز ؛ بونلر آنجق بر مخلوقك اولومیله نهایت بولور ، واونك فوتنه باعث اولماسه‌لر بیله هیچ اولمازسه اونی تسریع ایدرلر. دیکر طرفدن ، بعض لذتلر واردرکه تکررلرینه رغماً دائما محافظهٔ طراوت ولذت ایدرلر ، مثلا : یمك ، ایچمك لذتی انسانك بتون عمرنجه طاتلیدر . فضله اوله‌رق ، دیکر بعض حظوظات واردرکه تکرر سایه‌سنده کیتدکجه دها زیاده شدید ومؤثر اولور : نته‌کیم ، عیاشده حس ذائقه کیتدکجه دها زیاده دوچار ضعف وتدنی ، تلذذ دخی تناقص ایتدیکی حالده، چاشنیجیده عینی حس دها زیاده اینجه‌لیر ، وتلذذ دها زیاده کسب رقت ایلر ؛ کذلك عوامدن بریسی عین موسیقی پارچه‌سنی تکرار طویدیغی زمان یورلدیغی حالده، موسیقی مراقلیسی او پارچه‌نك اونجی دفعه استماعنده برنجیسندن دها زیاده متلذذ اولور . حاصلی عالم، صنایع نفیسه اربابی ، واصحاب فضیلت، حقیقت ، حسن ، خیردن منبعث تهیجاتدن اصلا بیقمازلر. اعتیادك بونلری تنقیص وتخفیف ایتمك شویله طورسون ، بالعکس انبساط وتشددینه سبب اولدیغی هرکسك بیلدیکی برشی دکلمیدر ؟

بو استثنالرك اسبابی آشکاردر . ایلك ایکی مسئله‌ده اعتیاد تهیجاتی تخفیف ایده‌مز ، چونکه حد ذاتنده اعتیاد موجود دکلدر . برجهتدن ، تهییج وتأثیر غایت شدید ویاخود مخلوقك طبیعتنه بسبتون مخالف اولدیغندن بویله برحالده ، اولجه کورلدیکی وجهله ، اعتیاد تحدث ایده‌مز . دیکر جهتدن ، یمك ایچمك لذتلری ، حظوظات سائره‌مثللو، بعض احتیاجاتك تأمین وتسکیندن منبعثدر : فقط بورداه‌کی احتیاجات موقتدر، یعنی دفع وتأمین ایدلدکدن صکره، موازنهٔ حیاتك ایجاباتنه تبعاً ، اولکی قدر شدید اولمق اوزره تکرار کیری کلیرلر . بوسببله وبر قانون طبیعی‌یه مبنی ، هرنه زمان احتیاج تسکین وتطمین اولنورسه هر دفعه‌سنده اوکا مخصوص تهیجك‌ده عینیله تکرر وتحصل ایتمسی ضروریدر . دیکر مثاللرده دخی آکلاشلمایه‌جق بر جهت یوقدر . فی‌الواقع ، چاشنیجی وموسیقی مراقلیسی احساسی یالکز انفعالی برطرزده تقبل ایتمکله قالمازلر ؛ بالعکس ، اوکا ذهناً

حلول ایدەرك ، حل ومقایسه ایدرك دائما فرقلر ، دائما یکیلکلر بولورلر .
حال بوکه تضاد ویکیلك لذتك شرطی ، منبعیدر . شونیده علاوةً بیان ایدەلم‌که ،
طبیعت لذتی فعله ربط ایتمشدر : بناءً علیه فعالیت انکشاف ایتدکجه لذتده آرتار .
بوده فعالیت ذهنیه سایه‌سنده تحول ایدن، خیالی برشکله کیرن احساسك تخفف
ایتمیه‌جکنه ، وفقط کسب شدت ایده‌جکنه یکی برسبب تشکیل ایدر . اعتیاد بوراده
نتیجهٔ طبیعیه‌سنی حاصل ایدر ؛ قوای نفسانیه‌مزی تمیه ایدر ، بوانبساط وترقی ایسه
نتیجهٔ عادیه‌سنی یعنی حظی تولید ایلر . شو خصوصەدە دقت ایتمك لازمدرکه :
تهیجك تازه‌لکنی ، زنده‌لکنی محافظه‌ایتدیره‌جك شی ، فعالیتدر . روح احساساتدن
ارتق‌آلوب مشغول اوله‌جق برشی بولمازسه ، آرتق اونی خاییده اوله‌رق تلقی ایدر ،
بونك اوزرینه لذت فتوره اوغرار واستکراهه تحول‌ایدر : ایشته بوندن دولاییدرکه
صنایع نفیسه اربابی بیله اولجه برخیلی مدت خوشلاندقلری موسیقی پارچه سنده
کندیلرینی جلب ایده‌بیله‌جك برشی بوله‌مازلرسه ، نهایت اونلر دخی بیقارلر .

هرکون دائما یکی اوله‌رق علمدن، صنعتدن، فضیلتدن تولد ایدن حظوظاتكده
اسبابی بویله دکلمیدر ؟ یالکز بونلرده اوصانج وفتوردن قورتلماز . فی‌الواقع ،
جوهر نفس نه درجه صرف فعالیت ایتسه تهیجك درجهٔ شدتنه وارەماز . اوکا
تماميله اویاماز : مخلوقك تعقیب ایتدیکی غایه برمسافهٔ نامتناهیدەدر ، دها طوغریسی
بوغایه بالذات‌نامتناهیلکدر . فعالیتمز نه درجه انبساط ایتسه ، نه قدر ایلری‌یه کیتسه ،
دائما نه قدر یوکسلسه نافله‌در . هیچ بروقت غایه‌سنه ایریشه‌میه‌جکدر . کندیسیله
غایه‌سی آره‌سنده هروقت نامتناهی برمسافه‌قاله‌جقدر ! بناءً علیه ، صاییسز حظوظات ،
دائما لطیف بعض تهیجات واردرکه ، قلب اونلردن هیچ بر وقت بیقماز ؛ بوراده
دخی اعتیاد نتیجهٔ طبیعیه‌سنی حاصل ایدر : فعالیتی آرتدیرر ، اونی دائما دها اوزاغه
کتیریر ، هر فعالیتده تحدث ایدن هربکی ترقی‌ی ایسه طبیعی برلذت تعقیب ایدرکه
بونك درجه‌سی ترقینك درجه‌سیله مبسوطاً متناسبدر .

احساسك احتیاجه تحولی . — اعتیاد ، تهیجاتك لذتی قاچیریر ، آزالدر ، یعنی
اونلرك مشعوربه اولمامسنه سبب اولور : اعتیاد صورت قطعیه‌ده تحصل ایدنجه
احساسك آرتق تأثیری حس اولنمامغه باشلار . فقط اولجه‌ده دنیلدیکی وجهله :

احساس زائل اولدقجه، احتیاج حالنی اکتساب ایدر، اونی طاتمش اولان مخلوق
ینه متلذذ اولمق ایستر. حظ، دائما تطمین اولنمغه طالب بر آرزویی تولید ایدر،
شاید بو آرزو تطمین اولنمازسه شدتلنیر. دکرمنجی آرتق دکرمننك کورلدیسنی
ایشتمز، بونکله برابر او کورلتی‌یه کیت کیده دها زیاده محتاجدر. بونك دلیلی
ایسه کورلدی زائل اولور اولماز دکرمنجینك راحتسز اولماسی و بوراحتسزلغك
اونی اویاندیرمسیدر. سرت مشروبات کئولیه‌یه کسب الفت ایتمش اولان عیاشك،
اونلردن حاصل ایتدیکی حظ کیتدکجه آزالیرسه‌ده بومشروبات اونك ایچون
احتیاجات مبرمه حالنی اکتساب ایدر. صورت عمومیه‌ده، حظوظاتی سوء استعمال
ایدنلر بعدما اونلری طاتسز بولورلر؛ بونکله برابر اونلرده ناقابل تسکین بر
تشنکئ تلذذ واردر، کندیلرینه امان واستراحت ویرمیان بر صیتمه اونلری دائما
یاقار. احساسك آرزویه تحولی اونك لطافتی نسبتنده قولایلقله اولور. بوکیفیت الم
بخش احساس حقنده‌ده صحیحدر: توتون ایچمه‌نك بدایتده نه قدر مؤلم اولدیغی
معلومدر؛ بونکله برابر حقیقی براحتیاجه تحول ایده‌بیلیر: بدایتده خوش اولمایان
احساس اك نهایت بوصورتده کورنمامکه باشلار ویاخود لذته تبدل ایدر.

میلانلر. — میلانلر دخی تهیجاتك تابع اولدیغی عینی قانونلره تابعدرلر. هر
آرزو برغایه‌یه متوجهدر، یعنی مخلوقك حال حاضریله هنوز الده ایتمدیکی دیکر بر
حال آره‌سنده بر مسافه‌نك وجودینه قائلدر. آرزو عادت اوزره تأمین وتطمین
ایدلدیمی؟ ایشته بوندن اعتباراً، بومسافه‌یی کیتدکجه دها زیاده ازاله، دها صیق
اوله‌رق الده ایدیلن طرز وجود، بالذات مخلوقله کیت کیده اتحاد ایدر، وعادتا اونك
حال معتادی اولور. بونك اوزرینه آرزونك بقاسنه سبب ومحل اولمادیغندن زائل
اولور. بالعکس، آرزویه عادت اوزره مخالفت ایدلدیمی؟ ایشته بومخالفت مخلوقده
کیتدکجه بر جزؤ حالنی آلیر. واك نهایت اوصفتیده زائل اولور. بوصورتله،
آرزو، میل ایتدیکی خیرك اکتساب ویامحرومیتی ایله منطفی اولور. بونك
ایچوندرکه حیاته ویاصحته اولان محبتی، عائله‌مزه ویاخود وطنمزه اولان مربوطیت
وشفقتی آرتق حس ایتمه‌یز: عینی صورتده، اولجه متنفر اولدیغمز مصیبتلره ومثلا
حریت ویاثروت وساماندن محرومیت کبی اضطرابلره دخی نهایةالامر کبی کسب

الفت ايدرز ؛ حتى فضله اوله رق نه درجه سفيل اولورسه اولسون ايچنده يووارلانديغمز حال و وضعيتدن ده خوشلانمغه باشلارز ؛ دووه رناغ ديبوركه : اسارت انسانى اودرجه آلچالدركه نهايت اونى سومكه باشلار . يوقاريده ده كورمشدك اضطرابمزك متسلى اولمنى رد ايده جك قدر بزه خوش كله بيلير .

تهيجات بحثنده بيان وايضاح ايديلن عينى مستثنيات بورادهده تكرر ايدر . اولا احتياجات موقوته نك حالى بويله در . بونلر نه غايه لرينك على العاده استحصاليله ، نه ده اوندن محروم اولمالريله انطفاپذير اوله بيليرلر ، چونكه بوايكى شرط اصلا تحقق ايتمز : يمك يميه جك اولان محو وهلاك اولور ؛ ديكر جهتدن ، آجلق احتياجى تطمين ايدلديكى زمان موقت بر زمان ايچوندر ، بواحتياج چوق كچمه دن عينى شدتله ينه ظهور ايدر .

ماهيت وطبيعتلرى سببيله اصلا تأمين ايديله ميان آرزولر ايچون ده حال بويله در : بونلر غايه لرينه نائل اوله مدقلرندن ناصل منطفى اوله بيليرلر؛ بالعكس ، اونلر تطمينى ايچون صرف اولنه جق مساعى نسبتنده كسب شدت ايدرلر : خسيس اولانلر آلتونلرى بريكديرمكدن اصلا يورولمق بيلمزلر ؛ حريص جاه وقماربازلر ايچون ده قطعياً استراحت يوقدر . والده ، سودكجه فضله سور . « عشق وسودا كنديسندن اثر ونشانه ويردكجه آرتار . » [۱] كذلك خير وحقيقت آرزوسى دوچار فتور اولماز ، اونلره نائليتله ده زائل اولماز ؛ بالعكس نشر انوار وخيرات ايتدكجه بويور ! حتى غايه لرينه عادت اوزره نائل اولمالرندن طولايى سونن ميلانلر بيله قولايجه انفاق وحال انتباهده ادامه ايديله بيلير ؛ الويركه اونلره يكى بعض غايه ومقصدلر عرض ايدلسون ، حب وطن اصلا زائل اولماز ، چونكه هروقت ايشلر ، وآثارينى كوسترمك ايچون دائما بيكلرجه فرصت بولور .

شوراسى ده شايان نظردركه : عادت اوزره يرينه كتيرلمش ، تسكين ايدلمش اولان آرزو آرتق كنديني حس ايتديرمديكى زمان بيله بوندن ناشى زائل اولمش دكلدر : او ، نه قدر آز مشعور به ايسه او نسبتده چوق شديد براحتياج حالنده پايدار اردر : بناءً عليه برلحظه ، عادت اوزره تطمين ايدلمكدن محروم قالماسى ، بتون

[۱] راوه سونك اعتياد نام اثرندن .

شدتیله ظاهر اولماسی ومخلوقه اك آجی آلامه سببیت ویرمسی ایچون کافیدر . حیاته اولان فرط محبتمزی آنجق مرض اثناسنده حس ایدر ، افراد عائله‌مزك ووطنمزك قلبمزده اشغال ایتدکلری مهم و واسع موقعی آنجق اونلردن اوزاقلاشدیغمز زمان آکلارز . کذلك بر احتراص کندیسنی تطمین ایده‌مدیکمز زمان مطالبنه رعایت اولنماسنی پك شدتله الحاح ایدر .

اعتیادك محذور ونهلکه‌لری . — اعتیادك باشلیجه آثار ونتایجی بونلردن عبارتدر . حقیقت حالده ، اکر مخلوق ایچون اوندن تولد ایدن نتایج پیش نظر تأمله آلنه‌جق اولورسه اعتیادك مشئوم ومضر برقانون اولوب اولمادیغی جای سؤال اولور . واقعا اعتیادك فعالیتی دها قولای ومکمل برحاله افراغ ایتدیکی شبهه‌سزدر ؛ فقط بونی ، فعالیتی محدود بردائره‌ده دوران ایتدیرمك شرطیله اجرا ایتمیورمی ؟ اعتیاد سببیله ، فعالیت حقیقةً کندینی اونوتمش ، کندیلکندن انفعالی اولمش ، ضعیفلامش ، کوره‌نك ایچنده غیر متحرك برحاله کلمش کبی کورینور . هم‌ده یالکز بوقدر دکل ؛ اعتیاد شعورك تدریجی اولومی دکلیدر ؟ فی‌الواقع ، بوقوته صورت قطعیه‌ده مغلوب اولمش هرشی شعور ایچون تماماً غائب اولمش کبیدر . بونك‌ده سببی اشکاردر . برجهتدن ، شعور ، جهد و دقتله متناسبدر ؛ فقط اعتیاد سایه‌سنده ، افعال کیتدکجه دها سهولتله ونهایت کندی کندینه حیز حصوله کلیر ؛ جهد و دقته آرتق لزوم قالماز ، شوصورتله‌که اولجه شعورك علمی آلتنده یاپلان شیلر کیتدکجه بر پردهٔ ظلمت آلتنده جریان ایتمکه باشلار . دیکر جهتدن ، شعور حد ذاتنده برفرقك احتساسی اولماسه بیله ، فرقلر نه درجه زیاده قطعی ایسه ، شعور اونسبتده واضح وشدیددر . حالبوکه اعتیادك حاصل ایتدیکی نتیجه تضادلری تخفیف وخذف ایتمکدر . بونك ایچوندرکه نتیجه‌ده شعوری تنزیل واك نهایت افنا ایدر . بوصورتله ، اعتیادك ثمره‌سی بزی برطاقیم مکمل ماکنه حالنه قلب ایتمك اولدیغی ظن اولنور ؛ زیرا بزه ماکنه‌لرك هم غیر متحول وثابت طرز فعالیتنی هم‌ده شعوردن محرومیتنی بخش ایدر .

اعتیادك خدمت وفائده‌لری . — بونلرك هپسی عین حقیقتدر ، آنجق حقیقتك یالکز یاریسیدر . شبهه‌سز اعتیاد فعالیته بر منساقیت ویریور ؛ فقط بو منساقیتك بیله برجهتله بر ترقی اولدیغی کورلمیورمی ؟ اعتیاد اولماسه ایدی ، افعال مختلفه‌مز

دائما جهدك عيني درجه‌ده صرف وانبساطني مستلزم اولمقله برابر ، دائما متردد وناقص برحالده بولنه‌جق ایدی . بوسببدن بز سعیمزك هیچ برثمره‌سنی اقتطاف ایتمه‌دن چالشمغه محكوم اوله‌جق ایدك ، حیات دخی دائمی بر چراقلقدن عبارت قاله‌جقدی . حقلی اوله‌رق دینلمشدرکه : « اعتیاد اولماسه انسان یورومیه‌جك ، بلکه کوچك یاشده‌کی چوجق کبی سورونه‌جك ، قونوشامایه‌جق ، ککه‌لیه‌جك ؛ اصلا بیلمکسزین اوکرنه‌جك ایدی . » [۱] یعنی هیچ برشی اوکرنمیه‌جك ایدی . حتی فضیلت واخلاقك بیله مستحیل اوله‌جغنی کیم آکلاماز ؟ « اکر احتراصات نفسانیه‌نك قوتی تناقص واراده‌نککی تزاید ایتمکسزین غریزه وارزولرك عینی مقاومتلرینه هروقت غلبه ایتمك لازم کلسه ایدی ، اك یکیت ، اك جسور اولانلرك بیله فعالیتی چابوق توکنه‌جك ، هیچ طورمقسزین تجدد ایدن بو مبارزه‌دن طولایی بی‌تاب دوشه‌جکلر ایدی . »

خلاصه ، فعالیت بشریه‌نك مختلف ساحه‌لرنده ترقینك ممکن الحصول اولمش اولماسی آنجق اعتیاد سایه‌سنده‌در ؛ مستعد اعتیاد اولان مخلوق ایچون ، ماضینك آرتق کچمش اولدیغنی واستقبالك هنوز کلمدیکنی سویلمك طوغری دکلدر . اوکیمسه‌نك ماضیسی محو اولمش دکل ، اوکیمسه ماضیسنی حالنه نقل ایتمش » ، « او ، ماضی‌یی ید ضبط وتسخیرینه کچیرمش ، جوهرینی آرتدرمش ، کندی مایه‌سنه قارشدرمش ، واو واسطه ایله ید قدرتنی استقباله‌ده اوزاتمشدر » بناءً علیه اعتیاد محافظه‌کار برقوه اولوب حیاتك تمادیسنه ، ماضی ایله استقبالی یکدیکرینه ربط ایتمکه وماضیده استقبالی حاضرلامغه خدمت ایدر . اونك سایه‌سنده‌درکه مساعیمزدن هیچ بری فوت اولماز ، اونلردن دائما برشی باقی قالوب بوبقیه ایسه انسانی جهددن وقارا کلقدن ، آراشدیرمقدن تخلیص ایدر ؛ اعتیاد الده ایدلمسی مجادله‌یه لزوم کوسترمش اولان شیلری تثبیت ایدر ، ایلری‌یه طوغری حرکتی تأمین ایلر ؛ فعالیت ، امنیت ، راحت ومکملیتی هپ اوکا مدیوندر . وهپ بونلر بالضروره کوره‌نك دکلدر ، بالعکس اوندن اجتناب ایچون بر واسطه‌در ؛ مسئله باشقه بر نقطهٔ نظردن تدقیق ایدیله‌جك اولسه دنیله بیلورکه اعتیاد ترقینك شرطی وانسانك الی نهایه تکمله‌نه مساعددر .

---

[۱] لوموانك اثرندن

اعتیاد شبهه‌سز تدریجاً اراده وشعورك یرینه قائم اولور . فقط نتیجه‌ده بو ایکی قوت زائل اولمازلر ؛ بعض افعالك اجراسنه نظارتدن آزاده قالمش واعتیادك اونلری حسن نتیجه‌یه ایریشدیره‌جکنه امین اولدقلرندن ، باخصوص بر آز مهارت کوستررلرسه ، یکی یوللره توجه ایله یکی شیلر فتحنه تشبث ایده‌بیلیرلر . اعتیاد ، مطلقا اراده وشعورك اولومی دکلدر ، بالعکس بونلرك استحصال حریت واستقلالنه خادمدر ؛ اعتیاد منساقیت‌ده دکلدر ، بالعکس دها یوکسکه چیقمق ، دها ایلری‌یه وارمق ایچون بر قدمه ، بر باصامقدر . بوجهتله ، وهلهٔ اوولاده برطاقم محاذیر مضره‌یی تولید ایتدیکی ظن اولنان بو قانونك بالعکس نتایج مفیده‌سی مبذولدر . بو ، بعضلری طرفندن سویلندیکی وجهله حقیقةً « برلطف وکرم قانونیدر » . ایمدی اکر اعتیادك بزده هیچ برشیئك فوتنه‌میدان ویرمیوب بزم ایله برابر فانی اولمادیغی وبالعکس کندی کندیمزه وارث اولمقلغمزه مدار اولدیغی ، اخلافمزه بر میراث احضار ایده‌بیلدیکی پیش نظر تأمله آلنیرسه ، قولایلقله آکلاشیلیرکه اعتیاد ، کندیسنه سعی یاردیم ایدر ومتخیله‌ده نفوذ ایلرسه نوع بشر ایچون ناقابل تحدید برترقی‌یه خادم اولور .

تطبیقات عملیه . — تربیه ایله اعتیادلر . — بودرسدن انبعاث ایدن بالعموم تطبیقات عملیه‌یی کوسترمکه آرتق لزوم قالدیمی ؟ چوجغه اعتیادات مستحسنه بخش وتأمین ایتمك تربیه‌نك یکانه غایه‌سی ، ایشی ، دکلیدر ؟ فی الحقیقه تربیه‌نك وظیفه‌سی سجیه‌یی تشکیل ایتمکدر . سجیه ، بالاده کندیسنه ویردیکمز معنای محدوده کوره دکل ، بالعکس کنیش معناسنه نظراً ، اخلاقجه مدار تمیزمز ، حس وعمل خصوصنده‌کی طور مخصوصمز ، « علامت فارقه‌مز » وتعبیر جائز ایسه ، دستور خاصمز اولان شیدر . بناءً علیه او ، ایکی عنصردن مترکبدر : برطرفدن ، فطرت اصلیه‌مز ، دیکر جهتدن دخی ، برنجی طبیعت اوزرینه آشیلانمش ، آز چوق محکم صورتده یرلشمش اولان هر نوعدن برطاقم اعتیاداتدن متشکل بر طبیعت ثانیه ومکتسبه‌دن عبارتدر . بو اعتیادلرك ممکن اولدیغی قدر سالم وعقله موافق اولماسی مطلوب ایدی ؛ چونکه اووقت شخص لایق ومتحمل اولدیغی تکملی ، قیمت معنویه‌یی اکتساب ایدردی . بناءً علیه بر چوجغك سجیه‌سنی یاپمق دیمك ، اونك استعدادات ابتدائیه‌سنی اصلاح

ويا تقويه ايتمك ، حس وتفكر واراده ايچون اونی يكی برطاقم اطواره آلشديرمق ، وخلاصه اوكا طبيعی وطوغری برطاقم اعتيادلر بخش ايتمك ديمكدر .

تربيه‌نك باشقه بر حكمت موجوديتی يوقدر : دكرلی دكرسز بعض اسباب مختلفه‌دن دولايی ، بووظيفه‌يی اوندن نزع ايتمك ، حقيقت حالده اونك موجوديتنی اورته‌دن قالديرمق ، تماميله اونی يوق ايتمكدر .

تربيه‌نك اغراضی . — بونی كشف ايتمك قولايدر . تربيه‌نك وظيفه‌سی مضاعفدر . تربيه‌نك الك اول يابمقله مكلف اولديغی شیٔ ، چوجغك استعدادات جبليه‌سنه نظارت ايتمك ، وفنا خويلرك اونده ير بولماسنه مانع اولمقدر . بو ايش ، ظن ايدلديكندن دها كوجدر . اول امرده طبيعت ابتدائيه‌يه بحق واقف اولمق لازمدر : بعده ممكن اولديغی قدر سرعتله ايشه باشلانملیدر ، چونكه چوجغك ايلك قازانديغی عادتلر اكثريا پك چوق كوكله‌شيرلر ؛ ديكر جهتدن ، هرزمان بر نظارت شديده صرفنی استلزام ايدر ؛ زيرا اعتياد ايلك فعل ويا ايلك انطباع ايله باشلارودرحال يرلشير . واقعا عاميانه دينلديكی كبی « برشيئی بردفعه يابمغله اوشی عادت حكمنه كيرمز » ؛ فقط بومثل حكمته اعتماد ايتمامك لازم كلديكی كبی تربيه‌نك دخی اونی قبول ايتماسی اقتضا ايدر . اكر باشلانديغی آندن اعتباراً انتظامه رعايت اولنمازسه ، ميلانك نفوذی سرعتله آرتار ونفسه حاكم اولمقده كجيكمز . ايشته بوراده اعتيادك قدرتی حقنده مونتنی طرفندن درميان ايديلن مطالعه‌يی تذكر ايتمك مناسب اولور : « اعتياد ملايم ومتواضع برصورتده باشلار . او ، بزم اوزرمزه پای تحكمنی تدريجاً وعادتا كيزليجه قويار ؛ فقط چوق كچمه‌دن غضوب وقاهر برچهره كوسترمكه باشلار ، بوده آنجق اوامرينی تدقيق وتنقيد ايچون كنديسنك تحكمندن قورتيله‌رق نفسمزه مالك اولمق ايستديكمز زمان واقع اولور . » بناءً عليه ، چوجغك ايچنده يشاديغی محيط ، شاهد اولديغی مثاللر ، مالك اوله‌بيله‌جكی فنا غريزه‌لر ، هپ بونلر مربينك فطانت وثباتی ايله دفعی لازم كلن مهالك جمله‌سندندر . تهلكه‌ده اولان چوجغك استقبال معنويسيدر . اعتياد ايكی طرفی كسكين بر بيچاغه بكزر : اكر بونی قوللانمغی بيلمزسه‌ك ، او بزه دشمن اولور . اكر ايسترسه‌ك ، شاهراه خيرده دها ايلری‌يه كيتمكلكمزه مساعده ايده‌بيلير ؛ فقط عينی زمانده طريق شرده دها آشاغی‌يه

دوشمکلکمزه، وبزدن حس حیثیتی نزع ایده‌جك درجه‌یه قدر تذلل ایتمکلکمزه باعث اوله‌بیلیر.

چوجقده فنا عادتلرك وجود پذیر اولماسنه مانع اولمق ایچون هرچوجغی‌متمادی برنظارت آلتنه آله‌بیلمك پك مشکل برایش اولدیغی شبهه‌سزدر: چونکه مربی اکثریتله برشیئك اوکنی آلمقدن زیاده تصحیح وتعمیر ایله اوغراشیر. فقط شونی‌ده سویلملی‌که اونك بومشغله‌سی قانون اعتیاد طرفندن بیله پك زیاده مظهر تسهیلات اولور. چوجغك فعالیتنی جریان عادیسندن انحراف ایتدیرمك، افکارینك جهت توجهنی واذواقنك طبیعتنی دکشدیرمك یعنی چوجغه دها ایی بر طاقم اعتیادلر اکتساب ایتدیرمك سایه‌سنده‌درکه چوجقدن تمایلات مردوده وقبیحه‌یی تدریجاً ازاله ایتدیره بیلمك‌ممکن‌اوله‌بیلیر: «اعتیاد، اعتیادله حال مبارزه‌ده‌در» **بوطوغری** سوزه، اعتیاد، اعتیادی افنا ایدر سوزینی علاوه ایتمك لازمدر: بوراده تربیه‌نك وظیفهٔ منفیه‌سی آنجق اوکا معادل دیکر بروظیفهٔ مثبته ایله‌حاصل اوله‌بیلیر.

چوجق دکل حتی‌بیوك برآدمك بیله مدت مدیده زبون‌اولدیغی برهوا وهوسدن وازکچمسی، قولای دکلدر. بوبابده‌کی مشکلات طبیعی چوجقده دها بیوکدر. چوجغك بوکا قارشی جهد ایتمسی لازم، حالبوکه جهد اونك ایچون کوجدر. بوجهده براز کیوشکلك کلیرکلمز مترقب فرصت اولان احتراص غائب ایتدیکی موقعی تکرارالنه کچیرمك ایچون بوندن استفاده‌یه شتابان اولور. فقط بوراده دخی اعتیاد معاونتمزه یتشیر. اونك سایه‌سنده، جهد دها مشقتلی اولور، مبارزه‌لرك مقداری آزالیر، باعث اولدقلری اضطرابات تخفف ایدر. اراده قوتجه بیویه‌رك تأمین غالبیته موفق اولور. شونی‌ده علاوه ایده‌لم‌که چوجق کسب صلاح ایتمکدن وکندیسندن منتظر اولان حاله موفق اولماسندن متحصل برلذتله بالطبع برازدها تزیید قوت ایدر.

اعتیادك علم تربیه طرفندن دوچار شبهه واعتراضه اولماسی. — بناءًعلیه اصل معرفت، چوجغی بعض مکمل اعتیادات قلبیه، فکریه وارادیه‌یه صاحب ایتمکدر. فقط حقیقت حالده مسئله بعض تربیه متخصصلری نزدنده بویله تلقی ایدلمامشدر. خصوصیله مادام *کیزو* «*تربیه دائر مکتوبلر*» نام اثرنده چوجغه

بعض اعتیادلر بخش ایتمك لازم كلوب كلمدیكنی اوزون اوزادی‌یه تدقیق ایدییور ؛ مادام كیزو اعتیادلری میخانیكی ، كوره‌نكه تابع ، واعمالندن بی خبر برطرز فعالیت عد ایدییور ، اونك رأیجه برطرز فعالیت ، برمزیت اولسه اولسه قوای نفسیه‌دن یالكز برینی اوده دیكرلرینك ضررینه توسیع ایده بیلیرمش ، مخلوقی یالكز بر طرزده‌كی اعمالی اجرایه محكوم ایلرمش ، وبوصورتله ظهوری ممكن اولان بر طاقم ظروف واحواله تطابق ایلمسنی منع ایدر ایمش . بوكا بناءً مادام كیزو « اعتیادات فعلیه » یه اول امرده اعتیادات فكریه ایله تضاعف ایتمدیكی تقدیرده اعتماد ایتمیور ودها طوغریسی اونلری قبول وتصدیقدن امتناع ایدییور ؛ « اعتیادات فكریه » دن مقصدی‌ده احوال جدیده‌ده رهبرلك ایده‌جك اساسلردر . خلاصه ، اعتیاد ، شخصیتك ایكی ركنی اولان تأمل وحریتك دشمنیدر ، بوحالده ذهنك قدرت ومهارتی ، اراده‌یه مخصوص چیویكلك ومختاریتی نزع ایتمدیكی تقدیرده اعتیادی استحسان ایتمك مقتضیدر .

بوملاحظه‌ده موجود ومندمج اولان حقیقت ودلالته قارشی اعتراض ایدیله‌مز . محققدركه اعتیاد كندی كندینه ترك اولنورسه اخبار ایدیلان محذورلره تماميله مالكدر ؛ شاید اعتیاده تماماً قاپیلیرسه‌ق ، مختلف فعالیتلرمزی اوكا ازدیره‌بیلیرز ، وكوره‌نكه دوشورمش‌اوله‌بیلیرز . شوراسی پك ظاهردركه تربیه‌دن مقصد چوجغی منساق ، ولوكه ایی ایشلر عادی برماكنه حالنه كتیرمكدن عبارت اولمایوب ، اونی مختار وتأمل وحریتله حركته مقتدر برحاله افراغ ایتمكدر . فقط بوراده دخی ، موازنه‌سز براقیلان اعتیادك حصوله كتیره‌جكی نتایج وخیمه‌نك ، ینه اعتیاد سایه‌سنده اوكی آلنه بیلیر . اوت ! حیات انسانیه تأمل واختیاردن عبارتدر ، بزی موجودات سائره‌دن تفریق ایدن وبزه حیثیت ویرن بونلردر ؛ فقط شونی‌ده تماميله اعتراف ایده‌لم كه تأمل اعتیاددن عبارت اولدیغی كبی اختیار دخی آنجق اعتیاد سایه‌سنده صرف واستعمال اولنور . بونده اعتراض ایده‌جك برشی یوقدر ؛ تأمل ، بدایت امرده چوجغه یبانجی كورینور واوكا كوچ كلیر ؛ بحق دنیله‌بیلیردی‌كه چوجق نفسنه عطف نظر ایتمكدن ، حلول ایلمكدن قورقار : نظرینی خارجه چویرمكی ، بوكا شوكا عطف لحاظهٔ هوس ایلمكی ترجیح ایلر . چوجغه تأملك دها

مأنوس ودها قولای کلمسی انجق اعتیاد سایه‌سنده‌در . چوجغك کندیسنه حاکم ومالك اوله‌بیلمسی ایچون اوزون برادمانه، چراقلغه احتیاج ولزوم واردر ؛ بو، کافهٔ صنایعدن اك مشکل اولوب اوته‌کیلرده اولدیغی کبی ، بونده دخی دیکرلری کبی مکملیت وامنیت اعتیادسایه‌سنده حصوله کله‌بیلیر . بودیمك دکلیدرکه ، اعتیاده مخالف عد ایدلمك ایسته‌نیلن اختیار دخی نتیجهٔ اعتیاددر ؟ اولجه‌ده بیان ایدلدیکی وجهله، اختیار ، تأملدن طوغار ، ودها طوغریسی بونلرك هرایکیسی عینی شیدر ؛ اونلر برابر ظهور ، برابرجه انبساط ایدرلر . اعتیاد سایه‌سنده اختیار دها آز آلدانیر ودها زیاده اویانیق اولور ؛ دها زیاده جسور ویکیت اولور ؛ ادمانه ایدیلن هرقوت مثللو قدرت ومتانتی آرتار . بوندن باشقه : آنجق اعتیاد سایه‌سنده‌درکه اختیار کندیسنه تمامیله مالکیته ، اکمالنه غیرت ایتدیکی خیرده ثباته، استراحته ایریشه‌بیلیر . بوندن اولکی درسده سویلدیکمزی درخاطر ایده‌لم : اختیار یاپلمامشدر، یاپیلیر ودها طوغریسی موجود اولمق ایچون کندی کندینی فتح ایتمش اولمالیدر ، کندینی ربط وبند ایدن بیکلرجه رابطه‌یی ، کندیسنی تهدید، تمدید وتضییق ایدن بتون ضروراتی تدریجاً قیروب چوزملیدر . اختیار کندی کندینی فتح ایتملیدر . هم‌ده بونی یاپمغه مجبوردر ؛ اخلاقیت ، فضیلت ایشته بوندن عبارتدر . حالبوکه اعتیاد اولمقسزین بوایش مستحیل ، اولدن عقامته محکومدر ، وظیفه ایسه قوای محدوده‌مزك او درجه فوقنده اولورکه آرتق یأس‌آور بر خیال شکلنه کیرر . اوت ! ارادهٔ جزئیه کندیسنی یواش یواش غائب ایده‌بیلیر وکندی محوینه چالیشه‌بیلیر ، اعتیاد دخی بوضیاعك قطعی اولماسنه‌خدمت‌ایده‌بیلیر : « بوحال انسانك تصادف ایده‌بیله‌جکی احوالك اك طوقوناقلیسی واك مؤلمیدر ؛ فقط اختیار اونك آزادکیسنه چالیشه‌بیله‌جکی کبی ، کیتدکجه دخی کندینی طوتمغه ، وامر خیرده دها قوی ، دها صارصلماز اولمغه مقتدر اوله‌بیلیر ؛ مزیتك درجهٔ قصواسی ، واعتیادك یوکسك شکلی ایشته بوندن عبارتدر : **آرسطو** بومسئله‌ده‌ده حقیقتی اتیان ایده‌رك « فضیلت براعتیاد » در ، دیمشدر :

اعتیادلرك شخصی تشکلی وبونلره نظارت . — مربیلر چوجغه تأمل واختیاری اعتیاد ایتدیرملیدر ، یعنی ممکن اولدیغی قدر ، چوجغه اعتیاده قارشی کندیسنی مدافعه

ايتمك وهيچ اولمازسه قوهٔ عقليه‌سيله اونى تفتيش آلتنده بولنديرمق وحين حاجتده
اونى اراده سايه‌سنده تبديل ومحو ايلمك اعتياديني بخش وتأمين ايتمليدر . بك چوق
وقت ، كرك كنديمزى وكرك سائرلرينى تدقيق ايتديكمز صيره‌ده ، وجدانك بيلمم
ناصل براعتياديى اوزله‌يه‌رك ، ينه كندى ايجاد كرده‌سى اولان برقدردن شكايته
باشلاديغنى ، وبعضاً بوندن اوتانوب قيزارديغنى وبونكله برابر بوكا بيان محجوبيت
ايتديكى حالده اونى ازمكه قادر اولماديغنى مشاهده ايدرز ؛ ايشته بونك اوكنى آلمق
لازمدر . چوجق ، سناً بيودكجه ، كنديسنه ممكن اولديغى قدر زياده حاكم اولماسنى ،
قوهٔ عقليه‌سنى دائما غير مختل واراده‌سنى هرزمان قوتلى اوله‌رق محافظه ايتمسنى
اوكرنمليدر . بدايت امرده چوجق ، اولا خبرى اولمقسزين اداره ايدلمشدر ،
فقط صكره او كندى كنديني بيله‌رك اداره‌يه موفق اولماليدر . مربيلرك ، چوجغه
برطاقم اعتيادات بخش وتأمين ايتديكى صيره‌ده ، تعقيب ايده‌جكلرى مقصد ، چوجغه
كندى اعتيادلرينى بالذات كندى ياپه‌جق وبعدما بوندن متولد مسئوليتى كنديسى
درعهده ايده‌جك آن قطعيى احضار ايتمكدر . شونى‌ده اونوتماملیدر : انسانك
سجيه‌سى يالكز طبيعتك وتربيه‌نك نتيجه‌سى اولمايوب ، اونك دخى ثمرهٔ سعى وغيرتى
اولماليدر . كندى فعاليتنى ، سجيهٔ فطريهٔ ابتدائيه‌نك متشكل اولديغى عناصر مختلطه
ايله مزج ايتمكه مجبور اولان تربيه‌نك وظيفه‌سى ، كندى كنديمزى طانيه‌رق
وكندى حريتمزه اعتماد ايده‌رك بالذات ايشه قاريشديغمز ، سجيه‌مزك عاملى وشخصيتمزك
صانعى اولديغمز كون ختام بولور . ايشته بوسايه‌ده نهاية الامر بتون معناسيله
« صاحب سجيه » اولمق ممكن ايدوكنى‌ده آرتق علاوه ايتمك اقتضا ايدرمى ؟
فى الواقع ، بزم مساعئ شخصيه‌مزله وجوده كلان بوطبيعت نه‌وقت بلا اعتراض وبلا
ضعف حاكم اولورسه ، قوهٔ اراديه‌نك ثباتنه عقلك متانتنه ، نه‌زمان مالك اولورسه‌ق ،
خلاصه وظيفه‌نك يعنى رواقيونه كوره بتون حكمتى تشكيل وبزم عندمزده‌ده
سجيه صاحبى وجوده كتيرن وظيفه‌نك شو اعتياد مستمرينه نه‌كون صاحب بولنورسه‌ق
سجيه بحق وجود پذير اولمش اولور .

خلاصه

١ ــ روحيات نقطهٔ نظرندن، اعتياد برطرز وجود، براستعداد مكتسبدر؛ اولجه واقع اولان برحالی تكرار اعاده وحاصل ايتمك ميليدر . اعتيادك منبعی ايلك برنجی تحولده‌در ؛ تكرار ، اعتيادك عاتی اولمقدن زياده اثريدر . اعتياد ، تحولك مدتی وشدتيله متناسبدر .

٢ ــ اعتيادك بعض شرائط منفيه‌سی واردر : تحولك طوغريدن طوغری‌يه مخلوقك طبيعتنه مخالف اولمامسی لازم كلديكی كبی ، نه پك شديد نه پك فوری اولمامسی ايجاب ايدر .

٣ ــ اعتيادك جرثومه‌سی اولان تحول يا بالذات مخلوقدن ، ياخود خارجی بر مؤثردن انبعاث ايده‌بيلير . بوسببله اعتيادلر ، اعتيادات فعليه واعتيادات انفعاليه اولمق اوزره ايكی‌يه تقسيم اولنور . اعتياد فعلی فعاليتی تزييد ، واعتياد انفعالی انفعاليتی تنقيص ايدر . لكن اعتياد حد ذاتنده طبيعت واثرلری اعتباريله عينی‌در ؛ او ، فعليدر ؛ تحولی تثبيت ايده‌رك بونی مخلوق ايچون برميل ، براحتياج حالنه قويار ، وعينی زمانده اوكا دائر اولان شعور واحتساسی آزالتير .

٤ ــ اعتياد آنجق حيات ايله باشلار ؛ اونی جماداته قدر تشميل ايتمك ايستيانلرده اولمش ايسه‌ده بونلرده آنجق بسبتون انفعالی برديموميت بولنوب يوقسه اولجه ياپيلان برشيئی تكرار احداث ايتمك استعدادی مفقوددر . فضله اوله‌رق ، اعتياد بالذات حياتك درجه‌سی ايله متناسبدر : بو ، زمرهٔ نباتيه‌ده (نباتاتك اقليمله امتزاجی) موجود ايسه‌ده زمرهٔ حيوانيه‌ده دها زياده ، ودها بيوك بروظيفه ايفا ايتمكده‌در . (تأهيل وتأنيس حيوانات) انسان انواع مختلفه‌دن برچوق اعتيادلره مستعددر : اعتيادات عضويه بدنه ، اعتيادات نفسانيه ايسه روحك قواسنه تعلق ايتمكده‌در . (ذهن ، قلب واراده اعتيادلری .)

٥ ــ اعتياد ، فعاليت اوزرينه اجرای تأثير ايده‌رك جهدی تنقيص ، فعلی دها زياده تسريع وتسهيل ايله برابر دها مكمل برحاله قويار ، اونی ، اراده‌يی برمدت صكره لزومسز براقان ميلانه تحويل ايده‌رك دائرهٔ شعور خارجنه دوشرر . اعتياد ، مكتسب برغريزه ، برطبيعت ثانيه‌در .

٦ ـــ اعتیاد حساسیتی تخفیف ایدر : بواعتیادله لذت والمك آرتق تأثیری قالماز . بونکله برابر مخلوقك آلیشه‌مدینی بعض الملرك وبعض موقوت احتیاجاتك (بونلرده اعتیادك حصولی ممکن دکلدر .) تسکیننده منبعث لذاتله ملکاتمزك کسب انبساط ایتمسندن طولایی شدتلری آرتان حظوظات علویه‌نك استثناسی لازمدر . فقط اعتیاد دولاییسیله تخفف ایدن احساس کیتدکجه مخلوقه لزوملی اوله‌رق ، اکثریا شدید براحتیاجی تولید ایده‌بیلیر .

٧ ـــ بوقبیلدن اوله‌رق میلانلر دخی اعتیاد طولاییسیله کیتدکجه سونر . مع هذا دائما عینی شدتله وفقط موقوت یعنی منتظم فاصله‌لرله ظهور ایدن احتیاجات ایله تطمین وتسکینی اصلا ممکن اولمایان وبوخصوصده صرف ایدیلن سعی نسبتنده آرتان لذاتی استثنا ایتمك مقتضیدر .

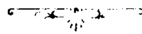
٨ ـــ اعتیادك نتایج وآثار عمومیه‌سنه کلنجه بونلر بدایت امرده مخلوقه مشئوم کبی کورینور . بزی منساقیته طوغری سوق وشعوری تدریجاً اطفا ایدر . فقط دیکر بر نقطهٔ نظردن حیاتك تمادیسنه بادی اوله‌رق ترقی‌یی دائرهٔ امکانه ادخال ایدر ، واراده وشعورك مقاصد سائره‌یه اماله‌لرینه مساعد اولدیغندن بشریته بر تکمل غیر محدوده خادم برقوت بخش واحسان ایلر .

٩ ـــ تربیه چوجغه آنجق بعض ایی اعتیادلر بخش ایتمکدن عبارتدر . تربیه‌نك بوندن باشقه برحکمت وجودی یوقدر . اونك ایشی طبعاً مضاعفدر : بر جهتدن چوجقده بر طاقم اعتیادلرك حصولنه نظارت ایتمسی و برطاقم فنا خویلرك اکتسابنه مانع اولماسی لازم کلدیکی کبی دیکر طرفدن چوجغك کسب ایده‌بیلدیکی بعض کوتی عادتلری اصلاح وبونك ایچون دها اییلرینك اکتسابنه معاونت ایتمسی اقتضا ایدر .

١٠ ـــ تربیه متخصصلرندن بعضلری اعتیادك غیر عالم وکورەنکه تابع برطرز فعالیت اولدیغنی، اراده ایله تأملی کریده براقدیغنی بهانه اتخاذ ایده‌رك اعتیاده عدم اعتماد بیان ایدییور . فقط بو ، صحیح دکلدر : اعتیادك تأملی دها سهل ومکمل قلدیغنی واختیارك قدرتنی تزیید ایله اکمال ایتدیکنی ادعا ایتمك پك طوغری اولور .

١١ ـــ تربیه ، چوجغه باشلیجه شو ایکی قیمتدار اعتیادی بخش ایتملیدر : بونلرده تأمل واختیار اعتیادی یعنی اعتیاده قارشی کندیسنی مدافعه ایتمك ، اونی

تفتيش ولازم ايسه تعديل ايلمك اعتياديدر . تربيه‌نك غايه‌سی ايســه چوجغه بالذات کنديسی اعتياداتنی اکتساب ايده‌بيله‌جك زمانی احضار وتهيئه ايتمك وکندی تشبثيله سجيه‌سنی تنسيق ايتديرمکدر . ايشته بوصورتله‌درکه چوجق بالآخره سجيه صاحبی اوله‌بيله‌جکدر .

روحیاتك استنتاجاتی

یکرمنجی درس

مابعدالطبیعی روحیات

روحك موجودیت وبقاسی

مابعدالطبیعی روحیات . — طبیعت بشریه‌ده ایکیلك . — حیات حیوانیه . — حیات ذهنیه ومعنویه . — حیات عقل ، غایهٔ انسانی . — عنصر منفکرك ماهیتی مسئله‌سی . — روحیه ومادیه . — روحك لطافت وغیرجسمانیتی حقنده‌كی دلیللر : روح ایله جسدك بربرندن فرقی . — عنصرمتفکرك وحدتی : جسدك مرکبیتی . — عنصرمتفکرك عینیتی : جسدك هیچ طورمقسزین دکیشمسی . — عنصرمتفکرك فعالیتی : جسد مادینك عطالتی . — روحیون دلیللرینك قیمتی : قانتك اعتراضلری ؛ « شأنی أنا » ایله « أنای مطلق » . — مادیونك دلائلی . — مادیونك دلیللرینی مناقشه . — مادیه‌نك مبدئی : ماده .

تطبیقات عملیه . — تربیه ایله روحیه مسلکی : مفکوره حیاتی . — روحك بقاسی .

مابعدالطبیعی روحیات . — مشعوربه حادثات ایله متنوع وظائف وخدمات معنویه واخلاقیه‌نك تتبعنی بیتردك . « تجربی روحیات » دیدیکلری ایشته اوندن عبارتدر . فقط بیلیورز ، بوقدری روحیاتك تمامندن عبارت دکلدر . روحیات « علم روح » در : آنجق روحی طانیمق ، اونی تجلیات شأنیه‌سی اعتباریله بیلمك اولمایوب ، برده اکر موجود ایسه ، بذاته نه اولدیغنی آرامق ، وحقیقت جوهریه‌سنی ، اکر بویله برشیئده وارسه ، تعیین ایتمك ، وبناءً علیه آتیسی ونصیبی نه اوله‌بیله‌جکنی کسدرمکدن عبارتدر . بوحالده تجربی روحیات بزی طوغریدن طوغری‌یه عقلی یاخود مابعدالطبیعی روحیاته سوق ایدر : بونلرك برنجیسی ایکنجیسنك مدخل ضروریسی ، ایکنجیسی‌ده برنجیسنك تمهٔ طبیعیه‌سیدر .

طبیعت انسانیه‌ده ایکیلك . — اکر عموم طرفندن قبول ایدلمش وهرکسی دائما مشغول ایتمش برحقیقت وارسه ، بوحقیقت طبیعت انسانیه‌ده‌كی ایکیلکدر . وقتیله **ارسطو و افلاطون**ك کورمش اولدقلری اوزره ، بری دیکری اوزرینه موضوع ،

بربرندن پك آيری شیلر اولدقلری حالده، ینه بربرینه قاریشمش، وصمیمیتله نفوذ ایتمش، صانکه ایکی حیات واردر. **افلاطونه** تبعاً، حیات حالیه‌نك برسقوط اولدیغنه، وروحك مقدما صفوت کامله حالنده یشادیغنه، وحسب‌القدر جسدی احیا ایلمسی اوزرینه تلوث ایتدیکنه اینانمق جائزمیدر؟ یاخود بونك عکسنه، «**ارسطو**» یه تبعاً، خلقت وفطرتمزه، سلسلهٔ صور وجود آره‌سنده، طبیعتك یکی برترقیسی، فکرتك،ماده matière «قوه، puissance »اوزرینه« فعلacte» ی، یکی بر مظفریتی نظریله باقمق، وکرچه بعض جهتلردن هنوز موجودات سفلیه ایله تعلقمز وارسه‌ده دیکر بعض جهتلردن صحیحاً لاهونی وقدسی برحیاته مظهریتمز ممکن اولدیغنی تسلیم ایتمك جائز میدر؟ بوناصل اولورسه اولسون، انسانلرك حال وشانی، **پاسقال** ك تعبیری وجهله «نه ملك، نه‌ده بهیمه» یاخود دها طوغریسی هم «ملك وهم بهیمه» اولمقدر.

حیات حیوانیه . — فی‌الحقیقه انسانده اول امرده برحیات سفلیه واردرکه بوکا «حیات حیوانیه» دیه بیلیرز، زیرا بویله برحیات دها اول بهائمده دخی واردر. اولا، بوحیات تماماً جسمانیدر، واعضای آلیه‌مزك ایشله‌مسندن عبارتدر، غایه‌سی‌ده حفظ بدندر. ثانیاً بوحیات حیوانیه اشاغی درجه‌ده برحیات نفسیه‌درکه بوکا «شهوانیه sensitif» نامی‌ده ویریله‌بیلیردی، زیرا بوحیاتی تشکیل ایدن موادك جمله‌سی کاملاً حواسدن مقتبسدر، بناءً علیه شرط حصوللری ینه اعضای آلیه‌در: بوحیات، احساس ایله احساسك تولید ایده‌بیله‌جکی بالجمله حادثات، یعنی برجهتدن شوق، احتراص، دیکر جهتدن تصور، صورت محسوسه واذکاردن عبارتدر. فی‌الواقع حیوانی شعوردن محروم برماکنه عد ایدن **دهقارت** ك دعواسنی قبول ایتمك مستحیلدر. اعتراف اولنمالیدرکه بهیمه‌نك برحیات نفسیه‌سی واردر؛ فقط اونك بالجمله قواسنك اشاغی بردرجه‌ده اولدیغنی وحیوانی آنجق ساحهٔ احساسات ایچنده براقدیغنی‌ده تصدیق ایتمك‌ده طوغریدر. حیوان شهوانی، آلی برحیات ایچنده محصور اولدیغندن هیچ بروقت بودائره‌یی تجاوز ایده‌مز، ودیکر درلو برحیات اولدیغنی هیچ بروقت بیله‌میه‌جکدر.

حیات ذهنیه ومعنویه . — انسانده ایسه حال بویله دکلدر: انسانده حیات

حيوانيه بوحيات عاليه‌نك حاضرلغی كيدر ، بوحيـات عاليه اولكی حيات اوزرينه آشيلانيور، استناد ايديور ، فقط او دركه‌يه تنزل واقتصار ايتميور، اونك پك فوقنه چيقايور : بو ، حيات عقل ، اصل معناسنجه حيـات ذهنيه ومعنويه‌در . فی‌الحقيقه، انسان يالكز احساساتی تلقی وصور محسوسه‌يی تركيب ايتمكله اكتفا ايتمز : انطباعات خصوصيه‌سـنه غلبه وتصرف ايدر ، احساسـاتی عقلی اعانه‌سيله معلومات ، صور محسوسه‌سنی افكار حالنه چويرر ، اشيا آره‌سنده‌كی نسب كليه‌يی ، قوانين ضروريه وازليه‌يی كشف وتيقن ايلر ؛ وبوصورتله علمی انشا ايدر .

بونك كبی بعض آرزو وشوقلری طويمقله ، اهوای نفسانيه وشهوات جسمانيه‌نك تأثيراتنه بالاضطرار تابع اولمقله قنـاعت ايتمز ؛ امداد عقل ايله ، اونلری ضبط واداره ايدر ، شأنك اورته‌سنده قانونی ، خودكام سـائقك يانده سـائق كلی‌يی ، ذوقك فوقنده وظيفه‌يی تصـور ايلر : اختيار وشخصيت حياتنه حاضرلانير . عينی زمانده، قلبنده ، اشواق حسـيه وشهوانيه يانده، پك باشقه يولده مطـالب تجلی ايتمكه باشـلار ، بومطالب‌ده نامتناهی‌يی ، كمالی تفهم ايدن عقلك ثمراتيدر ، بومطالب انسانی اكثريا عادی وخاييده اولان شـو عالم جسمانينك اوته طرفلرينه ، تا عالم علينه‌قدر يوكسه‌لدر. ايشته بتون بونلر انسان ايچون حيات معنويه‌يی تشكيل ايدر .

حيات عقل ، غايهٔ انسانيه . — سوزيمزه علاوةً ديه‌لم كه انسانه خاص اولان ، صحيحاً انسانی حيات بودر . وقتيله **ارسطو** نك ديديكی كبی ، انسـانك بتون ديكر مخلوقاتدن مدار تميزی عقلدر : انسانك علامت فارقه‌سی، صفت مميزه‌سی ، مابه‌الاصليتی اوندن عبارتدر. بناءً عليه انسانك قانون طبيعيسی حيات عقل ايله يشامقدر . شبهه‌سز ، نفسمزده حساسيت ايله عقل بربرلريله پك شدتله مجادله ايتمكده‌درلر : بونلر نيجه دفعه‌لر اخلاقيون طرفـندن اخطـار واخبـار ايدلمش اولان ، « جسـد » و « روح » غوغالريدر : هيـچ برشی ذاتمزده موجود اولان شـو درين ايكيلكی ، وبزی تقويم ايدن ذی حيات تسـاویٔ نقيضينی antinomie بونك قدر اظهـاره مساعد دكلدر . نيجه بيكلرجه قابا ميلانلر ، بيكلرجه آلچالدان احتراصلر ، بيكلرجه واهی خياللر بزی بهيمه دركه‌سـنه ايندرمكه چاليشير طورر . نفسمزده بهيميت هپ واردر ، هر وقت عصـيانه وبزی نيجهٔ تسخيرينه آلمغه مهيادر . فقط اونلره قارشی قويمق ايچون ايتـديكمز مجـادله فطرتمزك علويتنـه دليلدر ، زيرا جسـدك

بسبتون اسیری اولان حیوان بونلره واقف دکلدر ، بز بومجادله‌دن نه قدر مظفر چیقمغه موفق اولورسه‌ق ، حیات عقل ایله اوقدرزیاده یشامش ، وماهیت اصلیه‌مزه اوقدر زیاده توافق ایلمش ، وبتون معناسیله انسان عنوانثه اوقدر زیاده کسب استحقاق ایتمش اولورز . بزم غایه‌مز ، اعضای آلیه‌مزك حیات جسمانیه‌سی ایجاباتنه کوره یشامق اولمایوب ، اعضامزی حیات معنویه‌نك غایاتنه خدمت ایتدیرمك ، ولزومی تقدیرنده حیات جسمانیه‌دن فراغت ایلمك وعقلك اوامرینه صادق قالمق ایچون اونی فدا ایتمکدن عبارتدر .

انسان نه ملك ونه بهیمه‌در : بوطوغریدر ، فقط انسانك غایه‌سی ، بهیمیت دکل ملکیتدر ، بوایکی شقدن بهیمیته دوشمامك ایچون ملکیته سعی ایتمك اونك مقتضای حال وشانیدر .

عنصر متفکرك ماهیتی مسئله‌سی . — فقط اکر بزده بوقدر مخالف ومغایر ایکی حیات وارسه ، بونلرك عینی مبدأدن صادر اولماسی ممکنمیدر ؟ مادام‌که حیات حسیه‌نك مبدئی عضویتدر ، بدندر ، یعنی شو جوهر «متحیز»دن ، وموجودیتی بزه اوقدر محقق کورینن شو «ماده»دن عبارتدر ، حیات ذهنیه ومعنویه‌نك‌ده مصدر نهائیسی بسبتون باشقه برجوهر ، یعنی « روح » ، یاخود «نفس» اولدیغنی تسلیم ایتمك جائز دکلمیدر ؟ خلاصهٔ کلام نفس ناطقه‌نك ماهیتی نه‌در ؟ بونفس ناطقه مادیمیدر ، روحانیمیدر ؟ بومسئله‌نك اهمیتی یالکز نظریات عقلیه‌یه منحصر اولمایوب ، بونك احتیاجات عملیه ایله‌ده مربوطیتی واردر . فی‌الواقع ، نفس ناطقه‌نك آتیسی‌ده ماهیتنه تابعدر : اکر نفس ناطقه‌نك ذاتی ، موت ایله بالضروره انحلاله محکوم اولان جسد ایسه ، بقای روحه اولان اعتقادك نه فائده‌سی اولور ، حال بوکه بو اعتقاد حیاتك مشغله‌سی ، مجاهدهٔ اخلاقیه‌نك مابه‌الاثباتی ، ادب واخلاقیتك وبناءً علیه تربیه‌نك تمل طاشی حکمنده‌در ؟

روحیه ومادیه . — بومسئله‌ده بربرینه قارشی ایکی ذهاب واردر . روحیه ذهابی ادعا ایدیبورکه فکرتك مبدئی جسم اوله‌ماز ، بلکه برجوهر روحانی اوله‌بیلیر : « روح » دیدیکمز شی برلفظ مجرد دکلدر : وجود فعلیسی اولان برحقیقتدر ، hyperorganique برقوتدر . روحیه ذهابی ایکی شکله کیرمشدر : بعضاً یالکز

« روحك جسددن » آيری اولديغنی تصديق ايله اكتفا وانسانده متغاير الجنس ايكی جوهر اولديغنی تسليم ايدرسه‌ده بونلرك‌ده مناسبتلرينی ايضاح ايتمك كنديسنجه مشكلدر : بوروحيه ، مثلا دەقارت لك ذاهب اولديغی مسلكدركه چكينكن بر ذهابدر ، يالكز شو قدر فائده‌سی واردركه متخيله‌يی زورلاماز و آرای عامه‌يه‌ده موافقدر؛ بوذهابه « روحيهٔ ثنائيه spiritualisme dualiste » اسمی ويريله‌بيلير . بعضاً ده ، اشيانك دها درينته كيره‌رك ، جوهرك يالكز نفسدن عبارت اولديغی دعوا ايلر ؛ « ماده » اولسون « جسد » اولسون بونلرك هپسی ينه نفسدر ، يالكز نوعاً ما « اويومش » ياخود « سونمش » بر نفسدر . لايبنيچ لك ذاهب اولديغی روحيه بوقبيلدندر ، مومی اليهك رأيته كوره هر وارلغك اساس نهائيسی « موناد monade » در ، يعنی ذاتی لطيف وروحانی ، ذی حيات وقوانی بر « واحد » در ، كه « روحمز » اونك بر انموذجی ، برشكل عاليسيدر . بوعقيده آرای عامه‌يه ومتخيله‌نك ظنون باطله‌سنه مغايردر ، فقط وحدته هر وقت مجلوب اولان عقله ملايم كلكده‌در ، بو وحدت ايسه حقايق اشيايه réel تعلق ايدن مسائلده طريق يكانه اولماليدر . بوذهابه‌ده « روحيهٔ واحديه spiritu. moniste » دينه بيلير .

ماديه‌يه كلنجه ، بالعكس ، يالكز بر جوهرك ، يعنی « ماده » نك موجود اولديغنی تصديق وتأييد ايدر ؛ بزده ، جسدله برابر ، روحانی ولطيف بر مبدئك وجودينی تسليمه اصلا احتياج يوقدر ؛ « روح » خيال محضدن عبارتدر ؛ وظائف وخدمات عقليه ومعنويه وظائف فيزييولوژيقيه كبی جسده تابعدر ؛ بوايكی وظائف وخدماتك آثارنده‌كی فرقه باقوب علتلرينك‌ده آيری اولديغنه حكم ايتمك طوغری دكلدر . مفكره جملهٔ آليه‌يه تابع ودماغك موجوديتنه مربوط ياخود طوغريسی دماغك بر محصوليدر : بوخنر Buchner دييور ، قاره جكر صفرايی ناصل افراغ ايدرسه ، دماغ ده مفكره‌يی اويله افراغ ايدر » ؛ ديكر بعضلری ، دها احتياطكار اولوب ، دماغك بالخاصه «مفكره‌يی اعمال واحضار»ه يعنی «قوهٔ عصبيه‌يی» «قوهٔ مفكره»يه تحويله مأمور اولديغنی سويلمكله اكتفا ايلرلر . والحاصل بر شيئی تفكر ، اراده ، حس ايتديكمز وقت ، برطاقم اهتزازات دماغيه ، مقری مركز عصبی اولان برسعی فيزييولوژيقی‌دن باشقه هيچ بر شی واقع اولمايور ، آره‌سنده واقع اولان بيكلرجه فعل و رد فعللردن دخی بعض آنلرده ، ناصل

و نیچون اولدیغی بیلنمکسزین ، «شعور» اطلاق اولنان شو باطنی ایشیق، شو «شأن زائد épiphénomène» فوران ایدر ، بونکله برابر شعور تماماً فائده‌سزدر ، بر بخار ماکنه‌سنك یوریدیکی زمان بر فنارك کوره‌جکی ایش نه‌دن عبارت ایسه اونك‌ده شو معاملۀ کیمیویۀ دماغیه اوزرینه تأثیری اوندن عبارتدر .

روحك لطافت وغیر جسمانیتی حقنده‌کی دلیللر: روح ایله جسدك بربرنده فرقی. — عجبا بو ایکی ذهابدن هانکیسنی ترجیح ایتملیدر ؟ بونك ایچون اولا هر ایکیسنك سرد ایتدیکلری دلیللری تفتیش ایده‌لم . اولا عنصر متفکرك جسده عائد اوصافه بسبتون مغایر اوصافه مالك اولماسی ایجاب ایتدیکنی اثبات ایتمك قولایدر .

عنصر متفکرك وحدتی : جسدك مرکبیتی . — برجهتدن ، شعوردن کچن شئون متعدد و متنوع اولدقلری حالده ، مبدئلری بهمه‌حال واحد اولماسی و بو وحدتك غیر قابل انقسام و اساسی بولنماسی ضروریدر . فی‌الواقع ، هر تفکر ، احساسات ، صور محسوسه یاخود افکاردن مؤلف متعدد عناصرده‌کی کثرتی توحیددن عبارتدر ؛ فقط، اکر روح اقسام متعدده‌دن مترکب اولسه وهر قسمك شعوری بولنسه‌یدی، وبونلردن بری برمسئله‌یی دیکری باشقه برمسئله‌یی بیلسه‌یدی، ترکیب synthèse ووحدت ناصل ممکن اولوردی ؟ مثال اوله‌رق ، تصدیق عملیۀ ذهنیه‌سنی آله‌لم : بر قسم حد اولی ، دیکر بر قسم حدثانی‌یی بیلسه ؛ ایکی سلسله آره‌سنده‌کی نسبتك تفرسی سایه‌سنده ، تصدیقك حصوله کله‌بیلمسی ایچون، اوچنجی بر قسمنك ایکی اولکی حدی بیلمسی بهمه‌حال لازم کلیر . فقط بونك مطلق واحد و بسیط اولماسی مقتضیدر ، زیرا اکر مرکب اولمش اولسه‌یدی ، بتون مشکلات یکیدن اورتایه چیقاجقدی ، او درجه‌ده‌کی نهایت اقسامی اولمایان یعنی غیر مرکب بر قسمك وجودینی تسلیمه مجبوریت حاصل اولور . تصدیق حقنده یوروتدیکمز بو ملاحظه‌یی شعورك ، الك مرکبندن الك بسیط وابتدائی حالاتنه قدر تطبیق ایده‌بیلیرز : بو تقدیرده شعور هر وقت عینی شیدر ؛ کثرت ایچنده بحسب الذات وحدتدر : عنصر متفکر بالذات وحدتدن باشقه بر شی اوله‌ماز .

بالعکس ، جسد قدر مخلوط اولان هیچ بر شی یوقدر . یالکز اعضاسی اولمق شویله طورسون ، بالذات او اعضا انسجه‌دن ، اونلرده صاییسز درجه‌ده چوق حجیره‌لردن مرکبدر، بو حجیره‌لرك هر برنده ایسه قابلیت انقسامك درجه‌سنی

تعيينه هنوز موفقيت حاصل اولمامشدر. دها قوتلى آلتلر الده ايدلدكجه ، هر برججره دها زياده انقسام ايلمكده‌در ، والحاصل هر ججره باشلى باشنه حقيقى بركائنات تشكيل ايتمكده‌در ! بناءً عليه ، جسدده كوريلن وحدتك ظاهرى برشى اولديغنى آرتق كيم آكلامازکه؟ برطاش ييغننده كوريلن وحدت نه قدر حقيقى‌ايسه جسدده‌كى وحدت‌ده اوندن زياده حقيقى دكلدر ؛ ياخود دها طوغريسى‌اونك متصرف كورنديكى‌وحدت بوشعور سايه‌سنده‌در : زيرا ، نظرمزده جسدى تقويم ايدن احساساتك كثرتى داخلنه وحدتى صوقان شى ، ذاتجه هروقت متحد بولنسان شعوردر ، نته‌كيم طاش ييغننى تقويم وتشكيل ايدن احساساتى‌ده اويله وحدت حالنده كوسترن ينه اودر ! جسدك وحدتى انجق نفسك وحدتى افاده ايدر ، برنجى وحدت انجق ايكنجيسى ايله قائمدر ، جسدك وحدتى يكيدن حاصل ايتمك ايسته‌مك ، برينى ديكرينك منفعتنه خذف ايلمكه قالقشمق ، غليظ بر دور وتسلسله دوشمكدر.

عنصر متفكرك عينيتى : جسدك هيچ طورمقسزين دكشمسى . ـــ عنصر متفكرك متحد اولماسى ، يعنى زمانك مختلف آنلرنده هپ برشى قالماسى ، دها طوغريسى زمانك وتحولاتنك خارجنده ، « زمانه غيرتابع » اولماسى ايجاب ايدر ، ناصل كه مسافه ومكانك‌ده خارجنده‌در . فى‌الحقيقه بوعينيت ذاتيه‌يى ، بو موقعده دخى ، فرض ايتديرن شى حالات شعورمزدن هر بريدر . تسليم ايده‌لم كه أنا ، بوكون دونكى أنانك بسبتون غيرى اولسون : بويله برحالده حافظه ناصل ممكن اولوردى؟ حافظه‌نك موجود اوله‌بيلمسى نفس متفكرك كنه ذاتيسى اعتباريله مطلقا عينى‌شى قالماسيله مشروطدر . تسليم ايده‌لم كه برحدى تفكر ايدن جوهر نفسى ديكر برحدى تفكر ايدن جوهر نفسيدن بسبتون غيرى اولسون : بويله برحالده محاكه‌تصديق ناصل برصنيعه سايه‌سنده وقوعه كله‌بيلردى ؟ برصورت عموميه‌ده ، هر عمليهٔ ذهنيه ، نه اولورسه اولسون ، زمان ايچنده وقوع بولور ، فقط زمان غير منقطع برتعاقبدر ، بر صيرورت متماديه‌در : حال وجود بولور بولماز ماضى‌يه منقلب ومعدوم اولور ، حال قاچمش اولان ماضى ايله هنوز وجود بولمايان مستقبل آره‌سنده طوتلماز بر حددر: بناءً عليه ، اكر بو تقلباته غير معروض برجوهر نفسى ، يعنى « دوام ايدن » ، وبو صورتله ، حالده مستقبلى اقتطاف ايله اونى مستقبله ربط ايده‌بيلن بر جوهر

نفسی موجود اولمازسه ، شعور ایچون هرشی زائل ومضمحل اولور ، بویله برحال ذهنی ومعنوی برانعدامدر .

بونکله برابر ، دیکر طرفدن ، انسانك جسدنده پك مهم وممیز بر واقعه واردر ، فقط بو واقعه اولکنك ضدیدر : یعنی جسد انسانی هیچ طورمقسزین دکشوب طورمقدهدر . بومسئلهده کوویه نك پك معروف اولان سوزلرینی ذکر ایتملیدر : اجساد نامیهده هیچ بر ذره یرنده قالماز ؛ بونلرك هپسی متعاقباً کیررلر وچیقارلر ، حیات متمادی برقاصیرغهدر ، بوقاصیرغهنك استقامتی ، بسبتون قاریشق اولمقله برابر ، ینه ثابت اولهرق قالیر ، قاصیرغه ایچنه سوریلوب طوتلمش اولان ذرهلرك جنسیده ثابت قالیر ، احق بالذات ذرات فردیه اویله ثابت قالماز » بوحالده هیچ طورمقسزین ذرهلر کیدر ، یرلرینه دیکرذرهلرکلیر : برزمان صکره ، جسدمزی ترکیب ایدن جوهرك هپسی تماماً یکیلشمش اولور . بوبابده فلورنس Flourens ك تجربهلری مسئلهیی فصل ایتمشدر . بناءً علیه ، جسدك عینیتیده وحدتی کبی اولدیغنی کیم اکلاماز؟ بوعینیت انجق خیالیدر ، ویالکز ذهناً موجوددر . فرض ایدهلم که براوك طاشلرینی بربری آردنجه قالدرمشلر ویرلرینه اونلره مشابه دیکرلرینی قویمشلر : خانه اسکیسی کبی قالمش کورنیور ، حال بوکه بتون اقسامی اعتباریله کاملاً باشقه شیدر . بونك اویله کورنمسنه سبب ایسه ، نفس ناطقهنك دونکی او ایله بوکونکی اوی مقایسه ایلمسی وایکی صورت ذهنیهیی مشابه بولماسیدر . فقط بومقایسه حافظهیه متوقفدر ، حافظه ایسه أنانك عینیتنی ایجاب ایدر . نتیجه اعتباریله موضوعك Objet عینیتنی حاصل ایدن شی جوهرنفسینك عینیتیدر دیمکله مساویدر . ایشتهمثال اتحاذایتدیکمز او ، انسانك جسدیدر ؛ بوحالده اونك عینیتی ظاهریدر ، تماماً ذهنیدر ؛ بوعینیت انجق نفس ناطقهنك عینیتی ایله قائمدر ؛ وبوعینیت برمحصول ، بر نتیجهدر ، اونك منفعتنه نفس ناطقهیی کندی عینیت ذاتیهسی ایله برلکدهخذف ایتمك ، ینه بردور وتسلسله دوشمکدر .

عنصر متفکرك فعالیتی : جسم مادینك عطالتی . — والحاصل بیلیورز : « روح » بحسب الذات فعالدر ؛ ذاتمزده هرشی بو فعالیت اصلیهنك وجودینه دلالت ایدر ؛ حس ایتمك ، تفکر ایلمك دیمك فعل ایتمك دیمکدر . ذاتاً بو فعالیت ، بالخاصه شکل عملیسنده ، یعنی افعال ارادیه ومختاریه ایله ظاهردر : بالذات انتخاب ایتدیکمز فعلی

اجرا ایتمکلکمز وبرحیات مختاره‌یه مظهریتمز بوکا دلیلدر : بر حرکتی باشلامغه
مقتدر اولدیغمز کبی اونی توقیف ویا استقامتنی تبدیل ایتمك دخی المزده‌در .
بالعکس، جسدك ذاتی مادیدر، ماده ایسه تماماً منفعل وعاطلدر؛ ماده بذاته برحرکته
باشلامقدن عاجزدر ؛ بویله بر حرکتی توقیف ویا تعدیله‌ده مقتدر دکلدر . بویله
اولنجه جسد ماکنه‌سنك حرکت و تبدیل مکان ایتمسی انجق روح سایه‌سنده
اولور . مساعئ عضلیه‌نك واراده‌مزده‌کی تورك شعوری واسطه‌سیله اونلره علت
کندیمز اولدیغنی پك آچیق اوله‌رق حس ایدرز. « واقعا جسد چوق وقت فعلدن
ابا ایدر، لکن بوواسطه ایله‌ده روحك جسددن نه‌قدر آیری اولدیغنی دها ایی
مشاهده ایلرم . زیرا اعضانك بوعجزی ایچنده دخی روح ینه تام قالیر وکندیسنی
اویله حس ایدر، افعال ذاتیه‌سی ، یعنی تصمیماتی ینه اجراسی آسان برشکلده ،
اعضا بونلره مطاوعتکارانه معاونت ایتمش کبی ینه مکمل قالیر. » ، « روح کندی
استقلالنی یالکز اعضانك جبری عدم فعالیتیله دکل، دها طوغریسی اونك عکسنه
عصیان ایتدیکی زمان الك ایی برصورتده کوسترر . شدید وفوری بر احتراص ،
مثلا بر تجاوزه قارشی حاصل اولان کین ، درحال قانمی قاینادر و بالجمله
اعضامده انتقام آلمغه متوجه، غیر ارادی برحرکت بطشیه حاصل ایدر. فقط برلحظه
ایچنده بتون بوفوران سکونت بولمش کورینور، بتون بوخلجان خفیفلر؛ زیرا برفعل
ارادیده بولندم، جسدمده بوکا اطاعت ایتدی . » بناءً علیه روحی بر محصله عد
ایتمك ، واسکی براعتراضه توفیقاً ، خدمات ووظائف جسمانیه‌نك بر « آهنکی » دییه
تلقی ایلك ناصل قابل اولور. وقتیله **افلاطون**ك دیدیکی کبی، آهنکك ربابی استعمال
ایتدیکی هیچ بروقت کورلمامش اولدیغی حالده روحك جسدی استعمال و تصرف
ایتدیکی کوریلوب طورمقده‌در ؛ اویله ایسه حاکم ایله محکومك بربرینه
قارشدیرلمسی ممکن اوله‌بیلیرمی ؟

روحیونك دلیللرینك قیمتی : قانتك اعتراضلری، شأنی أنا ایله مطلوب أنا . —
روحیونك ، روحك جسددن آیری اولدیغنی اثبات ایچون استناد ایتدکلری دلیللر
بوقبیلدندر وبونلرك قطعی کوروندیکنی اعتراف ایتمك لازمدر .

عجبا شأنی أنا یعنی جوهر نفسینك ، داخل شعورده کندی ذاتنه کوروندیکی
وجهله ، کندیسنده بر آز اول وجودینی تشخیص ایتدیکمز وایضاحنی مسلك

مادیوندن دائما طلب ایده‌بیله‌جکمز سجیه‌لره مالك اولدیغنه‌شبهه اولنه‌مازسه‌ده، فقط شأنی أنادن « مطلق أنایه » یعنی ذاتی اعتباریله نفسه منطق دائره‌سنده کچمك ممکن دکلدر دیبه **قانته** تبعاً بر اعتراض وارد اولمازمی؟ فقط « آمپر » ك طلب ایتدیکی « ذاتی أنا » ، شأنی أنا ایله مخالفت وضدیتده بولنه‌بیلیرمی ؟ « ذات l'être » ك « شأن » نه اولدیغنی تقدیر ایده‌بیله‌جك بر حالده بولنماسی لازم کلمزمی ؟ برده منحصراً اکر فعلی أنایه بر کثرت محضه وبر تبدل دائمی عطف اولندیغی تقدیرده شعورك بزه کوستردیکی ظواهری نه طرزده ایضاح وتفسیر ایتمك ممکن اولور ؟ دیکر طرفدن ، نه‌دن « شأنی » أنا ایله « ذاتی أنابی » تفریق و قوهٔ متفکره‌یی شعورك‌واصل‌اوله‌میه‌جغی وبوتقدیرده موجودیتی شئونه‌نسبتله‌دها آزمحقق بر نفسه اسناد ایتمك نه‌دن ایجاب ایدییور ؟ اضافی ومطلقك بوتفریقی حواس ایله خارجاً ادراك اولونان اشیای خارجیه حقنده مطابق اوله‌بیلیرسه‌ده ، بالذات شعور وادراك باطن حقنده هیچ بر قیمتی یوقدر . شأنی أنا ایله مطلق أنا یکدیکرندن آیری وغیر متجانس ایکی موجودیت دکلدر ، بلکه ایکی نقطهٔ نظردن ودها طوغریسی مختلف ایکی زمانده ملاحظه ایدلمش یالکز بر حقیقتدن عبارتدر . شأنی أنا ، حال انکشافده بولنان تفکردن واونك ازمنه ایچنده‌کی ترقیاتندن عبارتدر ؛ او وقایع خصوصیه‌نك بتون سلسله‌سی ایچنده طاغلمش ، انکسار ایتمش ، متکاثر فکرتدر . مطلق أنادخی فکرتدر، فقط بوفکرت طوپلانمش، کندی اوزرینه تمرکز ایتمش وعادتا کندیسنه عودت ایتمش‌در ، بو أنا نفس ناطقه‌یه بالذات کندیسی طرفندن دها صمیمی بر صورتده انفاذ نظر اولنماسی ، فکرك، حیاتك ووارلغك حقیقی منبعیله دها واسطه‌سز برصورتده تماسیدر. ذاتاً بوایکی‌تعبیر بربرندن آیرلماز. هرنوع کثرت‌وتنوع‌وحدت‌اوزرینه‌موضوع اولمالی، هرتحول آنجق‌دکشمه‌ین‌برشیئه نسبتله آکلاشیلیر : بناءً‌علیه افکار خصوصیه‌مزك تنوع وتحولی افکار معینه‌نك قانونلرینه تابع اولمایان‌مطلق برتفکر اوزرینه استناد ایتملیدر. فکرت ، اکرشؤنك ایچنده طاغلمغه محکوم ، کندینی ضبط ایتمکه وبر فعل خصوصیده کندینه قارشی اخذ موقع ایتمکه **وارسطو** نك دیدیکی کبی « تفکرك‌تفکری »[١] اولمغه‌غیر مقتدر اولسه ایدی زائل اولور و کندیسندن اثر قالمازدی .

---

[١] م . لاشلیه

ماديونك دليللری . — بونكله برابر ماديون طرفندن سرد ايديلن دلائلك تدقيقی ايله اونلرك حائز اولدقلری قيمتك استنباطی لازمدر .

بونلر باشليجه اوچ اساسه ارجاع اولنه بيلير :

اول باول دنيليوركه روح نه كوريلور نه ده طوتيلور ؛ حواس واسطه سيله مدرك دكلدر : بناءً عليه موجود دكلدر . مشاهير ماديوندن بری ديبوركه : « تشريح بيچاغمك آلتنه دوشمه دكجه روحه ايناناميه جغم » . ذاتاً بويله بر موجوديت نه يه يارار؟ بر مبدئه ، موجوديتی ظاهر وباهر وهركس طرفندن تحقيقی ممكن اولان برعلته ، يعنی عضويته وده ها طوغريسی عضويتك دماغ دنيلن جزئنه اسناد ايله ، حيات روحيه يی ايضاح و تفسير ايتمك ده ها علمی دكلميدر ؟

ذاتاً بوكيفيت تجربه ايله ده ثابتدر : هرنره ده دماغه تصادف ايديلورسه ، اوراده هيچ اولمازسه بر درجه يه قدر تفكره ده تصادف اولنور ؛ دماغك بولنماديغی يرده ايسه نه تفكر ونه ذهندن اثر بيله كورلمز . ديكر طرفدن تفكر و دماغ عين نسبت داخلنده تزايد ويا تناقص ايدرلر : ذكا ، دماغك حجميله شكل وترتيب كيمويسنه وثقلتيله تعاريجنه والخ منوط ومتوقفدر : مثلا ، حد وسطی ومعتادی متجاوز بعض دماغلرك فی الواقع كزيده ذكا اصحابنه عائد اولديغی كورلمشدر . خلاصه دماغه تأثير ايدن شی تفكره ده تأثير ايدر . بر آفت دماغيه جنتی وقوهٔ حافظه نك ضياع تامنی انتاج ايده بيلير . بوسببدن دولايی ، تفكرك سبب اصليسی دماغ اولديغنی كورمكدن ناصل ابا ايديلير ؟ بعض ماديونه نظراً ، مادهٔ بوليه كليتينك محصولی وصفرا كبدك برافرازی اولديغی كبی تفكر دخی دماغك بر اثر ووظيفه سيدر . ذاتاً صورت عموميه ده كافهٔ قوای نفسانيه ، عضويت ايله صيقی بر مربوطيتده بولنمقده درلر : عضويته اجرای تأثير ايدن شی اونلر اوزرنده ده برعكس تأثير حاصل ايدر . بويله جه اقليم ، صورت تغدی ، جنسيت يعنی اركككلك وديشيلك وامراضك بعضاً « معنويات » اوزرينه اجرا ايتدكلری تأثير فوق العاده در . ايشته بونكله ثابت اوليوركه « معنويات » « جسمانيتك » ترس طرفيدر .

والحاصل بونظريه ، علوم مثبته نك اك زياده شايان اعتماد نتايجيله دخی تأيد ايتمكده در . فی الواقع علوم مذكوره كوستريوركه طبيعتك قوای مختلفه سی يكديكرينه تبدل ايتمامك شويله طورسون ، بالعكس بعضلری ديكرلرينه تحول ايده كلمكده در .

بوصورتله حرکت حرارته ، حرارت‌ده ضيايه منقلب اوله‌بيلير . والخ . بو ، بويله اولنجه دماغده دخی حرکت ، تفکره نيچون تحول ايتمسون ؟ بالعکس بونی قبول ايچون علمك کشف ايتمش اولديغی کافهٔ قوانين ايله هر درلو مماثلتلر واردر . بو صورتله، تفکر، نتيجه‌اعتباريله آنجق اهتزازات دماغيه‌نك برتحولندن، حرکتك بر طورندن عبارتدر .

ماديونك دليللرينی مناقشه — . واقعا ، بوخصوصده سويلنه‌جك پك چوق شی وارسه‌ده ، بز يالکز بعض مطالعات اساسيه ايله اکتفايه مجبورز .

اول امرده برنجی دليل اکر برشيئی اثبات ايده ايدی ، حقيقةً چوق شيلر اثبات ايتمش اولوردی . او ، روح کورلمز ، وبرتشريح پيچاغنك اوجنده‌ده بولنماز . نته‌کيم الله دخی دوربين ايله کورلمز . فقط بو ، روحك وجودينی انکار ايچون بردليل تشکيل ايدرمی ؟ برتهيج ، برفکر دخی باشده‌کی کوزلرله کوريلن شيلردکلدر ، حتی بونلر الك قوتلی آلتلرك معاونته مظهر اولسه‌لر بيله . بونکله برابر اونلرك موجوديتندن شبهه ايتمك قابلميدر ؟ حتی ماديون دخی بوحادثاتی اهتزازات عصبيه‌يه عطف وارجاع ايتمك صورتيله موجوديتنه قائلدر ! فی‌الحقيقه بتون دلائل ايله يالکز برشی ثابت اوليورکه اوده ماديونك معلومات محسوسه‌نك ماهيت ومنزلتی حقنده ادنا برفکره مالك اولماملريدر . حواسك بزه الك نهايت اخبار ايتدکلری شیٔ نه‌در ؟ بعض بسيط ظواهر ايله بعض شئون دکلمی : حقيقت وذات اشيايه کلنجه ، بو دائما حواسدن اوزاق ، ومحتجبدر . بناءً عليه ، تجربه ايله معلوم اولمايان شيئك موجود اولماديغنی ادعا ايتمکدن ايسه ، بالعکس اعتراف وتصديق اقتضا ايدرکه : وجودی اولمايان شی حواسك ايرشديکی شيلردر . حقيقی وموجود اولان شی ايسه غير مرئی اولاندر . دنيليورکه « تشريح بيچاغمك آلتنه نه زمان دوشرسه روحه اوزمان اينانيرم » . آنجق ، ايشته بالخاصه اورايه‌دوشمديکی‌ايچون ، اوکا اينانه‌بيلورز ، شايد کونك برنده ، فرض محال اوله‌رق ، بوممکن اولسه‌يدی ، اودقيقه‌ده روحك حقيقتی زائل اولوردی !

ينه ديرسکزکه ، واضحی مبهم ايله ، حقيقی معانیٔ مجرده ايله، حيات معنويه‌يی « روح » ايله ايضاح وتفسير آز علمی برشيدر . کورميورميسکزکه بوعتاب تماماً سزه راجعدر ؟ زيرا سزکه شعوری دماغله تفسير ايديورسکز ، حد ذاتنده

دماغك نه اولدیغنی بزه سویلیکز . جوابه یلته‌میکز : چونکه بونی اصلا بیله‌میه‌جکسکز : بناءً علیه واضحی مبهم ایله تفسیر وایضاح ایدن سزسکز . دماغ سزك نظرکزده آنجق برزمرهٔ « احساسات » دن ، یعنی بر فکردن ، برمعنای مجرددن ، باشقه برشی اوله‌ماز : معنای مجرد اولمایان ، واقع وصورت مطلقه‌ده حقیقی اولان برشی وارسه اوده فکرتدر ، نفس ناطقه‌در ، بوحالده حقایق اشیانك هم انموذجی هم اصل نهائیسی اولان شیئی معنای مجرد ایله ایضاح ایدن سزسکز !

ده‌قارت لك شو سوزی دائما طوغریدر : « روح ، جسمدن دها قولای آکلاشیلیر » : یاخود دها طوغریسی بزم تفرس ایتدیکمز یکانه حقیقت آنجق روحدر . جسم ایسه حد ذاتنده آکلاشیله‌میان برشیٔدر ، یعنی اونك موجودیتی فرضی ویاخود وهمی اولمقدن خالی دکلدر .

فی‌الحقیقه ایکنجی دلیل دها جدی کورلمکده‌در . فعل تفکرك دماغده نه‌دن متولد اولدیغنی تعیینده مادیون آره‌سنده اتحاد یوقدر ، بونی سر رشته اتخاذ ایله اونلره اعتراض ایتمیه‌لم : مادیوندن بعضلری فعل تفکری دماغك حجمنده ، دیکر برطاقمی ثقلتنده ، بعضلری ماده‌ٔ فوسفوریه‌نك مقدارنده وبوکا مماثل احوالده بولندیغنی ادعا ایتمکده‌درلر؛ دها احتیاطکار اولان‌دیکر بعضلری دخی «تفکرك اجتماع‌ایتمش وآهنکلی بر صورتده اتحاد ایلمش اولان بتون بوشرائطه تابع اولدیغی» بیان وادعا ایدییورلر . [۱] برای استشهاد ایراد اولنان بو احوالی قبول ایده‌لم ، وعجبا باشقه دلیللر بولنه‌رق بونلره عطف ایدیلان اهمیتك بلکه برقسم کلیسنی رفع ایدوب ایتمیه‌جکلرینی آراشدرمایه‌لم : یالکز بونلره اثبات ایتدیرمك ایسته‌دکلری شیلری بونلرك حقیقةً اثباته مدار اولوب اولمادقلرینی آراشدیره‌لم .

دماغ وتفکرك برلکده بولندیغنی قبول ایتمامك غیر ممکن اولدیغی وتجربه‌نك شهادتنه قارشی طوره‌جق اولان برمسلك روحیونك پك مناسبتسز برمسلك اوله‌جغی شبهه‌سزدر . فقط بو برلکده موجودیت ، تفکرك دماغك بر فعلی ، برمحصولی اولدیغنی اثبات ایدرمی ؟ دماغ ایله تفکر آره‌سنده صیقی برمربوطیت بولندیغی ادعا اولندیغی زمان ، بوکا قارشی هیچ برشی دنیله‌مز . بوجهت ادعا ایدلسون ، یالکز بونقطه‌ده طورولسون ، حسب‌المنطق ، دها ایلری‌یه کیتمك ممنوعدر ؛ بویله

[۱] (ژانه) نك دماغ وتفکر ؛ زمان حاضرده مسلك مادیون اثرینه مراجعت اولنه .

یاپلمازسه تجربه ایسنلدیکی صورتده تفسیر ایدلمش، واوکا ایسته‌نیلن واونك دەدیمه‌دیگی شی سویلەلمش اولور. دماغ، موجودیتك حال حاضرنده، تفکرك عضوی، آلتی، شرط لازمی اوله‌بیلیر؛ عجبا تفکرك «علت حقیقیه‌سی»، مبدأ ومنبعمیدر؟ بونی بر مثال‌ایله ایضاح‌ایده‌لم: هر نه‌زمان برموسیقی‌شناس آلت موسیقیه‌سنی‌النه‌آله‌جق‌اولورسه چاله بیلیر؛ او، الندن آلندیغی زمان چالمغه قادراوله‌ماز؛ اکر او آلت بوزولورسه هیچ برای هوا چاله‌ماز اولور. بونکله برابر، موسیقی‌یی حاصل ایدن او آلتدر دینه بیلیرمی؟ اونك وجودی الزم برشرط اولدیغی ادعا اولنورسه، بونی هرکس قبول ایدر؛ فقط اونك شرط کافی، سبب یکانه وکلی اولدیغی نصل ادعااولنور؟ [١] بناءً علیه، تفکرك حقیقةً مختلف طبیعتلی شرائط متعدده‌یه مربوط اولدیغی دنیله بیلیر؛ فقط بونلر آره‌سنده دیکرلرندن دها مهم برشرطك یعنی قوهٔ متفکره‌نك، روحك، نفس ناطقه‌نك بولندیغی قبول ایچون برمانع یوقدر. تفکر ایتدیکمز زمان، دماغ اهتزاز ایدر؛ فقط اونك اهتزاز ایتدیکی ایچونمی دوشونمش‌اولیورز؟ یوقسه بزم دوشوندیکمز ایچونمی او اهتزاز ایدییور؟ ایشته روح مسئله بوراده‌در، بونی کیم حل ایده‌بیلیر؟ جانلی بردماغی تجربه طریقیله ناصل موقع تحقیقه‌چیقارملی، تفکرك اوکا مربوط اولوب اولمادیغی ناصل کورملی؛ بوفرضیه‌نك ممکن اولدیغی فرض ایتسه‌ك دخی، المزه بعض حرکتلر کچمش اوله‌جقدی‌که بونلرك‌ده تفکرله ادنی برمناسبتی اولمایه‌جقدی.

بناءً علیه، دماغك، تفکرك یالکز «شرطی» اولدیغی، «روح»ك دخی اونك حقیقةً «علتی» بولندیغی‌قبول ایتمك‌تماميله مشروع برکیفیتدر. فضله‌اوله‌رق، دماغی‌آلت اتخاذ واونی احتیاجات ذاتیه‌سنه کوره اعمال ایدن شیئك روح اولدیغی قبول ایچون هیچ برمانع یوقدر. دماغ ایله تفکر آره‌سنده موجودیتی تصدیق ایدیلان تحولات متقارنه وحتی دها زیاده نشو ونما بولمش بردماغ ایله دها بیوك بر ذکانك اکثریا برلکده بولندیغی کیفیتی آنجق بوصورتله‌ایضاح‌اولنه‌بیلیر. بروحشینك فکرلری پك آزدر؛ بناءً علیه دماغی حال توقفده قالیر؛ کویلی، برشهرلیدن دها آز دوشنور؛ بونك ایچون دماغی دها کوچکدر: خلاصه، دها قوتلی اولان ملکات عقلیه کندیلرینه بالطبع دها قوی وسائط اجرائیه احداث ایدرلر،

---

[١] (فونسه‌غریو)ك مبادئ فلسفه نام اثرینه مراجعت اولنه.

مفکره‌نك بوتکاملی بالضروره دماغك تکاملی ایله مترافقدر، فقط بودماغی او مفکره احداث ایتمشدر. بناءً علیه مادیونك مدعاسی بوکا روحیونك قبول ایتدکاری معنایی ویره‌رك قبول اولنه‌بیلیر. [١]

بوتقدیرده برمعنایه کوره اکر روح کندیسی ایچون تقویم ایتمش اولدیغی عضوه مربوط ایسه، دیکر بر نقطهٔ نظردن موجودیتك شرائط حاضره‌سی داخلنده، اوندن رهایاب اولمش اولدیغنی علاوهٔ مقال ایده‌جکمی یز؟ شبهه‌سزدرکه اعضای آلیه اولمقسزین دوشونه‌مدیکمزی سویلمك طوغریدر؛ چونکه هر تفکره برماده یعنی احساسات، صور محسوسه والحاصل انطباعات عضویه لازمدر. فقط شوراسنی‌ده تکرار ایتمك لازمدرکه، تفکر، تصورات محسوسه‌نك بوغباری آره‌سنده طاغلمیوب، بالعکس طوپلانه‌رق، اونلره اجرای حکم، وکندیلرینی افکاره تبدیل ایدر، یعنی نسب ضروریه‌سنی کشف ایدر وکلیاتك تحدسنه‌قدر ارتقا ایدر. [٢] ایشته مفکره‌نك ذاتی، خدمت مخصوصه‌سی بوندن عبارتدر: تفکر ایتمك کلی‌یی، واجبی تفهم ایلمك دیمکدر. عجبا دماغده بوکلی مفهومنه بحق تقابل ایدن شی نه‌در؟ بونه دائما جزئی اولان براهتزاز منفرددر، نه‌ده اولسه ینه برطاقم احساسات جزئیه حاصل ایده‌بیلن بر زمرهٔ احساساتدر، بر تصور عمومی‌ده دکلدر، زیرا بو اونك تماماً معکوسیدر. اوراده تفکر محضك برفعل صافی، وصورت وشکلی جهتیله عضویت دماغیه ایله هیچ بر مناسبتی اولمایان برفعل، «عضویتك فوقنده» برعملیه واردر، وبومعنایه کوره **ارسطو** نك شو سوزینی تصدیق ایتمك لازمدر: «تفکر آنجق عضوسز واقع اولور.»

نهایت مسلك مادیونك صوك دلیلنه کله‌لم: بو بزی دها آز اشغال ایده‌جك، چونکه رفع وازاله‌سی قولای بر سوء تفهمه مستنددر. فی‌الواقع ادعا اولنان «استحالهٔ قوا قانونی» غیر موجوددر؛ بوکا «قوانك عدم استحاله‌سی قانونی» نامی ویرلمك دها موافق ایدی.

سزدیورسکزکه حرکت حرارته منقلب اولور، حرارت دخی ضیا اوله‌بیلیر: بو بر توهمدر. حرکت، حرارته تحول ایتمز؛ حرارت، بر حالت شعوریه،

---

[١] نته‌کیم قوللاندیغی آلته قیمت ویرن اونی قوللانان هنروردر.

[٢] **سقراط** ك **فه‌دون** نام اثرنده‌کی کوزل سوزلره باقیکز.

بر احساس بسیطدر ، ونه ایسترسه‌کز یاپکز : حرکت ایله احساس آره‌سنده‌کی اوچوروم ناقابل مروردر . اولی بالطریق ، حرارت دخی ضیایه اصلا تحول ایده‌مز . بونلر ، یکدیکرندن بسبتون مختلف ، نوعی ، ناقابل رد وتحویل ایکی حالت شعوریه‌در . بناءً علیه ، بزدن خارجده علم نقطهٔ نظرندن آنجق برشأن یعنی حرکت واردر ، بوحرکت ، شرائط مختلفه دائره‌سنده عمل ایده‌رك ، اوزرمزده مختلف بر طاقم احساسات حصوله کتیریر ، یعنی صفحات مختلفه اکتساب ایتمش ظن اولنور . حرکت تحول ایتمز ، حد ذاتنده نه ایسه اویله یعنی حرکت اوله‌رق قالیر وباشقه برشی اوله‌ماز . اکر باشقه شکللره کیرمش ، تحول ایتمش کورینورسه ، بو آنجق شعورده وشعور سایه‌سنده واقع اولور . سز شعوری ، تفکری حرکتك تحولاتیله ایضاح ایتمك ایستیوردیکز : ایشته ! ایشك طوغریسی بونك عکسیدر ، وحرکتك ادعا ایدیلن تحولاتی ایضاح ایدن یالکز شعور ، وتفکردر . بوراده دخی سز اثری ، مؤثر یرینه وضع ایدییورسکز ! برده حرکت بالذات کندی ذاتی سایه‌سنده قائم بر حقیقت مطلقه اولمق شویله طورسون ، آنجق داخل شعورده ، نفسده موجود بر کورنیش ، برفکردر؛ شو صورتله‌که حرکت لهنه اوله‌رق نفس ناطقه یوقدر دیمك بعینه حرکتی انکار دیمکدر . [١]

مادیونك مبدئی : ماده . — بناءً علیه مسلك مادیونك دلیللری بدایت امرده حائز کورندکلری ، قیمته مالك اولمقدن پك اوزاق بولنمقده‌درلر . ذاتاً باشقه درلو ناصل اوله‌بیلیردی ؟ حیات روحیه ، شعور « ماده دنیلن » مبدأ ایله تفسیر ایدلمك ایستنلدیکی زمان ، هیچ اولمازسه بومبدئك موجودیتندن ایجه امین اولمق واونك طبیعتنی طانیمق لازمدر . حالبوکه هیچ ده بویله دکلدر : بزجه محقق و طوغریدن طوغری‌یه معلوم اولان یالکز بر حقیقت واردر ، بوده تأملده حاضر کندی روحمزدر ، ماده‌یه‌کلنجه بونك نه‌موجوداولوب‌اولمادیغنی وماهیتی‌نه‌اولدیغنی‌بیلمیورز . بدایت امرده ، اوقدر ظاهر ، ناقابل مناقشه کورینن ماده‌یی طوتمق آکلامق ایستدیکمز زمان‌الـمزدن قاچیرییوروبالمجبوریه برطاقم عناصر نفسانیه‌یه انحلال‌ایدییور . بزم خارجمزده برشیئك موجود اولدیغنه شبهه یوقدر . فقط بو نه‌در ؟ ایشته بونی دائما بیلمامکه محکومز . کندیمزدن طیشاری‌یه چیقامایورز ، احساساتدن باشقه

[١] ایللك درسه مراجعت ایدیله .

برشیٔ ادراك ایده‌میورز ؛ ماده بزم ایچون شعورك بر زمره وحالاتندن ، سائقهٔ وهم ایله نفس ناطقه‌دن آییرلمش برطاقم تکیفات باطنیه‌دن عبارتدر. [١] بو احساساتك خارجنده ، و بونلرك کنهنه واقف اولمق اوزره ، بر جوهر ویا بر علت تخیل ایدیله‌جکمیدر ؟ فقط اونی ناصل تصور ونه صورتله ذهناً استحضار ایتملیدر ؟ عجبا بونامتناهی برصورتده قابل تقسیم برحیز étendue صورتنده‌می ؟ هرطرفدن ایچندن چیقلماز برطاقم مشکلات ایچنده قالیور . نامتناهی برصورتده قابل تقسیم بر برحیز موجود اوله‌ماز : مرکب اولان برشیٔ آنجق عناصرندن استدانه ایتدیکی حقیقته مالکدر ، حالبوکه نامتناهی برصورتده قابل تقسیم اولان برحیزده عناصر حقیقیه موجود اوله‌ماز . ایپکورك قبول ایتدیکی کبی ، « آتوم atomes » دنیلن لایتجزی عناصرك موجودیتی می تسلیم ایدملی ؟ فقط آتوم دخی بذاته متحیز یعنی الی مالانهایه قابل تقسیمدر : بناءً علیه حیز کبی بونك‌ده حقیقت خارجیه‌سی یوقدر . والحاصل ، دعوایی غائب ایتمکدن متحصل یأس تأثیریله دنیله‌جکمیدرکه ، ماده (له‌یبنیچ) ك « موناد » لرینه مماثل بسیط وغیر متحیز برطاقم قوتلردن متشکلدر . پك ایی ! بزم‌ده ایستدیکمز بودر ، چونکه بوتقدیرده بوقوتلرك نفس ناطقه‌یه مشابه بر صورتده تصور اولندیغنی وبویله اولمق لازم کلدیکنی ودها طوغریسی اونلرك حقیقةً روحدن ، آز چوق ذاتی عالم نفسدن عبارت اولدقلرینی کیم آکلاماز ؟ ایشته بونك اوزرینه مسلك مادیون ، یالکز برحقیقتی یعنی فکرتی قبول ایدن اك خالص روحیه مسلکنه ترك موقع ایدر . واقعا ، مادیه دائما اورایه‌واصل اولمغه مجبوردر: او مسلك قابل تعقل اولماسی ایچون ییقلماسی لازمدر ؛ موسیو راوه‌سونك درنجه دوشونه‌رك دیدیکی کبی « روحی ماده‌لشدیرمه‌دن اول ، ماده‌یی روحلاشدیرمق مقتضیدر » . یاخود دها طوغریسی بومسلك تشکل ایتمسیله محکوم زوال اولیور ؛ چونکه اك نهایت او مسلك بالخاصه انکار ایتدیکی نفس ناطقه‌نك برتلقیسندن ، بر رذالت کبی رد ایتدیکی شعورك بر اختراعندن باشقه نه‌در ؟ « اکر یالکز ماده موجود اوله ایدی ، مسلك مادیون مفقود اولوردی . [٢]

---

[١] ادراك خارجی حقنده‌کی درسه مراجعت اولنه ؛ کذا ژانه‌نك ، زمان حاضرده مسلك مادیون ودماغله تفکر نام ایکی اثری مطالعه اولنه .

[٢] أ . ناویل . کذلك موسیو لاشولیه‌نك روحیات ومتافیزیق .

تطبيقات عمليه . — تربيه ومسلك روحيونه : مفكوره مبانی . — بومطالعات نه‌قدر متافيزيق « مابعدالطبيعی » اولورلرسه اولسونلر ، بونلرك انتاج ايتدكلری تطبيقات عمليه مهمدر ؛ دها طوغريسی بونلر تربيه‌نك اوله‌بيله‌جكی شيئی ، ودائما متوجه اولماسی لازم كلان غايه‌يی فعلاً تعيين ايتمزلرمی ؟ مسلك ماديون انسان ايله بهيمه آره‌سنده‌كی هردرلو فرقی حذف ، بزده يالكز حيات حيوانيه‌يی مشاهده وهرشيئی عضويتك وظائفنه تنزيل ايديور . بناءً عليه « مسلك ماديون » تربيه‌سی ، قوت ، مهارت واقتدار كبی يالكز صحت بدنه متعلق خصوصاته عطف اهميت ايتمكدن ، حظوظات ورفاهيت ايچون ياپيلان مبارزه‌ده تأمين غالبيت ايده‌بيله‌جك ، احساساتك قابليتنی تكثير ايده‌جك ، غريزه ايله احتراص وشهوتك دها زياده سربستيسنه مساعد اوله‌جق اولان قوای جسمانيه‌نك انبساطنی تأميندن باشقه نه‌اوله‌بيلير ؟ بو ، آنجق تربيه نامنی طاشيمقدن باشقه تربيه ايله علاقه‌سی اولمايان بياغی برتربيه ودها طوغريسی عيناً تربيه‌يی انكاردر ، چونكه « بوتربيه ، انسانك غايۀ طبيعيه‌سنه مخالف اولوب ، بيوك برفكره ، عاليجناب برحركت اجراسنه غير مقتدر ، يرده سورينان دنی بعض كيمسه‌لر يتشديرمكدن باشقه برشيئه ياراماز . بناءً عليه ؛ « مسلك روحيون » تربيه‌سندن باشقه حقيقی برتربيه بولنماديغنی كورمك قولای برشيدر . شبهه‌سز بدنه اهميت ويرمامك ، اوكا دشمن نظريله باقمق ، وبوصورتله مخاطره‌لی بر « مسلك زهادته » ده دوشمك ايجاب ايتمز : بدن ، روحك عضوی ، آلتيدر ، ودها طوغريسی بدنی بالذات روحك اداره‌سنده يشايان « موناد »لردن متشكل بر سيستم ، برمنظومه عد ايدن لايبنيچ ك نظريه‌سی قبول ايدلديكی تقديرده بدنك حياتی ، روحك حياتی‌در : بدن نه‌قدر زياده سالم وقوی اولورسه ، او نسبتده دها زياده ، مطيع وملايم اولور ، بدن بزی نه قدر آز مشغول ايدرسه روحك حيات علويه‌سنه دها زياده مساعد اولور . حيات فيزيقيه ، نه حذف ايدلملی نه‌ده نظر استخفافله كورلمليدر . يالكز اونی حيات اخلاقيه‌يه تابع بولنديرمليدر . فقط غايۀ حقيقيه ايشته بودر . هرزمان نظر دقتدن دور طوتلمامق لازم كلان جهت بودر .

تربيه‌نك دائما نظراعتنايه آلماسی كلان شيئ ، روح ايله بونك حيثيت وحسناتی‌در . بزی عوالم علويه‌يه ، اقطار رفيعۀ كماله طوغری كتورن ، شو عالم مادی‌يه مخصوص سفالتلرك فوقنه چيقاران مطالب عاليه‌يی ، اصيل آرزولری تقويه وتغديه ايتمك ، بر

غرض وعوض تعقيب ایتمیان مودت ومحبتلری ، افکار معظمه‌نك وبنـاءً علیه افعال عظیمه‌نك منبعی اولان احتساسـات علویه‌یی ادامه وتشجیع ایتمك ، لاهوت حسنی محافظه ایتمك ، تربیه‌نك ایشته وظیفه‌سی بودر . تربیه بزی « مکمل حیوان » دکل بالعکس « انسان » یاپملیدر یعنی « کوزل » وصفنه لایق نه وارسه اوکا مجلوب قلبلر ، حقیقته مربوط عقللر وهپسندن اقدم ، امر خیرده ثابت قدم ، هرشیئه رغماً عدل وحقـانیتك غلبه‌سنه قانع ، انسـانلرك دها ایی بر حاله کلسی ایچون مبارزه‌یه عازم اراده‌لر وجوده کتیرملیدر : وظیفه ومفکوره ، ایشـته غایه‌مز ، ایشـته حیاته معنا ویرن یکانه برشی بودر ، حیاتك نه اولدیغنی بیلدیرن ، اوکا حیات ویرن ، ویشـامغی انسانه ایسته‌دن ، کذلك ابقـای نام حقنی بزه بخش ایله‌ین بودر . اکر اوکا بتون قوتلرمزله مربوط اولورسه‌ق ، حقیقةً ابقای نام ایتمش اولورز . شریرك فعلی بقا پذیر اولماز ، او ، کندیسیله برابر تمامیله محو ونابود اولور ، واونك ایزینی اورته‌دن قالدیرمق ایچون اسـتعجال ایدیلیر ؛ حالبوکه عفتکار بر کیمسـه‌نك فعلی ابدیاً دائم وباقیدر ؛ ایشله‌نمش براییلك زمانك مهاجماتنه قارشی مقاومت ایده‌رك زائل اولماز ، وقایه اولنور ؛ او ، بر ترقی ، اشـیانك تکامل نامتناهیسی ایچنده ایلری‌یه طوغری بر خطوه‌در .

روحك بقاسی . — بونکله برابر احتمالکه پك چوق کیمسـه‌لر غیر شخصی وبسبتون خارجی اولان بو یولده بقادن پك آز متأثر اولورلر ؛ بزه دهـا صمیمی دیکر بر بقا لازمدرکه اوده بزم وجودمزك ، بزم « أنا » مزك حیات جاودانیسیدر . ذاتاً تربیه‌نك هرجهتی بونتیجهٔ علویه‌یه ایرشمك ایچون ایدی ، وهرشیٔ بونك صحتنه دلالت ایدییوردی . فی‌الواقع ، شـاید سعادتدن محروم قالمش وهرشیئی فدا ایتمش اولدیغم حالده ، بنم مقدرمله ، وقتنی ممکن اولدیغی قدر خوش کچیرمکدن باشقه برشی دوشـونمامش وعدل وخیری عبث برر خیـال کبی تلقی واونلرله استهزا ایده‌رك حظوظاتك قسم اعظمنی طاتمش اولان دیکر برشخصك نصیبی آره‌سـنده هیـچ بر فرق بولنمازسـه واکر چکدیکم مشـاق ومزاحمدن طولایی بکا هیـچ برشی میسر اولماز ، وموت ایله برابر قبرك منجمد عزلتی ایچنده تمامیله محو ونابود اولمغه محکومیتم مقرر ایسـه ، نیچون بن ده هوا وهوسمه تبعاً یشـامایم وبتون هوسلرم بکا دست نیازی اوزاتدقلری حالده نیچون بن دخی اونلره مطاوعت ایتمیه‌یم‌ده وظیفه‌نك قانون

شدیدینه خادم اوله‌رق هوسات نفسانیه‌م ایله حال مبارزه‌ده بولنه‌یم وبنلکمی ضبط وتسخیره ، طبیعتمی تبدیل وتحویله چالیشه‌یم ؟

تربیه‌ده هرشیٔ ، دیبورزکه ، روحك بقاسنه ایناتمغه خادمدر . وشوده علاوه اولنمالیدرکه بواعتقاد مسلك روحیونك عقیدهٔ اصلیه‌سیدر : روحك لطافت وعدم جسمانیتنی قبول ایتمك عینی زمانده اونك لایموتلغنی‌ده قبول ایتمكدر . بناءً علیه فلسفه‌نك ، بومذهب طبیعینك ، حیات جاودانی حقنده اوته‌دن بری کوسترمش اولدیغی براهین معلومه‌یی تکرار ایتمکه محتاج دکلز ، کذلك بذاته وجودك نا قابل اعدام وبناءً علیه وجودك برشکل علویسی اولان هویت روحیه‌نك نا قابل زوال اولدیغنی ، فضله اوله‌رق **افلاطونه** طرفندن‌ده وقتیله مشاهده وکشف ایدلدیکی وجهله روحك ، بسیط ، نا قابل تحلیل وبوجهتله قانون انفساخدن آزاده بولندیغنی اثباته‌ده محتاج دکلز ؛ یاخود ینه وارستهٔ بیاندرکه ذاتمزده هرشی دها یوکسك برنشئه‌نك وجودینه دلالت ایدر ، زیرا نامتناهیلکه متوجه اولان قوای نفسانیه‌مز بودنیای دنیده آنجق ناقص برصورتده اجرای فعالیت ایدییور ، بونلرده تجلی ایدن مطالب عالیه برحیات دیکرك دلائل ومواعدینی متضمندر .

قانت بوبابده دها معنوی ، اخلاقی بر دلیل اوله‌رق بقای روحی ، وظیفه‌نك علوی برتصدیق وتأییدی مقامنده اولمق اوزره ، عدالت نامنه طلب وادعا ایدییور ، بز بونی‌ده ایراده لزوم کورمیورز .

البته بتون بودلائل جالب نظر دقت و حائز قیمت اولدیغی کبی یکدیکرینك متممیدر ؛ فقط احتمالکه بونلر روحده حیات مستقبله‌یی حیات حاضره‌دن لزومندن زیاده آییرمق قصورینی حائزدرلر . روحده بوزمان فرقی قطعیاً موجود دکلدر ، چونکه بذاته نفس لطیف اولان روح زمانه غیر تابع اولدیغندن موجودیتی غیر زمانیدر : اونك لایموتلغی مسئله‌سیله موجودیتی مسئله‌سی بردر . شبهه‌سز اونك حیاتی انبساط ایدر وزمان آره‌سنده یاییلیرسه‌ده طاغلماز واصلا محو وتلف اولماز : او ، بالعکس ، متحیز ومتوالی شئون ظاهره‌سندن نه قدر تجرد ایتمش ، ومکانی spatial وزمانی تعیناتك خارجنده نه درجه‌ده چکیلوب طوپلانمش ایسه اوقدر زیاده بالذات کندیسی‌در . بویله اولنجه ، « اولوم » دیدیکمز شی اوکا اصلا تأثیر ایتمز ، دها طوغریسی اوکا طوقنورسه اونی افنا ایتمز ؛ بلکه اولوم اونك حیاتی

اتمام ايدر واونی قفس تندن آزاد ايدر . روح بودنيای دنيده حواس ومتخيله‌نك آثاری اولان خيالات واوهامدن قرارمش ، حركات خارجيه تأثيريله راحتی قاچمش ، همان هر وقت كندندن طيشاری چيقمغه وذاتنه يابانجی قالمغه مجبور قالمش اولديغی حالده بوحريتی استحصال ايدنجه وآرادن پرده قالقنجه كنديسنك بسيط ومحل حوادث اولمايان ماهيت حقيقيه‌سنی ادراك وذاتنی تماشا ايدر : آرتق اورتادن كثرت ومخالفت قالقوب يالكز « ذاتی شعور » قالير . [١] فقط روح بويكی عالمده كسب لياقت ايتمش اولديغی سعادتله بكام ويا استحقاق كسب ايتديكی عذابه كرفتار اولور .

« روح مجرم ، كنديی وارلغك ، كمالك جهت معكوسنده نمو ايتمش ، شر ايله ، عدم ايله طولمش كورر . بوندن بويله اونك وارلغی كنديسنك ايسته‌يه‌رك دوشديكی شو سفالتی تماشادن عبارتدر ؛ اوكا ترتب ايدن عذاب ، حد ذاتنده مشاهدهٔ جمال وكمال غير قابل انفكاك برصورتده كندی فطرتی اقتضاسندن اولديغی حالده اونی انكار ايلمسی سببيله شيمدی اوندن محروم قالماسيدر. بونك عكسنه ، بر روح فضيلتشعار دخی ، ذات اقدس احديته دها زياده تقرب ايدرك عشق وشوقله لبريز اولمق اوزره او منبع لطف وخيری تماشا ايله دمكذار اولور . » [٢]

بقای روحی اثبات ايتديكمزی وعد ايله‌ميورز ؛ اونك اثبات قبول ايتمديكنی ظن ايدييورز ، زيرا بالذات روحم اونی تفرس ايلمكده‌در. بونك سببی شو بقا صفتنك‌ده روح كبی براحسان الٓهی اولماسيدر ، بزی خلق ايدن ومقصد سبحانيسی بزه كنديسنی بيلديرمك وايفای وظائف عبديت ايتديرمك اولان جناب حق ايسته‌سه‌يدی بزی برفعل مخصوصيله افنا ايده‌بيليردی ، فقط حكمت صمدانيه‌سی بونی اقتضا ايتمامشدر.

بوعالم فانيده بزی بكله‌ين هردرلو چله‌لره جسورانه كوكس كرمك ، وظيفه اوغرينه مردانه اوغراشمق وبونلری‌ده استهزای روزكاره وعالم شهودك حزن‌انكيز مناظرينه رغماً يابمق ايچون بزه دها نه لازمدی ! وجدانمز فدا ويا غائب ايدلمش سعادتدن بحضور اولماسون ، تشكی ايتمه‌سين ، مغبر اولماسون ! وظيفه‌يی غايه اوله‌رق قبول ايتمك ، بر دفعه دها سويله‌يورز ، خير حقيقی‌يه ربط قلب ايلمكدر ؛ شو

[١] لاشليه دن .

[٢] لودوويق قاررو Ludovic Carru ك La Morale utilitaire عنوانلی كتابندن. بوعباره‌نك ترجمه‌سی تعديل ايدلمشدر .

حيات مستعار دنيادن ، مكان وزمانك شومغفل ظواهرندن ال چكمش اولمق ، اولمك دكل او آندن اعتباراً حيات ابديه ايله متنعم اولمق ديمكدر .

خلاصه

١ . تجربی روحيات طوغريدن طوغری يه نظری روحياته ياخود متافيزيقه « مابعدالطبيعه » يه موصلدر كه بوعلم اونك متمم طبيعيسيدر .

٢ . انسانك طبيعتی مضاعفدر ؛ اونده ايكی حيات واردر ، بريسی حيات حيوانيه كه حيات عضويه ياخود حسيه يه مخصوص وظائفدن متشكلدر ، ديكری بر حيات ذهنيه واخلاقيه در كه بونی تقويم ايدن عقلدر . بو ايكی نوع وظائف بر برلرندن پك درين بر صورتده آيريلیرلر ، حتی بر برلرينه اكثريا مباين ومعارضدرلر .

٣ . فقط بالخاصه ، بزده بويله بر برندن آيری ايكی حيات اولنجه ، حيات حيوانيه نك مبدأ و عنصری اولان « جسم » ك يانده ، حيات معنويه و اخلاقيه يی ايضاح ايچون ، ذاتی روحانی ديكر بر عنصرك وجودينی تسليم ايتمك لازم دكلميدر ؟ روحيه مسلكی بونی ادعا ايتديكی حالده ماديه مذهبی انكار ايلمكده در .

٤ . روحيه ، كندی لهنده اوچ دليل ايراد ايدييور : ١ نجيسی تفكرك مادهٔ اصليه سی مطلقا واحد اولمق اقتضا ايدر : بالعكس جسم مركبدر ونامتناهی بر صورتده قابل تقسيمدر : جسمك وحدتی انجق نفسك وحدتی ايله حاصل وقائمدر ؛ ٢ نجيسی تفكرك مادهٔ اصليه سی ذاتنك عينی اولمق ايجاب ايدر : بالعكس بدن هيچ طورمقسزين دكيشير وبرزمان صكره كاملاً ايكيلشمش بولنور ؛ بونك عينيتی آنجق ظاهريدر . واونك بويله كورنيشی آنجق نفسك عينيتی سايه سنده در ؛ ٣ نجيسی قوهٔ مفكره سربستدر ، بالعكس بدن جسمانی عاطلدر .

٥ . شبهه سز ، **قانت** أنانك شعور آيينه سنده كنديسنه تجلی ايدن هيئتنه باقوب اوندن مطلق أنانك نه اولديغی استنتاج اولنه مايه جغنی سويله يور . فقط شأنی ايله ذاتی أنا moi nouménal » بر برندن آيری أنالر دكلدر ؛ بونك ايكيسی ده عينی أنادر ، آنجق شأنی أنالر مطلق أنانك تصوراتندن عبارت اولديغی حالده مطلق أنا بتون ذات وهويتيله قائمدر .

٦ . ماديه مذهبی بوكا مقابل باشليجه اوچ صنف دليل ايراد ايدييور : ١ نجيسی روح كنديني كورميور ، بناءً عليه موجود دكلدر ؛ ٢ نجيسی تجربه دماغ ايله تفكر آره‌سنده برمناسبت مستمره‌نك موجود اولديغنی كوستريور ، بناءً عليه تفكر ايدن دماغدر ؛ ٣ نجيسی تفكر برحركت متحوله‌دن باشقه برشی دكلدر . فقط بودلائل مسئله‌يی فصل ايده‌جك ماهيتده دكلدر .

٧ . برنجی دليل واسطهٔ حواس ايله مستحصل معلوماتك شمول صحيحی حقنده‌كی جهته مستنددر ؛ حواس حقيقت اشيايه دسترس اوله‌مايور ، اكر روحه ايريشمش اولسه‌لردی ، ايشته اووقت اونك حقيقتندن شبهه اولنه‌بيليردی . كنديني كندنده كورمه‌ين دماغدر ، دماغ بزم ايچون برزمرهٔ احساساتدن باشقه برشی دكلدر .

ايكنجی دليل دماغك يالكز برشرط تفكر اولديغنی اثبات ايدر ، يوقسه اونك علتی اولديغنی اثبات ايتمز . بوندن باشقه ، تفكر ايتمك ايچون حقيقةً اعضايه احتياج يوقدر (ارسطو) .

اوچنجی دليله كلنجه ، بو برسوء تفهمه ابتنا ايدييور ؛ حركتك متحول كورنمسی آنجق شعور داخلنده وشعوره نسبتله‌در ؛ يوقسه حركت حد ذاتنده هرنه ايسه اوندن عبارتدر : شعورك حصولنه حركتك برتحولنی سبب عد ايتمك ، اثری مؤثر يرينه قويمقدر .

٨ . بوندن ماعدا ماديونه مذهبلرينك قيمت حقيقيه‌سنه قانع اولمق ايچون ماده‌نك نه اولديغنی صورمليدر : ماده حد ذاتنده غير قابل معرفتدر ، ماده‌نك موجوديتی بسبتون مشكوكدر ، ماده‌نك تصوری آنجق مماثلتله ممكن اوله‌بيلير ؛ ماديه مذهبی كنديني اورتايه قويمقله كنديسنی انكار ايتمش اوليور .

٩ . ماديه مذهبنه موافق برتربيه آنجق شهوانی ومنفعت جويانه اوله‌بيلير . شبهه يوق كه ، بونی استحقار ايتمك جائز دكلدر ، فقط تربيه‌دن مقصد روحه مخصوص حيات علويه ايله يشامق ايچون بدنی استخدامدن عبارتدر : تربيه‌نك دوشونه‌جكی وچاليشه‌جغی شی هپ بوندن عبارت اولماليدر . انسانك حيات حقيقيه‌سی وظيفه‌در . انسانك موجوديتنه بر معنا ويرن ، اوكا تأمين بقا ايله‌ين هپ اودر : خير واقع هيچ برزمان فنا بولماز .

١٠ . شو بقای‌غیر شخصینك یاننده برده‌بقای شخص واردر ، انسانك مساعی واقداماتی ایچون بو الزمدر . روح غیر زمانیدر ؛ بناءً علیه اولوم روحه طوقونه‌ماز ، یاخود اولومك طوقونماسی روحی قفس تندن قورتارمق ، واوكا یكی برحیات حاضرلامق ایچوندر ، روح حیات عقباده كندی كنهنی دها ای ادراك ومستحق اولدیغی مكافات ویا مجازاته اوراده نائل اولور .

تربیه‌یه عائد تطبیقاتله برلکده

روحیات درسلری

مواد مندرجه

برنجی درس

تربیه وروحیات

روحیات برعلم اوله‌رق موجوددر

موضوعی ـ اصولی

۱ ــ تربیه . تربیهٔ اطفال و روحیات ـ روحیاتك تعریفی . تجربی روحیات . نظری روحیات . ـ روحیات برعلم اوله‌رق موجوددر . ـ روحیاتك برموضوعی واردر . ـ مادیونك مدعاسی ـ مادیه مدعاسنك قیمتی : تیندال Tyndall وته‌ن Taine ـ حادثات روحیه ایله حادثات عضویه‌نك بربرندن فرقی ـ بوایکی صنف حادثاتك بیلنملری بربرندن فرقلیدر ـ طبیعتلری ده بربرندن آیریدر . تحویل ممکن . ـ روحیات وفیزیولوجیا .

تطبیقات عملیه . ــ تربیهٔ جسمانیه‌نك وجوبی ـ تربیهٔ جسمانیه‌نك اقسامی ـ عمومی حفظ صحت ـ مکتب حفظ صحتی ـ ذهنی یورمق ـ جسمانی ادمانلر . ژیمناستیق . ـ اویونلر ـ تربیهٔ جسمانیه‌نك معناسی .

۲ ــ روحیاتده اصول : تأمل ـ اصول وتأمل علیهنده اعتراضلر . استبصار خارجینك وجوبی ـ روحیاتك منابع استعلامی ـ تأمل ، اصول آفاقی ایچون الزمدر ـ روحیاتده تجربه‌یه مراجعت اصولی ـ روحیاتده استقراء ـ قانون علمی فکری وروحیات .

تطبیقات عملیه . ـ روحیاتده اینجه‌لك استعدادی . ـ خصائصك « خویلرك » تنوعی . ـ حریت ـ خصائصك علمی .

ایکنجی درس

شعور وقوا

١ ــ شعور، حادثات روحیه‌نك وصف مشترکی .ــ شعور بنفسه، وشعور متأمل .ــ شعورك شو ایکی صورتی آراسنده‌کی مناسبتلر .ــ شعورك درجه‌لری .ــ غیر مشعوریه نظریه‌سنك قیمتی .

تطبیقات عملیه . تأملك انتباهی ــ تأملك اهمیت اخلاقیه‌سی .ــ کوچوك ادراکلرك خدمت عملیه‌سی .

٢ ــ حادثات روحیه‌نك تصنیفی ــ حادثات روحیه‌نك اوچ صنفی ــ تصنیفده تفریط یوق . ژوفروانك نظریه‌سی ــ تصنیفده افراط ده یوق ــ شو اوچ صنف حادثاتك اوصاف مختلفه‌سی ــ اوچ صنف حادثاتك کندی موجودیتلری اعتباریله استقلالی ــ تمی وانکشافلری اعتباریله استقلاللری ــ اوچ صنف حادثاتك مغایرتی ــ قوای ثلثه . قوه‌نك ماهیت صحیحه‌سی ــ اتحاد قوا ــ قوای ثلثه‌نك حکمتی .

تطبیقات عملیه ــ تربیه : ایشی . تربیه کلمه‌سنك ایکی معناسی ــ تربیه‌نك مشکلاتی ــ قوانك نسق انکشافی . تربیهٔ تدریجیه .ــ انجذاب قلبی .ــ تعقیبی دکل، تدریجی تربیه .

اوچنجی درس

حساسیت

حساسیت .ــ حساسیتك اقسامی .ــ تهیجات : لذت والم .ــ تهیج ومیلان .ــ تهیجك منشئی .ــ لذت وفعالیت .ــ تجربه ایله صحتنی اثبات .ــ تهیجاتك اضافیتی .ــ تهیجاتك نفوذی .ــ لذت والمك مناسبتی ؛ بدبینلك .ــ احساسات جسمانیه واحتساسات قلبیه .ــ احساسات .ــ احساسات باطنیه ؛ حاسهٔ حیویه .ــ احساسات خارجیه .ــ احتساسات قلبیه .

تطبیقات عملیه .ــ کوکل آلیجی سعی نظریه‌سی : بونك قیمتی .ــ مکافاتلر .ــ تربیه والم ؛ « طبیعی رد فعللر » مسلکی .ــ مجازات . وجدانك تصدیق وتأییدی .

دردنجی درس

میلانلر

میلان . — میلانلرك مبدئی . — میلانلر وخدمتلر . — میلانلرك اقسامی .
١ — شخصی میلانلر . — جسمانی میلانلر : اشتهالر . — روحانی میلانلر . — قاریشیق میلانلر .
تطبیقات عملیه . — خودکاملق و تربیه . — غبطه .
٢ — اجتماعی میلانلر : دیگر کاملق . — تعطف . — تعطفك شرائطی : ذکا ومخیله . — عشق . — تعطفك موضوعلری .
تطبیقات عملیه . — تهیجاتك سرایتی . — تقلید قانونی . — تواد تعطفکارینك قیمت اخلاقیه‌سی . — تواد تعطفکارینك مراقبه‌سی .
٣ — عالی میلانلر . — عالی میلانلرك اقسامی . — حقیقته محبت . — کوزله محبت — ایی یه محبت . — عالی میلانلرك ترکیبی : احتساس دینی . — عالی وتعطفکاری میلانلرك موجودیتی . — تطبیقات عملیه . — عالی احتساسلرك تنمیه‌سی .

بشنجی درس

احتراص

احتراص . — احتراص، میلان منفرد. — احتراص ، میلان منحصر — میلان واحتراص — احتراصاتك اسباب تشکلی — وراثت — تمایلاتك زجر وارضاسی — محیط جسمانی ومحیط معنوی، اسباب معنویه : دقت — مخیله — عقل raison واراده — احتراصاتك اقسامی — احتراصات شخصیه — احتراصات اجتماعیه — احتراصات عالیه .
تطبیقات عملیه — حیات بشرده احتراصاتك ایفا ایتدیکی خدمت — تربیه واحتراص .

آلتنجی درس

ذهن

مدخل

ذهن ، طانیمق وآکلامق قوه‌سی . — ذهنك اقسامی .

تطبیقات عملیه ـ تربیهٔ ذهنیه ـ قوای ذهنیه‌نك تمیه‌سی : بیلگیلرك مختلف صنفلرینه تطبیق . ـ تربیهٔ ذهنیه‌نك ماهیتی .

یدنجی درس

قوای اکتسابیه

ادراك خارجی

تجربه ، هرمعرفتك باشلانغیجیدر . ـ ادراك خارجی ؛ مشکلات . ماده‌نك کیفیات ثانویه‌سی . ـ کیفیات اولیه . ـ اجسامك کیفیاتی : بوندن نه آکلاشلمالیدر . ـ ادراکك ماهیت حقیقیه‌سی . ـ ادراکك ماده‌سی : احساسات . ـ حاسه وحواسك اعضاسی؛ حواسك سلسلهٔ مراتبی . قوهٔ ذائقه وقوهٔ شامه . ـ قوهٔ سامعه . ـ قوهٔ باصره . ـ قوهٔ لامسه وحاسهٔ عضلیه . ـ ادراکك شکلی؛ ادراك واحساس . ـ مسئله‌نك وضعی . ـ علی‌العموم «شیٔ» مفهومی ؛ بونك منشئی . ـ معین شیٔ مفهومی ؛ بونك منشئی . ادراکات طبیعیه وادراکات مکتسبه . ـ ادراك مکتسبك ماهیتی . ـ حواسك کندیلکندن وقوع بولان تربیه‌سی . ـ ادراکات مکتسبه‌ده قوهٔ لامسه‌نك ایفا ایتدیکی خدمت . ـ قوهٔ باصره‌نك ادراکات مکتسبه‌سی . ـ کوزك احساسات عضلیه‌سنك اهمیتی . ـ حواسك قابلیت تکملی . ـ ادراکك ماهیت ومنزله‌سی اوزرینه عمومی نتیجه . ـ ادراکك اشکال مرضیه‌سی: حواسك غلطلری . ـ اوهام حواس . ـ برساملر .

تطبیقات عملیه . ـ تربیهٔ حواسك اهمال ایدلمه‌سی . ـ حواس قابل تربیه‌در . ـ استبصار ممارسه‌لری . ـ تربیهٔ حواسك ماهیتی . ـ تربیهٔ حواسك تاریخی . ـ حقیقی مربی،طبیعت‌در . ـ تربیهٔ حواسك غایه‌سی .

سکزنجی درس

ادراك داخلی

ادراك داخلی . ـ أنا . ـ أنا ، جوهر . ـ جوهر حقنده علم ابتدائی . ـ أنا ، علت . ـ علت حقنده علم ابتدائی . ـ غایه حقنده علم ابتدائی . ـ أنانك واحدیتی،

عینیتی، دیمومیتی . ـ أنانك احتساسی . ـ أنانك احتساسی ایله أنانك فكری . ـ أنانك فكری ایله أنا . ـ فكر أنانك عناصری : قوا . ـ عضویت . ـ شعور وحافظه: فكر أنانك تغیراتی . ـ مستقبل أنانك تصوری . ـ «كندی كندینی طانی» . ـ ادراك داخلینك حدودی .

تطبیقات عملیه . ـ كندینی بیلمكده‌كی منفعتلر . ـ اعتماد نفس، تواضع واحترام اذواقك، قابلیتلرك تعیینی . ـ مسلكك انتخابی . ـ معلمك كندینی طانیمه‌سی وكندی كندینی مطالعه ایلسی لزومی .

طقوزنجی درس

قوای محافظه

حافظه

حافظه‌نك اهمیتی . ــ حافظه : تعریف ؛ شعور ایله مناسباتی . ـ حافظه‌نك ساحهٔ فعالیتی . ـ حافظه‌نك عناصری .

١ ــ افكارك محافظه‌سی . ـ نظریه‌لر . ـ محافظهٔ افكاره مخصوص قوانین . ـ عضویتك ایی حالده اولمسی . ـ انطباعك شدتی . ـ تهییج . ـ دقت . ـ افكارك تمایزی . ـ افكارك تركیبی . ـ تكرار . ـ حافظهٔ خارجیه وحافظهٔ داخلیه .

٢ ــ افكارك احیاسی . ـ كندیلیكندن حاصل تذكر . ـ بالتداعی تذكر . ـ بالاراده تذكر .

٣ ــ تشخیص . ـ تذكر وتذكر مبهم . ـ تشخیصك شرائطی : زمان حقنده‌كی فكر وأنانك عینیتی . ـ تشخیصك میخانیزمه‌سی ؛ مسئله‌نك وضعی . ـ تذكر ایله ادراكك فرقی . ـ تذكر ایله وهم خیالینك فرقی . ـ نظریه‌نك تصدیقی .

٤ ــ احلال : وبونك میخانیزمه‌سی . ـ حافظه‌نك امراضی : ضیاع حافظه ایله فرط حافظه . ـ حافظه‌لرك انواعی . ـ حافظه‌نك مزیاتی .

تطبیقات عملیه . ـ حافظه وقوهٔ ممیزه . ـ حافظهٔ وتربیهٔ اخلاقیه . ـ حافظه‌نك تربیه‌سی .

اوننجی درس

تداعیٔ افکار

تداعیٔ افکار ؛ تداعیٔ افکارك دائرهٔ شمولی وماهیتی . ـ تداعی حقندهکی اسقوچیا نظریهسی : نسب اصلیه و نسب عارضیه ، نفسلرك انواع مختلفهسی . ـ اسقوچیا نظریهسنك قیمتی . ـ تداعینك شرط ضروری وکافیسی : قانون اتصال . ـ تداعی واعتیاد . ـ قانون مجانست : بونك قانون اتصاله رجوعی . ـ تداعینك اسباب تالیهسی . ـ مفکرهده تداعینك اهمیتی . ـ تداعینك حدودی . ـ تداعی وظنون باطله .

تطبیقات عملیه . ـ تربیه وتداعی وسعادت . تداعی وخط حرکت . ـ تربیهنك فعل مثبتی .

اون برنجی درس

متخیله

متخیلهنك ایکی صورتی . ـ متخیلهٔ مصوره . ـ صور محسوسه : عالم محسوسك تخیلی . ـ عالم معنوینك تخیلی . ـ عالم مجردك تخیلی . ـ متخیلهده انواع وعدم مساوات . ـ متخیلهٔ مبدعه . ـ متخیلهنك ایکی صورتی بینندهکی مناسبات . ـ متخیلهنك اصلیتی . ـ متخیله ناصل معامله ایدر . سعی متخیلهنك وحدتی . ـ متخیلهٔ سافله . ـ خولیا ورؤیا . ـ سیر فی المنام . ـ جنت . ـ متخیلهٔ سافله وعضویت . ـ متخیلهٔ عالیه . ـ متخیلهٔ عالیهنك عناصری . ـ دهاء علمی وبدیعی . ـ مفکوره وخیال . ـ علمده ، صنایع نفیسهده ، مختلف مسلکلرده متخیلهنك ایفا ایتدیکی خدمت .

تطبیقات عملیه . ـ متخیلهنك تنمیهسی لازمیدر . ـ متخیلهنك فنالقلری . ـ متخیلهنك فائدهلری . ـ متخیله حقنده تربیهنك ایفا ایتدیکی خدمت .

اون ایکنجی درس

قوای اعمالیه

دقت ، تجرید ، مقایسه ، تعمیم

١ ـ حواس ومدرکه . ـ دقت . ـ دقتك ماهیت حقیقیهسی . ـ دقت وغفلت . ـ دقتك اشکالی . .

تطبيقات عمليه . ــ دقت ومعرفت . ــ دقت وقوای ذهنيه . دقت منحصره . ــ دقت وحيات معنويه . ــ اعتياد تأمل .

٢ ــ تجريد . ــ تجريدك ماهيت حقيقيه‌سی؛ درجه‌لری . ــ تجريدك اهميتی . ــ تجريدك محذورلری .

تطبيقات عمليه . ــ چوجغك تجريددن نفرتی . ــ تدريساتده تجريد ، تدريسات تحدسيه . ــ تدريسات تحدسيه‌نك حدودی ؛ تجريدك حصه‌سی .

٣ ــ مقايسه . ــ مقايسه‌نك اهميتی .

تطبيقات عمليه . ــ مقايسه قوه‌سنك تهذيبی .

٤ ــ تعميم . ــ فكر وصورت محسوسه . ــ فكر ولفظ . ــ تضمن وشمول . ــ عمومی فكرلرك نوعلری . ــ تعميمك اهميتی . ــ عمومی فكرلر مسئله‌سی : حقيقيه ، تصوريه ، اسميه . بو اوچ نظريه‌نك تأليفی .

تطبيقات عمليه . ــ چوجغك تعميم خصوصنده تمايلی . ــ تعميم قوه‌سنك تهذيبی .

اون اوچنجی درس

تصديق واستدلال

پور روآيال Port royal نظريه‌سی . ــ ١ . تصديق : ماهيتی؛ تحدسی تصديقلر ايله قياسی تصديقلر . تصديق هر وقت قياسيدر . ــ معنای عاميانه‌سيله تصديق ، روحيات اعتباريله تصديق . تصديقك اركانی . ــ حقيقت وجهل مركب . ــ تصديقك اقسامی . ــ اعتقاد : متضاد نظريه‌لر . ــ اعتقادك بتون روحله وقوعی .

تطبيقات عمليه . ــ تربيهٔ ذهنيه‌نك اهميتی . ــ قوهٔ حاكمه‌نك بر تربيه‌سی وارميدر ؟ قوهٔ حاكمه تربيه‌سنك لزومی . ــ قوهٔ حاكمه‌نك تهذيبی : استعداد تنقيد . ــ قوهٔ حاكمه‌يی تربيه ايتمه‌نك طريقی .

٢ ــ استدلال : ماهيتی ؛ خدمتلری . ــ معرفت نظريه ومعرفت تحدسيه . ــ استدلالك صور واشكالی . ــ جزئی‌دن جزئی‌يه انتقال . ــ تعليل : ميخانيزمه‌سی . ــ تعليلك اركانی ، حدلر وقضيه‌لر . قياس . ــ قياسك مبدئی . ــ تعليلك وظيفه‌سی . ــ تعليلك قيمتی . ــ استقراء : ماهيتی . ــ استقراء عاميانه واستقراء علمی . ــ استقراء علمينك مقدملری . ــ استقرانك مبدئی . ــ استقرانك وظيفه‌سی . ــ استقرانك قيمتی .

تطبيقات عمليه . ـ چوجقده استدلالی انكشاف ايتديرمليميدر ؟ استدلالك تربيه‌سی : روح‌هندسی وكياست . ـ استدلالك حدودی: يقين‌علمی ويقين معنوی .

اون دردنجی درس

معرفتك مبادئ مدبره‌سی

عقل La raison

عقل : معرفتك مبادئ مدبره‌سی . ـ مبدأ عينيت ومبدأ سببيت . ـ بو ايكی مبدأ بينده‌كی نسبت : مايعقليت احتياجی . ـ مبادئ مشتقه . ـ مبدأ تناقص . ـ مبدأ تناوب . ـ مبدأ عليت . ـ مبدأ جوهر . ـ مبدأ قوانين . ـ مبدأ غائيت . ـ مبادئ تركيبه‌نك سبب مصحح متعارفه‌سی ايله نسبتی . ـ مبادينك اوصافی . ـ مبادينك عموميتله تفكرجه اولان‌خدمتی . ـ مبادينك تفكراتمزده اولان‌خدمتی . ـ برنجی حقيقت وبيلكيلر . ـ مكان‌وزمان . ـ ابدی ، كبير ، واجب ، غيرمتناهی . ـ اكمل ، مطلق : الله مفهومی . ـ عقلك مأمور اولديغی خدمتلر . عقلك منشئ : ايكی مدعا . ـ اختباريونك مدعاسی . ـ اختباريۀ صرفه : بونك قيمتی . ـ تداعيه : بونك قيمتی . ـ تكامليه : قيمتی . ـ اختباريه‌نك خطاسی . ـ وهبيه مسلكی . ـ ده‌قارتك وهبيه‌سی . ـ Kant ك قبليه‌سی . ـ وهبيه‌نك معنای حقيقيسی : عقل ايله شعورك مناسباتی . ـ عقلك منشئ حقنده نتيجۀ استدلال . تطبيقات عمليه . ـ عقل تربيه ايديله‌بيليرمی ؟ . ـ عقل وظنون باطله . ـ عقلك تهذيبی .

اون بشنجی درس

نطقك تفكرله مناسبتلری

نطق . ـ كلام ، اك مكمل نطق . ـ نطق ، تبليغ افكارك وترقيات علميه‌نك شرطيدر . ـ نطق تصوراتك استقراری ايچون شرطدر . ـ نطق ونفس ناطقه‌نك عمليه‌لری . ـ نطق وعلم . ـ نطق وعموماً تفكر . ـ نطق ايله تفكرك تلازمی . ـ تفكرك نطقدن اقدميتی .

تطبيقات عمليه ـ چوجغك نطقنه نظارت . ـ نطقك محذورلری .

اون آلتنجی درس

فعالیت

غریزه

فعالیت .ـ فعالیتك اشکالی .ـ حرکتلری .ـ افعال منعکسه ، افعال منساقیه ، غریزی افعال .ـ غریزه : ماهیتی .ـ غریزه‌نك اوصافی .ـ غریزه حقنده تکاملیه‌نك نظریه‌سی .ـ تکاملیه نظریه‌سنك قیمتی .ـ غریزه ، حیات ، ذهن .

تطبیقات عملیه .ـ حیات انسانیه : غریزهٔ شخصیت .ـ ایی وکوتی غریزه‌لر : تربیه‌نك ایشی .ـ انسانك کندی نفسنی کندی تربیه ایتمسی : ترقیٔ فردی ایله تکافل اخلاقی : اسپه‌نسرك غریب دعواسی .

اون یدنجی درس

اراده

اراده ـ اراده‌نك ایکی وجهی .ـ فعل ارادینك تحلیلی : ممکنات تصوری .ـ مشورت : دواعیٔ عقلیه ، سوائق حسیه .ـ قرار .ـ اجرا : بونك فعل ارادی ایله مناسبتلری .ـ فعل ارادی آراسنده اراده .ـ فعالیت غریزیه ایله فعالیت ارادیه .ـ اراده وذهن .ـ اراده و شوق .ـ اراده‌نك درجاتی .ـ اراده‌نك خسته‌لقلری .ـ اراده‌نك نقصانلری .ـ اراده شخصیتك اساسی‌در .ـ سجیه صاحبی آدم نه دیمکدر .

تطبیقات عملیه .ـ تربیهٔ اخلاقیه : اهمیتی .ـ اراده‌نك طوغریدن طوغری‌یه تربیه‌سی .ـ بالواسطه تربیه ؛ احرارانه انضباط .ـ تربیهٔ اراده‌نك معناسی .ـ تربیه « سجیه » لر خلق ایده‌بیلیرمی ؟ تشکل مسلك .ـ شجاعت .

اون سکزنجی درس

اختیار

اختیار مسئله‌سی .ـ اختیار واراده .ـ اختیارك موجودیتنه اعتقاد .ـ اختیاره اعتقاد فعلنی تجاوز ضرورتی .ـ اختیار علیهنده اعتراضلر ، جبریه .ـ ایجابیه :

ایجابیه‌نك ایکی صورتی : علمی ایجابیه : استناد ایتدیکی مبادی . ـ ایجابیه ایله اختیارك آره‌سنی تألیف خصوصنده‌کی ده‌نه ییشلر . ـ آلنه‌جق یکی وضعیت . ـ مبدأ علیت اوزرینه مستند ایجابیه‌نك تنقیدی . ـ بقای قوت مبدئی اوزرینه مستند ایجابیه‌نك تنقیدی . ـ روحیاته کوره ایجابیه : بونك دلائلی . ـ « اسبابدن عدم تأثر » اختیاری حقنده‌کی نظریه . ـ روحیاته کوره ایجابیه‌نك مناقشه‌سی . ـ اختیار قابل اثباتمیدر ؟ اختیار حقنده نتیجهٔ استدلال .

تطبیقات عملیه . ـ اختیارك حدود وشرائطی . ـ انسانك کندی نفسی حقنده تیقظی . ـ اختیارك کرچکلکی . ـ چوجغك بونده شبهه ایتمسنده‌کی محذورلر . ـ اختیارك کمال مرتبه‌سی وفعلاً موجود اختیار . ـ شخص انسانینك تشکلنده طبیعتك و اراده‌نك حصه‌سی .

اون طقوزنجی درس

اعتیاد

اعتیاد : ماهیتی . ـ اعتیادك شرطلری : مثبت شرطلر . ـ اعتیادك منفی شرطلری . ـ اعتیاد فعلی واعتیاد انفعالی . ـ اعتیادك ماهیت وآثاری اعتباریله وحدتی . ـ اعتیادك ساحه‌سی . ـ زمرهٔ نباتات وحیواناتده اعتیاد ، انسانده اعتیاد . ـ اعتیادات جسمانیه . ـ اعتیادات نفسیه : ذهنك ، حساسیتك ، اراده‌نك اعتیادلری . ـ اعتیادك فعالیت اوزرنده‌کی اثرلری . ـ اعتیاد وغریزه . ـ اعتیادك حساسیت اوزرنده‌کی اثرلری . ـ تهیجات . ـ استثناآت ظاهریه : بونلرك تأویلی . ـ احساسك احتیاجه تحولی . ـ میلانلر . ـ اعتیادك محذور وتهلکه‌لری . ـ اعتیادك خدمت وفائده‌لری .

تطبیقات عملیه . ـ تربیه واعتیادلر . ـ تربیه‌نك اثر خاصی . ـ اعتیادلرك شخصی تشکلی و بونلره نظارت .

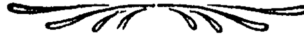
یکرمنجی درس

مابعدالطبیعی روحیات

روحك موجودیت و بقاسی

مابعدالطبیعی روحیات . ـ طبیعت بشریه‌ده ایکیلك . ـ حیات حیوانیه . ـ حیات

ذهنيه ومعنويه . ـ حيات ، غايهٔ انسانی . ـ عنصرمتفكرك ماهيتی مسئله‌سی . ـ روحيه وماديه . ـ روحك لطافت وغير جسمانيتی حقنده‌كی دليللر : روح ايله جسدك بر برندن فرقی . ـ عنصر متفكرك وحدتی : جسـدك مركبيتی . ـ عنصر متفكرك عينيتی : جسدك هيچ طورمقسزين دكيشمسی . ـ عنصر متفكرك فعاليتی : جسـد مادينك عطـالتی . ـ روحيون دليللرينك قيمتی : قانتك اعتراضـلری ؛ « شـأنی أنا » ايله « أنای مطلق » . ـ ماديونك دلائلی . ـ ماديونك دليللرينی مناقشـه . ـ ماديه‌نك مبدئی : ماده .

یاکاشلرك جدولی

صحیفه	سطر	یاکاش	طوغریسی
۳۳	۲۳	یاپارمی	یاپامازمی
٦٦	۱۷	ایتدی	ایتدیکی
٦۹	۱۹	جهت	جهد
۷٦	٤	دفع	رفع
۸۰	۱٥	بوسطرده‌کی نقصان ۸۱ نجی صحیفه‌نك التنده کوسترلمشدر.	
۱۰۰	۱٥	دینك	دینینك
۱۰۸	۱٥	بونکلا	بونکله
۱۲٥	٦	برده	بره
۲۱۱	۸	محافه	محافظه‌سی
۳۳٥	۰	بوصحیفه‌نك نومروسی ۳٥۳ اوله‌جقدر .	
۳٥۰	۰	بوصحیفه نومروسی ۳٦۸ اوله‌جقدر .	
۳۹۸	۲۸	[٥] موسیوریبو الخ بوعباره‌دن درت سطرلق برنقصان دیزلمشدر. بونقصانك مألی‌شودر: « اوآدم برمراسمده بولنمق‌اوزره تراش‌اولمش کینمش قوشانمش، الدیونلرینی طاقمش اولدیغی حالده بردرلو سوقاغه چیقامامش »	
٤٤٥	۱۱	تحلیون	تحلیلیون
٤٦٤	۱٤	تمدید	تحدید

